శ్రీః

సత్ప్రయోగసారప్రదీపికాఖ్య

ఋగ్వేదప్రయోగాదర్శః

స సా [illegible]

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్

[illegible]

1933.

శ్రీః

సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాఖ్యః

ఋగ్వేదప్రయోగాదర్శః

సస్వరః.

శ్రీ పురాణం తిరుమలయజ్వసంకలితః

వేంకటగిరిపురవాస్తవ్యేన,

బ్రహ్మశ్రీ వెంపటి రామనాథశాస్త్రిణా

పరిష్కృతః.

చెన్నపుర్యామ్:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్‌సన్స్

ఇత్యేతైః, ప్రకటితః

1932.

PRINTED BY

V RAMASWAMY SASTRULU & SONS,

AT THE SRI RAMA PRESS,

Tondiarpet, Madras.—1932—800

పీ ఠి కా.

ఆశ్వలాయనాదిమహర్షయో - గర్భాధానాద్యం తేష్టిపర్యంతం గృహ్యాణి సూత్రరూపేణ సూచయామాసుః తత్సూత్రాభిప్రాయం గార్గ్యనారాయణాదయః ప్రాచీనమతా న్యనుసృత్య వృత్తివ్యాఖ్యానరూపేణ బోధయామాసుః. శ్రీమత్పుగాణాం తిరుమలయజ్వాన స్తదవలోక్య స్మార్తప్రదీపికాం ప్రాకుర్వ౯ సా పాఠకలేఖకప్రమాదా త్క్రమేణ తత్రతత్ర పదవృత్తవర్ణలోపాదిభూయిష్ఠా సంబభూవేతి శ్రీమద్భిర్వావిల్లవంశముక్తాఫలై ర్వేంకటేశ్వరశాస్త్రిభిః, శ్రీమదుప్పలరామార్యేణ చ ప్రోత్సాహితో ఽహం తా మవలోక్య, బ్రహ్మశ్రీ, వోగోటిసీతారామార్యవర్యదత్తప్రాచీనతాళపత్రపుస్తకసాహాయ్యేన సప్రయోగాం సమకరవమ్.

ఇతి,

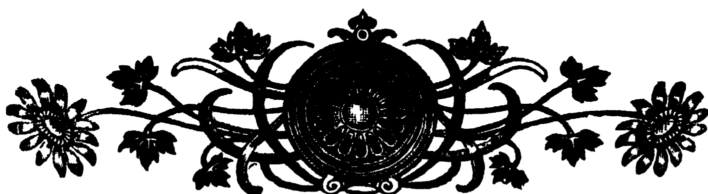
వెంపటి రామనాథశాస్త్రీ,

ఆర్ వి యమ్ హైస్కూలు, ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయః,

వేంకటగిరి.

శ్రీః.

విషయసూచీ.

హరిః ఓమ్.

సప్రయోగ

స్మార్తప్రదీపికాయాం

ప్రథమాధ్యాయః.

అథ గణాధిపతిపూజా.

శ్లో॥ ఆశ్వలాయనమాచార్య మభివాద్యర్గ్విదాం ముదే,
స్మార్తప్రదీపికాం సప్రయోగా మావిష్కరోమ్యహమ్.

హరిః ఓమ్ * దేవీంవాచమజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవోవదంతి, సానోమంద్రేషమూర్జందుహానా ధేను ర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు. అయంముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు, అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు తదేవలగ్నంసుదినం తదేవతారాబలం చంద్రబలంతదేవ, విద్యాబలందైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతేతేఽంఘ్రియుగం స్మరామి. యత్ర యోగీశ్వరఃకృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః, తత్రశ్రీర్విజయో భూతి ర్ధ్రువానీతిర్మతి ర్మమ అనన్యాశ్చింతయంతోమాం యే జనాః పర్యుపాసతే, తేషాంనిత్యాభియుక్తానాంయోగక్షేమం వహామ్యహం. స్మృతేసకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే, పురుషస్తమజం నిత్యం వ్రజామిశరణం హరిం సర్వదాసర్వకార్యేషు నాస్తి తేషామమంగళమ్, యేషాం హృదిస్థో భగవా న్మంగళాయతనంహరిః లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః, యేషా మిందీవరశ్యామో హృదయస్థోజనార్దనః. ఆపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం,లోకాభి

రామం శ్రీరామం భూయోభూయో నమామ్యహమ్ సుముఖశ్చైక
దంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః, లంబోదరశ్చ వికటో విఘ్నరాజో గణా
ధిపః ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః, వక్రతుండశ్శూర్ప
కర్ణో హేరంబ స్స్కందపూర్వజః.షోడశైతానినామాని యఃపఠేచ్ఛృణు
యాదపి, విద్యారంభే వివాహేచ ప్రవేశే నిర్గమేతథా. సంగ్రామే
సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య నజాయతే శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం
చతుర్భుజం, ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే అభీప్సి
తార్థసిధ్ధ్యర్థం పూజితో యస్సురైరపి, సర్వవిఘ్నచ్ఛిదే తస్మై గణాధి
పతయేనమః. కేశవాయస్వాహా, నారాయణాయస్వాహా, మాధవాయ
స్వాహా, గోవిందాయనమః, విష్ణవేనమః, మధుసూదనాయనమః,
త్రివిక్రమాయనమః, వామనాయనమః, శ్రీధరాయనమః, హృషీకే
శాయనమః, పద్మనాభాయనమః, దామోదరాయనమః, సంకర్షణాయ
నమః, వాసుదేవాయ నమః, ప్రద్యుమ్నాయ నమః, అనిరుద్ధాయ
నమః, పురుషోత్తమాయ నమః, అధోక్షజాయ నమః, నారసింహాయ
నమః, అచ్యుతాయ నమః, జనార్దనాయ నమః, ఉపేంద్రాయ నమః,
హరయేనమః, శ్రీకృష్ణాయనమః పృథివ్యాః మేరుపృష్ఠఋషిః, కూ
ర్మోదేవతా, సుతలంఛందః, ఆసనే వినియోగః. ప్రణవస్య పరబ్రహ్మ
ఋషిః, పరమాత్మాదేవతా, దైవీగాయత్రీఛందః, ప్రాణాయామేవిని
యోగః * ఓంభూః - ఓంభువః - ఓంస్వః - ఓంమహః - ఓంజనః - ఓంతపః -
ఓంసత్యం - ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్య ధీమహి, ధియోయోనః
ప్రచోదయాత్,ఓమాపోజ్యోతీరసోఽమృతంబ్రహ్మభూర్భువస్స్వరోమ్
మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం - శుభేశోభనే
ముహూర్తే - అద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్ధే - శ్వేతవరాహకల్పే - వైవ
స్వతమన్వంతరే - కలియుగే - ప్రథమపాదే - జంబూద్వీపే-భరతవర్షే
భరతఖండే - మేరోఃదక్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్యాగ్నేయప్రదేశే-కృష్ణా
కావేర్యోర్మధ్యప్రదేశే - స్వగృహే - సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ

అస్మిన్వర్తమానేన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన...సంవత్సరే... అయనే...ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ...వాసరే...నక్షత్రే... యోగే...కరణే ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్మాకం సకుటుంబానాం క్షేమస్థైర్యవిజయాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం-ధర్మార్థకామమోక్షచతుర్విధఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం - సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం - అముకంకర్మ కరిష్యమాణః, తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం అభ్యుదయార్థంచ - ఏభిర్బ్రాహ్మణైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే *గణానాంత్వాగృత్సమదోగణపతిర్జగతి, గణపత్యావాహనే వినియోగః *గణానాంత్వా గణపతింహవామహేకవిం కవీనాముపమశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనమ్ శ్రీగణపతిం ధ్యాయామి-ఆవాహయామి-ఆసనం సమర్పయామి-అర్ఘ్యం సమర్పయామి - పాద్యం సమర్పయామి-ఆచమనీయం సమర్పయామి- ఔపచారికస్నానం సమర్పయామి *ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన, మహేరణాయచక్షసే, యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః, ఉశతీరివమాతరః, తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయజిన్వథ, ఆపోజనయథాచనః, స్నానానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి *అభివస్త్రాసువసనాన్యర్షాభిధేనూస్సుదుఘాః పూయమానః, అభిచంద్రాభర్తవేనోహిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినోదేవసోమ, గణాధిపతయే నమః, వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి - (తదభావే)అక్షతాన్ సమర్పయామి *యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రంప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్,ఆయుష్యమగ్ర్యంప్రతిముంచ శుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తు తేజః. గణపతయే నమః-యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి *గంధ

ద్వారాందురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంకరీషిణీం, ఈశ్వరీంసర్వభూతానాంతా
మిహోపహ్వయేశ్రియం గణపతయే నమః - గంధాన్ సమర్పయామి.
*ఆయనే తేపరాయణేదూర్వా రోహంతుపుష్పిణీః, హ్రదాశ్చపుండరీ
కాణి సముద్రస్యగృహాఇమే గణపతయే నమః - అలంకారార్థం అక్ష
తాన్ సమర్పయామి, పుష్పాణి పూజయామి, ఓం సుముఖాయ నమః,
ఓం ఏకదంతాయ నమః, ఓం కపిలాయ నమః, ఓం గజకర్ణికాయనమః,
ఓం లంబోదరాయ నమః, ఓం వికటాయ నమః, ఓం విఘ్నరాజాయ
నమః, ఓం గణాధిపాయ నమః, ఓం ధూమకేతవే నమః, ఓం గణాధ్య
క్షాయ నమః, ఓం ఫాలచంద్రాయ నమః, ఓం గజాననాయ నమః,
ఓం వక్రతుండాయ నమః, ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః, ఓం హేరంబాయ
నమః, ఓం స్కందపూర్వజాయ నమః, గణపతయే నమః - నానావిధ
పరిమళపత్రపుష్పాణి సమర్పయామి. వనస్పతిరసైర్దివ్యైర్నానాగంధైః
స్సుసంయుతం,ఆఘ్రేయ స్సర్వదేవానాంధూపోఽయంప్రతిగృహ్యతాం
గణపతయే నమః-ధూప మాఘ్రాపయామి సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం
వహ్నినా యోజితం మయా, గృహాణమంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరా
పహమ్. గణపతయే నమః - దీపందర్శయామి, ధూపదీపానంతర మాచ
మనీయం సమర్పయామి నైవేద్యం * ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితు...
చోదయాత్, సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి - అమృతమస్తు, అమృతో
పస్తరణమసిస్వాహా ఓం ప్రాణాయస్వాహా - ఓం అపానాయస్వాహా-
ఓంవ్యానాయ స్వాహా-ఓం ఉదానాయ స్వాహా-ఓం సమానాయ స్వా
హా. గణాధిపతయే నమః - గుడం నారికేళఫలం నివేదయామి, మధ్యే
మధ్యేపానీయం స...మి, ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి, హస్తప్రక్షా
ళనం స...మి, పాదప్రక్షాళనం స...మి, శుద్ధాచమనీయం స...మి,పూ
గీఫలసమాయుక్తం నాగవల్లీదళైర్యుతం, కర్పూరచూర్ణ సంయుక్తం
తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం, గణపతయేనమః-తాంబూలం స...మి.

* శ్రియేజాతశ్రియ ఆనిరియాయ శ్రియం వయోజరితృభ్యో దధాతు, శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయన్ భవంతిసత్యాసమిథామితద్రౌ. గణాధిపతయేనమః, కర్పూరనీరాజనం దర్శయామి, నీరాజనానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి విఘ్నేశవిధిమార్తాండ చంద్రేంద్రోపేంద్రవందిత, నమో గణపతే తుభ్యం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పతే సువర్ణమంత్రపుష్పం స...మి. ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ స...మి యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపః పూజా క్రియాదిషు, న్యూనంసంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే త మచ్యుతం మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప, యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే అనయా ధ్యానావాహనాదిపూజయా భగవాంత్సర్వాత్మకః శ్రీగణాధిపతిస్సుప్రీతస్సుప్రసన్నో వరదోభవంతు ఉత్తరే శుభకర్మణ్యావిఘ్నమస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు - ఉత్తరే శుభకర్మణ్యావిఘ్నమస్తు గణాధిపతింయథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి (తతః కలశే వరుణంధ్యాయామీతి షోడశోపచారాన్ కుర్వంత కేచిత్)

ఇతి గణాధిపతిపూజా.

అథ పుణ్యాహవాచనమ్.

లక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః - ఉమామహేశ్వరాభ్యాంనమః - వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః - శచీపురందరాభ్యాం నమః-అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాంనమః-శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః-గృహదేవతాభ్యో నమః-గ్రామదేవతాభ్యో నమః-ఇష్టదేవతాభ్యో నమః - సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు, (శిరస్యభిమంత్ర్య) శివా ఆపస్సంతు, (కలశేష్వభిమృశ్య) సౌమనస్యమస్తు, (హృదయేభిమృశ్య) అక్షతంచారిష్టంచాస్తు, (ఏవంత్రిః) * అర్చతప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత, అర్చంతుపుత్రకా ఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత, అర్చతప్రార్చత.

గంధద్వారాందురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంకరీషిణీం,ఈశ్వరీంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియమ్. ఆయనే తేపరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః, హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహా ఇమే గంధాః పాంతు - అక్షతాఃపాంతు - పుష్పాణిపాంతు - సౌమంగల్యంచాస్తు - స్వఃశ్రియమస్తు ప్రజాపతిః ప్రియతామ్-శాంతిరస్తు - యంకృత్వా సర్వ వేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్మారంభాశ్శుభాశ్శోభనాః ప్రవర్తంతే-తమహ మోంకారమాదింకృత్వా భవద్భిరనుజ్ఞాతఃపుణ్యాం పుణ్యాహంవాచ యిష్యే-(వాచ్యతామితిబ్రాహ్మణాః ప్రతిబ్రూయుః)*భద్రంకర్ణేభిశ్శృ ణుయామదేవాభద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః,స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్త నూభిర్వ్యశేమదేవహితంయదాయుః ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్యద్ర విణోదాస్సనరస్యప్రయంసత్, ద్రవిణోదావీరవతీమిషన్నో ద్రవిణో దారాసతేదీర్ఘమాయుః. సవితాపశ్చాత్తాత్సవితాపురస్తాత్సవితోత్తరా త్సవితాధరాత్తాత్, సవితానస్సువతుసర్వతాతింసవితానోరాసతాందీర్ఘ మాయుః నవోనవోభవతి జాయమానోహ్నాంకేతు రుషసామేత్య గ్రం, భాగందేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతే దీర్ఘమా యుః ఆపఉందంతుజీవసే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే, యస్త్వాహృదాకీరి ణామన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యోజోహవీమి, జాతవేదోయశో అస్మా సుధేహిప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాం, యస్మైత్వం సుకృతేజాత వేదఉలోకమగ్నే కృణతవస్యోనమ్, అశ్వినంసపుత్రిణంవీరవంతంగో మంతం రయింనశతేస్వస్తి, సంత్వాసించామియజుషా ప్రజామాయు ర్ధనంచ దీర్ఘమాయురస్తు - మనస్సమాధీయతామ్ - (ఇతికర్తా) సమా హితమనసస్స్మః - (ఇతిబ్రాహ్మణాః) ప్రసీదంతు భవంతః - (ఇతికర్తా)

ప్రసన్నాస్సన్తుః - (ఇతిబ్రాహ్మణాః)-సర్వేసంహత్య-శాంతిరస్తు-పుష్టిరస్తు - తుష్టిరస్తు-వృద్ధిరస్తు - అవిఘ్నమస్తు - ఆయుష్యమస్తు - ఆరోగ్యమస్తు-స్వస్తిశివంకర్మాస్తు - కర్మసమృద్ధిరస్తు - పుత్రసమృద్ధిరస్తు - వేదసమృద్ధిరస్తు - శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు - ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు - ఈశాన్యాంబహిర్దేశే - అరిష్టనిరసనమస్తు - యత్పాపంతత్ప్రతిహతమస్తు - యచ్ఛ్రేయస్తదస్తు - శుక్రాంగారకబుధబృహస్పతిశనైశ్చరరాహుకేతుసోమసహిత ఆదిత్యపురోగాస్సర్వే గ్రహాఃప్రియంతామ్ - తిథికరణముహూర్తజన్మ నక్షత్రదేవతాః ప్రియంతామ్- (నైరృత్యాం) శామ్యంతుఘోరాణి-శామ్యంతుపాపాని - శామ్యంతుఈతయః - (కలశే)శుభాని వర్ధంతామ్-శివాఋతవస్సంతు-శివాఓషధయస్సంతు-శివావనస్పతయస్సంతు-అహోరాత్రే శివే స్యాతామ్-ఉత్తరే కర్మణ్యవిఘ్నమస్తు-ఉత్తరోత్తరమహరహరభివృద్ధిరస్తు - ఉత్తరోత్తరాశ్శుభాః క్రియాస్సంపద్యంతామ్-అగ్నిపురోగావిశ్వేదేవాః ప్రియంతామ్-మహేశ్వరపురోగా మాతరః ప్రియంతామ్ - ఇంద్రపురోగామరుద్గణాః ప్రియంతామ్-వసిష్ఠపురోగా ఋషిగణాః ప్రియంతామ్-శ్రీవిష్ణుపురోగా స్సర్వేదేవాః ప్రియంతామ్-ఋషయశ్ఛందాంస్యాచార్యోవేదా యజ్ఞా దక్షిణాశ్చప్రియంతామ్ - బ్రహ్మాచబ్రాహ్మణాశ్చ ప్రియంతామ్ - బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరాశ్చ ప్రియంతామ్-శ్రద్ధామేధే ప్రియేతామ్ - ప్రియతామ్ భగవాన్నారాయణః-ప్రియతామ్ భగవాంత్స్వామీ మహాసేనః-సత్యాఏతా ఆశిషస్సంతు-పుణ్యాహకాలావాచ్యంతామ్ * ఉద్గాదేవశకునేసామగాయసి బ్రహ్మపుత్రఇవసవనేషుశంససి, వృషేవవాజీశిశుమతీరపీత్యా సర్వతోనశ్శకునేభద్రమావదవిశ్వతోనశ్శకునే పుణ్యమావద యాజ్యయాయజతిప్రత్తిరైవయాజ్యాః-పుణ్యేవలక్ష్మీఃపుణ్యామేవ తల్లక్ష్మీం సంభావయతిపుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్కురుతే. యత్పుణ్యం నక్షత్రం తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషం,

దావై సూర్య ఉదేతి, అథనక్షత్రంనైతి, యావతితత్రసూర్యోగచ్ఛేత్, యత్రజఘన్యంపశ్యేత్, తావతికుర్వీతయత్కారీస్యాత్, పుణ్యాహఏవ కురుతే ఓం పుణ్యాహంభవంతోబ్రువంతు - ఓం పుణ్యాహమ్ (ఏవం త్రిః) * స్వస్తయేవా యుముపబ్రువామహైసోమం స్వస్తిభువనస్యయ స్పతిః, బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయేస్వస్తయ ఆదిత్యాసోభవంతు నః. ఆదిత్యఉదయనీయః పథ్యే వేదస్వస్త్యాప్రియంతిపథ్యం స్వస్తి మభ్య ద్యంతిస్వస్త్యై వేదః ప్రియంతిస్వస్తుద్యంతి స్వస్త్యుద్యంతి స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాస్స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః,స్వస్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిస్స్వ స్తినోబృహస్పతి ర్దధాతు. అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసశ్చతస్రోదేవీర జరాశ్రవిష్ఠాః, తేయజ్ఞంపాంతురజసఃపరస్తాత్,సంవత్సరీణమమృతంస్వస్తి మహ్యంసహకుటుంబాయ శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయకర్మణే మహాజనాన్నమ స్కుర్వాణా యాశీర్వచనమపేక్షమాణాయాయుష్మతే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు-ఆయుష్మతే స్వస్తి (ఏవం త్రిః) ఓం స్వస్తిభవంతోబ్రువంతు - ఓం స్వస్తి. (ఏవంత్రిః) * ఋధ్యాసమస్తోమం సను యామవాజమానోమం త్రంసరథేహోపయాతమ్, యశోనపక్వం మధుగోష్వంతరాభూతాంశో అశ్వినోఃకామమప్రాః,సర్వామృద్ధిమృధ్నుయామితితం వై తేజసైవపురస్తా త్పర్యభవచ్ఛందోభిర్మధ్యతోత్సగై రుపరిష్టాద్గాయత్ర్యా స్సర్వతోదివ్యా దశాహంపరిభూయాంత్సర్వామృద్ధిమార్ధ్నోత్సర్వామృద్ధిమృధ్నోతియఏవం వేద ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య మిత్రందేవంమిత్రధేయం నో అస్తు, అనూరాధాన్హవిషావర్ధయంత శ్శతంజీవేమశరదస్సవీరాః, త్రీ ణిత్రీణివైదేవానామృద్ధాని త్రీణిఛందాంసిత్రీణిసవనాని, త్రయఇమేలో కాః, ఋధ్యామేవతద్వీర్య ఏషు లోకేషుప్రతితిష్ఠతి. (వామదక్షిణ

స్తాభ్యాం దక్షిణో_త్తరకలశౌయుగపద్గృహీత్వా) బుద్ధింభవంతో బ్రువంతు. బుధ్యతామ్, బుద్ధిస్సమృద్ధిః, (ముఖసమముద్ధృత్య,) స్వస్తి పుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు-వర్ష శతసంపూర్ణమస్తు-గోత్రాభివృద్ధిరస్తు- శాంతిగ పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు - పునరపిగోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు - సర్వాసంపదస్తు. (ఇత్యుదకంనిక్షిప్య) * శుచీవోహవ్యామరుతశ్శుచీనాం శుచింహినోమ్యధ్వరంశుచిభ్యః, ఋతేనసత్యమృతసాప ఆయన్ఛుచిజన్మాన శ్శుచయః పావకాః, అగ్నిశ్శుచివ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిఃకవిః, శుచీరోచతఆహుతః ఉదగ్నే శుచయస్తవశుక్రాభ్రాజంతఈరతే, తవజ్యోతింష్యర్చయః. బ్రహ్మాణేష్వమృతంహితం యేనదేవాః పవిత్రేణాత్మానంపునతేసదా, తేనసహస్రధారేణ పావమాన్యః పునంతుమా, ప్రాజాపత్యంపవిత్రమ్ శతోద్యామంహిరణ్మయమ్, తేనబ్రహ్మవిదోవయమ్, పూతంబ్రహ్మపునీమహే, ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతు సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యాయమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా, జాతవేదామూర్జయంత్యాపునాతు. ప్రాచ్యాందిశిదేవా ఋత్విజోమార్జయంతామ్, దక్షిణస్యాందిశిమాసాః పితరో మార్జయంతామ్, ప్రతీచ్యాందిశి గృహాః పశవోమార్జయంతామ్, ఉదీచ్యాందిశ్యాపఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతామ్, ఊర్ధ్వాయాందిశియజ్ఞ స్సంవత్సరోయజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్. ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యో లక్ష్మీనారాయణోమామహేశ్వరాదిత్యాదినవగ్రహస్వరూపేభ్యఃస్వస్తి పుణ్యాహవాచనమంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమితహిరణ్యంతేభ్యస్తేభ్య స్సంప్రదదేనమమ *వాస్తోష్పతేప్రతి జానీహ్యస్మాన్ త్స్వావేశో అనమీవోభవానః, యత్త్వేమహేప్రతితన్నో జుషస్వశంనోభవ

ద్విపదే శంచతుష్పదే. వాస్తోష్పతే ప్రతరణోన ఏధిగయస్ఫానో గోభిర శ్వేభిరిందో, అజరాస స్తేసఖ్యే స్యామపి తేవ పుత్రాన్ప్రతినో జుషస్వ వాస్తోష్పతే శగ్మయాస గుసదా తే సక్షీమహిరణ్వయాగాతుమత్యా, పాహి క్షేమ ఉతయోగే వరన్నో యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః, అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్, సఖాసు సేవఏధినః. శుభమ్, శుభమ్ *స్వస్త్యయనం తార్క్ష్యమరిష్టనేమింమహద్భూతంవాయసం దేవతానామ్, అసురఘ్న మింద్రసఖంసమత్సుబృహద్యశో నావమివారుహేమ, అంహో ముచమాంగిరసంగయంచ స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచ తార్క్ష్యమ్, ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తిసంబాధే ష్వభయంనో అస్తు

ఇతి పుణ్యాహవాచనమ్.

అథ స్వస్తివాచనమ్.

(అథ స్వస్తివాచనమ్, బుద్ధిపూర్తే ష్వాద్యంతయోః కుర్యాత్, స్వలంకృతో వాచయీత, యుగ్మాన్ బ్రాహ్మణాన్ గంధాదిభిరభ్యర్చ్య, దక్షిణాదిభి స్తోషయేత్ అథ తే ప్రాఙ్ముఖాదర్భపాణయ స్తిష్ఠేయుః, తద్దక్షిణతో వాచయీతో దఙ్ముఖ స్సంస్కార్యో వాచయితుర్దక్షిణ పార్శ్వే, అథ వాచయీత, దర్భపాణి రపాం పూర్ణం కలశం స్వర్చితంస పల్లవముఖంధృత్వా, తిష్ఠంత్సమాహితః, భవద్భిరనుజ్ఞాతః) పుణ్యాంపుణ్యాహం వాచయిష్యే, (ఇతి బ్రూయాత్,) వాచ్యతామ్, (ఇతి బ్రాహ్మణాః ప్రతిబ్రూయుః.) మనస్సమాధీయతా (మితికర్తా,) సమాహితమనసస్స్మః (ఇతీతరే.) ప్రసీదంతు భవంతః, (ఇతికర్తా,) ప్రసన్నాస్స్మః (ఇతీతరే) స ర్వే సంహత్య, శాంతిరస్తు, పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు, వృద్ధిరస్తు, అవిఘ్న మస్తు, ఆయుష్యమస్తు, ఆరోగ్యమస్తు, స్వస్తిశివంకర్మాస్తు, కర్మసమృద్ధిరస్తు, పుత్రసమృద్ధి

రస్తు, వేదసమృద్ధిరస్తు, శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు, ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు, అహ
రహరభివృద్ధిరస్తు, ఇష్టసంపదస్తు, (ఇతి బ్రూయుః) ప్రకృతకర్మదేవతాః
ప్రియంతామ్, (ఇతివదేత్, తథైవ ప్రతిబ్రూయుః) ప్రజాపతిః ప్రియతా
(మితికర్తా,) ప్రియంతామ్ ప్రజాపతి(రితీతరే అథవాచయీత,మంద్రమ
ధ్యోచ్చస్వరైః,) ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు, ఓం స్వస్తి భవంతో
బ్రువంతు, ఓమృద్ధింభవంతో బ్రువంతు, (ఇతి త్రిస్త్రిఃబ్రూయుః,) ఓం
పుణ్యాహమోంస్వస్తి సమృధ్యతా(మితీతరే క్రమేణ ప్రతిబ్రూయుః, అథ
ప్రాఙ్ముఖమాసీనంకర్తారం సంస్కార్యం చ బ్రాహ్మణాస్సదర్భపల్లవైః,
అబ్లింగాభిఋగ్భిర్మార్జయేయుః, పురంధ్ర్యోనీరాజనాదిమంగళంకుర్యుః)

ఇతి (దీపికోక్త) స్వస్తివాచనమ్.

అథ నాందీవిధిః.

(అథాభ్యుదయికమృద్ధికర్మసు కుర్యాత్, అపత్యసంస్కారేషు
వివాహాంతేషు పితైవ కుర్యాత్, ద్వితీయవివాహాదిషు స్వయమేవ
కుర్యాత్, 'మాతుశ్శ్రాద్ధంతు పూర్వం స్యాత్పితౄణాం తదనంతరమ్,
తతోమాతామహానాం తు వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయం స్మృతమ్' మాతరిజీవ
త్యాంతద్వర్గం విహాయ పితృమాతామహయోః కుర్యాత్, పితరిజీవతి
మాతామహవర్గస్యైవ కుర్యాత్, వర్గత్రయేజీవతి కర్మలోపః, వర్గాదౌ
జీవతిసతి తద్వర్గంతుపరిత్యజేత్,ఇతి గృహ్యాపరిశిష్టేతు—జీవత్పితాసుత
సంస్కారేషు మాతృమాతామహయోః కుర్యాత్, తస్యాంచజీవత్యాం
మాతామహస్యైవ కుర్యాదితి తథాచ కాత్యాయనః—'స్వపితుఃపితృ
కృత్యేషు నాధికారోవిధీయతే, నజీవంతమతిక్రమ్య కించిద్దద్యాదితిశ్రుతిః'
ఇతి తచ్చింత్యమ్ సర్వత్ర పిత్రాదిభ్యః పూర్వంనాందీముఖపదం
ప్రక్షిపేత్;సత్యవసుసంజ్ఞికవిశ్వేదేవస్థానేద్వావిప్రౌభవతః,మాత్రాద్యై
కైకస్యస్థానే ద్వావిప్రౌభవతః,ప్రపితామహ్యాదిమాత్రంవర్గత్రయమిత్యే

తేవృద్ధిముఖ్యాస్తు పితరోవృద్ధిశ్రాద్ధేషు భుంజీతఇత్యుక్తం, తిలస్థానేయ వాఃప్రదక్షిణముపచారో మూలాబుజుదర్భాః, కర్తాప్రాఙ్ముఖఉపవీతీ. ఉదగపవర్గం సర్వం కుర్యాత్, దక్షిణత ఆసనదానం ప్రాక్సంస్థం అర్ఘ్య పాత్రాసాదనం, యవోసిసోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః, ప్రత్నవద్భి ప్రత్తః పుష్ట్యానాందీముఖాన్ పితౄన్ ప్రీణయాహినస్స్వాహేతి, యవావపనం,స్వధాస్థానేస్వాహాకారః, నాందీముఖాః పితరః ప్రియంతా మితిసకృదర్ఘ్యనివేదనం, నాందీముఖాః పితరః ఇదంవోఅర్ఘ్యమిత్యేవం యథాలింగం ప్రతిద్విజంవిగృహ్య, దేవతీర్థేన అర్ఘ్యదానం, ద్విఃద్విఃగం ధాదిదానం, అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వాహా—సోమాయపితృమతే స్వాహేతి పాణిషుప్రత్యేకంహోమః, నపైతృసూక్తజాపః, మధువా తాస్థానే,ఉపాస్మైగాయతానరఇతి పంచమధుమతః అక్షన్నమీమదంత మితిశ్రావయేత్, ఆచాంతేతత్సమీపే గోమయేనోపలిప్య, ప్రాగగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య, తేషు పృషదాజ్యమిశ్రేణ భుక్తశేషేణ,ఏకైకస్య ద్వౌ ద్వౌపిండౌ దేవతీర్థేన, మంత్రా నాందీముఖేభ్యః పితృభ్యస్స్వాహేతి యథాలింగం దద్యాత్, తూష్ణీంద్వితీయమిత్యేకే, కేచిత్ అనుమంత్ర ణాదికం నేచ్ఛంతి, సంపన్నమితి బ్రాహ్మణాన్ విసృజేత్,సుసంపన్నమితి ప్రతిబ్రూయుః.)

ఇతి నాందీవిధిః.

అథ నాందీ.

(ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య)...ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ, అద్యయత్కర్మకురుతే, తదంగభూతంనాందీశోభనదేవతా హ్వానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే*నమోమహద్భ్యోనమో అర్భకేభ్యోనమో యువభ్యోనమ ఆశినేభ్యః,యజామదేవాన్యది శక్నవామమాజ్యాయస

శ్శంసమావృత్రుదేవాః, ఇళామగ్నే పురుదంసంస నింగోశ్శశ్వ త్తమంహ
వమానాయసాధ, స్యాన్నస్సూను స్తనయో విజావాగ్నే సాతే సుమతి
ర్భూత్వస్మే. ఇళాముపహ్వయతే పశవోవా ఇళాపశూనేవ తదుపహ్వా
యతేపశూ౯ యజమానే దధాతి దధాతి, ఇళఏహి, అదితిర్ద్యౌరదితిరం
తరిక్షమదితిర్మాతాసపితాసపుత్రః, విశ్వేదేవా అదితిఃపంచజనా అదితిర్జా
తమదితిర్జనిత్వమ్. ఇళాముపహ్వయతేపశవోవా ఇళాపశూనేవ తదుప
హ్వాయతే పశూ౯ యజమానే దధాతిదధాతి, అదితఏహి, ప్రణోదేవీ
సరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతి, ధీనామవిత్ర్యవతు ఇళాముపహ్వాతేపశవో
హిఇళాపశూనేవతదుపహ్వాయతేపశూ౯ యజమానేదధాతిదధాతి,సర
స్వత్యేహి నాందీశోభనదేవతాస్సర్వా స్సముచ్చయోభూత్వాఽస్యాం
శోభనవేదికాయామాగత్య మాం రక్షంతు, మమ ధర్మపత్నీం రక్షంతు,
మమ కుమారం రక్షంతు,నాందీముఖానాందీ, వృద్ధప్రపితామహి, వృద్ధ
పితామహి, వృద్ధమాతరః...గోత్రాః నాందీముఖానాందీ, వృద్ధప్రపితా
మహ,వృద్ధపితామహ,వృద్ధపితరః,...గోత్రాః నాందీముఖానాందీ, వృద్ధ
మాతుః ప్రపితామహ, వృద్ధమాతుః పితామహ, వృద్ధమాతామహాః,
...గోత్రాః, నాందీముఖానాందీ, ఉభాభ్యాముభాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞిక
విశ్వదేవాంశ్చ యథాశక్తి హిరణ్యేనతోషయిష్యే నాందీశోభనదేవ
తాభ్యో నమః,ధ్యానావాహన షోడశోపచారాంత్సమర్పయామి.ఆభ్యు
దయికబ్రాహ్మణభోజనపర్యాప్తద్రవ్యప్రత్యామ్నాయంయథాశక్తిహిర
ణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ(అత్ర 'ఉపాస్మై గాయతానర' ఇతిపంచ
ర్చంజపేత్,)ఉపాస్మై గాయతానరఃపవమానాయేందవే,అభిదేవా ఇయ
క్షతే, అభితేమధునాపయో ధర్వాణోఅశిశ్రయుః, దేవందేవాయదే

వయు, సనఃపవస్వశంగవేశం జనాయశమర్వతే, శంరాజన్నోషధీభ్యః, బభ్రవేమస్వతవసేరుణాయదివిస్పృశే, సోమాయగాథమర్చత, హస్త చ్యుతేభిరద్రిభిస్సుతం సోమంపునీతన, మధావాధావతామధు(అయమే వాంధ్రదేశాచారః—నాందీపూర్వక కర్మాణి లిఖ్యంతే 'వేదవ్రతేషు సీమంతే చూడాకరణకర్మణి, నామకర్మణిబాలానా మన్నప్రాశనకర్మణి, మౌంజీబంధేసమావృత్తౌ పాణిగ్రహణకర్మణి, ఆధానే యజ్ఞదీక్షాయాం జాతకర్మణిపుంసవే, గర్భాధానే నవాగారప్రవేశే పూర్తకర్మణి, నాందీ శ్రాద్ధంపురాకార్యం కర్మాదౌస్వస్తివాచనం, బ్రాహ్మ్యాద్యామాతరస్సప్త దుర్గాక్షేత్రగణాధిపాన్, వృద్ధ్యాదౌపూజయిత్వాతు పశ్చాన్నాందీము ఖాన్పితౄన్')

ఇతి నాందీప్రయోగః.

అథ స్థాలీపాకకాలః.

(కర్తాస్నాతోధౌతానార్ద్రవాసానైకవాసాబద్ధశిఖః, యజ్ఞోపవీ త్యాచాంతః, కృతనిత్యక్రియః, శుచౌదేశేప్రాఙ్ముఖఆసీనఃకర్మకుర్యాత్, కర్మాంతేప్యాచామేత్, కృతాసనప్రాణాయామోదేశకాలౌ సంకీర్త్య సర్వత్ర సంకల్పం కుర్యాత్, ద్రవ్యానాదేశ ఆజ్యంస్యాత్, స్రువఃకరణ మితి సామాన్యమ్, అథస్థాలీపాకః, గృహప్రవేశహోమాదూర్ధ్వంయా పౌర్ణమాసీ, తస్యామారంభః, అధిమాసాదిదోషే సతి దోషానంతర మారభేత,అత్ర స్మృతయః—'ఉపరాగోధిమాసోవాయది ప్రథమపర్వ ణి, నతత్రారంభణంకుర్యా న్మౌఢ్యేచగురుశుక్రయోః. మౌఢ్యే మలి మ్లుచే చైవ నోపరాగేనసంక్రమే, అధిమాసేహరౌసుప్తే నకుర్యాత్ప్ర థమేష్టికా'మితిచ ప్రయోగపారిజాతకారాస్తు—ఏతాస్స్మృతయఆల స్యసూతకాదినాస్వకాలాఽనుపక్రాంతవిషయాః తథాచగార్గ్యః—'నామ కర్మచదర్శేష్టింయథాకాలం సమాచరేత్, అతిపాతేసతితయోః ప్రశస్తే

మాసిపుణ్యభే'ఇతి. యస్యలోపేప్రాయశ్చిత్తప్రాప్తిస్తదధిమాసాదావపి కుర్యాత్ 'అనన్యగతికం నిత్య మగ్నిహోత్రాదినత్యజేత్,గత్యంతరయుతంనిత్యం సోమయాగాది తు త్యజేత్' ఇత్యాదివదంతి పర్వప్రతిపదోస్సంధిః, మధ్యాహ్నకాలే, తత్పూర్వంవాస్యాచ్చేత్, పూర్వేద్యురన్వాధాయ, తస్మిన్నహని యాగం కుర్యాత్ మధ్యాహ్నత్పరత స్సంధిశ్చేత్తస్మిన్నన్వాధాయ, పరేద్యుర్యాగః, పౌర్ణమాసీప్రతిపదోస్సంధిః, సంగవాదూర్ధ్వమావర్తనాత్పూర్వంచేత్, సంధిదినఏవ సద్యస్కాలే కుర్యాత్, మధ్యాహ్నద్వితీయే యద్యమావాస్యా,పరేద్యురావర్తన ఏవసంధిశ్చేత్, సంధిదినఏవసద్యః కుర్యాత్. అమావాస్యాపూర్ణిమావాపూర్వేద్యుః పంచదశఘటికాః పరేద్యుః ప్రతిపదపితావతీ, తథా యథాస్థితమేవోపజీవ్యస్సంధిర్విజ్ఞేయః, యదా ప్రతిపదష్షడ్ఘటికాక్షయః, తదర్థక్షేప్యాత్రిఘటికాక్షయేపర్వణికృతే, ద్వాదశఘటికాత్మకం పర్వభవతి, ఏవమేవ వృద్ధౌ ఘటికాత్రయేయోజితే, అష్టాదశఘటికాత్మకం స్యాత్ తదాసత్యావర్తనాదూర్ధ్వం సంధి ర్భవత్యేవమేవ ప్రకారేణ సంధిం విజ్ఞాయాన్వాధానేష్టీకర్తవ్యే)

ఇతి స్థాలీపాకకాలః.

అథ స్థాలీపాకః.

(పౌర్ణమాస్యాంస్త్రియా సహప్రాతరౌపాసనం కృత్వా, ప్రాణానాయమ్య,) ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం పార్వణస్థాలీపాకం కరిష్యే,(ఇతిసంకల్ప్య, స్థండిలంచతురశ్రం, ఇషుమాత్రావరం, గోమయేనోపలిప్య, తత్రప్రాదేశమాత్రా ముదగాయతాం రేఖాం యజ్ఞీయశకలమూలేన లిఖేత్, తస్యా ముభయతః, ప్రాగాయతేఉదక్సంస్థే అసంస్పృష్టేచపూర్వయా, తయోర్మధ్యే, ప్రాగాయతాఉదక్సంస్థాస్తిస్రోఽసంహతా రేఖాలిఖిత్వా, తత్రశకలం నిధాయ, స్థండిల మద్భిరభ్యుక్ష్య, శకలమాగ్నేయ్యాం నిరస్య, అప ఉపస్పృశ్య, ఔపాసనాగ్నిమాహృత్య)వహ్యాగ్నేరహాగణపుత్రోగోతమోగ్నిస్త్రి

ష్టుప్,అగ్న్యావాహనేవినియోగః, *ఏహ్యగ్న ఇహహోతానిషీదాదబ్ధస్సు
పురఏతాభవానః, అవతాంత్వారోదసీవిశ్వమిన్వే యజామహేసౌమన
సాయదేవాన్.అగ్నిమావాహయామి, జుష్టోదమూనా వసుశ్రుతోగ్ని
స్త్రిష్టుప్, అగ్నినమస్కారే వినియోగః, * జుష్టోదమూనాఅతిథిర్దురోణ
ఇమంనోయజ్ఞముపయాహివిద్వాన్,విశ్వాఅగ్నేఅభియుజో విహత్యాశ
త్రూయతామా భరాభోజనాని అగ్నినమస్కారాం త్సమర్పయామి,
భూర్భువస్సువః ప్రజాపతిః ప్రజాపతిర్బృహతీ,అగ్నిప్రతిష్ఠాపనేవినియోగః,
భూర్భువస్సువరోమ్,(ఇతిరేఖాస్వగ్నిమభ్యాత్మం ప్రతిష్ఠాప్య, అగ్న్య
హరణపాత్రయోరక్షతైస్సహోదకమాసిచ్య,అగ్నింప్రజ్వాల్య,చత్వారి
శృంగావామదేవో జాతవేదాఅగ్నిస్త్రిష్టుప్, అగ్నిమూర్తిధ్యానే విని
యోగః,)*చత్వారి శృంగాత్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో
అస్య,త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతిమహోదేవోమర్త్యాం ఆవివేశ అగ్ని
మూర్తిం ధ్యాయామి. సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః,
త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వే
దేవీంవామేస్వధాంతథా, బిభ్రద్దక్షిణహస్తైశ్చ శక్తిమన్నంస్రుచంస్రు
వమ్, తోమరంవ్యజనంవామైర్ఘృతపాత్రంతుధారయన్, మేషారూఢం
జటాబద్ధం గౌరవర్ణంమహౌజసమ్ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తా
ర్చిస్సర్వకామదం, ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్
*అగ్నినాగ్నిస్సమిధ్యతేకవిర్గృహపతిర్యువా,హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యః ప్రాఙ్ము
ఖాగ్నే మమాభిముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ.(సమిద్ద్వయం
త్రయంవా గృహీత్వా,) పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం
శుభతిథౌ స్థాలీపాకాంగమన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగా

వగ్నింజాతవేదసమిద్ధేన, ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘారదేవతేఆజ్యేన,
అగ్నిషోమౌచక్షుషీ ఆజ్యేన, అగ్నిమగ్నిషోమౌ చ ప్రధానదేవతే చరు
ద్రవ్యేణ, చరుశేషేణ స్విష్టకృతం, ఇధ్మసన్నహనేనరుద్రం, విశ్వాన్
దేవాంత్సంస్రావేణ, అయసమగ్నిందేవాన్ విష్ణుమగ్నింవాయుంసూర్యం
ప్రజాపతించైతాః ప్రాయశ్చిత్తదేవతా ఆజ్యేన, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హార
ణార్థమనాజ్ఞాతత్రయేణ, అగ్నిమాజ్యేన, ఏవంసాంగేనకర్మణా సద్యో
యక్ష్యే.ఇత్యసద్యస్కాలే,శ్వోయక్ష్యే ఇత్యుక్త్వా,భూర్భువస్సువస్స్వా
హేతి,సకృదుక్త్వా,ఏకైకశోగ్నావాదధ్యాత్,)భూర్భువస్సువః స్వాహా,
ప్రజాపతయ ఇదం నమమ, (ఇతిత్యాగః, అథరజ్జుం కుర్యాత్, ప్రాదేశ
మాత్రైష్షట్త్రింశద్దర్భైః,త్రిసంధిం త్రివృతాం, సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణి
భ్యాం పూర్వమావర్తయేత్, దక్షిణోత్తరాభ్యాం పశ్చాత్, అంతేప్ర
దక్షిణావృతేన గ్రంథిం కృత్వా, ఉదగగ్రామాస్తీర్య, ప్రాదేశమాత్ర
దర్భముష్టిం ఛిత్వా, తస్యాం నిధాయ, ద్విరావేష్ట్య, రజ్జుమూలం సకృ
దావేష్ట్య, ప్రథమవేష్టన స్యాధస్తాదున్నయేత్,ఏవమేవరజ్జుం కృత్వా,
అరత్న్యాయామం, పంచదశపలాశమయమిధ్మం, ఖాదిరాదియజ్ఞీయ
వృక్షజంవా, తయాసకృదావేష్ట్య, రజ్జుమూలంచతా ఉపరినిదధ్యాత్,
దంపతీమాషాదివర్జితమహన్యేవభుంజీయాతామ్ సాయమౌపాసనం కృ
త్వా బ్రహ్మచారిణా వధశ్శయీయాతామ్, అన్వాహితాగ్నే రుపప
న్నేప్రయాణే, తుభ్యంతా అంగిరస్తమేత్యాజ్యాహుతిం హుత్వా,
అయంతఇతిమంత్రేణ సమిధిసమారోప్యగత్వా,ప్రాతఃప్రత్యవరోహేత్,
పౌర్ణమాసఃపార్వణః సద్యస్కాలోవాభవతి పరేద్యుః ప్రాతర్హుత్వా.
సోదకేనపాణినాప్రదక్షిణమగ్నిం త్రిః పరిసమూహ్య, ఉదగగ్రైఃప్రాగ
గ్రైశ్చ ప్రాదేశమాత్రై ర్బాహుమాత్రైర్వాదర్భైః, దక్షిణత ఉపరి
తనైః, ఉత్తరతోఽధరైః, అగ్నింపరిస్తృణీయాత్, అగ్నేరుత్తరతః పా
త్రాసాదనాయ, దక్షిణతో బ్రహ్మాసనార్థంచ దర్భానాస్తీర్య, త్రిరగ్నిం
పర్యుక్ష్య, దర్భేషు పాత్రాణి, ద్వంద్వం న్యంచి పాణిభ్యాం, ఉదగపవర్గ

ప్రాక్సంస్థం ప్రయునక్తి, చరుస్థాలీప్రోక్షణపాత్రే, దర్వీస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, ఇధ్మాబర్హిషీ చేతి, శూర్పకృష్ణాజినోలూఖలముసలానిచ సాదయేత్, ప్రోక్షణపాత్రముద్ధృత్య, అనంతర్గర్భౌప్రాదేశమాత్రౌ, అనఖచ్ఛిన్నౌసమానాగ్రౌదర్భౌ, పవిత్రార్థం గృహీత్వా, తస్మిన్నంతర్ధాయ, అక్షతైస్సహాపఆసిచ్య, పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్పూయ, పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా, ఇధ్మం బర్హిశ్చ విస్రస్య, తాభిరద్భిస్త్రిః ప్రోక్షేత్, ఉత్తానేనతు హస్తేనకర్తవ్యం ప్రోక్షణంభవేత్,'అవాచీనేనహస్తేనకర్తవ్యం స్యాదవోక్షణమ్, ముష్టీకృతేనహస్తేన కృతమభ్యుక్షణం భవేత్' ఇత్యుక్తమ్ అథచమసం ప్రత్యగగ్నేర్నిధాయ, పవిత్రే అంతర్ధాయ, ఉత్పూతాఅపఆసిచ్య, గంధాదికంప్రక్షిప్య బ్రహ్మాణం వృణుయాత్,) అస్మిన్వ్రీకృతేకర్మణి, (అస్మిన్ స్థాలీపాకహోమే కర్మణి) బ్రహ్మాణంత్వాం వృణీమహే, వృతోస్మి, కరిష్యామీత్యుక్త్వా, అగ్నేఃప్రాగుదగవస్థాయ ప్రాఙ్ముఖోయజ్ఞోపవీత్యాచమ్య సమస్తపాణ్యంగుష్ఠాగ్రేణాగ్నిం సవ్యపాదపురస్సరంపరీత్య, నిరస్తఃపరావసు రిత్యంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం బ్రహ్మాసనాత్తృణంనైఋత్యాంనిరస్య, (అపఉపస్పృశ్య,) ఇదమహామర్వావసోస్సదనేసీదామి,(ఇత్యుదఙ్ముఖోపవిశ్య,)*బృహస్పతిర్బ్రహ్మా (బ్రహ్మా సదనఆశిష్యతే, బృహస్పతేయజ్ఞం గోపాయసయజ్ఞం పాహిసయజ్ఞపతింపాహిసమాంపాహి) ఇతిజపేత్, కర్తాసపవిత్రకరాభ్యాంచమసముద్ధృత్య,) బ్రహ్మన్,అపఃప్రణేష్యామి,(ఇతివదేత్,) బ్రహ్మా భూర్భువస్సర్బృహస్పతిప్రసూత(ఇతిజపిత్వా, ఓంప్రణయేత్యతిసృజేత్,కర్తాచమసంనాసికాగ్రంనీత్వా, ఉత్తరతోగ్నేర్దర్భేషు నిధాయ, దర్భైః ప్రచ్ఛాదయేత్.—అథ ప్రత్యగగ్నేశ్శూర్పేపవిత్రేనిధాయ,)అగ్నయేత్వాజుష్టంనిర్వపామి (ఇతి చతురోవ్రీహిముష్టీన్ మంత్రావృత్త్యానిరుప్య,) అగ్నీషోమాభ్యాంత్వా జుష్టంనిర్వపామి,(ఇతితథైవనిరుప్య,పవిత్రేవ్రీహ్యుపరినిధాయ,)అగ్నయేత్వాజుష్టంప్రోక్షామి, అగ్నీషోమాభ్యాంత్వాజుష్టంప్రోక్షామి, (ఇతినిర్వాపసంఖ్యయా ప్రోక్ష్య, అగ్నేరుత్తరతః ప్రాగ్గ్రీవమూర్ధ్వలోమ కృష్ణాజిన

మాస్తీర్య, తత్రోలూఖలం నిధాయ, వ్రీహీన్పత్నీ స్వయంవా ముసలే
నావహన్యాత్, తండులాంస్త్రిష్ఫలీకృతాన్ త్రిః ప్రక్షాళ్య శ్రపయేత్,
ఆజ్యపాత్రే పవిత్రే నిధాయ, ఆజ్యమాసిచ్య, అగ్నేరుత్తరతస్సభస్మాం
గారాన్, ప్రయోగపారిజాతరీత్యా పరిస్తరణాద్బహిర్నిరూహ్య, తేష్వా
జ్యమధిశ్రిత్య, జ్వలతాదర్భాజినావజ్వల్య, అంగుష్ఠపర్వమాత్రకే ద్వే
దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య, ఆజ్యేప్రాస్య, తేనైవజ్వలతాచరుణాసహ
త్రిఃపర్యగ్నికృత్వా, తదుల్ముకమపాస్య, అపస్స్పృష్ట్వా, ఆజ్యంకర్షన్నుద
గుద్వాస్య, అంగారాన్ప్రత్యూహ్య, అంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యామసంహతే
పవిత్రేగృహీత్వా, ఉత్తానాభ్యాం పాణిభ్యామ్,) సవితుష్ట్వాహిరణ్య
స్తూపస్సవితాపురఉష్ణిక్, ఆజ్యస్యోత్పవనేవినియోగః, *సవితుష్ట్వాప్రసవ
ఉత్పునామ్యచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః, (ఇతిప్రాగుత్పునాతి
సకృన్మంత్రేణ, ద్విస్తూష్ణీం, పవిత్రే ప్రోక్ష్యాగ్నౌప్రహృత్య, అగ్నేః
పశ్చాదుదగగ్రాంబర్హిస్సన్నహనీమాస్తీర్య, తస్యాంప్రాగగ్రంబర్హిరా
స్తీర్య,తత్రాజ్యంనిధాయ,దక్షిణేనహస్తేనస్రుక్స్రువౌగృహీత్వా,సవ్యే
నదర్భానాదాయ, సహైవాగ్నౌప్రతాప్య, స్రుచంనిధాయ, స్రువంసవ్యే
ధారయన్, దర్భాగ్రైర్బిలంత్రిః ప్రదక్షిణంపరిమృజ్య, తైరేవబిలపృష్ఠ
మగ్రత ఆరభ్య,అభ్యాత్మంత్రిస్సమృజ్య,బిలపృష్ఠాదారభ్య యావదుపరిబి
లందండం దర్భమూలైస్త్రిస్సంమృజ్య, స్రువంప్రోక్ష్యప్రతాప్య, ఆజ్యాదు
దగ్బర్హిష్యాసాద్య, తైరేవోదకస్పృష్టైర్దర్భైస్స్రువం దర్వీంచసంమృజ్య,
స్రువస్యోత్తరతోనిధాయ, దర్భాన్ప్రోక్ష్య అగ్నౌప్రహృత్య శ్రుతంచరు
మభిఘార్య, ఉదగుద్వాస్యాగ్న్యాజ్యయోర్మధ్యేనీత్వా, ఆజ్యాద్దక్షిణ
తోబర్హిష్యాసాద్య, ప్రత్యభిఘార్య, హవిరుద్ధరణాయచర్వాజ్యయోర్మ
ధ్యేపాత్రాంతరం నిధాయ) విశ్వానిన ఇత్యనయోర్వసుశ్రుతోగ్నిస్త్రిష్టు
ప్,అగ్న్యలంకరణే వినియోగః, * విశ్వానినో దుర్గహాజాతవేదః,సింధుం
ననావాదురితాతిపర్షి, అగ్నే అత్రివన్నమసాగృణానః, అస్మాకంబోధ్య

వితాత్తనూనామ్, యస్త్వాహృదాకీరిణామన్యమానః, అమర్త్యం మర్త్యో
జోహవీమి, జాతవేదోయశో అస్మాసుధేహి, ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమ
శ్యామ్,) ఏతైరష్టభిఃపాదైః ప్రాగాదిదిక్ష్వగ్నిమభ్యర్చ్య ఆత్మానమలం
కుర్యాత్)*యస్మైత్వంసుకృతే జాత వేదఉలోకమగ్నే కృణవస్స్యోనమ్,
అశ్వినంసపుత్రిణం వీరవంతంగోమంతం రయింనశతేస్వస్తి,)ఇత్యగ్నిముప
తిష్ఠేత్. ఇధ్మరజ్జుంచమసే నిధాయ,ఇధ్మం ద్విరభిఘార్య, ఇధ్మమలంకృత్య
బ్రహ్మాణమలంకృత్య, స్వయమలంకృత్య, మూలమధ్యమయోర్మధ్యే
గృహీత్వా.) అయంత ఇధ్మోవామదేవో జాతవేదోగ్నిస్త్రిష్టుప్. ఇధ్మా
ధానే వినియోగః (సర్వత్ర కర్మానుసారేణ వినియోగః)*అయంతఇధ్మ
ఆత్మా జాతవేదస్తేనేధ్యస్వవర్ధస్వచేద్ధ వర్ధయచాస్మాన్, ప్రజయాపశుభి
ర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేనసమేధయస్వాహా, (ఇత్యగ్నావాధాయ,)జాత
వేదసేఽగ్నయ ఇదంనమమ, ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తో
స్త్విత్యనుగృహ్ణంతు,ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు(ఇత్యు
ద్దిశ్యత్యజేత్,సర్వత్రహోమే దేవతాంచతుర్థ్యానిర్దిశ్య,ఇదంనమమేతిత్య
జేత్, అథాజ్యమాదాయ, ఆఘారావాఘారయేత్. మనసాప్రజాపతయ
ఇతిస్మృత్వా స్వాహేత్యుచ్చైరుక్త్వా, పరిస్తరణవాయవ్యదేశా దార
భ్యాగ్నేయపర్యంతం ధారాం సంతతామృజుం హరేత్) ప్రజాపతయే
స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ, (ఏవంనైరృతిదేశాదీశానపర్యంతం
హరేత్,)ప్రజాపతయే స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ,(నాత్రోద్దేశ
త్యాగావితికేచిత్,ఆజ్యభాగౌజుహుయాత్,)అగ్నయేస్వాహా,అగ్నయ
ఇదం నమమ, సోమాయస్వాహా, సోమాయేదం నమమ, (ఉత్తరమా
గ్నేయమ్, దక్షిణంసౌమ్యం, పాత్రాంతరేచరుం ద్వేధావిభజ్య, ఇద
మగ్నయ, ఇదమగ్నీషోమాభ్యామ్, ఇత్యుదక్సంస్థం భాగద్వయమభిమృ
శ్య, దర్వ్యాముపస్తీర్య ఆగ్నేయచరుమధ్యా దంగుష్ఠపర్వమాత్రకం

మధ్యమాంగుష్ఠా నామికాభిః ఉదగగ్రాభి రవదాయ, దర్వ్యామోప్య,
తత్పూర్వభాగే, ప్రాగగ్రాభి స్తాభి స్తథై వావదాయ, దర్వ్యామోప్యపా
త్రస్థమభిఘార్య దర్వీస్థమభిఘారయేత్, ఏవంసర్వత్రావదానం, పంచావ
త్తినః పశ్చార్ధాచ్చావదానం, అన్యత్సమానం, అగ్నయేస్వాహా, అగ్న
యఇదంనమమ, (ఇతిజుహ్వాః పార్శ్వేన విధూమాల్పజ్వాలాంగారేగ్నౌ
జుహుయాత్, ఏవముత్తరహవిషోవదాయ,)అగ్నీషోమాభ్యాం స్వాహా
అగ్నీషోమాభ్యామిదంనమమ) ఇతి పూర్వాహుతేః ప్రాగ్జుహు
యాత్, ఆజ్యభాగయోర్మధ్యే ప్రత్యగ్దేశేవా ప్రధానాహుతయస్స్యుః,
దర్వ్యా ముపస్తీర్యాగ్నేయస్యోత్తరార్ధాత్ పూర్వావదానతో
భూయ స్సకృదనూచీనాభి రేవావదాయ, దర్వ్యామోప్య, ఏవం
ద్వితీయాదవదాయ ద్విరభిఘార్య, నశేషంప్రత్యభిఘారయతి, పంచా
వత్తినఃపూర్వార్ధాచ్చావదానమ్)యదస్య హిరణ్యగర్భోగ్నిస్విష్టకృదతి
ధృతిః, అగ్నిస్విష్టకృద్ధోమే వినియోగః,*యదస్యకర్మణోత్య రీరిచంయ
ద్వాన్యూన మిహాకరమ్, అగ్నిష్టత్స్విష్ట కృద్విద్వాంత్సర్వం స్విష్టంసు
హుతం కరోతుమే అగ్నయే స్విష్ట కృతే సుహుతహుతే సర్వప్రాయశ్చి
త్తాహుతీనాం కామానాం సమర్ధయిత్రే సర్వాన్నః కామాం త్సమర్ధయ
స్వాహా, అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ,(ఇత్యుత్తరపూర్వదేశే జుహు
యాత్, ఇధ్మబంధనరజ్జుం విస్రస్యప్రోక్ష్య, ఘృతప్లుతంకృత్వా,)పశుపత
యేరుద్రాయస్వాహా, రుద్రాయేదం నమమ, (అపస్స్పృష్ట్వా,)విశ్వేభ్యో
దేవేభ్యస్సంస్రావభాగేభ్య స్స్వాహా, విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్సంస్రావ
భాగేభ్యఇదంనమమ,(ఇతిజుహూస్రువాభ్యాంత ద్గతసంస్రావాన్జుహోతి)
అయాశ్చవిమదోయాఅగ్నిః పఙ్క్తిః, ప్రాయశ్చిత్తార్థ మాజ్యహోమేవిని
యోగః,*అయాశ్చాగ్నేస్య నభిశస్తీశ్చసత్యమిత్వమయాఅసి, అయాసా
వయసాకృతోయాసన్ హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజంస్వాహా.
అగ్నయేఅయసఇదం నమమ,అతో దేవామేధాతి ధిర్దేవాగాయత్రీ,ఇదం

విష్ణుర్మేధాతిథి ర్విష్ణుర్గాయత్రీ, ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్యహోమే వినియోగః*అతో దేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్విచక్రమే, పృథివ్యాస్సప్తధామభిస్స్వాహా. దేవేభ్య ఇదం నమమ,*ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్, సమూఢమస్య పాంసురే స్వాహా విష్ణవ ఇదం నమమ, (సర్వత్ర హోమే మంత్రాంతే స్వాహాకారః,)వ్యాహృతీనాం వ్యస్తసమస్తానాం విశ్వామిత్రగౌతమాత్రిభరద్వాజా ఋషయః, అగ్ని వాయు సూర్య ప్రజాపతయో దేవతాః, గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్టుబ్బృహత్యశ్ఛందాంసి, ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్యహోమే వినియోగః,*భూస్స్వాహా, అగ్నయ ఇదం నమమ *భువస్స్వాహా, వాయవ ఇదం నమమ,*స్వస్స్వాహా, సూర్యాయేదం నమమ, *భూర్భువస్స్వస్స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ (అథ బ్రహ్మా కర్తారం పరిత్య,అగ్నేః ప్రత్యగుదగవస్థాయాయాశ్చేత్యాది భిస్సప్తాజ్యాహుతీర్హుత్వా, తేనైవ మార్గేణ పూర్వవదుపవిశేత్, ఉద్దేశత్యాగౌ కర్తావదేత్,) అనాజ్ఞాతమితిమంత్రద్వయోర్హిరణ్యగర్భోఽగ్నిరనుష్టుప్, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హరణార్థ మాజ్యహోమే వినియోగః *అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతంయజ్ఞస్యక్రియతేమిథు,అగ్నే తదస్యకల్పయత్వంహి వేత్థయథాతథం స్వాహా, అగ్నయ ఇదం నమమ, *పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః, అగ్నే తదస్యకల్పయత్వంహి వేత్థయథాతథమ స్వాహా అగ్నయ ఇదం నమమ, యత్పాకత్రా త్రిలోగ్ని త్రిష్టుప్,జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హరణార్థమాజ్యహోమే వినియోగః, *యత్పాకత్రామనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్యమన్వతేమర్త్యాసః, అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్యజిష్ఠో దేవా ఋతుశో యజాతి స్వాహా, అగ్నయ ఇదంనమమ,పూర్వోక్త ఏవం...తిథౌ అస్మిన్ స్థాలీపాకహోమే మంత్రవిపర్యాస, తంత్రవిపర్యాస,

కాలవిపర్యాస, కర్మవిపర్యాస, స్వరాక్షరపదవృత్త వర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం, యదేవాదేవా ఇత్యేకాదశాజ్యాహుతింహోష్యే, యదేవాదేవా అభితపామరుతస్త్రిష్టుప్ సర్వాఘౌఘనిర్హరణార్థ మాజ్యహోమే విని యోగః, *యదేవాదేవాతిపాతయానివాచాచ ప్రయుతీదేవహేళనమ్, అరాయోఅస్మా. అభిదుచ్ఛునా యత్రేన్యత్రాస్మిన్న రుత్తస్తన్ని ధేతనస్వాహా,అగ్నిమరుద్భ్యో దేవేభ్య ఇదంనమమ,(ఇతిబ్రహ్మాజుహుయాత్, తద భావేకర్తా,పాకయజ్ఞేషు బ్రహ్మాకృతాకృతః, ధన్వంతరియజ్ఞ శూలగవవర్జమ్,ఆజ్యపాత్రముత్తరతోనిరస్య,బర్హిషిపూర్ణపాత్రంనిధాయ,పాణినా సంస్పృశ్య,) *పూర్ణమసిపూర్ణంమే భూయాస్సుపూర్ణమసి సుపూర్ణంమే భూయాస్సదసిసన్మేభూయాస్సర్వమసిసర్వంమేభూయాఅక్షితిరసిమామే క్షేష్ఠా.. (ఇతిజపిత్వా,) ప్రాచ్యాందిశి దేవాఋత్విజోమార్జయంతాం, దక్షిణస్యాందిశిమాసాః పితరో మార్జయంతాం, ప్రతీచ్యాందిశిగృహాః పశవోమార్జయంతాం,ఉదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతాం. ఊర్ధ్వాయాందిశియజ్ఞ స్సంవత్సరఃప్రజాపతిర్మార్జయన్తామ్, (ఇతి ప్రాగాది పంచదిక్షు కుశాగ్రైర్జలమాసించేత్,)*ఆపోఅస్మాన్మాతర శ్శుంధయంతుఘృతేననో ఘృతప్వఃపునంతు, విశ్వంహిరిప్రంప్రవహంతి దేవీ ఋదితాభ్య శ్శుచిరాపూతయేమే, ఇదమాపఃప్రవహత యత్కించదురితం మయి, యద్వాహమభిదుద్రోహ యద్వాసేపఉతానృతమ్, సుమిత్ర్యానఆప ఓషధయస్సంతుదుర్మిత్ర్యా స్తస్మైసంతుయోస్మాన్ ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః, (ఇతినిరృతిదేశేపస్సించేత్,)*మాహంప్రజాం పరాసిచంయానస్సయావరీస్థన,సముద్రేవోనినయాని స్వంపాథో అపీథ (ఇతివామపార్శ్వస్థిత పత్న్యంజలౌప్రత్యఙ్ముఖం సర్వంజలంనిషిచ్య, తజ్జలైరాత్మానంపత్నీంచప్రోక్షేత్, సాంజలింబర్హిషినినయేత్, పత్న్యాసన్నిధౌస్వవామపాణిం బర్హిషినిధాయ తత్ర సించేత్, సంస్కార్యాంజలౌ

సంస్కారకర్మసు, అక్షతాః శిరసి ధారయేత్) ఓంచమే హిరణ్యగర్భ స్స్వరస్వతాగ్నిరనుష్టుప్, అగ్నిప్రార్థనే వినియోగః,*ఓంచమేస్వరశ్చమే యజ్ఞోపచతేనమశ్చ, యత్తేన్యూనంతస్మైత ఉపయత్తేతిరిక్తం తస్మై తే నమః, స్వస్తిశ్రద్ధాంమేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధింశ్రియంబలం, ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహిమే హవ్యవాహన, శ్రియందేహి మే హవ్యవాహన ఓన్నమఇతి,చతుస్సాగరపర్యంతం...అభివాదయే,(ఇత్య గ్నేః ప్రత్యగుదక్ స్థిత్వోపతిష్ఠేత్,ఏవంబ్రహ్మాచ,అథ కర్తా పరిస్తరణం ఉత్తరతోవిసృజ్య,పరిసమూహనపర్యుక్షణే పూర్వవత్కృత్వా, పుష్పా దిభిరలంకృత్య, నైవేద్యతాంబూలే నివేద్య, బ్రహ్మణేహుతశిష్టంఘృతా దికంచ సహిరణ్యం దక్షిణాత్వేన దత్వా, పాత్రాణిప్రక్షాళ్యద్వంద్వశ ఉత్సృజ్య,)యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యాతపః పూజాక్రియాదిషు, న్యూ నంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యో వందే తమచ్యుతం, మంత్రహీనంక్రియా హీనం భక్తిహీనంహుతాశన, యద్ధుతం తు మయా దేవపరిపూర్ణంతద స్తుతే అనేనపార్వణస్థాలీపాకహోమేన భగవాం త్సర్వాత్మక శ్శ్రీయజ్ఞే శ్వరస్సుప్రీణాతు (ఇతివిష్ణవేసమర్ప్యాచామేత్)—బృహత్సామేత్యస్య మంత్రస్య, నకులఋషిః,ఇంద్రోదేవతాజగతీఛందః, అగ్నిరక్షాధారణేవి నియోగః,*బృహత్సామక్షత్రభృద్ వృద్ధవృష్ణ్యమ్,త్రిష్టుభౌజశ్శుభితము గ్రవీరమ్, ఇంద్రస్తోమేనపంచదశేన మధ్యమిదంవాతేనసగరేణరక్ష. సు మంగలీరియంవధూరిమాంసమేతపశ్యత,సౌభాగ్యమస్యైదత్వాయాథా స్తంవిపరేతనా,(ఇతిరక్షాంధారయేత్ —అగ్ని ప్రదక్షిణసూక్తం —) అగ్నేనయాష్టావగ్ని రగస్త్యస్త్రిష్టుప్, అగ్నిప్రదక్షిణే వినియోగః — (అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్విశ్వాని దేవవయునాని విద్వాన్, యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాం తేనమఉక్తింవిధేమ,అగ్నే

త్వంపారయానవ్యోఅస్మాం త్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా, పూశ్చపృథ్వీబ
హులానఉర్వీభవాతోకాయ తనయాయశంయోః, అగ్నేత్వమస్మ
ద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రాఅభ్యమంతకృష్టీః, పునరస్మభ్యంసువి
తాయదేవతాంవిశ్వేభిరమృతేభిర్యజత్ర,పాహినోఅగ్నేపాయుభిరజస్రై
రుతప్రియే సదనఆశుశుక్వాన్, మాంతేభయంజరితారం యవిష్ఠనూనం
విదన్మా పరంసహస్వః, మానోఅగ్నేవసృజోఅఘాయా విష్యవేరిపవేదు
చ్ఛునాయై, మాదత్వతేదశతేమాదతేనో మారిషతేసహసావన్పరా
దాః, విఘుత్వావా ఋతజాతయంసద్గృణానోఅగ్నేతన్వే3వరూథమ్,
విశ్వాద్రిరిక్షోరుతశానినిత్సోరభిహ్రుతామసిహిదేవవిష్పట్, త్వం తాం
అగ్నఉభయాన్విద్వాన్వేషి ప్రపిత్వేమనుషోయజత్ర, అభిపిత్వేమన
వేశాసో భూర్మర్మృజేన్యఉశిగ్భిర్నాక్రః, అవోచామనివచనాన్యస్మి
న్మానస్య సూనుస్సహసానేఅగ్నౌ, వయంసహస్రిమృషిభిస్సనేమ విద్యా
మేషంవృజినంజీరదానుమ్. నమస్తేగార్హపత్యాయ నమస్తేదక్షిణాగ్న
యే, నమఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః కాండద్వయోప
పాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే, స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయన
మోనమః, యజ్ఞేశాచ్యుతగోవిన్ద మాధవానంతకేశవ, కృష్ణవిష్ణోహృషీ
కేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే *బోధామేఅస్యవచసో యవిష్ఠమంహిష్ఠస్య
ప్రభృతస్యస్వధావః, ప్రియతిత్వోఅనుత్వోగృణాతివన్దారుస్తే తనువం
వన్దేఅగ్నే ఇతి నమస్కారాన్ సమర్పయామి (ఏవమేవ దర్శేష్టిం
కుర్యాత్, అగ్నీషోమయోస్థానే, ఇన్ద్రాగ్నీభవతః, ఏతదేవ తన్త్రం
సర్వహోమానామ్, స్థాలీపాకరహితేషు నిర్వాపాది తత్కృతమంశం
జుహుయాత్)

ఇతి స్థాలీపాకః.

అథ నవగ్రహమఖః.

(అథ గ్రహమఖః శుభకర్మసు పూర్వేద్యుః కార్యః, ప్రాణానా యమ్య) ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్వోలగ్న కాలే (ఉపనయనాది లగ్న కాలే) ఆదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణా మానుకూల్య సిద్ధ్యర్థం, యేయేగ్రహా అరిష్టస్థానేషు స్థితా స్తేషాం గ్రహాణాంశుభస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం, యేయేగ్రహాశ్శుభస్థానేషు స్థితా స్తేషాం గ్రహాణా మతిశయ శుభస్థానఫలావాప్త్యర్థం, ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దేశ్యాదిత్యాదినవగ్రహదేవతాప్రీత్యర్థం, సమ్భవతా నియమేన సమ్భవతా ప్రకారేణ సంభవద్భి ర్ద్రవ్యైస్సంభవద్భి రుపచారైశ్చ గ్రహార్చనపురస్సరం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మ కరిష్యే (ఇతి సంకల్ప్య దశదశాహుతయశ్చే త్స్వయమేకః కుర్యాత్. ఊర్ధ్వమాపఞ్చాశతశ్చత్వార ఋత్విజస్స్యుః, అత ఊర్ధ్వమష్టౌ, నవమ ఆచార్యః స్వయమేవవా, యదిస్వయమాచార్యస్స్వభాగం కల్పవిదే దద్యాత్ ఆచార్యాదృత్విజో వృణుయాత్ ఆచార్యఆదిత్యాయ జుహుయాత్, ఇతరేభ్యఇతరే, పూర్వోత్తరంతన్త్ర మాచార్యః కుర్యాత్,ఇతరేతర మన్వాలభేరన్ స్థండిలంచతురశ్రమిషుమాత్రావరం గోమయేనోపలిప్య, తత్రప్రాదేశ మాత్రాముదగాయతాం రేఖాం యజ్ఞీయశకలమూలేన లిఖేత్ తస్యాముభయతః 'ప్రాగాయతే ఉదక్సంస్థే అసంస్పృష్టేచ పూర్వయా' తయోర్మధ్యే ప్రాగాయతా ఉదక్సంస్థా స్తిస్రోఽసంహతా రేఖా లిఖిత్వా, తత్ర శకలంనిధాయ, స్థండిలమభ్యుక్ష్య, శకలమాగ్నేయ్యాం నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య, తదైశాన్యాం వేదికాం కృత్వా, తదుత్తరపూర్వదేశే ధాన్యస్యోపరి సపల్లవం కలశం తన్తువేష్టితం ధన్వనాగా ఇతి మన్త్రేణాద్భిః పూరితం సంస్థాప్య,) *ధన్వనాగాధ న్వనాజింజయేమధన్వనాత్త్రీవ్రాఃసమదోజయేమ, ధనుశ్శత్రోరపకామం కృణోతు ధన్వనా సర్వాఃప్రదిశో

యేమ. (ప్రణవేన పంచత్వక్పంచపల్లవాని పంచగవ్యాని పంచామృతాని
పర్వతధాతూ౯ పవిత్రమృదోనవరత్నానిచ ప్రక్షిప్య, వస్త్రయుగ్మేనసం
వేష్ట్య పుణ్యతీర్థాన్యావాహ్య అబ్లింగాభిః పావమానీభిశ్చాభిమృశ్య,
వేదికాయాంసితతణ్డులేషు సకర్ణికమమ్బుజంలిఖిత్వా, తత్ర గ్రహపీఠాని
లిఖేత్ కర్ణికాయాంసూర్యాయ వర్తులాకారమ్, ఆగ్నేయదళే సోమా
యచతురశ్రమ్, దక్షిణదళే కుజాయత్రికోణమ్, ఈశాన్యాం బుధాయ
బాణాకారమ్, ఉత్తరదళే గురవే సదీర్ఘచతురశ్రమ్, ప్రాగ్దళేశుక్రాయ
పఞ్చకోణమ్, ప్రత్యగ్దళే శనైశ్చరాయ ధనురాకారమ్ ప్రత్యఙ్ముఖమ్,
నిరృతిదళేరాహవే శూర్పాకారమ్ దక్షిణాభిముఖమ్, వాయవ్యదళేకే
తవేధ్వజాకారం దక్షిణాభిముఖమ్, తత్తత్పీఠేషు తత్తత్ప్రతిమాస్సం
స్థాపయేత్, సర్వేషాం స్వర్ణప్రతిమా వా, స్వస్వదక్షిణవామయోరధిదే
వతా ప్రత్యధిదేవతా ప్రతిమాస్సంస్థాపయేత్, తదభావేపుష్పాక్షతపూగీ
ఫలాదిష్వావాహయేత్

ఆకృష్ణేన హిరణ్యస్తూపస్సవితా త్రిష్టుప్ అగ్నిందూతం మేధా
తిథిరగ్నిర్గాయత్రీ. కద్రుద్రాయకణ్వో రుద్రో గాయత్రీ అధిదేవతా
ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహారాధనే
వినియోగః పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహుః పద్మద్యుతి స్సప్తతురఙ్గ
వాహః, దివాకరో లోకగురుః కిరీటీ మయి ప్రసాదం విదధాతు దేవః ఆకృ
ష్ణేనరజసావర్తమానోనివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ, హిరణ్యయేన
సవితారథేనాదేవో యాతిభువనానిపశ్య౯. అగ్నింతదూతంవృణీమహే
హోతారంవిశ్వవేదసమ్, అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్. కద్రుద్రాయప్రచేత
సేమీఢుష్టమాయతవ్యసే, వోచేమశన్తమంహృదే తామ్రప్రతిమా
యాం భగవన్తమాదిత్యం గ్రహాధిపతిం పద్మాసనేప్రాఙ్ముఖంకాశ్యప
గోత్రం కళింగదేశేశ్వరం రక్తవర్ణం పద్మాభయాఙ్కితద్విభుజం రక్తా
మ్బరమాల్యానులేపనం మాణిక్యాభరణం సప్తాశ్వరథవాహనేన దివ్యం

మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమణ్డలేప్రవిష్టం సాంగసాయుధసవాహనశక్తిసపత్నీసపుత్రపరివారమధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితంగ్రహాణాంమధ్యే వర్తులాకారమణ్డలే సూర్యగ్రహ మావాహయామి, సూర్యగ్రహాధిదేవతా మగ్నిమావాహయామి, సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాం రుద్రమావాహయామి ౧ ఆప్యాయస్వగౌతమస్సోమో గాయత్రీ, అప్సుమేసింధుద్వీప ఆపోగాయత్రీ, గౌరీర్మిమాయదీర్ఘతమో గౌరీజగతీ, అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతా సహితచన్ద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేచన్ద్రగ్రహారాధనేవినియోగః, శ్వేతామ్బరశ్శ్వేతవపుఃకిరీటీశ్వేతద్యుతిర్దణ్డధరోద్విబాహుః, చంద్రోమృతాత్మావరదః కిరీటీశ్రేయాంసి మహ్యం విదధాతు దేవః * ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ణ్యమ్, భవావాజస్యసంగథే, అప్సుమేసోమో అబ్రవీదన్తర్విశ్వానిభేషజా, అగ్నించవిశ్వశంభువమ్ గౌరీర్మిమాయసలిలాని తక్షత్యేకపదీద్విపదీ సాచతుష్పదీ, అష్టాపదీనవపదీబభూవుషీ సహస్రాక్షరాపరమేవ్యోమన్. స్ఫటికప్రతిమాయాం భగవంతం సోమంప్రత్యఙ్ముఖ మాత్రేయగోత్రం యామునదేశేశ్వరం గోక్షీరవర్ణంగదావరదసహితద్విభుజం శుక్లాంబరమాల్యానులేపనం మౌక్తికాభరణం శ్వేతాశ్వరథవాహనేన దివ్యంమేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమండలే ప్రవిష్టం సాంగసాయుధసవాహనశక్తిసపత్నీసపుత్ర పరివారమధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితంసూర్యగ్రహస్య, ఆగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమ మండలేచంద్రగ్రహమావాహయామి, చంద్రగ్రహాధిదేవతామప ఆవాహయామి ప్రత్యధిదేవతాంగౌరీ మావాహయామి ౨. అగ్నిర్మూర్ధావిరోపోంగారకోగాయత్రీ, స్యోనాపృథివీమేధాతిథిః పృథివీగాయత్రీ, కుమారంమాతాస్కన్దస్స్కన్దస్త్రిష్టుప్. అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత అఙ్గారకగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అఙ్గారకగ్రహారాధనేవినియోగః, రక్తాంబరోరక్తవపుః కిరీటీచతుర్భుజో మేషగమోగదాభృత్, ధరాసుతశ్శక్తి ధరశ్చశూలీ

సదామమస్యా ద్వరదః ప్రశాన్తః. * అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్, అపాం రేతాంసిజిన్వతి స్యోనాపృథివీభవా నృక్షరానివేశని, యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః కుమారంమాతా యువతిస్సముబ్ధం గుహాబిభర్తి నదదాతి పిత్రే అనీకమస్యనమినజ్జనాసః పురః పశ్యన్తినిహితమరుతౌ రక్తచన్దనప్రతిమాయాం భగవన్తమఙ్గారకం అగ్న్యాకృతిం దక్షిణాభిముఖం భారద్వాజగోత్రమవన్తిదేశేశ్వరం రక్తవర్ణం శక్తిశూలగదాఖడ్గవచ్చతుర్భుజం రక్తాంబరమాల్యానులేపనం ప్రవాళాభరణం రక్తమేషరథవాహనేన దివ్యంమేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం...సూర్యగ్రహస్య దక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమణ్డలే అఙ్గారకగ్రహ మావాహయామి, అఙ్గారకగ్రహాధిదేవతాం పృథివీమావాహయామి ప్రత్యధిదేవతాం స్కన్దమావాహయామి. 3 ఉద్బుధ్యధ్వం బుధోబుధత్రిష్టుప్, ఇదం విష్ణుర్మేధాతిథిర్విష్ణుర్గాయత్రి, సహస్రశీర్షా నారాయణః పురుషోత్తమోఽనుష్టుప్, అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత బుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియోగః, పీతామ్బరః పీతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దణ్డధరశ్చసౌమ్యః, చర్మాసిధృత్సోమసుతస్సుమేరుస్సింహాధిరూఢో వరదోబుధశ్చ * ఉద్బుధ్యధ్వంసమనసస్సఖాయస్సమగ్నిమింధ్వంబహవస్సనీళాః, దధిక్రామగ్నిముషసంచదేవీమిన్ద్రావతోవసేనిహ్వయేవః, ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం, సమూఢమస్యపాంసురే. సహస్రశీర్షాపురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్, సభూమిం విశ్వతోవృత్వాఽత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్ స్వర్ణప్రతిమాయాం భగవన్తం సౌమ్యముదఙ్ముఖమాత్రేయగోత్రం మగధదేశేశ్వరం కుంకుమవర్ణం ఖడ్గచర్మపుస్తకవరదచిహ్నచతుర్హస్తం పీతామ్బరమాల్యానులేపనం మరకతాభరణం సింహరథవాహనేన దివ్యం మేరుం ప్రదక్షిణీకు

ర్వాణం గ్రహమండలేప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్య,ఈశాన్యదిగ్భాగే బాణాకారమణ్డలే బుధగ్రహమావాహయామి,బుధగ్రహాధిదేవతాం విష్ణుమావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం నారాయణ మావాహయామి ౪ బృహస్పతేగృత్సమదో బృహస్పతిస్త్రిష్టుప్, ఇన్ద్రశ్రేష్ఠానిగృత్సమద ఇన్ద్రస్త్రిష్టుప్, బ్రహ్మణా తే విశ్వామిత్రో బ్రహ్మాత్రిష్టుప్,అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత బృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేబృహస్పతిగ్రహారాధనేవినియోగః కనకామ్బరఃకనకవపుః కిరీటీచతుర్భుజో దేవగురుఃప్రశాన్తః, తథాసిదణ్డంచకమణ్డలుంచతథాక్షసూత్రం వరదోస్తుమహ్యం *బృహస్పతేఅతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతిక్రతుమజ్జనేషు, యద్దీదయచ్ఛవస ఋతప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రమ్ ఇన్ద్రశ్రేష్ఠానిద్రవిణాని ధేహిచిత్తందక్షస్యసుభగత్వమస్మే, పోషం రయీణామరిష్టిం తనూనాం స్వాద్మానంవాచ స్సుదినత్వమహ్నామ్ బ్రహ్మణా తేబ్రహ్మయుజాయునజ్మిహరీసఖాయా సధమాదఆశూ, స్థిరంరథంసుఖమిన్ద్రాధితిష్ఠ న్ప్రజానన్విద్వాఁ ఉపయాహిసోమమ్ స్వర్ణప్రతిమాయాం భగవన్తం బృహస్పతి ముదఙ్ముఖ మాఙ్గీరసగోత్రం సిన్ధుదేశోద్భవం స్వర్ణాం పీతాం మ్బరమాల్యానులేపనం దండాక్షసూత్రకమణ్డలువరద వచ్చతుర్భుజం పుష్యరాగాభరణం పీతాశ్వరథవాహనేన దివ్యంమేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమండలేప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్య ఉత్తరదిగ్భాగే దీర్ఘచతురశ్రమండలే బృహస్పతిగ్రహ మావాహయామి, బృహస్పతిగ్రహాధిదేవతా మింద్రమావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం బ్రహ్మాణమావాహయామి ౫ శుక్రంతేభరద్వాజ శ్శుక్రస్త్రిష్టుప్, ఇంద్రాణీం వృషాకపి రిన్ద్రాణీపఙ్క్తిః, ఇన్ద్రంవామధుచ్ఛన్దా ఇన్ద్రోగాయత్రీ, అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతా సహితశుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శుక్రగ్రహారాధనేవినియోగః శ్వేతామ్బరశ్వేతవపుఃకిరీటీ చతుర్భుజోదైత్యగురుః

ప్రశాన్తః, తథాసిదండంచ కమండలుంచ తథాక్షసూత్రం వరదోస్తు మహ్యమ్.* శుక్రం తేఅన్యద్యజతం తేఅన్యద్విషురూపేఅహనీద్యౌరివాసి, విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూషన్నిహ రాతిరస్తు. ఇన్ద్రాణీమాసునారిషు సుభగామహమశ్రవమ్, నహ్యస్యాఅపరంచన జరసామరతేపతి ర్విశ్వస్మాదింద్రఉత్తరః, ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరిహవా మహేజనేభ్యః, అస్మాకమస్తుకేవలః, రజతప్రతిమాయాం భగవంతం శుక్రంప్రాఙ్ముఖం భార్గవగోత్రం కటకదేశేశ్వరం రజతకాంతిం దండ కమండల్వక్షసూత్రాభయాంకితచతుర్భుజం శుక్లాంబరమాల్యానులేప నం వజ్రాభరణం శుక్లాశ్వరథవాహనేనదివ్యంమేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమండలే ప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్యప్రాగ్దిగ్భాగే పఞ్చకోణాకార మణ్డలే శుక్రగ్రహ మావాహయామి, శుక్రగ్రహాధిదేవతా మిన్ద్రాణీమా వాహయామి, ప్రత్యధిదేవతా మిన్ద్రాణీమావాహయామి ౬ శమ గ్నిరిరింబిరిశ్వనిరుష్ణిక్, ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్, య మాయసోమం యమోయమోనుష్టుప్ అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరారాధనే వినియోగః, నీలద్యుతిర్నీలవపుః కిరీటీగృధ్రస్థితశ్చాపకరో ధనుష్మాన్, చతుర్భుజ స్సూర్యసుతః ప్రశాన్తస్సదాస్తుమహ్యంవరమన్దగామీ* శమగ్నిరగ్నిభిః కరచ్ఛన్నస్తపతుసూర్యః, శంవాతో వాత్వరపా అపస్రిధః, ప్రజాపతేన త్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితాబభూవ, యత్కామాస్తేజు హుమస్తన్నో అస్తువయంస్యామ పతయోరయీణాం యమాయసో మంసునుతయమాయజుహుతాహవిః, యమంహయజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్ని దూతో అరంకృతః అయసప్రతిమాయాం భగవంతం శనైశ్చరం ప్రత్యఙ్ముఖంకాశ్యపగోత్రం సౌరాష్ట్రదేశేశ్వరం కజ్జలకాన్తించాప

తూణీరకృపాణాభయాఙ్కితచతుర్భుజంనీలామ్బరమాల్యానులేపనంనీల రత్నభూషణం నీలగృధ్రరథవాహనేన మేరుమప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమణ్డలే ప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్య పశ్చిమదిగ్భాగే ధనురాకార మణ్డలే శనైశ్చరగ్రహమావాహయామి, శనైశ్చరగ్రహాధిదేవతాం ప్రజాపతి మావాహయామి ప్రత్యధిదేవతాం యమమావాహయామి.
౭. కయానవామదేవో రాహుర్గాయత్రీ, ఆయంగౌస్సార్పరాజ్ఞీ సర్పాగాయత్రీ, పరంమృత్యోస్సంకుసుకోమృత్యు త్రిష్టుప్, అధి దేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితరాహుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే రాహుగ్రహారాధనే వినియోగః నీలామ్బరోనీలవపుః కిరీటీకరాళవక్త్రః కరవాలశూలీ, చతుర్భుజశ్చర్మధరశ్చ రాహుస్సింహాధిరూఢో వరదోస్తు మహ్యం. * కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా, కయాశచిష్ఠయావృతా ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీ దసదన్మాతరంపురః, పితరంచ ప్రయంత్స్వః పరం మృత్యో అనుపరేహిపంథాం యస్తేస్వఇతరోదేవయానాత్, చక్షుష్మతేశృణ్వతేతేబ్రవీమిమానః ప్రజాంరీరిషోమోత వీరాన్. సీసప్రతిమాయాం భగవంతంరాహుం దక్షిణాభిముఖంపైఠీన సగోత్రం బర్బరదేశేశ్వరం కాలమేఘద్యుతింవ్యాఘ్రవదనం ఖడ్గచర్మశూలవరదచిహ్నచతుర్హస్తం కృష్ణాంబరమాల్యానులేపనం గోమేధికాభరణం కృష్ణమేషరథవాహనేన దివ్యం మేరుం ప్రదక్షిణీ కుర్వాణం గ్రహమండలేప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్యనైరృతిదిగ్భాగే శూర్పాకార మణ్డలే రాహుగ్రహ మావాహయామి, రాహుగ్రహాధిదేవతాం సర్పానావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం నిరృతిమావాహయామి. ౮. కేతుంకృణ్వన్నధుచ్ఛన్దాః కేతవోగాయత్రీ, బ్రహ్మజజ్ఞానంనకులో బ్రహ్మాత్రిష్టుప్, సచిత్రచిత్రంభరద్వాజశ్చిత్ర గుప్తస్త్రిష్టుప్, అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితకేతుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగ్రహారాధనే వినియోగః ధూమ్రోద్విబాహు ర్వరదోగదాభృద్గృధ్రాసనస్థోవికృ

తానన శ్చ,కిరీటకేయూరవిభూషితాంగ స్సహాస్తు మే కేతుగణప్రశాస్తః,
కేతుంకృణ్వన్న కేతవే పేశో మర్యా అపేశసే, సముషద్భిరజాయథాః.
బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విశీమతస్సురుచో వేన ఆవహ, సబు
ధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః. సచిత్ర చిత్రం
చితయన్తమస్మే చిత్రక్షత్ర చిత్రతమం వయోధామ్, చంద్రం రయిం పురువీ
రం బృహంతం చంద్ర చంద్రాభిర్గృణతే యువస్వ కాంస్య ప్రతిమాయాం
భగవన్తం కేతుం కామరూపం దక్షిణాభిముఖం జైమినిగోత్రం మధ్యదేశే
శ్వరం ధూమవర్ణం గదావరదవద్ద్విభుజం చిత్రామ్బరమాల్యానులేపనం
వైడూర్యాభరణం చిత్రకపోతరథవాహనేన దివ్యం మేరుం ప్రదక్షిణీ
కుర్వాణం గ్రహమణ్డలే ప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్య వాయువ్యదిగ్భాగే
ధ్వజాకారమణ్డలే కేతుగ్రహ మావాహయామి, కేతుగ్రహాధిదేవతాం
బ్రహ్మాణ మావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం చిత్రగుప్త మావాహ
యామి.

*అతూనఇంద్ర క్షుమంతం చిత్రం గ్రాభం సంగృభాయ, మహాహ
స్తిదక్షిణేన గణపతి మావాహయామి,*జాతవేదసే సునవామ సోమమ
రాతీయతో నిదహాతి వేదః, సనః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వానావేవ సింధుం దు
రితాత్యగ్నిః, దుర్గామావాహయామి,* క్షేత్రస్య పతినా వయం హితేనేవ
జయామసి, గామశ్వం పోషయిత్న్వా సనో మృళాతీదృశే. క్షేత్రపాలక
మావాహయామి, క్రాణాశిశుర్మహీనాం హిన్వన్నృతస్య దీధితిమ్,
విశ్వాపరిప్రియా భువదధద్వితా. వాయుమావాహయామి,*ఆదిత్ప్రత్న
స్య రేతసో జ్యోతిష్పశ్యంతి వాసరం, పరోయదిధ్యతే దివా. ఆకాశమావా

హాయామి, అశ్వినావర్తిరస్మదా గోమద్దస్రాహిరణ్యవత్, అర్వాగ్రథంసమనసానియచ్ఛతమ్ అశ్వినావావాహయామి, *యతఇంద్రభయామహే తతోనోఅభయంకృధి, మఘవంఛగ్ధితవతన్న ఊతిభిర్విద్విషో విమృధోజహి అభయంకరమావాహయామి,*వాస్తోష్పతేప్రతిజానీహ్యాస్మాంత్స్వావేశో అనమీవోభవానః, యత్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంనోభవ ద్విపదేశంచతుష్పదే వాస్తుపురుష మావాహయామి,*ఇంద్రంవోవిశ్వతస్పరిహవామహేజనేభ్యః, అస్మాకమస్తుకేవలః, ఇంద్రం లోకపాలక మావాహయామి, * అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసమ్, అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుమ్, అగ్నింలోకపాలక మావాహయామి,*యమాయసోమంసునుత యమాయజుహుతాహవిః, యమంహయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతోఅరంకృతః,యమంలోకపాలక మావాహయామి, మోషుణఃపరాపరానిర్ఋతిర్దుర్హణావధీత్, పదీష్టతృష్ణయాసహ, నిర్ఋతింలోకపాలక మావాహయామి * ఉదుత్తమంముముగ్ధినోవిపాశంమధ్యమంచృత, అవాధమానిజీవసే వరుణంలోకపాలక మావాహయామి, తవవాయువృతస్పతే త్వష్టుర్జామాతరద్భుత, అవాంస్యావృణీమహే,వాయుంలోకపాలక మావాహయామి,*సోమోధేనుం సోమోఅర్వంతమాశుం సోమోవీరంకర్మణ్యందదాతి, సాదన్యంవిదథ్యంసభేయం పితృశ్రవణంయోదదాశదస్మై కుబేరంలోకపాలకమావాహయామి, * తమీశానంజగతస్తస్థుషస్పతింధియంజిన్వమవసేహూమహేవయమ్, పూషానోయథావేదసామసద్వృధేరక్షితాపాయురదబ్ధస్స్వస్తయే ఈశానంలోకపాలక మావాహయామి నక్షత్రాధిదే

వతాంచావాహయేత్,*త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనమ్, ఉర్వారుకమివబన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ త్ర్యంబకమావాహయామి,*అపమృత్యుమపతుథ మపేతశ్శపథం జహి,అథానో అగ్న ఆవహరాయస్పోషం సహస్రిణమ్, యేతేసహస్రమయుతం పాశా మృత్యోర్మర్త్యాయహంతవే, తాన్యజ్ఞస్యమాయయాసర్వా నవయజామహే మృత్యవై. స్వాహా మృత్యవేస్వాహా, మృత్యుంజయమావాహయామి,(ఏతాఃకర్మసాద్గుణ్యదేవతాః ప్రత్యఙ్ముఖేశ్య, ప్రాచ్యాదిష్విం ద్రాదిలోకపాలానావాహయేత్—కలశేవరుణంసమావాహ్య,) *ఇమంమే వరుణ శృధీహవమద్యాచమృళయ, త్వామవస్యురాచకే, (ఇత్యావాహ్య, షోడశోపచారాన్ కుర్యాత్)

గ్రహపూజాద్రవ్యాణి.

		గంధాః—		పుష్పాణి—
సూర్యస్య	...	రక్తచన్దనం	...	రక్తపద్మం
చంద్రస్య	...	మలయజః	...	కుముదం
కుజస్య	...	దేవదారుః	...	రక్తకరవీరం
బుధస్య	...	కుంకుమః	...	పాటలం
గురోః	...	మనశ్శిలా	...	చమ్పకం
శుక్రస్య	...	శంఖపిష్టం	...	కున్దం
శనేః	...	తిలపిష్టం	...	ఇన్దీవరం
రాహోః	...	కేతకీరజః	...	కృష్ణదుత్తూరం
కేతోః	...	కస్తూరీ	...	చిత్రవర్ణం
		(అభావేమలయజఏకఏవవా)		(అభావేమల్లికైకైవవా)

పుష్పవర్ణా అక్షతాః వస్త్రయుగ్మాని చ

	ధూపాః—		నైవేద్యాని—	సమిధః
సూర్యస్య...	కుందురుః	...	హవిష్యాన్నమ్...	అర్కః
చంద్రస్య...	మయూరశిఖా...		పాయసాన్నమ్...	పలాశః
కుజస్య ...	దశాంగమ్	...	పలలాన్నమ్	... ఖాదిరః
బుధస్య ...	సజ్జరసః	...	గుడాన్నమ్	... అపామార్గః
గురోః ...	బిల్వఫలమ్	...	క్షీరోదనమ్	... అశ్వత్థమ్
శుక్రస్య ...	శ్రీవాసః	...	దధ్యోదనమ్	...ఔదుమ్బరమ్
శనేః ...	కృష్ణాగరుః	...	కృసరాన్నమ్	... శమీ
రాహోః ...	జటామాంసి	...	మాషాన్నమ్	... దూర్వా
కేతోః ...	వధూకమ్	...	చిత్రాన్నమ్	... కుశాః

(గుగ్గులు ఏకఏవవాసర్పిషాదీపస్తైలేనవా)

త్రివృతాన్న మేకంవా అభావే పలాశసమిధః.

నవగ్రహప్రీతికరధాన్యాని—			రత్నానిచ—
సూర్యస్య...	గోధూమాః...		మాణిక్యమ్
చన్ద్రస్య ...	తణ్డులాః	...	ముక్తికమ్
కుజస్య ...	ఆఢకాః	...	ప్రవాళః
బుధస్య ...	ముద్గాః	...	మరకతం
గురోః ...	చణకాః	...	పుష్యరాగః
శుక్రస్య ...	నిష్పావాః	...	వజ్రః
శనేః ...	తిలాః	...	నీలః
రాహోః ...	మాషాః	...	గోమేధికం
కేతోః ...	కుళుత్థాః	...	వైడూర్యం

(మాణిక్య మేకఏవవా)

గ్రహప్రీతికరదక్షిణా.

	గురోః ......పీతవాసః
సూర్యస్య......గౌః	శుక్రస్య......శ్వేతాశ్వః
చంద్రస్య......శంఖః	శనేః ......కృష్ణాగౌః
కుజస్య ......రక్తానడ్వాన్	రాహోః......కాలాయసమ్
బుధస్య ......హిరణ్యమ్	కేతోః ......హస్తీ-ఛాగోవా

(అభావేహిరణ్యం దద్యాత్)

ఆదిత్యాదిగ్రహదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాం త్సమర్పయామి.

నవగ్రహహోమః

ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ, ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య, ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ప్రీత్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే లౌకికాగ్నిముపధాయ, ఏహ్యగ్నే రహూగణపుత్రోగౌతమోగ్ని స్త్రిష్టుప్, అగ్న్యావాహనేవినియోగః,*ఏహ్యగ్న ఇహ... దేవాన్, అగ్నిమావాహయామి, జుష్టోదమూనావసుశ్రుతోగ్ని స్త్రిష్టుప్, అగ్నినమస్కారేవినియోగః, * జుష్టోదమూనా...భోజనాని, అగ్నినమస్కారాంత్సమర్పయామి, భూర్భువస్వః ప్రజాపతిః ప్రజాపతిర్బృహతి, అగ్నిప్రతిష్ఠాపనే వినియోగః, *భూర్భువస్సువరోమ్, ఇతి శిఖాస్వగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, చత్వారిశృంగావామదేవో జాతవేదోగ్ని స్త్రిష్టుప్, అగ్నిప్రార్థనే వినియోగః,*చత్వారి...ఆవివేశ. సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగః... ఏవంధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్, అగ్నినాగ్ని...జుహ్వాస్యః. హేఅగ్నేప్రాఙ్ముఖదేవ మమాభిముఖో భవ, ఏవంగుణ...తిథౌ ఆదిత్యాదినవగ్రహహోమాంగ మన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిధ్మేన ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘారదేవతేఆజ్యేన, అగ్నీషోమౌ చక్షుషీఆజ్యేన, సూర్యాదినవప్రధానదేవతాః 'శతాదిసంఖ్యాకసమిచ్చర్వాజ్యైః' అగ్న్యాదినవాధిదేవతా రుద్రాదినవప్రత్యధిదేవతాశ్చ

ప్రధానదశాంశసమిచ్ఛరాజ్యైః' ('యథోక్తసంఖ్యాకసమిచ్ఛరాజ్యైః ఏకైకసంఖ్యాకసమిచ్ఛరాజ్యైః,) * వ్యాహృతిదేవతా స్తిలవ్రీహిభిః చరుశేషేణ స్విష్టకృత మిధ్మసన్నహనేనరుద్రం విశ్వాన్దేవాంత్సంస్రావేణా యసమగ్నిం దేవాన్ విష్ణుమగ్నింవాయుంసూర్యం ప్రజాపతించైతాఃప్రా యశ్చిత్తదేవతాఆజ్యేన, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హరణార్థమనాజ్ఞాతత్రయే ణాగ్నిమాజ్యేన,ఏవంసాంగేన కర్మణాసద్యో యక్ష్యే,*భూర్భువస్సువ స్వాహా. (ఏకైకశోగ్న్యావాదధ్యాత్) ప్రజాపతయఇదంనమమ,సోదకేన (పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నింత్రిః పరిసమూహ్య, ఉదగగ్రైఃప్రాగగ్రైశ్చ ప్రాదేశమాత్రైర్బహుమాత్రైర్వాదర్భైః...ప్రాక్సంస్థం ప్రయునక్తి, చరుస్థాలీప్రోక్షణపాత్రే, దర్వీస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, ఇధ్మాబర్హిషీ చేతి, ప్రోక్షణపాత్రముద్ధృత్య, అనంతర్గర్భప్రాదేశ మాత్రావనఖచ్ఛి న్నౌసమాసాగ్రౌదర్భౌ పవిత్రార్థం గృహీత్వా, తస్మిన్నంతర్ధాయాంతః తై స్సహోపఆసిచ్య, పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్పూయ, పాత్రాణ్యుత్తానానికృ త్వా, ఇధ్మంబర్హిశ్చవిస్రస్య, తాభిరద్భిస్త్రిఃప్రోక్షేత్, ఉత్తానేనతు... అభ్యుక్షణంభవేత్, అథ చమసంప్రత్యగగ్నేర్నిధాయ, పవిత్రేఅంతర్ధా య, ఉత్పూతాఅపఆసిచ్య, గంధాదికం ప్రక్షిప్య, బ్రహ్మాణంవృణుయా త్,) అస్మిన్నవగ్రహమఖాఖ్యేకర్మణి బ్రహ్మాణంత్వాం వృణే, (సవృ తోస్మికరిష్యామీత్యుక్త్వాఽగ్నేః ప్రాగుదగవస్థాయ,ప్రాఙ్ముఖోయజ్ఞోప వీత్యాచమ్య,సమస్తపాణ్యంగుష్ఠాగ్రేణాగ్నిం సవ్యపాదపురస్సరంపరీత్య, నిరస్తః పరావసురిత్యఙ్గుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం బ్రహ్మాసనాత్తృణం నైరృ త్యాం నిరస్యాపఉపస్పృశ్య, ఇదమహమర్వావసోస్సదనే సీదామీత్యు దఙ్ముఖోపవిశ్య, బృహస్పతిర్బ్రహ్మా...సమూంపాహీతిజపేత్, కర్తాస పవిత్రకరాభ్యాంచమసముద్ధృత్య,బ్రహ్మన్ అపఃప్రణేష్యామీతి వదేత్, బ్రహ్మాభూర్భువస్స్వర్బృహస్పతిప్రసూతఃఇతిజపిత్వా, ఓంప్రణయేత్యు తిసృజేత్, కర్తాచమసంనాసికాగ్రం నీత్వోత్తరతోగ్నేర్దర్భేషు నిధాయ దర్భైః ప్రచ్ఛాదయేత్. తే పవిత్రేచరుపాత్రేనిధాయ సిద్ధమన్నం

తూష్ణీంచతుర్వారం చరుపాత్రే నిరుప్య, ప్రోక్ష్య, ఆజ్యపాత్రే తేపవిత్రే నిధాయాజ్యమాసిచ్య, అగ్నేరుత్తరతస్సభస్మాంగారాన్ ప్రయోగపారిజాతరీత్యా పరిస్తరణాద్బహిర్నిరూహ్య తేష్వాజ్యమధిశ్రిత్యజ్వలతాదర్భాదినా...ప్రాగుత్పునాతి సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం పవిత్రే ప్రోక్ష్యాగ్నౌ ప్రహృత్య, అగ్నేఃపశ్చాదుదగగ్రాం బర్హిస్సన్నహనీమాస్తీర్య, తస్యాంప్రాగగ్రంబర్హిరాస్తీర్య, తత్రాజ్యం నిధాయ, దక్షిణేనహస్తేన

స్రుక్స్రువౌ గృహీత్వా, సవ్యేనదర్భానాదాయ సహైవాగ్నౌప్రతాప్య, దర్భాన్ ప్రోక్ష్యాగ్నౌ ప్రహృత్య, చరుమభిఘార్యాగ్న్యాజ్యయోర్మధ్యే నీత్వాజ్యాద్దక్షిణతో బర్హిష్యాసాద్య, ప్రత్యభిఘార్య, హవిరుద్ధరణాయ చర్వాజ్యయోర్మధ్యే పాత్రాంతరంనిధాయ) విశ్వానినఇత్యనయోర్వసుశ్రుతోఽగ్నిస్త్రిష్టుప్, అగ్న్యలంకరణే వినియోగః, * విశ్వానినో... రయింనశతేసస్తి (ఇధ్మరజ్జుంచమసేనిధాయ, మూలమధ్యమయోర్మధ్యేగృహీత్వా, ఇధ్మంత్రిరభిఘార్య, ఇధ్మమలంకృత్య, బ్రహ్మాణమలంకృత్య, స్వయమలంకృత్య,) అయంతఇధ్మోజాతవేదోఽగ్నిస్త్రిష్టుప్, అస్మిన్నవగ్రహహోమేకర్మణి ఇధ్మాధానేవినియోగః, * అయంత...సమేధ

యస్వాహా, అగ్నయేజాతవేదసే సమిధ్యమానాయేదంనమమ ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు, ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు, (అథస్రువేణాజ్యమాదాయ, వాయవ్యాదాగ్నేయాంతం (మనసా) ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజా...మమ (నైరృత్యాదీశాంతం) (మనసా) ప్రజా...మమ, అగ్నయేస్వాహా, అగ్నయ... నమమ, సోమాయస్వాహా, సోమా...మమ, (సకృదవదానేన చరు

హోమఃపాణినావా, చతుర్థ్యంతైర్నామభిఃహోమః,) తల్లింగమంత్రైర్వా, గ్రహాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతానాం క్రమేణైతేమంత్రాః,) *ఆకృష్ణేన హిరణ్యస్తూపస్సవితా త్రిష్టుప్, అగ్నిందూతంమేధాతిథిరగ్నిర్గాయత్రీ, కద్రుద్రాయకణ్వో రుద్రోగాయత్రీ, మహాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వాజ్యహోమే విని

యోగః, *ఆకృష్ణేన...విపశ్యన్ స్వాహా, సూర్యగ్రహాయేదంనమమ. అగ్నిందూతం...సుక్రతుంస్వాహా, సూర్యగ్రహాధిదేవతాయై అగ్నయ ఇదంనమమ. కద్రుద్రాయ...హృదేస్వాహా, సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాయై రుద్రాయేదంనమమ ౧ ఆప్యాయస్వగౌతమస్సోమోగాయత్రీ, అప్సుమేసింధుద్వీపఆపోగాయత్రీ, గౌరీర్మిమాయదీర్ఘతమాగౌరీజగతి మమచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వాజ్యహోమే వినియోగః,*ఆప్యాయస్వ...సంగథే స్వాహా,చంద్రగ్రహాయేదం నమమ, *అప్సుమే...శంభువంస్వాహా చంద్రగ్రహాధిదేవతాయై అద్భ్యఇదం, *గౌరీర్మిమాయ...వ్యోమంత్స్వాహా, గౌర్యాయేదం ౨ అగ్నిర్మూర్ధావిరూపోంగారకోగాయత్రీ,స్యోనాపృథివీమేధాతిథిఃపృథివీగాయత్రీ, కుమారంమాతాస్కందస్కందత్రిష్టుప్,మమాంగారకప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వాజ్యహోమే వినియోగః,*అగ్నిర్మూర్ధా...జిన్వతిస్వాహా, అంగారకగ్రహాయేదం,*స్యోనాపృథివీ...సప్రథాస్స్వాహా, పృథివ్యాఇదం, *కుమారంమాతా...మరుతేస్వాహా, స్కందాయేదం 3. ఉద్బుధ్యధ్వంబుధోబుధత్రిష్టుప్, ఇదంవిష్ణుర్మేధాతిథిర్విష్ణుర్గాయత్రీ, సహస్రశీర్షానారాయణః పురుషోత్తమోనుష్టుప్, మయా...బుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వాజ్యహోమే వినియోగః, *ఉద్బుధ్యధ్వం...నిహ్వాయేవస్వాహా, బుధగ్రహాయేదం, * ఇదంవిష్ణు...సురేస్వాహా, విష్ణవఇదం, * సహస్రశీర్షా...గులంస్వాహా, నారాయణాయేదం ౪ బృహస్పతేగృత్సమదో బృహస్పతి త్రిష్టుప్, ఇంద్రశ్రేష్ఠాని గృత్సమదఇంద్రత్రిష్టుప్, బ్రహ్మాణాతేవిశ్వామిత్రో బ్రహ్మాత్రిష్టుప్, మమాధి...బృహస్పతిగ్రహప్రసాద...ర్థప్రధాన సమిచ్చర్వాజ్యహోమేవినియోగః, *బృహస్పతే...చిత్రంస్వాహా, బృహస్పతిగ్రహాయేదం, *ఇంద్రశ్రేష్ఠాని...మఘోనం స్వాహా, ఇంద్రాయేదం, బ్రహ్మాణీతే...సోమంస్వాహా బ్రహ్మణఇదం. ౫. శుక్రంతేభరద్వాజ శుక్రత్రిష్టుప్, ఇంద్రాణీంవృషాకపిరింద్రాణీపఙ్క్తిః, ఇంద్రంవోమధుచ్ఛందా ఇంద్రో

గాయత్రీ, మమాధి...శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వా
జ్యహోమేవినియోగః,*శుక్రంతేఅన్య...రాతిరస్తుస్వాహా,శుక్రగ్రహా
యేదం, * ఇంద్రాణీ...ఉత్తరస్స్వాహా, ఇంద్రాణ్యాఇదం, * ఇంద్రం
వో...కేవలస్స్వాహా, ఇంద్రాయేదం ౬. శమగ్నిరింబిరిశ్శనిరుష్ణిక్
ప్రజాపతేర్హిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్, యమాయసోమంయమో
యమోనుష్టుప్, మమా...శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమి
చ్చర్వాజ్యహోమేవినియోగః *శమగ్ని...అపశ్రిధస్స్వాహా, శనైశ్చ
రగ్రహాయేదం, * ప్రజాపతే...రయీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం,
* యమాయ...అరంకృతస్స్వాహా, యమాయేదం ౭ కయానవామ
దేవో రాహుర్గాయత్రీ, ఆయంగౌస్సార్పరాజ్ఞీ సర్పాగాయత్రీ, పరం
మృత్యోస్సంకుసుకో మృత్యుస్త్రిష్టుప్, మమా...రాహుగ్రహప్రసాద
సిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వాజ్య హోమేవినియోగః, * కయానశ్చిత్ర...
వృతాస్వాహా, రాహుగ్రహాయేదం, * ఆయంగౌః...ప్రియంస్వాహా,
*సార్పరాజ్ఞ్యాఇదం *పరంమృత్యో...వీరాన్స్వాహా మృత్యవఇదం ౮
కేతుంకృణ్వన్నధుచ్ఛందాః కేతవోగాయత్రీ, బ్రహ్మజజ్ఞానం నకులో బ్ర
హ్మాత్రిష్టుప్, సచిత్రచిత్రంభరద్వాజశ్చిత్రగుప్తస్త్రిష్టుప్, మమాధి...
కేతుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వాజ్యహోమేవినియోగః,
*కేతుంకృణ్వన్న...జాయథాఃస్వాహా, కేతుగ్రహాయేదం, *బ్రహ్మజ
జ్ఞానం...వివస్స్వాహా, బ్రహ్మణఇదం, *సచిత్రచిత్రం...ముపస్వస్వాహా,
చిత్రగుప్తాయేదం, (తిలవ్రీహీనాదాయ,) భూస్స్వాహా, అగ్నయఇదం,
భువస్స్వాహా, వాయవఇదం, సువస్స్వాహా సూర్యాయేదం, భూర్భువ
స్సువస్స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (తిలవ్రీహీన్హుత్వా,) యదస్యహిర
ణ్యగర్భోగ్నిస్స్విష్టకృదలధృతిః, అగ్నిస్స్విష్టకృద్ధోమ వినియోగః, * యద
స్యకర్మణోత్యరీరిచం...సమర్ధయస్వాహా,అగ్నయే స్విష్టకృతఇదం, (ఇధ్మ
బంధనరజ్జుంవిస్రస్య, ప్రోక్ష్య, ఘృతప్లుతంకృత్వా)*పశుపతయేరుద్రాయ
స్వాహా, రుద్రాయేదం, విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్సంస్రావభాగేభ్యస్స్వాహా,

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్సంస్రావభాగేభ్య ఇదం, అయాశ్చవిమదోయా అగ్నిఃపఙ్క్తిః, ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్య హోమే వినియోగః, *అయశ్చా గ్నే... భేషజంస్వాహా, అగ్న యేఅయసఇదం, * అతో దేవా... ధామభి స్స్వాహా, దేవేభ్యఇదం,*ఇదంవిష్ణు...సు రేస్వాహా, విష్ణవఇదం,*వ్యా హృతీనాంవ్యస్త సమస్తానాం...ప్రజాపతయఇదం, (అథ బ్రహ్మాకర్తారం పరిత్యాగ్నేః ప్రత్యగుదగవస్థాయ, అయాశ్చేత్యాది సప్తాజ్యాహుతీ ర్హుత్వా, తేనైవమార్గేణ పూర్వవదుపవిశేత్, ఉద్దేశత్యాగాన్ కర్తావ దేత్) అనాజ్ఞాతమితిమంత్రద్వయోర్హిరణ్యగర్భోగ్నిస్త్రిష్టుప్, జ్ఞాతా జ్ఞాతదోషనిర్హరణార్థ మాజ్యహోమేపినియోగః. *అనాజ్ఞాతం...యథా తథమ్స్వాహా, అగ్నయఇదం, * పురుషసమ్మితో...యథాతథమ్స్వా హా, అగ్నయఇదం, యత్పాకత్రాత్రితోగ్నిస్త్రిష్టుప్, జ్ఞాతాజ్ఞాతదో ష...వినియోగః, * యత్పాకత్రా...యజాతిస్వాహా, అగ్నయఇదం, *ఆతూనఇంద్ర...దక్షిణేనస్వాహా,గణపతయఇదం,*జాతవేదసే...దురి తాత్యగ్నిస్స్వాహా, దుర్గాయేదం, * క్షేత్రస్యపతినా...మృళాతీదృశే స్వాహా, క్షేత్రపాలకాయేదం, * ప్రాణాశిశు...భువదథద్వితాస్వాహా, వాయవఇదం, *ఆదిత్ప్రత్నస్య రేతసో...దివస్వాహా, ఆకాశాయేదం, *అశ్వినావర్తి...నియచ్ఛతంస్వాహా,అశ్విభ్యామిదం,*యతఇన్ద్రభయా మహే...జహిస్వాహా, అభయంకరాయేదం, *వాస్తోష్ప తే...శంచతు ష్పదేస్వాహా, వాస్తుపురుషాయేదం, అథలోకపాలేభ్యోజుహుయాత్, *ఇంద్రంవో... కేవలస్స్వాహా,ఇంద్రాయేదం, * అగ్నిందూతం...సుక్ర తుం స్వాహా, అగ్నయఇదం, *యమాయసోమం...అరంకృతస్స్వాహా, యమాయేదం, *మోషుణఃపరా...సహస్వాహా, (నిరృతఇదం,) *ఉదు త్తమం...జీవసేస్వాహా,వరుణాయేదం,*తవవాయు ..వృణామహేస్వా హా, వాయవఇదం, * సోమోధేనుం...దస్మైస్వాహా, కుబేరాయేదం, తమీశానం...స్వస్తయేస్వాహా, ఈశానాయేదం *యద్వోదేవా అభిత సామరుతత్రిష్టుప్, సర్వాఘాఘనిర్హరణార్థమాజ్యహోమే వినియోగః,

*యద్యోదేవాతి...నిధేతనస్స్వాహా,*అగ్నిమరుద్భ్యో దేవేభ్య ఇదం, అథ పూర్ణాహుతిః, పూర్ణాహుతి దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారాన్కుర్యాత్, స్రువేణస్రుచంపూరయిత్వా, తత్రస్రువమూర్ధ్వబిలంనిధాయ, పునరధోబిలంనిక్షిప్య, స్రుగగ్రేకుసుమాక్షతఫలాని నిధాయ, సవ్యపాణినా స్రుక్ స్రువమూలే దక్షిణపాణినా స్రుగ్గ్రీవంశంఖముద్రయాగృహీత్వా, తిష్ఠంత్సమపాద ఋజుకాయస్స్రీవాగ్రన్యస్తలోచనః) సముద్రాదూర్మిరిత్యేకాదశర్చస్య సూక్తస్య వామదేవ ఆప త్రిష్టుప్, అంత్యాజగతి, పూర్ణాహుతిహోమె వినియోగః.

పూర్ణాహుతిసూక్తః

సముద్రాదూర్మిర్మధు మాంఉదారదుపాంశునా సమమృతత్వమానట్, ఘృతస్యనామగుహ్యంయదస్తి జిహ్వాదేవానా మమృతస్యనాభిః, వయంనామప్రబ్రవామాఘృతస్యాస్మిన్యజ్ఞేధారయామానమోభిః, ఉపబ్రహ్మాశృణవచ్ఛస్యమానం చతుశ్శృంగోవమీద్గౌరఏతత్, చత్వారిశృంగాత్రయో...ఆవివేశ, త్రిధాహితంపణిభిర్గుహ్యమానం గవిదేవాసోఘృతమన్వవిందన్, ఇంద్రఏకంసూర్య ఏకంజజాన వేనాదేకంస్వధయానిష్టతక్షుః,ఏతాఅర్షంతిహృద్యాత్సముద్రాచ్ఛతవ్రజారిపుణానావచక్షే, ఘృతస్యధారాఅభిచాకశీమి హిరణ్యయోవేతసో మధ్యఆసామ్. ౧. సమ్యక్స్రవంతిసరితో నధేనాఅంతర్హృదామనసా పూయమానాః, ఏతేఅర్షంత్యూర్మయోఘృతస్య మృగాఇవక్షిపణోరీషమాణాః, సింధోరివప్రాధ్వనేశూఘనాసోవాత ప్రమియఃపతయంతియహ్వాః, ఘృతస్యధారాఅరుషోనవాజీ కాష్ఠాభిందన్నూర్మిభిః పిన్వమానాః, అభిప్రవంతసమనేవయోషాః కల్యాణ్యాస్స్మయమానాసోఅగ్నిమ్, ఘృతస్య

ధారాస్సమిధో నసంతతా జుషాణో హర్యతి జాతవేదాః, కన్యాఇవవహతు
మేతవా ఉ అంజ్యంజానా అభిచాకశీమి, యత్ర సోమస్సూయతే యత్ర య
జ్ఞో ఘృతస్య ధారా అభితత్పవంతే, అభ్యర్షత సుష్టుతిం గవ్య మాజిమస్మాసు
భద్రా ద్రవిణానిధత్త, ఇమం యజ్ఞం నయత దేవతానో ఘృతస్య ధారామ
ధుమత్పవంతే, ధామంతే విశ్వం భువన మధిశ్రితమంతస్సముద్రే హృ
ద్యంతరాయుషి, అపామనీకే సమిథే య ఆభృత స్తమశ్యామ మధుమంతంత
ఊర్మిం స్వాహా, అద్భ్య ఇదం న మమ (సూక్తాంతే యవపరిమితధారాం
సంతతాం స్రుగగ్రేణ స్రావయేత్, చర్వాజ్యపాత్ర ముత్తరతో విసృజ్య,
బర్హిషి పూర్ణపాత్రం నినయేత్, పాణినా సంస్పృశ్య) *పూర్ణమసి...స్వం
పాథో అపీథ, (పూర్ణపాత్రోదకేన యజమానం మార్జయేత్, యజమా
నో గ్రహేభ్యః యజ్ఞేశ్వరాయ చ పునః పూజాం కృత్వా నమస్కృత్యో
ద్వాసయేత్, ఆచార్యఋత్విక్సహితో వారుణకలశోదకేన యజమాన
మభిషించేత్ అబ్లింగాభిఋగ్భిః, వారుణీభిః, పావమానీభిః, గ్రహామం
త్రైస్సురాస్త్వామితి మంత్రైరిమా ఆపశ్శివతమా ఇతి త్ర్యృచేన, దేవస్య
త్వేతి యజుషా భూర్భువస్సువరోమితి చాభిషిక్త స్తేభ్యో గ్రహోక్త దక్షి
ణాం దద్యాత్, ద్విగుణమాచార్యాయ, ప్రతిమాశ్చ తేభ్యో దద్యాదాచా
ర్యార్థం బ్రహ్మణైశ్శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్త్వితి వాచయేత్, తత్తద్గ్ర
హోక్తధాన్యదానేన తత్తద్గ్రహారిష్టశాంతిర్భవతి, ఏష గ్రహయజ్ఞ, స్స
ర్వారిష్టదమనః, సర్వాభీష్టప్రదస్స్వర్గోపవర్గశ్చ, తస్మాదేనం కుర్యాత్)

ఇతి నవగ్రహమఖః.

అథ ముఖావలోకనమ్.

(అథాతశ్శాంతి విధిం వ్యాఖ్యాస్యామః, పుణ్యేహాని దంపత్యోశ్చం
ద్రతారాబలోపేతే పూర్వాహ్ణే దంపతీ మంగళస్నానం కృత్వా సంకల్ప్య)

ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్మాకంసకుటుంబానాం... పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం మమధర్మపత్న్యాః ఆశ్లేషాదిదుష్టనక్షత్రచరణే ప్రథమరజోదర్శనేన యో దోషస్సమజని తద్దోషపరిహారార్థం (మఖాదినక్షత్ర ప్రథమేచరణేమమపుత్ర (పుత్రికా) జననేనయోదోష స్సమజనితద్దోష పరిహారార్థం,) శాంతిపురస్సర నవ గ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః ఆదౌముఖావలోకనం కరిష్యమాణస్త న్నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణపతిపూజాం కరిష్యే, (పూజాం కృత్వా, పునస్సంకల్ప్య,) ఆజ్యముఖావలోకనం కరిష్యే, (ఘృతపూరిత కాంస్యపాత్రం తండులేషునిధాయ, ఆవరణవస్త్రమాచ్ఛాద్య)*రూపం రూపం ప్రతిరూపోబభూవ తదస్యరూపం ప్రతిచక్షణాయ, ఇంద్రోమాయాభిః పురురూప ఈయతేయుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ ముఖావలోకనముహూర్త స్సుముహూర్తో స్త్విత్యనుగృహ్ణంతు ముఖావలోకన ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు (ఏవమాజ్య ముఖావలోకనంకృత్వా, పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య సంకల్ప్య,) ఆజ్యదానంకరిష్యే (బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య) యాంఽలక్ష్మీర్యచ్ఛమేదౌస్థ్యం సర్వాంగేషు వ్యవస్థితం, తత్సర్వంశమయాజ్యత్వం శ్రియంపుష్టించవర్ధయ, (ఇతి) సదక్షిణాకం సతాంబూలమాజ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ, (ఇతి బ్రాహ్మణాయదత్వాచామేత్)

ఇతి ముఖావలోకనమ్.

అథ నక్షత్రశాన్తిః.

ఏవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్మాకం సకుటుంబానాం...పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం మమధర్మపత్న్యాఃమఖాది దుష్టనక్షత్రే ప్రథమరజోదర్శనేనయో దోషస్సమజని తద్దోషపరిహారార్థం, (మమపుత్ర (పుత్రికా) జననేనయోదోష స్సమజని తద్దోషపరిహారార్థం) తన్నక్షత్రాధిదేవతా ముద్దిశ్య తన్నక్షత్రాధి

దేవతాప్రీత్యర్థం సంభవతానియమేన సంభవతాప్రకారేణ సంభవద్భిర్ద్రవ్యైస్సంభవద్భి రుపచారైశ్చ నవగ్రహమఖపూర్వకం శాంతికర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే, (పుణ్యాహం వాచయిత్వా.) ఏవం...తిథౌ అస్మిన్ శాంతికర్మణి ఆచార్యాది ఋత్విగ్వరణంకరిష్యే, అస్మిన్ శాంతికర్మణ్యాచార్యంత్వాం వృణీమహే, బ్రహ్మాణంత్వాం వృణీమహే, శాంతి, సౌర, అష్టావాక్య, మృత్యుంజయజపాదీన్ భవంతఃకుర్వంతు,(ఇతి వేదపారగాన్ కుటుంబినః బ్రాహ్మణాన్ నియోజ్య, పూజాస్థానే హస్తమాత్రం రక్తమృదానులిప్య, స్వస్తికశంఖపద్మాదిరంగవల్లీం రచయిత్వా, తత్పశ్చిమతో హోమార్థం హస్తమాత్రం చతురశ్రంకుండంఖాత్వా, తత్పరితో మేఖలాత్రయయుక్తం పశ్చిమతః మధ్యమమేఖలాయా మశ్వత్థదళసంకాశంయోనింరచయిత్వా, మంటపే దేవం కల్పోక్తవిధినావాహయేత్, స్యోనాపృథివీతి భూమింప్రార్థ్య) * స్యోనాపృథివీభవా నృక్షరానివేశని, యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః,(ఇతి భూమింప్రార్థ్య,)*యేనతోకాయ తనయాయధాన్యాం బీజంవహధ్వే అక్షితం, అస్మభ్యంతద్ధత్తనయద్వ ఈమహేరాధో విశ్వాయుసౌభగమ్, (ఇతిధాన్యరాశిం పరికల్ప్య,) ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే, ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే, (ఇతిధాన్యరాశౌ కలశాన్నిధాయ,) *తంతుంతన్వ న్రజసోభానుమన్విః హి జ్యోతిష్మతః పథోరక్ష ధియాకృతాన్,అనుల్బణంవయతజో గువామపోమనుర్భవ జనయాదైవ్యంజనం, ఇతి తంతూన్ వేష్టయిత్వా, యాఓషధీ స్సోమరాజ్ఞీర్విష్ఠితాః పృథివీమను, బృహస్పతిప్రసూతా అస్యైసంధత్తవీర్యం, ఓషధయస్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా, యస్మైకృణోతిబ్రాహ్మణస్తంరాజన్ పారయా

మసి,(ఇతికలశేషుధాన్యానినిక్షిప్య,)*ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశత
బాహునా,మృత్తికేహనమేపాపం యన్మయాదుష్కృతంకృతమ్,మృత్తి
కేబ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభిమంత్రితా, మృత్తికేదేహి మేపుష్టింత్వయి
సర్వంప్రతిష్ఠితం, మృత్తికేప్రతిష్ఠితేసర్వం తన్మేనిర్ణుదమృత్తికే, తయా
హతేనపాపేన గచ్ఛామిపరమాంగతిం (కలశేషు మృత్తికాం నిక్షిప్య,)
*యువతిభిమోవృషభ స్తుపిష్యయా శృఙ్గేశానోహరిణావిచక్షణః,ఆయో
నింసోమస్సుకృతంనిషీదతిగవ్య యాత్వగ్భవతినిర్ణగవ్యయా, (పంచత్వ
చోనిక్షిప్య,)*ప్రవోయజ్ఞేషు దేవయంతో అర్చంద్యావానమోభిఃపృథి
వీఇషధ్యై, యేషాంబ్రహ్మాణ్యసమాని విప్రావిష్వగ్వియంతి వనినోన
శాఖాః, (పంచపల్లవాన్ నిక్షిప్య,) * సహిరత్నాని దాశుషేసువాతిసవి
తాభగః, తంభాగంచిత్రమీమహే, (రత్నానినిక్షిప్య,) * తత్సవితు
ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, (ఇతి
గోమూత్రం,) గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీషిణీం, ఈశ్వ
రీంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియం,(ఇతిగోమయం.)*ఆప్యా
యస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ణ్యం, భవావాజస్యసంగథే, (ఇతిక్షీ
రం,)*దధిక్రావ్ణోఅకారిషంజిష్ణోరశ్వస్యవాజినః,సురభినోముఖాకరత్ప్ర
ణఆయూంషితారిషత్,(ఇతిదధి,)*ఘృతంమిమిక్షేఘృతమస్యయోనిర్ఘృ
తేశ్రితో ఘృతమ్వస్యధామ, అనుష్వధమావహమాదయస్వ స్వాహా
కృతం వృషభవక్షిహవ్యం,(ఇతిఘృతం) దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే, అశ్వి
నోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మాదదే,(ఇతికుశోదకం,)*కాండా
త్కాండాత్ప్రరోహంతీపరుషఃపరుషఃపరి,ఏవానోదూర్వేప్రతనుసహ

స్రేణశ తేనచ, ఆయనే తేప రాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః, హ్ర
దాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే,(ఇతిదూర్వాః,)*పునంతుమా
దేవజనాః పునంతువసవోధియా, విశ్వేదేవాఃపునీతమా జాతవేదః పునీ
హిమా (ఇతిశతగ్రంథయః,) యాఃఫలినీర్యా అఫలాఅపుష్పాయాశ్చపు
ష్పిణీః, బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వంహసః, (ఇతిఫలాని,)
శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే, శంయోరభిస్రవంతునః (ఇతి
శమీపత్రాణి,) * యువంవస్త్రాణిపీవసావసాథే యువోరచ్ఛిద్రామంత
వోహసర్గాః, అవాతిరతమనృతానివిశ్వ ఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే.
(ఇతి వస్త్రాణినిక్షిప్య, పరితోవస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య, ఆపోహిష్ఠేతి
ఋచాంత్రయేణకలశేషూదకంపూరయిత్వా, తతః ప్రతిమాశుద్ధింకు
ర్యాత్, అగ్నిస్తృప్తిమితిసూక్తేన ప్రతిమా అభిషిచ్య,) *అగ్నిస్తృప్తింవా
జంభరందదాత్యగ్నిర్వీరంశ్రుత్యంకర్మనిష్ఠాం, అగ్నిరోదసీవిచరత్సమంజ
న్నగ్నిర్నారీంవీరకుక్షింపురంధిం, అగ్నేరప్నసస్సమిదస్తుభద్రాగ్ని
ర్మహీరోదసీ ఆవివేశ,అగ్నిరేకంచోదయత్సమత్స్వగ్నిర్వృత్రాణిదయ
తేపురూణి, అగ్నిర్హత్యంజరతఃకర్ణమావాగ్నిరద్భ్యోనిరదహజ్జరూథం,
అగ్నిరత్రింఘర్మఉరుష్యదంతరగ్నిర్నృమేధంప్రజయాసృజత్సం, అగ్ని
ర్దాద్ద్రవిణంవీరపేశా అగ్నిర్ఋషింయస్సహస్రాసనోతి. అగ్నిర్దివిహ
వ్యమాతతానాగ్నేర్ధామాని విభృతాపురుత్రా, అగ్నిముక్థైరృష
యోవిహ్వయంతేగ్నిం నరోయామనిబాధితాసః, అగ్నింవయోఅంతరి
క్షేపతంతోగ్నిస్సహస్రాపరియాతిగోనాం, అగ్నింవిశఈళతేమానుషీ
ర్యా అగ్నింమనుషోనహుషోవిజాతాః, అగ్నిర్గాంధర్వీంపథ్యామృతస్యా

గ్నేర్గవ్యూతిర్ఘృతఆనిషత్త, అగ్నయేబ్రహ్మాఋభవస్తతక్షురగ్నిం మహో మహోచామానువృక్తిం,అగ్నేప్రావజరితారంయవిష్ఠాగ్నే మహిద్రవిణమాయజస్వ (ఆప్యాయస్వేతి పంచామృతమన్త్రైరభిషిచ్య, తతఃప్రతిమాప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్)

అస్య శ్రీ...ప్రతిమాప్రాణప్రతిష్ఠామహామంత్రస్య, బ్రహ్మావిష్ణు మహేశ్వరా ఋషయః, ఋగ్యజుస్సామాథర్వణానిఛందాంసి, ప్రాణశక్తిఃపరాదేవతా, హ్రాంబీజం, హ్రీంశక్తిః, హ్రూంకీలకం, అముకప్రతిమాప్రాణప్రతిష్ఠార్థేజపే వినియోగః, హ్రాంఅంగుష్ఠాభ్యాంనమః, హ్రీం తర్జనీభ్యాంనమః హ్రూంమధ్యమాభ్యాంనమః, హ్రైంఅనామికాభ్యాం నమః, హ్రౌంకనిష్ఠికాభ్యాంనమః, హ్రఃకరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః, హ్రాంహృదయాయనమః, హ్రీంశిరసేస్వాహా, హ్రూంశిఖాయైవషట్, హ్రైంకవచాయహుం, హ్రౌంనేత్రత్రయాయవౌషట్, హ్రఃఅస్త్రాయ ఫట్. భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః.ధ్యానం రక్తాంభోధిస్థపోతోల్లసదరుణసరోజాధిరూఢాకరాబ్జైఃపాశంకోదండమిక్షూద్భవ గుణమణిమప్యంకుశంపంచబాణాన్, బిభ్రాణాసృక్కపాలం త్రిణయనవిలసత్పీనవక్షోరుహాఢ్యా దేవీబాలార్కవర్ణాభవతు సుఖకరీప్రాణశక్తిఃపరానః, ఆంహ్రీం క్రోంయరలవశషసహ ఓం హంసస్సోహం హంసః, అముకప్రతిమాస ర్వేంద్రియాణి వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం చిరంతిష్ఠంతుస్వాహా * అసునీతేపునరస్మాసుచక్షుః పునఃప్రాణమిహానోధేహిభోగం, జ్యోక్పశ్యేమసూర్యముచ్చరంత మనుమతేమృళయాన స్స్వస్తి స్వామింత్సర్వజగన్నాథ యావత్పూజావసానకం, తావత్త్వం ప్రీతిభావేన బింబేఽస్మింత్సన్నిధింకురు,స్థిరోభవ, వరదోభవ,సుప్రసన్నోభవ, సుముఖోభవ, స్థిరాసనంకురు, ఇతితత్తన్నక్షత్రాధిదేవతా దిక్పాలాదీనా వాహ్యాషోడశోపచారాన్కుర్యాత్, తతఃకుండేఅగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్వగృహ్యోక్తవిధానేన నవగ్రహహోమపురస్సరంనక్షత్రాధిదేవ

తాభ్యై సమిచ్చర్వాజ్యద్రవ్యైర్హోమంకృత్వా, వ్యాహృతిభిస్తిలవ్రీహీన్ హుత్వాస్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాప్య, ఆవాహితదేవతాభ్యో ధూపదీపాదీంత్సమర్ప్య,ఆచార్యబ్రహ్మఋత్విజస్స్వస్వకలశానాదాయ, సముద్రజ్యేష్ఠాఇతిచతుర్భిః ఆపోహిష్ఠామయోభువఇతి తిసృభిరిమాఆపశ్శివతమాఇత్యేతైర్మంత్రైర్దంపతీ కలశోదకైరభిషించేయుః,యజమానో బ్రహ్మాదిఋత్విగ్భ్యఃకలశవస్త్రప్రతిమాః దక్షిణాసహితందద్యాత్.గోదానాదిదశదానాని కుర్యాత్, ఫలంప్రతిగృహ్ణీయాత్, పురంధ్ర్యోనీరాజనాది మంగళగీతీః కుర్యుః, యజమానోదీనాంధకృపణజనాంత్సంతర్ప్య, శతం పంచశతంవా బ్రాహ్మణాన్భోజయేదిత్యాహ భగవాన్బోధాయనః.

ఇతి బోధాయనోక్తా శాంతిః.

అథ శాన్త్యభిషేకసూక్తాని.

*ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన మహేరణాయచక్షసే, యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః ఉశతీరివమాతరః; తస్మాఅరంగమామవోయస్య క్షయాయజిన్వథ ఆపోజనయథాచనః, శంనోదేవీరభిష్టయఽఆపోభవంతుపీతయే, శంయోరభిస్రవంతునః, ఈశానావార్యాణాం క్షయంతీశ్చర్షణీనాం, అపోయాచామిభేషజం,అప్సుమేసోమోఅబ్రవీదంత ర్విశ్వానిభేషజా, అగ్నించవిశ్వశంభువం, ఆపః పృణీతభేషజం వరూథంతన్వే౩మమ, జ్యోక్చసూర్యందృశే, ఇదమాపః ప్రవహతయత్కించ దురితంమయి, యద్వాహమభిదుద్రోహ యద్వాశేపఉతానృతం. ఆపోఽఅద్యాన్వచారిషం రసేనసమగస్మహి, పయస్వానగ్న ఆగహి తంమాసంసృజవర్చసా.—ఇమంమేవరుణ శ్రుధీ

హావమద్యాచమృళయ, త్వామవస్యురాచకే. తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్తేయజమానోహవిర్భిః, అహేళమానోవరుణేహ బోధ్యురుశంసమానఆయుః ప్రమోషీః

యదంతియచ్చదూరకే భయంవిందతిమామిహా, పవమానవితజ్జహి, పవమానసోనేఽఅద్యనఃపవిత్రేణవిచర్షణిః, యఃపోతాసపునాతునః, యత్తేపవిత్రమర్చిష్యగ్నే వితతమంతరా, బ్రహ్మతేనపునీహినః, యత్తేపవిత్రమర్చివదగ్నే తేనపునీహినః బ్రహ్మసవైఃపునీహినః, ఉభాభ్యాందేవసవితః పవిత్రేణసవేనచ, మాంపునీహివిశ్వతః—సురాస్త్వామభిషించంతు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః,వాసుదేవోజగన్నాథ స్తదా సంకర్షణోవిభుః, ప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధశ్చ భవంతువిజయాయతే, ఆఖండలోగ్నిర్భగవా న్యమోవై నిరృతిస్తథా, వరుణఃపవనశ్చైవధనదోరుద్రఏవచ, బ్రహ్మణాసహితాశేషదిక్పాలాః పాంతుతేసదా, కీర్తిర్లక్ష్మీర్ధృతిర్మేధాపుష్టిశ్శ్రద్ధాక్రియామతిః, బుద్ధిర్లజ్జావపుఃకాంతి స్తుష్టిఃశాంతిశ్చమాతరః, ఏతాస్త్వామభిషించంతు ధర్మపత్న్యస్సమాగతాః, ఆదిత్యశ్చంద్రమాభౌమ బుధజీవసితార్కజాః, గ్రహాస్త్వామభిషించంతు రాహుకేతుశ్చసర్వదా, దేవదానవగంధర్వా యక్షరాక్షసపన్నగాః, ఋషయోమునయోగావో దేవమాతరఏవచ, దేవపత్న్యోద్రుమానాగా దైత్యాశ్చాప్సరసోగణాః అస్త్రాణిసర్వశస్త్రాణి రాజానోవాహనానిచ, ఔషధానిచరత్నాని కాలస్యావయవాశ్చయే, నద్యశ్చనగరాశ్శైలాస్తీర్థాని జలదానదాః ఆయాంతుయజమానస్య దురితక్షయకారకాః. ఏతాస్త్వామభిషించంతు ధర్మకామార్థసిద్ధయే —ఇమమ్మేఆపశ్శి

వతమా ఇమాస్సర్వస్య భేషజీః, ఇమా రాష్ట్రస్య వర్ధనీరిమా రాష్ట్రభృతో మృతాః, యాభిరింద్రమభ్యషించత్ప్రజాపతిస్సోమంరాజానంవరుణం యమంమనుం, తాభిరద్భిరభిషించామిత్వామహం రాజ్ఞాంత్వమధిరాజో భవేహ, మహాంతంత్వామహీనాం సమ్రాజంచర్షణీనాం, దేవీజనిత్ర్యజీజనద్భద్రా జనిత్ర్యజీజనత్ — దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నే స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసేంద్రస్యేంద్రియేణాభిషించామి

ఇతి శాన్త్యభిషేకసూక్తాని.

అథ (యాజుషీ) నక్షత్రపీఠికా.

హరిః ఓమ్ *అగ్నిర్నః పాతుకృత్తికాః, నక్షత్రం దేవమింద్రియం, ఇదమాసాంవిచక్షణం, హవిరాసంజుహోతన, యస్యభాంతిరశ్మయోయస్యకేతవః, యస్యేమావిశ్వా భువనానిసర్వా, సకృత్తికారభిరభిసంవసానః, అగ్నిర్నో దేవ స్సువితేదధాతు కృత్తికానక్షత్ర దేవతా మగ్నిమావాహయామి.

రోహిణీ. * ప్రజాపతేరోహిణీవేతుపత్నీ, విశ్వరూపాబృహతీ చిత్రభానుః, సానోయజ్ఞస్య సువితేదధాతు, యథాజీవేమశరదస్సవీరాః, రోహిణీదేవ్యుదగాత్పురస్తాత్, విశ్వారూపాణిప్రతిమోదమానా, ప్రజాపతిగ్ంహవిషావర్ధయంతీ, ప్రియాదేవానా ముపయాతుయజ్ఞం రోహిణీనక్షత్ర దేవతాం ప్రజాపతి మావాహయామి.

మృగశీర్షః. * సోమోరాజామృగశీర్షేణఆగన్, శివంనక్షత్రంప్రియమస్యధామ, ఆప్యాయమానో బహుధాజనేషు, రేతఃప్రజాంయజ

మానే దధాతు యత్తేనక్షత్రం మృగశీర్షమస్తి, ప్రియగ్ంరాజన్ప్రియ తమంప్రియాణాం, తస్మైతేసోమ హవిషావిధేమ, శంనఏధిద్విపదే శంచతుష్పదే. మృగశీర్షానక్షత్ర దేవతాం సోమమావాహయామి.

ఆర్ద్రా *ఆర్ద్రయారుద్రః ప్రథమానఏతి, శ్రేష్ఠోదేవానాం పతి రఘ్నియానాం, నక్షత్రమస్యహవిషావిధేమ, మానఃప్రజాగ్ంరిరిషన్మో తవీరాణ, హేతీరుద్రస్య పరిణోవృణక్తు, ఆర్ద్రానక్షత్రంజుషతాగ్ం హవిర్నః, ప్రముంచమానౌదురితానివిశ్వా, అపాఘశగ్ంసన్నుదతామ రాతిం ఆర్ద్రానక్షత్ర దేవతాం రుద్రమావాహయామి

పునర్వసూః *పునర్నో దేవ్యదితి స్పృణోతు, పునర్వసూనః పున రేతాంయజ్ఞం, పునర్నో దేవా అభియంతుసర్వే, పునఃపునర్వోహవిషా యజామః, ఏవాసదేవ్యదితిరనర్వా, విశ్వస్యభర్త్రీజగతఃప్రతిష్ఠా, పునర్వ సూహవిషావర్ధయంతీ,ప్రియందేవానామప్యేతుపాథః పునర్వసు నక్షత్ర దేవతా మదితి మావాహయామి.

పుష్యః. *బృహస్పతిః ప్రథమంజాయమానః, తిష్యన్నక్షత్రమభి సంబభూవ,శ్రేష్ఠోదేవానాం పృతనాసుజిష్ణుః, దిశోనుసర్వాఅభయన్నో అస్తు, తిష్యఃపురస్తాదుతమధ్యతోనః, బృహస్పతిర్నః పరిపాతుపశ్చాత్, బాధేతాంద్వేషో అభయంకృణుతాం, సువీర్యస్యపతయస్స్యామ. పుష్యనక్షత్ర దేవతాం బృహస్పతి మావాహయామి

ఆశ్రేషా. ఇదగ్ంసర్పేభ్యో హవిరస్తుజుష్టం, ఆశ్రేషాయేషామ నుయంతిచేతః, యేఅంతరిక్షం పృథివీంక్షియంతి, తేనస్సర్పాసోహావ

మాగమిష్ఠాః, యేరోచనేసూర్య స్యాపిసర్పాః, యేదివందేవీ మనుసం
చరంతి, యేషామాశ్రేషా అనుయంతికామం, తేభ్యస్సర్పేభ్యో మధు
మజ్జుహోమి. ఆశ్రేషానక్షత్ర దేవతాం సర్పమావాహయామి.

మఘా *ఉపహూతాఃపితరో యేమఘాసు, మనోజవసస్సుకృతస్సు
కృత్యాః, తేనోనక్షత్రేహవమాగమిష్ఠాః, స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతంజు
షంతాం, యేఅగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః, యేఽములోకం పితరః
క్షియంతి, యాగ్శ్చవిద్మయాగ్ం ఉచనప్రవిద్మ, మఘాసుయజ్ఞగ్ం
సుకృతంజుషంతాం మఘానక్షత్ర దేవతాః పిత్రూ నావాహయామి.

పూర్వఫల్గునీ (పుబ్బ) గవాపతిఃఫల్గునీనామసిత్వం, తదర్యమన్వ
రుణమిత్రచారు, తంత్వావయగ్ం సవితారగ్ంసనినాం, జీవాజీవంతము
పసంవిశేమ, యేనేమావిశ్వాభువనానిసంజితా, యస్యదేవాఅనుసంయం
తిచేతః, అర్యమారాజాఽజరస్తువిష్మాన్, ఫల్గునీనామృషభోరోరవీతి. పూ
ర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమావాహయామి.

ఉత్తరఫల్గునీ. *శ్రేష్ఠోదేవానాంభగవోభగాసి, తత్త్వావిదుఃఫల్గు
నీస్తస్య విత్తాత్, అస్మభ్యంక్షత్రమ జరగ్ంసువీర్యం గోమదశ్వవదుప
సన్ను దేహ, భగోహదాతా భగఇత్ప్రదాతా, భగోదేవీఃఫల్గునీరావి
వేశ, భగస్యేత్తం ప్రసవంగమేమ, యత్రదేవైస్సధమా దమ్మదేమ.
ఉత్తరఫల్గునీనక్షత్ర దేవతాం భగమావాహయామి.

హస్తః.*ఆయాతుదేవస్సవితోపయాతు, హిరణ్యయేనసువృతా
రథేన, వహన్హస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసం, ప్రయచ్ఛంతంపపురిం

పుణ్యమచ్ఛ, హస్తః ప్రయచ్ఛత్వ మృతంవసీయః, దక్షిణేన ప్రతిగృభ్ణీమ ఏనత్, దాతారమద్యసవితావిదేయ, యోనో హస్తాయ ప్రసువాతి యజ్ఞం, హస్తానక్షత్ర దేవతాం అర్యమ్ణమావాహయామి.

చిత్రా. * త్వష్టానక్షత్రమభ్యేతి చిత్రాం, సుభగ్ంససంయువతిగ్ం రోచమానాం, నివేశయన్నమృతాన్మర్త్యాగ్శ్చ, రూపాణిపిగ్ంశన్భువనానివిశ్వా, తన్నస్త్వష్టాతదుచిత్రావిచష్టాం, తన్నక్షత్రంభూరిదా అస్తుమహ్యం, తన్నః ప్రజాంవీరవతీగ్ంసనోతు, గోభిర్నో అశ్వైస్సమనక్తుయజ్ఞం చిత్రానక్షత్ర దేవతాం త్వష్టారమావాహయామి.

స్వాతీ *వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతినిష్ట్యాం, తిగ్మశృంగోవృషభోరోరువాణః, సమీరయన్భువనామాతరిశ్వా, అపద్వేషాగ్ంసినుదతామరాతీః, తన్నో వాయుస్తదునిష్ట్యాశృణోతు, తన్నక్షత్రంభూరిదా అస్తుమహ్యం, తన్నో దేవాసో అనుజానంతుకామం యథాతరేమదురితాని విశ్వా స్వాతీనక్షత్ర దేవతాం వాయుమావాహయామి

విశాఖా. * దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతుభీతాః, తదింద్రాగ్నీకృణుతాంతద్విశాఖే, తన్నోదేవా అనుమదంతుయజ్ఞం, పశ్చాత్పురస్తాదభయంనో అస్తు, నక్షత్రాణామధిపత్నీ విశాఖే, శ్రేష్ఠానింద్రాగ్నీ భువనస్యగోపా, విషూచశ్శత్రూనపబాధమానా, అపక్షుధన్నుదతామరాతిం విశాఖానక్షత్ర దేవతే ఇంద్రాగ్నీ ఆవాహయామి.

అనూరాధా. *ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య, మిత్రందేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు, అనూరాధాన్హవిషావర్ధయంతః, శతంజీవేమశరద

స్సువీరాః, చిత్రంనక్షత్రముదగా త్పురస్తాత్, అనూరాధాస ఇతియద్వ దంతి, తన్మిత్రఏతి పథిభిర్దేవయానైః, హిరణ్మయై ర్వితతైరంతరిక్షే. అనూరాధానక్షత్ర దేవతాం మిత్రమావాహయామి

జ్యేష్ఠా.*ఇంద్రోజ్యేష్ఠామనునక్షత్రమేతి, యస్మిన్వృత్రంవృత్ర తూర్యేతతార, తస్మిన్వయమమృతందుహానాః, క్షుధంతరేమదురితిం దురిష్టిం, పురందరాయ వృషభాయధృష్ణవే, అషాఢాయ సహమానా యమీఢుషే, ఇంద్రాయజ్యేష్ఠా మధుమద్దుహానా, ఉరుంకృణోతుయ జమానాయలోకం జ్యేష్ఠానక్షత్ర దేవతా మింద్రమావాహయామి.

మూలా. మూలంప్రజాంవీరవతీంవిదేయ, పరాచ్యేతునిర్ఋ తిఃపరాచా, గోభిర్నక్షత్రం పశుభిస్సమక్తం, అహర్భూయాద్యజమా నాయమహ్యం, అహర్నో అద్య సువితేదధాతు, మూలంనక్షత్రమితియ ద్వదంతి, పరాచీంవాచా నిర్ఋతింనుదామి, శివంప్రజాయై శివమస్తు మహ్యం మూలానక్షత్ర దేవతాం అసురమావాహయామి

పూషా.*యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుః, యాఅంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః, యాసామషాఢా అనుయంతికామం, తానఆప శ్శగ్గ్ స్స్యోనాభవంతు, యాశ్చకూప్యా యాశ్చనాద్యాస్సముద్రియాః, యాశ్చవైశంతీరుతప్రాసచీర్యాః, యాసామషాఢామధు భక్షయంతి, తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్స్యోనాభవంతు పూర్వాషాఢానక్షత్ర దేవతాః అప ఆవాహయామి

ఉత్తరాషాఢా. * తన్నోవిశ్వేఉపశృణ్వంతు దేవాః, తదషాఢా

అభిసంయతుం యజ్ఞం, తన్నక్షత్రం ప్రథతాంపశుభ్యః, కృషిర్వృష్టి ర్యజమానాయ కల్పతాం, శుభ్రాఃకన్యాయువతయస్సుపేశసః, కర్మ కృతస్సుకృతో వీర్యావతీః, విశ్వాన్దేవాన్ హవిషావర్ధయంతీః, అషాఢాః కామముపయాంతు యజ్ఞం. ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రదేవతావిశ్వాన్ దేవానావాహయామి.

శ్రవణః. *శృణ్వంతి శ్రోణామమృతస్య గోపాం, పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమివాచం, మహీందేవీం విష్ణుపత్నిమజూర్యాం, ప్రతీచీమే నాగ్ంహవిషాయ జామః, త్రేధావిష్ణురురుగా యోవిచక్రమే, మహీం దివం పృథివీమంతరిక్షం, తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవఇచ్ఛమానా, పుణ్యగ్గ్ శ్లోకంయజమానాయ కృణ్వతీ శ్రవణనక్షత్రదేవతాం విష్ణుమావాహ యామి

ధనిష్ఠా. * అష్టౌదేవావసవస్సోమ్యాసః, చతస్రోదేవీరజరాశ్ర విష్ఠాః, తేయజ్ఞంపాంతురజసః పరస్తాత్, సంవత్సరీణమమృతగ్ స్వస్తి, యజ్ఞన్నః పాంతువసవః పురస్తాత్, దక్షిణతో భియంతుశ్రవిష్ఠాః, పుణ్యంనక్షత్ర మభిసంవిశామ, మానోఅరాతిరఘశగ్ంసాగన్. ధని ష్ఠానక్షత్రదేవతావసూనావాహయామి

శతతారా. *క్షత్రస్యరాజావరుణోధిరాజః, నక్షత్రాణాగ్ంశత భిషగ్వసిష్ఠః, తౌదేవేభ్యః కృణుతోదీర్ఘమాయుః, శతగ్ం సహస్రా భేషజానిధత్తః, యజ్ఞంనోరాజావరుణ ఉపయాతు, తన్నోవిశ్వేఅభిసం యంతుదేవాః, తన్నోనక్షత్రగ్ం శతభిషగ్జుషాణం, దీర్ఘమాయుః ప్రతిరద్భేషజాని శతభిషఙ్నక్షత్ర దేవతాం వరుణ మావాహయామి.

పూర్వాభాద్రా. *అజఏకపాదుదగాత్పురస్తాత్, విశ్వాభూతాని ప్రతిమోదమానః, తస్యదేవాః ప్రసవంయంతిసర్వే, ప్రోష్ఠపదాసో అమృతస్యగోపాః, విభ్రాజమాన స్సమిధానఉగ్రః, అంతరిక్ష మరుహా దగం ద్యాం, తగ్ంసూర్యం దేవ మజమేకపాదం, ప్రోష్ఠపదాసో అనుయంతి సర్వే. పూర్వాభాద్రనక్షత్ర దేవతా మజైకపాదమావాహయామి

ఉత్తరాభాద్ర * అహిర్బుధ్నియః ప్రథమానఏతి, శ్రేష్ఠో దేవానాముతమానుషాణాం, తంబ్రాహ్మణాస్సోమపాస్సోమ్యాసః, ప్రోష్ఠపదాసో అభిరక్షంతిసర్వే, చత్వారఏకమభికర్మ దేవాః, ప్రోష్ఠపదాసఇతి యాన్వదంతి, తేబుధ్నియంపరిషద్యగ్ స్తువంతః అహిగ్ంరక్షంతినమసోపసద్య. ఉత్తరాభాద్ర దేవతా మహిర్బుధ్నియమావాహయామి

రేవతీ.*పూషా రేవత్యన్వేతిపంథాం,పుష్టిపతీపశుపావాజబస్త్యౌ ఇమానిహవ్యా ప్రయతాజుషాణా. సుగైర్నోయానైరుపయాతాం యజ్ఞం, క్షుద్రాన్పశూన్రక్షతు రేవతీనః, గావోనోఅశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా, అన్నగ్ంరక్షంతౌ బహుధావిరూపం,వాజగ్ంసమతాం యజమానాయయజ్ఞం. రేవతీనక్షత్ర దేవతాం పూషణమావాహయామి

అశ్విని. *తదశ్వినావశ్వ యుజోపయాతాం, శుభంగమిష్ఠౌసుయమేభిరశ్వైః, స్వంనక్షత్రగ్ంహవిషాయజంతౌ, మధ్వాసంపృక్తౌయజుషాసమక్తౌ, యౌదేవానాంభిషజౌ హవ్యవాహౌ, విశ్వస్యదూతావమృతస్యగోపౌ, తౌనక్షత్రంజుజుషాణోపయాతాం,నమోశ్విభ్యాంకృణుమోశ్వయుగ్భ్యాం. అశ్వినీనక్షత్ర దేవతే అశ్వినావావాహయామి.

భరణీ.*అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు, తద్యమోరాజాభగవాన్

విచష్టాం, లోకస్య రాజామహతో మహాన్హి, సుగన్నః పంథామభయం కృణోతు, యస్మిన్నక్షత్రే యమఏతిరాజా, యస్మిన్నేనమభ్యషించంత దేవాః, తదస్యచిత్రగ్ం హవిషాయజామ, అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు. భరణీనక్షత్ర దేవతాం యమమావాహయామి.

ఇతి నక్షత్ర పీఠికా.

అథ ఉపహోమాః.

కృత్తిక. అగ్నయేస్వాహా, కృత్తికాభ్యస్స్వాహా, అంబాయై స్వాహా, దులాయైస్వాహా. నితత్న్యైస్వాహా, అభ్రయంత్యైస్వాహా, మేఘయంత్యైస్వాహా, వర్షయంత్యైస్వాహా, చుపుణీకాయైస్వాహా రోహిణి. ప్రజాపతయేస్వాహా, రోహిణ్యైస్వాహా, రోచమానాయైస్వాహా, ప్రజాభ్యఃస్వాహా. మృగశిర సోమాయస్వాహా, మృగశీర్షాయస్వాహా, ఇన్వకాభ్యస్స్వాహా, ఓషధీభ్యస్స్వాహా, రాజ్యాయస్వాహా, అభిజిత్యై స్వాహా ఆర్ద్రా రుద్రాయైస్వాహా, ఆర్ద్రాయైస్వాహా, పిన్వమానాయై స్వాహా, పశుభ్యస్స్వాహా పునర్వ. అదిత్యైస్వాహా, పునర్వసుభ్యాగ్ స్వాహా, భూత్యైస్వాహా, ప్రజాత్యైస్వాహా పుష్య బృహస్పతయే స్వాహా, తిష్యాయస్వాహా, బ్రహ్మవర్చసాయస్వాహా ఆశ్రే. సర్పేభ్య స్స్వాహా, ఆశ్రేషాభ్యస్స్వాహా, దందశూకేభ్యస్స్వాహా. మఖ పితృభ్య స్స్వాహా, మఘాభ్యస్స్వాహా, నఘాభ్యస్స్వాహా, గదాభ్యస్స్వాహా, అరుంధతీభ్యస్స్వాహా పుబ్బ అర్యమ్ణేస్వాహా, ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహా, పశుభ్యస్స్వాహా ఉత్త. భగాయస్వాహా, ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహా, శ్రైష్ఠ్యాయస్వాహా హస్త సవిత్రేస్వాహా, హస్తాయస్వాహా, దదతేస్వాహా, పృణతేస్వాహా, ప్రయచ్ఛతేస్వాహా, ప్రతిగృహ్ణతేస్వాహా. చిత్త. త్వష్ట్రే స్వాహా, చిత్రాయైస్వాహా, చైత్రాయస్వాహా, ప్రజాయైస్వాహా. స్వాతి వాయవేస్వాహా, నిష్ట్యాయైస్వాహా, కామచారాయస్వాహా, అభిజిత్యై స్వాహా. విశా. ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా, విశాఖాభ్యాగ్ స్వాహా, శ్రైష్ఠ్యాయస్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా. అనూ. మిత్రాయస్వాహా, అనూ

రాధేభ్యస్స్వాహా, మిత్రధేయాయస్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా. జ్యేష్ఠ. ఇంద్రాయస్వాహా, జ్యేష్ఠాయైస్వాహా, జ్యైష్ఠ్యాయస్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా. మూల. ప్రజాపతయేస్వాహా, మూలాయస్వాహా, ప్రజాయైస్వాహా. పూషా. అద్భ్యస్స్వాహా. ఆషాఢాభ్యస్స్వాహా, సముద్రాయస్వాహా, కామాయస్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా, విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా, అషాఢాభ్యస్స్వాహా, అనపజయ్యాయస్వాహా, జిత్యైస్వాహా. ఉషా. బ్రహ్మణేస్వాహా, అభిజితేస్వాహా. బ్రహ్మలోకాయస్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా. శ్రవణ. విష్ణవేస్వాహా, శ్రోణాయైస్వాహా, శ్లోకాయస్వాహా, శ్రుతాయస్స్వాహా. ధనిష్ఠ. వసుభ్యస్స్వాహా, శ్రవిష్ఠాభ్యస్స్వాహా, అగ్రాయస్వాహా, పరీత్యైస్వాహా. శత వరుణాయస్వాహా, శతభిషజేస్వాహా, భేషజేభ్యస్స్వాహా. పూభా. అజాయైకపదేస్వాహా, ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా, తేజసేస్వాహా, బ్రహ్మవర్చసాయస్వాహా. ఉభా అహయేబుధ్నియాయస్వాహా, ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా. ప్రతిష్ఠాయైస్వాహా. రేవతి. పూష్ణేస్వాహా, రేవత్యైస్వాహా, పశుభ్యస్స్వాహా, అశ్వి. అశ్విభ్యాగ్ స్వాహా,అశ్వయుగ్భ్యాగ్ స్వాహా. శ్రోత్రాయస్వాహా, శ్రుత్యైస్వాహా భరణీ. యమాయస్వాహా, అపభరణీభ్యస్స్వాహా, రాజ్యాయస్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా.

ఇతి ఉపహోమాః.

అథ పునస్సన్ధానమ్.

(ఆచమ్య,ప్రాణానాయమ్య,) ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాంశుభతిథౌ అస్మాకంసకుటుంబానాం క్షేమ...వృద్ధ్యర్థం అస్యాః మమధర్మపత్న్యాః అద్యరాత్రౌ గర్భాధానసిద్ధ్యర్థం ప్రథమార్తవహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః, తల్లగ్నాపేక్షయా ఆదిత్యాదీనాంనవానాం గ్రహాణామానుకూల్యసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః, విచ్ఛిన్న

స్యౌపాసనాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః, తదాదౌశు ద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం అభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే, (పుణ్యాహంవాచయిత్వా, నాందీముఖంకు ర్యాత్, గ్రహయజ్ఞం సమాపయేత్.)

ఏవంగుణ...తిథౌవిచ్ఛిన్న స్యౌపాసనాగ్నేః పునస్సంధానహో మాఖ్యంకర్మకరిష్యే,(స్థండిలోల్లేఖనాదిమూర్తిధ్యానాంతం కుర్యాత్,) ఏవంగుణ...తిథౌపునస్సంధానహోమాంగ మన్వాధానంకరిష్యే. అస్మి న్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిద్ధ్మేన, ప్రజాపతించాఘార దేవతే ఆజ్యేనాగ్నీషోమౌచక్షుషీ ఆజ్యేన, త్రివారమగ్నిం పవమానంత్వమర్య మాప్రజాపతించ ప్రధాన దేవతాఆజ్యేన, అర్యమణంవరుణం పూషణం ప్రజాపతించ ప్రధాన దేవతాలాజద్రవ్యేణ, సూర్యసావిత్రీంచతుర్వార మాజ్యేన, సమంజంత్వితిహృదయాంజనేన, ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతమిధ్మ సన్నహనేనరుద్రం...సద్యోయక్ష్యే,భూర్భువస్స్వగ్ స్వాహా,(ఏకైకశో గ్నావాదధ్యాత్,) ప్రజాపతయఇదం,(సోదకేనేత్యాది...ప్రాక్సంస్థంప్ర యునక్తి, ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే ఇధ్మాబర్హిషీచేతి, లాజశూర్పాసాదనం,ప్రోక్షణపాత్రముద్ధృత్య...తాభిరద్భిఃత్రిఃప్రోక్షే త్.అథచమసంప్రత్యగగ్నేర్నిధాయ,..బ్రహ్మాణంవృణుయాత్, అస్మిన్ పునస్సంధానహోమకర్మణి బ్రహ్మాణంత్వాంవృణీమహే, వృతోఽస్మి... దర్భైః ప్రచ్ఛాదయేత్, తేపవిత్రేలాజపాత్రేనిధాయ లాజానగ్రాయ త్రాప్రోక్ష్య, తేపవిత్రేఆజ్యపాత్రే నిధాయ...లాజైస్సహ...ప్రహృ త్య, అగ్నేఃపశ్చాదుదగగ్రాం బర్హిస్సన్నహనీమాస్తీర్య...అగ్నౌప్ర హృత్య, లాజానభిఘార్య, అగ్న్యాజ్యయోర్మధ్యేనీత్వాఽఽజ్యాద్దక్షిణ తోబర్హిష్యాసాద్యప్రత్యభిఘార్య,)విశ్వానినఇత్యనయోః...స్వస్తి,(ఇధ్మ రజ్జుంచమసేనిధాయేత్యాది చక్షుషీహుత్వా,) అగ్నఆయూంషిపవసఇతి త్రయాణాంమంత్రాణాం, శతంవైఖానసాఋషయః, అగ్నిఃపవమానో దేవతా గాయత్రీఛందః పునస్సంధాన ప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః,

*అగ్న ఆయూంషిపవస ఆసువోర్జమిషంచనః, ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం స్వాహా. అగ్నయేపవమానాయేదం*అగ్నిఋషిఃపవమానః పాంచజన్యః పురోహితః, తమీమహేమహాగయంస్వాహా. అగ్నయేపవమానాయేదం అగ్నేపవస్వస్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యం,దధద్రయింమయిపోషంస్వాహా. అగ్నయేపవమానాయేదం,త్వమర్యమాపశుశ్రుతోగ్నిర్యయానుష్టుప్,పునస్సంధానప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః,*త్వమర్యమాభవసియత్కనీనాం నామస్వధావస్గుహ్యంబిభర్షి, అంజంతిమిత్రం సుధితన్నగోభిర్యద్దంపతీ సమనసాకృణోషిస్వాహా, అర్యమ్ణేఅగ్నయఇదం, ప్రజాపతే హిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్, పునస్సంధానప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః, * ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ,యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నోఅస్తువయంస్యామపతయో రయీణాంస్వాహా ప్రజాపతయఇదం (పాత్రాన్తరేలాజాన్త్రేధావిభజ్య), ఇదమర్యమ్ణే, ఇదంవరుణాయ, ఇదంపూష్ణే, (ఇత్యుదక్సంస్థం భాగత్రయమభిమృశ్య, ప్రథమభాగలాజాన్గృహీత్వా,)అర్యమణంవామదేవోర్యమానుష్టుప్, పునస్సన్ధానప్రధానలాజహోమేవినియోగః, *అర్యమణన్ను దేవంకన్యా అగ్నిమయక్షత, సఇమాందేవో అర్యమాప్రేతో ముంచాతునాముత స్వాహా, అర్యమ్ణేఅగ్నయఇదం, వరుణంవామదేవో వరుణోనుష్టుప్, పునస్సంధానప్రధాన లాజహోమేవినియోగః, * వరుణన్ను దేవంకన్యా అగ్నిమయక్షత, సఇమాందేవోవరుణః ప్రేతో ముంచాతునాముతస్వాహా, వరుణాయేదం, పూషణంవామదేవః పూషానుష్టుప్, పునస్సంధాన ప్రధానలాజహోమే వినియోగః,*పూషణన్ను దేవంకన్యా అగ్నిమయ

క్షత, సవిత్రిమాం దేవః పూషాప్రేతో ముంచాతునామతస్స్వాహా, పూష్ణ ఇదం, (శూర్పకోణేనశిష్టాఁల్లాజానభ్యాత్మం జుహుయాత్,) ప్రజాపత యేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, ఆనః ప్రజామితచతస్పృణాం సూర్యాసా విత్రీసూర్యాసావిత్య్రద్యాజగతీ, ద్వితీయాత్రిష్టుప్, అంత్యేద్వేఅను ష్టుభౌ,పునస్సంధానప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః,*ఆనఃప్రజాంజనయ తుప్రజాపతి రాజరసాయనమనక్త్వర్యమా, అదుర్మంగలీఃపతిలోకమా విశశంనో భవద్విపదేశంచతుష్పదేస్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం, అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధిశివా పశుభ్యస్సుమనాస్సువర్చాః, వీరసూర్దేవ కామాస్యోనాశంనోభవ ద్విపదేశంచతుష్పదేస్వాహా, సూర్యాసావి త్ర్యాఇదం, ఇమాంత్వమింద్రమీఢ్వ సుపుత్రాంసుభగాంకృణు, దశా స్యాంపుత్రానాధేహిపతిమేకాదశంకృధిస్వాహా సూర్యాసావిత్ర్యాఇదం సమ్రాజ్ఞీశ్వశురే భవసమ్రాజ్ఞీశ్వశ్ర్వాంభవ, ననాందిరిసమ్రాజ్ఞీభవ సమ్రాజ్ఞీఅధిదేవృషుస్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యాఇదం, *సమంజంతువిశ్వే దేవాస్సమాపో హృదయానినౌ, సమ్మాతరిశ్వా సంధాతాసముదేష్ట్రీ దధాతునౌ, (ఇతిమంత్రేణ హృదయాంజనంకృత్వా, స్విష్టకృదాదిహో మశేషం సమాపయేత్)

ఇతి పునస్సంధానమ్.

అథ ఔపాసనమ్.

ఏవం...తిథౌ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనహోమంకరిష్యే, (స్థండిలోల్లేఖనాదిమూర్తిధ్యానాంతంకృత్వా, పూర్వోక్తఏవంగుణవి శేషణవిశిష్టాయాంశుభతిథౌ ప్రాతరౌపాసనహోమం తండులైర్హోష్యే, తత్రసూర్యప్రజాపతీ దేవతే వ్రీహితండులద్రవ్యేణసద్యోయక్ష్యే(అగ్నిం త్రిఃపరిసమూహ్య,త్రిః,పర్యుక్ష్య,విశ్వానిన ఇత్యలంకుర్యాత్, తండులా నాదాయ గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య, అంతరితంరక్షోంతరితా అరాతయ

ఇత్యుల్ముకేనావజ్వల్యప్రోక్ష్య,)హోష్యామి, (జుహుధీత్యనుజ్ఞాయ) ప్రజా పతయే స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం,(ఇతిసమిధంజుహుయాత్,)సూర్యా యస్వాహా, సూర్యాయేదం, ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం.

ఇతి తండులహోమః.

[అత్రహోమద్రవ్యాణి, పయోదధియవాగూశ్చసర్పిరోదనతం డులాః, సోమస్తైలమాపోవ్రీహయో యవాస్తిలాశ్చేతి. ద్రవంహ విస్స్రువేణైవ పాణినాకఠినంహవిః, అంగుళ్యగ్రైర్నహోతవ్యంనకృ త్వాంగుళిభేదనం, అంగుళ్యుత్తరపార్శ్వేన హోతవ్యమితిచస్మృత మితి] సాయంకాలేతు, అగ్నయేస్వాహా, అగ్నయఇదం, ప్రజా పతయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (ప్రధానప్రాజాపత్యసంసర్గశ్చేత్,) ఆహుతిసంసర్గదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమంకరిష్యే, యత్రవే ద్థవసుశ్రుతో వనస్పతిర్గాయత్రీ, వనస్పహోమే వినియోగః యత్రవేద్థ వనస్పతేదేవానాం గుహ్యానామాని, తత్రహవ్యానిగామయస్వాహా వనస్పతయఇదం, (ఇతిమంత్రేణైకాం ప్రజాపతిం స్మరన్నపరాం సమిధం జుహుయాత్, త్రిఃపరిసమూహ్యత్రిః పర్యుక్ష్య, కించిత్ప్రహ్వస్తిష్ఠన్,) అగ్నేత్వంగౌపాయనా లౌపాయనావా, బంధుస్సుబంధు శ్శ్రుతబంధు ర్విప్రబంధుశ్చ ఋషయః, అగ్నిర్దేవతా, ద్విపదావిరాట్ఛందః, అగ్న్యు పస్థానే వినియోగః, *అగ్నేత్వంనో అంతమఉతత్రాతాశివోభవావరూ థ్యః, వసురగ్నిర్వసుశ్రవా అచ్ఛానక్షిద్యు మత్తమంరయిందాః, సనో బోధిశ్రుధీహవ మురుష్యాణో అఘాయత స్సమస్మాత్, తంత్వాశోచిష్ఠ దీదివస్సుమ్నాయ నూనమీమహేసఖిభ్యః. ఓంచమేహిరణ్యగర్భస్సా రస్వతాగ్ని రనుష్టుప్, అగ్నిప్రార్థనేవినియోగః. *ఓంచమేస్వరశ్చమేయ జ్ఞోపచతేనమశ్చ, యత్తేన్యూనంతస్మైత ఉపయత్తేతిరిక్తం తస్మైతేనమః. (ఇతిచోపస్థాయ,)హోమసాద్గుణ్యార్థమనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపంకరిష్యే, అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు, అగ్నేతదస్య కల్పయ

త్వం హి వేత్థయథాతథం, పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః, అగ్నే తదస్యకల్పయత్వం హి వేత్థయథాతథం, యత్పాకత్రామనసాదీన దక్షానయజ్ఞస్య మన్వతేమర్త్యాసః, అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్యజిష్ఠో దేవాం ఋతుశోయజాతి. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం, సమూఢ మస్యపాంసురే, అనేన ప్రాతరౌపాసనేన భగవాం త్సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు (యేన ద్రవ్యేణ సాయంజుహోతి తేనైవప్రాతః.)

ఇతి ఔపాసనమ్.

అథ గర్భాధానకాలః.

(అథ ఋతుమత్యాః ప్రాజాపత్యం ఋతౌ ప్రథమే చతుర్థదివసాదూర్ధ్వం, పంచపర్వాణి, మఖామూలాసార్పాశ్వి జ్యేష్ఠర్క్ష త్రిపూర్వాణి జన్మఋక్షంచవర్జయిత్వా దంపత్యోరనుగుణఋక్షే దంపతీ మంగళస్నానంకురుతః, స్వస్తివాచనాభ్యుదయికే కృత్వా, వరస్య దక్షిణభాగే వధూముపవేశయేత్.)

ఇతి గర్భాధానకాలః.

అథ ప్రథమార్తవహోమః.

ఏవంగుణ...తిథౌ అస్మాకం...ర్థం అస్యాఋతుమత్యా గర్భాధానసిద్ధ్యర్థం ప్రథమార్తవహోమంకరిష్యే, (స్థండిలోల్లేఖనాదిమూర్తిధ్యానాంతంకృత్వా) ఏవం...తిథౌ ప్రథమార్తవ హోమాంగమన్వాధానం కరిష్యే, (అస్మిన్నన్వాహితేఽగ్నా వగ్నిం...చక్షుషీ ఆజ్యేన ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాంచరుద్రవ్యేణ షడ్వారం విష్ణుం ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతా ఆజ్యేన మధ్యే గృహ్యోక్తతంత్రేణ చరుశేషేణ

స్విష్టకృత మిధ్మసన్నహనేన రుద్రమిత్యాది, ప్రజాపతయేత్వాజుష్టం నిర్వపామీతి నిర్వాపప్రోక్షణే, హవిశ్శ్రపణాద్యాజ్యభాగాంతే, చరుమవదాయ,) ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, విష్ణుర్యోనిమితి తిసృణాంప్రాజాపత్యోవిష్ణురనుష్టుప్, ప్రథమార్తవప్రధానఆజ్యహోమే వినియోగః,*విష్ణుర్యోనింకల్పయతు త్వష్టారూపాణిపింశతు,ఆసించతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భందధాతుతేస్వాహా, విష్ణవఇదం, *గర్భంధేహిశినీవాలిగర్భంధేహిసరస్వతీ, గర్భంతేఅశ్వినాదేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజాస్వాహా, విష్ణవఇదం, *హిరణ్యయీఅరణీయం నిర్మంథతో అశ్వినా, తంతేగర్భంహవామహేదశమే మాసిసూతవేస్వాహా,విష్ణవఇదం,*నేజమేషేతితిసృణాం హిరణ్యగర్భోవిష్ణురనుష్టుప్,ప్రథమార్తవప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః,*నేజమేషపరాపతసుపుత్రఃపునరాపత, అస్యైమే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహియఃపుమాంత్స్వాహా,విష్ణవఇదం, యథేయంపృథివీమహ్యుత్తానాగర్భమాదధే, ఏవంతంగర్భమాధేహిదశమే మాసిసూతవేస్వాహా, విష్ణవఇదం,*విష్ణోశ్రేష్ఠేనరూపేణాస్యాంనార్యాం గవీన్యాం, పుమాంసంపుత్రానాధేహిదశమే మాసిసూతవేస్వాహా, విష్ణవఇదం,*ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్,ప్రథమార్తవప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః, *ప్రజాపతేనత్వ...రయీణాంస్వాహా,ప్రజాపతయఇదం,(అథతాంమూర్ధ్ని అపనశ్శోశుచదఘమిత్యష్టాభిరభిమృశ్య, *అపనశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుగ్ధ్యారయిం,అపనశ్శోశుదఘం, సుక్షేత్రియాసుగాతుయావసూయాచయజామహే, అపనశ్శోశుచదఘం.ప్రయద్భందిష్ఠఏషాం ప్రాస్మాకాసశ్చ సూరయః, అపనశ్శోశుశచదఘం. ప్రయత్తే అగ్నే సూరయోజాయేమహి ప్రతేవయం, అపనశ్శోశుచదఘం.

ప్రయద్గ్నే స్సహస్వతో విశ్వతో యంతిభానవః, అపనశ్శోశుచదఘం.
త్వంహివిశ్వతోముఖవిశ్వతః పరిభూరసి. అపనశ్శోశుచదఘం ద్విషో
నోవిశ్వతోముఖాతి నావేవపారయ, అపనశ్శోశుచదఘం. సనస్సింధు
మివనావయాతి పర్షాస్వస్తయే. అపనశ్శోశుచదఘం, (ఇత్యష్టాభిరభిమృ
శ్య,) * యాఃఫలినీర్యాఅఫలా అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః, బృహస్పతిప్ర
సూతాస్తానోముంచంత్వంహసః. ఇతిజపిత్వా.వధేనదస్యుమితిషణ్ణాంవసు
శ్రుతోగ్నిస్త్రిష్టుప్,అగ్న్యుపస్థానేవినియోగః *వధేనదస్యుంప్రహిచాత
యస్వవయఃకృణ్వా నస్తన్వేనస్వాయై, పిపర్షియత్సహసస్పుత్రదే
వాన్తోసే అగ్నేపాహినృతమ వాజేఅస్మాన్, వయంతే అగ్న ఉక్థైర్వి
ధేమ వయంహవ్యైఃపావకభద్రశోచే, అస్మేరయింవిశ్వవారం సమిన్వా
స్మేవిశ్వానిద్రవిణానిధేహి, అస్మాకమగ్నే అధ్వరంజుషస్వసహసస్సూనో
త్రిషధస్థహవ్యం, వయందేవేషుసుకృతశ్యామ శర్మణానస్త్రివరూథేనపా
హి,విశ్వానినోదుర్గహాజాతవేదస్సింధున్ననావాదురితాతిపర్షి,అగ్నే అత్రి
వన్...తనూనాం, *యస్త్వాహృదా...తత్వమస్యాం,* యస్మైత్వం...
రయింనశతేస్వస్తి,అగ్నిస్తువిశ్వవస్తమమితిద్వయోర్వసూయదోగ్నిరను
ష్టుప్, అగ్న్యుపస్థానేవినియోగః, *అగ్నిస్తువిశ్రవస్తమంతు విబ్రహ్మాణ
ముత్తమం, అతూర్తంశ్రావయత్పతింపుత్రందదాతిదాశుషే, అగ్నిర్దదా
తిసత్పతిం సాసాహయోయుధానృభిః, అగ్నిరత్రిం రఘుష్యదంజేతార
మపరాజితం. (ఇత్యష్టాభిరగ్నిముపస్థాయ) సూర్యోనోదివస్పాత్వితిపంచ
ర్చస్యచక్షుస్సూర్యోగాయత్రీ,సూర్యోపస్థానేవినియోగః*సూర్యోనోది
వస్పాతువాతోఅంతరిక్షాత్,అగ్నిర్నఃపార్థివేభ్యః,జోషాసవితర్యస్యతే

హరశ్శతంసవాంఅర్హాతి, పాహినోదిత్యేభ్యః పతంత్యాః, చక్షుర్నో దేవ స్సవితాచక్షుర్న ఉతపర్వతః, చక్షుర్ధాతాదధాతునః, చక్షుర్నో దేహి చక్షుషే చక్షుర్విఖ్యైతనూభ్యః, సంచేదంచేవిచపశ్యేమ, సుసందృశంత్వావయం ప్రతిపశ్యేమసూర్య, విపశ్యేమనృచక్షసః, (ఇత్యాదిత్య ముపస్థాయ, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్, విష్ణవేసమర్ప్యా చామేత్)

ఇతి ప్రథమార్తవహోమః.

అథ గర్భాధానమ్.

(సాయమౌపాసనంకృత్వా,) పూర్వోక్తఏవంగుణ...శుభతిథౌ అస్మాకంసకుటుంబానాం...సిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం సత్సంతానసౌభాగ్యసిద్ధ్యర్థం మమధర్మపత్న్యాః గర్భాధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే, తన్నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణపతిపూజాంకరిష్యే, గణపతిపూజాంకృత్వా, (దంపతీనూతనవస్త్రాణిసంధార్య) ఏవంగుణ... తిథౌ సంతానగోపాలముద్దిశ్య సంతానగోపాలప్రీత్యర్థంఫలసహితతాంబూలదానానికరిష్యే, (బ్రాహ్మణానభ్యర్చ్య, దక్షిణాఫలసహిత తాంబూలమాదాయ,) * యాఃఫలినీర్యాఅఫలాఅపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః, బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచత్వంహసః. ఫలంమనోరథఫలం ప్రదదాతిసదానృణాం, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థ మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే, ఇదం ఫలంసతాంబూలం సదక్షిణాకంతుభ్య మహంసంప్రదదేనమమ, (ఇతిబ్రాహ్మణేభ్య స్తాంబూలదానాని కుర్యాత్, స్వలంకృతస్స్వలంకృతాంభార్యాంశయనమారోప్య, అశ్వగంధాకపిష్ట్వా, సూక్ష్మేణవాససా సంగృహ్య,) ఉదీర్ష్వాతఃపతివతీహ్యేగంసావిశ్వావసుంనమసాగీర్భిరీళే, అన్యామిచ్ఛపితృషదంవ్యక్తాంసతేభాగోజనుషాతస్యవిద్ధి,ఉదీర్ష్వాతోవిశ్వావసోనమసేళా మహేత్వా, అన్యామిచ్ఛప్రభవ్యకగంసంజాయాంం పత్యా

సృజ్,స్వాహా(ఇతిద్వాభ్యాముభయోర్నాసాబిలయోర్నిషిచ్య, ఫలసహితతాంబూలమాదాయ,)* యాఃఫలినీర్యా...త్వంహసః, (ఇతి పత్న్యుత్సంగేనిధాయ, విష్ణుర్యోనిమితిపఠేత్.)* విష్ణుర్యోనింకల్పయతు త్వష్టారూపాణిపింశతు, ఆసించతుప్రజాపతిర్ధాతా గర్భందధాతుతే, గర్భంధేహిశినీవాలిగర్భంధేహిసరస్వతి, గర్భంతేఅశ్వినౌదేవా వాధత్తాంపుష్కరస్రజా, హిరణ్యయీ అరణీయన్నిర్మంథతోఅశ్వినా, తంతేగర్భంహవామహేదశమేమాసిజాయతే నేజమేషపరాపతసుపుత్రఃపునరాపత, అస్యైమేపుత్రకామాయైగర్భమాధేహియఃపుమాన్, యథేయంపృథివీమహ్యుత్తానాగర్భమాదధే, ఏవంతంగర్భమాధేహి దశమేమాసిసూతవే, విష్ణోశ్రేష్ఠేనరూపేణాస్యాం నార్యాంగవీన్యాం, పుమాంసంపుత్రానాధేహిదశమేమాసిజాయతే, పునర్వాఏతమృత్విజో గర్భంకుర్వంతియం దీక్షయంత్యద్భిరభిషించంతి రతోవా ఆపస్సరేతసమేవైనంతత్కృత్వాదీక్షయంతి నవనీతేనాభ్యంజంత్యాజ్యంవై దేవానాం సురభిఘృతంమనుష్యాణామాయతంపితౄణాం నవనీతంగర్భాణాం తద్యన్నవనీతేనాభ్యంజంతిస్వేనైవైనం తద్భాగధేయేన సమర్ధయంత్యాంజంత్యేనంతేజోవా ఏతదక్ష్యోర్యదాంజనం సతేజసమేవైనం తత్కృత్వాదీయంక్షత్యేకవింశత్యా దర్భపంజూలైః పావయంతి శుద్ధమేవైనంతత్పూతం దీక్షయంతదీక్షిత విమితంప్రపాదయంతియోనిర్వ ఏషాదీక్షితస్య యద్దీక్షితవిమితం యోనిమేవైనంతత్స్వాం ప్రసాదయంతితస్మాద్ధ్రువాద్యోనేరాస్తే చచరతిచతస్మాద్ధ్రువాద్యోనేః గర్భాధీయంతేచప్రచజాయంతే తస్మాద్దీక్షితంనాన్యత్రదీక్షితవిమితావాదిత్యోభ్యుదియాద్వాభ్యస్త మియాద్వాపివాభ్యాశ్రావయేయుర్వాసప్రోర్ణువం త్యుల్బంవాఏతద్దీక్షితస్య యద్వాసఉల్బేనైవైనం తత్ప్రోర్ణువంతికృష్ణాజినముత్తరంభవత్యుత్తరంవా ఉల్బాజ్జరాయు జరాయుణైవైనంతత్ప్రోర్ణువంతముష్టీకురుతేముష్టివై కృత్వా గర్భోంతశ్శేతే ముష్టీకృత్వా కుమారోజాయతే, తద్యన్ముష్టీకురుతేయజ్ఞం చైవతత్సర్వాశ్చదేవతాముష్ట్యోః కురుతేతదాహుర్న పూర్వదీక్షిణ స్సంసవోస్తి పరి

గృహీతోవా ఏతస్యయజ్ఞఃపరిగృహీతా దేవతానైతస్యార్తిరస్త్యపర దీక్షిణ ఏవ యథాతథాత్మ్యస్మచ్యకృష్ణాజిన మవభృథమభ్యుపైతితస్మా స్మక్తా గర్భాజరాయోర్జాయంతే సహైవవాససాభ్యవైతితస్మాత్సహై వోల్బేన కుమారోజాయతే. (ఇతిపఠిత్వా దంపతీభ్యాంఫలతాంబూలా నిదద్యాత్) తతోవదేతాంద్వంద్వ మింద్రేణ దేవతాస్యస్యంతే, ద్వంద్వంవై మిథునం తస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే, ప్రజాత్యై ప్రజాయతే, ప్రజయాపశుభిర్యఏవంవేద. (అనంతరంభార్యాముప గచ్ఛేత్......రజోదర్శనమారభ్య షోడశదినాన్యృతుకాలస్తత్రా ద్యాశ్చతస్రః, ఏకాదశీత్రయోదశీచేతి నిందితారాత్రయ, శ్శేషాః ప్రశస్తాః, యుగ్మాసుపుత్రాజాయంతే, స్త్రియోఽయుగ్మాసు, తస్మాత్పు త్రార్థీయుగ్మాస్వేవోపగచ్ఛేత్)

ఇతి గర్భాధానమ్.

అథ పుంసవన మనవలోభనంచ.

(అథ పుంసవన మనవలోభనంచ, అవిజ్ఞాతగర్భ చతుర్థేవాపూ ర్వేద్యుః పునర్వసూనక్షత్రే దంపతీమంగళస్నానం కురుతః, స్వస్తివాచ నాభ్యుదయికేకుర్యాత్, అస్మిన్నహనిపత్న్యేక భోజనంకుర్యాత్ పరే ద్యుఃపుష్యర్క్షే ప్రాతరౌపాసనానంతరం, ఆత్మనోదక్షిణపార్శ్వేవధూము పవేశయేత్ "సంస్కారకస్తుసర్వత్ర విశేదుత్తరతస్సదా, సంస్కార్యః పురుషోవాపి స్త్రీవాదక్షిణతస్సదా,"ఇతి)ఏవంగుణ...తిథౌఅస్యాఅంత ర్వత్న్యాభార్యాయా గర్భస్య పుంస్త్వసిద్ధ్యర్థం అతిశయజననార్థంచ పుంసవనానవలోభనాఖ్యే కర్మణి తంత్రేణకరిష్యే, (ఉపలేపనాది నిత్యా గ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్థాలీపాకక్రమేణకుర్యాత్,)ఏవం...తిథౌపుంసవనాంగ మన్వాధానంకరిష్యే, (అస్మిన్నన్వాహితే...చక్షుషీఆజ్యేన ప్రజాపతిం ప్రధానదేవతాంచరుద్రవ్యేణచరుశేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, ప్రజా

పతయేత్వాజుష్ట మితినిర్వాపప్రోక్షణే, హవిశ్శ్రపణాద్యాజ్య భాగాంతే,
స్వసమానరూపవత్స్వాయా గోర్దధిప్రసృతంజాయాపాణౌనిక్షిప్య, అం
నుకారిణౌమాషౌ పుల్లింగాకృతింయవంచ తత్రనిక్షిప్య, కింపిబసి, కింపి
బసి, ఇతిత్రిఃపత్నీంపృచ్ఛేత్, పుంసవనంపుంసవనమితి పత్నీత్రిరుక్త్వా
ప్రాశ్యాచామేత్, ఇతి కేచిత్.ఏవంత్రీన్ ప్రసృతాన్ అథానవలోభనం,
మండలాకార గృహచ్ఛాయాయాం పత్నీముపవేశ్య,సితదూర్వాఃకన్య
కయాపేషయిత్వా వాససాసంగృహ్య, స్త్రియాఃప్రత్యగ్దేశేతిష్ఠన్ దక్షి
ణేనాసాబిలే తూష్ణీంసించేత్, ప్రజావజ్జీవపుత్రాభ్యాం సూక్తాభ్యాం
హైకే.) * ఆతేగర్భోయోనిమేతుపుమాన్ బాణఇవేషుధిం, ఆవీరోజా
యతాం పుత్రస్తేదశమాస్యః, కరోమితేప్రాజాపత్య మాగర్భోయో
నిమేతుతే, అనూనః పూర్ణోజాయతా మనంధోశ్రుణో పిశాచధీతః,
పుమాంస్తే పుత్రో నాధితం పుమానను జాయతాం, యాని భద్రా
ణిబీజాన్యృషభాజనయంతి నః, తానిభద్రాణి బీజాన్యృషభాజనయంతి
నౌ, త్రైస్త్వంపుత్రాన్విందస్వసాప్రసూర్ధేనుకాభవ, కామస్సమృధ్య
తాంమహ్యమపరాజిత మేవమే, యంకామం కామయేదేవతమ్మేవా
యో సమర్ధయ, అగ్నిరైతు ప్రథమోదేవతానాం సోస్యైప్రజాముం
చతు మృత్యుపాశాత్, తదయంరాజావరుణోనుమన్యతాంయథేయం
స్త్రీ పౌత్ర మఘన్నరోదాత్, ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః
ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః, అశూన్యోపస్థాజీవతామస్తు
మాతాపౌత్రమానందమభి ప్రమృధ్యతామియం,మాతేగృహేనిశిఘో
ష ఉత్థాదన్యత్రత్వద్రుదత్య స్సంవిశంతు. మాత్వంవికేశ్యుర ఆవధిష్ఠ
జీవ పత్నీపతిలోకేవిరాజ పశ్యంతీ ప్రజాంసుమనస్యమానా, అప్రశ
స్తాం పౌత్ర మృత్యుం పాప్మాన ముతవాఘం, శీర్ష్ణస్రజమివోన్ముచ్యద్వి
షద్భ్యః ప్రతిముంచామి పాశం, దేవకృతం బ్రాహ్మణం కల్పమా
నంతేన హన్మి యోనిషదః పిశాచాన్, క్రవ్యాదోమృత్యూ నధరా
న్పాతయా దీర్ఘమా యుస్తవ జీవంతుపుత్రా, (ఇతి, అథావదానధర్మేణ

ప్రజాపతయే స్వాహేతి చరుంహుత్వా, హృదయదేశే మస్యా ఆలభేత,) యత్తేసు సీమేహృదయేహితమ్మతః ప్రజాపతౌ, మన్యేహంత ద్విద్వాంసం మాహం పౌత్రమఘన్నియాం (ఇతి స్విష్ట కృదాదికం సమాపయేత్, ఇదం కర్మప్రతి గర్భమావర్తయేత్)

ఇతి పుంసవన మనవలోభనంచ.

సీమంతకాలః.

(చతుర్థే గర్భ మాసే సీమంతోన్నయనం, షష్ఠేష్టమేవా, ఆపూర్య మాణపక్షే శ్రవణతి ష్యహస్తోత్త రాత్రయః పునర్వస్వభిజిత్ప్రోష్ఠపాదనూరాధాశ్వయు క్ష్వేష్ణవిధి మృగశీర్షేషు పితృతిథౌచ సింహవృశ్చిక లగ్నయోః పంచాష్ట ద్వాదశ స్థానేషు క్రూరగ్రహావత్సుచన కుర్యాత్)

ఇతి సీమంతకాలః.

సీమంతోన్నయనమ్.

(పూర్వేద్యుస్స్వస్తి వాచనాభ్యుదయికేకృత్వాపరేద్యుః ప్రాతస్స్నాత్వా) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్యా అంతర్వత్న్యాభార్యాయాః స్త్రీసంస్కారకంసీమంతోన్నయనాఖ్యంకర్మకరిష్యే, (నిత్యాగ్నిస్థాపనాంతే పశ్చాదానడుహంచర్మాస్తీర్య ప్రాగ్గ్రీవముపరిలోమ, తత్రపత్నీముపవేశ్య, అన్వాధానంకుర్యాత్,)ఏవంగుణ...తిథౌసీమంతోన్నయనాంగమన్వాధానంకరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం...చక్షుషీఆజ్యేనద్వివారంధాతారం ద్వివారంరాకాంత్రివారంవిష్ణుం ప్రజాపతించప్రధానదేవతా ఆజ్యేనాజ్య శేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, ఇధ్మాబర్హిషీ చేతికేవలాజ్యహోమేపాత్రాసాదనం భవతి, పూర్ణపాత్రనిధానాంతరమాజ్యసంస్కారస్రువసమ్మార్జనానంతరం,అగ్న్యలంకరణాద్యాజ్య భాగాంతే,) ధాతాదదాత్వితిద్వయోర్హిరణ్య దర్భోఽధాతానుష్టుప్, ద్వితీయాత్రిష్టుప్ సీమంతప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః, * ధాతాదధాతుద్దాశుషే ప్రాచీంజీవాతుమక్షితాం,

వయందేవస్యధీమహీసుమతిం వాజినీవత స్వాహా, ధాత్రఇదం,*ధాతా ప్రజానామ్ముతరాయ ఈశేధా తేదంవిశ్వంభువనంజరాన, ధాతాకృష్టీ రనిమిషాభిచష్టే ధాత్రఇద్ధవ్యంఘృతవజ్జుహోతస్వాహా,ధాత్రఇదం,గాకా మహామితిద్వయోర్గృత్సమదోరాకాజగతీ, సీమంత ... వినియోగః, *రాకామహం సుహవాంసుష్టుతీహువే శృణోతునస్సుభగా బోధతుత్మ నా, సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛిద్యమానయా దదాతువీరంశతదాయముక్థ్యంస్వాహా, రాకాయాఇదం, * యాస్తేంకేసుమత యస్సుపేశసో యాభిర్దదాసి దాశుషేవసూని, తాభిర్నో అద్యసుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషం సుభగేరరాణా స్వాహా, రాకాయాఇదం, నేజమేషేతితి సృణాం ప్రాజాపత్యో విష్ణురనుష్టుప్, సీమంత...వినియోగః, *నేజమేష...యః పుమాంత్స్వాహా, (విష్ణవఇదం) *యథేయంపృథివీ...సూతవేస్వాహా, (విష్ణవఇదం) *విష్ణోశ్రేష్ఠేణ...జాయతేస్వాహా, విష్ణవఇదం, ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్, సీమంత...వినియోగః, *ప్రజాపతే...రయీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (శుభేలగ్నే తరుణ ఫలవదౌదుంబరస్తబకద్వయేన, త్రిశుక్లయాశలల్యా త్రిభిఃకుశపింజూలైశ్చైకీకృతైః, పత్న్యాలలాటకేశయోస్సంధి మారభ్యోర్ధ్వం సీమంతం వ్యాహృతి, భూర్భువస్స్వరోమితి త్రిశ్చతుర్వారమావర్తతే మంత్రః, వీణాగాథినౌసంశాస్తి, సోమంరాజానం సంగాయేతామితి, తౌచగాయతః సోమోనోరాజావతు మానుషీః ప్రజాం నివిష్టచక్రా, కావేరీతి, సమీపనదీనామ సంబుద్ధ్యా నిర్దిశేతామ్, స్విష్టకృదాది హోమశేషం సమాప్య బ్రహ్మణే వృషభం దద్యాదభావే బ్రాహ్మణాయ, బ్రాహ్మణోవృద్ధా ప్రజాయద్యుపదిశేయు స్తత్తత్కుర్యాత్ నప్రతి గర్భమిదంభవేత్)

ఇతి సీమంతోన్నయనమ్.

అథ జాతకర్మ.

(కుమారే జాతే పితాస్నాత్వా,ప్రక్షాళితేకుమారమలే ప్రాజ్నాభిచ్ఛేదనాజ్జాతకర్మ కుర్యాత్, స్వస్తివాచయిత్వా, హిరణ్యేనాభ్యుదయికం కృత్వా) ఏవంగుణం...తిథౌఅస్మాకం...పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం జాతస్యాస్య కుమారస్య అతిశయజననార్థం, ఆయురారోగ్య బలపుష్ట్యాదిసిద్ధ్యర్థం జాతకర్మ కరిష్యే, (ఏకస్మిన్పాత్రే సర్పిర్మధునీ హిరణ్యేనావఘృష్య, మాతురుత్సంగేప్రాఙ్ముఖమాస్థితంకుమారం హిరణ్యేనప్రాశయేత్,) *ప్రతేదదామిమధునోఘృతస్య వేదం సవిత్రాప్రసూతంమఘోనాం,ఆయుష్మాన్గుప్తోదేవతాభిశ్శతంజీవశరదోలోకేఅస్మిన్, (ఇతి దక్షిణేకర్ణేహిరణ్యంనిధాయ, తస్యముఖసమీపమాత్మనోముఖం నిధాయ' మేధాజననంజపతి)*మేధాంతేదేవస్సవితామేధాందేవీసరస్వతీ,మేధాంతేఅశ్వినౌదేవా వాధత్తాంపుష్కరస్రజౌ, (సవ్యేపినిధాయైతా మృచం జపేత్,)*మేధాంతే...స్రజౌ,(సకృన్మంత్రః పర్యాయేణనిధానమిత్యేకే, అథాంసౌయుగపదభిమృశ్యత్రీన్మంత్రాన్జపేత్,) * అశ్మాభవపరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ, వేదోవై పుత్రనామాసి సజీవశరదశ్శతం ఇంద్రశ్రేష్ఠానిగృత్సమద ఇంద్రస్త్రిష్టుప్ అంసాభిమర్శనే వినియోగః *ఇంద్రశ్రేష్ఠానిద్రవిణానిధేహి చిత్తిందక్షస్యసుభగత్వమస్మే. పోషంరయీణామరిష్టింతనూనాం స్వాద్మానంవాచస్సుదినత్వమహ్నాం అస్మేప్రయంధివిశ్వామిత్ర ఇంద్రస్త్రిష్టుప్ అంసాంగః అస్మేప్రయంధిమఘువన్నృజీషిన్నింద్రరాయోవిశ్వవారస్యభూరేః,అస్మేశతంశరదోజీవసేధా,అస్మేవీరాంచ్ఛశ్వతఇంద్రశిప్రిన్ జాతకర్మముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు, జాతకర్మముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు. (కుమారాన్య అమంత్రకం)

ఇతి జాతకర్మ.

అథ నామకరణకాలః.

ద్వాదశ్యాముష్టాదశేహనివాపూర్ణేమాసేవా. శ్లో. మిత్రాదిత్య మఖో త్తరాశతభిషక్స్వాతీధనిష్ఠాచ్యుత, ప్రాజే శాశ్వశశాంకపౌష్ణదిన కృత్పుష్యేషురాశౌస్థిరే, ఛిద్రాంపంచదశీంవిహాయనవమీం శుద్ధేష్టమే భార్గవ, జ్ఞాచార్యమృతపాదవారదివసే నామాని కుర్యాచ్ఛిశోః.

ఇతి నామకరణకాలః.

అథ నామకరణమ్.

(స్వస్తివాచనాభ్యుదయికేకృత్వా, స్వదక్షిణపార్శ్వేమాతురుత్సంగేకుమారంకృత్వా,) ఏవంగుణ...తిథౌ,అస్మాకం...సిద్ధ్యర్థం మమ కుమారస్యాతిశయజననార్థ మాయురారోగ్య బలపుష్ట్యాదిసిద్ధ్యర్థం నామవ్యవహారసిద్ధ్యర్థం, నామకరణంకరిష్యే, (తైజసపాత్రేశాలి తండులేషునామలిఖేత్, యస్మిన్మాసేజన్మతన్మాసనామకందాలిఖేత్ శ్లో. కృష్ణోఽనంతోఽచ్యుతశ్చక్రీ వైకుంఠోథజనార్దనః, ఉపేంద్రోయజ్ఞపురుషో వాసుదేవ స్తథాహరిః, యోగీశఃపుండరీకాక్షో మాసనామాన్యనుక్రమాత్ స్త్రీయాస్తు. మార్గశీర్షేచవాగ్దేవీపుష్యే పద్మావతీభవేత్ శ్రీదేవీచాపిసావిత్రి భూమిఃకల్యాణికాతథా,సత్యభామాపుణ్యవతీ రూపవతీందుమత్యపి, చంద్రావతీచలక్ష్మీశ్చ స్త్రీనామకరణానిషు నక్షత్రనామలిఖేత్, అశ్వయుగాశ్వయుజోవా, పభరణఆపభర్ణోవా, కార్తికః కృత్తికోవా,రోహిణోమార్గశీర్షకః, ఆర్ద్రికఃపునర్వసుః,పుష్య స్తిష్యోవా, ఆశ్లేషోమాఘః, పూర్వఫల్గున ఉత్తరఫల్గునో హస్తశ్చైత్రస్స్వాతిర్విశాఖోనూరాధో జ్యేష్ఠోమూలకః పూర్వాషాఢ ఉత్తరాషాఢః శ్రవణశ్శ్రవణోవా,శ్రవిష్ఠశ్శతభిషక్శతభిషజోవా పూర్వప్రోష్ఠపద ఉత్తరప్రోష్ఠపదోరైవతఇతి అథ నిజనామలిఖేత్, యుగ్మాక్షరంపుంసామయుగ్మాక్షరంస్త్రీణాం, ప్రథమపంక్తౌమాసనామ, ద్వితీయపంక్తౌ నక్షత్రనామ, తృతీయపఙ్క్తౌ వ్యవహారనామలిఖిత్వా, మాసనామనక్షత్రనామ వ్యవహారనామదేవతాభ్యః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారాన్కుర్యాత్)

తమర్వాన్తమితి పంచానాం వామదేవోగ్నిర్గాయత్రీ, ఆశీర్వాదే విని యోగః,*తమర్వంతం నసానసిమరుషన్నద్రి వశ్నిశుం, మర్మజ్యంతేద్రివైది జోధద్యన్మాహారిభ్యాం కుమారస్సాహదేవ్యః,అచ్ఛానహ్యాతఉదరం, ఉతత్యాయజతాహారీ కుమారాత్సాహదేవ్యాత్,ప్రయతాస్దద్యఆదదే, ఏషవాందేవావశ్వినా కుమారస్సాహదేవ్యః, దీర్ఘాయురస్తుసోమకః, తంయువందేవావశ్వినా కుమారంసాహదేవ్యం, దీర్ఘాయుషంకృణోతన మాసనామ్నా కృష్ణశర్మణేస్వస్త్యస్త్వైబ్రూత (ఇతి బ్రాహ్మణాన్వ దేత్,) కృష్ణశర్మణేస్వస్త్యస్తు, (ఇతి ప్రతిబ్రూయుః,) బోధద్యన్మాహారి భ్యాం...కృణోతన, నక్షత్రనామ్నా, ఆశ్వయుజశర్మణే స్వస్త్యస్త్వై బ్రూత, అశ్వయుజశర్మణేస్వస్త్యస్తు, బోధద్యన్మాహారిభ్యాం...కృణో తన, వ్యవహారనామ్నానారాయణ శర్మణేస్వస్త్యస్త్వై బ్రూత, సునా రాయణశర్మణే స్వస్త్యస్తు (నామత్రయదేవతాభ్యః పునఃపూజాం కుర్యాత్, యస్యస్మృత్యేతి సమర్ప్యాచామేత్ ఇదంనామోపనయనా త్ప్రాక్ మాతాపితరావేవ జానీయేతాం, ప్రవాసాదేత్యపుత్రస్య శిరః పరిగృహ్యామూర్ధని త్రిరవఘ్రాయజపతి,)*అంగాదంగాత్సంభవసి హృద హ్యాదధిజాయసే, ఆత్మావైపుత్రనామాసి సజీవశరదశ్శతం, (ఇత్యమంత్ర కంకుమార్యై)

ఇతి నామకరణమ్.

అథ నిష్క్రమణమ్.

(తృతీయేమాసి సూర్యం దర్శయేత్, చతుర్థేచంద్రం,అస్మిన్నేవ నిష్క్రమణ మాపూర్యమాణ పక్షేఽనుగుణర్క్షే పుణ్యే హని స్వస్తి వాచయిత్వా,) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్మాకం...ర్థం మమ కుమారస్యా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం నిష్క్రమణంకరిష్యే,(సుస్నాతంస్వలంకృతంకుమా రమాదాయ భార్యాజ్ఞాతిబంధుపురంధ్రీభిస్సహితో మంగళగీతతూర్య

ఘోషాభ్యాం స్వగృహాన్నిష్క్రమ్య దేవతాయతన మేత్య దేవమ భ్యర్చ్య, ప్రదక్షిణీకృత్వా, శిషోవాచయిత్వా, అస్యమాతులాదిబంధుగృహంగత్వా, తై రాశీర్వచనం గృహీత్వా స్వగృహం ప్రవేశయేత్, దీర్ఘాయుర్భవతీతి)

ఇతి నిష్క్రమణమ్.

అథ కర్ణవేధకాలః.

శిశోరజాతదంతస్య కర్ణౌ వేధ్యౌ మాసేషష్ఠేస_ప్తమేవాష్టమేవా ద్వాదశేఽహ్ని షోడశేఽహ్నివా కా_ర్తిక్యాంపౌర్ణమాస్యాంచైత్రే ఫాల్గునేవాశుక్లపక్షేశుభేదినే శ్లో॥ హరిహరకరచిత్రాసౌమ్యపౌష్ణో_త్తరాశ్వ్యదితివసుసుఘటాలీసింహాలగ్నేవివర్జ్య, శశిగురుబుధకావ్యానాందినేప ర్వరిక్తారహితతిథిషుశుద్ధైనైధనే కర్ణవేధః ఇత్యు_క్తం మాతురుత్సంగే సర్పిణఃకుమారస్యసూచ్యాద్విగుణసూత్రయా సూచికో వేధయేత్కర్ణే.

ఇతి కర్ణవేధః.

అథ అన్నప్రాశనం — తత్కాలశ్చ.

షష్ఠేమాస్యన్నప్రాశనం శ్లో॥ ఆదిత్యతిష్యవసుసౌమ్యకరానిలాశ్విమిత్రాజవిష్ణువరుణో_త్తరపౌష్ణచిత్రాః, బాలాన్నభోజనవిధౌదశమేవి శుద్ధేఛిద్రాంవిహాయనవమీంతిథయశ్శుభాస్యుః. వారాశ్శశాంక గురు శుక్రరవీందుజానాం మేషాలిమీనరహితానిహితానిభాని ఇత్యు_క్తం— (స్వ_స్తివాచనాభ్యుదయికేకృత్వా,) ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అస్మాకం... సిద్ధ్యర్థంమమకుమారస్య ఆయురింద్రియ తేజఃపశుసిద్ధ్యర్థమన్నప్రాశనాఖ్యం కర్మకరిష్యే, (ఘృతౌదనం తేజస్కామో దధ్యోదనమింద్రియకామో మధ్వోదనమాయుష్కామః క్షీరోదనంపశుకామః, దధిమధుఘృతక్షీర మిశ్రితమన్నంప్రాశయేత్, సార్వకామోభవతి కాంస్యాదిపాత్రేఘృతాది మిశ్రితమన్నం నిక్షిప్య మాతురుత్సంగే ప్రాఙ్ముఖమాస్థితం కుమారం ప్రాశయేత్,) అన్నపతేనలకూబరఇంద్రోపరిష్టాద్బృహతీకుమారస్యాన్న

ప్రాశనేవినియోగః *అన్న పతేఽన్నస్యనో ధేహ్యనమీవస్యశుష్మిణః, ప్రప్రదాతారంతారిష ఊర్జంనో ధేహిద్విపదేచతుష్పదే, (ఇత్యథతూష్ణీం ద్విస్త్రిర్వాప్రాశయేత్, ఆవృతైవ కుమార్యై)

ఇతి అన్నప్రాశనమ్ - తత్కాలశ్చ.

అథ చౌలకాలః.

తృతీయేవర్షేచౌలం, ఉదగయన ఆపూర్యమాణపక్షే శ్లో. ఆదిత్యసౌమ్యవసువైష్ణవపౌష్ణపుష్యత్వాష్ట్రాశ్విచండకిరణేషుదివాప్రశస్తం, స్వాతీవిధాతృవరుణోత్తరభానిమధ్యాన్యాహురిహ్నశాస్త్రపినచతురకర్మకార్యం. పక్షఛిద్రాంరిక్తామేకాదశీం పర్వచవర్జయిత్వా సోమ బుధగురుశుక్రవారేష్వశుభఘటవర్జితేష్వష్టమశుద్ధిభాజిశుభయుతేఽగ్నేకుర్యాత్

ఇతి చౌలకాలః.

అథ చౌలమ్.

(పూర్వేద్యుస్స్వస్తివాచనాభ్యుదయికేకృత్వాపరేద్యుః పుణ్యాహంవాచయిత్వా,)ఏవంగుణ...తిథౌమమ కుమారస్యాయుర్వర్చోభియశోబలపుష్ట్యాదిసిద్ధ్యర్థం చౌలాఖ్యం కర్మ కరిష్యే, (ఉపలేపనాదిమూర్తిధ్యానాంతం కృత్వా,) ఏవంగుణ...చౌల హోమాంగమన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదస మిధ్మేన ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘారదేవతే ఆజ్యేనత్రివారమగ్నింపవమానం ప్రజాపతిం చప్రధానదేవతా ఆజ్యేన,మధ్యేగృహ్యోక్తతంత్రేణ, ఆజ్యశేషేణస్విష్టకృత...యక్ష్యే *భూర్భువస్స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం (సోదకేన పాణినా...ప్రయునక్తి,ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, ఇధ్మాబర్హిషీచేతి పూర్ణపాత్రనిధానాంతే, ఉత్తరతోగ్నేః వ్రీహియవమాషతిలానాంపృథక్పృథక్పూర్ణశరావాణినిదధాతి, తామ్రమయంలోహంక్షురం,శీతముదకముష్ణంచ, నవనీతందధిద్రప్సాన్వా ప్రాక్సంస్థం ప్రయునక్తి, స్వదక్షిణపార్శ్వే మాతురుత్సంగే కుమారఆస్తే, తస్యపురస్తాదానడుహంగోమయం నవేశరావే నిక్షిప్య, పాత్రాంతరే శమీ పర్ణానిచనిక్షి

పేత్, మాతుర్దక్షిణతఃపిత్రైకవింశతి కుశపింజూలాన్యాదాయా స్తే, బ్రహ్మా వా ఆజ్యసంస్కారాది కుర్యాత్, నాత్రాజ్యభాగౌ. శ్లో. చౌలోపనీ తోఽ్యరఖిలవ్రతేషు బ్రహ్మోదనేదారపరిగ్రహేచ, స్నాతేచగోదాన విధౌచ సర్వేష్వనై వాజ్యభాగౌ ప్రవదంతిసంతః)అగ్న ఆయూంషిపవసఇతి త్రయాణాంమంత్రాణాం, శతంవైఖానసాఋషయః, అగ్నిఃపవమా నోదేవతా, గాయత్రీఛందః, చౌలప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః, *అగ్న ఆయూంషి...నాంస్వాహా, అగ్నయేపవమానాయేదం, *అగ్ని ఋషిః...గయంస్వాహా, అగ్నయేపవమానాయేదం, *అగ్నేపవస్వ... పోషంస్వాహా, అగ్నయేపవమానాయేదం, ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భః ప్రజా పతిస్త్రిష్టుప్, చౌలప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః, * ప్రజాపతే...ర యీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, కుమారస్యపశ్చాత్ స్థిత్వా, శీత ముదకముష్ణంచ పాణిభ్యాంగృహీత్వా, ఉష్ణేనవాయఉదకేనేహీతియు గపదన్యస్మిన్ పాత్రేనినయేత్, తదేకదేశంనవనీతం దధిద్రప్సాన్వాగృ హీత్వా, కుమారస్య వామకర్ణాదారభ్య ప్రదక్షిణం శిరస్త్రిరుందతి, అదితిః కేశాన్వపత్వాప ఉదంతువర్చసే, ఇతిమంత్రావృత్త్యా, దక్షిణే కేశపక్షేత్రీణి త్రీణికుశపింజూలాని, అభ్యాత్మాగ్రాణినిదధాతి, ఓషధే త్రాయస్వైనం స్వధితేమైనంహింసీః, ఇతిత మ్రక్షురంతేషుసంస్థాప్య,) *యేనావపత్సవితాక్షురేణ సోమస్యరాజ్ఞోవరుణస్యవిద్వాన్, తేన బ్రహ్మా ణోవపతేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసత్ (ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య, ప్రాగగ్రాన్ కుశాన్ శమీపర్ణైస్సహమాత్రే ప్రయచ్ఛతి, తానానడుహ గోమయే నిదధాతి, నాత్రప్రాగగ్రనియమః, ఓషధేత్రాయస్వైనంస్వధి తేమైనంహింసీః, తామ్రక్షురంతేషు సంస్థాప్య,)*యేనధాతాబృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్యచాయుషేవపత్, తేనతఆయుషేవపామి సుశ్లోక్యాయస్వ _స్తయే, (ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య, ప్రాగగ్రాన్ కుశాన్ శమీపర్ణైస్సహ మాత్రేప్రయచ్ఛతి. తానానడుహగోమయేనిదధాతి, నాత్రప్రాగగ్ర

నియమః,) *ఓషధేత్రా...హింసీః, (తామ్రక్షురం తేషుసంస్థాప్య) * యేన భూయశ్చరాత్ర్యాం జ్యోక్చపశ్యాతిసూర్యం, తేనతఆయుషేవపామిసు శ్లోక్యాయస్వస్తయే, (ఇతిప్రచ్ఛిద్య...తానానడుహగోమయేనిదధాతి, నాత్రప్రాగగ్రనియమః) *ఓషధేత్రా...సీః, యేనావప...జరదష్టిర్యథా సత్, యేనధాతా...శ్లోక్యాయస్వస్తయే, యేనభూయశ్చ...శ్లోక్యా యస్వస్తయే, (ఇతిత్రిభిర్మంత్రైశ్చతుర్థం, ఏవముత్తరకేశపక్షేత్రయః పర్యాయాః) *యత్ క్షురేణమర్చయతా సుపేశసావప్తావపసికేశాన్, శుంధిశిరోముఖంమమాయుః ప్రమోషీః,(ఇత్యగ్రతఆరభ్యక్షురధారాం నిమృజేత్,)శీతోష్ణాభిరద్భిరబర్థంకుర్వాణో క్షుణ్వాన్కుర్వాన్కుశలీకురు, (ఇతి నాపితం అనుశాస్తి, యథా ఋషిసంఖ్యయా, యథాకులధర్మం వా, కేశవేషాన్ కారయేత్, వ్రీహ్యాదిపాత్రాణినాపితాయదద్యాత్ తతఃకుమారంసంస్నాప్య,పూర్వవదుపవిశ్య, స్విష్టకృదాదికం పితాసమాపయేత్. ఆవృతైవఽకుమార్యైహోమవర్జం)

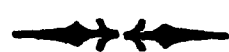
అత్రమాత్రాసహకుమారం భోజయిత్వా తతః భారద్వాజసగోత్రాణాం అత్రకర్ణవేధనం ఆచరంతీతికేచిద్వదంతి—శ్లో 'సూనోర్మాతరిగర్భిణ్యాం చూడాకర్మ నకారయేత్, పంచమాసాదధః కుర్యాదత ఊర్ధ్వం నకారయేత్'

ఇతి చౌలమ్.

అథ అక్షరాభ్యాసకాలః.

పంచమేవర్షేఽక్షరస్వీకారః, అప్రసుప్తేహరౌ ఉదగయనేశుభే మాసేపూర్ణపక్షేపర్వప్రతిపదంరిక్తాం షష్ఠీమష్టమీం, రవికుజశనివాసరాన్, విష్కంభగండవ్యతీపాతవైధృతిశూలవజ్రవ్యాఘాతపరిఘాది గండాన్ శకున్యాదీనివిష్టించ విహాయ, హస్తాదిత్యమరున్మిత్రరౌద్ర పౌష్ణాశ్వితాష్ట్రశ్రవణేషు అష్టమశుద్ధిభాజిశుభయుతే లగ్నే కుర్యాత్.

అథ అక్షరాభ్యాసః.

ఏవం...తిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం, సకల విద్యాపారంగతత్వసిద్ధ్యర్థం అక్షరస్వీకారం కర్మ కరిష్యే తన్నిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థంగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే,(గణాధిపతిపూజాంకృత్వా) పాత్రస్థశుక్లతండులేషు.*ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం,సమూఢమస్యపాంసురే. విష్ణుమావాహయామి,*సక్తుమివతితఉనాపునంతో యత్రధీరామనసావాచమక్రత, అత్రాసఖాయస్సఖ్యా నిజానతేభద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితాధివాచి లక్ష్మీమావాహయామి, ప్రణోదేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ,ధీనామవిత్ర్యవతు సరస్వతీ మావాహయామి.*గణానాంత్వాగణపతిం హవామహే కవింకవీనా ముపమశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాంబ్రహ్మణస్పతఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీద సాదనం. గణపతిమావాహయామి, (ఇతిపుష్పాక్షత హిరణ్యైనావాహ్య విష్ణులక్ష్మీసరస్వతీగణపతిభ్యష్షోడశోపచారాన్ కుర్యాత్ కుమారం నూతన వస్త్రాణి ధారయిత్వా శుక్లతండులేషు, ఓం నమఃశివాయ అథవా శ్రీనృసింహాయ. ఇతి చతుర్థ్యంతేష్ట దేవతాపరాణి అక్షరాణి లిఖిత్వా ఉపదిశేత్ అచః హలశ్చ ఆశీర్వచనం గృహ్ణీయాత్, ఆచామేత్)

ఇతి అక్షరాభ్యాసః.

అథ పత్నీకుమారోపవేశనమ్.

ప్రయోగపారిజాతే—'సంస్కార్యః పురుషోవాపి స్త్రీవాదక్షిణతో భవేత్,సంస్కారకస్తుసర్వత్ర తిష్ఠేదుత్తరతస్సదా గర్భాధానేపుంసవనేసీమంతేజాతకర్మణి,అన్నప్రాశనచౌలాద్యవివాహేషుప్రవేశనే నవగ్రహేచపర్వేష్ట్యాం నిత్యోపాసనఏవచ, ఏషుకర్మసుపత్నీంహి దక్షిణేతూపవేశయేత్. జాతకేనామకేచైవ హ్యన్నప్రాశనకర్మణి, ఉపాయనేచ

గోదానేపుంసిసీమంతయోరపి.కర్త్రావామేతథాసీనః పత్నీపుత్రస్తుదక్షిణే, పుణ్యాహేషుచకాలేషు సంకల్పేషుతథైవచ. ఆశీర్వచనకాలేషు నిత్యోపాసనయోస్తథా, ఏతేషూత్తరతస్తిష్ఠే ద్వధూరన్యత్రదక్షిణే. జాతకేనామకేచైవ హ్యన్నప్రాశనచౌలకే, పతిర్వామేసుఖాసీనః పత్నీపుత్రౌతుదక్షిణే కన్యాగోదానసమయే లాజహోమేకరగ్రహే, పూర్ణాహుతౌచాంజలౌచ తిష్ఠన్నత్రనసంశయః గర్భాధానేపుంసవనే సీమంతేవ్రతకర్మణి, పత్నీదక్షిణతస్తిష్ఠేత్ స్వయముత్తరతోవసేత్ పూజనే మధుపర్కస్య కన్యాదానేతథైవచ, కర్మస్వేతేషు వైభార్యాదక్షిణే తూపవేశయేత్ కన్యాపుత్రవివాహేచ గోదానే వ్రతబంధనే, ఆశీర్వాదేఽభిషేకేచ పత్నీతూత్తరతోభవేత్ వాపీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠానాంమహోత్సవే, వ్రతాదౌశాంతికేచైవ పత్నీస్యాదుత్తరేసదా, శాంతికేషుచసర్వేషు ప్రతిష్ఠోద్యాపనేషుచ, వామేతూపవిశేత్పత్నీ వ్యాఘ్రస్యవచనంయథా)

ఇతి పత్నీకుమారోపవేశనమ్.

అథ మాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయః.

జ్యోతిస్సారే —'ఉద్వాహేవ్రతచూడాసు మాతాయస్య రజస్వలా, తదా నమంగళంకార్యం శుద్ధేకార్యంశుభేప్సుభిః ప్రారంభాత్ప్రాగ్వివాహస్య మాతాయదిరజస్వలా, నివృత్తిస్తేనకర్తవ్యా సహసాశ్రుతిచోదనాత్ నాందీశ్రాద్ధేకృతేపశ్చాన్మాతా యది రజస్వలా, మౌంజీబంధంనకుర్వీతగార్గ్యస్యవచనంయథా'. ప్రయోగసారావళ్యాం గర్గః. 'మాతృణాంభోజనాత్పూర్వం యస్యమాతాఽస్పృశాయది, తదా కర్మనకుర్వీత యదికుర్యాన్నిరర్థకం' శౌనకః 'వృద్ధిశ్రాద్ధేకృతేపశ్చాద్వటోర్మాతా రజస్వలా, తదాకర్మనకుర్వీత యావద్భోజనసంగతా. మాత్రాసహైవ భుంజీత ఊర్ధ్వం మాతారజస్వలా, వ్రతబంధో ప్రశస్తస్స్యా దిత్యాహ భగవాన్యమః నాందీశ్రాద్ధేకృతే పశ్చాత్కన్యా

మాతారజస్వలా,కన్యాదానంపితాకుర్యాదిత్యాంగీరసభాషితం నాందీ శ్రాద్ధేకృతేయస్య భవేద్భార్యారజస్వలా, వివాహేనైవదోషస్స్యాద్దోషస్స్యాన్మౌంజిబంధనే మాత్రాసహైవ భుంజీయాద్వివాహే భార్యయాసహా, మాత్రాసహైవభుంజీయాచ్చౌలమానేకభాజనే.

ఇతి మాతరిరజస్వలాయాం నిర్ణయః.

* అథోపనయనమ్.

(అష్టమేవ గర్భేబ్రాహ్మణముపనయేత్, గర్భాష్టమేవా, బ్రహ్మవర్చసకామం పంచమే, ఉదగయనేసితేపక్షే, ఆచార్యః పూర్వేద్యుస్స్వస్తివాచనాభ్యుదయికే గ్రహమఖంచ కృత్వా, ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్య కుమారస్యానుపనీతప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే (దక్షిణాంధృత్వా, బ్రాహ్మణాన్ప్రదక్షిణీకృత్య,) *నమోమహద్భ్యోనమోఅర్భకేభ్యోనమోయువభ్యోనమ ఆశినేభ్యః, యజామదేవాన్యది శక్నవామమాజ్యాయ సశ్శంసమావృక్షి దేవాః) ఇతిదక్షిణాం నిధాయ,నమస్కృత్య,)అశేషేహేపరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య, మయాసమర్పితామిమాం దక్షిణాం స్వీకృత్య, అస్యకుమారస్య జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం, బాల్యేవయసి, అజ్ఞానతః పిత్రాద్యుపేక్షయాచసంభావితానాం, సవర్ణాసవర్ణధాత్రీపరిపాలనజననీవ్యతిరిక్తస్తన్యపాన సహభోజన ఉచ్ఛిష్టభోజన పర్యుషితభోజన వివసనాన్నపానసజాతీయ విజాతీయ సహచరక్రీడాసల్లాప సంస్పర్శన,అనియతమూత్రపురీషోత్సర్జనతత్తత్కాలశౌచాభావ ప్రభృతినాం సర్వేషాం పాపానాం అపాకరణార్థం, పూర్వపూర్వసంస్కారకాలాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థంచ, యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యమాం అనుగృహ్ణాంతుభవంతః, (పరిషదపిదక్షిణాం గృహీత్వా ప్రతినిమిత్తం పాదకృచ్ఛ్రమాచరేదితివదేత్,కర్తాం)కృచ్ఛ్రాం)

* ఒకదినమందే చౌలోపనయనములు చేయుసెడల స్వస్తివాచనము నాందీగ్రహమఖము చేసి పిమ్మట ప్రాయశ్చిత్తము మొదలుకొని ఉపనయనము క్రమముగా జరపవలయు.

చరణంకరిష్యే, హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః, అనంతపు
ణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే,ధన్యంకరోషిదాతారమిహలోకేపర
త్రచ,యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే, కామధేనోస్స
ముద్భూతంసర్వక్రతుషుసంస్థితం,దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతిం
ప్రయచ్ఛమే ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం
తుభ్యమహం సంప్రద దేనమమ. (ప రేద్యుః కృతస్నానంకుమారమలంకృ
త్య, స్వస్తివాచయిత్వా,భుక్తభోజ్యస్యశిరసి వపనంకారయిత్వా, స్నా
తంకుమారం స్వదక్షిణముపవేశ్య,) పూర్వోక్త ఏవం...తిథౌ అముం
విష్ణుశర్మాణంకుమారముపనేష్యే)†శుభేముహూర్తేకుమారమాత్మసమీ
పమానయేత్, వృద్ధాచారక్రమేణతం స్వదక్షిణాంకమారోప్య,పరస్ప
రంముఖావలోకనం కురుతః,ఆచార్యఃకుమారమూర్ధ్ని గుడజీరకంనిక్షి
ప్య, బ్రాహ్మణాశీర్వచనం లబ్ధ్వా,) (అత్రమంగళాష్టకచూర్ణికాః కేచి
త్పఠంతి) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్య కుమారస్య వర్ణాధికారసిద్ధ్యర్థం
ద్విజన్మనిమిత్తముపనయనహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే,) ఉపలేపనాద్యగ్ని
ప్రార్థనాంతే,) ఏవంగుణ...తిథౌ ఉపనయనహోమాంగందేవతాపరి
గ్రహార్థమన్వాధానంకరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదస
మిధ్మేన ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘారదేవతే ఆజ్యేనత్రివారమగ్నింపవ
మానంప్రజాపతించ ప్రధానదేవతా ఆజ్యేన మధ్యేగృహ్యోక్తతంత్రేణ,
ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతం...ఏకైకశోగ్నావాదధ్యాత్,) ప్రజాపతయ
ఇదం. (సోదకేనేత్యాది చౌలవత్ప్రత్రప్రయోగః.) ఆజ్యం సంస్కృత్య,
యువంవస్త్రాణిదీర్ఘతమా మిత్రావరుణౌ త్రిష్టుప్, కుమారస్యవస్త్రధా
రణే వినియోగః, *యువంవస్త్రాణిపీవసావసాథే యువోరచ్ఛిద్రామంత
వోహసర్గాః, అవాతిరతమనృతాని విశ్వఋతేనమిత్రా వరుణాసచేథే
(ఇతి పరిధానార్థం వస్త్రందద్యాత్, కాషాయంవా, తేనైవమంత్రేణ
ప్రావరణార్థంచ, అథవాకృష్ణాజిన మృదుక్షౌమాభ్యామితి దద్యాత్,

† కొందరు ఆచార్యవటువులకు మధ్య తెరబట్టుచున్నారు.

ఋక్సామాభ్యాంసూర్యాసావిత్రీసూర్యానుష్టుప్,కుమారస్యప్రావరణార్థమజినధారణేవినియోగః,* ఋక్సామాభ్యామభిహితౌగావౌతేసామనావితః,శ్రోత్రంతేచక్రేఆస్తాంద్దివిపంథాశ్చరాచరం,అజినధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు. ఏవంగుణ...తిథౌ యజ్ఞోపవీతపూజాంకరిష్యే,(యజ్ఞోపవీతపూజాంకృత్వా, సర్వేషాంబ్రాహ్మణానాం హస్తస్పర్శనంకారయిత్వా,తదానీంతేవదన్నితిసూక్తంపఠేత్,)*తేవదన్ప్రథమాబ్రహ్మకిల్బిషేకూపారస్సలిలో మాతరిశ్వా, వీళుహరా స్తప ఉగ్రోమయోభూరాపోదేవీః ప్రథమజాఋతేన, సోమోరాజా ప్రథమోబ్రహ్మజాయాంపునః ప్రాయచ్ఛ దహృణీయమానః, అన్వర్తితావరుణోమిత్రఆసీదగ్నిర్హోతా హస్తగృహ్యానినాయ, హస్తేనైవ గ్రాహ్యఆధిరస్యబ్రహ్మజాయేయమితిచేదవోచన్, నదూతాయ ప్రహ్యేతస్థఏషాతథారాష్ట్రం గుపితంక్షత్రియస్య, దేవాఏతస్యామవదంతపూర్వే సప్తఋషయస్తపసేయేనిషేదుః, భీమాజాయాబ్రాహ్మణస్యోపనీతదుర్ధాందధాతిపరమేవ్యోమన్, బ్రహ్మచారీచరతివేవిషద్విషస్సదేవానాం భవత్యేకమంగం, తేనజాయామన్వవింద ద్బృహస్పతిస్సోమేన నీతాంజుహ్వాంనదేవాః, పునర్వైదేవాఅదదుః పునర్మనుష్యాఉత, రాజానస్సత్యంకృణ్వానా బ్రహ్మజాయాంపునర్దదుః,పునర్దాయబ్రహ్మజాయాంకృత్వీదేవైర్నికిల్బిషం, ఊర్జంపృథివ్యాభక్త్వా యోరుగాయముపాసతే.——ఏవం...తిథౌ మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే, (ఇతి బ్రహ్మచారీసంకల్ప్య,) యజ్ఞోపవీతమంత్రస్యగౌతమాత్రేయవసిష్ఠాఋషయః బ్రహ్మా విష్ణు మహేశ్వరా దేవతాః,త్రిష్టుప్ఛందః, శ్వేతవర్ణంశక్తిబీజం, ఋగ్యజుస్సామవేదాత్మకం, ఆహ

వనీయగార్హపత్యదక్షిణాగ్న్యయస్థానం చతుర్విధఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థే యజ్ఞోపవీతధారణేవినియోగః, (యజ్ఞోపవీతంపరబ్రహ్మాపరమాత్మాత్రిష్టుప్ ఇతివా)* యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రంప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్, ఆయుష్యమగ్ర్యంప్రతిముంచశుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తుతేజః, (ఇతికుమారంవాచయిత్వా దక్షిణబాహూపురస్సరంధారయేత్ యజ్ఞోపవీతమంత్రంతు వాచయిత్వావిహితంశిశు మిత్యుక్తమ అథాచార్యోగ్న్యోః మధ్యేగత్వా, అగ్నేర్యజ్ఞపాత్రాణాంచోత్తరతోద్వౌదర్భావుపవటుం, తేనైవమార్గేణ పూర్వవదుపవేశ్య, అగ్నేః పశ్చాదుదగగ్రాంబర్హిరాస్తీర్య, తత్రాజ్యంనిధాయ, దక్షిణేనహస్తేన స్రువంగృహీత్వా... దర్భైః ప్రోక్ష్య, అగ్నౌప్రహృత్య, విశ్వానినఇత్యలంకుర్యాత్, ఇధ్మరజ్జుంచమధ్యేనిధాయ,)మూలమధ్య...సమేధయస్వాహా, అగ్నయేజాతవేదసేసమిధ్య మానాయేదం, ఇధ్మప్రక్షేపణ...ప్రజాపతయఇదం, ఆఘారాంతే సమన్వారబ్ధే బ్రహ్మచారిచౌలవచ్చతస్రఆహుతిర్జుహుయాత్ *అగ్నఆయూంషిపవస ఇతి...అగ్నయేపవమానాయేదం, ప్రజాపతేర్హిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్,* ఉపనయనప్రధాన ఆజ్యహోమే వినియోగః,* ప్రజాపతే...రయీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం అథోత్తరతోగ్నేః ప్రాఙ్ముఖః ఆచార్యోవతిష్ఠతే, తస్యపురస్తాత్ ప్రత్యఙ్ముఖః బ్రహ్మచారీ సర్వత్రాత్మనోగ్నేః వ్యవాయంనకుర్యాత్, అస్యాంజలిమాచార్యః అద్భిఃపూరయేత్, స్వాంజలిమన్యః,) తత్సవితుశ్యావాశ్వస్సవితానుష్టుప్, అస్యకుమారస్యాంజలావపూరణే వినియోగః*తత్సవితుర్వృణీమహేవయం దేవస్యభోజనం,శ్రేష్ఠంసర్వధాతమంతురంభగస్యధీమహి, (ఇతికుమారాంజలౌ స్వాంజలిమవసించేత్, సకుమారస్తూష్ణీం భూమావిసృజేత్,) దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం హస్తంగృహ్ణామి, విష్ణుశర్మన్, (ఇతిబ్రహ్మచారిణోనామసంబుద్ధ్యానిర్దిశ్య, స్వస్యపాణినా, అస్యపాణింసాంగుష్ఠం గృహ్ణీయాత్, ఏవంపునః, అస్యాంజలిమాచార్యోఽద్భిః పూరయేత్స్వాంజలి

మన్యః) తత్సవితుశ్శ్యా వాశ్వస్సవితానాష్టుప్, అస్యకుమారస్యాంజలా వపూరణేవినియోగః,(తత్స...ధీమహే,ఇతికుమారాంజలౌ స్వాంజలిమ వసించేత్సతూష్ణీంభూమావిస్రుజేత్,సవితా తేహ స్తమగ్రభీత్ హేవిష్ణు శర్మ౯ ఇతి ద్వితీయే అస్యాంజలి మాచార్యోఽద్భిః పూరయేత్స్వాం జలిమన్యః,) తత్సవితుశ్శ్యా వాశ్యస్సవితానుష్టుప్, అస్యకుమారస్యాం జలావపూరణేవినియోగః తత్స...ధీమహే, (ఇతికుమారాంజలౌస్వాం జలిమవసించేత్స తూష్ణీంభూమౌ విసృజేత్, అగ్నిరాచార్య స్తవహే విష్ణుశర్మ౯, ఇతితృతీయే అథ బ్రహ్మచారిణ మాదిత్యమీక్షయేత్, యత్ర ద్రష్టుంశక్యతే తం దేశంగత్వా, దేవసవిత రేష తే బ్రహ్మచారీతం గోపాయసమావృతే త్యాచార్యః అథపూర్వవ త్తిష్ఠేతాం, అథబ్రహ్మ చారిణం ప్రజాపతయేపరిదద్యాత్)కస్యబ్రహ్మచార్యసి, ప్రాణస్యబ్రహ్మచా ర్యస్మి, కస్త్వాకముపనయతే, కాయత్వాపరిదదామి, (ఇతి)యువాసువా సావిశ్వామిత్రో యూపస్త్రిష్టుప్, కుమారస్యార్ధర్చ ప్రదక్షిణేవినియో గః,*యువాసువాసాః పరివీతఆగాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః, (ఇత్యర్ధర్చేనైనం ప్రదక్షిణం ప్రాఙ్ముఖమావర్తయేత్, అస్యాంసయోః పాణీకృత్వాహృదయదేశం స్పృశేత్ఉత్తరార్ధర్చేన,) *తంధీరాసఃకవ యఉన్నయంతి స్వాధ్యో౩ మనసా దేవయంతః, (అథ పూర్వవదుపవిశ్య)

ఇతి ఉపనయనమ్.

అథ అగ్నికార్యమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ మమ బ్రహ్మతేజో మేధాభివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మ చర్యాంగం అగ్నికార్యంకరిష్యే, (ఇతి బ్రహ్మచారీసంకల్ప్య,) ప్రజాప తయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (ఇతిసమిధమాదధ్యాత్, మంత్రేణైవ వా,) అగ్నయేసమిధం హిరణ్యగర్భోగ్నిర్బృహతీ, అగ్నిసమిదాధానే వినియోగః, అగ్నయేసమిధ మాహార్షంబృహతే జాతవేదసే, తయాత్వ మగ్నే వర్ధస్వసమిధా బ్రహ్మణావయంస్వాహా, అగ్నయఇదం, (అథహ

స్తం ప్రక్షాళ్య, అగ్నిముపస్పృశ్య, ఓష్ఠౌ విలోమకౌ సంవృత్య, ముఖం నిమార్ష్టి, ఓం తేజసామాస మనక్మీతి త్రిః, మంత్రావృత్త్యా,) మయి మేధామితిషణ్ణాం మంత్రాణాం హిరణ్యగర్భఋషిః, పూర్వత్రయాణామగ్నిరింద్రః సూర్యశ్చ దేవతాః, ఉత్తరత్రయాణామగ్నిర్దేవతా, షణ్ణామాసురీగాయత్రీ ఛందః, అగ్న్యుపస్థానే వినియోగః, *మయి మేధాంమయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు, మయి మేధాంమయి ప్రజాంమయీంద్ర ఇంద్రియందధాతు, మయి మేధాంమయి ప్రజాంమయిసూర్యో భ్రాజోదధాతు, యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాహం తేజస్వీభూయాసం, యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాహం వర్చస్వీభూయాసం, యత్తే అగ్నే హరస్తేనాహం హరస్వీభూయాసం, (ఇత్యుపస్థాయ విభూతిమాదాయ,) మానస్తోకేఇతి స్సరుద్రోజగతీ, భస్మాభిమంత్రణే వినియోగః, * మానస్తోకేతనయే మాన ఆయుషిమానోగోషుమానో అశ్వేషురీరిషః, వీరాన్మానోరుద్ర భామితోవధీర్హవిష్మంత స్సదమిత్త్వాహవామహే, (ఇత్యభిమంత్ర్య ధారయేత్, త్ర్యాయుషంజమదగ్నే రితిలలాటే, కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమితి కంఠే, అగస్త్యస్య త్ర్యాయుషమితినాభౌ, యద్దేవానాం త్ర్యాయుషమితి దక్షిణబాహుమూలే, తన్మే అస్తుత్ర్యాయుష మితిస్కంధే, శతాయుషమితిశిరసి, అథస్థిత్వా,) ఓంచ మేహిరణ్యగర్భస్స్వరస్వతాగ్నిరనుష్టుప్,అగ్న్యుపస్థానేవినియోగః *ఓంచ మేస్వరశ్చ మేయజ్ఞో... తేనమః, స్వస్తిశ్రద్ధా...హవ్యవాహన ఓంనమఇతి. చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణే భ్యశ్శుభంభవతు...అభివాదయే, (అభివాద్యోపవిశేత్.)

(అథాచార్యస్సంకల్ప్య,)ఏవం...తిథౌమమగాయత్రీప్రదానాధికారయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం, కుమారస్యగాయత్రీస్వీకరణయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం చ ప్రత్యేకప్రత్యేకంకృచ్ఛ్రత్రయాణ్యాచరిష్యే, * హిరణ్యగర్భ ...శాంతిం ప్రయచ్ఛమే, ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయహిరణ్యం

నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య స్సంప్రదదే నమమ, (కుమారః ప్రత్యఙ్ముఖోదక్షిణం జాన్వాచ్య, ఆచార్యపాదౌసంపూజ్య, అభివాదనీయేననామ్నాభివాద్య. అధీహిభోస్సావిత్రీం భోఅనుబ్రూయాత్, అథాచార్యః) అస్యకుమారస్య వేదశాస్త్రగ్రహణయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం గాయత్రీప్రదానం కరిష్యే, (తస్యపరిహితేనవాససాస్వస్యపాణిభ్యాంచపాణీ సంగృహ్య, ప్రణవవ్యాహృతిపూర్వికాం సావిత్రీంత్రిరన్వాహ, పచ్ఛోర్ధర్చశఋక్శ సర్వామశక్తశ్చేద్యథాశక్తివాచయీత,) * ఓంభూర్భువస్వః తత్సవితు ర్వరేణియం, భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, ఓంభూర్భువస్వః తత్సవితుర్వరేణియం భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, ఓం భూర్భువస్వః తత్సవితుర్వరేణియంభర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్,(హృదయదేశనూర్ధ్వాంగులిం పాణిముపదధాతి,) * మమవ్రతే హృదయంతే దదామిమమచిత్తమనుచిత్తంతేఅస్తు మమవాచమేకవ్రతోజుషస్వబృహస్పతిష్ట్వానియునక్తుమహ్యమితి, (తతో బ్రహ్మచారీప్రాణానాయమ్య,) ఏవం...తిథౌ మమనిత్యకర్మానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం మౌంజీధారణం కరిష్యే, ప్రావేపామాంవా జీవానర్షఋషిః, ప్రశంసా త్రిష్టుప్, కుమారస్య మౌంజీధారణే వినియోగః,*ప్రావేపామాబృహతోమాదయంతి ప్రవాతేజాఇరిణే వర్వృతానాః సోమస్యేవమౌజవతస్యభక్షోవిభీదకోజాగృవిర్మహ్యమచ్ఛాన్, (ఇతిత్రిఃప్రదక్షిణమౌంజీ మాచార్యదత్తాంకటిప్రదేశే ధృత్వాచమ్య,) ఏవంగుణ...తిథౌ నిత్యకర్మానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం దండధారణం కరిష్యే, ఏష స్యేతిశ్యావాశ్వోరథవీతిర్గాయత్రీ, పలాశదండధారణే వినియోగః,*ఏష స్యేతిరథవీతిర్మఘవాగోమతీరను, పర్వతేష్వపశ్రితః, (ఇత్యాచార్యదత్తం ధారయేత్,) దండధారణముపూర్తస్సముపాగార్త్రోస్తు అథాచార్యో బ్రహ్మచర్యమాదిశేత్,బ్రహ్మ

చార్యసి,(ఇత్యాచార్యః,) అస్మి,(ఇతివటుః,) ఆపోశాన,(ఇతిగురుః,)తథా కరోమి,(ఇతివటుః, స్సర్వత్రవదేత్,)కర్మకురు, దివా మాస్వాప్సీః, ఆచార్యాధీనోనిత్యంభవ, వేదమధీష్వ, తథాకరోమి. (అథ పూర్వవదుపవిశ్య, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్. శ్లో. ఆమేధాజననాద్రక్షేత్ మాపనయనానలం, తత్రైవసాయంప్రాతశ్చ సమిధంజుహుయాదసౌ. ఇతిశౌనకః అప్రత్యాఖ్యాయినమగ్రేభిక్షేత, అప్రత్యాఖ్యాయినీంవా, అగ్రేభిక్షేతజననీం, భవతిదీక్షాం వదాత్వితి, అనంతరం బాంధవాన్ శ్లో. 'భవత్పూర్వంచరేద్భైక్షముపనీతోద్విజోత్తమః, భవన్మధ్యంతు రాజన్యోవైశ్యస్తుభవదుత్తర'మితిమనుః లబ్ధతండులాన్ గురవేచర్యర్థం నివేద్య తిష్ఠే దహశ్శేషం నోపవిశేత్ న మాధ్యాహ్నికం కుర్యాత్. అత్రస్మృతిసంగ్రహే గౌతమః సంధ్యాత్రయం నకర్తవ్యం మౌంజీబంధనతఃపురా, సంధ్యాత్రయంతు కర్తవ్యం సాయమాగితతః పరమితి తత్రైవవ్యాసః సావిత్రీంతుగురోర్లబ్ధ్వా సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్, పారిజాతకారాస్తు కర్తవ్యమితి వదంతి—తతో బ్రాహ్మణాశీర్వచనం గృహ్ణీంయాత్)

ఇతి అగ్నికార్యమ్.

అథ బ్రహ్మౌదనమ్.

(సాయంకాలే బ్రహ్మచారీ సంధ్యాముపాస్యాగ్నికార్యం కుర్యాత్. అత్రవిశేషః, త్రిఃపరిసమూహ్య త్రిః పర్యుక్ష్య, అగ్నయేసమిధమితిమంత్రేణ సమిధమాదధ్యాత్.) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్య బ్రహ్మచారిణో మేధా తేజోవేదప్రాప్తిసిద్ధ్యర్థం, అనూక్తసర్వవిద్యావీర్యవత్త్వార్థంసావిత్ర్యనుప్రవచనీయసంజ్ఞికమనుప్రవచనీయహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే, (చత్వారి శృంగేతిమూర్తిధ్యానాంతే సమిద్ద్వయంగృహీత్వా,)ఏవం...తిథౌ అనుప్రవచనీయహోమాంగ మన్వాధానంకరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం...ఆఘార దేవతేఆజ్యేన సదసస్పతింసవితారమృషీంశ్చ ప్రధాన దేవతాశ్చరుద్రవ్యేణచరుశేషేణస్విష్టకృతం ...

స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (సోదకేనేత్యాదిస్థాలీపాకవత్ప్రాత్ర ప్రయోగః, వటుశ్చరర్థంయాచితతండులద్రవ్యం బ్రాహ్మణభోజనపర్యాప్తం తూష్ణీంచతురశ్చతురో ముష్టీన్నిరుప్య ప్రోక్ష్యఫలీకృతానధిశ్రిత్యశృ తే హవిషి,శ్రుతస్థాలీపాకఇత్యాచార్యాయనివేదయేత్,ఆచార్యఆజ్యసంస్కారాద్యాఘారాం తే, చరుంత్రేధావిభజ్య,) ఇదంసదసస్పతయే, ఇదంసవిత్రే, ఇదమృషిభ్యః,(ఇత్యభిమృశ్య, అవదానధర్మేణ జుహుయాత్) సదసస్పతిం మేధాతిథి స్సదసస్పతిర్గాయత్రీ, అనుప్రవచనీయప్రధానచరుహోమే వినియోగః, * సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం,సనింమేధామయాసిషంస్వాహా,సదసస్పతయఇదం,గాయత్రోవిశ్వామిత్ర స్సవితా గాయత్రీ, అనుప్రవచనీయప్రధానచరుహోమే వినియోగః, * తత్సవితుర్వరేణ్యం...ప్రచోదయాత్స్వాహా,సవిత్రఇదం, ఋషిభ్యస్స్వాహా, ఋషిభ్యఇదం, చరుశేషేణ స్విష్టకృతం, యదస్యహిరణ్యగర్భోఽగ్ని స్స్విష్టకృదతిధృతిః, అగ్నిస్విష్టకృద్ధోమే వినియోగః, యదస్య...స్వాహా, అగ్నయే స్విష్టకృతఇదం, (ఇత్యాదికంసమాప్య, శేషేణ బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్,) అస్యకుమారస్య వేదసమాప్తిం భవంతోబ్రువంతు, (ఇతి బ్రూయాత్,) వేదసమాప్తిరస్తు (ఇతిబ్రాహ్మణాఃప్రతిబ్రూయుః యస్యస్మృత్యేత్యాదివిష్ణవే సమర్ప్య, ఆచామేత్)

(అతఊర్ధ్వమక్షారలవణాశీబ్రహ్మచార్యధశ్శాయీత్రిరాత్రంద్వాదశరాత్రం సంవత్సరంవాచరిత వ్రతాయమేధాజననంకరోతి)

ఇతి బ్రహ్మోదనమ్.

అథ సదస్యమ్.

(ఉపనయనతృతీయదివసే కేచిదాశ్వలాయనా స్సదస్యం కుర్వంతి. తత్రాయంప్రయోగః,) ఏవంగుణ...శుభతిథౌ ఉపనయనదీక్షామధ్యే మహదాశీర్వచనకాలే బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరానుద్దిశ్య బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలదేవతా ఉద్దిశ్యఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకదేవతాప్రీత్యర్థం షోడశోపచార పూజాం కరిష్యే, తదంగత్వేన తన్ని

ర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణపతిపూజాంకరిష్యే, (పూజాంకృత్వా) ప్రసారితనూతనవస్త్రద్వయే శ్వేతతండులాన్నిధాయ, బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరాన్ అష్టదిక్పాలకాన్ తత్తన్మంత్రైః పూగీఫలపుష్పాక్షతహిరణ్యాశకలై రావాహ్య. షోడశోపచారాన్ కుర్యాత్,అపూపాన్ని వేద్య, దక్షిణతాంబూలం నివేద్య, సభాపూజాంకుర్యాత్,) లక్ష్మీనారాయణస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాం సర్వత్రేమాన్యాసనాని, సుఖాసనాని, స్వైర్దైవైఃక్షణాఃక్రియంతాం, ఓంతథాప్రాప్నువంతు భవంతః, ప్రాప్నువామ, గంధద్వారాం...శ్రియం, ఆయనేతే...ఇమే. అలంకరణార్థాఇమే అక్షతాస్సంత్వక్షతాః ఇమానివఃపుష్పాణి, సుపుష్పాణి సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు. అశ్వీరథీసురూపఇద్గోమాం ఇదెంద్రీతేసఖా, శ్వాత్రీభాజావయసాసచతే సదాచంద్రోయాతిసభాముప తదప్యేషశ్లోకోభిగీతోమరుతః పరివేష్టారోమరుత్వస్యావసన్గృహే ఆవిక్షిపస్యకామప్రీర్విశ్వే దేవాస్సభాసదఇతి, అత్ర వేదికాస్థితాశేషవిద్వన్మహాజనేభ్యోఽనేకసువర్ణపుష్పాణి. శిష్టాచారక్రమేణ మహదాశీర్వచనం గృహ్ణీయాత్)

ఇతి సదస్యమ్.

అథ మేధాజననమ్.

(ఉపనయనచతుర్థదివసే మేధాజననంపూర్వాహ్ణే కుర్యాత్) ఏవంగుణ...తిథౌ ఉపనయనదీక్షాంతే చతుర్థదివసే అస్యకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పలాశస్తంబపూజాం కరిష్యమాణః, ఈశాన్యాది చతుష్కోణేషు చతుస్తంభపూజాం కరిష్యమాణః,ప్రణవశ్రద్ధామేధాపూజాం కరిష్యమాణః, నాందీదేవతోద్వాసనం కరిష్యమాణః, తదాదౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే, (పుణ్యాహంవాచయిత్వా, ఆగ్నేయీంవక్షిణాప్రత్యగ్దక్షిణానిందితాశ్చ, అనిందితాయాందిశ్యేకమూలం పలాశం, కుశస్తంబంవార్చయేత్, పలాశస్తంబదేవతాం నామమం

త్రేణసంపూజ్య, కాంస్యాదిపాత్రే శ్వేతతండులేషు ప్రణవశ్రద్ధామేధా
ఆవాహయేత్, (*ప్రణో దేవీసరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ, ధీనామవిత్ర్య
వతు, ఇతి ప్రణవమావాహయామి,)*శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే శ్రద్ధయా
హూయతేహవిః, శ్రద్ధాంభగస్యమూర్ధని వచసావేదయామసి, ఇతిశ్ర
ద్ధామావాహయామి, * మేధాంతేదేవస్సవితా మేధాందేవీసరస్వతీ,
మేధాంతేఅశ్వినౌదేవా వాధత్తాంపుష్కరస్రజా, ఇతిమేధామావాహ
యామి, ప్రణవశ్రద్ధామేధాదేవతాభ్యః షోడశోపచారాన్సమర్పయా
మి, (ఈశాన్యాదిచతుష్కోణేషు కుంభాంత్సంస్థాప్య, చణకతాంబూలా
దీనినిక్షిప్య, తంతునావేష్ట్య, చతుస్తంభపూజాంకృత్వా, ఉదకుంభ
మాదాయ, త్రిఃప్రదక్షిణంపరిషించంతంబ్రహ్మచారిణం త్రిర్వాచయతి,)
సుశ్రవస్సుశ్రవాఅసియథాత్వం సుశ్రవస్సుశ్రవాఅస్యేవంమాంసుశ్రవ
స్సౌశ్రవసంకురు, యథాత్వందేవానాం యజ్ఞస్యనిధిపోస్యేవమహంమ
నుష్యాణాం వేదస్యనిధిపోభూయాసం (ఇత్యథమేఖలాజినవస్త్రదండ
యజ్ఞోపవీతాని, నవాన్యన్యాని, ఉత్తమంత్రైర్ధృత్వా, పూర్వధృతాని
పలాశాగ్రేవిసృజ్య, బ్రహ్మణేవస్త్రందత్వా, నాందీదేవతాముద్వాస్య,
స్వస్త్యయనంవాచయీత, కేచిత్ వసంతమాధవపూజాంచ కుర్వంతి)

ఇతి మేధాజనగమ్.

అథ నైమిత్తికోపనయనవిధిః.

(ఏవముపనీతస్య నైమిత్తికోపనయనే గాయత్ర్యర్థస్థానే తత్సవితు
ర్వృణీమహే, ఇత్యానుష్టుభంసావిత్రీ ముపదిశేత్, కేశవపనం, భిక్షా,
బ్రహ్మౌదనం (అనుప్రవచనీయహోమః) త్రిరాత్రాదివ్రతం, మేధాజన
నంచకృతాకృతం నోదగయనాదికాలనియమః, న ప్రజాపతయేపరి
దానం, నాగ్నికార్యం, నకృష్ణాజినం న మేఖలా నదండో న ధర్మోపదేశః,
శేషం సమానం, ప్రత్యహం సంధ్యాసు గాయత్రీ మేవ జపేత్)

ఇతి నైమిత్తికోపనయనవిధిః.

అథ అధ్యాయోపాకరణకాలః.

అథాతోఽధ్యాయోపాకరణం, ఓషధీనాంప్రాదుర్భావే సింహస్థేఽర్కే శ్రావణమాసే శ్రవణర్క్షే ధనిష్ఠాసంయుతే సంగవస్పృష్టే కుర్యాత్ తతోఽన్యూన ఉత్తరాషాఢయుతే వా కుర్యాత్ అస్మిన్నేవమాసే పంచమ్యాంహస్తేనవా, యదోపాకరణకాలే కర్కటకేమాసోఽధిమాసోవా, గురుశుక్రమౌఢ్యం, అర్ధరాత్రాత్పూర్వం గ్రహణసంక్రమోపద్యభావో నృపతివినాశో రాష్ట్రక్షోభశ్చస్యాత్, తదాభాద్రపదే శ్రవణర్క్షే కుర్యాత్, తత్రాపిచేద్దోషః, ఆషాఢమాసే శ్రవణర్క్షే కుర్యాత్, మాసత్రికే దోషశ్చేత్, శ్రావణమాసఏవకుర్యాత్, నర్మదాదక్షిణదేశేన కర్కటకదోషస్తత్రవచనం శ్లో కర్కటేరవిసంయుక్త ఉపాకుర్యాత్తు దక్షిణే, కర్మదోత్తరదేశేతు కర్తవ్యంసింహాయుక్తగే, ఇతి ఆచార్యశ్శిష్యైస్సహ ప్రాగుదగ్వాగ్రామాన్నిష్క్రమ్య బహూదకదేశే కుర్యాత్.)

ఇతి అధ్యాయోపాకరణకాలః.

అథ ఉపాకరణమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ ఉత్సృష్టాధ్యయనానాంఛందసాంపునరధ్యయనాధికారార్థం నూతనబ్రహ్మచారిణామధ్యయనాధికారార్థంఅధ్యాయోపాకరణాఖ్యం కర్మకరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య, స్వస్తివాచయిత్వా, ఉపలేపనాద్యగ్నిప్రార్థనాంతే.) ఏవంగుణ...తిథౌఅధ్యాయోపాకరణాంగమన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిధ్మేన...చక్షుషీ ఆజ్యేనసావిత్ర్యాదినవప్రధానదేవతాఆజ్యేన, అగ్న్యాదివింశతిప్రధానదేవతా దధిసక్తుద్రవ్యేణ, పరమాత్మానం యజ్ఞోపవీతద్రవ్యేణ, దధిసక్తుశేషేణస్విష్టకృతం, ఇధ్మసన్నహనేనరుద్రం...సద్యోయక్ష్యే,*ఓంభూర్భువస్స్వస్స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (ఇత్యాదిస్థాలీపాకవత్ప్రయోగః, పూర్ణపాత్రనిధానాంతే స్థాల్యాందధిమిశ్రితసక్తూన్నిక్షిపేత్, పర్యగ్నికరణకాలే దధిసక్తుస్థాలీముత్తరతోఽగ్నేర్నిధాయ, గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య, ఆజ్యేనసహపర్యగ్నికరణం కుర్యాత్, ఆజ్యాద్దక్షిణతోదధిసక్తుపాత్రాసాదనం, ఆచార్యశ్శిష్యైరన్వారబ్ధః, ఆజ్యభాగౌహుత్వాజ్యాహుతీర్జుహుయాత్) సావిత్ర్యైస్వాహా, సావి

తాస్య ఇదం, బ్రహ్మణేస్వాహా, బ్రహ్మణఇదం, శ్రద్ధాయైస్వాహా, శ్రద్ధాయా ఇదం, మేధాయైస్వాహా, మేధాయాఇదం, ప్రజ్ఞాయైస్వాహా, ప్రజ్ఞాయా ఇదం, ధారణాయైస్వాహా, ధారణాయాఇదం, సదసస్పతయేస్వాహా, సదసస్పతయఇదం, అనుమతయేస్వాహా, అనుమతయఇదం, ఛందోభ్యఋషిభ్యస్స్వాహా, ఛందోభ్యఋషిభ్యఇదం, (ఇత్యేకాహుతిః, అవదాన ధర్మేణ దధిసక్తూన్ జుహోతి [పంచావత్తీతిష్ఠక్, * ప్రసూతోభక్షమకరంచరావపి స్తోమంచేమం ప్రథమస్సూరిరున్మృజే సుతేసాతేనయద్యాగమంవాం ప్రతివిశ్వామిత్రజమదగ్నీదమే (ఉపవిశ్య ఏకమవదానమధికం గృహ్యాతామిత్యాచార్యం ప్రార్థయేత్] అగ్నిమీళేమధుచ్ఛందాగ్నిర్గాయత్రీ, ఉపాకర్మప్రధానదధిసక్తుహోమే వినియోగః, *అగ్నిమీళే పురోహితం యజ్ఞస్యదేవమృత్విజం, హోతారంరత్నధాతమంస్వాహా, అగ్నయఇదం, ౧. కుషుంభక స్తదగస్త్యోప నిషద త్తృణసూర్యమానుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, *కుషుంభక స్తదబ్రవీద్గిరేఃప్రవర్తమానకః, వృశ్చికస్యారసంవిషమరసం వృశ్చికతేవిషంస్వాహా, అత్తృణసూర్యాయేదం. ౨. త్వమగ్నేగృత్సమదోగ్నిర్గాయత్రీ, ఉపా...వినియోగః,* త్వమగ్నేద్యుభిస్త్వమాశుశుక్షణిస్త్వమద్భ్యస్త్వమశ్మనస్పరి, త్వంవనేభ్యస్త్వమోషధీభ్యస్త్వంనృణాం నృపతేజాయసేశుచిస్వాహా, అగ్నయఇదం 3. ఆవదన్గృత్సమదశ్శకుంతో జగతీ, ఉపా...వినియోగః, * ఆవదంస్త్వంశకునేభద్రమావదతూష్ణీమాసీన స్సుమతించికిద్ధినః, యదుత్పతన్వదసికర్కరిర్యథాబృహద్వదేమవిదథేసువీరాస్స్వాహా, శకుంతాయేదం. ౪. సోమస్యమావిశ్వామిత్రోఽగ్నిస్త్రిష్టుప్. ఉపా...వినియోగః, * సోమస్యమాతవసంవక్ష్యగ్నేవహ్నించకర్థవిదథేయజధ్యై, దేవాంఅచ్ఛాదీద్యద్యుంజేఅద్రింశమాయే అగ్నేతన్వంజుషస్వస్వాహా,

అగ్నయ ఇదం ౫ గృణానాజమదగ్నినా జమదగ్నిర్మిత్రావరుణౌ త్రిష్టుప్,
ఉపా...వినియోగః * గృణానాజమదగ్నినా యోనావృతస్యసీదతం,
పాతంసోమమృతావృధాస్వాహా, మిత్రావరుణాభ్యామిదం ౬ త్వాం
హ్యగ్నే వామదేవోగ్నిఃష్టి, ఉపా...వినియోగః, * త్వాంహ్యగ్నే సద
మిత్సమన్యవో దేవాసో దేవమరతిన్న్యేరిర ఇతిక్రత్వాన్యేరిరే, అమర్త్యం
యజతమర్త్యేష్వా దేవమాదేవం జనతప్రచేతసం విశ్వమాదేవం జనత
ప్రచేతసంస్వాహా, అగ్నయ ఇదం ౭ ధామంతేవామదేవ ఆపోజగతీ,
ఉపా...వినియోగః, ధామంతేవిశ్వం భువనమధిశ్రితమంత స్సముద్రే
హృద్యంతరాయుషి,అపామనీకేసమిథేయఆభృత స్తమశ్యా మమధుమం
తంతఊర్మింస్వాహా, అద్భ్య ఇదం ౮ అబోధిబుధగ విష్టిరావగ్నిస్త్రిష్టుప్,
ఉపా...వినియోగః,*అబోధ్యగ్నిస్సమిధాజనానాం ప్రతిధేనుమివాయ
తీముషాసం, యహ్వాఇవప్రవయా ముజ్జిహానాః ప్రభానవస్సిస్రతేనాకమ
చ్ఛస్వాహా, అగ్నయ ఇదం, ౯ గంతానఏవయామరున్మారుతమితిజగతీ,
ఉపా...వినియోగః,*గంతానోయజ్ఞంయజ్ఞియాస్సుశమిశ్రోతాహవమర
క్ష ఏవయామరుత్, జ్యేష్ఠాసోనపర్వతాసోవ్యోమ నియూయంతస్యప్రచే
తసస్స్య తదుర్ధర్తవోనిదస్స్వాహా, మరుద్భ్య ఇదం, ౧౦. త్వంహ్యగ్నే
భరద్వాజోగ్నిస్త్రిష్టుప్, ఉపా...వినియోగః,*త్వంహ్యగ్నే ప్రథమోమ
నోతాస్యాధియో అభవోదస్మహోతా, త్వంసీంవృషం సకృణోర్దుష్ట
రీతుసహోవిశ్వస్మై సహసేసహధ్యైస్వాహా, అగ్నయ ఇదం ౧౧.
యోనస్వః పాయుర్వర్త్మానుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః,*యోనస్వో అర
ణోయశ్చ నిష్ట్యోజిఘాంసతి, దేవాస్తంసర్వేధూర్వంతు బ్రహ్మవర్మమ

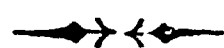
మాంతర్ణంస్వాహా వర్మణఇదం, ౧౨. అగ్నింనరోవసిష్ఠోగ్నిర్విరాట్, ఉపా...వినియోగః, *అగ్నింనరోదీధితిభిరరణ్యోర్హస్తచ్యుతీజనయంత ప్రశస్తం, దూరేదృశంగృహపతిమథర్యుంస్వాహా, అగ్నయఇదం ౧౩. ప్రతిచక్ష్వసిష్ఠ ఇంద్రాసోమావనుష్టుప్,ఉపా...వినియోగః, *ప్రతిచక్ష్వ విచక్ష్వేంద్రశ్చ సోమజాగృతం, రక్షోభ్యోవధమస్యతమశనింయాతుమద్భ్యస్స్వాహా, ఇంద్రాసోమాభ్యామిదం. ౧౪. మాచిత్ప్రగాథఇంద్రో బృహతీ, ఉపా...వినియోగః, *మాచిదన్యద్విశంసతసఖాయో మారిషణ్యత,ఇంద్రమిత్స్తోతావృషణం సచాసుతేముహురుక్థాచశంసతస్వాహా, ఇంద్రాయేదం, ౧౫ అగ్నేయాహిసౌభరిరాగ్నిమారుతమనుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః,*ఆగ్నేయాహిమరుత్సఖా రుద్రేభిస్సోమపీతయే, సోభర్యాఉపసుష్టుతిం మాదయస్వస్వర్ణరేస్వాహా, అగ్నయఇదం. ౧౬ స్వాదిష్ఠయామధుచ్ఛందాః పవమానసోమోగాయత్రీ, ఉపా... వినియోగః, స్వాదిష్ఠయామదిష్ఠయాపవస్వసోమధారయ, ఇంద్రాయ పాతవే సుతస్వాహా, పవమానసోమాయేదం, ౧౭. యత్తేరాజన్కశ్యపస్సోమః పంక్తిః, ఉపా...వినియోగః, *యత్తేరాజన్ఛృతం హవిస్తేన సోమాభిరక్షనః, అరాతీవామానస్తారీన్మోచనః కించనామమదింద్రాయేందో పరిస్రవస్వాహా, సోమాయేదం. ౧౮. అగ్నే బృహన్త్రితోగ్నిత్రిష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, *అగ్నేబృహన్నుషసామూర్ధ్వో అస్థాన్నిర్జగన్వాన్తమసో జ్యోతిషాగాత్, అగ్నిర్భానునారుశతాస్వంగ ఆజాతోవిశ్వాసద్మాన్యప్రాస్స్వాహా, అగ్నయఇదం. ౧౯ సమానీవస్సంవననస్సంజ్ఞానమనుష్టుప్,ఉపా...వినియోగః, *సమానీవ

13

ఆకూతిస్సమానాహృదయానివః,సమానమస్తువోమనోయథావస్సుసహాసతిస్వాహా, సంజ్ఞానాయేదం ౨౦ యజ్ఞోపవీతంపరబ్రహ్మపరమాత్మాత్రిష్టుప్, ఉపాకర్మప్రధానయజ్ఞోపవీతహోమే వినియోగః, * యజ్ఞోపవీతం... తేజస్స్వాహా పరమాత్మనఇదం యదస్యహిరణ్యగర్భోఽగ్నిస్స్విష్టకృదతిధృతిః, అగ్నిస్విష్టకృద్ధోమే వినియోగః, * యదస్య...సమర్ధయస్వాహా, అగ్నయే స్విష్టకృతఇదం

(అథాచార్యశ్శిష్యాశ్చ దధిసక్తూన్ ప్రాశ్యాచమ్య, పత్రర్థం బ్రాహ్మణేభ్యో యజ్ఞోపవీతానిదత్వా, స్వయంచధారయేయుః, బ్రహ్మచారిణో మేఖలాదీనిచధారయేయుః, అథ పరిస్తరణైరంజలిమంతర్ధాయ, తస్మిన్నన్యేనాప ఆసించేయుః, ఏతన్మార్జనమ్ సశిష్యఆచార్యదర్భపాణిరగ్నేఃపశ్చాత్ప్రాగగ్రేషు దర్భేషూపవిశ్య, ఉదపాత్రేదర్భాన్కృత్వా. బ్రహ్మాంజలిపుటోజపేత్)

ఇతి ఉపాకరణమ్.

అథ బ్రహ్మయజ్ఞః.

(ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య,) ఏవంగు ..తిథౌ మమసమస్తపాపక్షయద్వారాపరమశ్రేయః ప్రాప్త్యర్థం స్వాధ్యాయాధ్యయనాత్మకం ఉపాకర్మాంగబ్రహ్మయజ్ఞం కరిష్యే, ప్రణవస్యపరబ్రహ్మాగ్నిర్దైవీగాయత్రీ, భూర్భువస్వః ప్రజాపతిః ప్రజాపతిర్బృహతీ, తత్సవితుర్విశ్వామిత్రస్సవితాగాయత్రీ, అగ్నిమీళేమధుచ్ఛందా అగ్నిర్గాయత్రీ, బ్రహ్మయజ్ఞస్వాధ్యాయమంత్రజపేవినియోగః,*ఓంభూర్భువస్వఃతత్సవితుర్వరేణ్యం... యాత్, (ఇతిత్రిః,) *ఓంఅగ్నిమీళేపురోహితంయజ్ఞస్యదేవమృత్విజం, హోతారంరత్నధాతమం,అగ్నిఃపూర్వేభిరృషిభిరీడ్యోనూతనైరుత,సదేవాంఏహవక్షతి, అగ్నినారయిమశ్నవత్పోషమేవదివేదివే, యశసంవీరవ

త్తమం,అగ్నేయంయజ్ఞమధ్వరం విశ్వతఃపరిభూరసి,సఇద్దేవేషుగచ్ఛతి,అ
గ్నిర్హోతాకవిక్రతుస్సత్యశ్చిత్రశ్రవస్తమః,దేవోదేవేభిరాగమత్ యద్గం
గదాశుషేత్వమగ్నే భద్రంకరిష్యసి,తవేత్తత్సత్యమంగిరః,ఉపత్వాగ్నే
దివేదివేదోషా వస్తర్ధియావయం, నమోభరంతఏమసి, రాజంతమధ్వ
రాణాంగోపామృతస్యదీదివిం,వర్ధమానంస్వేదమే, సనఃపితేవసూనవేగ్నే
సూపాయనోభవ, సచస్వానస్స్వస్తయే వాయవాయాహిదర్శత ఓం
అథమహావ్రతం, ఓం ఏషపంథాఏతత్కర్మ, ఓం అథాతస్సంహితాయా
ముపనిషత్, ఓం విదామఘవన్విదా, ఓం మహావ్రతస్య పంచవింశతిం
సామిధేన్యః, ఓం అగ్నిర్వైదేవానా మవమోవిష్ణుఃపరమః, ఓం అథై
తస్య సమామ్నాయస్య, ఓం ఇషేత్వోర్జేత్వా, ఓం భద్రంకర్ణేభిశ్శృణు
యామదేవాః, ఓం బ్రహ్మసంధత్తంతన్మేజిన్వతం, ఓం అథాతోదర్శ
పూర్ణమాసౌవ్యాఖ్యాస్యామః, ఓం అగ్నఆయాహివీతయే, ఓం శంనో
దేవీరభిష్టయే, ఓం సమామ్నాయస్సమామ్నాతః ఓం వృద్ధిరాదైచ్,
ఓం మయరసతజభనలగసమ్మితం, ఓం అథశిక్షాంప్రవక్ష్యామి, ఓం గౌః,
గ్మా, జ్మా, క్ష్మా, ఓం పంచసంవత్సరమయం, ఓం అథాతోధర్మజి
జ్ఞాసా, ఓం అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా, ఓం అథాతోధర్మం వ్యాఖ్యా
స్యామః ఓం యోగీశ్వరంయాజ్ఞవల్క్యం, ఓం నారాయణం నమస్కృ
త్య, ఓం నమోబ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమఓష
ధీభ్యః, నమోవాచేనమోవాచస్పతయే నమోవిష్ణవే మహతేకరోమి
ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః సర్వట్ఠైరణ, సంజ్ఞానముశనావదత్, స్వ
కృతావేదాః, ఓం తత్సత్,(ఇతివదేయుః, దర్భాసుదపాత్రే విసృజేయుః,
ప్రాయశ్చిత్తాదిహోమశేషం సమాపయేత్, అనధ్యాయాన్పరిత్య
జ్యాధ్యయనం కుర్యుః)

ఇతి బ్రహ్మయజ్ఞః.

అథోత్సర్జనమ్.

(మాఘ్యాంపౌర్ణమాస్యాంకుర్యాత్, యదివిఘ్నభయాత్సహ సాఽధ్యేతవ్యంస్యాత్, తదావత్సరాంతే ప్రాగుపాకరణాత్కుర్యాత్, సర్వముపాకర్మవత్)

ఏవంగుణ...తిథౌ అధీయమానానాం ఛందసాంవీర్యవత్త్వార్థం అధ్యయనవిరామార్థంచ అధ్యాయోత్సర్జనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే, (ఇతి సంకల్ప్య,ఉపలేపనాదిచతుః. ఆజ్యేన, సావిత్ర్యాదినవప్రధాన దేవతా ఆజ్యేన, అగ్న్యాదివింశతిప్రధాన దేవతాశ్చరుద్రవ్యేణ,పరమాత్మానం యజ్ఞోపవీతద్రవ్యేణ, చరుశేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, దధిసక్తుస్థానేగృహసిద్ధాన్నం, నప్రాశనం, నమార్జనం, నయజ్ఞోపవీతాదిధారణం సంజ్ఞానముశనావదత్, ఉత్సృష్టావేదాః, ఇతివిశేషః, హోమంసమాప్య, బహూదకదేశే స్నాత్వాచమ్య, శతర్చనాద్యృషీన్ దర్భమయాంత్సం స్థాప్య,) ఏవంగుణవిశేషేణ...తిథౌ శతర్చనాద్యృషిపూజాం కరిష్యే, (నివీతీభూత్వా పూజాంకుర్యాత్,)ఏవంగుణ...తిథౌఅధీతస్యస్వాధ్యాయస్యవీర్యవత్త్వార్థం దేవఋషిపితృతుష్ట్యర్థం, ఉత్సనాంగతర్పణానికరిష్యే,(యజ్ఞోపవీతి భూత్వా,)సావిత్రీం తర్పయామి,బ్రహ్మాణం తర్పయామి, శ్రద్ధాంత..., మేధాంత..., ప్రజ్ఞాంత..., ధారణాంత...,సదసస్పతింత, అనుమతింత, ఛందఋషీన్‌త. అగ్నింత, అప్సుణసూర్యంత, అగ్నింత,శకుంతంత,అగ్నింత,మిత్రావరుణౌతర్పయామి అగ్నింత, ఆప స్త, అగ్నింత, మరుత స్త, అగ్నింత, వర్మాణంత, అగ్నింత, ఇంద్రాసోమౌ తర్పయామి, ఇంద్రంత, అగ్నింత, మరుత స్తర్పయామి, పవమానసోమం తర్పయామి, సోమంతర్పయామి, అగ్నింతర్పయామి, సంజ్ఞానం తర్పయామి,(ఇతితర్పయామ్యంతైరేకోనత్రింశత్తర్పణాని కృత్వా)పూర్వోక్తఏవంగుణ...తిథౌ నిత్యబ్రహ్మయజ్ఞాంగతర్పణాని కరిష్యే, ప్రజాపతి స్తృప్యతు, బ్రహ్మాతృప్యతు, వేదాస్తృప్యంతు, దేవాస్తృప్యంతు, ఋషయస్తృప్యంతు, సర్వాణిఛందాంసి తృప్యంతు,ఓంకారస్తృప్యతు,

వషట్కార_స్తృప్యతు, వ్యాహృతయ_స్తృప్యంతు, సావిత్రీతృప్యతు, యజ్ఞా_స్తృప్యంతు,ద్యావాపృథివీతృప్యేతాం,అంతరిక్షంతృప్యతు, అహో రాత్రాణితృప్యంతు, సాంఖ్యా_స్తృప్యంతు, సిద్ధా_స్తృప్యంతు, సముద్రా _స్తృప్యంతు, నద్య_స్తృప్యంతు, గిరయ_స్తృప్యంతు, క్షేత్రౌషధివనస్పతి గంధర్వాప్సరస_స్తృప్యంతు, నాగా_స్తృప్యంతు, వయాంసితృప్యంతు, గావ_స్తృప్యంతు, సాధ్యా_స్తృప్యంతు, విప్రా_స్తృప్యంతు, యక్షా_స్తృ ప్యంతు, రక్షాంసితృప్యంతు, భూతానితృప్యంతు, ఏవమంతానితృప్యంతు. (అథ ఋషయః, నివీతీభూత్వా) శతర్చిన_స్తృప్యతు, మాధ్యమా_స్తృ ప్యంతు, గృత్సమద_స్తృప్యతు, విశ్వామిత్ర_స్తృప్యతు, వామదేవ_స్తృ ప్యతు, అత్రి_స్తృప్యతు, భరద్వాజ_స్తృప్యతు, వసిష్ఠ_స్తృప్యతు, ప్రగాథా_స్తృప్యంతు పావమాన్యా_స్తృప్యంతు, క్షుద్రసూక్తా_స్తృ ప్యంతు, మహాసూక్తా_స్తృప్యంతు (ప్రాచీనావీతీ) సుమంతుజైమినివై శంపాయన పైలసూత్రభారత మహాభారత ధర్మాచార్యా_స్తృప్యంతు తృప్యంతుతృప్యంతు, జానంతిబాహవిగార్గ్యగౌతమ శాకల్యబాభ్రవ్య మాండవ్య మాండూకేయా_స్తృప్యంతు 3, గర్గీవాచక్నవీతృప్యేతాం, బడబాప్రాతిథేయీ తృప్యేతాం, సులభా మైత్రేయీ తృప్యేతాం, కహోళం తర్పయామి 3, కౌషీతకంత 3, మహాకౌషీతకంత 3, పైంగంత 3, మహాపైంగంత 3, సుయజ్ఞంత 3, శాంఖాయనంత 3, ఐతరేయంత 3, మహైతరేయంత 3, శాకలంత 3, బాష్కలం 3, సుజాతవక్త్రంత 3, ఔదవాహింత 3, మహౌదవాహింత 3, సౌజామిం 3, శౌనకం 3, ఆశ్వలాయనంత 3, యేచాన్యే ఆచార్యా_స్తేసర్వే తృప్యంతుతృప్యంతు తృప్యంతు (అథ పితృతర్పణం పితృతర్పణం పితృహీనైః కార్యం) శర్మాణం గోత్రం స్వధానమ_స్తర్పయామి, (ఏవం పితామహాదీనాం, తర్పణక్రమః. ఆదౌ పితా తథామాతా సాపత్నీ జననీతథా, మాతామహా స్సప త్నీకా ఆత్మపత్న్య_స్త్వనంతరం, సుతభ్రాతృ పితృవ్యాశ్చ మాతులా స్సహభార్యకాః, దుహితా భగినీచైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః, పితృ ష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్నుషా, శ్వశుర శ్శాలకశ్చైవ

స్వామినో గురురర్థినః ఇతి ధర్మప్రవృత్తౌ. ఋషీనపూన్సద్వాస్య, రక్షాం ధృత్వా గృహేనా విశేయుః శ్లో అత ఆరభ్యషాణ్మాసా ద్వేదాంగా నిహ్యాధీయతే, శుక్లేవేద మధీయీత కృష్ణేంగానీతి కేచన)

ఇతి ఉత్సర్జనమ్.

అథ సూక్తపారాయణమ్.

అచ్ఛావదేత్యస్యదశర్చస్య సూక్తస్యభౌమోఽత్రిః పర్జన్యఃద్వితీయా ద్యాస్తిస్రోజగత్యః నవమ్యనుష్టుప్శిష్టాష్షట్ త్రిష్టుభః, సువృష్ట్యర్థం పర్జన్యసూక్తజపే వినియోగః, *ఓం అచ్ఛావదతవసం గీర్భిరాభిస్తుహిప ర్జన్యంనమసావివాస, కనిక్రదద్వృషభో జీరదానూరేతోదధాత్యోష ధీషుగర్భం, విప్రృక్షాన్హంత్యుత హంతిరక్షసో విశ్వంబిభాయభువనంమ హావధాత్,ఉతానాగాఈషతేవృష్ణ్యావతోయత్పర్జన్యస్తనయన్హంతి దుష్కృతః, రథీవకశయాశ్వా*అభిక్షిపన్నావిర్దూతా న్కృణుతేవర్ష్యా ౩అహ, దూరాత్సింహస్యస్తనథా ఉదీరతేయత్పర్జన్యః కృణుతేవర్ష్యా ౧నభః, ప్రవాతావాంతిపతయంతి విద్యుతఉదోష దీర్జిహతేపిన్వతేస్వః, ఇరావిశ్వస్మై భువనాయజాయతే యత్పర్జన్యః పృథివీంరేతసావతి, య స్యవ్రతే పృథివీనన్నమీతియస్యవ్రతేశఫవజ్జర్భురీతి, యస్యవ్రతఓష ధీర్విశ్వరూపాస్సనః పర్జన్యమహిశర్మయచ్ఛ. ౧. దివోనోవృష్టింమరు తోరరీధ్వం ప్రపిన్వతవృష్ణో అశ్వస్యధారాః, అర్వాజేతేనస్తనయిత్ను నేహ్యపోనిషించన్నసురఃపీతానః, అభిక్రంద స్తనయగర్భ మాధాఉద న్వతా పరిదీయారథేన, దృతింసుకర్ష విషితంన్యంచం సమాభవంతూద్వ తోనిపాదాః, మహాంతం కోశముదచానిషించ స్యందంతాంకుల్యా

విషితాః పురస్తాత్, ఋతేనద్యావాపృథివీ వ్యుంధిసుప్రపాణం భవత్వ
ఘ్న్యాభ్యః, యత్పర్జన్యకనిక్రదత్స్తనయన్హంతిదుష్కృతః, ప్రతీదంవి
శ్వంమోదతే యత్కించపృథివ్యామధి, అవర్షీర్వర్షముదుషూగృభా
యాకర్ధన్వాన్యత్యేతవాఉ,అజీజనఓషధీర్భోజనాయకముతప్రజాభ్యో
విదోమనీషాం ౨ బళిత్థాపర్వతానాం ఖిద్రంబిభర్షిపృథివీ ప్రియాభూ
మింప్రవత్వతి మహ్నాజినోషిమహినీ, స్తోమాసస్త్వావిచారిణి ప్రతిష్టోభం
త్యక్తుభిః, ప్రయాంవాజంనహేషంతం పేరుమస్యస్యర్జుని, దృళ్హాచిద్యా
వనస్పతీన్క్ష్మయా దర్ధర్ష్యోజసా, యత్తేఅభ్రస్యవిద్యుతో దివోవర్షంతి
వృష్టయః, వర్షంతుతేవిభావరిదివో అభ్రస్యవిద్యుతః, రోహంతుసర్వ
బీజాన్యవబ్రహ్మద్విషోజహి ౩ ప్రసంరాజేబృహదర్చగభీరంబ్రహ్మప్రి
యంవరుణాయశ్రుతాయ, వియోజఘానశమితేవచర్మోపస్తిరే పృథివీం
సూర్యాయ, వనేషువ్యంతరిక్షంతతానవాజమర్వత్సుపయఉస్రియా
సు,హృత్సుక్రతుంవరుణో అప్స్వగ్నిందివిసూర్యమదధాత్సోమమ
ద్రౌ, నీచీనాబారంవరుణఃకబంధంప్రససర్జరోదసీఅంతరిక్షం, తేనవిశ్వస్య
భువనస్యరాజా యవన్నవృష్టిర్వ్యునత్తిభూమ, ఉనత్తిభూమిం పృథివీ
ముతద్యాం యదాదుగ్ధం వరుణోవష్ట్యాదిత్, సమభ్రేణ వసతపర్వతా
సస్తవిషీయంత శ్రథయంతవీరాః, ఇమామూష్వాసురస్య శ్రుతస్య
మహీంమాయాంవరుణస్య ప్రవోచం, మానేనేవతస్థివాం అంతరిక్షే
వియోమమే పృథివీం సూర్యేణ ౪. ఇమామూనుకవితమస్య
మాయాం మహీం దేవస్య నకిరాదధర్ష ఏకంయదుద్నానపృ
ణంత్యేనీరాసించంతీ రవనయస్సముద్రం, అర్యమ్యం వరుణ మిత్ర్యం

వాసఖాయంవాసద మిచ్ఛాప్రితరంవా, వేశంవానిత్యం వరుణా రణంవా
యచ్ఛీమాంగశ్చ కృమాశిశ్రథస్తత్, కితవాసో యద్రి రిపున్నదీవి
యద్వాఘాసత్య ముతయ న్నవిద్మ,సర్వాతావిష్య శిథి రవదేవావాథా
తేస్యామవరుణ ప్రియాసః ౫. — పర్జన్యాయప్రగాయత దివస్పుత్రాయ
మీాహ్ళుషే, సనోయవసమిచ్ఛతు, యోగర్భమో షధీనాం గవాం
కృణోత్యర్వతాం, పర్జన్యః పురుషీణాం, తస్మా ఇదాస్యేహ విర్జుహో
తామధుమత్తమం, ఇళాన్నస్సంయతం కరత్, — సంవత్సరం శశ
యానా బ్రాహ్మణా వ్రతచారిణః, వాచం పర్జన్య జిన్వతాం ప్రమం
డూకా అవాదిషుః, దివ్యా ఆపో అభియదేనమాయిం దృతిం నశుష్కం
సరసీశయానం, గవామహనమాయు ర్వత్సినీనాం మండూకానాం
వగ్నురత్రాప్రిసమేతి. యదీమేనా ఉశతో అభ్యవర్షీ త్తృష్యావతః ప్రా
వృష్యాగతాయాం, అఖ్ఖలీకృత్యా పితరం న పుత్రో అన్యో అన్య ముప
వదంతమేతి, అన్యోఅన్య మనుగృభ్ణా త్యేనో రపాంప్రసర్గే యదమంది
షాతం, మండూకో యదభివృష్టః కనిష్క న్పృశ్నిస్సంపృంక్తే హరి
తేనవాచం యదేషామన్యో అన్యస్యవాచం శాక్తస్యేవవదతిశిక్షమాణః,
సర్వంతదేషాం సమృధేవపర్వయత్సువాచో వదథనాథధ్యప్సు గోమా
యురేకో అజమాయురేకః పృశ్నిరేకో హరితఏక ఏషాం, సమానం
నామబిభ్రతో విరూపాః పురుత్రావాచం పిపిశుర్వదంతః, బ్రాహ్మ
ణాసో అతిరాత్రేన సోమేసరోన పూర్ణమభితో వదంతః, సంవత్స
రస్య తదహః పరిష్ఠయన్మండూకాః ప్రావృషీణం బభూవ, బ్రాహ్మ
ణాసస్సోమినోవాచ మక్రత బ్రహ్మకృణ్వంతః పరివత్సరీణం, అధ్వర్య

వోఘుర్ష్మిణస్సిష్యదానా ఆవిర్భవంతిగుహ్యా న కేచిత్, దేవహితంజుగు
పుర్ద్వాదశస్య ఋతుం నరోనప్రమినం త్యేతే, సంవత్సరే ప్రావృష్యా
గతాయాం తప్తా ఘర్మా అశ్నువతే విసర్గం, గోమాయురదాదజమా
యురదాత్పృశ్నిరదాద్ధరితో నోవసూని, గవాం మండూకా దదత
శ్శతాని సహస్రసావే ప్రతిరంత ఆయుః ర. ఉపప్లవద మండూకీ
వర్షమావదతాదురి, మధ్యేహ్రదస్య ప్లవస్వనిగృహ్యా చతురః పరః
...ఋషయో వై సరస్వత్యాం సత్రమాసత తేకవష మైలూషంసోమా
దనయన్ దాస్యాః పుత్రః కితవో బ్రాహ్మణః కథంనోమధ్యేదీక్షిష్టేతి
తం బహిర్ధన్వోదవహన్నత్రైనం పిపాసాహంతు సరస్వత్యాఉదకంమా
పాదితిస బహిర్ధన్వోదూహ్యః పిపాసయావిత్త ఏతదపోనప్త్రీయ మపశ్య
త్ప్రదేవత్రా బ్రహ్మణేగాతు రేత్వితి తేనాపాం ప్రియంధామోపాగచ్ఛ
త్తమాపోనూదాయం స్తం సరస్వతీసమంతంపర్యధావ త్తస్మాద్ధాప్యేత
ర్హి పరిసారక మిత్యాచక్షతే తత దేనంసరస్వతీసమంతం పరిససార తేవా
ఋషయోబ్రువన్విదుర్వాఇమం దేవా ఉపేమం హ్వయామహా ఇతి
తథేతి తముపాహ్వయం తతముపహూయైతదపోనప్త్రీయమకుర్వత
ప్రదేవత్రా బ్రహ్మణేగాతు రేత్వితి తేనాపాం ప్రియంధామోపాగచ్ఛ
న్నుపదేవానా ముపాపాంప్రియంధామ గచ్ఛత్యుపదేవానాం జయతీ
పరమం లోకం య ఏవంవేదయశ్చైవం విద్వానేత దపోనప్త్రీయం
కురుతే తత్సంతత మను బ్రూయాత్సంతత వర్షిహ ప్రజాభ్యః పర్జన్యో
భవతియత్రైవం విద్వానేతత్సంతత మన్వాహాయ దవగ్రాహ మను
బ్రూయా జ్జీమూతవర్షిహ ప్రజాభ్యః పర్జన్యస్యాత్తస్మాత్త త్సంతత
మేవానూచ్యంతస్యత్రిః ప్రథమాంసం తత మన్వాహ తేనైవ తత్సర్వం
సంతత మనూక్తం భవతి. ౧

* అథాతో రేతసస్సృష్టిః ప్రజాపతే రేతో దేవా దేవానాం రేతో వర్షం వర్షస్య రేత ఓషధయ ఓషధీనాం రేతోన్నమన్నస్య రేతో రేతో రేతసః రేతః ప్రజాః ప్రజానాం రేతో హృదయం హృదయస్య రేతో మనో మనసో రేతో వాగ్వాచో రేతః కర్మ తదిదం కర్మ కృతమయం పురుషో బ్రహ్మణో లోకస్స ఇరామయో యద్ధిరామయ త్తస్మాద్ధిరణ్మయో హిరణ్మయో హవా అముష్మిన్ లోకే సంభవతి హిరణ్మయ స్సర్వేభ్యో భూతేభ్యో దదృశేయ ఏవం వేద ౨.

ఇతి సూక్తపారాయణమ్.

అథ వేదవ్రతాని.

మహానామ్నీవ్రతమ్.

† (అథ వేదవ్రతాన్యుదగయనే శుక్లపక్షే నాందీపూర్వకం కుర్వీత, మహానామ్నీవ్రతం త్రయోదశే వర్షే కుర్యాత్, వాపనాదిపరిదానాంతం, ఉపనయనహోమవదాచార్యః కుర్యాత్, మేఖలాజినదండధారణం కారయిత్వా, స్విష్టకృదాదికం సమాపయేత్, సంవత్సరం వ్రతం చారయిత్వా,) పూర్ణే సంవత్సరే గ్రామాద్బహిస్తీర సమీపే (మహానామ్నీవ్రతం కరిష్యే) ఇతి సంకల్ప్య, ఉపలేపనాద్యాఘార దేవతే ఆజ్యేన, చక్షుషీ ద్వారమగ్నిం, అగ్నివాయు సూర్యాంశ్చ ప్రధాన దేవతా శ్చరుద్రవ్యేణేత్యాది, బ్రహ్మచార్యాత్మనో భోజనాయ చౌలం నాతిరిక్తం తూష్ణీం వ్రీహీన్నిరుప్య, ప్రోక్ష్య అవహననాదితిలమిశ్రం శ్రపయిత్వాఽఽచార్యాయ నివేదయేత్, ఆచార్యో బ్రహ్మచారిణం వ్రతలో

† ఈ వ్రతములు నియతాధ్యయనపరునకు చెప్పినవిగా నున్నవి. కాబట్టి మధ్యరాష్ట్రమందు చేయునట్టి ఆచారము లేదు.

పాకఀపృచ్ఛేత్, తేయదిలఘు నిమిత్తాదాపత్కారితాశ్చేన్న ప్రాయశ్చి త్తం గురునిమిత్తాద్బుద్ధిపూర్వాశ్చే దనురూపం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, పునర్వ్రతం సంవత్సరం చారయిత్వా, అనంతర మేతత్కుర్యాత్, ఆఘా రాంతేచరుమవదాయ, బ్రహ్మచారిణా సమన్వారబ్ధః, అగ్నావగ్ని శ్చరతి ప్రవిష్టఋషీణాం పుత్రో అధిరాజ ఏషః, తస్మైజుహోమి హవిషాఘృతేన మాదేవానాం మోముహద్భాగధేయం మో అస్మాకం మోముహ ద్భాగధేయం స్వాహా, అగ్నయ ఇదం, * యాతిరశ్చీనిపద్యతేహం విధ రణీ ఇతి, తాంత్వా ఘృతస్యధారయా యజేసంరాధనీమహం స్వాహా, అగ్నయఇదం, యస్మైత్వా కామకామాయ వయంసమ్రాడ్యజా మహే, తమస్మభ్యం కామం దత్వాథేదం త్వం ఘృతం పిబ స్వాహా, అగ్నయ ఇదం, * అయంనో అగ్ని ర్వరితః కృణోత్వయం మృధః పుర ఏతు ప్రభిందన్, అయం శత్రూ న్జయతు జర్హృషాణోయం వాజో జయతు వాజసాతౌ స్వాహా, అగ్నయఇదం, * అసూయంత్ర్యే చాను మత్యైస్వాహా, అగ్నయఇదం, ప్రదాత్రేస్వాహా, అగ్నయఇదం, భూ స్స్వాహా, అగ్నయఇదం, భువస్స్వాహా, వాయవఇదం, స్వస్స్వా హా, సూర్యాయేదం, * స్విష్టకృతేవద్య బర్హిషి నిధాయై తత్ స్థాలీ పాకం సర్వమశాన, (ఇతి బ్రహ్మచారిణం బ్రూయాత్,) భుక్తవంతముప తిష్ఠస్వాదిత్య (మితి బ్రూయాత్, బ్రహ్మచారీ జలపూర్ణాంజలి రాదిత్య ముపతిష్ఠతే,) * త్వం వ్రతానాం వ్రతపతిరసి వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకే యంతేన శకేయంతేన రాధ్యాస(మితి, తతస్తూష్ణీం జలం విసృజ్య, సమ్మీల్యవాచం యచ్ఛేత్, ఆచార్యోహతేన వాససా త్రిః ప్రదక్షిణం తస్య శిరస్సముఖం వేష్టయిత్వా, సంప్రైషంబ్రూయాత్,) ఏకరాత్రం కాలమేవం భూతో స్వపన్న(వేతి, త్రిరాత్ర మితివా, తథైవ కుర్యాత్ బ్రహ్మచారీ, తత ఆచార్య స్స్విష్టకృదాదికం సమాపయేత్, అన్యాని సశయనభోజనాని బ్రహ్మచారీ నకుర్యాత్)

(ఏకరాత్రం నీత్వా త్రిరాత్రంవాప రేద్యుర్మంత్రస్నానంకుర్యాత్, ఆచార్యఈశాన్యా మగ్నింప్రతిష్ఠాప్య, అలంకృత్య, అగ్నేరుత్తరత ఉదకమండలుం ఖడ్గందృషదంచ నిధాయ, **వాయవ్యాం**వత్సతరీం బధ్వా, ఈశానాగ్రేషుదర్భేషు, ఈశాన్యాభిముఖ ఉపవిశేత్, బ్రహ్మచారీముఖలేపాన్ ప్రక్షాళ్య,అగ్న్యాచార్యౌ ప్రదక్షిణంకృత్వా,ఆచార్యస్యాభివాద్య,తేష్వేవతృణేషుఆచార్యస్యపశ్చాన్నైఋత్యభిముఖ ఉపవిశ్య, పృష్ఠేనపృష్ఠంసంధాయబ్రూయాత్,) మనసా మహానామ్నీవ్రతంభో అనుబ్రూహీతి, (తతో**గురుః** వ్రతలోపాన్ పృష్ట్వాను**గుణ**ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, అక్షిణీసమ్మీల్య మహానామ్నీఋచః పురీషపదైస్సహత్రిర్బ్రూయాత్,) *విదామఘవన్విదాగాతుమనుశంసిషోదిశః, శిక్షాశచీనాంపతే పూర్వీణాంపురూవసో, ఆభిష్ట్వమభిష్టిభి స్స్వర్ణాంశుః, ప్రచేతనప్రచేతయేంద్రద్యుమ్నాయనఇషే, ఏవాహిశక్రోరాయేవా వాజాయవజ్రివః,శవిష్ఠవజ్రిన్నృంజసేమంహిష్ఠవజ్రిన్నృంజసఆయాహి పిబమత్స్వ, విరారాయేనువీర్యం భువోవాజానాం పతిర్వశాంఅను, మంహిష్ఠవజ్రిన్నృంజసేయ శ్శవిష్ఠశ్శూరాణాం, యోమంహిష్ఠోమఘోనామంశుర్నశోచిః, చికిత్వోఅభినూన యేంద్రోవిదేతమస్తుహి, ఈశేహి శక్రస్తమూతయేహవామహేజేతార మపరాజితం, సనఃపర్షదతిద్విషః, సనఃపర్షదతిద్విషఃపూర్వస్యయత్తే అద్రివోంశుర్మదాయ, సుమ్న ఆధేహినోవసో, పూర్తిశ్శవిష్ఠశస్యతేవశీహిశక్రోనూనంతంవ్యంసన్యసే, ప్రభోజనస్యవృత్రహన్సమర్యేషుబ్రవామహే,శూరోయోగోషుగచ్ఛ సఖాసుశేవోఅద్వయుః, ఏవాహ్యేవైవాహ్యగ్నే, ఏవాహీంద్ర,ఏవాహిపూషన్,ఏవాహిదేవాః. నవపురీషపదాని. (తస్యోష్ణీషంవిసృజ్య,) మిత్రస్యత్వాచక్షుషాప్రతీక్షేమిత్రస్యత్వాచక్షుషాసమీక్ష్యే,(ఇత్యాదిత్యమీక్షయేత్)మిత్రస్యవశ్చక్షుషానువీక్షే (ఇత్యశ్మప్రభృతి సంభార

సహితాదిశః)*మిత్రస్యత్వాచక్షుసా ప్రతిపశ్యామియోస్మాన్ ద్వేష్టియం చవయంద్విష్మ స్తంచక్షుషో ర్హ్వోత్యృచ్ఛ (త్వైతిపున రాదిత్యముభౌ భూమిం స్పృష్ట్వాజ పేతాం,) అగ్న ఇళానమఇళానమ ఋషిభ్యోమంత్రకృద్భ్యోన మోఅస్తు దేవేభ్యశ్శివానశ్శంతమాభవసుమృళీకా సరస్వతి,మాతేవ్యో మసందృశి, భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాశన్న ఇంద్రాగ్నీభవతా మవోభిః స్తుషేజనంసువ్రతం నవ్యసీభిరితికయానశ్చిత్ర ఆభువదితితిస్రః స్యోనాపృథివీభవేతి (అథపూర్వవదనుప్రవచనీయహోమం కుర్యాత్, సావిత్ర్యాస్థానేమహా నామ్న్యాభ్యస్స్వాహేతి అథమహావ్రతమిత్యా ద్యారణ్యకంత్రిః బ్రూయాత్, మిత్రస్యత్వేత్యది భూమిస్పర్శనాంతే, అనుప్రవచనం కుర్యాత్ సావిత్ర్యాస్థానే మహావ్రతాయస్వాహా ఇతి.)

ఇతి వేదవ్రతేషు మహానామ్నీవ్రతమ్.

అథ ఉపనిషద్వ్రతమ్.

(పంచదశే వర్షే సంవత్సరంవ్రతాంతం సమానం వివిక్తదేశే ఉపనిషదంభో అనుబ్రూహి, ఇతియాచితః, అథాత స్సంహితాయా ఉపనిష దితి తృతీయారణ్యకంత్రిః బ్రూయాత్, ఆదిత్యవీక్షణాదికం సమానం, సావిత్ర్యాస్థానే ఉపనిషదే స్వాహా, ఇతి.

ఇతి ఉపనిషద్వ్రతమ్.

అథ గోదానమ్.

షోడశేవర్షే స్వస్తివాచనాభ్యుదయికే కృత్వా బ్రహ్మతేజః ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వార్షికం గోదానవ్రతం చరిష్యతః అస్య బ్రహ్మ చారిణః శ్మశ్రు సంస్కారసహితం గోదాన కర్మ కరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య ఉపలేపనాదికం సర్వం చౌలవదాచార్యః కుర్యాత్, అత్రవిశేషాః

వక్ష్యామః, సమాతురుత్సంగోపవేశనం, * అదితి శ్మశ్రూణివప ఇత్యోతి ముఖం త్రిరున్దనం శ్మశ్రుపక్షే కుశపింజూలనిధానం)*వస్త్రావపసిశ్మశ్రూణి శింధు శిరోముఖం మాస్యాయుః ప్రమోషీ (రితి క్షురనిమార్జనం)*శితోష్ణాభిరద్భిరబర్ధం కుర్వాణో క్షుణ్వ౯ కుశసీకేశశ్మశ్రులోమనఖాని ఉదక్సంస్థానికు (ర్విత్వినాపితశాసనం, శేషంసమానం, హో మేసమాప్తే, బ్రహ్మచారీవా గృతోహశ్శేష మనుపదిశం స్థిత్వాస్తమిత ఆచార్య సమీపే వరం దదామీతి వాచం విసృజేత్, గోమిథునమాచార్యాయ దద్యాత్, పరేద్యురారభ్య పూర్వవ ద్వ్రితం సంవత్సరం చరేత్ సర్వేషు వ్రతేషు కేశధారణం భవతి భవతి

ఇ తి గో దా న మ్.

ఇతి సప్రయోగ స్మార్తప్రదీపికాయాం ప్రథమాధ్యాయః

సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాయాం

ద్వితీయాధ్యాయః.

అథ సమావర్తనమ్.

(అథసమావర్తనం చరితబ్రహ్మచర్యః, విద్యాంతేగురుమర్థన సంపూజ్య తేనానుజ్ఞాతః, స్వయమేవకుర్యాత్, తత్రైతానిసంపాదయేత్, మణింకుండలే, వస్త్రయుగంఛత్రం, ఉపానద్యుగందండం స్రజమున్మర్దనం, అనులేపనమాంజనం, ఉష్ణీషం, ఇతి. ఆత్మనేచాచార్యాయచ, ప్రాగుదీచీందిశంగత్వా యజ్ఞీయస్యవృక్షస్య ప్రాగుదగ్గతశాఖాయాం ప్రాదేశమాత్రాం సమిధంఛిత్వా, ఉపరినిధాయ స్వస్తివాచనాభ్యుదయికేకృత్వా, గామన్నంచబ్రాహ్మణేభ్యః ప్రదాయ,) ఏవంగుణ...తిథౌ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే, నమోమహద్భ్యోనమో— దేవాః, (దక్షిణాంగృహీత్వా, పరిషత్సన్నిధౌనిధాయ, నమస్కృత్య) ఆశేషేహేపరిషత్ మదియాం విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్యమయా సమర్పితాం ఇమాంసౌవర్ణీం దక్షిణాంస్వీకృత్య, మమఉపనయనకాలే, ఆచార్యోపదిష్టానాం యథోక్తశౌచాచమన, కాలత్రయసంధ్యావందన, సావిత్రీజపాగ్నికార్య, మాతృపితృభ్రాతృమాతులాచార్యాద్యభివాదన, భిక్షాన్నభోజన గురూపాసనవేదాధ్యయన, సర్వదాదండాజినధారణాది, శ్రౌతస్మార్తబ్రహ్మచర్య నియమానాం, ఉపేక్షాజనితదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం, దివాస్వాపనగంధమాల్యాంజన, తాంబూలాదిసేవనదంతధావన, కామినీసంభాషణనృత్తదర్శనగీతశ్రవణ, శూద్రస్పర్శన, చండాలసంభాషణ, పాదుకారోహణ సహభోజనోచ్ఛిష్టభోజన, పర్యుషితభోజనాది నిషిద్ధాచరణదోషనిర్హరణార్థం, వేదవ్ర

తలోపజనితదోష పరిహారార్థం, స్నాతకవ్రతయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థంచ, యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య, మామనుగృహ్ణంతు భవంతః, (ఇతివదేత్, బ్రాహ్మణాః) అనుగృహ్ణీమః, (పరిషదపదక్షిణాం గృహీత్వా, ప్రతినిమిత్తంపాదకృచ్ఛ్రమాచ రతివదేత్) ఏవంగుణ...తిథౌకృచ్ఛ్రత్రయామ్నాయచరిష్యే, హిరణ్యగర్భ...అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యాం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రపదదే నమమ. ఏవంగుణ... తిథౌ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మచర్యాంగ ప్రాతరగ్నికార్యంకరిష్యే,) ఉపలేపనాద్యగ్ని ప్రార్థనాంతే, త్రిః పరిసమూహ్య త్రిః పర్యుక్ష్యాలంకృత్య సమిధ మాదధ్యాత్,) అగ్నయే సమిధం హిరణ్యగర్భోగ్నిరనుష్టుప్, అగ్నిసమిదాధానే వినియోగః, * అగ్నయే సమిధం... వయం స్వాహా, అగ్నయఇదం, (అథహస్తం ప్రక్షాళ్యాగ్ని మ పస్పృశ్య ఓష్ఠౌవిలోకా సంవృత్య, ముఖం నిమార్ష్టి,) ఓం తేజసామానమనజ్మి ...అభివాదయే ఏవంగుణ...తథౌ చరిత బ్రహ్మచర్యోహం ఆచార్యానుజ్ఞాత స్సమావర్తనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే, ఉపలేపనాద్యగ్ని ప్రార్థనాంతే, ఏవంగుణ...థౌ సమావర్తన హోమాంగ మన్వాధానం కరిష్యే, అస్మి న్నన్వాహితాగ్నా వగ్నింజాతవేదసమిద్ధ్యేన ప్రజాపతిం చాఘారదేవతే ఆజ్యేన, త్రివారమగ్నిం పవమానం ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతా ఆజ్యేన అగ్నిముపరిద్రవ్యేణ, విశ్వాన్దేవాన్ దశ సమిద్భిః, ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతం, ఇధ్మసన్నహనేనరుద్రం...స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం, సోదకేనేత్యాది, ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, బద్ధ్వాబర్హిషీచేతి, ఇధ్మాధానాంతే...ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం, అగ్న ఆయూంషి పవస ఇతి త్రయాణాం మంత్రాణాం శతం వైఖానసా ఋషయః అగ్నిః పవమానో దేవతా గాయత్రీ ఛందః,సమావర్తనప్రధానాజ్య హోమే వినియోగః,*అగ్న ఆయూంషి ...దుచ్ఛునాంస్వాహా, అగ్నయే పవమానా యేదం, * అగ్నిరృషిః...

గయం స్వాహా, అగ్నయే పవమానాయేదం, * అగ్నే పవస్వస్వపా ...పోషం స్వాహా, అగ్నయ ఇదం,*ప్రజాపతే న్హిరణ్యాగర్భః...రయీణాం స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం, (గోదాన వచ్ఛ్మశ్రుకర్మస్వాయమేవ కుర్యాత్,) ఉష్ణేనవాయఉదకేనేహి,(ఇతియుగపదన్యస్మిన్నినయేత్,నవనీతందధిద్రప్సాన్వా గృహీత్వా, త్రీణిత్రీణికుశపింజూలాన్యాదాయాస్తే,) అదితిశ్మశ్రూణివపత్వాప ఉందంతువర్చసే, ఓషధేత్రాయస్వమాం స్వధితేమామాహింసీః,*యేనావపత్సవితాక్షు రేణ...విద్వాన్, తేనబ్రహ్మాణోవపతేదమమాయుష్మాంజర దష్టిర్యథాసం, (ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్యప్రాగగ్రాన్కుశాం చ్ఛమీపర్ణైస్సహస్వాయమేవానడుహగోమయే నిదధాతి,)*అదితిశ్మశ్రూణివపత్వాప ఉందంతువర్చసే, ఓషధేత్రాయస్వమాంస్వ...హింసీః, * యేనధాతా...వపతు, తేనమఆయుషేవపామి శుశ్లోక్యాయస్వస్తయే.(ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య,ప్రాగగ్రాన్...దధాతి,) *అదితిశ్మశ్రూణి వపత్వాప ఉందంతువర్చసే, ఓషధేత్రాయస్వమాం... హింసీః, * యేనభూ...సూర్యం, తేనమఆయుషే...స్వస్తయే, (ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య, ప్రాగగ్రాన్...దధాతి, త్రిభిశ్చతుర్థం, ఏవముత్తరేకేశపక్షేత్రయః పర్యాయాః,)*యత్ క్షురేణమర్చయతా సుపేశసావప్తావపసి కేశాన్, శుంధిశిరోముఖంమయాయుః ప్రమోషీ (రిత్యగ్రత ఆరభ్యక్షురధారాంనిమృజేత్, తతఃకరంజబీజపిష్టేనోన్మర్దనం కృత్వా, శీతోష్ణాభిరద్భిస్స్నాత్వా, ఆచమ్య), యువంవస్త్రాణిదీర్ఘతమామిత్రావరుణౌ త్రిష్టుప్, వస్త్రధారణేవినియోగః, *యువంవస్త్రాణిపీవ సావసాధేయువోరచ్ఛిద్రామంతవోహసర్గాః,అవాతిరతమనృతాని విశ్వఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే,(ఇత్యహతేవాససీ ఆచ్ఛాద్య, కౌపీనంవిసృజేత్, ఆచమ్య,) *అశ్మనస్తేజోసి చక్షుర్మేపాహి, (ఇతిసవ్యపూర్వంచక్షుషీ అంజయీత,) *అశ్మనస్తేజోసిశ్రోత్రం మేపాహి,(ఇతికుండలేఆపబధ్నీత,సర్వత్రానువర్తతే మంత్రః, కుంకుమచందనాద్యనులేపనేన పాణీప్రలిప్య, ముఖమగ్రేబ్రాహ్మ

ణోఽనులింపేత్, పశ్చాదితరగాత్రాణి,) *అనార్త్తాస్యనార్త్తోహంభూయా సం, (ఇతిశిరసి స్రజంబధ్నీత, దేవానాం ప్రతిష్ఠేష్ఠః సర్వతోమాపాతం, (ఇతియుగపదుపానహావాస్థాయ,) దివశ్ఛద్మా(సీతి ఛత్రమాదత్తే,)*వేణు రసి వానస్పత్యోఽసి సర్వతోమాపాహి,(ఇతి వైణవందండం) ఆయుష్య మూక్తస్య, సనకాదయో హిరణ్యగర్భో ఽనుష్టుప్, పంచమ్యష్టమీ నవమ్యస్త్రిష్టుభః, సప్తమీశక్వరీ, స్వర్ణమణిధారణే వినియోగః, *ఆయుష్యంవర్చస్యం రాయస్పోషమౌద్భిదం, ఇదం హిరణ్యం వర్చస్వ జ్జైత్రాయా విశతాదిమాం, ఉచ్చైర్వాజీ పృతనాషా ట్సభాసాహం ధనంజయం, సర్వాస్సమగ్రా ఋద్ధయోహిరణ్యేస్మిం త్సమాహితాః, శునమహం హిరణ్యస్యపితుర్నామేవ జగ్రభ, తేన మాంసూర్యత్వచ మకరం పూరుషప్రియం, సమ్రాజంచ విరాజంచాభిష్టి ర్యాచమే ధ్రువా, లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయా ముఖేత యామామింద్రసంసృజ, అగ్నేః ప్రజాతం పరియద్ధిరణ్య మమృతం జజ్ఞే అధిమర్త్యేషు, యఏవ ద్వేదస ఇదేన దర్హతి జరామృత్యు ర్భవతియో బిభర్తి, యద్వేదరాజా వరు ణో యదుదేవీ సరస్వతీ, ఇంద్రోయద్వృత్రహా వేదతన్మేవర్చస ఆ యుషా, నతద్రక్షాంసిన పిశాచా శ్చరంతి దేవానా మోజః ప్రథమజం హ్యేతత్, యోబిభర్తిదాక్షాయణా హిరణ్యం సదేవేషు కృణుతే దీర్ఘమాయు స్సమనుష్యేషు కృణుతే దీర్ఘమాయుః, యదాబధ్నం దాక్షాయణా హిరణ్యం శతానీకాయ సుమనస్యమానా, తన్మ ఆబ ధ్నామి శతశారదాయా యుష్మాన్జరదష్టి ర్యథాసత్, ఘృతాదుల్లుప్తం మధుమత్సువర్ణం ధనంజయం ధరుణందారయిష్ణు, వృణక్సపత్నాద ధరాంశ్చ కృణ్వదారోహమాం మహతే సౌభగాయ, ప్రియంమా

కురు దేవేషు ప్రియంరాజసుమాకురు, ప్రియం విశ్వేషు గోప్త్రేషు మయిధేహి రుచారుచా, అర్వాంచమింద్ర మముతోహవామహే యోగ్గో జిద్ధన జిదశ్వజిద్యః, ఇమంనో యజ్ఞం విహావే జుషస్వాస్యకుర్మోహరివో మేదినంత్వా. (ఇతి సూక్తేన స్వర్ణమణిం కంఠే ప్రతిముచ్య, అహతేనోష్ణీషేణ శిరోవేష్టయిత్వా, కాశీయాత్రార్థం గచ్ఛేత్)

శ్లో. చరిత బ్రహ్మచర్యోహం కృతవ్రతచతుష్టయః, కాశీయాత్రాం గమిష్యామి అనుజ్ఞాం దేహిమేశుభాం (ప్రతివచనం) సాలంకారాం మమసుతాం కన్యాందాస్యామితేద్విజ, పాణింగృహీత్వా సాగ్నిస్త్వం గచ్ఛస్వాగచ్ఛమద్గృహం (ఇతి శ్వశురేణప్రార్థితః, ఉపానహౌ త్యక్త్వా, తస్మింత్సమిధమాదధ్యాత్, ఉపరిస్థాపితాం), స్మృతంచమ ఇత్యస్య ప్రజాపతి రగ్నిరష్టి, * స్మృతంచమేఽస్మృతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, నిందాచమేఽనిందాచమే తన్మఉభయవ్రతం, విద్యాచమేఽ విద్యాచమేతన్మఉభయవ్రతం, శ్రద్ధాచమేఽశ్రద్ధాచమే తన్మఉభయవ్రతం, ప్రజ్ఞాచమేఽప్రజ్ఞాచమే తన్మఉభయవ్రతం, ఇష్టంచమేఽనిష్టంచమే తన్మఉభయవ్రతం, దత్తంచమేఽదత్తంచమే తన్మఉభయవ్రతం, అధీతంచమేఽనధీతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, కృతంచమేఽకృతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, సత్యంచమేఽసత్యంచమే తన్మఉభయవ్రతం, శ్రుతంచమేఽశ్రుతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, వ్రతంచమేఽవ్రతంచమే తన్మఉభయవ్రతం,యదగ్నే సేంద్రకస్య సప్రజాపతికస్యసఋషికస్యసఋషిరాజన్యస్య సపితృకస్యసపితృరాజన్యస్య సమనుష్యస్యసమనుష్యరాజన్యస్య సాకాశస్యసాతికాశస్య సానూకాశస్యసప్రతికాశస్యసదేవమనుష్యస్యస్య సగంధర్వాప్సరస్కస్యస ఆరణ్యైశ్చ పశుభిర్గ్రామ్యైశ్చ యన్మ ఆత్మన ఆత్మనివ్రతం, తన్మే సర్వవ్రతమిదమహామగ్నే సర్వతోభవామిస్వాహా, (ఇతిసమిధమాధాయ,స్మృతం నిందాచవిద్యాచశ్రద్ధా ప్రజ్ఞాచపంచమీ, ఇష్టం దత్త మధీతం చ కృతం సత్యం శ్రుతం వ్రత మితిక్రమేణ ద్వాదశవాక్యాని ప్రతివాక్యం వదన్, తత్తదంతే తత్తద్వాక్యం నఞ్ పూర్వంచ

ప్రయుజ్యతన్న ఉభయవ్రత మితిచోక్త్వా యదగ్నే సేంద్రస్యేతిమంత్రాంతే హోమః ఉపవిశ్య,) మమాగ్నేవర్చ ఇతి నవర్చస్య సూక్తస్య విహవ్యో విశ్వేదేవా స్త్రిష్టుప్, అంత్యాజగతీ, సమావర్తన ప్రధాన దశ సమిద్ధోమేవినియోగః, * మమాగ్నేవర్చో విహవేష్వస్తు వయం త్వేంధానా స్తన్వం పుషేమ, మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్ర స్త్వయాధ్య క్షేణ పృతనాజయేమ స్వాహా. విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం ౧. *మమదేవా విహవే సంతు సర్వ ఇంద్రవంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః, మమాంతరిక్ష మురులోక మస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మింత్స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౨ * మయిదేవా ద్రవిణమాయజంతాం మయ్యాశీ రస్తుమయి దేవహూతిః, దైవ్యా హోతారో వనుషంత పూర్వే రిష్టాస్స్యామ తన్వాసు వీరాస్స్వాహా, విశ్వే...ఇదం. ౩. *మహ్యం యజంతు మమయానిహవ్యాకూతి స్సత్యా మనసోమే అస్తు, ఏనోమానిగాంకతమ చ్చనాహం విశ్వేదేవాసో అధివోచతాన స్స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౪. * దేవీష్షళుర్వీరు రునః కృణోత విశ్వే దేవాస ఇహవీరయధ్వం, మాహాస్మహి ప్రజయామా తనూభిర్మార ధామద్విషతే సోమరాజన్ స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౫ * అగ్నేమన్యుం ప్రతి నుదన్ప రషా మదబ్ధోగోపాః పరిపాహినస్త్వం, ప్రత్యంచోయంతు నిగుతః పునస్తే ౩ మైషాం చిత్తం ప్రబుధాం వినేశత్ స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౬. * ధాతాధాతౄణాం భువనస్య యస్పతిర్దేవం త్రాతార మభిమాతిషాహం, ఇమం యజ్ఞ మశ్వినోభా బృహస్పతి ర్దేవాః పాంతు యజమానన్న్యర్థాత్ స్వాహా, విశ్వే...ఇదం. ౭.*ఉరువ్యచానో

మహిమాపశ్శర్మయం స దస్మి న్వావే పురుష్ఠాలాతః పురుత్మః, సనః ప్రిజాయై హార్యశ్వ మృళ యేదంద్రిమానో రీరిషో మాపరాదా స్స్వాహా, విశ్వే ...ఇదం. ౮ * యేన స్సపత్నా అపతే భవం త్వింద్రాగ్ని ఖ్యామవ చాథామహేతాః, వసవో రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తార మధిరాజ మక్రిం త్స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౯ * అరూవంచ మింద్ర మముతో హవామహే యోగోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః, ఇమం నో యజ్ఞం విహవేజుషస్వాకుర్మోహరివోమేదినంత్వాస్వాహా, విశ్వే... ...ఇదం. ౧౦

ఇతి సమావర్తనమ్.

అథ మహావ్యాహృతిహోమః.

ఏవంగుణ...అథా బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వక్ష్యమాణప్రకారేణ మహావ్యాహృతిహోమం కరిష్యే,*భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచమహతేచ స్వాహా,అగ్నయేచపృథివ్యైచ మహతఇదం, * భువో వాయవేచాంతరిక్షాయచ మహతేచస్వాహా, అంతరిక్షాయమహతఇదం, *సువరాదిత్యాయచ దివేచమహతేచస్వాహా, ఆదిత్యాయచ దివేచమహతఇదం,*భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చమహతేచస్వాహా, చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యమహత ఇదం,*పునరూర్జానివర్తస్వ పున రగ్న ఇషాయుషా, పునర్నఃపాహి విశ్వతస్స్వాహా,అగ్నయఇదం,సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా, విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరిస్వాహా, అగ్నయఇదం, * పాహినోఅగ్న ఏనసేస్వాహా,అగ్నఏనసఇదం,*పాహినోవిశ్వవేచసేస్వాహా,విశ్వవేదసఇదం,*యజ్ఞంపాహివిభావసోస్వాహా, విభావసవఇదం,*సర్వంపాహిశతక్రతోస్వాహా, శతక్రతవ

ఇదం,*పాహినోఅగ్న ఏకయాపాహ్యుత ద్వితీయయా, పాహ్యూర్జం
తృతీయయాపాహి గీర్భిశ్చతసృభిర్వసోస్వాహా,అగ్నయ ఇదం, *పునరూ
ర్జా...విశ్వతస్స్వాహా, అగ్నయ ఇదం, *సహరయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వా
హా, అగ్నయ ఇదం,(ఏవం త్రయోదశాహుతయ స్స్యుః, యదస్యేత్యాది
స్విష్టకృదాదికం సమాప్య,)ఏవంగుణ...తిథౌ స్నాతకాంగ ద్వితీయయ
జ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే,) యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా, యజ్ఞోపవీతం
ధృత్వా, మేఖలాదినిత్యక్త్వా, ఏవం సంకల్పయేత్,) ననక్తంస్నాయాం,
ననగ్నస్స్నాయాం, ననగ్నాంస్త్రియ మీక్షేయం అన్యత్ర మైథునాత్,
వర్షతినధావేయం, నవృక్షమారోహేయం, నకూపమవరోహేయం,
నబాహుభ్యాం నదీం తరేయం, నసంశయమభ్యాపద్యేయం, (ఇత్యేవం
సమాప్తవ్రత్తః,గురుణావిసృజ్యమానోగురోర్నామ సంబుద్ధ్యాఉపాంశూ
క్త్వా, ఊర్ధ్వముచ్చైః త్రిర్బ్రూయాత్,) సోమవాసు దేవ గార్హస్థ్యంప
త్స్యమ్యోభో(ఇతి,)ప్రాణాపానయోరురువ్యచాస్తయాప్రపద్యే దేవా
యసవిత్రే పరిదదాం(మీతి,ఆమంత్రైరింద్రహారిభిరితిచబ్రూయాత్,)ఆమం
త్రైరింద్రహరిభిర్యాహి మయూరరోమభిః, మాత్వాకేచిన్నియమన్వి
న్నపాశినోతి ధన్వేవతాంఇహి, వృత్రఖాదోవలంరుజః పురందర్శో
అపామజః, స్థాతారథస్యహర్యో రభిస్వరఇంద్రో దృళ్హా చిదారుజః,
(ఇత్యాచార్యో వ్యతో మంత్రౌజపతాం,)ఓంప్రాక్స్వస్తి (ఇతిదద్యాత్,మహి
త్రీణా మవోస్తుద్యుక్షం మిత్రస్యార్యమ్ణః,దురాధర్షంవరుణస్య, నహితే
షామమాచ నసాధ్వాసువారణేషు, ఈశేరిపురఘశంసః, యస్మైపుత్రా
సోఅదితేః ప్రజీవసేమర్త్యాయ, జ్యోతిర్యచ్ఛంత్యజస్రం *తచ్ఛంయోరా
వృణీమహే, గాతుంయజ్ఞాయ,గాతుంయజ్ఞపతయే, దైవీస్స్వస్తిరస్తునః,
స్వస్తిర్మానుషేభ్యః, ఊర్ధ్వంజిగాతుభేషజం, శంనోఅస్తుద్విపదే శంచతు
ష్పదే,ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ఇత్యనుమంత్ర్య సోమవత్స తథా కురు,
(ఇత్యతిసృజేత్)

ఇతి మహావ్యాహృతిహోమః.

అథ వివాహయోగ్యకన్యావరలక్షణమ్.

అథోద్వాహః, లక్షణ్యో వరో లక్షణవతీం యవీయసీం భ్రాతృమతీమసపిండామసగోత్రజాం కూటస్థమారభ్య మాతృతః పితృతశ్చస్వసృమాతృపుత్రీభావమనాపన్నాం నివృత్తేఽపి సాపిండ్యే తథావిధాయాభార్యాయాః స్వసురపత్యంపితృవ్యపత్న్యాస్స్వసారం తథాసపత్నీమాతుస్తయో రపత్యంచహిత్వా తథామాతృగోత్రజాంచేతికేచిత్ తదపత్యమసగోత్రంహిస్యాత్ ఇత్యపూర్ణదశవర్షాం కన్యాముద్వహేత్ —

ఇతి వివాహయోగ్యకన్యావరలక్షణమ్.

అథ వివాహః.

(పూర్వేద్యుస్స్వస్తి వాచయిత్వా గ్రహమఖం కుర్యాత్ తత్పితానాందీశ్రాద్ధం కుర్యాత్, కన్యాపితాచైవం, పరేద్యు స్స్వస్తివాచయిత్వా) ఏవంగుణ...తిథౌ మమ దేవఋషిపితృఋణాపాకరణహేతుభూతధర్మప్రజోత్పాదనసిద్ధిద్వారా శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం కన్యాప్రతిగ్రహం కరిష్యే,) ఇతివరస్సంకల్ప్య, సహితస్సర్త్విగ్భి ర్బ్రాహ్మణైః పురంధ్రీభిర్జ్ఞాతిబాంధవైరుపవాదిత్రమంగళగీతతూర్యఘోషాభ్యాం సంబంధినో గృహంగచ్ఛేత్ పత్నీవాక్యాన్యశివానిశృణోతి చేత్, కనిక్రదత్సూక్తే దేవీంవాచమృజం జపేత్, సంబంధినోగృహమేత్య, శుభపీఠే ప్రాఙ్ముఖోపవిశేత్, అథకన్యాపితైనం మధుపర్కేణార్చయేత్, దధనిమధ్వానయేత్, సర్పిర్వామధ్వలాభే, సమధుపర్కః (ఏవంగుణ...తిథౌ ఆగతాయాస్మై స్నాతకాయవివాహార్థినేవరాయ దేవఋషిపితృప్రీత్యర్థం సర్వాత్మకవిరాడ్దేవతాకాం మధుపర్కార్హణాం కరిష్యే, (ఇతిసంకల్పయేత్, అథవరశ్చ,) పృథివ్యాఅపాంవిరాజ స్సర్వదేవానాంచ ప్రీతయే మధుపర్కార్హణాం ప్రతిగ్రహీష్యామి, (ఇతి, దాతాచతుర్వింశతి కుశాత్మకం పంచవింశతికుశాత్మకం వా విష్టరమాదాయ,) శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవరఅయంతే విష్టరః. అయంతేవిష్టరః అయంతేవిష్టర(ఇతి త్రిర్ని

వేదయేత్,అథవరోవిష్టరమాదాయ,) * అహంవర్ష్మసజాతానాం విద్యుతామివసూర్యః, ఇదంతమధితిష్ఠామి యోమాకశ్చాభిదాసతి, (ఇత్యుదగగ్రేవిష్టరఉపవిశేత్, పద్యాభ్యమాక్రమ్యవా,) శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవరఇదం తేపాద్య(మితిత్రిర్ని వేదయేత్,) *అస్మిన్రాష్ట్రేశ్రియమావేశయామ్యతో దేవీప్రతిపశ్యామ్యాపః, దక్షిణం పాదమవనేనిజేస్మిన్రాష్ట్రమింద్రియందధామి, సవ్యంపాదమవనేనిజేస్మిన్ రాష్ట్రఇంద్రియం వర్ధయామి, పూర్వమన్యమపరమన్యం పాదావవనేనిజే, దేవారాష్ట్రస్యగుప్త్యాఽభయస్యావరుద్ధ్యై, ఆపఃపాదావ నేజనేర్ద్విషంతనిర్దహంతుమే (ఇతి, తస్యపాదౌదక్షిణపూర్వం ప్రక్షాళ్య, ఉదకాంతరేణ,)వరఇదమర్ఘ్యమిదమర్ఘ్యమిదమర్ఘ్యం,(తదంజలౌనిషిచ్య, ఉదకాంతరేణ,)ఇదమాచమనీయ(మితిత్రిర్ని వేదయేత్,వరస్తద్గృహీత్వా,)అమృతోపస్తరణమ(సీతిపీత్వాద్విరాచామేత్,సర్వత్రశుద్ధ్యర్థాచమనంనివేదితాదన్యోదకేనస్యాత్,మధుపర్కమాహ్రియమాణమీక్షేతే,)మిత్రస్యత్వాచక్షుషాప్రతీక్షే,(ఇతిదాతా,)శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర,అయం తేమధుపర్కోయం తేమధుపర్కోయం తే మధుపర్కః (ఇతిత్రిర్ని వేదయేత్, అథవరః,) *దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి(ఇతితదంజలినా ప్రతిగృహ్య,)మధువాతాఇతి త్రయాణాంమంత్రాణాం రహూగణపుత్రో గౌతమోవిశ్వేదేవాగాయత్రీ, మధ్వవలోకనఅవలోడనేచవినియోగః, మధువాతాఋతాయతే...భవంతునః, (ఇత్యవేక్ష్యసవ్యేపాణౌకృత్వా,అనామికయాచాంగుష్ఠేనచ త్రిఃప్రదక్షిణమాలోడ్య,) వసవస్త్వాగాయత్రేణ ఛందసాభక్షయంతు, (ఇతిపురస్తాన్నిమార్ష్టి,)రుద్రాస్త్వాత్రైష్టుభేన ఛందసాభక్షయంతు, (ఇతిదక్షిణతః) ఆదిత్యాస్త్వాజాగతేన ఛందసాభక్షయంతు, (ఇతిపశ్చాత్,) విశ్వేత్వాదేవాఆనుష్టుభేన ఛందసాభక్షయంతు,(ఇత్యుత్తరతః,) భూతేభ్యస్త్వా, (ఇతిమధ్యాదాదాయ మంత్రావృత్త్యా, త్రిరుద్గృహ్య, త్రిరుత్క్షిప్య, భూమౌపాత్రంనిధాయ,తస్యైకదేశంగృహీత్వా,)*విరాజోదోహోసి,

ఇతి ప్రథమంప్రాశ్నీయాత్, ద్విరాచమ్య) విరాజో దోహమశీయ,(ఇతి ద్వితీయం) మయిదోహః పద్యాయై విరాజ(ఇతితృతీయం, ద్విరాచమ్య, ప్రతిప్రాశనంద్విరాచమనంహరదత్త్వాస్తు నేచ్ఛంతి, నసర్వంనతృప్తింగచ్ఛేత్, బ్రాహ్మణాయోదగుచ్ఛిష్టం ప్రయచ్ఛేత్, అలాభేఽప్సు,తృతీయపర్యాయే సర్వంవాప్రాశ్నీయాత్, అథనివేదితేనాచమనీయేన, అన్వాచామితి,) అమృతాపిధానమసీ (త్యపఃపీత్వా, ద్విరాచమ్య,) సత్యంయశశ్శ్రీర్మయిశ్రీశ్శ్రయతాం, (ఇతినివేదితజలంపీత్వా, ద్విరాచమ్య, పునఃకర్మాంగమాచామేత్, దాతా,) శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర, ఇయంగౌర్గౌర్గౌః, (ఇతి త్రిర్నివేదయేత్,) మాతారుద్రాణాంభార్గవో జమదగ్నిర్మిత్రావరుణౌ త్రిష్టుప్, గోరుత్సర్జనేవినియోగః, * మాతారుద్రాణాందుహితావసూనాంస్వసాదిత్యానామమృతస్య నాభిః, ప్రనువోచంచికితుషేజనాయ మాగామనాగామదితింవధిష్ట, ఓముత్సృజత,(ఇతిగాంవిసర్జయేత్, అన్నేనవరంభోజయేన్నిత్యేకే, అత్రద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణమితి కేచిత్, అథదాతావరం గంధాక్షతపుష్పవస్త్రాభరణాదిభిః పూజయేత్ శ్లో వరస్యయస్య యచ్ఛాఖా తచ్ఛాఖాగృహ్యచోదితః, మధుపర్కః ప్రదాతవ్యో హ్యన్యశాఖేఽపిదాతరీతి)

ఇతి వివాహః.

అథ కన్యావరణమ్.

(అథకన్యావరణం) ఏవంగుణ...తిథౌమదర్థంకన్యావరణంకారయిష్యే, (ఇతివరస్సంకల్ప్య) ద్వ్యాచతుతోష్టా వావరయిత్వానాప్తాన్ ప్రశస్తాచారకర్మణోఽతో దేవాఅవంతున ఇతిషడ్భిఃఅనుమంత్ర్య, అనృక్షరాఋజవస్సంతు పంథాఇతిప్రేరయేత్,) అతో దేవాఅవంతునో య తో విష్ణుర్విచక్రమే, పృథివ్యాస్సప్తధామభిః, ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం, సమూఢమస్యపాంసురే, త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణు

గ్గోపా అదాభ్యః, అతోధర్మాణిధారయన్, విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యత యతో
వ్రతానిపస్పశే, ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా తద్విష్ణోఃపరమంపదం సదాప
శ్యంతిసూరయః, దివీవచక్షురాతతం, తద్విప్రాసోవిపన్యవో జాగృవాం
సస్సమింధతే, విష్ణోర్యత్పరమంపదం, అనృక్షరాఋజవస్సంతు పంథా
యేభిస్సఖాయోయంతినో వరేయం, సమర్యమాసంభగో నోనినీయా
త్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తుదేవాః, ప్రసుగ్మంతాధియసానస్య సక్షణి
వరేభిర్వరాం అభిషుప్రసీదత, అస్మాకమింద్రఉభయంజుజోషతియ
త్సోమ్యస్యాంధసోబుబోధతి (ఏతావతిభిఃపురంధ్రీభి స్సహితామంగళ
గీతతూర్యఘోషాభ్యాం కన్యాగృహమేత్యశుభే పీఠే ప్రాఙ్ముఖ్యా ఆసీనా
యాః దాతృజ్ఞాతిబాంధవోపేతాయాః కన్యాయాః పాణౌఫలంప్ర
దాయ, కల్యాణేకాలేవృణీరన్, ఆసీనాఃప్రత్యఙ్ముఖాః,) ఆంగీరసబార్హ
స్పత్యభారద్వాజ త్య్రార్షేయప్రవరాన్విత భారద్వాజసగోత్రోద్భవస్య
కేశవశర్మణోనప్త్రే, నారాయణశర్మణః పౌత్రాయ, మాధవశర్మణః
పుత్త్రాయ, శ్రీనరసింహశర్మణేవరాయ, కాశ్యపవత్సారనైధ్రువత్ర్యా
ర్షేయ ప్రవరాన్విత కాశ్యపగోత్రోద్భవస్య రామశర్మణోనప్త్రీం కృష్ణ
శర్మణఃపౌత్రీం, గోవిందశర్మణఃపుత్రీం, లక్ష్మీనామ్నీ మిమాం కన్యాం
భార్యాత్వాయ వృణీమహే, (ఇతి బ్రూయుః అథ దాతా భార్యాది
సమేతో యథోక్త మనూద్యవృణీధ్వ మితి బ్రూయాత్, ఏవం త్రిః
ప్రయుజ్య, దాతాదాస్యామీతి చోచ్చైస్త్రిః బ్రూయాత్, అథ
బ్రాహ్మణా ఉక్తస్వస్త్యయనా) శ్శివా ఆపస్సంతు, సౌమనస్యమస్తు,
అక్షతం చారిష్టంచాస్తు, శాంతిః పుష్టి స్తుష్టిశ్చాస్తు, (ఇత్యుక్త్వా,) ఏత
ద్వస్సత్యమృద్ధిమద(అస్త్వితి త్రిరనూచ్య ప్రసుగ్మంతేతిపఠేయుః,)ప్రసు
గ్మంతాధియసా ... బుబోధతి, (పురంధ్ర్యః కన్యాయై కల్యాణాన్
కులధర్మోపచారా న్కుర్యుః, అథ కన్యాపితాశచీపూజాం కుర్యాత్,)
త్రైలోక్యవల్లభాం దివ్యాం గంధమాల్యాంబరాన్వితాం, సర్వలక్షణ

సంపన్నాం సర్వాభరణ భూషితాం, అనర్ఘమణిమాలాభి ర్భాసయంతీం దిగంతరం విలాసినీ సహస్రాఘై స్సేవ్యమానా మహ ర్నిశం, (ఇతిపాత్రస్థ శుక్లతండులే షావాహ్య షోడశోపచారా౯ కుర్యాత్, తాం కన్యాప్రార్థయేత్,) దేవీంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియ భామిని, వివాహంభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహిమే

ఇతి కన్యావరణమ్.

అథ నిరీక్షణమ్.

అథానయో ర్నిరీక్షణం పూర్వాపరభాగయో రుఝ్ఝితహస్తాంతరాళౌ తండులరాశీ కృత్వా, మధ్యే గంధాదినా కృతస్వస్తికాంతిరస్కరిణీం ధారయేయుః, అథ పూర్వస్మిన్రాశౌ ప్రత్యఙ్ముఖీం గుడజీరకపాణిం కన్యాం స్థాపయేయుః, అపరస్మి న్ప్రాఙ్ముఖం తథాభూతం వరం, కేచి ద్విద్వాంసః పూర్వస్మి న్వరమపరస్మిన్కన్యాం స్థాపయంతి, తౌమనసేష్టదేవతాం ధ్యాయంతౌ సమాహితౌ తిష్ఠతః, బ్రాహ్మణా స్సౌర్యాసూక్తం పఠేయుః, (సూర్యాసూక్త ముత్తరత్ర లిఖ్యతే) పురంధ్ర్యో మంగళగీతిః కుర్యుః, అథ తద్విదా సుముహూర్తకాలే ప్రవిష్టే సద్యస్తిరస్కరిణీ ముదగపసార్య, కన్యావరౌ పరస్పరం గుడజీరకానవకిరతః పరస్పరం నిరీక్షేయాతాం) *అభ్రాతృఘ్నీం వరుణా పతిఘ్నీం బృహస్పతే, ఇంద్రా పుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవితు స్స(వేతి వరస్తామీక్షమాణో జపతి,) అఘోరచక్షు స్సౌర్యా సావిత్రి సూర్యాత్రిష్టుప్, వధూనిరీక్షణే వినియోగః, *అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివాపశుభ్య స్సుమనాస్సువర్చాః, వీరసూర్దేవకామా స్యోనాశం నోభవద్విపదేశం చతుష్పదే, ఇతి కన్యానిరీక్షణ ముహూర్త స్సుముహూర్తో౽స్తు, ఇత్యనుగృహ్ణంతు,కన్యానిరీక్షణ... స్తు. (అథాస్యా భ్రువోర్మధ్యే వ్యాహృతిభి ర్దర్భాగ్రేణ పరిమృజ్య,)

భూర్భువస్సువః,*(దర్భం నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య, అథ బ్రాహ్మణాస్తావా శీర్భి రభినందయేయుః, కన్యాదానాత్పరంవా నిరీక్షణం.)

ఇతి నిరీక్షణమ్.

అథ కన్యాదానమ్.

దాతాభార్యాదిసమేతః ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశేత్ పురోధా ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య, వధూవరయో ర్మధ్యే ప్రాగగ్రోదగగ్రా౯ దర్భానా స్తీర్య తైజసమపాంపూర్ణం కలశం నిధాయ వ్రీహియవానోప్య,గంధాదిభిరలం కృత్య, దూర్వాపల్లవై ర్ముఖమవ స్తీర్య, అబ్లింగాభిరృగ్భి రభిమంత్ర్య, ఆపోహిష్ఠా...చనః, తాభిరద్భిః ప్రయోజయేత్.

ఇతి కన్యాదానమ్.

అథ మహాసంకల్పః.

(దాతా ప్రాణానాయమ్య,) అథానంతవీర్యస్య శ్రీమదాదినారాయణస్య, అచింత్యాపరిమితశక్త్యాభ్రియమాణస్య, మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమమాణానాం అనేకకోటిబ్రహ్మాండానాం ఏకతమే వ్యక్తావ్యక్తమహదహంకారపృథివ్యాప్తేజోవాయురాకాశాద్యైరావరణై రావృతేఽస్మి౯ మహతి బ్రహ్మాండకరండమండలే, ఆధారశక్త్యాదికూర్మానంతాద్యష్టదిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితే, అతలాదిసప్తపాతాళోపరితలే, సత్యాదిలోకషట్కస్యాధోభాగే, మహానాళాయమానఫణిరాజరాజశేషస్య సహస్రఫణాఫణిమండలమండితే,దిగ్దంతిశుండాదండోత్తంభితే, లోకాలోకాచలేనవలయితే, లవణాద్యర్ణవైః పరివృతే, జంబ్వాదిసప్తద్వీపదీపితే, ఇంద్రద్వీపాదినవఖండాత్మకే, భారతవర్షాదివర్షశోభితే, మహాసరోరుహాకారపంచాశత్కోటియోజనవిస్తీర్ణభూమండలే, సుమేర్వాదిపర్వతానాం హరివర్షకింపురుషయోశ్చదక్షిణదిగ్భాగే, మలయాచలాదుత్తరదిగ్భాగే, స్వర్ణప్రస్థాదినవఖండమండితే, జంబూద్వీపే, భారతవర్షే, భరతఖండే, నవసహస్రయోజనవిస్తృతాయాం కర్మభూమౌ, స్వామ్యవంతికురుక్షేత్రాదిసమభూమధ్యరేఖాయాః పూర్వ

దిగ్భాగే, వింధ్యస్య దక్షిణదిగ్భాగే, కృష్ణాకావేర్యో ర్మధ్యదేశే దండ
కారణ్యే ప్రజాపతి క్షేత్రే, సకలజగత్స్రష్టుః పరార్థద్వయజీవినో బ్రహ్మణః
ప్రథమపరార్థే, పంచాశతాతీతే,ద్వితీయపరార్థే,పంచాశ ద్దివ్యవర్షాత్మకే,
ప్రథమవర్షే, ప్రథమమాసే, ప్రథమపక్షే, ప్రథమదివసే, అహని
ద్వితీయయామే, తృతీయేముహూర్తే, స్వాయంభువాదిషట్సుమనుషు
వ్యతీతేషు, సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే, అష్టావింశతితమే, మహాయుగే,
కృతాత్రేతద్వాపరాఖ్యేషు త్రియుగేషుగతేషు, వర్తమానే కలియుగే,
చాంద్రసావనసౌరాదిమానభ్రమితప్రభవాదిషష్టిసంవత్సరాణాంమధ్యే
సంవత్సరే, అయనే, ఋతౌ, మాసే, పక్షే తిథౌ వారే నక్షత్రే యోగే
కరణే, ఏవంవిశిష్టే దేశేకాలేచ, మమేహజన్మని జన్మాంతరేషు, బాల్య
యౌవనకౌమారవార్థకేషు రహసిప్రకాశేచ మనోవాక్కాయకర్మభిః,
జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చసంభావితానాం పాపానాం నివృత్త్యర్థం, వాలుకాభిస్స
ప్తఋషిమండలపర్యంతం, కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైకవా
లుకాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే, మయాసహదశపూ
ర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం పత్న్యాణాంనరకాదుత్తీర్య అక్ష
యబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం, హిరణ్యగర్భప్రజాపతిప్రీత్యర్థం, మత్స్య
పురాణోక్త దశమహాదానాంతర్వర్తియథాశక్త్యలంకృత కన్యాదానం
కరిష్యే. (కలశోదకేన శాంతిరస్త్విత్యాదిభిర్వరమభిషిచ్యవిధివదర్చ్యా
యేత్. శ్లో. హిరణ్యగర్భసంభూతం సౌవర్ణంచాంగులీయకం, సర్వప్రదం
ప్రదాస్యామి ప్రీణాతు కమలాపతిః, (ఇత్యంగులీయకందద్యాత్)క్షీరో
దమథనోద్భూత ముజ్జ్వలంకుండలద్వయం, శ్రియాసహసముద్భూతం
దదేశ్రీః ప్రియతాంమమ (ఇతి కుండలే)

ఇతి మహాసంకల్పః.

అథ కన్యాదానమ్.

(అథ కన్యాం ప్రతిగృహ్య,వరాభిముఖ స్థిత్వా)శ్లో.కన్యాంకనక
సంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతాం, దాస్యామివిష్ణవేతుభ్యం బ్రహ్మలోక

జిగీషయా, కన్యేమమాగ్రతోభూయాః కన్యే మే దేవిపార్శ్వయోః, కన్యే మేసర్వతోభూయా స్త్వద్దానా న్మోక్షమాప్నుయాం, విశ్వంభ రా స్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః, ఇమాంకన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయచ కాశ్యపవత్సార నైధ్రువ...లక్ష్మీనామ్నీమి మాంకన్యాం ఆంగీరసబార్హస్పత్యభారద్వాజ...శ్రీనరసింహనామ్నేవ రాయ, శ్రీమహావిష్ణుప్రీతికామోఽహం ధర్మప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతి పాదయామి, (ఇతివరస్యపాణౌ హిరణ్యముపధాయ, కలశోదకధారా మాసిచ్యకన్యాహస్తం తత్ర నిధాయ, మనసా,) ప్రజాపతిః ప్రియతాం, (ఇత్యుక్త్వా,) ధర్మేచ-అర్థేచ-కామేచ-నాతిచరితవ్యాత్వయేయం - (ఇతి బ్రూయాత్,) నాతిచరా (మీాతివరః,) ఓంస్వ(స్తీతిచోక్త్వా, దక్షిణేంనేక న్యామభిమృశ్య,)*క ఇదంకస్మా అదాత్కామః కామాయా దాత్కామోదా తా కామః ప్రతిగ్రహీతా కామం సముద్రమావిశ, కామేనత్వా ప్రతిగృ హ్ణామి కామైతత్తే, వృష్టిరసిద్యౌస్త్వాదదాతుపృథివీం ప్రతిగృహ్ణాతు, (ఇతి జపిత్వా, ప్రజాపత మనుస్మృత్య,) ధర్మప్రజాసిద్ధ్యర్థంకన్యాం ప్రతిగృహ్ణా (మీాతి బ్రూయాత్,) కఇదంకస్మా...కన్యాం ప్రతిగృహ్ణామి, (ఇతి త్రిః ప్రయుంక్తే, అథ పురోధా దాతృవరౌపశ్యేత్, ఋతస్యహి శురుధస్సంతి పూర్వీరితితిస్రో జపత్వా.) * ఋతస్యహిశురుధస్సంతి పూర్వీర్ఋతస్య ధీతి ర్వృజినానిహంతి, ఋతస్యశ్లోకో బధిరాతతర్దకర్ణాబుధానశ్శుచమాన

ఆయోః, ఋతస్యదృళ్హాధరుణానిసంతిపురూణిచంద్రావపుషేవపూంషి, ఋతేనదీర్ఘమిషణం తపృక్షఋతేనగావ ఋతమావివేశుః, ఋతంయే మానఋతమిద్వనో త్యృతస్యశుష్మస్తురయా ఉగవ్యుః, ఋతాయపృ థ్వీబహులేగభీరేఋతాయధేనూపరమేదుహాతే ఏతద్వాస్సత్యమృద్ధి మద (స్తివతిబ్రూయాత్, ఇదానీందాతా స్వశక్తితోవరాయ గోభూహి రణ్య దాసీశయనా మత్రగృహసాల గ్రామాదికమనుదానం దద్యాత్,)

ఇతి కన్యాదానమ్.

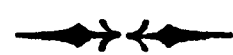

అథ అనుదానాని.

కన్యాదానాంగ మనుదానం కరిష్యే (అను దానమంత్రాః)

యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశనీ, విశ్వరూపధరో దేవః ప్రియతామనయాగవా, సర్వసస్యాశ్రయాభూమి ర్వరాహేణ సముద్ధృతా, అనంతస్యఫలదా హ్యతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే హిరణ్య గర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః, అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ఇయందాసీ మయా తుభ్యం శ్రీవత్సప్రతిపాదితా, సదా కర్మకరీభోగ్యా యథేష్టా భద్రమస్తుతే అశూన్యంశయనంనిత్య మనూ నాంత్రియమున్నతిం, సౌభాగ్యందేహిమే నిత్యం శయ్యాదానేన కేశవ శుద్ధంకాంస్యమమత్రాదిపాత్రయోగ్యం మనోహరం, నిర్మలంపాపశ మనమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ఇదంగృహంగృహాణత్వం సర్వోపస్కర సంయుతం, తవవిప్రప్రసాదేన మమాస్త్వభిమతంఫలం సాలగ్రామశిలా చక్రే భువనానిచతుర్దశ, యస్మాద్వసంతి తద్దానా త్సర్వం దత్త మిహా స్తుమే (అనుదానప్రత్యామ్నాయంవా హిరణ్యం దద్యాత్)

ఇతి అనుదానాని.

అథ అక్షతారోపణమ్.

(అథానయోరార్ద్రాక్షతారోపణం, తైజసేన పాత్రేణక్షీరమా నీయఘృతమాసిచ్య, పాత్రాంతరేణార్ద్రాక్షతతండులాన్వరః ప్రక్షాళిత పాణిర్వధ్వాః ప్రక్షాళితేంజలౌ. క్షీరఘృతంపాణినా ద్విరుపస్తీర్య, ద్వి స్తండులానంజలినావపతియథాపూర్యజేతతో ద్విరుపరిష్టాత్ అభిఘార యతి, ఏవంవరాంజలౌ, అన్య స్తండులపూరణంకుర్యాత్, దాతాతదం జలోర్హిరణ్యముపదధాతి, అథవరఃకన్యాంజలౌ స్వాంజలింధారయేత్, దాతా) కన్యాతారయతు దక్షిణాఃపాంతుబహుదేయం చాస్తు, పుణ్యాం వర్ధతాం, శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు, తిథికరణముహూర్త జన్మనక్షత్రసంప దస్తు, (ఇత్యుక్త్వా,) * కఇదంకస్మా అదాత్కామః కామాయాదాత్కా మోదాతాకామః ప్రతిగ్రహీతాకామం సముద్రమావిశకామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామికామైతత్తే, వృష్టిరసిద్యౌస్త్వాదథాతుకన్యాంప్రతిగృహ్ణాతు

ఇతిచోక్త్వా (తదంజల్యక్షతాన్) ప్రజాయైకామ స్సమృధ్యతాం, (ఇతి వరమూర్ధ్న్యారోపయేత్, వరోపిఏతన్మంత్రేణ కన్యకామూర్ధ్న్యారోపయేత్, పూర్వక్రమేణాక్షతా నాదాయ,) శ్రియోమేకామ స్సమృధ్యతాం,(ఇతిద్వితీయం)*పశవోమేకామస్సమృధ్యతాం,)ఇతితృతీయం, క ఇదమిత్యాది ప్రతిగృహ్ణామీత్యుక్త్వా తస్యామూర్ధ్ని స్వాంజల్యక్షతానారోపయేత్, ఏవం త్రిర్వధూపూర్వంతతస్త్రిర్వరపూర్వం వరాంజలౌవధూస్తండులపూరణం కుర్యాత్, తదంజలావన్యోపరాంజలౌవధూ స్స్వాంజలింధారయేత్, అథస ప్తమంవధూపూర్వమారోపణంకారయేత్ అథ పురోధాః కాంస్యేఅపఆసిచ్య, ఔదుంబర్యార్ద్రియాశాఖయాసపలాశయాసహిరణ్యపవిత్రయా స దూర్వాపల్లవయాభిషించేత్,)*ఆపోహిష్ఠా...యథాచనః,ఇదమాపః ప్రవహతా...సస్పృషిః,ఆపోహిష్ఠీయాభ్లింగాభిఋగ్భిః (అథవధూవరౌస్వశేఖరపుష్పంక్షీరఘృతేనాప్లావ్య పరస్పరస్యతిలకంకురుతః, కంఠే స్రజంచాముంచతః, వధూవరయోశ్చతుర్దిక్షుసభార్యాబ్రాహ్మణాస్థిత్వా, పరిత్వాగిర్వణోగిర ఇతిమంత్రేణదశావనిభ్య ఇతిచతుర్భిఋక్షువా ఇతిఖండాభ్యాం ప్రాగుదీచీమారభ్య, ప్రదక్షిణావృతేనతంతునాపంచావృతంకుర్వంతి,తథేవోపరిష్టాదన్యత్,)*పరిత్వాగిర్వణోగిరఇమాభవంతు విశ్వతః, వృద్ధాయుమనువృద్ధయోజుష్టా భవంతు జుష్టయః.దశావనిభ్యోదశకక్ష్యేభ్యోదశయోక్త్రేభ్యోదశయోజనేభ్యః, దశాభీశుభ్యో అర్చతాజరేభ్యోదశధురోదశయుక్తావహద్భ్యః, తేఅద్రయోదశ యంత్రాస ఆశవస్తేషామాధానం పర్యేతి హర్యతం, తఊసుతస్యసోమ్యస్యాంధసోంశోః పీయూషంప్రథమస్య భేజరే, తేసోమాదోహరీఇంద్రస్యనింసతేంశుందుహంతో అధ్యాసతేగవి, తేభిరుగ్ధంపపివాంత్సోమ్యం మధ్వింద్రోవర్ధతే ప్రథతే వృషాయతే, వృషావో అంశుర్నకిలారిషాథనేళావంతస్సదా మేత్థనాశితాః,రైవత్యేవమహసాచారవస్థనయస్యగ్రావాణో అజుషధ్వమధ్వరం.

* ఋక్చవా ఇదమగ్రే సామచాస్తాం సైవనామ ఋగాసీదమోనామ
సామసా వా ఋక్సామోపావదన్మిథునం సంభవావ ప్రజాత్యా ఇతి నేత్యబ్ర
వీత్సామజ్యాయాన్వా అతో మమమహిమేతి తే ద్వే భూత్వోపావదతాం
తేన ప్రతిచనసమవదత,తాస్తిస్రో భూత్వోపావదంస్తత్తిసృభిస్సమభవత్తి
సృభిఃసమభవత్తస్మాత్తిసృభిస్స్తువంతితిసృభిరుద్గాయంతితిసృభిర్హి సామసమ్మి
తంతస్మాదేకస్య బహ్వ్యోజాయా భవంతి నైకస్యై బహవస్సహపతయో
యద్వై తత్సా చామశ్చ సమభవతాం, తత్సామాభవత్తత్సామ్నస్సామ
త్వం సామన్భవతియ ఏవం వేద, యో వై భవతి యచ్ఛ్రేష్ఠతామశ్నుతే స
సామన్భవత్యసామన్య ఇతిహి నిందంతి తే వై పంచాన్యద్భూత్వా పంచా
న్య ద్భూత్వాకల్పేతాం మహావశ్చహింకారశ్చ ప్రస్తావశ్చ ప్రథమాచ
ఋగుద్గీథశ్చమధ్యమాచ ప్రతిహారశ్చోత్తమాచ నిధనంచవషట్కారశ్చ
తేయత్పంచాన్యద్భూత్వా పంచాన్యద్భూత్వాకల్పేతాంతస్మాదాహుః
పాంక్తోయజ్ఞః పాంక్తాఃపశవ ఇతి యదువిరాజన్దశనీమభిసంపద్యేతాం,త
స్మాదాహుర్విరాజియజ్ఞోదశన్యాంప్రతిష్ఠిత ఇత్యాత్మా వై స్తోత్రియఃప్రజా
నురూపః పత్నీ ధాయ్యాః పశవః ప్రగాథోగృహాస్సూక్తం, సవా అస్మిం
శ్చలోకే ముష్మింశ్చప్రజయాచపశుభిశ్చగృహేషుసజయతియ ఏవం వేద
స్తోత్రియంశంసతి ఆత్మా వై స్తోత్రియస్తం మధ్యమయావాచాశంసత్యా
త్మానమేవతత్సంస్కురుతేనురూపంశంసతి,ప్రజా వా అనురూపస్సఉచ్చై
స్తరామివానురూపశ్శంస్తవ్యః ప్రజామేవతచ్ఛ్రేయసీమాత్మనః కురుతే
ధాయ్యాంశంసతి, పత్నీ వై ధాయ్యా సానీచైస్తరామివధాయ్యాశంస్త
వ్యా ప్రదివాదినీహాస్యగృహేషు పత్నీ భవతి,యత్రైవంవిద్వాన్ నీచైస్త
రాంధాయ్యాంశంసతి. ప్రగాథంశంసతి, సస్వరవత్యావాచాశంస్తవ్యఃపశ
వో వై స్వరఃపశవః ప్రగాథఃపశూనామవరుద్ధ్యా ఇంద్రస్యసువీర్యాణిప్ర
వోచమితిసూక్తంశంసతి,తద్వా ఏతత్ ప్రియమింద్రస్యసూక్తంనిష్కేవ
ల్యంహైరణ్యస్తూపమేతేనవైసూక్తేనహిరణ్యస్తూపఆంగిరసఇంద్రస్యప్రి
యంధామోపాగచ్ఛత్సపరమంలోకమజయదుపేంద్రస్యప్రియంధామగ

చ్ఛతి జయతిపరమంలోకంయఏవంవేద. గృహావై ప్రతిష్ఠాసూక్తం తత్ప్రతిష్ఠితతమయావాచాశంస్తవ్యంతస్మాద్యద్యపిదూరఇవపశూన్లభతేగృహానేవైనానాజిగమిషతి; గృహాహిపశూనాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠా. ఉత్తమా ప్రతిష్ఠాతద్దేవంక్షత్రంసాశ్రీస్తదాధిపత్యంతద్బ్రధ్నస్య విష్టపంతత్ప్రజాపతేరాయతనంతత్స్వారాజ్యమ్మృధ్నోతేతమేవైతాభిరేకవింశత్యేకవింశత్యా, (ఉపరితంతూనుపర్యుపనీయాధస్తాత్తంతూనధస్తాదపనీయైకం పంచగుణీకృత్య, ఊర్ణాసూత్రేణసంయోజ్య, హరిద్రయాఽనులిప్య, ఘృతక్షీరాభ్యామక్త్వా, కాంస్యపాత్రేతండులోపరినిధాయ) ఏవంగుణ విశేషణ...తిథౌ కంకణ మాంగల్యపూజాంకరిష్యే కంకణ మాంగల్యదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారాం త్సమర్పయామి. (బ్రాహ్మణానాం సువాసినీనాంచహస్తస్పర్శనంకారయిత్వా, సోమోదదద్గంధర్వాయేతిసూక్తంపఠేయుః) విశ్వేత్తాతే భార్గవోనేమోవిశ్వేదేవాజగతీ. కంకణధారణే వినియోగః, * విశ్వేత్తాతే సవనేషుప్రవాచ్యా యాచకర్థమఘవన్నింద్రసున్వతే, పారావతంయత్పురుసంభృతంవస్వపావృణాశ్శరభాయఋషిబంధవే, (ఇతివధూః వరస్యదక్షిణేహస్తే సకృదావృత్య బధ్నీయాత్, వరోప్యేతన్మంత్రేణ వధూసవ్యహస్తేదక్షిణేవాబధ్నీయాత్, వధూమంత్రం పురోధావదేత్, పురోధాశ్శతంజీవేతిద్వాభ్యాం త్ర్యంబకమితిమంత్రేణ బృహత్సామేతిచాశ్శైరక్షాంకుర్యాత్ *(శతంజీవశరదోవర్ధమానశ్శతంహేమంతాంఛ్ఛతమివసన్తాన్శతమింద్రాగ్నీ బృహస్పతిశ్శతాయుషాహవిషేమంపునర్దుః, ఆహార్షంత్వా విదంత్వాపునరాగాః పునర్నవసర్వాంగసర్వంతేచక్షుస్సర్వమాయుశ్చతేవిదం త్ర్యంబకంయజామహేసుగంధింపుష్టివర్ధనం,ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్, బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణ్యం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం, ఇంద్రస్తోమేన పంచ

ద్దశేన మధ్యమిదంవా తేన సగరేణరక్ష. మాంగల్యతంతునానేన మమ జీవనహేతునా, కంఠేబధ్నామిసుభగే సజీవశరదశ్శతం, ఇతివరోవధూ కంఠే స్వర్ణమంగళసూత్రం బధ్నీయాత్, అథపురోధా_స్తయోరు_త్తరీయాంతయోః పంచపంచపూగఫలానిహిరణ్యా క్షతసహితంగణాధిపమనుస్మృత్య, గణానాంత్వా, ఆతూనఇంద్రక్షుమంతమితి మంత్రద్వయావృత్త్యా బధ్నీయాత్, నీలలోహితమితి బధ్నీయాత్), *నీలలోహితంభవతికృత్యా స_క్తిర్వ్యజ్యతే, ఏధంతే అస్యాజ్ఞాతయః పతిర్బంధేషుబధ్యతే, (అథదాతాసభార్యోవృద్ధాః పురంధ్ర్యఃజ్ఞాతిబాంధవాశ్చ క్రమాదాశీర్భిరార్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యుః, వధూవరౌప్రాఙ్ముఖౌభూత్వామహాలక్ష్మీంగౌరీం శ చీం చ పా త్రస్థసితతండులేషునామలిఖిత్వానామమంత్రైస్సంపూజ్యప్రణమేతాం తతోవరఃకంఠసూత్ర సంజ్ఞికాంకృష్ణమణిమాలామిష్టదేవతాంస్మరన్ వధూకంఠేబధ్నీయాన్నాకబల్యనంతరంవా మాంగల్యతంతునానేన ఇత్యనేనైవమంత్రేణ, తదానీమేవవధూం భూషణైరలంకుర్యాత్, వధూర్దేవతాత్రయప్రీత్యై మంగళద్రవ్యపరిపూర్ణశూర్పవాయనానిసువాసినీభ్యో దద్యాత్, అథాన్యోన్యంకరే గృహీత్వా హోమమంటపంవ్రజేతాం.)

(ఏతానికర్మాణి ఉచ్చావచాఇతి సూత్రసూచితాని)

ఇతి అక్షతారోపణమ్.

అథ ప్రధానహోమః.

అథహోమః, (ఆత్మనోదక్షిణపార్శ్వేవధూముపవేశ్య,) ఏవంగుణ...తిథౌ పరిగృహీతయానయానవోఢయావధ్వా సహగార్హస్థ్యసిద్ధ్యర్థం ఔపాసనాగ్ని పరిగ్రహణార్థం చోభయసంస్కారకం వివాహహోమంకరిష్యే, (ఉపలేపనాద్యగ్నిస్థాపనాంతే పశ్చాదగ్నేఃదృషదంసో

పలాంప్రతిష్ఠాప్య, ఉత్తరపురస్తాద్ధాన్యస్యోపరిసపల్లవంకలశం, ఉదగగ్నే
స్సప్తతండులరాశీనుపకల్ప్య, మూర్తిధ్యానాంతే,) ఏవంగుణ...తిథౌ
వివాహప్రధానహోమాంగ మన్వాధానంకరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితే
గ్నావగ్నింజాతవేదసమిధ్మేన ప్రజాపతింప్రజాపతించాఘారదేవతేఆజ్యేన
త్రివారమగ్నిం పవమానంత్వమర్యమా ప్రజాపతించ ప్రధాన దేవతా
ఆజ్యేన అర్యమణంవరుణం పూషణంప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాలాజ
ద్రవ్యేణ, ఆజ్యశేషేణస్విష్టకృతం ఇధ్మసన్నహనేనరుద్రం...స్వాహా,
ప్రజాపతయఇదం,(సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణ...ప్రయునక్తి,ప్రోక్షణాపా
త్రస్రువౌచమసాజ్యపాత్రే ఇధ్మాబర్హిషీ చేతి, ఆజ్యమధిశ్రిత్య, లాజాన్
గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య,తైరాజ్యేన సహ పర్యగ్నికరణంకుర్యాత్, ఆజ్యాద్ద
క్షిణతోలాజశూర్పాసాదనం, ఆఘారాంతేవాగ్యతః పత్న్యాసమన్వా
రబ్ధః, అగ్నఆయూంషిపవనఇతి త్రిభిర్హుత్వా,) త్వమర్యమావసుశ్రుతో
ర్యమా త్రిష్టుప్,(ప్రజాపతేనత్వదితిచహుత్వా లజ్జయావనతాంవధూము
న్నతాసనాంకృత్వా తిష్ఠన్ ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖ్యాఅసీనాయాః,) గృభ్ణా
మి తేసూర్యాసావిత్రీ సూర్యాత్రిష్టుప్, వధూపాణిగ్రహణేవినియోగః,
గృభ్ణామి తేసౌభగత్వాయహస్తం మయాపత్యాజరదష్టిర్యథాసః, భగో
అర్యమాసవితాపురంధిర్మహ్యంత్వా దుర్గార్హపత్యాయదేవాః, పాణి
గ్రహణముహూర్తస్సుముహూర్తోస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు, పాణిగ్ర...
స్తు.(ఇతిరోమాంతేహస్తం సాంగుష్ఠముత్తానముత్తానేన పాణినాగృహ్ణీ
యాత్, నీచేనవోత్తానం, అంగుష్ఠమేవపుత్రకామః, పూర్వవదుప
విశ్య, లాజాన్ త్రేధావిభజ్య. ఇదమర్యమ్ణఇదంవరుణాయేదంపూష్ణే,
ఇత్యుదక్ సంస్థమభిమృశ్య, వధూముత్థాప్య, తదంజలౌప్రోక్ష్య, అపస్తృ
ణాతి, వధూభ్రాతాభ్రాతృస్థానో వా ద్విర్లాజానావపతి, ముష్టిపరిమి
తాంత్రిర్జామదగ్న్యానాం, వరశ్శేషంప్రత్యభిఘార్య ఆవత్తమభిఘార్య,
అంజలిస్పృష్ట్వా, ఉపస్తీర్య, వరస్తిష్ఠేత్, పరిగృహ్యాతమంజలిమి
త్యేకే,) అర్యమణంవామః దేవోఽర్యమానుష్టుప్, ప్రధానలాజహోమే

వినియోగః, అర్యమణన్ను దేవం కన్యాఅగ్నిమయక్షత, సఇమాం దేవో అర్యమాప్రేతో ముంచాతునాముతస్వాహా, అర్యమ్ణేఅగ్నయ ఇదం, (వరోమంత్రంవదేత్ వధూస్తిత్వైవ అంజలివిచ్ఛేదమకుర్వాణాంగుళ్య గ్రేర్జుహోతి, 'పార్శ్వనేత్యేకే అవిచ్ఛిన్నాంజలిస్థితాస్వాంజలేర్వా మపార్శ్వతః, జుహోత్యథవరోమంత్రం జపేదర్యమణన్విత్ అథవధూ పాణిం గృహీత్వాస్వయమగ్రేగచ్ఛన్ దృషదుపలేవర్జయిత్వా ప్రదక్షిణ ముదకుంభంచ త్రిఃపరిణయన్ జపతి,) * అమోహమస్మిసాత్వం సాత్వమ స్యమోహం ద్యౌరహంపృథివీత్వం సామాహమృక్త్వం తామేవ వివహా వహై ప్రజాం ప్రజనయావహైసంప్రియారోచిష్ణూసుమనస్యమానౌజీవే వశరదశ్శత మితి పరిణీయ్యాపరిణీయాశ్మానమారోహతీమమశ్మానమా రోహాశ్మేవత్వం స్థిరాభవ, సహస్వ పృతనాయతోభితిష్ఠ పృతన్యత, (ఇతిప్రాఙ్ముఖీం వధూముభాభ్యాం పాదాభ్యామశ్మానమారోహయేత్, దక్షిణేనపదేన, ఇత్యేకే, పూర్వవదుపవిశ్య,) అంజల్యుపస్తరణాది వరుణం వామదేవో వరుణోనుష్టుప్, ప్రధానలాజహోమేవినియోగః, *వరుణంను దేవం కన్యాఅగ్నిమయక్షత, సఇమాం దేవోవరుణః ప్రేతో ముంచాతు నాముతస్వాహా, వరుణాయాగ్నయ ఇదం, (ఇతి ద్వితీయే, అథవధూపాణింగృహీత్వాస్వయమగ్రేగచ్ఛన్ దృషదుపలేవర్జయిత్వా ప్రదక్షిణముదకుంభంచ త్రిఃపరిణయన్ జపతి,) * అమోహమస్మి... పృతన్యతః, (ఇతి ప్రాఙ్ముఖీంవధూముభాభ్యాం పాదాభ్యామశ్మాన మారోహయేత్,) అంజల్యుపస్తరణాది పూషణంవామదేవః పూషా నుష్టుప్, ప్రధానలాజహోమే వినియోగః, * పూషణంను దేవంకన్యా అగ్నిమయక్షత, సఇమాం దేవః పూషాప్రేతోముంచాతునాముతస్వా హా, పూష్ణేఅగ్నయఇదం, (ఇతితృతీయే, అథవధూపాణిం గృహీత్వా స్వయమగ్రేగచ్ఛన్ దృషదుపలేవర్జయిత్వాప్రదక్షిణముదకుంభంచత్రిః పరిణయన్ జపతి,) * అమోహమస్మిసాత్వం...పృతన్యతః,(ఇతిప్రాఙ్ముఖీం వధూముభాభ్యాం పాదాభ్యామశ్మాన మారోహయేత్, శూర్పకోణేన శిష్టాన్లాజాన్ అభ్యాత్మంజుహుయాత్,) ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజా

పతయఇదం, (వరోమంత్రంవదేత్, చతుర్థంవరకర్తృకమిత్యేకే (అథాస్యాశ్శిఖే విముంచతి దేశధర్మేణోర్ణాస్తుకేశపక్షేబద్ధే భవతశ్చేత్ ప్రత్వాముంచామీతి దక్షిణముత్తరయరోచ్చోత్తరాం ప్రత్వాముంచామీతిద్వయోస్సూర్యాసావిత్రీసూర్యాత్రిష్టుప్, శిఖావిమోచనే వినియోగః, ప్రత్వాముంచామివరుణస్యపాశాద్యేనత్వాబధ్నాత్సవితాసుశేవః, ఋతస్యయోనౌ సుకృతస్యలోకేరిష్టాం త్వాసహపత్యాదధామి ప్రేతోముంచామినాముతస్సుబద్ధామముతస్కరం, యథేయమింద్రమీఢ్వ స్సుపుత్రాసుభగాసతి (వరస్యాపియదిబద్ధే భవతః తూష్ణీంవిముంచతి, తతోవధూంపరిగృహ్య

ఇతి ప్రధానహోమః.

అథ సప్తపదీ.

(అపరాజితాయాం దిశిసప్తతండులరాశిషు ప్రత్యగాదితఃక్రమేణ సప్తభిర్మంత్రైస్సప్తపదాన్యభ్యుత్క్రామయతి, దక్షిణపాదంపూర్వం, పశ్చాత్తూష్ణీంసవ్యం,) * ఇషఏకపదీభవసా మామనువ్రతాభవ, పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తేసంతు జరదష్టయః ఊర్గ్ద్విపదీభవ సామామనువ్రతాభవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః రాయస్పోషాయత్రిపదీ భవసామా మనువ్రతాభవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః. మాయోభవ్యాయచతుష్పదీభవసా...భవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః ప్రజాభ్యః పంచపదీభవసా...భవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః ఋతుభ్యష్షట్పదీ భవసా...భవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః సఖాసప్తపదీభవసా...భవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః. (ఇతి, షట్స్వపిమంత్రేషు భవాదికమనుషజతి, తత్రస్థఏవస్వశిరసా వధూశిరస్సంయోజ్య, కలశోదకేన)శాంతిరస్తు,పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు,వృద్ధిరస్తు, అవిఘ్నమస్తు,ఆయుష్యమస్తు, ఆరోగ్యమస్తు, (స్వశిరః పూర్వమభిషించేత్, తత్రస్థఃకశ్చిత్ శిరసిసన్నిధాయాభిషించే

దిత్యేకే, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాప్య, పూర్వబద్ధోత్తరీయాంతౌ తూష్ణీంవిస్రస్య, రాత్రౌధ్రువ మరుంధతీం సప్తఋషీంశ్చ సధ్వాసహ దృష్ట్వాపూజాంకుర్యాత్

ఇతి సప్తపదీ.

అథ అరుంధతీదర్శనమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ ధ్రువారుంధతీ దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాం త్సమర్పయామి జీవపత్నీ ప్రజాంవిందేయ. (ఇతి పత్నీంవాచయతి, పత్న్యర్థం స్వయంవాజపేత్, సావాచం విసృజేత్) (అత్ర కేచిత్ వసిష్ఠసూక్తం పఠిత్వాపూజాం కుర్వంతి)

ఇతి అరుంధతీదర్శనమ్.

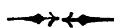
అథ వసిష్ఠసూక్తమ్.

శ్విత్యంచోమా దక్షిణతస్కపర్దాధియంజిన్వాసో అభిహిప్రమందుః, ఉత్తిష్ఠన్వోచే పరిబర్హిషోన్నాన్న మేదూరాదవితవేవసిష్ఠాః, దూరాదింద్రమనయన్నాసుతేనతిరోవైశంత మతిపాంతముగ్రం, పాశద్యుమ్నస్యవాయతస్య సోమాత్సుతాదింద్రో వృణీతావసిష్ఠాన్, ఏవేన్నుకం సింధుమేభిస్తతారేవేన్నుకంభేదమేభిర్జఘాన, ఏవేన్నుకందాశరాజ్ఞేసుదా సంప్రావదింద్రో బ్రహ్మణావోవసిష్ఠాః, జుష్టీనరోబ్రహ్మణావః పితౄణా మక్షమవ్యయం నకిలారిషాథ, యచ్ఛక్వరీషు బృహతారవేణేంద్రేశుష్మమద ధాతావసిష్ఠాః, ఉద్యామివేత్తృష్ణజోనాథితాసోదీధయుర్దాశరాజ్ఞేవృతాసః, వసిష్ఠస్యస్తువత ఇంద్రో అశ్రోదురుంతృత్సుభ్యో అకృణోదులోకం ౧ దండాఇవేద్గో అజనాస ఆసన్పరిచ్ఛిన్నా భరతా అర్భకాసః, అభవచ్చపుర ఏతావసిష్ఠ ఆదిత్రి

తృత్సూనాంవిశో అప్రథంత, త్రయఃకృణ్వంతిభువనేషు రేత స్తిస్రః ప్ర
జాఆర్యాతిరగ్రాః, త్రయోఘర్మాస ఉషసంసచంతేసర్వాం ఇత్తాం
అనువిదుర్వసిష్ఠాః, సూర్యస్యేవవక్షథోజ్యోతిరేషాం సముద్రస్యేవమహి
మాగభీరః,వాతస్యేవప్రజవోనాన్యేనస్తోమోవసిష్ఠాఅన్వేతవేవః,తఇన్ని
ణ్యంహృదయస్యప్రకేతైః సహస్రవల్శమభిసంచరంతి, యమేనతతంపరి
ధింవయంతోప్సరస ఉపసేదుర్వసిష్ఠాః, విద్యుతో జ్యోతిః పరిసంజిహానం
మిత్రావరుణాయదపశ్యతాంత్వా ,తత్తేజన్మోతైకంవసిష్ఠాగస్త్యోయత్త్వా
విశఆజభార ౧. ఉతాసిమైత్రావరుణోవసిష్ఠోర్వశ్యాబ్రహ్మన్ మన
సోధిజాతః, ద్రప్సంస్కన్నంబ్రహ్మణాదైవ్యేన విశ్వేదేవాః పుష్కరే
త్వాదదంత, సప్రకేతఉభయస్య ప్రవిద్వాంత్సహస్రదాన ఉతవాసదా
నః, యమేనతతంపరిధింవయిష్యన్నప్సరసః పరిజజ్ఞేవసిష్ఠః, సత్రేహజాతా
విషితానమోభిః కుంభే రేతస్సిషిచతుస్సమానం, తతోహమానఉదియా
యమధ్యాత్తతోజాతమృషిమాహుర్వసిష్ఠం, ఉక్థభృతంసామభృతంబి
భర్తిగ్రావాణంబిభ్రత్ప్రవదాత్యగ్రే, ఉపైనమాధ్వంసుమనస్యమానా
అవోగచ్ఛాతి ప్రతృదోవసిష్ఠః (ఏతదాదివివాహాగ్నిమభిరక్షేత్, య
స్మిన్నహనివివాహాగ్నిరుత్పన్న స్తత్సాయమౌపాసనోపక్రమః, రాత్రౌ
వివాహశ్చేత్ రాత్రింత్రేధావిభజ్య, ఆద్యాంశఏవోపక్రమేత్, అతి
క్రాంతేశ్వస్సాయమౌపాసనోపక్రమః అస్మిన్వివాహాగ్నౌ యథోక్తకాల
ఉక్తద్రవ్యేషు మధ్యేయథాలాభద్రవ్యేణ) ఏవం...తిథౌ పరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం వధ్వాసహాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం యావజ్జీవం యావత్సాంఽవ
ధానం ఔపాసనంకరిష్యే, (ఇతి ప్రారభ్యవివాహాగ్నౌ కుర్యాత్, ఆవా
హన నమస్కారాది పూర్వకత్,) ఏవంగుణ...తిథౌ పరమేశ్వరప్రీత్య
ర్థం సాయమౌపాసనంహోష్యామి, అత్రాగ్ని ప్రజాపతీదేవతే వ్రీహి
తండుల ద్రవ్యేణఏవంసాంగేనకర్మణాసద్యోయక్ష్యే(త్రిఃపరిసమూహ్య,
త్రిః పర్యుక్ష్య,విశ్వానిన ఇతిపూర్వ వదభ్యర్చ్య, యస్త్వేత్వాముపతిష్ఠేత్.

శ్లో. 'పయోదధియవాగూశ్చ సర్పిరోదన తండులాః, సోమస్తైలమాపోవ్రీహియవాస్తిలా'శ్చేతి హోమద్రవ్యాణి, తండులాదిహోమద్రవ్యం, ఉల్ముకే నావజ్వాల్య ప్రోక్ష్య, తేనైవ త్రిఃపరిహృత్య, ఉల్ముకం త్యజేత్, పక్వము దగంగారేషు, అధిశ్రిత్యా వజ్వలనాది త్రిఃపరిహృత్య, ఉదగుద్వాస్య, అంగారానతి సృజేత్,) అగ్నయేస్వాహా, (ఇతిసాయంజుహుయాత్,)సూర్యాయస్వా (హేతిప్రాతః, తత్పాణిగుదగ్దేశే,) మనసా ప్రజాపతయేస్వాహా, (ఉత్యుభయత్ర. శ్లో. ద్రవంహవి స్స్రువేణైవ పాణినా కఠినంహవిః,అంగుళ్యగ్రైర్నహోతవ్యం నకృత్వాఽంగులిభేదనం, అంగుళ్యుత్తరపార్శ్వేన హోతవ్య మితిచ స్మృతం' ఇతి ప్రధాన ప్రాజాపత్య సంసర్గశ్చేత్) ఆహుతిసంసర్గదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే (ఇతి సమిద్ద్వయంజుహుయాత్, యత్ర వేద్థ వనుశ్రుతో వనస్పతిర్గాయత్రితి మంత్రస్త్రైకాంప్రజాపతిం స్మరన్నపరాం, పరిసమూహనపర్యుక్షణె పూర్వవత్కృత్వా కించి త్ప్రణిహ్వాస్తిష్ఠన్,) అగ్నేత్వాన్నోఽంచమ (ఇతిచోపస్థాయ హోమసాద్గుణ్యార్థంవిష్ణునామ స్మృత్వా యస్యస్మృత్యేత్యాదినా విష్ణవేసమర్ప్య, బృహత్సామే తిరక్షాంధృత్వా చామేత్ యేనద్రవ్యేణ సాయంజుహోతి తేనైవ ప్రాతః వివాహహోమానంతరం, అజస్రాశక్తశ్చేత్ సమిత్సమారోపణం కుర్యాత్.)

ఇతి వసిష్ఠసూక్తమ్.

అథ సమిత్సమారోపణమ్.

అయంతే గాధిపుత్రో విశ్వామిత్రోఽగ్నిరనుష్టుప్, అగ్నిసమిత్సమారోపణే వినియోగః, * అయంతేయోని ఋత్వియో యతో జాతో అరోచథాః, తంజానన్నగ్న ఆసీదాథానో వర్ధయాగిరః, (ఇతి మంత్రేణ సమిధం సమారోప్య, ఆగతే ప్రాదుష్కరణహోమకాలే, ప్రత్యవరోహహిరణ్యగర్భోజాతవేదా అగ్నిత్రిష్టుప్, అగ్నిసమిత్ప్రత్యే

పణే వినియోగః, * ప్రత్యవరోహజాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హ
వ్యం వహానః ప్రజానన్, ప్రజాంపుష్టిం రయిమస్మాసు ధేహ్యథా భవయ
జమానాయశంయోః, (ఇతి లౌకికాగ్నౌ సమిధం ప్రక్షిప్యహోమంకు
ర్యాత్, యదిసమస్యేత్ సాయంప్రాతర్హోమౌ సాయం వానమస్యేన్న
త్ప్రాతః.)

ఇతి సమత్సమారోపణమ్.

అథ వధూగృహప్రవేశః.

వధూసమేతస్స్వగృహం గచ్ఛేత్, పురంధ్రీభిః బ్రాహ్మణైర్మం
గళఘోషైస్సహ గ్రామాంతరగమనేయానసంభవే, పూషాత్వేతో
నయత్వితి వధూంయానమారోహయేత్. * పూషాత్వేతోనయతుహ
స్తగృహ్యాశ్వినౌత్వా ప్రవహతాంరథేన, గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీయ
థాసోవసినీత్వం విదథమావదాసి (శిబికాదౌ నమంత్రః, మధ్యేనా
వ్యానదీచేత్ అశ్మన్వ తీరీయతేసంరభధ్వ మిత్యర్ధర్చేన నావమారో
హయేత్,ఉత్తరేణోత్క్రమయేత్,) * అశ్మన్వతీరీయతే సంరభధ్వము
త్తిష్ఠతప్రతరతాసఖాయః, అత్రాజహామయేఽఅసన్న శేవా శ్శివానవ
యముత్తరేమాభివాజాన్. జీవరుదంతీతి రుదత్యాం వధ్వాంజపేత్. జీ
వంరుదంతివిమయంతే అధ్వరేదీర్ఘా మనుప్రసి తిందీధియుంర్న రః,వామం
పితృభ్యోయ ఇదం సమేరిరేమయః పతిభ్యోజనయః పరిష్వజే.(వివాహా
గ్నిమగ్రతోప్రణయంతి కల్యాణేషు దేశవృక్షచతుష్పథేషు మా
విదన్పరిపంథిన ఇతి జపేత్,) మావిదన్పరిపంథినోయ ఆసీదంతి దంపతీ,
సుగేభిర్దుర్గమతీతామపద్రాంత్వరాతయః.) అంతరాయదివ సతి స్వా
ద్భాహ్మణ్యాశ్చ వృద్ధాయాః జీవపత్న్యాః జీవప్రజాయా అగారపతాం

రాత్రిం వసేత్, స్వగృహే స్థిత్వాయే వధూం పశ్యంతి తాం దృష్ట్వా సుమంగలీ రియం వధూరితి జపేత్ స్వగృహద్వారి పురంధ్ర్యాసీ రాజ నాది కులధర్మాన్ కుర్యుః ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్యతా మితి వధూం స్వగృహం ప్రవేశయేత్,) *ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్య తామస్మి న్గృహేగార్హపత్యాయ జాగృహి, ఏనాపత్యా తన్వగంసంసృ జస్వథాజీ ర్విదథమావదాథః. * (ఏతే విధయః నాకబల్యనంతరం వాభవంతి)

ఇతి వధూగృహప్రవేశః.

అథ ప్రవేశహోమః.

(శ్వశురేణ ప్రార్థితః తత్రైవవా గృహప్రవేశహోమంకుర్యాత్,) ఏవంగుణ...తిథౌ పరిగృహీతస్య వివాహాగ్నేః గృహ్యత్వ సిద్ధ్యర్థం ఆవయోర్గార్హస్థ్య సిద్ధ్యర్థంచ గృహప్రవేశహోమం కరిష్యే, (ఉపలేప నాద్యగ్ని ప్రార్థనాంతే,) ఏవంగుణ...తిథౌ ప్రవేశహోమాంగమన్వా ధానం కరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నౌ వగ్నిం...చక్షుషీ ఆజ్యేన సూర్యాం సావిత్రీం ప్రధానదేవతాం చతుర్వారమాజ్యేన, ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతం ఇధ్మ...సద్యోయక్ష్యే,భూర్భువస్స్వస్స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం,) ప్రయోగ పారిజాత మార్గేణ పశ్చాదగ్నే స్సదక్షిణపార్శ్వే ప్రాగ్గ్రీవ మూర్ధ్వలోమ, ఆనడుహంచర్మాస్తీర్య తస్మిన్వధూముప వేశ్య, సోదకేనేత్యాది పాత్రాసాదనాద్యలంకరణాంతే పత్న్యాసమ న్వారబ్ధః ఆజ్యభాగౌ హుత్వా,) ఆనః ప్రజామితి చతసృణాం సూర్యా సావిత్రీ సూర్యా సావిత్ర్యాద్యా జగతీ ద్వితీయా త్రిష్టుప్ అంత్యే ద్వే అనుష్టుభౌ ప్రధానాజ్య హోమే వినియోగః,*ఆనః ప్రజా...శంచతు ష్పదేస్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం, *అఘోరచక్షు...చతుష్పదే

---

†ఇవి నాకబలికి వెనుకచేయుట ఆచారముగా నున్నది.

స్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం,*ఇమాంత్వ మింద్ర...కృధిస్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం,*సమ్రాజ్ఞీ...అధిదేవృషుస్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం, సమంజంతు విశ్వేదేవా స్సమాపో హృదయానినౌ, సమ్మాతరిశ్వా సంధాతా సముదేష్ట్రీ దధాతునౌ, (ఇతి మంత్రేణ దధ్నా ఏకదేశం ప్రాశ్యపత్న్యై ప్రయచ్ఛేత్, సాతూష్ణీం ప్రాశ్నాతి, ఆజ్యశేషేణ, ఉభయోః హృదయదేశేతేనైవ మంత్రేణాక్త్వా అప స్పృష్ట్వా, స్విష్టకృదాది హోమశేషం సమాపయేత్, అత ఊర్ధ్వ మక్షార లవణాశినౌ బ్రహ్మచారిణావలం కుర్వాణావధశ్శాయినౌ స్యాతాం, త్రిరాత్రం ద్వాదశరాత్రం సంవత్సరం వా ప్రతిదినం దేవీం సంపూజ్యాన్నం బ్రాహ్మణేభ్యో దత్వా, ఓంస్వస్తి భవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూయాదోం స్వస్తీతి ప్రతిబ్రూయుః, వరోవధ్వా సహనీరాజనాది బ్రాహ్మణాశీర్వచనం గృహ్ణీయాత్)

ఇతి ప్రవేశహోమః.

అథ సదస్యమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ వివాహాత్తృతీయదివసే మహదాశీర్వచన కాలే బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరానుద్దిశ్య ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకానుద్దిశ్య బ్రహ్మ...ప్రీత్యర్థం ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాంకరిష్యే, (ప్రయోగస్తు ఉపనయనప్రకరణే ప్రదర్శితః)

ఇతి సదస్యమ్.

అథ నాకబలిరంగవల్ల్యాది.

(వివాహవ్రతేపూర్ణే శ్వశురగృహే స్వగృహేవా భ్యజ్యస్నాత్వా రాత్రౌ నాకబలిం కుర్యాత్, గృహమధ్యే విస్తీర్ణభూమౌ, అష్టసంఖ్యా క రేఖాస్తిర్యగూర్ధ్వం చాలిఖ్య తత్పరితఏకోనపంచాశత్కోష్ఠానాం మధ్యే చతుర్దిక్షు కోణేషు యథాక్రమం బాహ్యతః పరిమృజ్య,మధ్యే

త్రయోదశ మార్జయేత్, అవశిష్ట ద్వాదశభి శ్చతుర్భద్రాఖ్యం సరో భవతి, తన్మధ్యే షట్కోణం రచయేత్, తన్మధ్యే త్రికోణం, తన్మధ్యే సకర్ణికమష్టదళపద్మం, తత్పరిత స్సితాక్షతై ర్భిత్తిం కృత్వా తత్ర బ్రాహ్మ్యాదిసప్తమాతృకా రచయిత్వా సరోమధ్యే సితాక్షతైః హంస శుకపద్మాదీన్ రచయిత్వా సరసోబహి స్తదాకారేణ కృష్ణశ్వేత హరి చ్ఛుక్లరక్తపీతాక్షతైః క్రమాత్ప్రాకారపట్కం రచయేత్, తత్పూర్వ భాగే రక్తాక్షతైః బ్రహ్మాణం పశ్చిమభాగే సితాక్షతై శ్శంకరం, సఫల వల్లీర్బహిష్కోణాగ్రేషు నైఋత్యాం శ్వేతతండులేన వాయవ్య భాగే లవణేనచ, అన్యోన్యాభిముఖౌ ప్రాక్పాదౌ హస్తినౌ రచ యిత్వా, కుంకుమాదినా చిత్రితం కర్పూర జలపూరితం కుంభం కర్ణికా మధ్యే సంస్థాప్య, గుడజీరకఫలగంధపుష్పసంయుక్తాం సోపలాంద్రుష దం సరసో బహిరుత్తరదేశే స్థాపయేత్)

ఇతి నాకబలిరంగవల్ల్యాది.

అథ నాకబలిః.

వరః పశ్చిమభాగే వధ్వాసహోపవిశ్య,) ఏవంగుణ...తిథౌమమ వధ్వాశ్రిత విశ్వావసు సంజ్ఞికగంధర్వ నిరాసార్థం స్వస్త్రీత్వసిద్ధ్యర్థం ఆపయో రాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం నాకబ ల్యుత్సవం కరిష్యే, (గణపతిపూజాం కృత్వా, సరోమధ్యే హిరణ్యగర్భ మావాహ్య,) హిరణ్యగర్భ స్సమవర్తతాగ్రే భూతస్య జాతః పతిరేక ఆసీత్, సదాధార పృథివీంద్యాముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ, హిరణ్యగర్భ మావాహయామి, (కుంభేదాక్షాయణీ మావా హయేత్,) 'దాక్షాయణీం మహాదేవీం సర్వసంప త్ప్రదాయినీం, వర పాశాంకుశయుతాం తథాచాభయపాణినీం. దేవాసురై రపి సదా వంద్యమానపదాంబుజాం, అణిమాదిగుణోపేతా మష్టైశ్వర్య ప్రదా యినీం,' (ఇతి ధ్యాత్వావాహయేత్, పద్మస్య ప్రాగాదిసప్తదళేషు సప్త

మాతృకాః, బ్రాహ్మీం, మాహేశ్వరీం, కౌమారీం, వైష్ణవీం, వారాహీం, ఇంద్రాణీం, చాముండాం, ఆవాహయేత్, త్రికోణ మండలాగ్రేషు, మహాదేవీం, కాళీం, శాంకరీం, ఆవాహయేత్, షట్కోణ పూర్వాదిదిక్షు సరస్వతీం, బ్రహ్మాణం, ఉమాం, మహేశ్వరం, లక్ష్మీం నారాయణం, శచీం, ఇంద్రం, ఆవాహయేత్, తద్బహిః పూర్వాద్యష్ట దిక్షు, కపాలినం, భీషణం, చండం, రురుం, క్రోధం, ఉన్మత్తం, అసితాంగం, సంహారం, ఇత్యష్టభైరవానావాహయేత్, అష్టదిగ్గజాన్, ఐరావతం, పుండరీకం, వామనం, కుముదం, అంజనం, పుష్పదంతం, సార్వభౌమం ఆవాహయేత్, ఇంద్రాది లోకపాలా నావాహయేత్, సరో మధ్యే, అప్సరస స్సోమం గంధర్వం పావకం దేవ్యభిముఖ మావాహ్య, హిరణ్యగర్భాదిభ్యో నమః ధ్యానావాహనాదిపూజాం కుర్యాత్,పుష్పాద్యలంకృతాం ఛురికాం కుంభసమీపే నిధాయ.) 'ఛురికేత్వం మహాదేవి సర్వదేవాభిపూజితే, అతస్త్వాం పూజయిష్యామి సర్వసంపత్ప్రదా భవ,' (ఇతి సంప్రార్థ్య పుష్పాంతోపచారాన్ కృత్వా, హస్తిద్వయమపి పుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య, ఆవాహితదేవతాభ్యోనమః, ఇతి ధూప దీపనైవేద్యోపచారా న్కుర్యాత్, నాగయోః పృథక్పృథగుపచారా న్కృత్వా పరితస్సరోవరందీపమాలాభి రలంకుర్యాత్ తతః కన్యాపితా దంపతీ వస్త్రాదిభి రలంకుర్యాత్, అథ వరోవధ్వా సహ సత్యే నోత్తభితాసూక్తం శ్రుత్వాతత్పార్శ్వాయ వధూవస్త్రం దాపయేత్, అథ కన్యామాతా అన్నాపూపపూరితం సాపిధానం సదీపభాజనం సువాసిన్యారోపితం సచ్ఛురికం మూర్ధ్ని ధృత్వా, పశ్చిమద్వారతస్సరోవరం ప్రవిశ్య, కుంభం ప్రదక్షిణీకృత్య, పురతస్తత్పాత్రం నిధాయ, తదన్నం కించిత్కించి త్కుంభే నిక్షిప్య, సర్వాసుదిక్ష్వపినిక్షిపేత్, తాం వరమాతా వస్త్రాద్యైఃపూజయేత్, అథ ముదాదంపతీస్వం స్వం కరిణ మధిరుహ్య అన్యోన్యాభి ముఖౌ. భవతః.)*ఆతూన ఇంద్ర క్షుమంతం చిత్రం గ్రాభం సంగృభాయ, మహాహస్తీ దక్షిణేన, విద్మాహి

త్వాతు విక్షూర్మింతు విదేష్ట్రంతు విమఘుం తువిమ్మాత్ర మవోభిః,
నహిత్వా శూరదేవా నమర్తాసోదిత్సంతం, భీమంనగాం వారయంతే,
ఏతోన్వింద్రం స్తవామేశానం వస్వస్స్వరాజం, నరాధసామర్ధిషంనః,
ప్రస్తోషదుపాగాశిష శ్రీవత్సా మాగీయమానం, అభిరాధసాజిగురత్,
ఆనోభరదక్షిణేనాభి సవ్యేన ప్రమృశ, ఇంద్రమానో వసో ర్నిర్భాక్,
ఉపక్రమస్వాభరధృషతా ధృష్ణోజనానాం, అదాశూష్టరస్య వేదః,
ఇంద్రయ ఉనుతే అస్తివాజో విప్రేభి స్సనిత్వః, అస్మాభి స్సుతంసనుహి,
సద్యోయువ స్తేవాజా అస్మభ్యం విశ్వాశ్చంద్రాః, వశైశ్చమక్షూచరంతే.
[ఇతి వధూవరౌ పరస్పరం నాగౌ వినిమయ్యనాగౌ యాచయిత్వా, వరః పూర్వ వదుపవిశేత్, అత్ర విశేషః, వరస్యోత్తరపార్శ్వే వధూ రుపవిశేత్ (దేశాచారాణాత్ర నీలమణిధారణం విహితం)] ఏవంగుణ ...తిథౌ నీలమణి పూజాంకరిష్యే, (పూజాం కృత్వా బ్రాహ్మణహస్త స్పర్శనం కారయిత్వా *నీలలోహితం భవతి కృత్యా సక్తి ర్వ్యజ్యతే, ఏధంతే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే (ఇతి మంత్రేణ వరోవధూకంఠే నీలమణిం బధ్నీయాత్,) నీలమణి ధారణ ముహూర్తస్సుముహూర్తో స్త్విత్యనుగృహ్ణాంతు నీలమణిధా...స్తు. (ఆశిషం గృహ్ణీయాత్.)

ఇతి నాకబలిః.

అథ ఫలదానమ్.

ఏవం గుణ... తిథౌ సంతానగోపాలప్రీత్యర్థం ఫలసహిత తాంబూలదానాని కరిష్యే, (తాంబూలాని దక్షిణాసహితాని బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ సావధూః గౌరీపూజాం కృత్వా మంగళద్రవ్యేణ పరిపూర్ణశూర్పవాయనాని సువాసినీభ్యోదద్యాత్. అథ నాందీపూజా,

నాందీదేవతోద్వాసనం. వసంతమాధవపూజా. 'అరుణారుణభాసురం ప్రసన్నం బహువక్త్రం మదనస్యసాహచర్యం, ద్విభుజం ధృతపల్లవ ప్రసూనం భజతా మిష్టదమర్చయేద్వసంతం చతుస్తంభపూజా కంకణ విమోచనం. * కంకతోన కంకతోధోసతీన కంకతః, ద్వా ఇతి ప్లుషి ఇతినాస్య అదృష్టాలిప్సత కంకణం మోచయిష్యామి రక్షాస్మిన కదా చన, మయిరక్షాం స్థిరాంబధ్వా దేవత్వం గచ్ఛకంకణ (ఇతి పరస్పరం వధూవరౌవిముంచతః. స్వస్తివాచయిత్వాఽఽశిషం గృహ్ణీయాత్)

అథ వధూం స్వగృహం ప్రవేశయేత్.) 'పృష్ఠగం దక్షిణస్థంవా భృగుం కృత్వావిశేద్గృహం, పురతో వామతోవాపి శుక్రం కృత్వా నచావిశేత్' ఇత్యాది బహూక్తం విచార్య కుర్యాత్

ఇతి ఫలదానమ్.

అథ నూతన వధూగృహప్రవేశః.

గ్రామప్రదక్షిణపూర్వకం వధ్వాసహ గృహం ప్రవిశ్య స్వస్తి వాచయిత్వా, నాందీదేవతావాహనం కృత్వా, బ్రాహ్మణాశీర్వచనంలబ్ధ్వా, తేభ్యోఫలదానానిదత్వా, యథాశక్తి బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్.

ఇతి నూతన వధూగృహప్రవేశః.

అథ ద్విభార్యాగ్నిసంధానమ్.

ధర్మేణప్రజయాచసంపన్నాంపత్నీం త్యక్త్వానాన్యాం వివహేత్, అన్యతరాభావే ప్రాగగ్న్యాధానాత్ వివహేత్,ఇత్యాపస్తంబః ఊర్ధ్వం చేతిబోధాయనః, అత్రప్రతీక్ష్యః కాలః. శ్లో అప్రజాందశమేవర్షేస్త్రీప్ర జాంద్వాదశేత్యజేత్. మృతప్రజాంపంచదశే సద్యస్త్వప్రియవాదినీం ఇతి ధర్మశీలాంపత్నీంతోషయిత్వా అన్యాంవివహేత్, యదిపూర్వా మృతాస్యాత్ శ్లో 'ప్రమదామృతవాసరాదితః పున రుద్వాహ విధిర్ద్వస్యతు, విషమేపరివత్సరేశుభం స్యాద్యుగళేచాపి మృతిప్రదోభవే' దిత్యుక్తం. యదిపూర్వవివాహాగ్నౌ, అనంతరవివాహస్యాత్తైవైవ

సాతస్యసహ ప్రథమయాధర్మాగ్నిభాగినీభవతి, యదితులౌకికేపరిణయేతం
పృథక్పరిగృహ్య పూర్వేణైకీకుర్యాత్,) ఏవంగుణ...తిథౌ కనిష్ఠభా
ర్యాగ్నౌ జ్యేష్ఠభార్యాగ్నిసంయోగం కరిష్యే, (స్థండిలద్వయం కృత్వా
అగ్నిద్వయ ముపసమాధాయ, జ్యేష్ఠయా సమన్వారబ్ధః జ్యేష్ఠాగ్నౌ కు
ర్యాత్,చక్షుషీఆజ్యేన,అగ్నిం ప్రధానదేవతాం నవవారమాజ్యేన,ఆజ్య
శేషేణేత్యాద్యాజ్యభాగాంతే,) అగ్నిమీళే మధుచ్ఛందా అగ్నిర్గాయ
త్రీ, ప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః, *అగ్నిమీళే పురోహితం...ధా
తమంస్వాహా, అగ్నయఇదం, * అగ్నిః పూర్వేభి...ఏహవక్షతిస్వాహా,
అగ్నయఇదం, * అగ్నినారయిమశ్నవత్...వ_త్తమంస్వాహా, అగ్నయ
ఇదం, *అగ్నేయం...గచ్ఛతిస్వాహా, అగ్నయఇదం, *అగ్నిర్హోతా...
రాగమత్స్వాహా, అగ్నయఇదం, * యదంగదాశుషే...మంగిరస్స్వా
హా అగ్నయఇదం, *ఉపత్వాగ్నే...ఏమసిస్వాహా, అ...దం, *రాజంత
మధ్వరాణాం...స్వేదమేస్వాహా, అ...దం*సనఃపితేవ...స్వ_స్తయేస్వా
హా, అ...దం. (స్విష్టకృతాద్యుపస్థానాంతే, అయంతేయోనిరితి సమిధిస
మారోప్యప్రత్యవరోహేతిక నిషాగ్నౌనిక్షిప్య, పూర్వవదన్వాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే నవాహుతీర్హుత్వా,ఉభాభ్యాంసమన్వారబ్ధః,*అగ్నినా
గ్నిస్సమిధ్యతేకవిర్గృహపతిర్యువా,హవ్యవాట్ జుహ్వాస్యఃస్వాహా,అగ్న
యఇదం,*త్వంహ్యగ్నే_అగ్నినా_విప్రో విప్రేణసన్త్సతా,సఖాసఖ్యాసమి
ధ్యసేస్వాహా, అగ్నయఇదం. * పాహినోఅగ్న ఏకయాపాహ్యు౧ ఉత
ద్వితీయయా, పాహ్యూర్జం తృతీయయాపాహిగీర్భిశ్చతసృభిర్వసో
స్వాహా,అగ్నయఇదం, *పునరూర్జానివ_ర్తస్వ...విశ్వతస్స్వాహా, అగ్న
యఇదం, * సహరయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వాహా, అగ్నయఇదం, * అ_స్తీ
దమధిమంథనమ_స్తిప్రజననం కృతం, ఏతాం విశ్పత్నీమాభరాగ్నిం
మంథామపూర్వథాస్వాహా, అగ్న...దం, అరణ్యోర్నిహితో జాత

వేదాగర్భ ఇవసుధితో గర్భిణీషు దివేదివ ఈడ్యోజాగృవద్భిర్హవిష్మ ద్భిర్మనుష్యేభి రగ్నిస్స్వాహా, అగ్న...దం,* ఉత్తానాయామవభరాచి కిత్వా న్త్సద్యః ప్రవీతా వృషణంజజాన, అరుషస్తూపో రుశదస్య పాజ ఇళాయాస్పుత్రోవయునే జనిష్టస్వాహా, అగ్న...దం, ఇళాయా స్త్వాపదేవయం నాభాపృథివ్యా అధి, జాతవేదోని ధీమహ్యగ్నే హవ్యా యవోఢ్వే స్వాహా, అగ్న...దం, (యదస్య కర్మణ ఇత్యాది స్విష్ట కృదాదికం సమాప్యాగ్నేనం పరిచరేత్. మృతావనేన సంస్కార్యా ద్బహ్వీనా మప్యేవ మగ్ని సంయోజనమ్, గోమిథునం దక్షిణా)

ఇతి ద్విభార్యాగ్నిసంధానమ్.

సప్తపాకయజ్ఞాః.

అథ శ్రవణాకర్మ.

ఓమ్ [శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం శ్రవణాకర్మ,తస్యైతదహ్న్యు పకల్పయేత్ అక్షతధానాగృహాపక్వా సర్పిషార్ధాఅనక్త్యర్ధా అనభ్య క్తాః, అస్తమితేసాయమౌపాసనం కృత్వా, ఆత్మసంస్కారకం శ్రవణా కర్మకరిష్యఇత్యుక్త్వా, స్థండిలాద్యౌపాసనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యచక్షుషీని ర్దిశ్య, అగ్నింప్రధానదేవతాం చతుర్వారం చరుద్రవ్యేణ, అచ్యుతం భౌమం పురోళాశేన, అగ్నిమాశయాజ్యేన వాజినః ప్రధానదేవతాః ఆజ్యాక్తధానాభిః శేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, పాత్రాసాదనకాలే, ఏక కపాలందృషదుపలే పాత్రీంమదంతీం మేక్షణముపవేషంచ ప్రయునక్తి, తూష్ణీంచతురశ్చతురో ముష్టీః ద్వివారం నిక్షిప్య, ప్రోక్ష్యఫలీకృతాన్ ద్విభజ్య,) ఇదమగ్నయ ఇదమచ్యుతాయ భౌమాయ, (ఇత్యుదకస్పంస్థం భాగద్వయ మభిమృశ్య, ఆగ్నేయంచరవర్థంనిధాయ, ద్వితీయంపినష్టి, కృష్ణాజినఉదీచీనకుంభాంశమ్యాం. నిధాయ, తస్యాందృషదితండులా

సాలయాపేషయిత్వా, కృష్ణాజినేపిష్టాని ప్రస్కందయిత్వా వేక్ష్య, ఉప వేషమాదాయ, అగ్నేః ప్రత్యంచావంగారా న్నిర్వర్త్య, తయోరన్య తరంవాయవ్యాం నిరస్య, అపఉపస్పృశ్య, ఇతరందక్షిణ ఉపస్థాప్య, తస్మిన్నేకకపాలముపధాయ, ఉపర్యంగారమత్యాధాయ, వేదేనకపాలేఽంగారానధ్యూహ్య, మదంతీరధిశ్రిత్య ప్రక్షాళితాయాం నిష్టప్తోపవాతాయాం, పవిత్రవత్యాంపిష్టాని చతుర్వారంసంవపతి, ప్రోక్షణీవత్పిష్టాన్యుత్పూయ, స్రువేణప్రణీతాభ్యఆదాయ, వేదేనోపయమ్య, పిష్టేష్వానీయ, తప్తాభిర్మదంతీభిరనుప్లావ్య మేక్షణేనసంయుత్యాశ్వశఫమాత్రం పురోళాశం కృత్వా, చరుమగ్నావధిశ్రిత్య, వేదేన కపాలాదంగారానపోహ్య, తస్మిన్పురోళాశమధిశ్రిత్య, ప్రదయిత్వాద్భిశ్లక్ష్ణీకృత్య, ఉల్ముకైః పరిణప్య, దర్భైరవజ్వాల్య, వేదేనపురోళాశేసాంగారం భస్మాధ్యూహ్య, అగ్నేరుత్తరతో ద్విధానానిధాయ, త్రిఃప్రోక్ష్య, ఆజ్యంనిరుప్య, తేనైవసాకంసర్వేషాం పర్యగ్నికుర్యాత్, చరు ముద్వాస్య, వేదేన పురోళాశాదంగారానపోహ్యాభిఘార్య, పాత్ర్యాముపస్తీర్య, అపర్యావర్తయన్, పురోళాశముద్వాస్య, వేదేనాధస్థాద్భస్మ ప్రమృజ్య, పాత్ర్యాం ప్రతిష్ఠాప్య, స్రువేణ కపాలం ప్రత్యజ్య, ధానాశ్చాభిఘార్య, ఆజ్యాద్దక్షిణతశ్చరుపురోడాశధానా ఉదక్సంస్థా ఆసాద్య, ప్రత్యభిఘార్య, ఏకస్యామాజ్యపూర్ణస్థాల్యాం పురోళాశంనిమజ్జయేదావిః పృష్ఠంవాకుర్యాత్, ఆజ్యభాగాంతే, అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మానితిచతసృణాం మగస్త్యోగ్నిస్త్రిష్టుబితి చతసృభిః ప్రత్యృచమవదానధర్మేణ చరుంహుత్వా, పాణినా పురోళాశం జుహుయాత్, సవ్యేనావదానంసంపాదయేత్, పాణింప్రోక్ష్య, ఉపస్తీర్య, కృత్స్నపురోళాశ మవదాయ, ద్వితీయావదానస్యార్థ లుప్తత్వాత్సకృదభిఘారయేదితి వృత్తికృత్, ద్విరభిఘారయేదిత్యేకే, అచ్యుతాయభౌమాయస్వాహేతి, అథయస్మిన్నాజ్యే పురోళాశోమగ్న స్తదాశయముచ్యతే, తేనోపరిపురోళాశస్యజుహుయాత్, మానోఅగ్నేవసృజో అఘాయాగస్త్యోగ్ని స్త్రిష్టుబిత్యక్త్వాధా

నాఅంజలినాస్వాంజలావన్యః ప్రోక్ష్యోప స్తీర్య, ముష్టిపరిమితాధానాద్వి రవదాయాభిఘారయతి, శన్నో భవంతుభాజినో హనేషువసిష్టోవాజిన త్రిష్టుబితిహుత్వా నభ్యక్తాధానాః పుత్రాదిభ్యోఽమాత్యేభ్యో దత్వా చరుధానైకదేశత స్స్విష్టకృదాదికం సమాపయేత్)

ఇతి శ్రవణాకర్మ.

అథ సర్పబలిః.

(శ్రావణ్యామేవ పౌర్ణమాస్యాం దివా, అక్షతయవసక్తుభిః వ్రీహి సక్తుభిర్వా నవం కలశం పూరయిత్వా, వైకంకతం దర్వించ బలిహారిణీం నవే శిక్యే నిదధాతి, గృహపూర్వాంకణే శుభం దేశం బల్యర్థంచ పరి కల్ప్య, ఉపలిప్యాలం కుర్యాత్, అస్తమితే సాయమౌపాసనానంతరం శ్రవణాకర్మ కృత్వా,] సామాత్యస్య మమ సర్పబాధానివృత్తిద్వారా, ఆత్మసంస్కారకం సర్పబల్యాఖ్యం కర్మ కరిష్యే (ఇతి సంకల్ప్య, కల శాత్సక్తూనాం దర్విం పూరయిత్వా ప్రాగుపనిష్క్రమ్య క్షిప్తే శుచౌ దేశే, అపో నినీయ) సర్పదేవజనేభ్య స్స్వాహా, (ఇతి, తత్ర హుత్వా, అంజలిం కృత్వానమస్కరోతి,) * యేసర్పాః పార్థివాయే అంతరిక్ష్యాయే దివ్యాయేచదిశ్యాః, తేభ్య ఇమం బలి మాహార్షం తేభ్య ఇమం బలి ముపాకరో (మీతి నాంతరాబలిమాత్మానంచ కశ్చిద్వ్యవే యాదాపరిదానాద్బలిం ప్రదక్షిణం పరీత్య, తస్య పశ్చాద్బలే రుపవిశ్య,) సర్పోఽసి సర్పతాం సర్పాణా మధిపతి రస్యన్నేన మను ష్యాం స్త్రాయసే పూపేనసర్పాన్ యజ్ఞేన దేవా స్త్వ ఇమాసం తం త్వాయిసంత స్సర్పామాహిశిషుః, ధ్రువాంతే పరి దదా (మీతి జపిత్వా, అథపుత్రానథ పౌత్రానథ ప్రత్తాః కన్యాః పత్నీ మాత్మానం చేత్యమాత్యా నను పూర్వంధ్రువ నామ్నే సర్పరాజాయ పరిదద్యాత్,) ధ్రువనారాయణశర్మాణం తే పరిదదామీ (త్యేవం, ద్వితీయాంతేన

నామ్నా) ధ్రువ లక్ష్మీదాంత (ఇతి కుమారీం) ధ్రువ సత్యదాంత (ఇతి పత్నీ) ధ్రువమాంత (ఇత్యాత్మానమంతతో యదన్యః కుర్యాత్, మాం పదస్థానే యజమానస్య నామగృహ్ణీయాత్, ఏవం సమాప్య పరేద్యు రారభ్య) సర్వదేవజనేభ్యస్స్వా (హేతి సాయం ప్రాత ర్బలిం హరేత్, కలశస్థైరేవ సక్తుభి ర్నమస్కారాది వర్జమాప్రత్య వరోహణాత్,ప్రసంఖ్యాయహైాకే, బలికాలా ౦ స్తావతో బలీం స్తపహరే వోపహరంతి.

ఇతి సర్వబలిః.

అథాశ్వయుజీకర్మ.

(ఆశ్వయుజ్యాం పౌర్ణమాస్యాం, ఆశ్వయుజీకర్మ, నివేశనమలం కృత్య,భూమిసమీకరణకుడ్యసుధా లేపనోపర్యాచ్ఛాదనగోమయాను లేపనగైరికరంగవల్ల్యాదిభిస్స్వగృహ్యాస్నాత్వాశుక్లాంబరధరాభవేయుః, హుతేప్రాతర్హోమేతస్మిన్నగ్నౌకుర్యాత్, పశ్చాదగ్నేస్స్వమాత్యగృహపతి రుపవిశ్య,)మమపూర్ణకామా నవదాన ద్వారాన్యానస్య పూర్ణతాసిద్ధ్యర్థం ఆత్మన్యతిశయజననార్థం, ఆశ్వయుజీకర్మ కరిష్యే,(ఇతి, ఉపలేపనాదిచక్షుషీఆజ్యేనపశుపతం ప్రధాన దేవతాంచరుద్రవ్యేణపృషాతకంపృషాతకద్రవ్యేణ, శేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, పశుపతయేత్వాజుష్టమితినిర్వాపప్రోక్షణే,చరుమధిశ్రిత్యపృషాతకంవావిరుపకల్పయేత్, ఆజ్యసిక్తంపయః పృషాతకముచ్యతే, తదుత్తరతోఽగ్నేర్నిధాయ, ప్రోక్ష్య,ఆజ్యసంస్కారాది తస్యాపిపర్యగ్నికరణ మాజ్యాద్దక్షిణత శ్చరుపృషాతకయోరాసాదన మాజ్యభాగౌ హుత్వా, అమాత్యై రన్వారబ్ధః చరు మవదాయ, (పశుపతయే శివాయ శంకరాయ పృషాతకాయ స్వా (హేతిహుత్వా,పృషాతకమంజలినా జుహుయాత్,ఉపస్తరణా ద్యన్యస్స్రువేణ కుర్యాత్,) ఊనం మే పూర్యతాం పూర్ణం మే మోపసదత్పృషాతకాయస్వా(హేతి, అథ హవిర్ద్వయైకదేశత స్విష్టకృదాదికం

సమాపయేత్, అస్మిన్పర్వణి యద్యాగ్రయణం కుర్యాత్తథోభే ఇమే సమానతంత్రే కుర్యాదితి వృత్తికృత్, పర్వణిరాత్రౌ యదికామ ఉత్పద్యేత ప్రస్తుత స్థాలీకేన సహ సమానతంత్రం తత్కామ్యం కుర్యాత్ ఏవం ద్విబహూనాం పాకయజ్ఞానాం ఏకకపాలప్రసక్తానాం తదేషాభియజ్ఞగాథాగీయతే. 'పాకయజ్ఞాం త్సమాసాద్యైకాజ్యానేక బర్హిషః, ఏకస్విష్టకృతః కుర్యాన్నానాపి సతిదైవత' ఇతి, యదిపూర్వాహ్ణా ఆవర్తనేవా పర్వసంధిః ప్రకృతిం పురః కృత్వా వికృతిం కుర్యాత్, అన్యథా ప్రకృతి యాగకాలాత్పూర్వ్వద్య ర్వికృతిః)

ఇత్యాశ్వయుజీకర్మ.

అథ ఆగ్రయణస్థాలీపాకః.

(శరద్యాగ్రయణంపర్వణ్యౌపాసనే కుర్యాత్ ౦౦పతో ౦౦వయో ర్నవాన్నప్రాశన యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం, ఆగ్రయణస్థాలీపాకం కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, ఉపలేపనాదిచతుష్టీనిర్ది శ్యేంద్రాగ్నీ విశ్వేదేవా ద్యావాపృథివీచప్రధానదేవతాశ్చరుద్రవ్యేణేత్యాది,తూష్ణీంనవాన్ప్రీహీన్నిరుప్య, ప్రోక్షణాద్యాజ్యభాగాంతేచరుమవదాయజుహుయాత్,) *సజూఋతుభిస్సజూర్విధాభిస్సజూరింద్రాగ్నిభ్యాం స్వాహా, సజూఋతుభిస్సజూర్విధాభిస్సజూర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా, సజూఋతుభిస్సజూర్విధాభిస్సజూర్ద్యావాపృథివీభ్యాంస్వా (హేతి,హుత్వాస్విష్టకృదంతే చరోరేకదేశంసవ్యేపాణౌనిధాయ,) * ప్రజాపతేస్త్వాగ్రహం గృహ్ణామి మహ్యాం శ్రియైమహ్యాంయశసే మహ్యామన్నాద్యా (యేతి, దక్షిణేనాభిమృశ్య,) *భద్రాన్నశ్శ్రేయస్సమనైష్ట దేవా స్త్వయా వసేన సమశీమహిత్వా,సనో మయోభూఃపితవావశేహ శన్నోభవద్విపదేశం చతుష్పద (ఇతిప్రాశ్యాచమ్య, తత్రస్థపవనాభిమాలభేతామోసిప్రాణతదృతంబ్రవీమ్యమాసి సర్వావసి ప్రవిష్టః, సమేజరాంరోగమపనుద్య శరీరాదమామ ఏధినూ

మృథామయీం(ద్రేతి, అథమధ్యమం హవిస్తూష్ణీం పత్నీంప్రాశయేత్, ప్రాయశ్చిత్తాదికం సమాపయేత్ వర్షాసుశ్యామాకైస్థాలీపాకం కుర్యాత్, అపివాప్రీహ్యాగ్రయణేన సమానతంత్రంకుర్యాత్, విశ్వేభ్యో దేవేభ్యోనిరుప్య సోమాయత్వాజుష్టమితి శ్యామాకాన్నిరుప్య ద్యావాపృథివీభ్యాం నిర్వపేత్, సోమాయత్వా జుష్టంప్రోక్షామీతి ప్రోక్షణంపృథక్ శ్రపయిత్వా, విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో హుత్వా సోమాయస్వాహేతి నామమంత్రేణ శ్యామాకచరుంజుహుయాత్, శేషంసమానం, ఆహితాగ్ని రప్యాపదిశ్రౌతాగ్నౌస్థాలీపాకధర్మేణ గార్హపత్యే శ్రపయిత్వా హవనీయే జుహుయాత్)

ఇత్యాగ్రయణస్థాలీపాకః.

అథ ప్రత్యవరోహణమ్.

(మార్గశీర్ష్యాం ప్రత్యవరోహణం చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వానివేశనం పునర్నవీకృత్య,లేపనాస్తరణోపస్తరణై రస్తమితే సాయం హుత్వా,) సకుటుంబస్య మమ సర్వబాధానివృత్తిద్వారా, ఆత్మన్యతిశయజననార్థం ప్రత్యవరోహణాఖ్యం కర్మ కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, ఔపాసనాగ్నౌ కుర్యాత్, స్థండిలోల్లేఖనాద్యాజ్యభాగదేవతే నిర్దిశ్య, శ్వేతం సర్వదేవతాం ద్వివారం పాయసద్రవ్యేణ, ఇధ్మసన్నహనేన రుద్రమిత్యాది తూష్ణీం నిరుప్యప్రోక్ష్య పయసి శ్రపయేత్, ఆజ్యభాగౌ హుత్వా, అన్వారబ్ధ స్సుతాదిభిః,)*అపశ్వేతపదా జహిపూర్వేణ చాపరేణచ, సప్తచవారుణీరిమా స్సర్వాశ్చ బాంధవీస్స్వాహా, నవై శ్వేతస్యాధ్యాగారేహి ర్జఘానకించన, శ్వేతాయ వైదార్వాయ నమస్స్వాహేతి(ద్వే అహుతీః జుహుయాత్, నాత్రసౌవిష్టకృదభయంనః ప్రాజాపత్యేభ్యో బ్రూయాదిత్యగ్ని మీక్షమాణో జపతి,) శివోన స్సుమనా భవ, (ఇత్యుక్త్వా, హేమంతేతి పదం మనసాధ్యాయేత్, పశ్చాదగ్నే

స్వస్వశయనం చిత్రకటాదికం స్వాయమాస్తీర్య, తస్మిన్నుపవిశ్య, స్యోనా పృథివీ భవేతి జపిత్వా, సంవిశేత్సామాత్యః ప్రాక్శిరా ఉదఙ్ముఖో యథావకాశ మితరేజాయాం జ్యాయాన్వానంతరో మంత్రవిదస్సర్వే ఽమాత్యాః, స్యోనాపృథివ్యాది మంత్రాన్ జపేయుః,)ఉత్థాయప్రాఙ్ముఖోతో దేవా అవంతున (ఇతి త్రిరేతామృచం జపిత్వా, చతుర్థపర్యాయ ఏతస్యాః ప్రథమం పాదం దక్షిణాభిముఖో ద్వితీయం ప్రత్యఙ్ముఖా స్తృతీయ ముదఙ్ముఖః, తతస్స్విష్టకృద్వర్జం హోమశేషం సమాపయేదితి వృత్తికృత్, అత్ర స్విష్టకృదితి జయంతో హోమం సమాప్య, స్వస్వశయ్యాసు శయిత్వోదిత ఆదిత్యే సంగతా స్సౌర్యాణి స్వస్త్యయనాని జపేయుః, సూర్యోనో దివ ఇతి పంచర్చం సూక్తం, ఉదుత్యం జాతవేద సమితి త్రయోదశర్చం సూక్తం, చిత్రం దేవానాముదగాదనీకమితి షళర్చం సూక్తం, నమో మిత్రస్యేతి ద్వాదశర్చం సూక్తం, ఇతిసౌర్యాణి, ఆనోభద్రా ఇతి దశర్చం సూక్తం, స్వస్తినో మిమీతామితి పంచర్చం సూక్తం, నరావతో యేదిధిషంత ఆప్యమితి సప్తదశర్చం సూక్తం, ఇతి స్వస్త్యయనాని, అథ సంస్కృతేన గృహాన్నేన బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా ఽఽశిషోవాచయీత, అత్ర శౌనకః. శ్లో ‘శ్రవణాకర్మ సర్పాణాం బలిరాశ్వయుజీవిధిః, విధిరాగ్రయణస్యాపి తథా ప్రత్యవరోహణం, పార్వణం చాష్టకశ్రాద్ధం పాకయజ్ఞాస్తు సప్తత’ ఇతి)

ఇతి ప్రత్యవరోహణమ్.

అథ బ్రహ్మయజ్ఞః.

ప్రాతర్హోమానంతరం వైశ్వదేవాత్పురస్తా దుపరిష్టాద్వా కార్యః ప్రాగ్వోదగ్వాగ్రామాన్నిష్క్రమ్యాప ఆప్లుత్యశుచౌదేశే యజ్ఞోపవీత్యాచమ్యాక్లిన్న వాసాదర్భాణాం మహా దుపస్తీర్య ప్రాక్తూలానాం తే

షుప్రాఙ్ముఖఉపవిశ్యోపస్థం కృత్వా దక్షిణోత్తరౌ పాణీసంధాయపవి
త్రవంతౌద్యావాపృథివ్యోస్సంధిమీక్ష్యమాణస్సమ్మీల్య వాయథా
యుక్తమాత్మానం మన్యేతతథాయుక్తోఽధీయీతస్వాధ్యాయం) మమ
పరమశ్రేయః ప్రాప్త్యర్థం స్వాధ్యాయాధ్యయనాత్మకం నిత్యబ్రహ్మయ
జ్ఞంకరిష్యే,(ఇతిసంకల్ప్య,) *ఓంభూర్భువస్సువ (రితి సకృదుక్త్వా,పచ్ఛోఽర్ధ
ర్చశస్సర్వామితి సావిత్రీం త్రిరభ్యస్య, వేదాదిసూక్తమృచంవా పురుష
సూక్తమారణ్యకబ్రాహ్మణేతిహాసపురాణానీతి మధ్యమస్వరేణ శక్తితో
ధీయీత, గ్రామే చేన్మనసా జపేత్, ఓంనమో బ్రహ్మణ ఇతి త్రిరుక్త్వాంతే
ప్రణవం వదేత్ అథోదకాంతికంగత్వా అధీతస్యస్వాధ్యాయస్య వీర్య
వత్త్వార్థం దేవ ఋషిపితృతుష్ట్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞాంగతర్పణాని కరిష్యే, ఇతి
సంకల్ప్య స్థండిలే బర్హిరాస్తీర్య తత్ర తర్పయేత్, కేశాదిభిరశుచిస్థలం
చేజ్జలేప్రాఙ్ముఖోవా 'వామపాదంజలేకృత్వా స్థలే కృత్వాతు దక్షిణం,
శుచిస్థలేసమాసీనో జానుమధ్యకరద్వయః, పవిత్రాభ్యాం యుక్తహస్తః
కటాదిరహితంజలం, పూర్ణేనాంజలినాదాయ దేవతీర్థేన తర్పయే' దితి,
యేనతీర్థేనతర్పణంతేనైవోదకగ్రహణం, విశ్లిష్టాంగుష్ఠతర్జనీరన్ధ్రేణ
దక్షిణేనైకేనవా, ప్రజాపతిః బ్రహ్మవేదా దేవా ఋషయస్సర్వాణిఛం
దాసి,ఓంకారోవషట్కారోవ్యాహృతయస్సావిత్రీయజ్ఞాద్యావాపృథివీ,
అంతరిక్షమహోరాత్రాణి సాంఖ్యాస్సిద్ధాస్సముద్రానద్యోగిరయః క్షే
త్రౌషధివనస్పతిగంధర్వాప్సరసో నాగావయాంసి గావస్సాధ్యావిప్రాయ
క్షారక్షాంసిభూతాన్యేవమంతాని, అథవచనానుసారేణ తృప్యతుతృప్య
తాంతృప్యంత్విత్యంత్యైరేకోనత్రింశత్తర్పణానికుర్యాత్, ఏవమంతానీ
తిమంత్రోనానువాదః, అథనివీత్యుదఙ్ముఖో ఋషితీర్థేనశతర్చినాదీన్
ద్వాదశఋషీస్తర్పయేద్వైకైకస్యద్వౌద్వావంజలీ శతర్చినోమాధ్యమా
గృత్సమదోవిశ్వామిత్రో వామదేవోత్రిర్భరద్వాజో వసిష్ఠఃప్రగాథాః
పావమాన్యః క్షుద్రసూక్తామహాసూక్తాస్తృప్యంత్విత్యాది పూర్వ
వత్,అథదక్షిణాభిముఖః, ప్రాచీనావీతి,పితృతీర్థేనత్రయోవింశతిమంత్రై
రేకైకస్యత్రీంస్త్రీనంజలీన్ దద్యాత్సతిలోదకేన, జీవత్పితృకస్యతిలావ

ర్జ్యాః) సుమంతుజైమిని వైశంపాయనపైలసూత్రభాష్యభారతమహా భారతధర్మాచార్యా, జానంతిబాహవిగార్గ్యగౌతమశాకల్యబాభ్రవ్య మాండవ్యమాండూకేయా గర్గీవాచక్నవీ, వడబాప్రాచీథేయీ, సులభా మైత్రేయీ,కహోళం, కౌషీతకం, మహాకౌషీతకం, పైంగ్యం, మహాపైం గ్యం, సుయజ్ఞం, శాంఖాయన, మైతరేయం, మహైతరేయం, శాకలం, బాష్కలం, సుజాతవక్త్ర, ఔదవాహీం, మహౌదవాహీం, సౌజా మిం, శౌనక, మాశ్వలాయనం, యేచాన్యేఆచార్యాస్తే సర్వేతృప్యం తు, (ఇతిచదత్వాజీవత్పితృకోన చేత్సర్వపితౄం స్తర్పయేత్,)పితరంశర్మా ణంగోత్రం స్వధానమస్తర్పయామిా(త్యేవంపితామహ ప్రపితామహ మాతృ పితామహీ ప్రపితామహ్యోమాతామహాదీంశ్చ తర్పయేత్ వస్త్రాదిరూపవర్జం,)అథపుత్రఃపితృవ్యాదీంత్సపత్నీనామనుక్రమః, 'పితా మాతామాతృపితా పితృవ్యోభ్రాతరస్సుతః, పితృష్వసామాతులాశ్చ తద్భగిన్యస్వజామయః, భార్యాభగినీదుహితా శ్వశురా భావుకాస్నుషా, పితృవ్యపుత్రాఆచార్యాః శ్యాలా స్సంబంధినస్తథా, స్వామిాస ఖాచ సుహృద ఉపాధ్యాయాశ్చ పోషకాః' ఇత్యథావహానాంజలిః పితృవంశ్యామాతృవంశ్యాయే చాన్యేమత్తఉదక మర్హంతితాం స్తర్ప యామిాత్యాబ్రహ్మస్తంబపర్యంతం జగత్తృప్య త్విత్రీనంజలీ౯ యద్ద దాతిభిషాదినం సాదక్షిణా తస్యవా ఏతస్య ద్వావనధ్యాయా యదా త్మా శుచిర్యద్దేశః 'అర్కేశుక్రే త్రయోదశ్యాం సప్తమ్యాం నిశి సంధ్యయోః, గృహేమృతాహే జన్మర్షే నకుర్యాత్తిలతర్పణం భాను వారే భౌమవారే నందాభృగు మఖాసుచ, త్రయోదశ్యాంచ సప్త మ్యాం భరణ్యాం కృత్తికాసుచ, అయన ద్వితయేచైవ పితృష్వపియు గాదిషు, పర్వాదిషుచ నందాసు సప్తమ్యాంచ శుభేహని, పిండదానం మృదాస్నానం నకుర్యాత్తిలతర్పణం.'

ఇతి బ్రహ్మయజ్ఞవిధిః.

అథ వైశ్వదేవమ్.

(అథవైశ్వదేవంగృహీకుర్యాత్. శ్లో. 'స్నాతకో బ్రహ్మచారీవా పృథక్పాకీభవేద్యది, వైశ్వదేవంప్రకుర్వీత స్త్రీబాలాకారయేద్య' థేతి యమః,దివాస్యప్రారంభః నాత్రపాకయజ్ఞతంత్రం ఔపాసనవన్మార్తిథ్యా నాం తే.) ఏవంగుణవి...తథా పంచసూనాదిదోషపరిహారద్వారాన్నస్య చాత్మనశ్చసంస్కారార్థం దేవయజ్ఞభూతయజ్ఞపితృయజ్ఞాత్మకం వైశ్వదేవాఖ్యంకర్మకరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య, ఔపాసనంపచనం వాపరిసమూహ్య పర్యుక్ష్యాలంకృత్య, సిద్ధంహవిష్యమధిశ్రిత్య, ప్రోక్ష్యోదగుద్వాస్య, అగ్నేః ప్రత్యగ్దర్భషునిధాయ, సర్పిషాఅభ్యజ్య సవ్యంపాణితలం హృదయదేశేన్యస్య. సకృదవదానేన పాణినాజుహుయాత్,)*సూర్యాయస్వాహా సూర్యాయేదం, ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్ర...దం,సోమాయ వనస్పతయేస్వాహా, సో...దం, అగ్నీషోమాభ్యాం స్వాహా, అగ్నీ...దం, ఇంద్రాగ్నిభ్యాంస్వాహా, ఇం...దం, ద్యావాపృథివీభ్యాంస్వాహా, ద్యా...దం, ధన్వంతరయేస్వాహా, ధ...దం,ఇంద్రాయస్వాహా, ఇం...దం, విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్స్వాహా, వి...దం, బ్రహ్మణేస్వాహా, బ్ర...దం, (ఇతిస్వాహాంతైర్జుహుయాత్, అత్రప్రజాపతిపదస్య ఉచ్చారణం, సోమాయవనస్పతయ ఇత్యేకాహుతిః, పరిసమూహన పర్యుక్షణేకుర్యాత్, నకుర్యాదిత్యేకే, ఓంనమఇతి చోపస్థాయ నోపస్థాయ, ఉపవిశేదితి దేవయజ్ఞః)

(అథాగ్నేః ప్రత్యగ్భూమౌపూర్వోక్త దశమంత్రై ప్రాక్సంస్థం నిరంతరంబలిం కృత్వా అంతరాళంముక్త్వా,) అద్భ్యస్స్వాహా,ఓషధి వనస్పతిభ్యస్స్వాహా, గృహాయస్వాహా, గృహదేవతాభ్యస్స్వాహా, వాస్తుదేవతాభ్యస్స్వాహా, (ఇతిప్రాక్సంస్థంబలిం కృత్వా, అన్తరాళస్య ప్రాచ్యాం) ఇంద్రాయస్వాహా, ఇంద్రపురుషేభ్యస్స్వాహా, (దక్షిణతః) యమాయస్వాహా, యమపురుషేభ్యస్స్వాహా,(పశ్చాత్)వరుణాయస్వా

హా, వరుణపురుషేభ్యస్స్వాహా, (ఉత్తరతః, సోమాయస్వాహా, సోమపురుషేభ్యస్స్వాహా,(ఇతి ప్రధానానాముత్తరతస్సర్వత్రపురుషేభ్యఃబలిః, అత్ర కేచిత్ దండాకారానుసారేణ దిగ్దేవతాభ్యఃబలీన్ హరంతి,అంతరాళస్యమధ్యే,) బ్రహ్మణేస్వాహా, బ్రహ్మపురుషేభ్యస్స్వాహా, (తయోః పూర్వభాగే,) విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా, (తత్పూర్వఉత్తరతోవా) సర్వేభ్యోభూతేభ్యస్స్వాహా, దివాచారిభ్యస్స్వాహా (ఇతిదివా, సర్వభూతానాం విశేష మంతరాళస్యోత్తరతో) రక్షోభ్యస్స్వాహా, (ఇతి, అత్ర బలికర్మణి సర్వత్రస్వాహాకార, ఇతి భూతయజ్ఞః).

(అథప్రాచీనావీతే, దక్షిణతః,) స్వధాపితృభ్యః (ఇతి జలపూర్వం విసృజ్య. యజ్ఞోపవీత్యపఉపస్పృశేత్, ఇతి పితృయజ్ఞః)

(అథ బలికర్మసు నోద్దేశత్యాగః, అథవా చక్రాకారేణ భూతయజ్ఞం కుర్యాత్, ప్రాగుదీచీమారభ్య ప్రదక్షిణం వృత్తాకారం నిరంతరం వాస్తుదేవతాంతం బలీన్కృత్వా,వృత్తస్యప్రతిదిశం,ఇంద్రాదిభ్యః, వృత్తమధ్యే బ్రహ్మాదిభ్యశ్చతుర్భ్యః, వృత్తస్యోత్తరతః రక్షోభ్యః, దక్షిణతః, పితృభ్యః ఇతి, బదరీఫలమాత్రం 'చక్రాకారేణయో విప్రస్సదా భూతబలింహరేత్, సర్వపాపవినిర్ముక్తో విష్ణుసాయుజ్య మాప్నుయా' దితి. రాత్రావప్యేవంకుర్యాత్, సూర్యాయస్థానే అగ్నయఇతి, దివాచారిభ్యఇత్యత్ర నక్తంచారిభ్యఇతి విశేషః, శేషంసమానం, అశక్తః ప్రాతస్సాయంవైశ్వదేవా ప్రాతస్సమస్యేన్నసాయం)

ఇతి వైశ్వదేవమ్.

అథ గృహబలిః.

(అథ గృహబలిదేవతానాం బలిః నమోంతైర్మంత్రైః, ద్వారేపితామహాయ నమః, ప్రక్రీళఉమాపతయే, అథ గృహస్యాగ్నేయాద్యష్టదిక్షు బలభద్రాయ యమవిష్ణుభ్యాం స్కందవరుణాభ్యాం సోమసూర్యాభ్యాం అశ్విభ్యాంవసుభ్యస్సోమరుద్రాభ్యాం నక్షత్రేభ్యఇంద్రగృహేభ్యఇత్యశ్విభ్యాం వసుభ్యఇత్యేకత్రైవ,అథగృహమధ్యేబ్రహ్మణే

ప్రాగాదిదిక్షు సిద్ధ్యైవృద్ధ్యైశ్రియై కీర్త్యై,అథజలభాండస్థానే వరుణాయ,దృ
షదుపలయో రశ్విభ్యాములూఖలయోః ద్యావాపృథివీభ్యాం, అథశిష్టా
న్నమాదాయగృహా న్నిష్క్రమ్య, నివేశనాంతే భూమావపఆసిచ్య, శ్వ
చండాలపతితభూతవాయసేభ్యోన్నంభూమౌ నిర్వపేత్,)*యేభూతాః
ప్రచరంతి దివాబలిమిచ్ఛంతో వితుదస్యప్రేష్ఠాః, తేభ్యో బలింపుష్టికా
మోహరామి మయి పుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా, (ఇతి, రాత్రౌ చే
న్నక్తంబలిమిత్యథాతిథింప్రతీక్ష్య గోదోహమాత్రంతత్రస్థిత్వాప్రక్షాళిత
పాదపాణిరాచమ్య గృహమేత్య,) శాంతాపృథివీశివ మంతరిక్షంద్యౌ
ర్నోదేవ్య భయన్నో అస్తు శివాదిశ ప్రదిశఉద్దిశోన ఆపోవిద్యుతః పరి
పాంతుసర్వతశ్శాంతిశ్శాంతిస్సర్వతశ్శాంతి శ్శాంతిః, (ఇతి జపిత్వాపోని
షించేత్, అన్యాని స్వస్త్యయనాని జపిత్వా మనుష్యయజ్ఞపూర్వకం
భుంజీత, ఏతేపంచమహాయజ్ఞా స్తానేతాన్ యజ్ఞాన్ అహరహః కుర్వీత
తేషా మేకస్యాపిలోపేవనస్పత్యాహుతిః ద్వ్యహంత్ర్యహంవాచే త్త్రిప్ర
స్తంతుమతీర్హుత్వాచతస్రోవారుణీర్జపేత్, దశాహం ద్వాదశాహం
వా పంచమఖలోపేచతస్రో వారుణీః తంతుమతశ్చరుః కార్యః, త్రయ
స్త్రింశత్తంతవః, తంతుం తన్వన్నుద్బుధ్యస్వాగ్నే ఇతి. త్రిప్రస్తంతుమ
త్యః, అవతేహేళ, ఉదుత్తమ, మిమమ్మేవరుణతత్త్వాయామీతి చతస్రో
వారుణ్యోగ్ని స్తంతుమాన్ చరు దేవతాపివా పూర్ణాహుతిరగ్నయే
తంతుమతే స్వాహేతి)

ఇతి గృహబలిః.

అథ వైశ్వదేవ ప్రారంభ కాలనిర్ణయః.

'కూష్మాండగణహోమంచ త్యక్త్వా ఋక్శాఖినాంమతే, ఆజ్య
మధ్యాత్త్రిరాత్రేణ భ్రూణహత్యానివారకం, హుత్వాగ్నౌపావమా
నీభిఋగ్భిస్తాభిస్తు షట్ఛతం, వైశ్వదేవారంభణంతుకృత్వా ప్రత్యహ
మాచరేత్'

స్మృత్యంతరే. 'కూశ్మాండగణహోమాభ్యాం వినాబుక్త్వాఖి నాంకథం, షట్భూతంపావమానీభి ర్హుత్వాకర్మ సమాచరేత్, ప్రత్యహం క్రియమాణాని షట్కర్మాణివిధానతః, త్రిరాత్రపూర్విక్వాం దీక్షాంవి ధాయాగ్నౌ హుతంభవేత్, వివాహానంతరం కుర్యాద్వైశ్వదేవం విధా నతః, యద్వావిభాగకాలేప పితర్యుపరతేపిచ.' యాజ్ఞవల్క్యః 'కర్మస్మా ర్తంవివాహాగ్నౌ కుర్వీత ప్రత్యహం గృహే, దాయకాలేకృతే వాపి శ్రౌతంవైతానికాది' ష్వితి. ఇతి ప్రయోగపారిజాతగ్రంథే.

ఇతి వైశ్వదేవప్రారంభకాలనిర్ణయః.

అథ పునరాధానవిధానమ్.

(అథ పునరాధానంపూర్వేద్యుః పత్న్యాసహ ఉపోష్య పరేద్యుః ప్రాజాపత్యేపూషభే పుష్యజ్యేష్ఠామృగశిరోహస్తచిత్రవిశాఖానూరా ధాశ్రవణోత్తర ఫల్గునీషు,) మమాసుగతస్య ఔపాసనాగ్నేః పునస్సం ధానాఖ్యంకర్మ కరిష్యే (ఉపలేపనాదిశ్రోత్రియగృహాదగ్నిమాహృత్య అగ్నింప్రతిష్ఠాప్య, అగ్నిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్ 'మాసేమా సేతుకృచ్ఛంస్యాత్పక్షాసాద్ద్విగుణంభవేత్, త్రిగుణంనవమాదూర్ధ్వమబ్దా దూర్ధ్వంచతుర్గుణ' మిత్యుక్తం. 'మాసాదర్వాక్కృతప్రాణాయామాన్ కు ర్యాత్ శ్రీమహావిష్ణునామచ సంకీర్త్యహోమద్రవ్యదానంకుర్యాత్, మా సేమాసేద్విప్రస్థంతండులాన్ కుడవచతుర్థాంశమాజ్యంచాన్వాధానా ద్యాఘారదేవతే ఆజ్యేన త్రివారమగ్నిం పవమానమర్యమణం ప్రజాపతిం చప్రధానదేవతాఆజ్యేన,అర్యమణంవరుణంపూషణంప్రజాపతించప్రధా నదేవతాలాజద్రవ్యేణ సూర్యాసావిత్రీం ప్రధానదేవతాం చతుర్వార మాజ్యేనఆజ్యశేషేణేత్యాది వివాహవల్లాజహోమాంతంకుర్యాత్, నపాణిగ్రహణం స్వయమేవలాజానావపతనపరిణయంనాశ్మారోహణం నసప్తపదాని నాభిషేకం, ఆనఃప్రజామితిచతసృభిః గృహప్రవేశహోమ వద్ధుత్వా, సమంజంత్వితిహృదయాంజనం కృత్వా, స్విష్టకృదాదిహోమ

శేషంసమాప్య, నిత్యహోమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం,) * మనోజ్యోతిర్జుష
తామాజ్యంవిచ్ఛిన్నం యజ్ఞంసమిమందధాతు, యాఇష్టాఉషసోయా
అనిష్టాస్తాస్సంతనోమిహవిషాఘృతేనస్వాహా,(ఇతిచతుర్గృహీతమాజ్యం
జుహుయాన్మనసేజ్యోతిషఇతిత్యాగః,తత్రైవౌపాసనంకుర్యాత్,సాయ
మారభ్యేతికేచి, త్తచ్చింత్యం, అథాపదిత్యక్తాగ్నేః ఆధానంసద్యోవాన
ష్టేవిశిష్టాగారాదగ్ని మాహృత్య. ఉపసమాధాయపరిసమూహ్య పరిస్తీ
ర్య, పర్యుక్ష్యాలంకృత్య, ఆజ్యముత్పూయస్రువం సమ్మృజ్య, అయాశ్చే
త్యాది జుహుయాత్, సమస్తవ్యాహృతిహోమంహుత్వా యథా
వత్పరిచరే, దపివా హోమవర్జముత్తరస్మాద్ధోమకాలాత్పత్న్యుపవసేత్.
యజమానోవేత్యేతదేవ ప్రాయశ్చిత్తముత్తరస్మిన్ హోమకాలే,
శ్రోత్రియగృహాదగ్నిమాహృత్య, ప్రతిష్ఠాప్య, పూర్వహోమలోప
ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా యథావత్పరిచరేదేవమాద్వాదశరాత్రా
దత ఊర్ధ్వంపూర్వోక్తమేవ ప్రవత్స్యన్నౌపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్యా
భయం వోభయం మేఽస్త్విత్యుపస్థాయ, గ్రామాంతరం గత్వాగత్య,
జ్వలంతమగ్నిం అభయం వోభయం మేస్త్విత్యేవోపతిష్ఠేత్,) *గృహా
మాబిభీతోపచ...స్వస్త్యైవోస్మాసు చ ప్రజాయధ్వం మాచవోగో
పతి రీష (ఇతి గృహానీక్షేత,) *గృహానహం సుమనసః ప్రపద్యే వీరఘ్నో
వీరవతస్సువీరాన్, ఇరాంవహంతో ఘృతముక్షమాణోస్తేష్వహంసు
మనాస్సంవిశా (నీతి ప్రపద్యేత. శివశగ్మంశంయోశ్శం యురితి త్రిరను
వీక్షమాణోజపతి, పుత్రస్యశిరః ప్రతిగృహ్య, అంగాదంగా దిత్యాదిపూ
ర్వోక్తంకుర్యాత్, బహూనాం క్రమేణస్యా ద్విదితమప్యళీకం నతదహః
జ్ఞాపయేయుః, ప్రోష్యభూయోదశరాత్రా న్మనోజ్యోతిరితి పూర్వవచ్చ
తుర్గృహీతం జుహుయాత్)

ఇతి పునరాధానవిధానమ్.

అథ విహితాకరణేఽనుక్తకరణేచ ప్రాయశ్చిత్తాని.

అగ్నే రేకదేశస్య మస్తోవాయద్యాయత నాద్బహిష్షట్త్రింశదంగు

ళాదర్వ్యాక్ప్తేత్,ఇదంత ఏకం పర ఊతఏక మితిపునః ప్రక్షిప్యభూర్భువ
స్స్వాహేతి సర్వప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్, యదాత్యయాత్ పూర్వవ
త్ప్రక్షిప్య అగ్నయేపథి కృతేచరుః కార్యః,స్థాలీపాకక్రమేణాపి ప్రాయ
శ్చిత్తే చరుస్థానే తస్యైతస్యై దేవతాయైపూర్ణాహుతిం జుహుయాత్,
తూష్ణీం ఆజ్యం సంస్కృత్య దర్వ్యాం ద్వాదశవారం గృహీత్వానామ
మంత్రైర్జుహుయాత్, సాపూర్ణాహుతిః స్వాగ్నౌయద్యన్యోయజేత
అన్యాగ్నౌస్వయం వాహోమకాలే కర్త్రగ్న్యోర్మధ్యే పక్షిశునకాఖు
పురుషగవాదీనాం గమనేచ అయమేవచరుః కార్యః అన్వాధానాత్పరం
ప్రాగ్యాగాద్వహ్నినాశేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, అయాశ్చేతిహుత్వా, సర్వ
ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, పునరన్వాధాయ భూరి త్యుపస్థాయహోమం
కుర్యాత్. వివాహహోమానంతరం ప్రవేశహోమాత్ప్రాక్ అగ్నినా
శే పునర్వివాహహోమం కుర్యాత్పాణిగ్రహణా దీన్నకుర్యాత్, ప్రవేశ
హోమానంతరం నాశే, సమారోపణకాలే, మంత్రలోపే రజస్వలా
స్పర్శే అగ్నింవిహాయ సభార్యేయజమానే సీమాంతముల్లంఘ్యగతే
సతి హోమకాలాతిక్రమే ఆరోపితసమిన్నాశే ధార్యాగ్నేర్ద్వాదశా
హం సమిదారోపితాగ్నే స్సప్తాహం హోమలోపేచ పునరాధానం.
సమారోపణకాలే సమిద్ధాహేతామగ్నౌ నిక్షిప్య వ్యాహృతిభిర్హు
త్వాన్యాం ప్రతపేత్, ధార్యాగ్నేః ద్వాదశాహాత్ప్రాక్ నిత్యహోమ
లోపే అగ్నౌవిద్యమానే సమిదాత్మారోపితయోః పంచాహం హోమ
లోపే, మనోజ్యోతిర్జుషతా మితి చతుర్గృహీత మాజ్యంజుహుయాత్
మనసేజ్యోతిషఇతి త్యాగః.యద్యగ్నిర్లౌకికాగ్నినాస్పృష్టోఽయంత ఇతి
సమిధ్యారోప్య అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యతత్ర ప్రత్యవరోహ్య అగ్నయే వివిచ
యేచరుంకుర్యాత్. వైదికేన సంసర్గేతత్రహోమేచ కృతేవహ్నిద్వయ
స్వామినా యుగపద్ద్వే సమిధా ఆదాయమంత్రేణ ప్రతాప్య అచ్ఛాగిరఇతి
విభజ్యాగ్నిద్వయం ప్రతిష్ఠాప్య స్వాంస్వాం సమిధం ప్రత్యవరోహేతి
నిక్షిప్య, అగ్నయే వివిచయే అగ్నయేపథి కృతేచరుం కురుతో హోమా

కరణే వివిచయే పర్వణి వ్రతలోపే అగ్నయే వ్రతపతయే అశ్రుపాతే
అగ్నయేవ్రత భృతేచ, స్థాలీపాకేన సమానతంత్రం కుర్యాత్స్వాగ్నే
రేక దేశమన్యోయద్యుద్ధరేత్తమాదాయ పునర్నిక్షిప్య సమస్తవ్యా
హృతిహోమం కుర్యాన్నపశ్యేచ్చే దగ్నయే అగ్నివతేచరుః పవిత్రనా
శేఽగ్నయే పవిత్రవతే స్వస్యభార్యా గౌర్యాయమాయది జనయేదగ్న
యేమరుత్వతే. ఆగ్రయణేనాని ష్ట్వానవాన్నప్రాశనే అగ్నయేవైశ్వాన
రాయచరుః పరిస్తరణదాహేసర్వప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, పునః పరిస్త
రేత్. ప్రణీతపాత్రస్కన్నే చైవంహుత్వా పునఃపూరయేత్. వాగ్య
మనలోపే ఇదం విష్ణురిత్యృచం జపేత్ కర్మమధ్యే శూద్రదర్శనేద్విరా
చమనం. సంభాషణేస్నానం యదిమృణ్మయపాత్ర మశుచి స్పృష్టం
భిన్నంవా'భూమిర్భూమి మగాన్మాతామాతరమప్యగాత్, భూయాస్మ
పుత్రైః పశుభిర్యోనో ద్వేష్టిసభిద్యతా' మిత్యప్సు ప్రక్షిప్యాన్య దాహ
రేత్ దారుపాత్రం భిన్నమగ్నౌప్రాగ్దండం ప్రహృత్యాన్యదాహరేత్
అవత్త మనవత్తంవాహవిర్యదిస్కందే, 'దేవాంజనమగన్ యజ్ఞస్తస్య
మాశీరవతువర్ధతాం, భూతిర్ఘృతేన ముంచతు యజ్ఞోయజ్ఞ పతిమం
హసః, భూపతయేస్వాహా భువనపతయే స్వాహా భూతానాం పతయే
స్వాహా, యజ్ఞస్యత్వా ప్రమయోన్మయాభి మయా ప్రతిమయా' ఇతి
స్కన్న మభిమృశ్యద్రప్సశ్చస్కందే త్యృచాచాభిమృశ్యస్కన్నశే
షేణ జుహుయాదశేషే పునరావృత్తిః, యదిహూయమానా హుతి
ర్బహిస్కందే దేనమేవాభిమృశ్యతూష్ణీ మగ్నౌజుహుయాత్. దేవతా
మంత్రావదానకర్మహవిర్విపర్యాసే బ్రహ్మౌజాన్వాచ్య 'యద్వోదేవా'
ఇతిజుహుయాత్. హుతవతేముఖ్యం ధనం దద్యాత్ బ్రహ్మాభావే స్వ
యంవా హుత్వా బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్. యాగాత్ప్రాక్ వ్యుత్క్ర
మేణా జ్ఞాతత్రయం కృత్వాయజేత్. అజ్ఞాత్వావిపర్యాసం తత్ర విహిత
దేవతాంయాగే ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వాయాగమావర్తయేత్, విహిత
దేవతాయాగేప్రాయశ్చిత్తమేవ కుర్యాత్ అగ్నిషోమీయేన హవి

షాగ్నే ర్యాగశ్చేదిదమేవ ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా అగ్నేయేన హవిషా అగ్నీషోమయోః కుర్యాత్, ఏవం సర్వత్ర భవతి. ప్రదానస్యాక్రియాచే త్సర్వం సాంగంపునః కుర్యాత్. సమాప్త్యనంతరం అంగలోపే జ్ఞాతేన పునః కరణంయది హవి రపక్వం స్యాత్తేనైవ హవిషా హోమం సమాప్య చతుశ్శరావవ్రీహితండులౌదనేన బ్రాహ్మణా న్భోజయేత్. హవిషి దగ్ధేయత్కించిదదగ్ధం శిష్టంచేత్తేనైవహవిషాహోమం సమాప్య పున ర్యాగం కుర్యాత్. సర్వం దగ్ధం చేత్పున ర్ని ర్వాపాదితమివ యాగం కుర్యాత్, న పునరావృత్తి రిధ్మాధానాత్పరం కేశనఖకీటపతంగై రన్యైర్వా భీభత్సైః ప్రధానహవిర్దోషే తదప్సు త్యక్త్వా తత్స్థాన అజ్యం హుత్వా యథావదదుష్టం హుత్వా సమాప్యాన్వాధానాది దుష్టహవిర్మాత్రం పునరావర్తయేత్. ప్రాగిధ్మాధానాచ్చేత్తదానీ మేవ పునరుత్పాద్య జుహుయాన్నావృత్తిః ప్రధానయాగానంతరం హవిర్దోషే స్విష్టకృదాద్యాజ్యేన సమాపయేన్నావర్తయే త్కర్మా వర్తం దుష్టంచేత్తదప్సు త్యక్త్వా పునరవద్యజుహుయాదంగానాంహవి ర్దోషే తదప్స్వుత్సాద్య జుహుయాత్. స్థాలీపాకాతిక్రమ ఆగామిప ర్వణః పూర్వం ద్వితీయాం చతుర్థీం నవమీం చతుర్దశీం చ విహాయ యత్ర కుత్ర చిత్తిథావగ్నిం పథికృచ్చరుపూర్వకంసమానతంత్రం స్థాలీపాకంకుర్యాత్, అకృత్వాపర్వాంతరప్రాప్తౌ స్థాలీపాకలోపప్రా యశ్చిత్తార్థం అగ్నయేపథికృతేగ్నయేవైశ్వానరాయచ సమానతంత్రం చరుంకృత్వా కాలప్రాప్తం కుర్యా, దేవం ద్వితీయాతిక్రమే తృతీయా తిక్రమే పునరాధానమిత్యేకే. ప్రాగగ్న్యాధానా త్పత్నీరజస్వలాచే త్పంచమాదిదివసేషూక్తా న్ప్రాయశ్చిత్తపూర్వకం సద్యస్కాలేహోమం కుర్యా దన్వాధానాత్పరంచేత్తాంతిరస్కృత్య తదానీమేవ స్థాలీపాకం కుర్యాత్ బ్రహ్మచారిణాం భిక్షాదివ్రతలోపేగ్నీముపసమాధాయమహా వ్యాహృతి భిర్జుహుయాత్, 'పాహినోఅగ్న ఏనసేస్వాహా, పాహినో విశ్వవేదసేస్వాహా, యజ్ఞంపాహి విభావసోస్వాహా, సర్వంపాహిశతక్ర

తో స్వాహా,పాహినో అగ్న ఏకయాపాహ్యుగతద్వితీయయా,పాహ్యూ
ర్జంతృతీయయా, పాహిగీర్భిశ్చతసృభి ర్వసోస్స్వాహా, పునరూర్జానివ
ర్తస్వ...విశ్వతస్స్వాహా, సహరయ్యా...తస్పరిస్వాహా.' ఇతి సప్తస్వ
గ్ని ర్దేవతాశ్చతుర్ణామగ్ని ర్విశ్వేదేవావిభావసుశ్శతక్రతుమిత్యేకే, 'భూ
రగ్నయేచ పృథివ్యైచమహతేచస్వాహా, భువోవాయవేచాంతరిక్షా
యచమహతేచ స్వాహా, సువరాదిత్యాయచ దివేచమహతేచ స్వాహా,
భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యశ్చమహతేచ స్వాహా, అ
గ్నయేపృథివ్యైమహతేవాయవేంతరిక్షాయ మహత ఆదిత్యాయదివే
మహతే చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యోమహత' ఇతిక్రమేణ ఉద్దిశ్యత్య
జేత్, పునరూర్జాసహరయ్యేతి పునర్జుహుయాత్, ఏవం త్రయోదశా
హుతయోఽ నాజ్ఞాతత్రయేణవ్యస్తసమస్తవ్యాహృతిభిశ్చజుహుయా
త్ అగ్నేశ్శూద్రజలమార్జాలరజస్వలాస్పర్శే, 'పునస్త్వాదిత్యారుద్రా
వసవస్సమింధతాంపునర్బ్రహ్మాణోవసునీథయజ్ఞైః, ఘృతేనత్వంతన్వంవర్ధ
యస్వసత్యాస్సంతుయజమానస్య కామాస్వాహా, ఇతి' సమిధమాద
ధ్యాత్,'ఆదిత్యేభ్యో రుద్రేభ్యో వసుభ్యో బ్రహ్మభ్య' ఇతిత్యాగఃవసు
నీథాయేత్యేకే ప్రాగనుప్రవచనీయ హోమాదౌపనాయకేఽగ్నౌవసు
గతేపునరుపనయనహోమ మాత్రమావర్తయేత్,నయజ్ఞోపవీతధారణం
నవావస్త్రాదిధారణం నసావిత్ర్యాద్యుపదేశ స్తస్మిన్నను ప్రవచనీయ
హోమం కుర్యాత్, అనుప్రవచనీయానంతర మామేధాజననాద
గ్నౌవసుగతే సర్వప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్. 'ఆరభ్యాధాన మాచౌలా
త్కాలాతీతేతుకర్మణాం, ఆజ్యం వ్యాహృతిభి ర్హుత్వాప్రాయశ్చిత్తం
సమాచరే' దితిశౌనకః. గర్భాధానాదిచౌలాంతం స్వకాలేవిధినాకృతే,
ప్రత్యేకం పాదకృచ్ఛ్రం స్యాద్ద్విగుణంవాప్యనాపదీ' త్యుపనయనకాలే
చౌలకాలే వాకుమారమారభ్యాతీతానికర్మాణి పృథక్పృథక్సహోమా
ని కృత్వోపనయేత్.

శ్లో.'ఆషోడశాద్బ్రాహ్మణస్య త్వష్టాబ్దాత్ప్రతిహాయనే, కృచ్ఛ్రం కృచ్ఛ్రంవివర్ధేత కృచ్ఛ్రమేవాష్టహాయనే,ఆజ్యాహుతిశ్చ జుహుయాది మంమేవరుణద్వయం, త్వం నస్సుత్వన్న మంత్రౌ ద్వౌత్వమగ్నేయా ప్రజాపతే, యే తేశతముదుత్తమవ్యాహృతీర్జుహుయాత్తతః,ఆభ్యుదయికంతు తంత్రేణ సర్వకర్మాణ్యనుక్రమాత్, ఉపాయనంవ్రతంకుర్యా చ్ఛూద్రతుల్యోఽన్యథాభవేత్' ఇతి. కానిచిత్ప్రాయశ్చిత్తాని మయాలిఖితాని శేషాణ్యన్యత్రావగంతవ్యాని.

ఇతి విహితాకరణేఽనుక్తకరణేచ ప్రాయశ్చిత్తాని.

అథ బ్రాహ్మణభోజననిర్ణయః.

అథ గర్భాధానాదికర్మసు బ్రాహ్మణభోజనే స్మృతిసంగ్రహే పారస్కరః. శ్లో 'దశద్వాదశవిప్రాణా మాద్యర్తౌ ప్రత్యృతౌద్వయం, సీమంతేపుంసవేనామ్ని భూరిబ్రాహ్మణభోజనం, బ్రాహ్మణాంశ్చైవషం చాశచ్చౌలేచౌపనయేశతం, వివాహేతుయథాశక్తిత్వాధానేశతభోజనం,సహస్రంభోజయేత్సోమే బ్రాహ్మణానాం శతంపశౌ, చాతుర్మాస్యేషుచశతంశతం పర్వణిపర్వణి, ఇష్టిష్వపిచసర్వాసుదశ బ్రాహ్మణభోజనం, అతిరిక్తేష్వథాన్యేషు దశద్వాదశభోజయేత్.'

ఇతి బ్రాహ్మణభోజననిర్ణయః.

అథ అగ్న్యుపశమన ప్రాయశ్చిత్తమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ అస్మాకమాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం అగ్న్యుపశమన దోషపరిహారార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే,(ఇతి సంకల్ప్యదద్యాత్. తదనంతరం,) ఏవంగుణ...తిథౌ అగ్న్యుపశమనప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే, (ఉపలేపనాది శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమానీయ ప్రతిష్ఠాప్య,)తదంగమన్వాధానంకరిష్యే, (అస్మిన్నన్వాహి

తేగ్నావగ్నిం ప్రజాపతింప్రజాపతించా ఘారదేవతే ఆజ్యేన అగ్నీషోమౌ చక్షుషీ ఆజ్యేన అయాశ్చమనోజ్యోతిః భూర్భువస్వరితీ త్యేతైర్మంత్రైః ప్రత్యేకం ద్వాదశగృహీతాజ్యద్రవ్యేణాజ్యశేషేణస్విష్టకృతమిత్యాది, పరిసమూహనాద్యలంకరణాం తేథస్రువేణ ద్వాదశవారమాజ్యం గృహీత్వా, అయాశ్చేతిమంత్రేణా జ్యాహుతీర్హుత్వా,) *మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞంసమిమందధాతు యా ఇష్టాఉషసోయా అనిష్టాస్తాస్సంతనోమిహవిషాఘృతేనస్వాహా, మనసేజ్యోతిషఇదం, ఓం భూర్భువస్స్వః స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్ ఇదంవివాహాచ్చతుర్థీపర్యంతమగ్న్యుపశమనప్రాయశ్చిత్తం, అతఊర్ధ్వం ద్వాదశదినాదర్వాగగ్న్యగ్నౌ లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య 'అయాశ్చమనోజ్యోతిఃభూర్భువస్స్వస్స్వాహా' హోతిజుహుయాత్, ఉపలేపనాద్యగ్నిముఖప్రయోగస్స్విష్టకృదాదికంనాస్తి. అన్యథానేకృతేచేచ్ఛాదగ్నిమారోపయేద్యది,'తుభ్యంతా'ఇత్యృచంహుత్వావహ్నిమారోపయే,దథ) తుభ్యంతా విరూపాగ్నిర్గాయత్రీ, అగ్న్యవరోహణదోషనిర్హరణార్థమాజ్యహోమేవినియోగః, *తుభ్యంతా అంగిరస్తమ విశ్వాస్సుక్షితయః పృథక్, అగ్నేకామాయ యేమిరేస్వాహా, అగ్నయ ఇదం (అనేనాజ్యాహుతింహుత్వాహోమశేషంసమాపయేత్.)

ఇతి అగ్న్యుపశమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథార్కవివాహః.

అథార్కవివాహస్తృతీయేవివాహేప్రాప్తేఽర్కకన్యాంవివహేన్నమానుషీంకన్యాం.ఆదిత్యవాసరేహస్తర్క్షేవాపూర్వాహ్ణేస్నాత్వాఽలంకృతోగ్రామాత్ప్రాచీముదీచీంవాగత్వాపుష్పఫలసంయుతమేకశాఖమర్కగుల్మం ప్రాప్యతత్ప్రదానార్థమాచార్యం పరికల్ప్యస్వస్తివాచయిత్వాహిరణ్యేనాభ్యుదయికంకుర్యాత్ ఆచార్యోవరంమధుపర్కాదినాసంపూజ్య, అర్కంవస్త్రాభరణాదిభిరలంకుర్యాత్, అథవరస్సూర్యంప్రార్థయే

త్,) త్రిలోకవాసిని సప్తాశ్వచ్ఛాయయాసహితోరవే, తృతీయోద్వాహ జందోషం,నివారయసుఖంకురు, (ఇత్యర్కగుల్మేఛాయాసహితంరవిమా వాహ్య,తన్మంత్రేణైవషోడశోపచారైస్సంపూజ్య,అర్కంవస్త్రాభరణాదిభి రలంకుర్యాత్. అథవరస్సూర్యంప్రార్థయేత్, త్రిలోకవాసినస్సప్తాశ్వఛా యయాసహితోరవే, తృతీయోద్వాహజందోషంనివారయసుఖంకురు (ఇత్యర్కగుల్మేఛాయాసహితం రవిమావాహ్య, తన్మంత్రేణైవ షోడ శోపచారైస్సంపూజ్య అర్కంప్రదక్షిణీకృత్యప్రార్థయేత్,) నమస్తే మంగళేదేవి నమస్సవితురాత్మజే, త్రాహిమాంకృపయాదేవిపత్నీ త్వంమ ఇహాగతా, (ఇతి, తతోవరయేత్, వరస్యపూర్వవ) త్కాశ్యప గోత్రా మర్కస్యనప్త్రీం సవితుః పౌత్రీం ఆదిత్యస్య పుత్రీంవృణీమహే (ఇతి కేచి ద్వరణంనేచ్ఛంతి దానంచ. సుముహూర్తే నిరీక్ష్యేతస్వస్తి సూక్తంజపన్, అథాచార్యస్తాందద్యాత్, అర్కకన్యామిమాంవిప్రయథాశక్తి విభూ షితాం, శ్రీవిష్ణుశర్మణేతుభ్యం దత్తాం విప్రసమాశ్రయ, (ఇతి అథవర స్తూష్ణీమార్ద్రాక్షతానారోపయేత్,స్వయంకౌతుకసూత్రం బధ్వాపంచా వృతేన సూత్రేణవేష్టయిత్వా పంచావృతేన సూత్రేణస్వర్ణయుక్తంస్కం దేబధ్వా అర్కస్యాష్టదిక్షుజలకుంభాన్నిధాయసూత్రైరవస్త్రేణ బధ్వా సర్వేషు కుంభేషు విష్ణునామమంత్రేణ నైవేద్యాంతం సంపూజ్య, అర్క స్యోత్తరదేశేఽర్కంసమన్వారభ్య) అర్కవివాహహోమం కరిష్యే? (ఇతిసంకల్ప్య. స్థండిలాద్యాఘారాంతముక్త్వాబృహస్పతిమగ్నిం వా యుంసూర్యం ప్రజాపతిం చాజ్యేన, ఆజ్యశేషేణేత్యాద్యాఘారాంతే) సంగోభిరాంగిరసోంగిరాస్త్రిష్టుప్, ప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః, *సం గోభిరాంగిరసోనక్షమాణోభగ ఇవేదర్యమణంనినాయ, జనే మిత్రో నదంపతీ అనక్తిబృహస్పతేవాజయాశూరివాజోస్వాహా, అంగిరస ఇదం,*భూస్వాహా,అగ్నయఇదం, *ఓంభువస్స్వాహా,వాయవఇదం, *స్వ స్స్వాహా, సూర్యాయేదం,*ఓంభూర్భువస్స్వసాహాగప్రజాపతయఇదం, యస్మైత్వాకామకామా (యేతి మహానామ్నీవ్రతోక్తమంత్రైః వ్యా హృతిభిర్వ్యస్తసమస్తాభిశ్చ హుత్వాశేషంసమాప్య,అర్కం ప్రదక్షిణీ

కృత్యమంత్రమేతముదాహరేత్,) మయాకృతమిదం కర్మస్థావరేషు జ రాయుణా, అపత్యకానినో దేహిసర్వంత్వం క్షంతుమర్హసి, (ఇతి,శాంతి సూక్తానిజపిత్వాఽర్కంవిసృజ్యశక్తితః గోయుగ్మమాచార్యా యదద్యా ద్విప్రేభ్యశ్చ దక్షిణా మర్కాలంకరణాదికంబ్రహ్మణే దత్వా తమగ్నిం విసృజ్య మానుషీం కన్యాం విధినా వివహేత్ పుత్రపౌత్రవాన్భవతి)

ఇతి అర్కవివాహః.

ఇతి సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాయాం ద్వితీయాధ్యాయః

సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాయాం

తృతీయాధ్యాయః.

అథ పార్వణశ్రాద్ధమ్.

ఓమ్ (అథోత్తరంకర్మ సర్వశ్రాద్ధప్రకృతిభూతం పార్వణశ్రాద్ధం పర్వామావాస్యా,తత్రభవంపార్వణం,తదాహితాగ్నిః పిండపితృయజ్ఞం కృత్వాకరోతి, అనాహితాగ్నిస్తుతదితరేణవ్యతిషజతి, తదుదహరిష్యామః, యజమానః పూర్వేద్యుర్నిరామిషం సకృదహన్యేవ భుక్త్వా, సాయమౌపాసనం కృత్వా, సాయంభుక్తవతోద్విజాన్నిమంత్రయీత, స్వయంశిష్యస్సుతోవా,) పార్వణశ్రాద్ధంశ్వోభవితా తత్రభవద్భిర్ద్రియతాంక్షణ(ఇతి పరేద్యుస్సద్యోవానిమంత్రణం, తస్యాంరాత్ర్యాంకర్తా భోక్తారశ్చనియతా భవేయుః, పరేద్యుస్స్నాత్వాగోమయేనోపలిప్త భూమావౌపాకస్థానేతిలాన్వికీర్య, శుద్ధైఃపాత్రై రన్నాదికంకారయేత్.

ఇతి పార్వణశ్రాద్ధమ్.

తత్రవర్జద్రవ్యాణి.

కృష్ణధాన్యానివర్జ్యానిముద్గమాషతిలాన్వినా,ప్రియంగుశ్యామాక నీవారయవశాలిగోధూమముద్గమాషతిలసర్షపకృష్ణేతరనిష్పావామలక ద్రాక్షా ఖర్జూరపనసదాడిమగవధాన్యక్షీరదధ్యాజ్యమహిషీఘృతకదలీపటోలీవజ్రవల్లీబదరీమధుమధూకార్ద్రకశుంఠిమరీచిపిప్పలీలవంగైలాకర్పూర శర్కరాగుడసైంధవవైకంకతనారికేళోర్వారుకకారవేల్లవాస్తుకశాకినీ కాలశాకమహాశాకద్రోణశాకాలర్కచూతేక్షుతింత్రిణీజంబూచకుటకం దాదీనిగ్రాహ్యాణి రామఠకకర్కటికామాతులుంగలికుచ బృహత్యా దీనిమధ్యాని కూశ్మాండమహిషీక్షీరరాజసర్షపకృష్ణేతర ముద్గరాజ మాషాఢకచణకకుళుత్థకోద్రవవంశాకురోహితకశ్యతసీ కళింగశ్వేతవృం తాకశిగ్రుమూలకాలాబుఘృతకోశాతకాన్యనివర్జ్యాని గవ్యాలాభఆజం,

తదలాభేమాహిషం వాగ్రాహ్యం,అగోధూమమాషంచ శ్రాద్ధం వ్యర్థం. విహితాలాభే సత్యనిషిద్ధానిగ్రాహ్యాణి.

అథ నిమంత్రితేభ్యస్తైల ముద్వర్తనంచదద్యాత్, నిషిద్ధదినే ష్వామలకోదకం, తదపినదర్శే, స్నాత్వాస్నాతా నాహూయ, ఔపాసనాగ్ని ముపసమాధాయ ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా పిండపితృయజ్ఞ మారభేత, సర్వత్రపిత్రాది శబ్దపూర్వం అస్మచ్ఛబ్దోభవతి, ప్రాచీనావీతంచ,) పితురమావాస్యాన్న శ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహానాం శర్మణాం గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాంసపత్నీకానాం,సపత్నీక మాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం శర్మణాంగోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణామక్షయతృప్త్యర్థం పిండపితృయజ్ఞపార్వణశ్రాద్ధేవ్యతిషంగేణకరిష్యే, సోమంపితృమంతం, అగ్నింకవ్యవాహనం చేతి దేవతేస్థాలీపాకద్రవ్యేణ, పిండస్థానేపిత్రాది దేవతాస్థాలీపాకమిశ్రభుక్తశేషాన్నద్రవ్యేణ, ఏవంసాంగేనకర్మణాసద్యోయక్ష్యే, (ఇతి సంకల్ప్య, ఉపవీతీ, ఔపాసనాగ్నింపరిసమూహ్య, దక్షిణాగ్రైఃప్రాగగ్రైశ్చ దర్భైఃపరిస్తీర్య, పర్యుక్ష్యాగ్నేః ప్రాగుదక్పశ్చిత్యగుదగ్వా ప్రాగ్దక్షిణాగ్రదర్భేష్వేకైకశః పాత్రాణిసాదయేత్, చరుస్థాలీశూర్పస్ఫ్యోలూఖల ముసలస్రువధ్రువ కృష్ణాజినసకృదాచ్ఛిన్నేధ్మ మేక్షణకమండలూన్ దక్షిణతోవ్రీహిమచ్ఛకటమారుహ్య, స్ఫ్యేపరిస్థిత వ్రీహిమత్పాత్రం నిధాయవాసాద్యశూర్పస్థాం స్థాలీంవ్రీహిభిః పూరయిత్వానిమృజ్య శూర్పపతితాంచ్ఛకటాదావ్రాస్య, కృష్ణాజినఉలూఖలంకృత్వా, స్థాలీస్థాంస్తస్మిన్నోప్యపత్న్యవహన్యాదవివిచ్య, సకృత్పశ్చిక్షాళ్యోపాసనేశ్రపయేత్, తస్మాదేకతఃప్రదీప్తముల్ముకం ప్రాగ్దక్షిణాప్రణయేత్,) * యేరూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయాచరంతి, పరాపురోనిపురోయేభరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మా(దిత్యేషోగ్నిరతిప్రణీతస్త ముపసమాధాయ, పరిసమూహనాదిపూర్వవత్కుర్యా, దర్భాగతిప్రణీతా త్స్ఫ్యేనలేఖాముల్లిఖేత్, అపహతా అసురారక్షాంసిపిశాచావేది

షత ఇతి తద్దక్షిణతో మాంసాన్యుపార్థంచ తేఅభ్యుక్ష్య, సకృదాచ్ఛిన్నైర్దర్భైరవస్తీర్య విలీనమాజ్యమనుత్పూతం గృహ్య యామాసిచ్య, దక్షిణతో నిధాయ తేనాజ్యకార్యంకుర్యాత్, స్థాలీపాకమభిఘార్యోదగుద్వాస్యాగ్నేః పశ్చాదాసాద్య అగ్నేర్దక్షిణత అంజనాభ్యంజన తైలకశిపూపబర్హణాన్యేతదంతంపిండపితృయజ్ఞస్యకృత్వాపార్వణమారభేత

అథ ప్రక్షాళిత పాదైర్బ్రాహ్మణైస్సహోపవిశ్య, సకుశముదక పాత్రం శంఖం వాగ్రతో నిధాయ,) పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధేకర్తృభోక్తృహావిర్ద్రవ్యభాండభాజనస్థలాత్మశుద్ధ్యర్థంవైశ్వదేవసూక్తమంత్రపఠనంకరిష్యే, మమాగ్నే వర్చఇతి నవర్చస్యసూక్తస్య,విహవ్యోవిశ్వేదేవాస్త్రిష్టుబంత్యా జగత్యగ్న్యాంచ మితిజపిత్వా, శారీరషట్కస్యాత్మా సత్యః ప్రకృతిపురుషంఛందః శరీరశుద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః * శారీరమంతఃకరణోపఘాతం వాచశ్చవిష్ణుర్భగవానశేషః, శమంనయత్వస్తు మమేహాశర్మ పాపాదనంతేహృది సన్నివిష్టే, అంతశ్శుద్ధిం బహిశ్శుద్ధిం శుద్ధోధర్మమయోఽచ్యుతః, సకరోత్వమలేతస్మింఛ్ఛుచి రవాస్మి సర్వదా, బాహ్యోపఘాతా ననఘో బౌద్ధాంశ్చ భగవానజః, శమం నయత్వనంతాత్మా విష్ణుశ్చేతసిసంస్థితః, శారీరంమే హృషీకేశ పుండరీకాక్షమానసం, పాపంప్రశమయాద్యత్వం వాక్కృతంమమమాధవ, యద్యప్యుపహతః పాపైర్యదివాత్యంతదుష్కృతైః, తథాపి సంస్మరద్విష్ణుంసర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, అపవిత్రఃపవిత్రోవా...రశ్శుచిః. (ఇతి జపిత్వా, ఆత్మానంబ్రాహ్మణాన్నాదీంశ్చప్రోక్ష్య, సకుశతిలయవహిరణ్యహస్తః,) సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవః...రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః. ఆధివ్యాధిహరంన్యాణాం...అచ్యుతంపదం. నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ...నమోనమః, (ఇతి బ్రాహ్మణాంస్త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య ప్రణమ్య, దక్షిణాందత్వా పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధం కర్తుమధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంత్వితివదేత్, అధికారసంపదస్త్వితి ప్రత్యుక్తః, ప్రాచీనావీతీ, పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధే పితృపితామహ

ప్రపితామహానామిత్యాదిమాతామహవర్గాంతం పూర్వవన్నిర్దిశ్యోప వీతీ,) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాం చ శ్రాద్ధసం రక్షక శ్రీమహావిష్ణోశ్చ పితురమావాస్యాన్న శ్రాద్ధమన్నేనహావిషాపార్వణ విధానేనయుష్మదనుజ్ఞయాసద్యైవంశ్రాద్ధమన్నాద ద్రవ్యేణాద్యకరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య, సర్వత్రపిత్ర్యంకర్మప్రాచీనా వీత్యప్రదక్షిణం ప్రాగ్ద క్షిణాభిముఖః కుర్యాత్, యజ్ఞోపవీత్యుదఙ్ముఖః ప్రదక్షిణంద్యైవం, స్వాగతేస్వస్తివచనేన్న పరివేషణేభివాదనే గోత్రవృద్ధౌ దక్షిణాదా నేఽర్ఘ్యదానే విసర్జనేచోపవీత మేవ.) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానామాహవనీయార్థక్షణం దత్త్వా భవద్భిఃక్షణః ప్రసా దగకరణీయః, (ఇతిద్వౌ విప్రానిమంత్ర్య, పతు శ్శర్మణః గోత్రస్యవసు రూపస్యా హవనీయార్థక్షణమిత్యాది తత్తత్సంబంధనామగోత్రవిశే షేణ, ఏకైకస్య ద్వౌద్వౌ త్రీన్ త్రీ న్వానిమంత్రయీత, ద్వౌద్వౌ వితివృద్ధిశ్రాద్ధేభవతి, అశక్తో విశ్వేదేవార్థమేకంప్రతివర్గమేకైకం వర్గ ద్వయస్యైకం వా, తత్రాప్యశక్తోవిశ్వేదేవస్థానే దేవం నిక్షిప్య, అన్నాదిదత్వాపశ్చాదగ్నౌ బ్రహ్మచారిణే వా దద్యాత్. నిమంత్రితేజ పేద్దోగ్ధ్రీంనియుక్తస్తు నిషంగిణః, భుక్త్వాధవామదేవ్యంతు శ్రాద్ధభోజీ నలిప్యతే)

ఇతి శ్రాద్ధప్రయోగః.

అథ పాదప్రక్షాళనమ్.

(గృహపూర్వాంగణే గోమయాంభసాచతురశ్రమండలంపరితః ప్రాదేశమాత్రం దేవార్థం తద్దక్షిణతః కుర్యాత్, పిత్రర్థంవర్తులం, త యోర్మధ్యేషడంగుళావకాశోఽవటద్వయంచకుర్యాదితి శౌనకః— 'ద్వాదశాంగుళవిస్తీర్ణం తదర్థం ఖననంభవేత్, న్యూనంవాప్యధికంవా పియజమానస్యహానికృ'దితి, తద్గోమయేనోపలిప్య, చతురశ్రేగంధ

యవదర్భాన్ ప్రాస్య వర్తులేదక్షిణాగ్రదర్భగంధతిలాన్ మండలాత్పూ
ర్వతః పశ్చిమాభిముఖ ఉపవిశ్య, పశ్చిమతః ప్రాఙ్ముఖోపవిష్టానాం
పాదౌ ప్రక్షాళయేత్, విశ్వేదేవార్థబ్రాహ్మణౌసంబుద్ధ్యాస్వాగతం పృ
చ్ఛేత్ 'సంకల్పాసనయోష్షష్ఠీ ద్వితీయావాహనేతథా, అన్నదానే
చతుర్థీస్యాచ్ఛేషాస్సంబుద్ధయస్స్మృతాః,' విశ్వేదేవాఇదంపాద్య మితి
దేవతీర్థేన పాద్యందత్వా, శన్నోదేవీరితి చతురశ్రమండలోపరిక్షాళ
యే,దేవంద్వితీయస్య, అథ దక్షిణమండలే పిత్రాదీన్ యుగపత్స్వాగత
మితిపృష్ట్వా, పితశ్శర్మన్నితి సంబంధనామగోత్రైః పృథక్పృథక్పాద్యం
పితృతీర్థేనదత్వా, పూర్వవత్ప్రక్షాళయేత్, నగుల్ఫాత్పరం, 'పత్యాణాం
నరకంఘోరం రోమసంసక్తవారిణే' త్యుక్తం విష్ణోశ్చతురశ్రమండలే,
కర్తా పాదౌ ప్రక్షాళ్య ప్రాచ్యా మాచామేద్దేవార్థ బ్రాహ్మణౌ పిత్రర్థం
బ్రాహ్మణాదుత్తరతోవై పరిత్యేదోషః, సర్వేషాంవిష్టరాన్ దత్వాచ
మ్య, దేవార్థవిప్రౌ ప్రాఙ్ముఖౌ,ఉదగపవర్గౌఉపవేశ్య, తద్దక్షిణతః పిత్రర్థ
బ్రాహ్మణానుదఙ్ముఖాన్ ప్రాగపవర్గాన్, విష్ణ్వర్థబ్రాహ్మణం ప్రాఙ్ముఖం
ప్రత్యఙ్ముఖం వా, భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మకరిష్య ఇత్యు
క్త్వా,) * అపహతా అసురారక్షాంసి పిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను,
అన్యత్రేతోగచ్ఛంతు యత్రైషాంగతం మన(ఇతిపితృపురతో భూశుద్ధిం
కృత్వా, తిలాన్వికీర్య, ఉదీరతామితి తిలాద్భిరవోక్ష్య, దేవపురతస్తూ
ష్ణీం భూశుద్ధింకృత్వా గాయత్ర్యాయవోదకైః ప్రోక్ష్య,) * అపవిత్రః
పవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపి వా, యస్స్మరే త్పుండరీకాక్షం సబా
హ్యాభ్యంతరశ్శుచి(రితి సతిలకుశోదకేనపాకాన్ప్రోక్ష్య,)*'దేవతాభ్యః
పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యఏవచ, నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్య
మేవనమోనమః (ఇతి,) శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వాధ్యాత్వా దేవంజ
నార్దనం,వస్వాదీంశ్చ పితౄన్ధ్యాత్వా తతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే.(ఇత్యు
క్త్వా,ప్రవర్తయేత్యనుజ్ఞాతః, సంపాదితాః పదార్థా దేశతః కాలతశ్చ
శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితిభవంతో బ్రువంత్వితి ప్రార్థయేత్, శ్రాద్ధ

యోగ్యా భవంత్వితి ప్రత్యుక్తః, దేవబ్రాహ్మణహస్తయో రపోదత్వా, యుగ్మాన్ ఋజూన్ దర్భాన్ విశ్వేషాందేవానా మిదమిద మాసన మిత్యేకైకస్యాసనార్థందక్షిణతః ప్రదాయాపోదద్యా, దేవంసర్వోప చారేష్వాద్యంతయో రపోదద్యాత్, దైవేక్షణః క్రియతామితి పునర్ని మంత్రయేదోంతథేతి ప్రతివచనం, ప్రాప్నువంతు భవంతఇతికర్తా, ప్రాప్నువామేతి ప్రత్యుక్తిః అభ్యుక్షితాయాం భువిప్రాగగ్రదర్భేషూదగప వర్గ మర్ఘ్యపాత్రద్వయమేకం వాన్యగ్బిలమాసాద్యోత్తానయిత్వా ప్రోక్ష్య, ప్రాగగ్రయుగ్మదర్భాదంతర్ధాయ, అపఆసిచ్య, శన్నో దేవీరభిష్ట యఇత్యృచాయుగపదభిమంత్ర్య,) * 'యవోసిధాన్యరాజో వా వారు ణోమధుసంయుతః, నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్రమృషిభిస్స్మృత' (మితి మంత్రావృత్త్యాప్రతిపాత్రం యవానోప్య, అర్ఘ్యపాత్రయోరమీ గంధాఇమాని శ్రీతులసీదర్భపత్రాణి చేత్యేతానినిక్షిప్య, దేవపాత్రే సుసంపన్నే ఇత్యభిమృశేత్, సుసంపన్నే ఇతిప్రత్యుక్తిః, (విశ్వాన్దే వాన్ భవత్స్వావాహయిష్యే,) ఇత్యుక్త్వాఽఽవాహయేతి ప్రత్యుక్తః, యవహస్తో నిరంగుష్ఠం హస్తంగృహీత్వా, విశ్వేదేవాస ఆగతేతి పాదాదిమూర్ధాంతం సవ్యసంస్థ ముభయోర్మంత్రావృత్త్యాయవాన్వి కీర్య,) 'ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వేదేవా మహాబలాః, యే అత్ర విహి తాశ్శ్రాద్ధే సావధానా భవంతు తే'(ఇత్యుపస్థాయ స్వాహార్ఘ్యా ఇతి సకృ న్నివేద్య, హస్తయో రన్యా ఆపోదత్వాఽంతర్హితదర్భానాదాయ, ప్రథమపాత్రోదకమాదాయ, విశ్వేదేవా ఇదం వో అర్ఘ్యమితి దేవ తీర్థేన ప్రథమస్య దత్వా,)*యాదివ్యా ఆపః పృథివీసంబభూవుర్యాఅంత రిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః, హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శివాశ్శం స్యోనా భవంతు, (ఇత్యనుమంత్ర్య, ఏవం ద్వితీయస్య దద్యాదేకం చేద్వి గృహ్యాదద్యాత్, అర్చత ప్రార్చతేతి యవైరభ్యర్చ్య, గంధద్వారా మిత్యుక్త్వామీవా గంధా ఇతి గంధాన్ ద్వి ర్ద్విర్దద్యాత్, సపవిత్రేన స్వాయ మను లింపేత్, ఆయనేతే పరాయణ ఇత్యలంకారం పుష్పా

ణిచ మల్లికాశ్వేతయూథికా శతపత్ర పద్మోత్పల పత్ర చంపక జలో
ద్భవ పుష్పాణి తులసీ భృంగరాజ పత్రాణిచ గ్రాహ్యాణి, అయంవో
ధూప ఇతి ధూపం, తదభావే ఉదకేనైవ సాంకల్పికో వోధూప ఇతి
దీప మిదంవో జ్యోతి రితివా, యువాసువాసా ఇతి వస్త్రమసత్యుప
వీతం వా, పవిత్రార్థ మిమేకుశా ఇతి కుశాః, అర్చనవిధే స్సంపూర్ణ
తాంవాచయిత్వా సంకల్ప సిద్ధిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూ
యాత్, అస్తుసంకల్పసిద్ధిర స్త్వితి ప్రతివచనం, యథా విధ్యర్చిత
మిత్యుక్తే ఽస్త్వితి ప్రతిబ్రూయాత్, యుష్మదనుజ్ఞయా పితౄణా
మర్చనంకరిష్య ఇతి పృష్ట్వాకురుష్వేత్యుక్తః, దర్భాన్ద్విగుణభుగ్నాన్
త్రిమానయుగ్మాన్ పితుశ్శర్మణ ఇత్యాదిభిరాసనార్థం వామభాగే
దద్యాన్నపాణౌ, ప్రకృతశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామిత్యాదిసర్వం పూర్వవ
త్ప్రాగ్దక్షిణాగ్రద ర్భేషుతైజసాన్యశ్మ మయాని మృణ్మయానివా ప్రతి
వర్గం త్రీణిత్రీణ్యర్ఘ్యపాత్రాణి, ఆగ్నేయాపవర్గాణిస్యుః, అయుగ్మాద
ర్భాః,)*తిలోసిసోమ దేవత్యోగో సవే దేవనిర్మితః, ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తస్స్వ
ధయాపితౄనిమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినస్స్వధానమ (ఇతిపృథక్తి
లావపనం పితౄనిత్యత్రనోహః, పితృపాత్రాణిసంపన్నానీతి యథాలింగ
మభిమర్శ్య,పితరంగోత్రంశర్మాణం రూపంభవత్స్వావాహఇష్య ఇత్యాది
మూర్ధాది పాదాంతం దక్షిణాం గసంస్థముశంతస్త్వానిధీమహీతి తిలా
న్వికిరేత్, ఏవం పితామహాదీనావాహ్య,)*ఆయంతునః పితరస్సోమ్యా
సోగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః, అస్మిన్యజ్ఞే స్వధయామదం త్వధి
బ్రువంతు తేవంత్వస్మా (నిత్యుపస్థాయోపవీతీ, సకృత్సకృత్స్వధార్ఘ్యా ఇతి
నివేద్య సశేషమర్ఘ్యమాదాయ, పితరిదంతే అర్ఘ్యం పితామహేదంతే
అర్ఘ్యంప్రపితామహేదంతే అర్ఘ్యమితి, సవ్యోపగృహీతేన దక్షిణేన
పాణినాఽపితృతీర్థేనదద్యాదేవమన్యేషాం శేషంసమానమేకశ్చేద్బ్రా
హ్మణస్సర్వాణి తస్మైనివేద్య, తద్ధస్తఏవపునః పునరపోదద్యాదేకస్య
యదిబహవః పిత్రర్థబ్రాహ్మణేభ్యః ప్రథమంపాత్రంసకృన్నివేదయేదేవ

మన్యేభ్యోర్ఘ్యంవిగృహ్యప్రతిబ్రాహ్మణం మంత్రావృత్త్యా దద్యాద్య
ద్యపిస్మృతిష్వర్ఘ్యపాత్రాసాదనాత్పూర్వ మావాహనముక్తం, తదా
శ్వలాయనగృహ్యపరిశిష్టవిరోధాన్నాస్మాభిర్గ్రాహ్యం. ఇతరార్ఘ్యపాత్ర
శేషానాసాద్యపాత్రేవనీయశాభిరద్భిఃపుత్రకామో ముఖమనక్తి, ఏకీ
కరణానంతరంతత్పాత్రం నోద్ధరేదాసమాప్తేః, పితృభ్యస్థానమసీతి
న్యుబ్జం కుర్యాదుత్తానంవా ప్రపితామహపాత్రేణాపి దద్యాత్, ఏవం
మాతామహవర్గే, అథ ప్రాచీనావీత్యర్చితప్రాగ్చతేఽద్యదియథా విధ్య
ర్చితమిత్యంతం పూర్వవత్కుర్యాత్, యవస్థానేతిలాన్సకృత్త్రిర్వా గంధ
దానం 'స్వధార్ఘ్యాస్స్వస్తిసంపన్నగంధపుష్పతిలేషుచ, ధూపదీపాది
దానేషు నామధేయానినేష్యతే వాసాంసివాససీవాసోయోనదద్యా
న్మృతేఽహని, పితరస్తస్యతద్వర్షం నగ్నాఏవనసంశయః' వస్త్రాభావ ఉప
వీతందద్యాత్, విష్ణోఃవిశ్వేదేవవదర్చనమేకమర్ఘ్యపాత్రంతద్విష్ణోరిత్యా
వాహనం తద్విప్రాసఇత్యుపస్థానం శేషంసమానం, భోజనస్థానేభస్మనావా
రిణావా చతురశ్రాణి మండలాని కుర్యాత్, దైవేచతురశ్రంపిత్ర్యే
వృత్తమితి పరిశిష్టే, పాత్రాణిహేమరౌప్యాణిదైవే,పిత్ర్యేయథాక్రమం,
తదలాభేపలాశమధూకౌదుంబరప్లక్షచూతపనసపున్నాగచంపకకుటజ
క్రకచాద్యనిషిద్ధపాత్రాణి గ్రాహ్యాణి, అభావేకదలీపర్ణానివా, భోజ
నార్థం పురతస్సంస్థాప్య, ఆజ్యాదిధారణార్థంతుద్రపాత్రాణిపాత్రాంతరే
భూమావానిక్షిపేత్, నమహాపాత్రే, భస్మాదినామర్యాదాం కుర్యాత్
ఇత్యేకే, స్వకరశుద్ధ్యర్థముదకందత్వా, స్థాలీపాకాదన్నముద్ధృత్య
ఘృతాక్తంకృత్వాగ్నౌ కరిష్యఇతి పితృబ్రాహ్మణానభ్యనుజ్ఞాపయతి,
సంక్రియతామితిప్రత్యుక్తః,ప్రాచీనావీతీ, ఇధ్మముపసమాధాయ మేక్షణే
నాదాయావదానసంపదాజుహుయాత్,) *సోమాయపితృమతేస్వధాన
మః, అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వధానమః, (ఇతితూష్ణీంమేక్షణమగ్నౌ
ప్రహృత్య, ప్రక్షాళితభోజనపాత్రేషు అన్నాదిముపవీతీదద్యాత్ 'పరివే
షణంప్రశస్తంసాక్షాద్భార్యయాపితృతృప్తయే' ఇత్యుక్తంభక్ష్యోదకవ్యతి

రిక్తానిదర్వ్యా దేయాని,తృణపర్ణాద్యంతర్హితహస్తేనవా, దద్యాదాజ్యం సకృదేవబహుదద్యాత్, బ్రాహ్మణాఃపరివేషణా ద్యుచ్ఛిష్టభాగో భవన్న బహిష్కరణాంతంసర్వేన పాత్రమన్వాలభ్యవర్తేరన్, పరివేక్ష్యమాణో న్నసూక్తాని స్వాదోరభక్షీతిసూక్తం జపేత్, సావిత్ర్యాన్యాని ప్రోక్ష్య, ప్రాచీనావీతి. హుతశేషంకించిత్కించి త్పిత్రాదిపాత్రేషు నిధాయ, ఉపవీతీదైవపాత్రంతూష్ణీం పరిషిచ్య, దక్షిణంజాన్వాచ్య,దక్షిణోత్తరా భ్యాంపాణిభ్యాంపాత్రంస్పృష్ట్వా, *పృథివీతేపాత్రంద్యౌరపిధానంబ్రా హ్మణస్యముఖే అమృతంజుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వా విద్యావతాం ప్రా ణాపానయోర్జుహోమ్యక్షిత మసి మైషాం క్షేష్ఠా ముత్రాముష్మిన్ లో కేఽతో దేవా అవంతు న ఇదంవిష్ణు ర్విచక్రమ (ఇతి వాజపిత్వా, స్వాహా విష్ణోహవ్యంరక్షస్వేతిద్విజాంగుష్ఠమన్నే నివేశ్య,)*పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞి కావిశ్వే దేవా ఏతద్వోహవ్యంసపరికరం విశ్వే దేవా దేవతా ఇదమన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణస్యాహవనీయార్థేదత్తం, దాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్స ర్వంగయేయం భూర్గదాధరోభోక్తాన్నం బ్రహ్మాహంచ బ్రహ్మాభోక్తాచ బ్రహ్మాసర్వం ఖల్విదంబ్రహ్మ సౌవర్ణమయంపాత్రమక్షయవటచ్ఛాయే యం, పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికేభ్యోవిశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమన్నమమృత స్వరూపమాతుప్తేర్దాస్యమానమక్షయతృప్త్యర్థం హవ్యం స్వాహా నమమ నమమ,) ఇతి సవ్యేనపాత్రం స్పృష్ట్వా, దక్షిణేనయవదర్భోదకం విసృజ్య,గయాయాం,శ్రీరుద్రపాదాదిసమస్తప్రదేశుదత్తమస్త్వితిభవం తోబ్రువంత్వితిబ్రూయాత్, తథైవప్రతివచనం, ఏవంద్వితీయస్యదత్వా,) *యేదేవాసోదివిదాసపుత్రః పారుచ్ఛేపో విశ్వే దేవా త్రిష్టుప్, ఇత్యుప స్థాయ, పితృసన్నిధౌ సవ్యం జాన్వాచ్య, ప్రాచీనావీతీ, పరిషేచనాది పూర్వవద్దద్యాత్, సవ్యోత్తరాభ్యాం పాత్ర స్పర్శః, పృథివీతే పాత్ర మిత్యాదిసమూహ్యామస్య పాంసురఇత్యంతంజపిత్వా,స్వాహాస్థానేస్వధా శబ్దః, హవ్యస్థానేకవ్యశబ్దః,) పితశ్శర్మన్ గోత్రవసురూపసపత్నీకైతత్తే కవ్యంసపరికరం పితాశర్మాగోత్రోవసురూపస్సపత్నీకో దేవ (తేత్యాది

తిలోదకం విసృజేత్, ఏవంపితామహాదీనాం, యేచేహపితరశ్శంఖత్రిష్టు
బిత్యుపస్థానం, దేవవద్విష్ణోర్దద్యాత్తద్విష్ణోరిత్యుపస్థానం, దేవతాభ్యః
పితృభ్యశ్చేతిజపిత్వా.)‘సప్తవ్యాధాదశార్ణేషుమృగాఃకాలాంజనేగిరౌ,
చక్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసిమానసే, యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రే
బ్రాహ్మణావేదపారగాః,ప్రస్థితాదీర్ఘమధ్వానం యూయంతేభ్యోఽవసీద
థ, అమూర్తానాంచ మూర్తానాంపితౄణాం దీప్తతేజసాం, నమస్యామి
సదాతేషాంధ్యాయినాం యోగచక్షుషాం చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చద్వా
భ్యాంపంచభిరేవచ, హూయతేచపునర్ద్వాభ్యాం సమేవిష్ణుఃప్రసీదతు.
బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం, బ్రహ్మైవతే
నగంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా, యజ్ఞేశ్వరోహవ్యసమస్తకవ్యభోక్తా
వ్యయాత్మాహరిరీశ్వరోఽత్ర,తత్సన్నిధానాదపయాంతుసద్యోరక్షాంస్య
శేషాణ్యసురాశ్చసర్వే. త్వాంయోగినశ్చింతయంతిత్వాం యజంతిచ
యజ్వనః, హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్, కర్తాక్రియా
ణాంససఇజ్యతే క్రతుస్సఏవతత్కర్మఫలంచయచ్ఛ,స్రుగాదియత్సాధనమ
ప్యశేషంహరేర్నకించిద్వ్యతిరిక్తమస్తి, (ఇతియేషాముద్దిష్టంతేషా మక్ష
యతృప్తిరస్త్వితిపితృరూపశ్రీజనార్దనఃప్రియతామితితిలోదకంవిసృజ్య,
దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృహవిర్ద్రవ్యాదిభ్యోన్యూనాతి
రిక్తమచ్ఛిద్రమస్త్వితిభవంతో బ్రువంత్వితిప్రార్థయేత్,అచ్ఛిద్రమస్త్వితి
ప్రతిబ్రూయుః పరిషేచనార్థముదకం దద్యాన్మంత్రం కర్తావదేత్,
పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధే పిత్రాదీన్నామాదిసహితాన్ ద్వితీయయా
నిర్దిశ్య, విశ్వాన్దేవాన్విష్ణుంచ, ఉద్దిశ్యక్రియమాణేనానేన, అమా
వాస్యాన్నశ్రాద్ధేన నామ్నాసహితపితృపితామహాదీనాం విశ్వేషాందే
వానాం విష్ణోశ్చ, ఏతేషాంసర్వంసగుణంభూత్వా గయాన్నశ్రాద్ధేనైవా
క్షయతృప్తిద్వారాపునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకప్రాప్తిరస్త్వితి
భవంతోబ్రువంత్వితి సాక్షతతిలోదకంవిసృజ్య, దండవత్ప్రణమేత్,
తథైవప్రతిబ్రూయుః, సచిత్రాదీన్బలీన్దద్యుః, అన్యేషుమధ్వాసిచ్య
సప్రణవవ్యాహృతిసావిత్రీం మధువాతాఇతి ఋచంజపిత్వా, మధ్వితిత్రి

రుక్త్వాఽఽపోశనం ప్రదాయోపవీత్యుదఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ పిత్ర్యాన్నయాంచ ధ్యాత్వా,) ఈశానవిష్ణుకమలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్కరజనీశ గణేశ్వరాణాం, ('సభ్యావసథ్యదధికణ్వ మతంగజానాం' ఇత్యధికః పాఠః) క్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్యపానాం పాదాన్నమామి సతతం పితృముక్తిహేతూన్ ఇయంభూమిర్గయా, ఏతేబ్రాహ్మణాగదాధరా (ఇతిధ్యాత్వాతత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు, అమృతోపస్తరణమసీత్యాపోశనంపాయయిత్వా ప్రాణాహుతికాలే) శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోఽమృతం జుహోమిశివోమావిశాప్రదాహాయప్రాణాయస్వాహా,(ఏవమపానాదిమంత్రానుక్త్వా) బ్రహ్మణిమాత్మామృతత్వాయ, యథాసుఖంజుషధ్వ(మితి భోజనాయానుసృజేత్, మౌనేనభుంజీరన్, యథాశక్తిరాక్షోఘ్నాన్ వైష్ణవాన్ పైతృకాన్ పావమానీశ్చశ్రావయిష్య ఇత్యుక్త్వా శ్రావయేత్యనుజ్ఞాతశ్శ్రావయేత్, అపేక్షితంహస్తసంజ్ఞయా యాచితవ్యం, లవణవర్జందాతవ్యం, మౌనేనాన్యథోభయోర్దోషః 'హవిర్గుణానవక్తవ్యా యావత్పిండాన్ననిర్వపేత్' ఇత్యుక్తం తృప్తాన్జ్ఞాత్వాసవ్యాహృతికాంగాయత్రీ ముచ్చార్య మధుమతీంశ్రావయేత్, అక్షన్నమీమదంతేతిచ శ్రాద్ధంసంపన్నమితిపృష్ట్వా సుసంపన్నమిత్యుక్తే, శ్రాద్ధార్థంసంపాదితేషు పదార్థేషుభోజ్యేష్విష్టంప్రష్టవ్యమితిపృచ్ఛేత్సంపూర్ణమితి ప్రత్యుక్తిరాశ్వలాయనేనానుక్తం గ్రంథాంతరస్థంకించిదుచ్యతే, విశ్వేదేవాతృప్తాస్థ, ఇత్యన్నహస్తః, పృచ్ఛేత్తృప్తాస్మ ఇతి ప్రత్యుక్తః,) అసోమపాశ్చయే దేవాయజ్ఞభాగవివర్జితాః, తేషామన్నంప్రదాస్యామి వికిరంవైశ్వదైవికం, (ఇతిసజలాన్నంప్రదక్షిణేనోచ్ఛిష్టపాత్రద్వయసమీపేవికీర్య, ఏవంపిత్రాదీన్పృష్ట్వా,)అసంస్కృతప్రమీతాయే త్యాగిన్యోయాఃకులస్త్రియః,దాస్యామి తేభ్యోవికిర మన్నంతాభ్యశ్చపైతృకం, (ఇత్యప్రదక్షిణంవికిరేత్,విష్ణోతృప్తోసీతిప్రశ్నః, తృప్తోస్మీతిప్రత్యుక్తిః,) అసంశయోభవేద్విష్ణుం మోక్షసాధనమవ్యయం, పిత్రాణాంచవరం శ్రేష్ఠం వికిరాన్నంచవైష్ణవ (మితిమంత్రోఽథాచామేత్, ఏతత్కర్మకృతాకృతమితి, ఉచ్ఛిష్టభాగోభ్యోఽన్నందీయతామితివదేత్,) యజమాన

కులేజాతా దాసాదాస్యోన్న కాంక్షిణః, తే స ర్వే తృప్తిమాయాంతు మ యాదత్తేనభూతలే,) ఇతిభోక్తారో భుక్తోచ్ఛిష్టాన్నాని పాత్రేభ్యో బహిష్కుర్యుః, భుక్తశేషాత్సార్వవర్ణిక మన్నంపిండార్థముద్ధృత్య స్థాలీపాకేననిక్షిపేత్, ప్రకిరార్థమన్యత్ర, అన్నశేషః కిం క్రియతామితి శేషం నివేదయేత్, ఇష్టైస్సహోపభుజ్యతా మిత్యనుమతః, ఉత్తరాపోశనాని పితృపూర్వకందత్వా, మంత్రంస్వయంవదేత్.)

ఇతి పాదప్రక్షాళనమ్.

అథ పిండప్రదానమ్.

(భుక్తవత్స్వనాచాంతేషు పిండాన్నిదధ్యాదాచాంతేష్వేకే, అత్రాచమనముత్తరాపోశనమిత్యేకే, శుద్ధాచమన మిత్యన్యే,) పితుర మావాస్యాన్నశ్రాద్ధేపిండప్రదానం కరిష్యే (ఇతి సంకల్ప్య, ఉద్ధృత మన్నం స్థాలీపాకేన సహాసమ్మిశ్ర్య పిండాన్కృత్వా, సకృదాచ్ఛిన్నాస్తృతలేఖాయాం,*శుంధంతాంపితర శ్శుంధంతాం పితామహాశ్శుంధంతాం ప్రపితామహా శ్శుంధంతాం మాతామహా (ఇత్యాది పిండదేశేషు ప్రాగ్దక్షిణాపవర్గం పితృతీర్థేన తిలాంబునినీయ, తస్యాంపిండాన్నిపృణీయాత్, పరాచీనపాణిః,) ఏతత్తేపితశ్శర్మన్ గోత్రవసురూప సపత్నీకయే చత్వామత్ర (న్వితి) పిత్రే శర్మణేగోత్రాయవసురూపాయసపత్నీకాయ యేచత మనుగచ్ఛంతి తే భ్యశ్చాయం పిండస్తస్మై తే స్వధానమ (ఇత్యేక ఏవమిత రేషాంతత్తద్విశేషణేన, 'స్వ్యప్యపిండాన్ పితృభ్యస్తు ప్రయతో విధిపూర్వకం, తేషుదర్భషుతం హస్తంనిమృజేల్లేప భాగినా'మితిమనుః, అత్రపితరోమాదయధ్వం యథాభాగమావృషాయధ్వమితి యుగపద నుమంత్ర్య, ఆచమ్యప్రదక్షిణావర్తనే నోదఙ్ముఖోయథాశక్తిప్రాణంనాసిత్వాభిపర్యావృత్య,)*అమీమదంత పితరోయథాభాగమావృషాయిా

షతేతిచరోః ప్రాణభక్షుంభక్షయేత్, శుంధంతాం పితర ఇత్యాదిపూర్వ వత్తిలాంబునినీయ,)పితశ్శర్మన్గోత్ర అభ్యంక్ష్వ,(ఇత్యాదిపిండేష్వభ్యం జనార్థంతైలం యథాలింగందద్యాత్, ఏవమం క్ష్వేత్యంజనం,ఏతద్వఃపిత రోవాసో మానవతోన్యత్పితరో యుజ్ధ్వమితి సకృదుక్త్వాప్రతిపిండం వాసోదద్యాత్, దశామూర్ణస్తుకాంవా పంచాశద్వర్షతాయా ఊర్ధ్వం స్వలోమ, అథైనాన్గంధాదిభిరభ్యర్చ్య అన్నాపూపాదికం నివేద్య, సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యా మంజలిం బధ్వాతిష్ఠేత,)*నమోవః పితర ఇషేనమోవః పతరఊర్జేనమోవః పితరశ్శుష్మాయనమోవః పితరోఘో రాయనమోవః పితరోజీవాయనమోవః పితరోరసాయ స్వధావఃపితరో నమోవఃపితరోనమ ఏతాయుష్మాకం పితరఇమా అస్మాకంజీవావో జీవంత ఇహసంతస్యామమనోన్వాహువామహే, (ఇతిచతసృభిరథ పిండస్థాన్ పిత్రాంశ్చాలయేత్,)*పరేతనపితరస్సోమ్యాసో గంభీరేభిః పథిభిఃపూర్వి ణేభిః, దత్వాయాస్మభ్యం ద్రవిణేహభద్రం రయించన స్సర్వవీరం నియ ణేభిః, దత్వాయాస్మభ్యం ద్రవిణేహభద్రం రయించన స్సర్వవీరం నియ చ్ఛత, (ఇతి, అగ్నేతమద్యాశ్వం నస్తోమైరితి పాసనాగ్నింప్రత్యేత్య,) యదంతరిక్షం పృథివీముతద్యాం యన్మాతరంపితరం వాజిహింసిమ, అగ్ని ర్మాతస్మాదేనసః ప్రముచంతు దురితాయాని చకృమకరోతుమామనేనసం, (ఇతిజపేత్,అత్ర వాపిండపూజా)'గయాయాం ధర్మపృష్ఠేచసదసి బ్రహ్మ ణస్పతేః, గయాశీర్షేవటేచైవ పిత్రాణాందత్తమక్షయం. శమీపత్ర ప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిర, ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమేకోత్త రంశతం,' (ఇతిస్మృత్వా పితుఃప్రకృతశ్రాద్ధే యథోక్తపిత్రాదీనుద్దిశ్య కృతేనానేవ పిత్రాదీనాం దత్తాః పండాః గయాపిండ సదృశాభవంత్వితి సతిలకుశోదకంవిసృజ్యప్రణమేత్,గయాపిండసదృశాభవంత్వితిప్రత్యూ చుః, పుత్రకామశ్చే ద్వీరంమేధత్తపితర ఇతిపితామహపిండమాదా యాధత్తపితరోగర్భంకుమారం పుష్కరస్రజం, యథాయ మరపా అసత్, ఇతివాచయిత్వా పత్నీంప్రాశయేత్, నేదమశుభశ్రాద్ధేషు కుర్యాత్, బహ్వ్యశ్చే ద్విభజ్యదద్యాత్. 'పుత్రేజాతేతుషాణ్మాసేనారీ

జాతా ఋతుద్వయం, నదేయంరజసఃపూర్వం నదేయంరజసఃపరం. అన్యదేశగతాపత్నీ గర్భిణీరోగిణీతథా తదాతంజీర్ణఋషభశ్ఛాగో వాభోక్తుమర్హతి గర్భిణీయదివావంధ్యా గతరక్తారజస్వలా, నాశ్నీయాన్మధ్యమంపిండం నాశ్నీయాజ్జారిణీసదా యదపత్నీవిదేశస్థాప్యుచ్ఛిష్టా యదివామృతా, దురాత్మానానుకూలా చేతస్యపిండస్యకాగతిః, ఆకాశంగమయేత్పిండం జలస్థోదక్షిణాముఖః,' ఇతి. అప్స్వితరావ ఇతి ప్రణీతేవాగవేబ్రాహ్మణాయవాదద్యాత్, పుత్రకామాభావేసర్వాన్ దద్యాత్, చరుస్థాల్యాదిపాత్రాణిద్వంద్వశ ఉత్సృజేత్తృణేసహేత్యుక్తం—యద్యనాచాంతేషుపండాన్నిదద్యాదాచాం తేషుద్విజేషూచ్ఛిష్టానాం సమీపేన్నంప్రకిరే, దద్యాచాంతేషుపిండాంతేషుప్రకిరేత్, సార్వవర్ణికమన్నం పృథగుద్ధృతంతదంభసాపరిప్లావ్యదక్షిణాగ్రదర్భేషు, యేగ్నిదగ్ధాశ్శంఖః పితరస్త్రిష్టుప్ ఇత్యృచముక్త్వా,) * అగ్నిదగ్ధేభ్యోఽనగ్నిదగ్ధేభ్యస్సర్వకులప్రసూతమృతేభ్యోయంపిండస్స్వధానమ* (ఇతివికిరన్, (యేగ్నిదగ్ధాః కులేజాతాయేనగ్నిదగ్ధాః కులేమమ, భూమౌదత్తేనపిండేనతృప్తాంయాంతు పరాంగతి (మిత్యగ్నిదగ్ధాశ్చానగ్నిదగ్ధాశ్చమార్జయంతామితితిలాంబునినీయాచామేత్) శ్రాద్ధేషువికిరందత్వాయేనాచామేన్మతిభ్రమాత్, పితరస్తస్యతన్మాసంభవంత్యుచ్ఛిష్టభోజనాః, (పాణిముఖపాదాన్ ప్రక్షాళ్యాచాంతబ్రాహ్మణహస్తేష్వపోదత్వా యథార్హంతిలయవదర్భాన్ ప్రదాయాపోదద్యాదేషాహస్తశుద్ధిః, అముకగోత్రోఽహ మభివాదయ ఇత్యుక్త్వాభివాద్య అస్మద్గోత్రంవర్ధతామితిగోత్రవృద్ధింవాచయేత్, స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం పితృప్రసాదోఽస్త్వితి ప్రతిబ్రూయుః. 'పాత్రాణిచాలయేచ్ఛ్రాద్ధేస్వయంశిష్యోథవాసుతః, నస్త్రీభిర్నచబాలాభిర్నాసజాత్యాకథంచన, అచాలయిత్వాతత్పాత్రం స్వస్తికుర్వంతియేద్విజాః, నిరాశాఃపితరస్తేషాంశప్త్వాయాంతియథాగత'మితి, దేవపాత్రద్వయంచాలయిత్వా, విశ్వేదేవాస్స్వస్తీతిబ్రూతేత్యుక్త్వా, స్వస్తీతిప్రత్యుక్తే విశ్వేషాందేవానాంస్వేనదత్తం శ్రాద్ధమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూతేత్యుపవీతీ ప్రత్యేకంయవోదకందద్యాత్, పిత్రాదిపా

త్రాణిచాలయిత్వా పితృపితామహాః స్వస్తీతి బ్రూతేత్యుక్త్వా స్వస్తీతి ప్రత్యుక్తే పితృపితామహప్రపితామహానాం శర్మణాంగోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్వేనదత్తంశ్రాద్ధమక్షయ్యోదకమస్త్వితి బ్రూతేతీ నివీతీప్రత్యేకం తిలోదకందద్యాత్, ఏవంమాతామహాదీనాం, విష్ణోస్వస్తీతి బ్రూతేత్యుక్త్వాస్వస్తీతి ప్రత్యుక్తే విష్ణోస్వేనదత్తం శ్రాద్ధమక్షయ్యోదకమస్త్వితి బ్రూతేత్యుపవీతి యవోదకందద్యాత్, ప్రథమమర్ఘ్యపాత్రం వివృత్య, ఉపవీతి ద్విజేభ్యోముఖవాసతాంబూలాదిదద్యాత్. 'పిత్రూణాంవల్లభంయస్మాద్ధరిందోశ్చశివస్యచ, రజతంపాహిన స్తస్మాద్దుఃఖసంసారసాగరాత్,' ఇత్యుపవిష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాః పాంతు, ఇతి దక్షిణాందత్వా, పాంతు దక్షిణాఇతిప్రతిబ్రూయుః దత్వాతుదక్షిణాంశక్త్యా స్వధాకారముదాహరేత్, తాన్ పాదాభ్యంగప్రియోక్తిభిః పరితోష్య; స్వధాంవాచయిష్యేస్వాహాం వాచయిష్యే ఇత్యుక్త్వావాచ్యతామిత్యనుజ్ఞాతః,ధామం తేవిశ్వామిత్యృచముక్త్వాస్వధాస్సంపద్యంతామితి భూమౌజలంసించేత్, సంపద్యతాంస్వధా ఇతిప్రతివచనం, విశ్వేదేవాఃప్రియంతా మితి హస్తయోర్జలందద్యాత్, ప్రియంతాంవిశ్వేదేవా ఇతిప్రతిబ్రూయుః, పితృపితామహప్రపితామహాశ్చ ప్రియంతాంప్రియంతాంప్రపితామహపితామహపితరః, ఏవంమాతామహాదీనాం విష్ణుఃప్రియతాం ప్రియతాం విష్ణుః, తతఃకర్మణస్సంపూర్ణతాం వాచయిత్వా, ఉపవీత్య, ఒంస్వధోచ్యతామితి విసృజేత్, దర్భస్పర్శనోత్థాపయేత్ ఓం స్వధేతిప్రత్యూచుః, అస్తుస్వధోచ్యతామితివా విసృజేత్, అస్తుస్వధేతి ప్రత్యూచుః, వాజేవాజే వసిష్ఠోవాజినత్రిష్టుబేతామృచముక్త్వా, ఉత్తిష్ఠతపితరోవిశ్వేదేవై స్సహావిష్ణునాసహేతిచ విసర్జనమేకే, తన్మాస్మద్గృహాన్యుక్తం. నిర్వాపణదేశం సమ్మృజ్యస్వస్తీత్యక్షతాన్ప్రాస్య. శాంతిరస్త్విత్యాది భిరుదకధారామాసిచ్య) * ఆమావాజస్యప్రసవోజగమ్యాదాద్యావాపృథివీవిశ్వశంభూఆమాగంతాం పిపరామాతరాచామాసోమో అమృతత్వాయగమ్యాః, (ఇతి బ్రాహ్మణాన్త్రిః ప్రదక్షిణీ

కృత్య,దక్షిణాభిముఖః ప్రాంజలిస్తిష్ఠ,) దాతారోనోభివర్ధంతాంవేదా స్సంతతి రేవనః, శ్రద్ధాచనోమావ్యగమద్బహు దేయంచనోస్తు, అన్నం చనో బహుభవేదతిథీంశ్చలభేమహి, యాచితారశ్చనస్సంతు మాచ యాచిష్మకంచ(నేతియాచేత, భోక్తారః ప్రతిపాదంతథాస్త్విత్యుక్త్వా, దాతారో వోభివర్ధంతా మిత్యాద్యాశిషో బ్రూయుః, నశ్శబ్దస్థానే వశ్శబ్దః, అతిథీశ్చలభధ్వం మాచయాచధ్వం కంచనేతివిశేషః, కర్తాత థాస్త్విత్యుక్త్వా, స్వాదుషంసద ఇత్యృచంజపేత్, ఇహైవస్తంమా వియోష్టంసర్వస్యాప్త్వాఇత్యాశిషోదద్యుః,) ఆయుః ప్రజాంధనం విద్యాం స్వర్గంమోక్షంసుఖానిచ, ప్రయచ్ఛంతుతథారాజ్యప్రీతా న్నృణాం పితామహాః (ఇతివదేత్ సత్యా ఏతాఆశిషస్సంత్వితి బ్రూయుః) అద్య మేసఫలంజన్మ భవద్పాదాభివందనాత్, అద్యమేవంశజా స్సర్వేయా తావోనుగ్రహాద్భవం,పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః, తత్క్లేశజాతం చిత్తేతు విస్మృత్యక్షంతుమర్హథ, వసిష్ఠవామదేవాది మునిభిస్తుల్యతాంగతాః, పిత్ౄణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతం పదం, అస్యాంతిథౌపితు రేతస్మిన్ శ్రాద్ధేపిత్రాదీనుద్దిశ్య కృతైరగ్నౌక రణబ్రాహ్మణభోజన పిండప్రదానైస్స్వనకృత మేతచ్ఛ్రాద్ధంగయాశ్రాద్ధ ఫలదమ (స్త్వితిభవంతో బ్రువంత్వితివాచయేత్, తథాప్రతిబ్రూయుః. యస్యస్మృత్యేత్యాదిజనార్దనాయ సమర్ప్యాచామేత్. ఉచ్ఛేషణంతు తత్త్రిష్ఠేద్యావద్విప్రావిసర్జితాః, తతోగృహబలిందద్యాదితి ధర్మోవ్య వస్థితః శ్రాద్ధేషూచ్ఛిష్టపాత్రాణిఖనిత్వైవతు నిక్షిపేత్, పున రుద్వాసయేచ్ఛ్వోది యథాన స్పృశయేత్తథా, బ్రహ్మచారీ భవే తాంతురజన్యాంబ్రాహ్మణైస్సహ, దర్శశ్రాద్ధస్యవైపిండ పితృయజ్ఞస్యచో భయోః, సమానకాలోయద్యేవ వ్యతిషంగప్రయోగతః, తంత్రేణపితృ యజ్ఞస్య శుద్ధిస్స్యాదుత్తరేహని, దర్శేదృశ్యేతచేత్తస్మిన్ కేవలంపితృ యజ్ఞకం, ద్విజభోజనవర్జంతు కుర్యాత్కాల బలాత్పున రితి.)

ఇతి పిండప్రదానమ్.

అథ సంకల్పశ్రాద్ధవిధిః.

(యద్యేవంకర్తుమశక్త స్సంకల్పశ్రాద్ధం కుర్యాత్. పిత్రాదీన్ షష్ఠ్యోద్దిశ్య) అమావాస్యాన్నశ్రాద్ధం సంకల్పవిధానేనాద్యకరిష్యే, (ఇత్యాది, నచార్ఘ్యదానాగ్నౌకరణపిండప్రకిరణ గోత్రశేషాస్స్యుః, శేషంసమానం.)

ఇతి సంకల్పశ్రాద్ధవిధిః.

అథ శుభకర్మానంతరశ్రాద్ధమ్.

శ్లో 'మౌంజీబంధాద్వివాహాచ్చ వర్షంవర్షార్థమేవవా, చౌలా త్రిమాసమన్యేభ్య స్సంస్కారేభ్యోద్విమాసకం, నకుర్యాత్పిండనిర్వాపం న దద్యాత్కరకాణిచ, మహాలయే గయాశ్రాద్ధే పిత్రోఃప్రత్యాబ్దికేపిచ, ప్రేతశ్రాద్ధేచసాపిండ్యే పిండాన్దద్యాత్స్వదైవహి, కరకాణిచ వైశాఖ్యాం దద్యాదిత్యాహకాశ్యపః, నిషేధఃకరకాణాంతు శ్రాద్ధేవై సోదకుంభక' ఇతి పిండనిషిద్ధేషు సంకల్పశ్రాద్ధమేవ 'యుగాదిషుచ సర్వాసు మన్వాదిషుమఖాసుచ, సంక్రాంతిషుచకర్తవ్యం శ్రాద్ధంపిండ వివర్జితం, నిత్యశ్రాద్ధంసోదకుంభం సంకల్పవిధినాన్వహం,' ఇత్యగ్నౌకరణ పాణిహోమవ్యవస్థా.

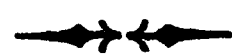
ఇతి శుభకర్మానంతరశ్రాద్ధమ్.

అథ అగ్నౌకరణపాణిహోమవిధిః.

'అన్వష్టక్యంచపూర్వేద్యుః మాసిమాస్యథపార్వణం, కామ్యమాభ్యుదయేష్టమ్యా మేకోద్దిష్టమథాష్టమం, చతుష్వాద్యేషునాగ్నీనామగ్నౌహోమోవిధీయతే, పిత్ర్యంబ్రాహ్మణహస్తేస్యా దుత్తరేషుచ తృష్వపి, ఆద్యేషుపితృయజ్ఞస్య కల్పసూత్రేతుసూచితః, చరోర్భుక్తస్య శేషేణపిండానగ్నిసమీపతః' అవిధానాదుత్తరేషు పాణావేవేతరేష్వపి, పిండదానంద్విజానాంతు సమీపేభుక్తశేషతః, పిండనిర్వాపణం

కేచిన్నేచ్ఛంత్యస్మిన్ చతుష్టయే, ఇతిపరిశిష్టేత్యాహితాగ్ని ర్దర్శేపా
ణౌహునేదిత్యర్థాన్నిత్వాహితాగ్నిర్దర్శపాణౌజుహోత్యథ పితృయజ్ఞ
విధానేనత్రిషు చాన్వష్టకాదిషు,సర్వాధానీతుసర్వేషు శ్రాద్ధేషుతుకర
హునేత్, అథవావిహితేష్వగ్నౌ కరణేషుచతుర్ష్వథ, దర్శంవినాదక్షి
ణాగ్నౌ వసిష్ఠస్త్వబ్రవీత్త్రిషు, సంస్కృత్యాజ్యమయాశ్చేతిహుత్వా
వ్యాహృతిభిస్తథా, తస్మింస్తు ప్రస్తుతంస్మార్తం కర్మకృత్వాపరిత్యజేత్’
ఇతిగృహ్యావిదః. ‘ప్రత్యాబ్దికేపాణిహోమః పరిశిష్టేప్రకీర్తితః, వృద్ధ్యష్ట
కమృతాహేషు సపిండీకరణేషుచ,పాణావేవతుహోతవ్య మన్యత్రాగ్నౌ
విధీయతే’ ఇతియమః ‘విధురోబ్రహ్మచారీచ విధవాచానుపేతకః, అన
గ్నికాభవంత్యేతే శ్రాద్ధేహోమః కరేభవేత్ పిత్రోర్యః పంక్తిమూర్ధ
న్యస్తస్యపాణావనగ్నికః, హుత్వామంత్రవదన్యేషాం తూష్ణీంపాత్రేషు
నిక్షిపేత్, కాత్యాయనోఽబ్రవీదేవ మన్యేదేవకజగుః, పిత్ర్యవిప్రై
రనుజ్ఞాతో విశ్వేదేవేషుహూయతే, దత్వాశేషం పితృభ్యస్తు పిండార్థం
నావశేషయేత్, తద్ధుతంప్రక్షిపేదగ్నావిత్యుక్తం స్మృతికారకై’ రితి.

ఇతి అగ్నౌకరణపాణిహోమవిధిః.

అథాష్టకాశ్రాద్ధవిధిః.

(హేమంతశిశిరయోశ్చతుర్ణామపరపక్షాణా మష్టమీ ష్వష్టకా
ఏకస్యాంవా, సామాఘ్యష్టమీత్యేకే, పూర్వేద్యుస్సప్తమ్యాం దర్శవ
త్పిండపితృయజ్ఞకల్పేన పితృభ్యోదద్యా దష్టకాకర్మణి పూర్వేద్యుశ్శ్రా
ద్ధంపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషంగేణ పితరో దేవతాఓదనకృసరపాయసద్ర
వ్యైరితి సంకల్పోఽత్ర విశేషాః,ఓదనంకృసరం పాయసమితిత్రీణిహవీం
షిశ్రపయేత్, చతుశ్శరావవ్రీహితండులపిష్టైః కృత్వా గృహపక్వా
పూపాన్వా గృహ్ణీయాత్, సముచ్చయమేకే,తిలమిశ్రఓదనస్తిలకల్కేన
సహపక్వోవా, కృసరోహవీంష్యాసాద్య, బ్రాహ్మణానాచ్ఛాదనాంతే నా
భ్యర్చ్య, ఇధ్మమాదాయ సర్వేభ్యోద్విర్ద్విరవదాయ ప్రాకృతమంత్రై

ణోపస్థానడుదీరతామవర ఉత్పరాస ఇత్యష్టాభిర్హుత్వోడుత్తరాసుషట్స్వా క్తశిష్టాసు యావతీభిర్వాహోమం మన్యేత తావతీభిర్జుహుయాదన్నపరివేషణాదిసంపన్నం పృష్ట్వోద్ధృత్య భక్తశేషాన్నం చరుత్రయేణా పూప్తై ర్వాసంమృజ్యపిండాన్ కృత్వా తిలోదకదానాది శ్రాద్ధశేషం సమాపయేత్.)

ఇతి అష్టకాశ్రాద్ధవిధిః.

అథ అష్టకాహోమః.

(అథశ్వోభూతేష్టకాః పశునాస్థాలీపాకేన వేత్యుక్తం పశుపక్షస్యానాచారపరాహతత్వాత్, స్థాలీపాకపక్షమాశ్రిత్య ప్రయోగః బ్రాహ్మణాన్నిమంత్ర్య, ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా, అష్టకహోమంకరిష్య ఇతి సంకల్ప్య,స్థండిలోల్లేఖనాద్యౌపాసనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, చక్షుషీ ఆజ్యేన అగ్నిందివారం ఋత్వాదీన్ పృథివ్యాదీన్ భ్వాదీన్ ప్రజాపతిం చ ప్రధాన దేవతాశ్చరుద్రవ్యేణేత్యాది తూష్ణీంసప్తవారంచతురశ్చతురో ముష్టీన్నిరుప్య ప్రోక్ష్యసహైవ శ్రపయేత్. నాత్రహవిరుద్ధరణ, మాజ్యభాగౌహుత్వా,అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మానితిద్వాభ్యాం,) *గ్రీష్మో హేమంతఋతవశ్శివానో వర్షాశ్శివా అభయాశ్శరన్నః, సంవత్సరోధిపతిః ప్రాణదోనోహోరాత్రే కృణుతాం దీర్ఘమాయుస్స్వాహా, శాంతా పృథివీశివ మంతరిక్షంద్యౌర్నో దేవ్యభయంనో అస్తు, శివాదిశః ప్రదిశఉద్దిశోన ఆపోవిద్యుతః పరిపాంతుసర్వతస్స్వాహా,అపాంమరీచిః ప్రవహంతునోధియోధాతా సముద్రోవహంతుపాపంభూతంభవిష్యదభయం విశ్వమస్తుమే బ్రహ్మాదిగుప్తస్వరాక్షరాణిస్వాహా, విశ్వఆదిత్యా వసవశ్చదేవా రుద్రాగోప్తారోమరుతస్సదంతు,ఊర్జంప్రజామమృతంపిన్వమానః (ప్రజాపతిర్మయిపరమేష్ఠీదదాతుస్వాహా, ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్య (ఇతి చసప్తాహుతీర్జుహుయాత్, యథాలింగముద్దేశత్యాగః, స్విష్టకృదాదిహోమశేషంసమాప్య, బ్రాహ్మణైస్సహోపవిశ్య,ఇత్యాద్య

ష్టకాశ్రాద్ధంకరిష్యఇతి సంకల్ప్య, దర్శవదాచ్ఛాదనాంతముద్ధృత్యభోజ నార్థాదన్నంఘృతేనాక్త్వా పిత్ర్యబ్రాహ్మణహస్తేష్వపోదత్వా, దర్భైరవ స్తీర్య తేషు ద్వేద్వేఆహుతి స్మేక్షణేనహస్తేన వా యదిహస్తేన సవ్యేనా వదానం సంపాదయేత్, సోమాయపితృమతఇతిప్రాకృతమంత్రాభ్యాం జుహుయాత్, దేవం పితామహమాతామహాద్యర్థేషు, నాత్ర మేక్షణప్రహ రణం. కేచిదేకైకామాహుతిం విగృహ్య జుహ్వంత్యతోదీచ్యాస్తేషు హుతేష్వన్నేషు బ్రాహ్మణైః ప్రాకృతేష్వన్యదన్నం దదాతిత్యాహు స్తథా న కుర్యాత్, తద్ధుతం పాత్రేషునిధాయనిష్క్రమ్యాచమ్యో పవిశేయుః, అథాన్యేషు పరిశిష్టేషు హుతశిష్టం కించిత్కించిత్పాత్రే షుదద్యుర్న పిండార్థమవశేషయంతే, హుతంపరిశిష్టం హుతశేషంచైకీ కృత్యభుంజీరన్, అన్నదానాదిసంపన్నవచనాంతే భుక్తశేషాత్సార్వ వర్ణికమన్నముద్ధృత్య పిండాన్కృత్వావిప్రాంతికేదద్యాత్, అపహతా ఇత్యుల్లేఖ్యాదినాత్రాగ్నేతమద్యయదంతరిక్షమితి చ శేషం సమానం, అష్టకాశ్రాద్ధంకర్తు మశక్తోఽప్యనడుహేయవసమాహరేదగ్నినా వాక క్షముపోషేత్, ఏషామేవాష్టకేతిన త్వేవానష్టకస్స్యాదిత్యుక్తం.)

ఇతి అష్టకాహోమః.

అథ అన్వష్టక్యమ్.

అప రేద్యుర్నవమ్యామన్వష్టక్యం పిండపితృయజ్ఞకల్పేన, అత్ర విశేషాః, బ్రాహ్మణాన్నిమంత్ర్య,ప్రాతర్హుత్వా దక్షిణాప్రవణదేశేగృహ్యా గ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, పరిశ్రిత్యోత్తరతః పరిశ్రితస్యద్వారంకృత్వాఽన్వష్ట క్యశ్రాద్ధంపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషంగేణేత్యాదికరిష్య ఇత్యుక్త్వాగ్నిముపస మాధాయసమూలైర్దర్భైరప్రదక్షిణందక్షిణాపవర్గం దక్షిణాగ్రైః ప్రాగగ్రైశ్చైకంపయంత్రియం పరిస్తీర్య పంచహవీంషిశ్రపయేత్, ఓదనంకృసరంపాయసందధిమంథాన్మధుమంథానీతి, దధిమిశ్రాస్సక్తవో దధిమంథాస్తథా మధుమంథాస్సంశ్రప్యమాణా ఓదనాగ్రసరజలము

ధృత్య నిదధ్యా 'దోదనాగ్రసరంప్రావహు రాచామంహిమనీషిణ' ఇత్యు
క్తం, ఇతిప్రణీయా, దర్వాగతిప్రణీతా, స్ఫేనలేఖాత్రయందక్షిణాపవర్గ
ముల్లిఖేత, అభ్యుక్ష్య, సకృదాచ్ఛిన్నత్రయేణాస్తీర్య,హవీంష్యుద్వాస్య,
దక్షిణతఅంజనాభ్యంజనాదినిమాత్రాద్యర్థమపిపృథక్కల్పయేదేతదంతం
కృత్వా, శ్రాద్ధంసంకల్ప్య,పితృవర్గం నిర్దిశ్య, మాతృవర్గమత్ర పృథక్ నిర్ది
శేత్, మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం సత్యదాయజ్ఞదాలక్ష్మీ
దానాం గోత్రాణాం రూపాణాం సపత్నీకమాతామహేత్యాది వర్గత్ర
యమాత్రాన్వష్టకాం తథా వృద్ధిహేతుశ్రాద్ధంమృతేఽహని, 'మహాల
యంగయాశ్రాద్ధం సోదకుంభం సపిండనం, ప్రేతశ్రాద్ధంతథాచోక్త్వా
స్త్రీణాంనాస్తి పృథక్క్రియా, అష్టకాసుచవృద్ధౌచ గయాయాంచమృ
తేఽహని. మాతుశ్శ్రాద్ధం పృథక్కుర్యాదన్యత్రపతినాసహ, కృతేపిభ
ర్తృసాపిండ్యే మాతృశ్రాద్ధం పృథగ్విధా, పితామహ్యాదిభిస్సార్థం
మాతుశ్శ్రాద్ధం సమాచరే'దిత్యుక్తం మాత్రాద్యర్ఘ్యపాత్రేషు తిలా
వపనమంత్రే పిత్ర్యానిత్యేవంబ్రూయాత్,నమాతౄంఇత్యాద్యూహేత్,
ఆచ్ఛాదనదానాంతే, ఇధ్మాధానాదిమధుమంథవర్జమన్నచతుష్టయాన్నే
క్షణేనద్విర్ద్విరవదాయైకకృత్య పిండపితృయజ్ఞమంత్రాభ్యాం వపనం
జుహుయాత్, కేచిత్సప్తమీశ్రాద్ధవదుదీరతా మిత్యష్టాహుతీర్జుహ్వా
త్యన్నదానాదిషు సర్వత్రమాత్రాదిశబ్దమూహేత్, సంపన్నంపృష్ట్వా,
ఉద్ధృత్యభుక్తశేషాన్నం పంచభిశ్చరుభిరేకీకృత్య నవపిండాన్కృత్వా
పూర్వస్యాం లేఖాయాం పితృభ్యోమధ్యమాయాం మాతృభ్యఃపశ్చిమా
యాం మాతామహేభ్యోదద్యా దుపరితిలాంబు నినీయ మాతృపిండే
సురామాచామమిత్యధిక మపనయేత్సురాస్థానే పయోవామంత్రాదీనాం
ద్విత్వేబహుత్వేవా, గౌతమః. 'అన్వష్టక్యేగయాశ్రాద్ధే వృద్ధౌతీర్థే
మహాలయే, పృథఙ్మాతౄంత్సముద్దిశ్య బ్రాహ్మణేషుయథాక్రమం, భోజ
యిత్వాతుమాతౄణాం పిండమేకంసముత్సృజేత్' ఇతి. పిండదానా
దిషు సర్వత్రోహః ఏతద్వాం మాతరౌ సత్యదేయజ్ఞదేగోత్రేరూపే
యేచయువామత్రాన్వితితివృత్తికృత్, యేచయువాభ్యాం మాతరౌ

యేచయువామత్రాన్వితివా, యాశ్చయువామితి జయంతోద్వయోర
ప్యేకం నామచేద్ద్వివచనాంతం నామకుర్వన్నావృత్తిర్బహుత్వే, ఏత
ద్వ్యష్టభ్యంమాతర స్సత్యయజ్ఞలక్ష్మీదా గోత్రారూపాయేచ యుష్మా
నిత్యేవం పితామహ్యాదిష్వను మంత్రణోపస్థానప్రవహణానిస ర్వేషాం
యుగపదనూహేన, అభ్యంజనాదిషు యథార్హమూహే అభ్యంజే
థామభ్యజ్ధ్వమితి ఏవమంజంథామాజ్ ధ్వమిత్యనూహేన దశామం
త్రావృత్యా తథామధ్యమపిండత్రయగ్రహణంపత్నీప్రాశనంచపిండని
ర్వాపణం పృథగితివసిష్ఠః. పాత్రాణ్యుత్సృజ్యశ్రాద్ధశేషంసమాపయేత్,
ఏవంద్విపితృకోదర్శాది షూహఃకుర్యాత్, పితరౌయదిచేత్పుత్రః క్షేత్ర
జోవాపివృత్తకః, విప్రయోస్సన్నివేశ్యైవ భోజయేచ్ఛ్రాద్ధకర్మణి,
ఏకపిండంనివేశ్యైవదద్యాభ్యాంతు పితృయజ్ఞవ'దితి ప్రజాపతిః యదిద్విపి
తాస్యాదేకైకస్మిన్పిండే ద్వౌద్వావుపలక్షయేతాప స్తంబః, దత్తౌరసేత
రేషాంపుత్రత్వేన' పరిగృహీతస్యకలౌ నిషిద్ధత్వాద్దత్తపుత్రః పూర్వం
జనకస్యపార్వణేన పశ్చాత్ప్రతిగృహీతుః రకోద్దిష్టేనతస్యోభయత్ర రిక్త
గోత్రయోరనపాయశ్చ విజ్ఞానేశ్వరేణ నిరూపితః, 'మాతామహాస్తు
దత్తస్య దౌహిత్రఃపితరావుభౌ, స్వపితావిధవాయాస్తు ఏవమన్వష్టకం
స్మృతం'మాఘ్యాంపర్షంనామశ్రాద్ధం నభస్యకృష్ణపక్షేష్టకాకర్మతత్సప్త
మ్యాదిత్రిష్వహస్సుకుర్యాదేకస్మిన్వాన్వష్టక్యవిధానేనపార్వణేనేత్యేకే,
మాసిశ్రాద్ధంప్రతిమాసం కృష్ణపక్షేకుత్రచిద్దినే యుగ్మేఽహ్ని వాన్వష్ట
క్యవిధానేన అత్రమాతుఃపృథగ్వర్గమనాయామేతత్క్రియేతచేత్పార్వ
ణస్యైతస్య వికల్పసామ్యంచేత్తత్రక్రియేతోభయమపితేనైవ సిద్ధ్యతి.

ఇతి అన్వష్టక్యమ్.

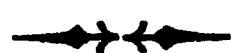
అథ శ్రాద్ధే భోజనీయా బ్రాహ్మణాః.

అథ శ్రాద్ధేభోజనీయాన్ బ్రాహ్మణాన్పరీక్షేత పూర్వమేవని
మంత్రణాత్కులీనాన్ శ్రుతశీలవృత్తసంపన్నాన్ ఏకేనవాయుక్తాన్

బ్రహ్మవిదో యోనియోగోత్రమంత్రాంతేవాస్యసంబద్ధాన్వ్యానస్థవిరాన్ వాన్వ్యానాతిరిక్తాంగాన్ మాతృతఃపితృతశ్చవిఖ్యాతత్రిపురుషాన్ కుష్ఠాపస్మారాదిపాపరోగైరదుష్టాన్, యతీన్ బ్రహ్మచారిణస్సాధూన్ వా, 'యో వైయతీననాదృత్యభోజయేదితరాన్ ద్విజాన్, జానన్నే వసతో గ్రామే కవ్యందద్యాచ్చరాక్షసాన్. అలాభే సతిభిక్షూణాం భోజయేద్బ్రహ్మచారిణః, తదలాభే హ్యుదాసీనం గృహస్థమపిభోజయేత్ వేదవిద్యావ్రతస్నాతశ్శ్రోత్రియాన్వేదపారగాన్, స్వధర్మనిరతాన్ శాంతాన్ క్రియావంత స్తపస్వినః, తేభ్యో హవ్యంచకవ్యంచ ప్రసన్నేభ్యః ప్రదీయతే,' ఇతియమః 'ఏకైకమపివిద్వాంసం దైవే పిత్ర్యేఽపిభోజయేత్, పుష్కలం ఫలమాప్నోతినామంత్రజ్ఞాన్ బహూనపి' ఇతి మనుః 'సంతానస్యాప్యవిచ్ఛేదో వేదాధ్యాప్యధ్వరస్యచ, అసాంకర్యంచయోనేశ్చ ప్రవరర్షిజ్ఞతాకులం, పంచలక్షణమేతద్ధిహారీత స్త్వబ్రవీన్మునిః, ధర్మేణాధిగమో వేద వేదాంగానాంస్మృతేరపి, అధ్యాత్మవిత్త్వవిజ్ఞానం వేదశాస్త్రాద్యనుస్మృతిః, షడ్విధంశ్రుతమేతత్తు మనుస్స్వాయంభువోఽబ్రవీత్, బ్రహ్మణ్యతా దైవ పితృభక్తతాసమతాతథా, సౌమ్యతాచపరేషాంతు వ్యసనేచోపతాపితా, అనసూయానుద్ధతత్వమపారుష్యమమిత్రతా, ప్రియవాక్యప్రవక్తృత్వం కృతజ్ఞత్వంశరణ్యతా, ప్రశాంతశ్చేతివై శీలం త్రయోదశవిధంస్మృతం, క్షమాదయాదమోదాన మహింసాగురుపూజనం, శౌచంస్నానంజపో హోమ స్తపస్స్వాధ్యాయఏవచ, సత్యంవచశ్చసంతోషో దృఢవ్రతత్వమేవచ, ఉపవ్రతత్వమితిచ వృత్తంషోడశధాస్మృతం.' ఇత్యేతేపంక్తిపావనాశ్చభవంతి. 'త్రినాచికేతస్త్రిమధుస్త్రిసుపర్ణష్షడంగవిత్, 'ఊర్ధ్వరేతారుద్రజాపీ జ్యేష్ఠసామాత్రిశీర్షగః, ఋతుకాలాభిగామీచ తత్త్వవిత్సోమపాశ్చయే. శిశురప్యగ్నిహోత్రీచ బ్రాహ్మోఢాయాస్సుతాపతిః, కూకుదశ్చసహస్రస్య దాతా వేదార్థవాచకః, బహ్వృచస్సామగశ్చైవ యజుర్వేదవిదేవచ, అథర్వశిరసోఽధ్యేతా చతుర్వేదవిదేవచ, ధర్మనిష్ఠా స్తపోనిష్ఠా శ్శ్రుతిస్మృతిపురాణవిత్, మంత్రబ్రాహ్మణవిచ్చైతే విజ్ఞేయాఃపంక్తిపావనాః,' పిత్రర్థేబహ్వృచం పితామహార్థేయాజుషం,

ప్రపితామహార్థేసామగం, యద్యేకంభోజయేత్ ఛందోగమృచాంబ హ్వృచో యజూంషిసామానీతిత్రయీయం, తత్రవిద్యతఇతి యద్యథర్వాణమనంతమక్షయంఫలమితిశ్రుతిః, అలాభేశ్రోత్రియాన్ సర్వేష్వితి ముఖ్యకల్పః, త్రివిధాబాంధవాయోనిసంబంధాస్సపిండాగోత్రసంబంధాఋత్విగ్యాజ్యశిష్యోపాధ్యాయమంత్రసంబంధాః,'అనుకల్పస్త్వయం జ్ఞేయం సదాసద్భిరనుష్ఠితః, మాతామహంమాతులంచ స్వస్రీయంశ్వశురంగురుం, దౌహిత్రంవిట్పతింబంధు మృత్విగ్యాజ్యౌచ భోజయేత్, సంబంధినస్తథాసర్వాన్ దరిద్రాన్‌పార్శ్వవర్తినః, నాతిక్రమేద్గుణవతోఽతిక్రమ్యతువ్రజేదధః,మిత్రంచబంధుమగుణం దరిద్రంవాప్యయాచకం, దూరస్థమేకసదనే వర్తమానంచయాచకం, నిర్ధనంచాప్యనింద్యంతు భోజయేన్నత్యజేత్సర్వాన్, ఋత్విగ్యాజ్యసపిండాంశ్చ శిష్యంద్వైవేనియోజయేత్' ఇతి తృతీయః, కల్పః, 'ప్రభుఃప్రథమకస్యయోనుకల్పేన వర్తతే, నసాంపరాయికంతస్య దుర్మతేర్విద్యతే ఫల'మితి.

ఇతి శ్రాద్ధే భోజనీయాబ్రాహ్మణాః.

అథ శ్రాద్ధే వర్జనీయాబ్రాహ్మణాః.

అథ వర్జనీయాః—'పాండురోగీగండమాలీ యక్ష్మీకుష్ఠీభగంధరీ, ఉన్మాదీమధుమేహీ చ శ్వాసకాసీమహోదరీ, మేహ్యాశ్మరీత్యపస్మారీ త్వగ్రోగీదీర్ఘరోగవాన్,అంధాఃకాణాశ్చ బధిరా మూకఖర్వాటుపంగవః, కుబ్జాన్యూనాతిరిక్తాంగా షండాఃకుండాశ్చగోళకాః, పౌనర్భవోవకీర్ణీచ కునఖీశ్యావదన్తకః, భృతకాధ్యాపకోఽధ్యేతా కుండాశీవృషలీపతిః, ఉక్తకర్మపరిత్యాగీ నిందితస్యనిషేవకః, తత్సుతః పిశునఃస్తేనో బ్రహ్మహా గురుతల్పగః, మిత్రధ్రుక్పరివిత్తిశ్చ పరివేత్తాఽభిశస్తకః, బ్రహ్మద్విట్చసురాపశ్చ నాస్తికాః పతితాశ్చయే, పరపూర్వాపతిశ్చైవ కన్యాదూషిత

వార్ధుషీః, చికిత్సకా దేవలకాః పశువిక్రయిణశ్చయే, మానకూటస్తు లాకూటః కితవో గ్రామయాజకాః, వృషలీఫేనపీతాశ్చశ్రేణియాజికయాజకాః, నక్షత్రజీవినస్సోమవిక్రయీ పణ్యావిక్రయీ, దంతపూజాశ్చయేవిప్రా గ్రామకృత్యకరాశ్చయే, ప్రేష్యాగ్రామస్య రాజ్ఞశ్చ ప్రతీరోద్ధాగురోరపి, త్యక్తాగ్నిః పశుపాలశ్చ వేదంచాధీత్య విస్మృతః, నానాజాతిజనానాంతు మధ్యవర్తీ చ గాయకః, శూద్రశిష్యో గురుశ్చైవ పుత్రాచార్యశ్చ దుష్టవాక్, అకారణం పరిత్యక్తగురవః పితరౌతథా, బ్రాహ్మణాన్యైశ్చ సంబంధై స్సంయోగైః పతితైర్గతైః, సముద్రయాయీగరదోవనగ్రామాదిదాహకః, త్రైలికః కూటకారైశ్చతథా(వంది)పిత్రావివాదకృత్, మద్యపః కేకరాక్షశ్చ డాంబికో రసవిక్రయీ,గృహేచోపపతిర్యస్యాశరకృద్ధనుష స్తథా,ఆయుధానాం తథాకర్తా తేషాంవిక్రయిణ స్తథా, వృత్త్యర్థంయాచకోనిత్య మున్మత్తో వేదనిందకః, పక్షీణాందూషకోనిత్యం హస్తిగోష్ట్రాశ్వదూషకః, యుద్ధాచార్య స్సూతవృత్తి ర్గర్భకృత్త్వేక్షుపోషకః, స్రోతసాం భేదకశ్చాపి తేషాంచావరణే రతః, చక్రీచశ్యైనజీవీచ హింస్రస్సద్భిశ్చ నిందితః, కృషిశిల్పాదిజీవీచ ప్రేతనిర్యాతక స్తథా, సమయానాంచభేత్తారః ప్రథానేయేచబాధకాః, ఇష్టస్రజ్మధుహర్తాచ మానకృచ్చకుశీలవః, అజావికామాహిషికా గణకః సర్వవిక్రయీ, కూటసాక్షీచవీరఘ్నో గురుఘ్నః పితృదూషకః, వృద్ధాశ్చామీకదర్యాశ్చ త్యక్తాత్మా దారుదూషకః, పరస్వదూషకాయేచ పరస్వాపహారకాః, ఆరూఢపతితా వ్రాత్యా స్వధర్మత్యాగినశ్చయే, చతురాశ్రమబాహ్యాశ్చ సర్వేతేపంక్తిదూషకాః,శ్రాద్ధార్హగుణయోగేఽపి నైతేభోజ్యాః కథంచన, దేవార్చనపరో విప్రో విత్తార్థీవత్సరత్రయం, సవై దేవలకోనామహవ్యకవ్యేషుగర్హితః, కీర్తిత స్తుయథాన్యాయంహవ్యకవ్యేద్విజోత్తమః, కథంచిదప్యతిక్రామన్ పాపస్సూకరతాంవ్రజేత్, కేతనంకారయిత్వాతునివారయతియోద్విజః, బ్రహ్మహత్యామవాప్నోతిశూద్రయోనౌచజాయతే. ఇతిమనుః, ఆమంత్రితస్తుయోవిప్రో భోక్తుమన్యత్రగచ్ఛతి,నరకాణాంశతంగత్వాచండా

లేప్వభిజాయతే, అనింద్యామంత్రణేచైవ నింద్యంత్యక్త్వానదోషభాక్,
అమంత్రితశ్చిరంనైవకుర్యా ద్విప్రః కదాచన, దేవతానాంపితౄణాంచ
భోక్తురన్నస్యచైవహి, చిరకాలీభవేద్ద్రోహీపచ్యతేనరకాగ్నినా, నిమం
త్రితస్తుయఃపూర్వం దరిద్రేణతుతాదృశః, ఆఢ్యేనకేనచిత్పశ్చాత్పూర్వం
త్యక్త్వానదూష్యతి, ఆఢ్యస్స్వయంపరిత్యక్తః రౌరవంనరకంవ్రజేత్.
శ్రాద్ధపంక్తౌ తు భుంజానో బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణం స్పృశేత్, తదన్నమ
త్యజన్భుక్త్వా గాయత్ర్యష్టశతంజపేత్, ఉచ్ఛిష్టలేపసంస్పర్శే ప్రక్షా
ళ్యాన్యేనవారిణా, భోజనాంతేనరస్స్నాత్వాగాయత్రీంత్రిశతంజపేత్,'
ఇతిశంఖః 'ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్టసంస్పర్శే స్పృష్టంపాత్రంవిసృజ్యచ, సర్వాన్నం
పూర్వవత్ క్షిప్త్వా భోజయేత్తుద్విజోత్తమాన్.' ఇతివ్యాసః 'నిమంత్రి
తస్యవిప్రస్య భోజనం ముఖనిస్సృతం, తతోనలంసమాధాయ సర్పిషా
చరుణాపివా, ప్రాణాదపంచభిర్మంత్రైః హునేద్ద్వాత్రింశసంఖ్యయా,'
ఇతి కాత్యాయనః. 'నిమంత్రితస్తుయశ్శ్రాద్ధే నశ్యేద్వావ్యాధిపీడితః,
వమేద్వాభోజనేప్రాప్తే ద్విజమన్యంతు భోజయేత్, విధ్యుక్తేహద్విజా
లాభేహునేదితి యమోబ్రవీత్' ఇతి

ఇతి శ్రాద్ధే వర్జనీయాబ్రాహ్మణాః.

అథ శ్రాద్ధస్వరూపం - తద్భేదాః - కాలకర్త్రాదయః.

'శ్రాద్ధస్వరూపంతద్భేదాః కాలఃకర్తాచ దేవతాః, విధిశ్చప్రతిషే
ధశ్చ వక్ష్యంతే నియమైస్సహ పితౄన్మాతౄంశ్చముద్దిశ్య యద్భోజ్యం
శ్రద్ధయాసహ, దీయతేస్వర్ణమూమంవా దేశేకాలే యథావిధి, పాత్ర
భూతాయ విప్రాయ తచ్ఛ్రాద్ధం పరికీర్తితం, హోమశ్చ పిండదానంచ
తథాబ్రాహ్మణభోజనం, త్రితయం యత్ర తచ్ఛ్రాద్ధ మన్యత్రత్వౌపచా
రికం, తర్పణాదావితిప్రాహ దేవస్వామీతి భాష్యకృత్, కృష్ణపక్షోష్ట
కాదర్శో వృద్ధిరాదిత్యసంక్రమః, సూర్యచంద్రగ్రహఃపాతః శ్రాద్ధే
చ్ఛాచగజచ్ఛవిః, మృతిర్విప్రద్రవ్యసంపత్కాలాస్తిథ్యాదిపంచకం.'

'శ్రాద్ధంద్వివిధముద్దిష్ట మేకోద్దిష్టంతు పార్వణం, ప్రకృతిర్వికృతి
శ్చేతి భేదాదపిచతద్ద్విధా, ఏకముద్దిశ్యయచ్ఛ్రాద్ధ మేకోద్దిష్టం ప్రకీర్తి
తం, త్రీనుద్దిశ్యతు యచ్ఛ్రాద్ధం తత్పార్వణ ముదాహృతం, ప్రకృతిః
పార్వణశ్రాద్ధం వికృతిశ్చసపిండనం,ఏకోద్దిష్టంత్రిధాప్రోక్తం నవంమిశ్రం
పురాణకం, దశాహాశౌచపర్యంతం శ్రాద్ధంతునవసంజ్ఞికం, ఊర్ధ్వంసపిం
డనాదర్వాక్నవమిశ్రంతుమాసికం,సపిండీకరణాదూర్ధ్వం యత్రయత్ర
ప్రదీయతే, పితురాద్యాబ్దికాదౌతు తత్పురాణం ప్రకీర్తితం, నిత్యం
నైమిత్తికంకామ్యంశ్రాద్ధ ముక్తం పునస్త్రిధా, మృతాహేఽహరహ
శ్శ్రాద్ధం దర్శశ్రాద్ధం మహాలయం, మాఘ్యావర్షంతథామాసి శ్రాద్ధం
చాపి తథాష్టకాః, తన్నిత్యముదితంసద్భి ర్నిత్యవత్తద్విధానతః, ప్రేత
శ్రాద్ధం స పిండాంతం సంక్రాంతిగ్రహణేషు చ, సంవత్సరోదకుంభం చ
వృద్ధిశ్రాద్ధం నిమిత్తకం, తిథ్యాదిపంచకం శ్రాద్ధం మన్వాదిషు యుగా
దిషు, అలభ్యేషుచ యోగేషు తత్కామ్యం సముదాహృతం, వర్గద్వ
యం సముద్దిశ్య శ్రాద్ధమాద్యంత దైవికం, కుర్యాత్పార్వణమార్గేణ
నోచేద్దోషో మహాన్భవేత్, పితుర్మాతామహస్యాపి వర్గద్వయమిదం
స్మృతం, సపత్నీకం భవేదేత ద్దర్శాదిషు యథోదితం, పితరోయత్రపూ
జ్యంతే తత్రమాతామహాఅపి, అవిశేషేణకర్తవ్యం విశేషాన్నరకం
వ్రజేత్, ప్రేతశ్రాద్ధంసపిండాంతం పితుఃప్రత్యాబ్దికంవినా, క్వచిన్మాతుః
పృథగ్వర్గ మన్వష్టక్యతదీరితం, పితాపితామహశ్చైవ తథైవప్రపితామ
హాః, మాతాపితామహీచాపి తథైవప్రపితామహీ, మాతామహస్త
త్పితాచమాతుశ్చ ప్రపితామహః, త్రయస్త్రయ స్సముదితా వర్గాస్తే
షాం యథాక్రమం'

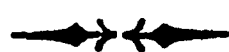
ఇతి శ్రాద్ధస్వరూపం - తద్భేదాః - కాలకర్త్రాదయః.

అథ విశ్వేదేవాః.

'విశ్వేదేవాస్స్మృతాఆదావంతేవిష్ణు స్తథాస్మృతః, పురూరవా
ర్ద్రవౌ కాలకామౌసత్యవసూఅపి,ధూర్విలోచననామానౌ క్రతుదక్షౌ
చతేదశ, విశ్వేదేవగణాః పంచయుగ్మాశ్శ్రాద్ధవిశేషతః, పురూరవా

ద్ధ్రివాశ్రాద్ధే పార్వణే సముదాహృతౌ, నాందీశ్రాద్ధే సత్యవసూ కాల కామౌ సపిండనే, ఇష్టిశ్రాద్ధేక్రతుర్దక్షః కామ్యేతుధురిలోచనౌ, ప్రేత శ్రాద్ధం సోదకుంభం నిత్యశ్రాద్ధ మదైవికం, ఏకోద్దిష్టం పురాణం తు సదైవమితిచస్మృతం, ప్రమీతపితృకఃకుర్యా చ్ఛ్రాద్ధందర్శాదిచోదితం, నజీవపితృకఃకుర్యా ద్యదిమాతా మృతర్భవేత్, తస్యైదాహాది సకలం కుర్యాన్నాన్యస్యకస్యచిత్, పిత్ర్యేష్ట్యాపితృయజ్ఞేచవృద్ధౌమాతృమృతేఽహని, విప్రసంసజితీర్థేషు సోఽపిశ్రాద్ధం ప్రకల్పయేత్, మహానదీషు సర్వాసు తీర్థేష్వేవగయాంవినా, జీవత్పితాపి కుర్వీత శ్రాద్ధం పార్వణధర్మతః, యేభ్య ఏవ పితాకుర్యా త్తానేవోద్దిశ్య పార్వణం'

ఇతి విశ్వేదేవాః.

అథ తిథినిర్ణయః.

'నిత్యంనైమిత్తికంకామ్యం శ్రాద్ధంవక్ష్యేయథాక్రమం,యస్మిన్దినే మృతతిథి స్స్యాయాహ్నేవాపరాహ్ణకే, తస్మిన్ప్రత్యాబ్దికం కార్యం యదిస్యాత్తుదినద్వయే, అపరాహ్ణేయదానల్పా తత్రస్యాదుభయత్రతు, తుల్యాచేదుభయత్రాపి పూర్వంస్యా న్నోక్షతద్వయోః, పూర్వస్యాం త్రిముహూర్తాయా మస్తగాయాంనచేత్పరా,తస్యాంప్రత్యాబ్దికంశ్రాద్ధ మాసికంచతథాభవేత్, మన్వాదీనాంయుగాదీనాం దర్శస్యచతిథైవచ, అష్టకానాంచ సర్వేషాం తత్పూర్వేఽహ్నిప రేఽహ్నితు,సప్తమీనవమీ శ్రాద్ధే తయోర్వైకతద్వినిర్ణయః, అపరాహ్ణేతయోర్వ్యాప్తి స్స్యాద్వానస్యాదథాపివా, యోగశ్రాద్ధేచనక్షత్రే కరణేతిథివద్భవేత్, అలభ్యయోగేసంక్రాంతౌ గ్రహణే చంద్రసూర్యయోః, చోదితేపుణ్యకాలేతు నాపరాహ్ణాదినిర్ణయః'

'వృద్ధేపితరి సన్న్యస్తే తాతేచపతితేసతి, యేభ్యఏవపితాదద్యాత్తేభ్యోదద్యాత్స్వయంసుతః,' ఇతిమనుః, 'పాషండాదిహతేతాతే పతితే సంగవర్జితే, వ్యుత్క్రమాచ్చమృతేదేయం యేభ్యఏవదదాత్యసౌ' ఇతి యాజ్ఞ్యవల్క్యః, పుత్రత్తస్య పిత్రాదిభ్య ఏవకుర్యాదితి, సంగవర్జిత

స్సన్న్యాసీ, అసౌసన్న్యాసాత్పూర్వం యేభ్యఏవపిత్రాదిభ్యః కరోతితత్పుత్రోపిసన్న్యాసాత్పరం పాతిత్యాత్పరంతేభ్య ఏవ పిత్రాదిభ్యోదర్శశ్రాద్ధం తర్పణంచకుర్యాత్, జీవతి పితామహే పితర్యుపరతేజీవంతమతిక్రమ్య తత్పరభావిభిస్సహకుర్యాత్.'

ఇతి తిథినిర్ణయః.

అథ యతివిషయః.

సన్న్యస్తేమృతేయతిసంస్కారవిధినా సంస్కృత్య, ఏకాదశేహ్ని నారాయణబలిందత్వాద్వాదశేహ్నిపార్వణశ్రాద్ధం పిత్రాదీన్ త్రీనేవసంబంధనామగోత్రాదిభిరుద్దిశ్యకుర్యాత్, తథా 'దర్శప్రత్యాబ్దికాదిషు' చేతివిజ్ఞానేశ్వరః, 'చతుర్థమాశ్రమంగచ్ఛే ద్బ్రహ్మవిద్యాపరాయణః, ఏకదండీత్రిదండీవా సర్వసంగవివర్జితః, ఏకాదశేహ్నిసంప్రాప్తే యద్వాతుద్వాదశేஉహని,పార్వణేనవిధానేన శ్రాద్ధంకుర్యాత్తదౌరసః, ప్రత్యబ్దందార్శికంశ్రాద్ధం తీర్థేష్వేవమహాలయే, సంబంధనామగోత్రేణ శ్రాద్ధకాలేతు నిత్యశ' ఇతివ్యాసః

ఇతి యతివిషయః.

అథ పతితానాంమరణే.

బౌద్ధార్హతచార్వాక హైతుకకాపాలికాదయ అనాశ్రమరతాః కులటాభర్తృఘ్నశ్యః కామగా గర్భద్వేషవేదబాహ్యబ్రహ్మదండాహతాః పాషండామహాపాతకినశ్చైతేపతితా శ్చైర్ధ్వదైహికక్రియానర్హాస్తేషాం పుత్రస్త్రాక్ పరిత్యజ్యతదూర్ధ్వ భావినాంశ్రాద్ధానికుర్యుః, యది తేషామార్ధ్వదైహికశ్రాద్ధాని కుర్యు ర్నోపతిష్ఠతి తత్సర్వమంతరిక్షే వినశ్యతి, పతితానాంనదాహస్స్యాన్నాంతేష్టిర్నాస్థిసంచయః, నచాశ్రుపాతఃపిండోవాకార్యం, శ్రాద్ధాదికంక్వచిత్, 'ఏతానిపతితానాంతు యఃకరోతివిమోహితః, తప్తకృచ్ఛ్రద్వయేనైవతస్య శుద్ధిర్నచాన్యథే' తిమనుః. మహాసాంతపనాచ్ఛుద్ధి ర్జ్ఞానాత్తప్తం విశోధనమితిత్రికాండి మండనః. 'హోతుర్నామనని ర్దేశ్యమహాపాతకిపోషిణః, ఆవాహనాది కార్యేషు కింతుతత్పరభావినాం, పితామహపురోగాణాం త్రయాణాం

నామనిర్దిశేత్, మాసపక్షతిథిస్పృష్టో యోయస్మిన్ మ్రియతే హని, ప్రత్యా బ్దంతుతథాభూతం క్షయాహంతస్యతం విదు'రితిపరాశరః, 'చాంద్రస్యా చాపి సౌరస్య మాసయోరాద్యగఉత్తమః, అసంభవేచాంద్రమాసః ప్రశస్తేహ్నితుతత్తిథౌ, పిత్రోః ప్రత్యాబ్దికంశ్రాద్ధం విదద్యాదౌరస సృతః, పితృవ్యాదేరపుత్రస్య చాత్మపత్న్యాస్సుతస్య చ, తథామా తృసపత్నీనా మగ్రజస్యానుజస్యచ, తథామాతామహస్యాపి ధనహారీ భవేద్యగి, రిక్థినశ్చతథారిక్థ గ్రాహీంవత్తస్య యస్యయః, జనకస్యచభర్తు స్త్రీ పిత్రాదేరప్యపుత్రిణః,పండితాజ్ఞానినోమూర్ఖాః స్త్రియోథబ్రహ్మచా రిణః, మృతాహంసమతిక్రమ్య చండాలఃకోటిజన్మసు, అన్యేషాంపుత్ర హీనానాం మృతాహం త్విచ్ఛయాచరేత్'.

ఇతి పతితానాంమరణే.

అథ కారుణ్యావిషయాః.

'పిత్రోరప్యౌరసస్త్రీచ భర్తుర్మాతామహస్యచ, దత్తకోబీజినో జ్యేష్ఠభ్రాతుర్ధర్మమృతస్యచ, ఆద్యగర్భజఏవాత్ర జ్యేష్ఠోభ్రాతానపూ ర్వజః, ప్రేతపక్షమృతానాంచ యతేర్దర్శాదికేష్వపి, పార్వణేనపితృవ్యా దేస్త్వేకోద్దిష్టవిధానతః, సపిండీకరణాదూర్ధ్వం యత్రయత్రప్రదీయతే, భ్రాత్రేభగిన్యైపుత్రాయ స్వామినే మాతులాయ చ, మిత్రాయగురవే శ్రాద్ధమేకోద్దిష్టం నపార్వణం, ప్రత్యబ్దంపార్వణేనైవ విధినా క్షేత్రజౌ రసౌ, కుర్యాతామితరేకుర్యు రేకోద్దిష్టంసుతాద'శేతి పిత్రోరపిప్రత్యా బ్దికమేకోద్దిష్టవిధానేనేతియాజ్ఞవల్క్యః, తద్వ్యాజసనేయినా మేవనాన్యే షాం, 'బహుస్మృతివిరుద్ధత్వాచ్ఛిష్టై రతద్విగర్హితం, పితృవ్యపితృపత్నీ నాం భార్యాయాశ్చగురోరపి, పార్వణేనసుమంతస్తు ప్రాహప్రత్యాబ్దికే విధిం, పుష్పవత్స్వపిదారేషు విదేశస్థోప్యనగ్నికః, అన్యైనైవాబ్దికం కుర్యాద్ధేమ్నావామేననక్వచిత్, ఆపన్నోప్యాబ్దికంకుర్యాదన్నేనైవ వచనాన్యథా, అత్యంతాపదివామేన హిరణ్యేనయమోఽబ్రవీత్' ఇతి.

ఇతి కారుణ్యావిషయాః.

అథ గ్రహణేప్రత్యాబ్దికమ్.

గ్రహణేనాహ్ని భోజనే ప్రతిషిద్ధేతదహరామేన హిరణ్యేనవా కృత్వాఽపరేద్యురన్నేనైవ మాసికమప్యేవం ప్రాగస్తమయాన్ముహూర్తమాత్రేపి ముక్తేర్గ్రహణేశ్రాద్ధ ముపక్రమ్యరాత్రావపి సమాపయేత్, నస్వయంభుంజీయాత్ శేషమాజిఘ్రేత్, రాత్రౌప్రథమయామేముక్తే సోమగ్రహణేన ప్రాతశ్శ్రాద్ధమాచరేత్, అహ్నిప్రతిషిద్ధే భోజనే ఆమశ్రాద్ధంకుర్వన్నధ్యాహ్నఏవ పాణిహోమపిండప్రదానేచ తేనైవేతి శాతాతపః, తద్వర్జమితిగోభిలః

ఇతి గ్రహణేప్రత్యాబ్దికమ్.

అథ రజస్వలాకర్తృకశ్రాద్ధమ్.

రజస్వలా స్వకర్తృకం పంచమేహ్ని. 'బహ్వీనాంతు సపత్నీనామేకాయది రజస్వలా, మృతాహన్యేవతాః కుర్యుర్విభక్తాః పంచమేహని, పాకోపక్రమణాదూర్ధ్వం యదివాస్యాన్నిమంత్రణాత్, రజస్వలాపుత్రహీనా కారయేదృత్విగాదినా, పంచమేహనినోకుర్యు ర్యదిదర్శాబ్దికేపి వా, శ్రాద్ధకర్మ ఉపక్రమ్య రోగీవా సూతకీభవేత్, శ్రాద్ధంతుకారయేద్విప్రై న్నారీవా పురుషోపవా, సిద్ధేపాకేతు సంప్రాప్తే సూతకేస్వయమాచరేత్, కృతేతృతీయవరణే భోక్తుశ్చాపినసూతకం'.

ఇతి రజస్వలాకర్తృకశ్రాద్ధమ్.

అథ మలమాసశ్రాద్ధవిషయః.

మలమాసేప్రాప్తే శుద్ధేప్రత్యాబ్దికం నమలిమ్లుచ ఇత్యుక్తే. మాసిక ముదకుంభంచోభయోరూనానిచ, 'యుగాదికం మాసికంచ శ్రాద్ధంచా పరపక్షికం, మన్వాదికంతైర్థికంచ కుర్యాన్మాసద్వయేపిచ, అత్రచాపరపక్షీయం మాసిశ్రాద్ధంచ దార్శిక'మితి, శుద్ధేమృతస్య త్రయోదశోయద్యధికస్తస్మిన్ప్రథమాబ్దికం నశుద్ధే, అధిమాసేమృతస్య చతుర్దశేప్రథమాబ్దికం కాలపర్యాయతః పునర్యదిసఏవమలిమ్లుచస్తస్మిన్నేవ నశుద్ధే ప్రత్యాబ్దిక ముభయత్రేతి వ్యాఘ్రగాలవౌ, 'వర్షేవర్షేతుయచ్ఛ్రాద్ధం మాతాపిత్రోర్మృతేఽహని, మాసద్వయేపి తత్కు

ర్శాద్వ్యాఘ్రస్య వచనంయథా' ఇతి. 'ప్రతిమాసం మృతాహేయ చ్ఛ్రాద్ధం చ ప్రతివత్సరం, మన్వాదౌచ యుగాదౌచ తన్మాసే ఉభయత్ర' చేతి మరీచిః సూతకేభోక్తు కన్నస్య వా లాభేన దైవాన్మానుషాద్వాయదృంతరీయాద్విఘ్నోపశమనే ఽనంతరదినే

ఇతి మలమాసశ్రాద్ధవిషయః.

అథ ఆశౌచమధ్యే శ్రాద్ధే.

'రజస్వలాపంచమేఽహ్ని జాత ఏకాదశేహని, గ్రహణేతుపరేహ్నిస్యాన్మృతకేతు త్రయోదశే, పిత్రోస్సపిండనాత్పూర్వం నాన్యేషాం శ్రాద్ధమాచరేత్, అనిర్వర్త్యతదేషాంతు పిత్రోః ప్రత్యాబ్దికంచరేత్' తస్మిన్నతిక్రాంతే తన్మాసి కృష్ణైకాదశ్యా మమాయాం చోత్తరే మాసి మృతేఽహని యస్మిన్కస్మింశ్చిద్దినేవా కుర్యాత్

ఇతి ఆశౌచమధ్యేశ్రాద్ధే.

అథ అనాకర్ణితమరణస్య.

శ్లో 'నజ్ఞాయేతమృతాహస్తు ప్రోషితేసంస్థితేసతి, మాసశ్చేత్ప్రతివిజ్ఞాత స్తద్దర్శస్స్యా త్తదాబ్దికం, ఏకాదశ్యాంతు కృష్ణాయాం శుక్లాయాం తదసంభవే, యదా మాసో నవిజ్ఞాతో విజ్ఞాతందినమేవతు, తదాహ్యాషాఢమాసేవా మాఘేవాతద్దినే భవేత్, మార్గశీర్షేఽథవాభాద్రే తస్మిన్నేవ దినేభవేత్, దినమాసౌ నవిజ్ఞాతౌ మరణస్య యదాపునః, ప్రస్థానదినమాసౌతు గ్రాహ్యౌపూర్వోక్తయా దిశా, అజ్ఞానేనంతరోన్యాయ్య స్సర్వాజ్ఞానం యదాభవేత్, శ్రవణాహే తదాకుర్యా త్తన్మాసేందుక్షయేపివా, సంస్కారవాసరేవాపి కుర్యాదితి హికేచన'

ఇతి అనాకర్ణితమరణస్య.

అథ ఉపవాసదినశ్రాద్ధమ్.

శ్లో 'నిత్యోపవాసదివసే పిత్రోఃప్రత్యాబ్దికంయది, నిర్వర్త్యోపవసేచ్ఛ్రాద్ధ మాఘ్రాయపితృసేవితం, నిష్కామస్య భవేదేవం సకామోభోజనంచరేత్'.

ఇతి ఉపవాసదినశ్రాద్ధం.

అథ పితుః పూర్వం శ్రాద్ధం.

'దంపత్యో రేకపాకేన చిత్యన్వారోహణే కృతే, కాలాంతరమృతే తస్మిందినేవాయుగపన్మృతౌ, పశ్చాన్మృతేఽపిపితరి పితృపూర్వంసుతశ్చరేత్, వైశ్వదేవంతుతంత్రం స్యాత్పృథగిత్యేకఊచిరే, పిత్రోర్వినా తథాన్యేషాం సంఘాతమరణేసతి, ఏకపాకేనసర్వేషా మాసత్తిః క్రమతశ్చరేత్, మృతిక్రమేణవాకుర్యా త్తంత్రంవావైశ్వదైవికం, తీర్థమహాలయే తద్వదేషః ప్రత్యాబ్దికే విధి' రితి

ఇతి పితుః పూర్వంశ్రాద్ధమ్.

అథ నిత్యశ్రాద్ధం.

శ్లో 'దద్యాదహరహశ్శ్రాద్ధ మన్నాద్యేనోదకేనవా, పయోమూలఫలైర్వాపి పితృభ్యః ప్రీతిమావహే' దితిమనుః 'నిత్యశ్రాద్ధమదైవంస్యా ద్దక్షిణాపిండవర్జితం, నామంత్రణం న హోమశ్చ నావాహన విసర్జనే,ఉపవేశ్యాసనం దత్వా సంపూజ్య కుసుమాదిభిః, నిర్దిశ్యభోజయిత్వాతు ప్రణిపత్య విసర్జయేత్, కించిద్వా దక్షిణాం దద్యా దితివై కేచిదూచిరే, బ్రహ్మచర్యాదినియమః కర్తుర్భోక్తుశ్చనైవహి, ఆశ్వలాయన ముఖ్యాస్తు బహ్వృచాః కేచనర్షయః, వైశ్వదేవే బలిహృతా వంతర్భావం ప్రచక్షతే, బ్రహ్మాయజ్ఞాన్యయజ్ఞానాం చతుర్ణామితి నిశ్చితం, బోధాయనాపస్తంబౌచ బహ్వృచా మితి కేచన, అనంతర్భావ మిత్యాహుః పృథక్త్వేనోపదేశత'ఇతి ఉక్తంచబహ్వృచగృహ్యాంతరే. 'దేవపితృభూతమనుష్యబ్రహ్మాయజ్ఞాః పంచమహాయజ్ఞాః, ఆద్యాశ్చత్వార ఏకం వైశ్వదైవికం బలికర్మ చేత్యాహుః, అథవాపృథగిత్యత్ర వృత్తికృద్వైశ్వదేవేస్వధాపితృభ్య ఇత్యత్రకా పునరియంక్రియా పితృయజ్ఞమేవంచ కృత్వాపితృయజ్ఞార్థ మన్వహంబ్రాహ్మణ భోజనంచ కర్తవ్యమితిసిద్ధ'మితి

ఇతి నిత్యశ్రాద్ధమ్.

అథ మహాలయశ్రాద్ధం.

శ్లో. 'భాద్రస్యచాపరేపక్షే కన్యాస్థేఽర్కే మహాలయం, ముఖ్యం వినాపితద్యోగం కృష్ణపక్షఃప్రశస్యతే, ప్రతిపదాది దర్శాంతం ప్రత్యహం

తిథివృద్ధౌ్యత్తరదినేదర్శో ముహూర్తమాత్ర మపి దృశ్యేత చేత్తస్మి
న్నపితథా షోడశదినాన్యేవంముఖ్యం పక్షశ్రాద్ధంకుర్వన్నందాతృతీయా
త్రయోదశీచతుర్దశీషు భానుభౌమభృగువారేషు, త్రిజన్మరోహిణీ రేవతీ
మఘాసుపిండనిషేధా త్సంకల్పశ్రాద్ధం కుర్యాత్, నతుశ్రాద్ధంత్యజేత్.
'సపిండానాంతుసర్వేషాం శ్రాద్ధంకార్యంమహాలయే, బంధూనామపి
సర్వేషా మపుత్రాణాంవిశేషతః, పితృవర్గంమాతృవర్గం సపత్నిమాతర
స్తథా, మాతామహస్సపత్నీకాః పితృవ్యాస్సోదరస్తథా, పితృవ్యపు
త్రాస్తత్పత్న్యః పత్నీచైవసుతస్తథా, పితృష్వసామాతులాశ్చ స్వసా
మాతుశ్చతత్సుతః, దుహితాచైవదౌహిత్రో భగినీభగినీసుతః, జామా
తాశ్వశురశ్చైవ మాతులాపత్న్యశ్యాలకాః, తథైవభగినీభర్తా జాయా
యాశ్చ సహోదరాః, ఉపాధ్యాయా స్తథాపత్రో రాత్మనశ్చైవబాం
ధవాః, పితుఃపితృష్వసుఃపుత్రాః పితుర్మాతృష్వసుస్సుతాః, పితుర్మాతుల
పుత్రాశ్చ విజ్ఞేయాఃపితృబాంధవాః మాతుర్మాతృష్వసుఃపుత్రా మాతు
ర్మాతృష్వసుస్సుతాః, మాతుర్మాతులపుత్రాశ్చ విజ్ఞేయామాతృబాంధ
వాః ఆదౌస్వబంధవాఉక్తా స్సఖాచధనవృత్తిదః, తర్పణేచగయా
శ్రాద్ధే తీర్థమాహాలయేక్రమః' ఇతి వర్గత్రయస్యపార్వణేనమాతరిజీవం
త్యాం సపత్నిమాతుశ్చాన్యదేకోద్దిష్టేనాన్వష్టకరీత్యాపి పితృవ్యాదీ
నాంచసర్వేషాం పార్వణేనేత్యేకే దుర్మృతానాం చతుర్దశ్యాం, పృథ
గేకోద్దిష్టేన, యతేఃపార్వణేనద్వాదశ్యాం, పాకస్త్వేక, స్తంత్రంతు
వైశ్వదేవం, పృథగర్ఘ్యపాత్రాణి, యద్వైకోవిగృహ్యాదద్యాత్, పిత్రాదీ
నాంచసర్వేషాం శ్రాద్ధంచైకపక్షేభవేత్ 'వైశ్వదేవంతు తంత్రేణ
హోమకర్మసకృద్భవేత్, పిండాంశ్చైవసకృద్దద్యా ద్బర్హిరాస్తరణంభ
వేత్' సర్వేషాం ప్రత్యహంకర్తుమశక్తోవర్గత్రయస్య ప్రత్యహమన్యేషా
మన్వహమేకైకస్య యథాక్రమం, సర్వానుద్దిశ్యైకస్మిన్ దినేవాకు
ర్యాత్, పక్షశ్రాద్ధంకర్తుమశక్తః పంచమ్యాద్యష్టమ్యాదిదశమ్యాది
దర్శాంతేషు కృష్ణప్రతిపదాదివృశ్చికాంతే ష్వేకస్మి న్దినేవాకుర్వన్దినం
సంశోధయేత్ 'ననందాసుచతుర్దశ్యాంచ శుక్రవారేఽర్కభౌమయోః,

త్రయోదశ్యాంమఘాయాంచ నకుర్యాత్తుమహాలయం, త్రిజన్మరోహిణీ జ్యేష్ఠా కృత్తికా రేవతీషుచ, మూలాశ్రేషావిశాఖాసు హ్యుత్తరాసు పునర్వసౌ, ఆర్ద్రాయాంచతథాకర్తు స్సప్తవింశతిభేపిచ, విపన్నైధనతారాసు ప్రత్యక్కేచతథైవచ, త్రిపుష్కరేచపుత్రస్య భార్యాయాజన్మభేత థే'తి నిషేధాదేతేషు శ్రాద్ధంనకుర్యాత్. దర్శదినంనశోధయేత్, 'వ్యతిపాతేభరణ్యాంచ ద్వాదశ్యాందర్శఏవచ, అష్టమ్యాంచతథాశ్రాద్ధం కుర్వన్దోషైర్నలిప్యతే, మాసేవర్షాసుకన్యాస్థే శ్రాద్ధంకుర్యాద్దినే దినే, కృష్ణపక్షేపవాకుర్యా త్పంచమ్యాదిదినేషువా, అష్టమ్యాద్యసమర్థశ్చేత్సర్వాన్ దర్శేపభోజయేత్. నైవవారర్క్షదోషోఽస్తి హ్యమాయాం పితృకర్మణి, పిండమాత్రంప్రదాతవ్య మభావేద్రవ్యవిప్రయోః, ఏకస్మిన్వాదినేకుర్యా ద్వృశ్చికేయావదాగతే, ప్రత్యహం వాజపేత్సూక్తం తర్పయేద్వాతిలోదకైః, సమిద్ధంవాదహేత్కృషుం దద్యాద్వాయవసంగవాం, ఏకద్విత్రిదినంవాపి భవేన్నిరశనోపివా, కుర్యాన్మహాలయ శ్రాద్ధం యథాశక్త్యనురూపత' ఇతి సంవర్తః

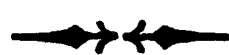
ఇతి మహాలయశ్రాద్ధమ్.

అథ సంక్రాంతిషు కర్తవ్యతావిధిః పుణ్యకాలశ్చ

మేషాదిద్వాదశరాశిషు సూర్యస్యగతిసంక్రమః తేషు కర్కట మకరౌ దక్షిణోత్తరాయణే, పూర్వస్మి న్పూర్వతోవింశతినాడ్యః పుణ్యకాలః, ఉత్తరస్మి న్నుత్తరాస్తథా, కర్కటేత్రింశదిత్యేకే, తులా మేషయో రుభయతోదశ కన్యామిథునమీనధనూంషిషడశీతిముఖా, స్తేష్వతీతేషుషష్టిః వృషభకుంభవృశ్చికసింహా విష్ణుపదానితేషు ప్రాక్పశ్చాచ్చషోడశ, తత్తత్సంక్రమణాత్పూర్వం యేషుదినేషు తత్తదయనం తేష్వపితథా స్నానదాన శ్రాద్ధానికుర్యాత్, 'యాయాస్సన్నిహితా నాడ్య స్తాస్తాః పుణ్యతమా స్స్మృతా' ఇతి.

ఇతి సంక్రాంతిషు కర్తవ్యతావిధిః పుణ్యకాలశ్చ.

అథ గౌణకాలాః.

'అహ్నిసంక్రమణే పుణ్యమహః కృత్స్నంప్రకీర్తితం' రాత్రౌనిశీథా
త్పూర్వం చేత్పూర్వస్యాహ్న ఉత్తరార్ధంపరతశ్చే దుత్తరస్యపూర్వార్ధం
పూర్ణార్ధరాత్రే పూర్వోత్తరాహర్ద్వయం, ప్రత్యూషేనిశీథేవా కర్కటే
పూర్వత్రషష్ఠిః పరతస్తథా, పూర్వద్యుః ప్రదోషే నిశీథేవా మకర ఉత్త
రేద్యుస్తస్యాయనేతు పూర్వత్రఏవకేచిద్రాత్రావపిస్నానదానశ్రాద్ధా
దీనికుర్వంతి 'రాత్రౌస్నానంనకుర్వీత దానంచైవ విశేషతః, నైమిత్తికం
తుకుర్వీత స్నానందానంచ రాత్రి' ష్వితి తద్దేశశిష్టాచారతో వ్యవస్థా
శ్రాద్ధస్యనకుతపాదిప్రతీక్షణం, నైమిత్తికత్వాద్దేతేషు గృహేవిద్యమా
నంద్రవ్య మవశ్యందేయం, షడశీతిముఖేషు విష్ణుపదేషుచ దత్తస్యసమ
గ్రఫలం, విషువేసహస్రగుణం, అయనేకోటిగుణం 'సంక్రాంతౌ యాని
దత్తానిహవ్యకవ్యానిదాతృభిః, తానినిత్యం దదాత్యర్కః పునర్జన్మని
జన్మని రవిసంక్రమణేపుణ్యే నస్నాయాద్యది మానవః, సప్తజన్మని
రోగీస్యాద్దుఃఖభాగీచజాయతే, యస్యత్రిజన్మనక్షత్రే ంశౌవాసూర్య
సంక్రమః, ధనధాన్యాయుషోహాని ర్మహోప్యసుఖభవేత్, రజతేన
సువర్ణేన పూర్ణార్ధ్యేనవాపునః, కూలంకృత్వా యథాశక్త్యా తిలానా
ముపరిన్యసేత్, తిలానాంపరిమాణంతు ద్రోణమర్ధంచదర్ధకం, రక్త
వస్త్రేణసంవేష్ట్య రక్తచందనచర్చితం, దద్యాత్సదక్షిణంకూలం బ్రాహ్మ
ణాయ యథావిధి, ఉపోషితస్సకృత్స్నాత్వాశివంవాఽభ్యర్చ్యయేద్ధ
రిం, ప్రాతఃపంచోపచారేణ సకామ్యం ఫలమశ్నుతే' ఇతి

ఇతి గౌణకాలాః.

అథ సూర్యచంద్రగ్రహణేకర్తవ్యవిధిః.

శ్లో 'పర్వణిగ్రహణంచంద్రసూర్యయోరాహుపీడనం, తస్యస్పర్శా
దిచాముక్తేః పుణ్యకాలఃప్రకీర్తితః. స్పర్శేస్నాతే తథాగ్రస్తే మోక్షకాలే
విమోచనే, స్నానంశ్రాద్ధం జపంహోమం దానంస్నానం క్రమాచ్చ
రేత్, దేవార్చనంతు హోమస్య కుర్యాత్తు సమనంతరం' ఇతి సర్వే

వర్ణాస్సచేలంస్నాత్వా యథాధికారం కర్మకుర్వీరన్ 'రాహుదర్శన
సంక్రాంతివివాహాత్యయవృద్ధిషు, స్నానదానాదికంకార్యం నిశికామ్య
వ్రతేషుచ, పుత్రజన్మని యాత్రాయాం తథాపుస్తకవాచనే, శ్రవణేచేతి
హాసస్య యజ్ఞే దేవాలయేతథా, స్నానదానాదికం శస్తం రాత్రావన్యత్ర
చాసురీ, గంగాప్రభృతితీర్థేషు తత్సమేషు హ్రదాదిషు, నైమిత్తికం
భవేత్స్నానం శీతలేన జలేనతు, అశక్తశ్చాపికుర్వీత స్నానముష్ణేన
వారిణా, ఆతురోదతుకుణాందత్వా స్నానంవిప్రేణకారయేత్, రజోదుష్టా
యదా నారీ గ్రహణే సముపాగతే, పాత్రాంతరితతోయేన స్నానంకృ
త్వోపవాసయేత్, కారయేదథవిప్రేణ నావగాహే జలాశయం, వైణ
వేనతటేనాపి పాత్రేణాంతరితేనతు, స్నానమత్ర విధాతవ్య మిత్యైవస్వ
తోఽబ్రవీత్. సిక్తగాత్రాభవేదద్భి స్సాంగోపాంగం కథంచన, నవస్త్ర
పీడనంకుర్యా న్నాన్యద్వాసశ్చ ధారయేత్, దోషోఽస్నానే స్నానదానే
కుర్యాదాశౌచవానపి, స్నానాత్కర్మాధికారీస్యా న్నరో గ్రహణసూ
తకే, చంద్రసూర్యగ్రహేస్నాత్వా సూతకేమృతకేఽపిచ, అస్నాయీ
మృత్యుమాప్నోతి స్నాయీమృత్యుం నపశ్యతి, సూతకేమృతకేచైవ
నదోషో రాహుదర్శనే, తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యావన్ముక్తిర్నదృశ్యతే,
నాభిదఘ్నజలేస్థిత్వా స్నానదానాదికంచరేత్ రవిగ్రహేసూర్యవారే
సోమేసోమగ్రహేతథా, చూడామణిరితిఖ్యాత స్తత్రదత్తఫలంశృణు,
వారేష్వన్యేషు యత్పుణ్యం గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః, తత్పుణ్యం
కోటిగుణితం గ్రహచూడామణౌస్మృతం చంద్రసూర్యగ్రహేపుణ్యే
యస్తుశ్రాద్ధం ప్రకల్పయేత్, తేనైవసకలాపృథ్వీ దత్తావిప్రస్యవైకరే,
చంద్రసూర్యగ్రహేకుర్యాత్పితౄణాం శ్రాద్ధమాదరాత్, పక్వా
న్నేన నకర్తవ్యం హేమ్నావామేనకారయేత్, సర్వంస్వేనాపికర్తవ్యం
శ్రాద్ధం వై రాహుదర్శనే, అకుర్వాణస్తు తచ్ఛ్రాద్ధం పంకేగౌరివసీదతి,
సూర్యగ్రహేతు నాశ్నీయా త్పూర్వంయామచతుష్టయం, చంద్రగ్ర
హేతు యామాంస్త్రీన్ బాలవృద్ధాతురాన్వినా, బాలవృద్ధాతురాః
పూర్వం నాశ్నీయుః ప్రహరద్వయం, గ్రస్తోదయే విధోఃపూర్వం నాహ

రో భోజన మాచరేత్, గ్రస్తోదయేతు సూర్యస్య రాత్రావేవం కదాచన, గ్రస్తావేవాస్తమానంతు రవీందూప్రాప్నుతో యది, తయోఃపరేద్యు రుదయే స్నాత్వాభ్యవహరేన్నర' ఇతి

ఇతి సూర్యచంద్రగ్రహణే కర్తవ్యవిధిః.

అథ తిథ్యాదిపంచకశ్రాద్ధవిధానాని.

'తిథ్యాదిపంచకశ్రాద్ధే యాజ్ఞవల్క్యోఽబ్రవీత్ఫలం, సర్వలక్షణ సంపన్నాః కన్యాస్తాదృగ్విధాన్వరాన్, అజావికాన్ క్షుద్రవరాన్ సుతాంత్సన్మార్గవర్తినః, ద్యూతేజయం కృషౌ లాభం వాణిజ్యే లాభముత్తమం, గవాది ద్విశఫానేకశఫానశ్వాదికానపి, బ్రహ్మవర్చస్వినః పుత్రాంత్స్వర్ణరూప్యే చ తామ్రకం, బంధుశ్రేష్ఠం సర్వకామాన్ నాప్నోతి శ్రాద్ధదస్సదా, ప్రతిపత్ప్రభృతిష్వేకాం వర్జయిత్వా చతుర్దశీం, శస్త్రేణతుహతాయే వై తేభ్యస్తత్ర ప్రదీయతే' ఇతి. 'సర్వేష్వపరపక్షేషు తిథిశ్రాద్ధం భవేదిదం, స్వర్గంహ్యపత్యమోజశ్చ శౌర్యం క్షేత్రం బలం తథా పుత్రాన్ శ్రైష్ఠ్యం చసౌభాగ్యం సమృద్ధిం ముఖ్యతాం శుభం, ప్రవృత్తంచక్రతుంచైవ వాణిజ్యప్రభృతీనపి, అరోగిత్వంయశోవిత్త మశోకం పరమాంగతిం, ధనంవేదాన్ భిషక్సిద్ధిం రూప్యంగామప్యజావికం, అశ్వానాయుశ్చవిధివద్యోవా శ్రాద్ధంప్రయచ్ఛతి, కృత్తికాదిభరణ్యంతం సకామానాప్నుయాదితి, కృత్తికాదిషు ఋక్షేషు శ్రాద్ధేయత్ఫలమీరితం, విష్కంభాదిషు యోగేషు తదేవ ఫలమిష్యతే, ఆరోగ్యంచైవసౌభాగ్యం శత్రూణాం చ పరాజయం, సర్వాన్ కామాన్ ప్రియాన్ విద్యాంధనమాయుర్యథాక్రమం, సూర్యాది వాసరేష్వేతచ్ఛ్రాద్ధకృల్లభతే ఫలం, బవాది కరణేష్వేతచ్ఛ్రాద్ధకృచ్చాశ్నుతే ఫలం,' తిథ్యాదిపంచకేయత్త స్నానేషుద్వాదశేష్వపి, ఆశ్వయుక్శుక్ల[illegible]మీ కార్తికీద్వాదశీసితా, తృతీయాచైత్రమాసస్య తథాభాద్రపదస్యచ, ఫాల్గుణస్యత్వమావస్యా పుష్యస్యైకాదశీసితా, ఆషాఢస్యాపినవమీ మాఘమాసస్యసప్తమీ, శ్రావణస్యాష్టమీకృష్ణా

ప్యాషాఢ స్యాపిపూర్ణిమా, కార్తికీఫాల్గుణాజ్యేష్ఠీ చైత్రీపంచదశీసితా, మన్వంత రాదయస్త్వేతాదత్తస్యాక్షయహేతవః, వృద్ధగార్గ్యాదయస్త్వేతాస్స్మృతవంతోఽన్యశాఖలు, భాద్రేతృతీయామాషాఢే దశమీశ్రావణేష్టమీ, ఫాల్గునస్యత్వమావాస్యాముద్ధృత్యాద్యాసుతాఇమాః, ఆషాఢమాఖద్వాదశ్యాం శుక్లఊర్జేతథాష్టమీం, పుష్యమాసేత్వమావాస్యాంతాసాంస్థానే నివేశ్యతు. వైశాఖమాసస్యసితాతృతీయా నవమ్యసౌకార్తిక శుక్లపక్షే, నభస్యమావాస్యచకృష్ణపక్షే త్రయోదశీపంచదశీచమాఘే, అమావాస్యేతిసాప్రోక్తా మాఘేపంచదశీతియా, ఏతేయుగాదయఃప్రోక్తా దత్తస్యాక్షయకారకా' ఇతి

ఇతి తిథ్యాదిపంచకశ్రాద్ధవిధానమ్.

అథ అలభ్యయోగశ్రాద్ధకాలాః.

అథాలభ్యయోగాః 'స్వాతిత్రయేణసంయుక్తా త్వమావాస్యాయదాభవేత్, తత్రశ్రాద్ధేపితౄణాంతు తృప్తిశ్శైవాష్టవార్షికీ, ఆర్ద్రాత్రయేణయుక్తాయాం తస్యాంద్వాదశవార్షికీ, ఆషాఢయాపూర్వయామా యుక్తాయాపిధనిష్ఠయా, పూర్వయాప్రోష్ఠపదయా శ్రాద్ధేతూత్తమతృప్తిదా, మాఘ్యస్యాప్రోష్ఠపదయా పూర్వయాతుయథాయుతా, యుగసాహస్రకంతృప్తిమావహేచ్ఛ్రాద్ధకర్మణి ధనిష్ఠయాయదాయుక్తామాఘ్యమాప్రీతిమావహేత్, వర్షాయుతంపితౄణాంతు దత్తేనాన్నేన వాంబునా'

ఇతి అలభ్యయోగశ్రాద్ధకాలాః.

అథ వ్యతీపాతయోగాః.

'భానువారేణయుక్తా మాశ్రవణేనధనిష్ఠయా, ఆర్ద్రయాశ్లేషయాశ్విన్యా వ్యతీపాతస్సఉచ్యతే, యోగోఽయంతుసహస్రాంశో శతగ్రహణసన్నిభః'.

ఇతి వ్యతీపాతయోగః.

అథ అర్ధోదయమహోదయాః.

'అమార్కపాతశ్రవణైర్యుక్తా చేత్పుష్యమాఘయోః, అర్ధోదయస్సవిజ్ఞేయః కోటిసూర్యగ్రహైస్సమః, అమావాస్యాతుసోమేన సప్తమీభానునాయుతా, చతుర్థీభూమిపుత్రేణ సోమపుత్రేణచాష్టమీ, చతస్రస్తిథయస్త్వేతాః సూర్యగ్రహణసన్నిభాః'

ఇతి అర్ధోదయమహోదయాః.

అథ గజచ్ఛాయా.

'త్రయోదశ్యాంతుకృష్ణాయామిందుఃపిత్రేరవిఃకరే, గజచ్ఛాయాతుసాజ్ఞేయాతస్యాం శ్రాద్ధంప్రకల్పయేత్, అపినస్స్వకులేధన్యోయః ప్రదద్యాత్త్రయోదశీం, పాయసంమధుసర్పిభ్యాం ప్రచ్ఛాయేకుంజరస్యతు' ఇతిమనుః 'ప్రజాం మేధాం పశూన్వృద్ధిం స్వాతంత్ర్యంపుష్టిముత్తమాం, దీర్ఘమాయుస్తథైశ్వర్యం కుర్వాణస్తుత్రయోదశీం, అవాప్నోతిససందేహాశ్శ్రాద్ధం శ్రాద్ధపరోనర'ఇతి 'మార్కండేయః త్రయోదశ్యాం శ్రాద్ధనిషేధస్సకృన్మహాలయపరః, పుత్రైకవర్గోద్దేశవిషయశ్చ తత్రశ్రాద్ధం కుర్వంత్సంకల్పవిధానేన వర్గద్వయోద్దేశేనైవ 'సైంహికేయోయదాచంద్రం గ్రసతేపర్వసంధిషు, గజచ్ఛాయాతుసాప్రోక్తా తత్రశ్రాద్ధంప్రకల్పయేత్' ఇతిగార్గ్యః 'ఘృతేనభోజయేద్విప్రాన్ ఘృతంభూమౌసముత్సృజేత్, గ్రహణాఖ్యగజచ్ఛాయే శ్రాద్ధందత్వానశోచతి'.

ఇతి గజచ్ఛాయా.

అథ మహాపౌర్ణమాసీ.

వాయుపురాణే, 'చైత్ర్యాదిపూర్ణిమాసేషు చిత్రాద్యృక్షేషు చంద్రమాః, గురుశ్చయదితిష్ఠేతాంతామహాత్యః ప్రకీర్తితాః' చిత్రయా చైత్రేవిశాఖయా వైశాఖేజ్యేష్ఠయాజ్యేష్ఠే పూర్వాషాఢయాఽఽషాఢే శ్రవణేన శ్రావణేపూర్వభాద్రపదయా భాద్రేఽశ్విన్యాశ్వయుజే కృత్తికయాకార్తికే మృగశిరసా మార్గశీర్షే పుష్యేణ పౌషే మఖయామాఘే

ఉత్తరయాఫల్గున్యాః ఫాల్గునేచయుక్తాసు పూర్ణిమాసేషునక్షత్రే చంద్రమాయదిగురుశ్చతిష్ఠేత్తాం సామహాపౌర్ణమాసీ

ఇతి మహాపౌర్ణమాసీ.

అథ మహాజ్యేష్ఠీ.

'జ్యేష్ఠాయాంగురుచంద్రౌ చరోహిణ్యాంస్యాద్దివాకరః, పూర్ణిమాజ్యేష్ఠమాసస్య మహాజ్యేష్ఠీప్రకీర్తితా, జ్యేష్ఠాయామిందుజీవౌచ వృషేవామిథునేరవిః,పూర్ణిమాగురువారేణ మహాజ్యేష్ఠాచసాస్మృతా'

ఇతి మహాజ్యేష్ఠీ.

అథ మహామాఘీ.

'మేషరాశౌయదాసౌరిస్సింహేచంద్రబృహస్పతీ,భాస్కరశ్శ్రవణర్క్షేచమహామాఘీప్రకీర్తితా స్థానేషుద్వాదశస్వేతా సాలగ్రామాభిధాసు,మహాచైత్ర్యాదియః పుణ్యతమాస్స్నానాదికర్మసు,మహామాఘీప్రయాగేతున్నైమిశేఫాల్గునీతథా,సాలగ్రామేమహాచైత్రీకృతాస్సుస్యుఃపుణ్యహేతవః, గంగాద్వారేతువైశాఖీ జ్యేష్ఠీవైపురుషోత్తమే,ఆషాఢీవైశనఖలే కేదారేశ్రావణీతథా, బదర్యాంచప్రోష్ఠపదీ కుబ్జాద్రౌతుమహాశ్వినీ, పుష్కరేకార్తికీకన్యాకుబ్జేవైమార్గశీర్షకా, అయోధ్యాయాం మహాపౌషీ కృతాస్స్యుస్సుమహాఫలాః, ఇతరత్రాపితీర్థేషు మహానద్యాదికేష్వప, ఆసుయత్క్రియతేశ్రాద్ధం యచ్చదానం యథావిధి'

ఇతి మహామాఘీ.

అథ శ్రవణద్వాదశ్యాదిపుణ్యతిథయః.

'ఉపవాసాదికంయశ్చ తదనంతఫలంస్మృతం,భాద్రేతుశుక్లద్వాదశ్యాంనక్షత్రంశ్రవణంయది,శ్రవణద్వాదశీ నామసాప్రోక్తామునిపుంగవైః, తీర్థస్నానంకృతంతత్ర దానంవా దేవపూజనం, ఉపవాసోజపోహోమస్తథాబ్రాహ్మణభోజనం, శ్రాద్ధాద్యపిచయత్సర్వం మనంతఫలదంభవేత్, యాఃకశ్చిత్తిథయఃపుణ్యాః ప్రోక్తానక్షత్రయోగతః, తాస్వేవతద్వ్రితం

కుర్యాచ్ఛ్రవణద్వాదశీంవినా, శ్రవణద్వాదశీం షష్ఠీం కపిలాంపైతృకీం తిథిం, మహాచైత్ర్యాదికం కుర్యాదృక్షైవ విహితంతథా అలభ్యయోగవారర్క్షే కేవలంవిహితంవ్రతం, తదృక్షవారయోరేవ కుర్యాన్నైవా పరస్థితౌ, లిఖితాఃకేచనాలభ్యయోగా స్సంగృహ్యాచాత్రహి, తేషాంబహుత్వాద్యోగానాం స్మృతితోత్రావగమ్యతా' మితి

ఇతి శ్రవణద్వాదశ్యాదిపుణ్యతిథయః.

అథ శ్రాద్ధసన్నిపాతే.

అథ ద్విబహుశ్రాద్ధసన్నిపాతే ఏకఃకర్తా ఏకస్మిన్నహనిసమానదైవతానిద్విబహూనినాచరేన్నైమిత్తికాని చేన్నిమిత్తాదయః క్రమేణసర్వాణ్యాచరేదేకకాలోత్పన్నానిచేదనియతనిమిత్తంపూర్వం' పశ్చాన్నియతనిమిత్తంయజ్ఞబలిహరణేదేవపితృతర్పణానిచైవం 'నైకశ్రాద్ధద్వయంకుర్యాత్సమానేహనికస్యచిత్, నయజ్ఞంనబలింనైవ దేవర్షిపితృతర్పణం, ప్రాప్తేశ్రాద్ధద్వయంకుర్యాత్త్రిగేదశగుణాధిక' ఇతి దక్షః. 'ద్వేబహూనినిమిత్తాని జాయేరన్నేకవాసరే, నైమిత్తికానికార్యాణినిమిత్తోత్పత్త్యనుక్రమా'దితి కాత్యాయనః,'నిత్యదార్శికయోశ్చోదకుంభమాసికయోరపి, దార్శికస్యయుగాదేశ్చ దార్శికాలభ్యయోగయోః, దార్శికస్యచమన్వాదే స్సంపాతేశ్రాద్ధకర్మణి, ప్రసంగాదితరస్యాపి సిద్ధేరుత్తరమాచరేత్ అలభ్యయోగశబ్దోత్ర సంక్రాంతేర్గ్రహణస్యచ, అర్ధోదయాదేరన్యస్య ప్రశస్తస్యోపలక్షకః నిత్యస్యచోదకుంభస్య నిత్యమాసికయోరపి, వర్షస్యచోదకుంభస్య దార్శికాబ్దికయోరపి, యుగాద్యాబ్దికయోశ్చాపి మన్వాద్యాబ్దికయోరపి,ప్రత్యాబ్దికస్యచాలభ్యయోగేషు విహితస్యచ, సంపాతేదేవతాభేదాచ్ఛ్రాద్ధయుగ్మం సమాచరేత్, నిమిత్తానియతేశ్చాత్ర పూర్వానుష్ఠానకారణం, పిత్రోస్తుపితృపూర్వత్వం సర్వత్రశ్రాద్ధకర్మణి, పిత్రోశ్శ్రాద్ధేతుసంప్రాప్తే నవేపర్యుషితేపివా, పితృపూర్వం సుతఃకుర్యాదన్యత్రాసక్తియోగతః, యద్యేకత్రభవేతాంచే దేకోద్దిష్టంచపార్వణం, పార్వణంత్వభినిర్వర్త్య త్వే

కోద్దిష్టం సమాచరేత్, దైవత్రైక్యేషు కామ్యానుష్ఠానాన్నిత్యంచ సిద్ధ్య'తీతి

ఇతి శ్రాద్ధసన్నిపాతే.

అథ తర్పణకాలః.

శ్లో 'తర్పణస్యవిధిఃశ్రాద్ధదినేనిత్యస్యకర్మణః, శ్రాద్ధాంగతర్పణస్యాపి క్రమంవక్ష్యేయమోదితం వృద్ధావాదౌక్షయేచాంతే దర్శే మధ్యేమహాలయే, ఆచాంతేష్వపికుర్వీత వైశ్వదేవాదికాః క్రియాః శ్రాద్ధంనిర్వర్త్యవిధివద్వైశ్వదేవంతతఃపరం, బ్రహ్మయజ్ఞం తతఃకుర్యాత్తర్పణంతుతిలైర్వినా' ఇతి ప్రచీనసిః 'నైవశ్రాద్ధదినేకుర్యాత్తిలైస్తుపితృతర్పణం,శ్రాద్ధంకృత్వాపరేహ్న్యేవతర్పణంతు తిలైస్సహే'తి సుమంతుః 'పితుర్మృతాహేసర్వేషాం నకుర్యాన్నిత్యతర్పణం, మాత్రాదీనాంమృతాహే తు తద్వర్గంనైవతర్పయేత్, తతః పరేహ్ని కుర్వీత శ్రాద్ధాంగం పితృతర్పణం తచ్ఛేషైస్తిలదర్భైస్తు ప్రాతస్స్నాత్వా మృజ్జలై' రితి 'తస్మాచ్ఛ్రాద్ధంతుపూర్వేద్యుః కృత్వాస్నాత్వాఽపరేహని, ప్రాతఃపితౄంశ్చసంతర్ప్య పశ్చాత్సంధ్యాదికం చరేత్'ఇతిహారీతః 'పరేహన్యుషసిస్నాత్వాకృత్వా శ్రాద్ధాంగతర్పణం, పునస్స్నాత్వైవకుర్వీత ప్రాతస్సంధ్యాంసమాహితః, ఉదితేతురవౌస్నాత్వా సంధ్యాంకృత్వైవతర్పణం,యస్మింఛ్రాద్ధేతుపితరోయేప్రోక్తాస్సంప్రదానతః పితౄనుద్దిశ్యతానేవ కుర్యాత్తుతిలతర్పణ' మితిపారిజాతే 'తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే పిత్రోఃప్రత్యాబ్దికేపిచ,పరేహనిద్విజఃకుర్యాత్తర్పణంతిలసంయుత'మితివ్యాసః. 'శ్రాద్ధాంతే ప్రత్యహంకుర్యాత్పక్షశ్రాద్ధాంగతర్పణం, సకృన్మహాలయే శ్రాద్ధే పరేహ్ని తిలతర్పణ'మితిదక్షః. 'దర్శేపాతేథసంక్రాంతౌ యుగమన్వంతరాదిషు, అలభ్యేషుచయోగేషు కామ్యేతిథ్యాదిపంచకే, తర్పయిత్వాపితౄన్పశ్చాచ్ఛ్రాద్ధంకుర్యాత్ప్రయత్నతః' ఇతి. 'ఆమశ్రాద్ధేహిరణ్యేచ పితృవ్యాద్యాబ్దికేషుచ, అష్టకాసుతథాశ్రాద్ధం కృత్వాపశ్చా

త్తుతర్పయేత్, పక్షశ్రాద్ధాదిష్వత్వంగతర్పణాత్పరమేవహి, వైశ్వదేవం బ్రహ్మయజ్ఞం తదంగంనిత్యతర్పణం జీవమానఃపితాయస్య మాతాయది విపద్యతే, మాతుశ్శ్రాద్ధంసుతః కుర్యాన్నకుర్యాత్తిలతర్పణం. ప్రేత శ్రాద్ధేషు సర్వేషు వృద్ధౌసాపిండ్యకర్మణి, సంవత్సరవిమోకేచ ప్రథమాబ్దేనుమాసికే నిత్యశ్రాద్ధేసోదకుంభే నకుర్యాత్తిలతర్పణం, పరేద్యుశ్శ్రాద్ధకృన్మర్త్యో యోనతర్పయతేపితౄన్ అతృప్తాఃపితరస్తస్య శాపందత్వా వ్రజంతి తే యస్తుతర్పయతేప్రాతఃకృత్వా శ్రాద్ధంపరేహని, పితరస్తృప్తిమాయాంతి నచక్షుభ్యంతివైధ్రువ' మిత్యర్థః 'సంబంధమేవకీర్త్యైవ నామగోత్రావనంతరం, వస్త్రాదిరూపంసంకీర్త్య స్వధాకారేణతర్పయేత్' ఇతివసిష్ఠః సంబంధనామగోత్రేణ స్వధాంతేననమోంతతః, వస్త్రాదిరూపంసంకీర్త్య తర్పయేత్పితృపూర్వక' మితియమః 'స్వనామగోత్రగ్రహణం పురుషం పురుషంప్రతి, తిలోదకాంజలీంస్త్రీంస్త్రీనుచ్చైరుచ్చైర్విసర్జయే' దితిపైఠినసిః 'ప్రాఙ్ముఖస్తర్పయేద్దేవా నృషీంశ్చైవాప్యుదఙ్ముఖః,తదభావేపిత్రూంశ్చైవ మనుష్యాదక్షిణాముఖః ఏకైకమంజలిందేవాన్ ద్వౌద్వావృషిగణాన్ప్రతి, తథాదేవమనుష్యాంస్తు పితౄంస్త్రీనేకఏవవా. యన్నిత్యంతర్పణంప్రోక్తం రూపహీనందినేదినే, శ్రాద్ధాంగతర్పణంకుర్యాద్రూపయుక్తంతిలాంబుభిః' ఇతిచపక్షః 'నిషిద్ధేపిహ్నికుర్వీత శ్రాద్ధాంగంతిలతర్పణం, తిలాభావేనిషిద్ధాహే సువర్ణరజతాన్వితం తదభావేనిషించేత్తు దర్భైర్మంత్రేణ వాపున'రితిగోభిలః 'కృష్ణేభాద్రపదేమాసిశ్రాద్ధం ప్రతిదినంభవేత్, పితౄణాంప్రత్యహం కార్యం నిషిద్ధేహ్నాపితర్పణం తిలాభావేరాజతేనఖడ్గహేమకుశై ర'పీతి యమః నామగోత్రావ్యుత్క్రమేణకీర్తన మిత్యేకేన్యత్ప్రాగుక్తం.

ఇతి తర్పణకాలః.

అథ యమతర్పణమ్.

నిత్యంకామ్యం. తత్ర వృద్ధమనుః—'దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం కార్యంచయమతర్పణం, కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యామపికార్యంసదైవవా. య

మాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయచ,వైవస్వతాయకాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ. ఔదుంబరాయదధ్నాయ నీలాయపరమేష్ఠినే, వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తాయతేనమః చతుర్దశేమేమంత్రాస్స్యుః ప్రత్యేకంచనమోన్వితాః, ఏకైకేనతిలైర్మిశ్రాన్ దద్యాత్త్రీనుదకాంజలీన్ అపివాక్షతపుష్పాద్యైర్ద్వాద్వాదదాజ్జలాంజలీ, యజ్ఞోపవీతినాకార్యం ప్రాచీనావీతినాపివా. దేవత్వంచపితృత్వంచ యమస్యాస్తిద్విరూపతా యమోనియంతా పతృధర్మరాజోవైవస్వతోదండధరశ్చకాలః, ప్రేతాధిపోదత్తకృతానుకారీకృతాంతఏతద్దశకృజ్జపంతి యత్రక్వచననద్యాంహిస్నాత్వా కృష్ణచతుర్దశీం, తర్పయేద్ధర్మరాజానం ముచ్యతేసర్వకిల్బిషై'రితి.

ఇతి యమతర్పణమ్.

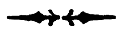
అథ భీష్మతర్పణమ్.

మహాభారతే— 'శుక్లాష్టమ్యాంతుమాఖస్య దద్యాద్భీష్మాయ యోఽంజలిం, సంవత్సరకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి' తత్రమంత్రః 'వైయాఘ్రపాదగోత్రాయ సాంకృతిప్రవరాయచ, గంగాపుత్రాయభీష్మాయ ప్రదాస్యేఽహంతిలోదకం. అపుత్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్మణే,దేవవ్రతాయభీష్మాయ శంతనోస్తనయాయచ ఆరభ్యైతత్తథాష్టమ్యాం ప్రత్యహంతర్పయేజ్జలైః, ఏకాదశ్యాంతు తదితిప్రాహవ్యాసశ్చభారతే'.

'యజమానోగ్నిమాన్‌రాజన్ ప్రేతశ్చానగ్నిమాన్‌భవేత్,ద్వాదశాహేతథాకార్యం సపిండీకరణంసుతైః ప్రేతశ్చేదాహితాగ్నిస్స్యాత్కర్తానగ్నిర్యదాభవేత్, సపిండీకరణంతస్యకుర్యాత్పక్షేతృతీయకే. సాగ్నికస్తుయథాకర్తా ప్రేతశ్చాత్యగ్నిమాన్భవేత్, ద్వాదశాహేతథాకార్యం సపిండీకరణంపితు'రితి 'సపిండీకరణంకుర్యాద్యజమానస్త్వనగ్నిమాన్, అనాహితాగ్నేఃప్రేతస్య పూర్ణేబ్దేభరతర్షభ. ద్వాదశేహనిషష్ఠేవాత్రిపక్షేవాత్రిమాసివా, ఏకాదశేపివామాసి మంగళస్యాప్యనుక్రమ' ఇతి.

ఇతి భీష్మతర్పణమ్.

అథ ఆబ్దికప్రయోగః.

(ఆచమ్య,) ఓంగణానాంత్వాగృత్సమదో గణపతిర్జగతీ గణపతి ప్రార్థనే వినియోగః, * గణానాంత్వాగణపతింహవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనమ్ పవిత్రం తేపవమానసోమః పవిత్రో జగతీ, పవిత్రధారణే వినియోగః, *పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః, అతప్తతనూర్నతదామో అశ్నుతే శృతాస ఇద్వహంతస్తత్సమాశత (పవిత్రంధృత్వా) పృథివ్యా మేరోపృష్ఠ ఋషిః. .ఏవంగుణ .. పుణ్యతిథౌ పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్న శ్రాద్ధే, ఆదౌకర్తృభోక్తృగృహభూభాండాత్మద్రవ్యస్థల శరీరశుద్ధ్యర్థం 'నతమంహ' ఇతి ప్రాయశ్చిత్తసూక్తమంత్రపఠనం కరిష్యే. * ఇదం తే పాత్రం సనవిత్తమింద్ర పిబాసోమమేనా శతక్రతో, పూర్ణ ఆహావో మదిరస్య మధ్వోయం విశ్వ ఇదభిహర్యంత దేవాః † * [1]గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషి[2]ణీం, ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే[3] శ్రియమ్ *ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః, హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే, యవోసి ధాన్యరాజో వా వారుణో మధుసంయుతః, నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్రమృషిభిస్స్మృతమ్ తిలోసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవని

---

† 'ఇమమ్మేగంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమం, సచతాపరుష్ణ్యా, అసిక్ని యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా' అనుమంత్రముతో నుదకమును కలశములో నుంచుచున్నారు. పూగీఫలమును నుంచుచున్నారు. పాఠాంతరాణి. 1 గంధద్వారాం. 2 ణీం. 3 శ్రియం.

ర్షితః, ప్రత్తవద్భిః ప్రత్నస్వధయా, శరాసఃకుశరాసో దర్భాసస్సైన
ర్యాఉత, మౌంజాఅదృష్టా వైరిణా సర్వేసాకన్న్యలిప్సత, సహిరత్నాని
దాశుషే సువాతిసవితాభగః, తంభాగంచిత్రమీమహే. నతంశైలూ
ష్టిఃకుల్మష బర్హిషోవామదేవో్యవా,అంహోముగ్వైశ్వదేవ ముపరిష్టా
ద్బృహతమంత్యాత్రిష్టుప్, ప్రాయశ్చిత్తసూక్తమంత్రపఠనేవినియో
గః * నతమంహోనదురితం దేవాసో అష్టమర్త్యం, సజోషసోయమర్య
మామిత్రో నయంతివరుణో అతిద్విషః, తద్ధివయంవృణీమహే వరుణ
మిత్రార్యమన్, యేనానిరంహసోయూయం పాథనేథాచ మర్త్యమతి
ద్విషః, తేనూనంనోయమూతయే వరుణోమిత్రో అర్యమా, నయిష్ఠా
ఉనోనేషణి పర్షిష్ఠాఉనః పరుషణ్యతిద్విషః, యూయంవిశ్వం పరిపాథ
వరుణోమిత్రో అర్యమా, యుష్మాకంశర్మణిప్రియే స్యామసుప్రణీతయో
తిద్విషః, ఆదిత్యాసోఅతిస్రిధోవరుణోమిత్రో అర్యమా, ఉగ్రంమరుద్భి
రుద్రం హువేమేంద్రగ్నిం స్వస్తయేఅతిద్విషః, నేతారఊషుణస్తిరో
వరుణో మిత్రోఅర్యమా, అతివిశ్వానిదురితా రాజానశ్చర్షణీనామతి
ద్విషః, శునమస్మభ్యమూతయే వరుణోమిత్రోఅర్యమా, శర్మయ
చ్ఛంతుసప్రథఆదిత్యాసో యదీమహే అతిద్విషః, యథాహత్యద్వసవో
గౌర్యంచిత్పదిషితా మముంచతాయజత్రాః, ఏవోష్వస్మన్ముంచతా
వ్యంహః ప్రతార్యగ్నే ప్రతరన్నఆయుః శారీరషట్కస్య, ఆత్మ ఋషిః,
సద్యోదేవతా, ప్రకృతిపురుషంఛందః, శరీరశుద్ధ్యర్థేజపే వినియోగః.
*శారీరమంతః కరణోపఘాతంవాజశ్చ విష్ణుర్భగవాన శేషః, శమంనయ
త్వస్తుమమేహశర్మ పాపాదనం తేహృది సన్నివిష్టే అంతశ్శుద్ధిం బహి

శ్శుద్ధిం శుద్ధోథర్మమయోచ్యుతః, సకరోత్వమలే తస్మించ్ఛుచిరేవాస్మి సర్వదా బాహ్యోపఘాతానఘోజాద్ధాంశ్చ భగవానజః, శమంన యత్వానంతాత్మా విష్ణుశ్చేతసిసంస్థితః. శారీరంమేహృషీకేశ పుండరీకాక్షమానసం, పాపంప్రశమయాద్యత్వంవాక్కృతంమమమాధవ యదశ్న్యుపహాతైః పాపైర్యదివాత్యంతదుష్కృతైః, తథాపిసంస్మరేద్విష్ణుం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపివా, యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః. * ఏత్తోన్విన్ద్రం స్తవామ శుద్ధంశుద్ధేనసామ్నా, శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాం సంశుద్ధఆశీర్వాన్మమత్తు, ఇంద్రశ్శుద్ధోనఆగహిశుద్ధశుద్ధాభిరూతిభిః, శుద్ధోరయింనిధారయ శ్శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః, ఇంద్రశ్శుద్ధోహినోరయిం శుద్ధోరత్నానిదాశుషే, శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నసే శుద్ధోవాజంసిపాససి శుచీవోహవ్యామరుత శ్శుచీనాంశుచింహినోమ్యధ్వరంశుచిభ్యః, ఋతేనసత్యమృతసాప ఆయన్ఛుచిజన్మాన శ్శుచయఃపావకాః అగ్నిశుచివ్రతతమ శ్శుచిర్విప్రశ్శుచిఃకవిః, శుచీరోచతఆహుతః, ఉదగ్నేశుచయస్తవశుక్రాభ్రాజంతఈరతే, తవజ్యోతింష్యర్చయః బ్రహ్మణేష్వమృతంహితం, యేనదేవాః పవిత్రేణాత్మానం పునతేసదా, తేనసహస్రధారేణ పావమాన్యః పునంతుమా, ప్రాజాపత్యంపవిత్రంశతోద్యామంహిరణ్మయం, తేనబ్రహ్మవిదోవయంపూతం బ్రహ్మపునీమహే,ఇంద్రస్సునీతీ సహామాపునాతు సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా, యమోరాజాప్రమృణాభిః పునాతుమాజాతవేదా మూర్జయంత్యాపునాతు.

(దర్భాక్షతతిలసహితహిరణ్యమాదాయ) సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవ స్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః, అపారసంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః. ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః, సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ఆధివ్యాధిహరన్నృణాంమృత్యుదారిద్ర్యనాశనం, శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్ర శ్రీపాదపంకజం విప్రాఘుదర్శనాత్సద్యః క్షీయంతేపాపరాశయః, వందనాన్మంగళావాప్తిరర్చనాదచ్యుతంపదం నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ, జగద్ధితాయకృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః * యావతీర్వై దేవతాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణేవసంతి తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యోదివేదివేనమస్కుర్యాన్నాశ్లీలంకీర్తయేదేతాఏవదేవతాః ప్రీణాతి (ప్రాచీనావీతీ) పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్నశ్రాద్ధం కర్తుంముఖ్యకాలోభూయాత్, మమాధికారసంపదస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు, అధికారసంపదస్తు, కాలశ్చ, ముఖ్యకాలోస్తు, (ఉపవీతీ,)పృథివ్యామేరోః పృష్ఠఋషిః, కూర్మోదేవతా...పుణ్యతిథౌ, (ప్రాచీనావీతీ,) పితుఃప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్నశ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం, పురూరవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానాంచ, (ఉపవీతీ,) శ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణోశ్చ, పితుఃప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్నశ్రాద్ధం, అన్నేనహవిషా, పార్వణవిధానేన, యుష్మదనుజ్ఞయాసదైవంశ్రాద్ధమన్నాదిద్రవ్యేణాద్యకరిష్యే కురుష్వ,(హస్తోదకందత్వా,)పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికానాంవిశ్వేషాం దేవానాంస్థానేఆహవనీయార్థేక్షణందత్వాభవద్భిఃక్షణః ప్రసాదఃకరణీయః,సుకరణీయః, (హస్తోదకందత్వా,ప్రాచీనావీతీ,)పితృపితామహప్రపితామహానాం...రూపాణాం, స్థానేఆహవ...కరణీయః, సుక...యః, (ఉపవీతీ,) శ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణోస్థానేఆహ...కరణీ

యః, సుక...యః. 'అక్రోధనై శ్శౌచపరై స్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః, భవితవ్యంభవద్భిశ్చ మయాచశ్రాద్ధకర్మణి.' (గృహాంగణే, ఉత్తరస్యాందిశి, సవ్యేనచతురశ్రమండలం, అపసవ్యేనతద్దక్షిణతో వర్తులమండలంచ కుర్యాత్, సవ్యం, దేవపాద్యస్థానే,) ఇదమాసనం, సుఖాసనం, అర్చితప్రార్చిత, అమీగంధాః, అమీఅక్షతాః, అమీకుశాః, అష్టార్ఘ్యైస్సంపూర్ణార్చనమస్తు, (ప్రాచీనావీతి, పితృపాద్యస్థానే) ఇదమాసనం, సుఖాసనం, అర్చితప్రార్చిత, అమీగంధాః, అమీతిలాః, అమీకుశాః, అష్టార్ఘ్యైస్సంపూర్ణార్చనమస్తు,(సవ్యం,)పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికా విశ్వే దేవాస్స్వాగతం, సుస్వాగతం, పురూ...వాః ఇదంవఃపాద్యం,సుపాద్యం,(పవిత్రంవిసృజ్య,) శన్నస్సింధుద్వీప ఆపోగాయత్రీ, మండలోపరిపాదప్రక్షాళనే వినియోగః,*శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే, శంయోరభిస్రవంతునః, నమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ...నమోనమః, *చరణంపవిత్రం వితతంపురాణంయేన పూతస్తరతిదుష్కృతాని, తేనపవిత్రేణశుద్ధేన పూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ,(పవిత్రంధృత్వా) 'యదీచ్ఛసిమహారాజ్యం సర్వతీర్థావగాహనం, విప్రపాదవినిర్ముక్తం తోయంశిరసిధారయ. పితృపితా...హాః, స్వాగతం, సుస్వాగతం,(ప్రాచీనావీతీ,) పితృ...రూపాః, ఇదంవఃపాద్యం,సుపాద్యం, (పవిత్రంవిసృజ్య,) శన్నస్సింధుద్వీప ఆపో...తరేమ, (ప్రాచీనావీతీ,) యదీచ్ఛసి...ధారయ, (సవ్యం,) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో, స్వాగతం, సుస్వాగతం, శ్రాద్ధ...ఇదంవఃపాద్యం, సుపాద్యం,(పవిత్రంవిసృజ్య,) శన్నస్సిం...తోయం శిరసిధారయ, (కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య,పవిత్రంధృత్వా.)*తపోష్పవిత్రంవితతందివ

---

* ఆపఃక్షీరంకుశాగ్రాణి గంధాదధిచతండులాః, సర్పిషా మధుసంయుక్తా అష్టార్ఘ్యాః ప్రకీర్తితాః. స్వాగతేస్వస్తివచనే దక్షిణాయాంప్రదక్షిణే, గోత్రవందనమర్ఘ్యేచషట్స్వేతేషూపవీతినా.

స్వతేశోచంతో అస్యతంతవోవ్యస్థిరన్, అవంత్యస్యపవీతారమాశవో దివ స్వృష్టమధితిష్ఠంతిచేతసా ఓంభూః...పుణ్యతిథౌ, పితుఃప్రతిసాం వత్సరీకమృతాహాన్నశ్రాద్ధేభవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే, (ప్రాచీనావీతీ) అపహతాసురారక్షాంసి పిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను, అన్యత్రేతోగచ్ఛంతు యత్రైషాంగతంమనః. ఉదీరతామవరఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః, అసుంయఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు, (పితృస్థానేవర్తులమండలం కృత్వా తిలదర్భాన్నిధాయ, సవ్యేన, విశ్వేదేవస్థానే చతురశ్రమండలంతూష్ణీంకృత్వా, దర్భాక్షతాన్నిధాయ,విష్ణుస్థానే చతురశ్రమండలం, దర్భాక్షతాన్నిధాయ, అన్నాదికంగాయత్ర్యాప్రోక్ష్య) ఓంభూ... చోదయాత్, అపవిత్రః...రశ్శుచిః, శ్రాద్ధార్థంసంపాదితాః పదార్థాః దేశతఃకాలతశ్చ ముఖ్యకాలోభూత్వా, శ్రాద్ధయోగ్యాభవంత్వితి భవంతోబ్రువంతు, శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు, 'శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా ధ్యాత్వాదేవంజనార్దనం, (ప్రాచీనావీతీ,) వస్వాదీంశ్చపితౄన్ధ్యాత్వా తతశ్శ్రాద్ధంప్రవర్తయే,' ప్రవర్తయ, (సవ్యం,)పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానామిదమిదమాసనం, సుఖాసనం, (హస్తోదకం దత్వా,) విశ్వేదేవద్వైవేక్షణః క్రియతాం, ఓంతథాప్రాప్నువంతుభవంతః, ప్రాప్నువామ, (దర్భానాస్తీర్య, అర్ఘ్యపాత్రేఆసాద్య, ఉపరిదర్భాన్నిక్షిప్య, ఉద్ధృత్య, ఉత్తానేప్రోక్ష్య, యవాన్వికీర్య,ఉదకమాపూర్య,) శన్నస్సింధుద్వీప ఆపోగాయత్రీ, అర్ఘ్యాభిమంత్రణేవినియోగః,*శన్నోదేవీ...నః. యవోసిధాన్యరాజోవా...స్మృతం, అర్ఘ్యపాత్రయోః, అర్చతప్రార్చత, అమీగంధాః, పుష్పార్థాఇమేఅక్షతాః, ఇమానిశ్రీతు

---

* శ్లో. సంకల్పాసనయోష్షష్ఠీ ద్వితీయావాహనేతథా, అన్నదానేచతుర్థీస్యాచ్ఛేషాస్సంబుద్ధయస్మృతాః.

లసీ దర్భతృణానిచ, దేవపాత్రేసంపన్నే సుసంపన్నే, స్వాహార్ఘ్యాస్స్వాహార్ఘ్యాః, సంతర్ఘ్యాః, పురూర... దేవాః, భవత్సు, ఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ,*విశ్వేదేవాసఆగత శృణుతామఇమంహవం, ఏదంబర్హిర్నిషీదత, విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమంహవం మేయేఅంతరిక్షేయ ఉపద్యవిష్ఠ, యేఅగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వం. 'ఆగచ్ఛంతుమహాభాగా విశ్వేదేవామహాబలాః, యేత్రవిహితాశ్శ్రాద్ధే సావధానాభవంతు తే' సావధానాస్స్మః, (హస్తోదకందత్వా,) పురూరవ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాఇదంవో అర్ఘ్యంస్వాహానమః, అస్త్వర్ఘ్యం, *యాదివ్యాఆపః † పృధివీసంబభూవుర్యాఅంతరిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః, హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శంస్యోనాభవంతు,(తతశ్శుద్ధోదకం,)ఆర్ద్రవసంజ్ఞికవిశ్వేదేవాఇదంవో అర్ఘ్యంస్వాహానమః...భవంతు, తతః...కం. విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః పాత్రేస్థానేస్థః, సుస్థానమసి, (తతశ్శుద్ధోదకం. అర్చనం)*అర్చతప్రార్చతప్రియ మేధాసోఅర్చత,అర్చంతుపుత్రకా ఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత, గంధద్వారాం...యేశ్రియం, పురూ...దేవాః, యథాభాగశః,అమీవోగంధాః,సుగంధాః,అలంకారార్థాఇమేఅక్షతాః, సంత్వక్షతాః, ఇమానివఃపుష్పాణి, సుపుష్పాణి, ఉదకేనసాంకల్పికంవో ధూపః, సుధూపః, జ్వాలాభేదేనగృహాంతరస్థితంవోజ్యోతిః, సుజ్యోతిః *యువాసువాసాఃపరివీతఆగాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః, తంధీరాసఃకవయఉన్నయంతిసాధ్వ్యోమనసా దేవయంతః, పురూ...దేవాః ఆచ్ఛాదనార్థమిదంవస్త్రం, పవిత్రార్థంసాక్షతా ఇమే కుశాః, సుకుశాః, అర్చనంసంపూర్ణం, అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు, అస్తు సంకల్పసిద్ధిః, యథావిధ్యర్చనమస్తు, యుష్మదనుజ్ఞయాపిత్రాద్యర్చనం కరిష్యే, (ప్రాచీనావీతీ,) పితృపితామహ ప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం, ఇదమిదమాసనం, సుఖాస

---

† పయసా. శివాః.

నం, హస్తోదకందత్వా, పితుః ప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహన్న శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం, ఓంతథా...ప్రాప్నువామ, (అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య, ఉపరి దర్భాన్నిక్షిప్య, ఉద్ధృత్య, ఉత్తానాని ప్రోక్ష్య, తిలాన్వికీర్య, ఉదకంపూరయిత్వా,) శన్నస్సింధు...స్రవంతునః, తిలోసిసోమ...ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తస్స్వధయేహి, పితరిమాల్లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధానమః, పితామహేమాల్లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధానమః, ప్రపితామహేమాన్లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధానమః, అర్ఘ్యపాత్రేషు, అర్చత ప్రార్చత, అయంగంధః, పుష్పార్థాఇమేతిలాః, ఇమాని భృంగరాజదర్భతృణాని, పితృపాత్రాణి సంపన్నాని, సుసంపన్నాని, స్వధార్ఘ్యాస్స్వధార్ఘ్యాః, సంత్వర్ఘ్యాః, పితృ...మహాన్, శర్మణః, గోత్రాన్, వసు...రూపాన్,భవత్సుఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ *ఉశంతస్త్వానిధీమహ్యుశంతస్సమిధీమహి, ఉశన్నుశతఆవహ పితౄన్హవిషేఅత్తవే,ఆయంతునః పితరస్సోమ్యాసోగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః, అస్మిన్యజ్ఞేస్వధయామదంత్వధిబ్రువంతు తేవంత్వస్మాన్,సావధానాభవంతుతే, సావధానాస్స్మః, (హస్తోదకందత్వా,)పితరిదం తే అర్ఘ్యంస్వధానమః, అస్త్వర్ఘ్యం, యాదివ్యా...భవంతు,తతశ్శుద్ధోదకం, పితామహేదం తే అర్ఘ్యంస్వధానమః, అస్త్వర్ఘ్యం,యాదివ్యా...తు, (తతశ్శుద్ధోదకం,) ప్రపితామహేదం తే అర్ఘ్యంస్వధానమః, అస్త్వర్ఘ్యం, యాదివ్యా...తు, తతశ్శుద్ధోదకం, పితృపితామహప్రపితామహేభ్యఃపాత్రాణిస్థానానిస్థః, సుస్థానమసి,(తతశ్శుద్ధోదకం.అర్చనం)*ఇదంపితృభ్యోనమోఅస్త్వద్యయేపూర్వాసోయ ఉపరాసఈయుః, యేపార్థివేరజస్యానిషత్తాయేవానూనం సువృజనా సువిక్షు. గంధద్వా...శ్రియం, (సవ్యం,) పితృ...హాః, (యథాభాగశః,) అమీవోగంధాః, సుగంధాః, (ప్రాచీనావీతీ,) ఆయనేతే... గృహాఇమే, అలంకరణార్థా ఇమేతిలాః, సుతిలాః, ఇమానివః పు

---

* విష్టరశ్చరణాభ్యంగం మంత్రస్యోహస్తిలోసిచ, అవృత్తిరనుమంత్రంచ జుష్టం బహ్వృచివర్జయేత్.

ష్పాణి, సుపుష్పాణి, ఉదకేనైవ సాంకల్పికం వోధూపః, సుధూ పః, జ్వాలాభేదేన గృహాంతరస్థితంవో జ్యోతిః, సుజ్యోతిః, యువా సువాసాః... దేవయంతః, పితృ...రూపాః, వః ఆచ్ఛాదనార్థ మిదం వస్త్రం, పవిత్రార్థం సతిలా ఇమేకుశాః, సుకుశాః, అర్చనంసంపూర్ణం, అస్తుసంకల్ప సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, అస్తు సంకల్పసిద్ధిః,యథా విధ్యర్చనమస్తు, యుష్మదనుజ్ఞయా విష్ణోరారాధనం కరిష్యే, కురుష్వ, శ్రాద్ధసం...విష్ణో ఇదమిదమాసనం సుఖాసనం, (హస్తోదకం దత్వా,) విష్ణుర్దేవేక్షణః క్రియతాం, ఓం తథా...ప్రాప్నవామ, (అర్ఘ్యపాత్ర మాసాద్య, ఉపరి...ఉత్తానం, ప్రోక్ష్య, యవా న్వికీర్య...స్మృతం, అర్ఘ్యపాత్రే,) అర్చతప్రార్చత, అయంగంధః, పుష్పార్థాఇమే, అక్షతాః, ఇమాని తులసీదర్భతృణాని, విష్ణుపాత్రం సంపన్నం, సుసంపన్నం, స్వాహార్ఘ్యాః, అస్త్వర్ఘ్యాః, శ్రాద్ధసంరక్షకమహావిష్ణుం భవత్సు ఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ, * తద్విష్ణోః పరమంపదం సదా పశ్యంతిసూరయః, దివీవచక్షురాతతం, తద్విప్రాసో విపన్యవోజాగృవాంసస్సమింధతే, విష్ణోర్యత్పరమంపదం, సావధానాభవంతుతే, సావధానోస్మి, (హస్తోదకందత్వా,) విష్ణోరిదంతే అర్ఘ్యం స్వాహా నమః, అస్త్వర్ఘ్యం, యాదివ్యా...భవంతు, (తతశ్శుద్ధోదకం,) విష్ణవేస్థానమసి, (తతశ్శుద్ధోదకం, అర్చనం,) అర్చత...మనసాదేవయంతః, విష్ణోరాచ్ఛాదనార్థ మిదంవస్త్రం, పవిత్రార్థం సాక్షతా ఇమేకుశాః, సు...యథావిధ్యర్చనమస్తు, యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్ర మండలోద్వర్తనం కరిష్యే, ఓంభూః...తథా పితుః ప్రతి...శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా భవత్పాణావేవ పాణిహోమంకరిష్యే, (ప్రాచీనావీతి) సోమం పితృమంతం, అగ్నింకవ్యవాహనం గృహసిద్ధాన్నద్రవ్యేణ సద్యోయక్ష్యే,(అన్నంద్వేధావిభజ్య, భాగద్వయ మభిఘార్య,) ఇదంసోమాయ పితృమతే, ఇద మగ్నయే కవ్యవాహనాయ, (పితృస్థానే, బ్రాహ్మణస్య హస్తోదకం దత్వా, హస్తే

దర్భాన్పరిస్తీర్య) సోమాయ పితృమతే స్వధానమః, సోమాయ పితృమత ఇదం నమమ, అగ్నయేకవ్యవాహనాయ స్వధానమః, అగ్నయే కవ్యవాహనా యేదం నమమ, (తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య, ఉపవీతీ,) స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం, ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహి మేహవ్యవాహన, శ్రియం దేహి మేహవ్యవాహన ఓం నమ ఇతి, చతుస్సాగర...అభివాదయే, (ప్రాచీనావీతీ, భోజనపాత్రే, అభిఘార్య, శేషాన్నం,) స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం, అస్తుస్వధా, (పునరభిఘార్య, సవ్యేనఇతరపాత్రే ష్వభిఘార్య.)ఓంభూర్భువ స్సువః...చోదయాత్,ఏవం...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ,)పితుఃప్రతి...శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం ఆఘ్రాణదోషనిర్హారణార్థం అన్నసూక్తమంత్ర పఠనంకరిష్యే * నమోబ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమఓషధీభ్యః, నమోవాచే నమోవాచస్పతయే నమో విష్ణవేమహతేకరోమి, ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః.

ఇతి ఆబ్దికప్రయోగః.

అథ అన్నసూక్తమ్.

మూర్ధానందివోఅరతిం పృథివ్యావైశ్వానర మృతఆజాతమగ్నిం, కవింసమ్రాజమతిథిం జనానామాసన్నాపాత్రం జనయంత దేవాః, ఆమా సుపక్వమైరయ ఆసూర్యంరోహయోదివి, ఘర్మంనసామంతపతాసు వృక్తిభిర్జుష్టంగిర్వణసేబృహత్, ఉపహ్వయేసుదుఘాంధేను మేతాంసు హస్తోగోధుగుతదోహదేనాం, శ్రేష్ఠంసవంసవితాసా విషన్నోభీద్ధోఘు ర్మస్త దుషుప్రవోచం, హింకృణ్వతీవసుపత్నీ వసూనాంవత్సమిచ్ఛంతీ మనసాభ్యాగాత్, దుహామశ్విభ్యాంపయోఅఘ్న్యేయం సావర్ధతాం మహతేసౌభగాయ, ఇంద్రఃదృహ్యయామకోశా అభూవన్యజ్ఞాయశిక్ష

గృణతేసఖిభ్యః,దుర్మాయవోదురేవామర్త్యానో నిషంగిణోరిపవోహం
త్వాసః, వాశీమంతఋష్టిమంతో మనీషిణస్సుధన్వాన ఇషుమంతోని
షంగిణః, స్వశ్వాస్థసురథాః పృశ్నిమాతరస్స్వాయుధా మరుతోయా
థనాశుభం.చతుష్కపర్దాయువతిస్సుపేశాఘృతప్రతీకావయునానివస్తే,
తస్యాంసుపర్ణావృషణా నిషేదతుర్యత్ర దేవాదధిభాగధేయం, ఏకస్సు
పర్ణస్ససముద్రమావివేశస ఇదంవిశ్వంభువనంవిచష్టే, తంపాకేనమనసాప
శ్యమంతి తస్తన్మాతా రేఢిస్సఉ రేఢిమాతరం, సుపర్ణంవిప్రాకవయో
వచోభిరేకం సంతంబహుధాకల్పయంతి,ఛందాంసిచదధతో అధ్వరేషు
గ్రహాంత్సోమస్యమిమతేద్వాదశ పితున్ను స్తోషంమహోధర్మాణంతవిషీం,
యస్యత్రితో వ్యోజసా వృత్రంవిపర్వమర్దయత్, స్వాదోపితోమధోపి
తోవయంత్వావవృమహే, అస్మాకమవితాభవ, ఉపనఃపితవాచర శివ
శివాభిరూతిభిః, మయోభురద్విషేణ్య స్సఖాసుశేవోఅద్వయాః, తవ
త్యేపితోరసా రజాంస్యనువిష్ఠితాః,దివివాతాఇవశ్రితాః, తవత్యేపితో
దదత స్తే వస్వాదిష్ఠతేపితో,ప్రస్వాద్మానోరసానాంతు విగ్రీవా ఇవేరతే,
త్వేపితోమహానాం దేవానాం మనోహితం, అకారిచారుకేతునాత
వాహిమవసావధీత్, యదదోపితోఅజగన్వివస్వపర్వతానాం, అత్రా
చిన్నోమధోపితో రంభక్షోయగమ్యాః, యదపామోషధీనాం పరింశ
మారిశామహే, వాతాపీపీవఇద్భవ, యత్తేసోమగవాశిరో యవాశిరో
భజామహే, వాతాపీపీవఇద్భవ, కరంభఓషధీభవ పీవోవృక్కఉదా
రథిః, వాతాపీపీవఇద్భవ, తంత్వావయంపితుర్వచోభిర్గావోనహవ్యా
సుషూదిమ, దేవేభ్యస్త్వాసధమా దమస్మభ్యంత్వాసధమాదం 'దేవతా

భ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ, నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్య మేవ నమోనమః, ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః, ప్రియతాం భగవానీశః పరమాత్మా సదాశివ ఓం. 'మంత్రమధ్యే క్రియామధ్యే విష్ణుస్మరణపూర్వకం, యత్కించ క్రియతే కర్మ తత్కర్మ ఫలదం కురు.'

ఓం భూర్భువస్స్వః... ప్రచోదయాత్, దేవసవితః ప్రసువ, పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖే అమృతం జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షితమసి మైషాం క్షేష్ఠా ముత్రాముష్మిన్లోకే ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం, సమూఢ్హ మస్యపాంసురే స్వాహా శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ, పురురవార్ద్రవసంజ్ఞిక విశ్వేదేవా ఏతద్వో హవ్యం సపరికరం విశ్వేదేవా దేవతా ఇదమన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తం, దాస్యమానంచ, ఆత్మ ప్తే స్త తృష్ణ్వంగయేయం భూ ర్గదాధరో భోక్తా, అన్నం బ్రహ్మాహంచ బ్రహ్మభోక్తాచ బ్రహ్మాసర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, సౌవర్ణ మయం పాత్రమక్షయవటచ్ఛాయేయం, పురూర...సంజ్ఞికేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః, ఇద మిదమన్న మమృతస్వరూప మాతుష్టే ర్దాస్యమాన మక్షయతుష్ట్యర్థం, యథాభాగం హవ్యం స్వాహానమమ నమమ, గయాయాం శ్రీరుద్రపాదాదిసమస్తపాదేషు సమస్తతీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, గయాయాం దత్తమస్తు *యే దేవాసో దివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యా మధ్యేకాదశస్థాఽప్సుక్షితో మహినైకాదశస్థ, తే దేవాసో యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్, విశ్వేదేవాస్తుష్టా వరదా భవంతు. పితృస్థానే ఓం భూ... ప్రచోదయాత్, (ప్రాచీనావీతీ,) పృథివీ తే పాత్రం...సు రే. స్వధా శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ, పితృపితామహ ప్రపి

తామహాః...రూపాః, ఏతద్వః కవ్యం సపరికరం, పితృపితామహ ప్రపి
తామహరూపా దేవా దేవతా ఇద మన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణ...రజత
మయం పాత్రమక్షయ వటచ్ఛాయేయం, పితృ...ప్రపితామహేభ్యః,
శర్మభ్యః, గోత్రేభ్యః వసు...రూపేభ్యః, ఇద మిద మన్నం...యథా
భాగం స్వధాకవ్యం నమమనమమ, గయాయాం...దత్తమస్తు యేచే
హపితరోయేచనే హయాంశ్చ విద్మయా ం ఉచనప్రవిద్మ, త్వంవేత్థయ
తితే జాతవేద స్స్వధాభి ర్యజ్ఞం సుకృతంజుషస్వ పితరస్తుష్టా వరదా
భవంతు (సవ్యం, విష్ణుస్థానే) ఓం భూర్భువస్స్వః...యాత్, దేవసవిత
ప్రసువా, పృథివీ...హవ్యం రక్షస్వ, శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఏత
ద్వోహవ్యం సపరికరం, విష్ణుర్దేవో దేవతా ఇదమన్నం...వటచ్ఛా
యేయం, శ్రీవిష్ణవే శంఖచక్ర గదాధరాయ, ఇదమిదమన్నం...గయా
యాం దత్తమస్తు, తద్విష్ణోః...పరమంపదం, విష్ణుస్తుష్టోవరదో భవతు.
(ప్రాచీనావీతి)'సప్తవ్యాధా దశార్ణేషు మృగాః కాలాంజనేగిరౌ, చక్ర
వాకా శ్శరద్వీపే హంసా స్సరసిమానసే, యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రే
బ్రాహ్మణా వేదపారగాః, ప్రస్థితా దీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యో
వసీదత అమూర్తానాంచ మూర్తానాం పితౄణాం దీప్తతేజసాం, నమ
స్యామి సదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషామ్. చతుర్భిశ్చ చతు
ర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ, హూయతేచ పునర్ద్వాభ్యాం సమే
విష్ణుః ప్రసీదతు బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిః బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా
హుతం, బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా యజ్ఞేశ్వరో
హవ్య సమస్తకవ్యభోక్తాఽవ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర, తత్సన్నిధానా
దపయాంతు సద్యో రక్షాంస్య శేషాణ్యసురాశ్చసర్వే త్వాం యోగిన
శ్చింతయంతి త్వాం యజంతిచ యజ్వనః, హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం
పితృదేవస్వరూపధృత్. కర్తా క్రియాణాం ససఇజ్యతే క్రతుస్సఏవ తత్క
ర్మఫలంచ యచ్చ, స్రుగాదియత్సాధనమప్య శేషం హరే ర్నకించి

ద్వ్యతిరిక్తమస్తి దేశకాలపాత్ర మంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృహావిర్ని యమఫలస్థలద్రవ్యాదిభ్యస్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యాం కర్మాచ్ఛిద్ర మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యాం కర్మాచ్ఛి ద్రమస్తు. గయేయం గయేయం. సవ్యం, ఓంభూః ఓం...తిథౌ (ప్రాచీ నావీతీ,) పితుఃప్రతిశ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహాన్, శర్మణః, గోత్రాన్, వసు...రూపాన్, వస్యం, పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ విష్ణుంచ, ఉద్దిశ్యమయా క్రియమాణేన, పితుః ప్రతి నాం...శ్రాద్ధేన, పితృపితామహ...రూపాణాం, సవ్యం పురూర... దేవానాంవిష్ణోశ్చ. ఏతేషాంసర్వం సగుణంభూత్వా, గయాన్నశ్రాద్ధే నైవ, అక్షయతృప్తిద్వారా పునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకేనివా ససిద్ధిరస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు, పునరావృత్తిరహిత...సిద్ధిరస్తు, (ఉప వీతీ,) నమోదేవేభ్యః, (ప్రాచీనావీతీ,) స్వధాపితృభ్యః, (సవ్యం,) నమో విష్ణవే. * మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః, మాధ్వీర్నస్సం త్వోషధీః, మధునక్తముతోషసోమధుమత్పార్థివంరజః,మధుద్యౌరస్తునః పితా, మధుమాంన్నోవనస్పతిర్మధుమాం౧అస్తుమార్యః, మాధ్వీర్గావో భవంతునః మధుమధుమధు సర్వంమధ్వస్తు. యథాసుఖంపరిషేచనం. ఓంభూర్భువస్సువః తత్సవితు...అమృతమస్తు, అమృతోపస్తరణమసి, (నివీతీభూత్వా) 'ఈశానవిష్ణుకమలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్క రజనీశగణేశ్వరాణాం, (సభ్యావసథ్యదధి కణ్వమతంగజానాం) క్రౌంచా మరేంద్ర కలశోద్భవకశ్యపానాం పాదాన్నమామిసతతం పితృముక్తి హేతూన్. గయాయాంధర్మపృష్ఠేచ సదసిబ్రహ్మణస్పతేః, గయాశీర్షే వటేచైవ పిత్రూణాందత్తమక్షయమ్' ఇయంభూమిర్గయా, ఏతేబ్రాహ్మ ణాభోక్తారోగదాధరాస్సంతు,అక్షయవటచ్ఛాయేయం,పితృరూపీజనా ర్దనః ప్రియతామ్. (సవ్యం.) దేవానాంచ, (ప్రాచీనావీతీ,) పిత్రూణాంచ, (సవ్యం,) విష్ణోశ్చ. సర్వత్రసమకాలే తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు, దేవేభ్యః

అమృతమస్తు,(ప్రాచీ...తీ,) పితృభ్యః అమృతమస్తు,(సవ్యం,)విష్ణవేఅమృతమస్తు, అమృతోపస్తరణమసి, స్వాహా. ఓం ప్రాణాయస్వాహా...బ్రహ్మణిమఆత్మాఽమృతత్వాయ యథాసుఖంజుషధ్వం జుషామహే. యథాశక్తిరక్షోఘ్నాన్వైష్ణవాన్ పైతృకాన్భుంజీయాన్ పావమానీశ్చాశ్రావయిష్యే, ఆశ్రావయ. యదశ్వస్యక్రవిషో మక్షికాశయద్వాస్వరౌస్వధితౌరిప్తమస్తి, యద్ధస్తయోశ్శమితు ర్యన్నఖేషుసర్వాతాతే అపిదేవేష్వస్తు మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు, *అగ్నిరస్మిజన్మనాజాతవేదాఘృతంమేచక్షురమృతంమఆసన్, అర్కస్త్రిధాతూరజసోవిమానో జస్రోఘర్మోహవిరస్మినామ 'అపేక్షితంయాచితవ్యంత్యాజ్యంచైవానపేక్షితం, ఉపవిశ్యసుఖేనైవభోక్తవ్యంస్వస్థమానసైః'గంగామృతమన్నం సంపూర్ణం, సుసంపూర్ణం గాయత్ర్యాసుజ్ఞా వాచ్యతామ్, ఓంభూ...యాత్. మధువాతా...భవంతునః *అక్షన్నమీమదంత హ్యవప్రియాంఅధూషత, అస్తోషతస్వభానవో విప్రానవిష్ఠయామతీ, యోజాన్వింద్రతేహరీ, మధుమధుసంపన్నం, సుసంపన్నం, ఏతచ్ఛ్రాద్ధార్థంసంపాదితేషుపదార్థేషు యదిష్టంతత్ప్రష్టవ్యం, సర్వంసంపూర్ణం. పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికావిశ్వేదేవాః, తృప్తాస్థతృప్తాస్థ, తృప్తాస్మనః, 'అసోమపాశ్చయేదేవాయజ్ఞభాగవివర్జితాః, తేషామన్నంప్రదాస్యామి వికిరంవైశ్వదైవికం.' (ప్రాచీనావీతీ) పితృ...మహాః, తృప్తాస్థతృప్తాస్థ, తృప్తాస్మనః, 'అసంస్కృతప్రమీతాయే త్యాగినోయాఃకులస్త్రియః, దాస్యామి తేభ్యోవికిరమన్నంతాభ్యశ్చపైతృకం, (ఉపవీతీ) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీవిష్ణోతృప్తోసి, తృప్తోస్మి, 'అసంశయోభవేద్విష్ణు ర్మోక్షసాధనమవ్యయం, పితౄణాంచపరంశ్రేష్ఠం వికిరాన్నంచవైష్ణవమ్.' (ప్రాచీనావీతీ దేవపితృమధ్యేప్రోక్ష్య, తిలదర్భాన్నిక్షిప్య,) యేఅగ్నిదగ్ధాశ్శంఖః పితరస్త్రిష్టుప్, ఉచ్ఛిష్టసన్నిధౌ వికిరపిండప్రదానే వినియోగః, * యేఅగ్నిదగ్ధాయేఽనగ్నిద

గ్నామధ్యేద్దివస్స్వధయా మాదయంతే, తేభిస్స్వరాళసునీతి మేతాంయ థాతివసంతన్వంకల్పయస్వ. అగ్నిదగ్ధేభ్యః, అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కుల ప్రసూతమృతేభ్యః,అయంవికిరపిండ స్స్వధానమః అగ్నిదగ్ధాశ్చఅనగ్ని దగ్ధాశ్చ మార్జయంతామ్, ఏతద్వస్తిలోదకమ్. (కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యా చమ్య. పవిత్రంధృత్వా) శేషముచ్ఛిష్టభాగోభ్యన్నం దీయతాం, 'యజమానకులేజాతాదాసాదాసోన్నకాంక్షిణః, తేసర్వే తృప్తిమా యాంతు మయాదత్తేనభూతలే' అమృతాపిధానమసి, రారవే...తి ష్ఠతు. ఓంఓం ఏవం...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ,) పితుఃప్రతిసాంవత్సరీక మృ తాహేన్నశ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానంకరిష్యే, కురుష్వ, * యేరూ పాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతిస్వధయాచరంతి, పరాపరోనిభ రోయే భవంత్యగ్నిష్టాల్లోకా న్ప్రణుదాత్వస్మాత్, (గోమయేనోపలిప్య,) అపహతాఅసురారక్షాంసి పిశాచావేదిషదః, (అద్భిరవోక్ష్య, సకృదా చ్ఛిన్నైర్దర్భైరవస్తీర్య,) శుంధంతాంపితరః, శుంధంతాం పితామహాః, శుంధంతాం ప్రపితామహాః, ఏతత్తేపితః, శర్మన్, గోత్ర, వసురూప, యేచత్వామత్రాను, ఏతత్తేపిత్రే, శర్మణే, గోత్రాయ, వసురూపాయ, యేచతమనుగచ్ఛంతి. తేభ్యశ్చాయం పిండస్తస్మై తే స్వధానమః, గయాయాందత్తమస్తు. ఏతత్తేపితామహ...రుద్రరూప, యేచత్వామ త్రాను, ఏతత్తేపితామహాయ...స్వధానమః, గయాయాందత్తమస్తు, ఏతత్తేప్రపితామహశర్మన్...ఆదిత్యరూప, యేచత్వామత్రాను, ఏతత్తే ప్రపితామహాయ, శర్మణే, గోత్రాయ, ఆదిత్యరూపాయ, యేచ...గ యాయాందత్తమస్తు. అత్రపితరోమాదయధ్వమ్, యథాభాగమావృ షాయధ్వం, (ఆచమ్య, ప్రదక్షిణావర్తనేనోదఙ్ముఖోయథాశక్తిప్రాణం నాసిత్వాభిపర్యావృత్య,) అమీమదంతపితరోయథా భాగమావృషా ఈషత, (ఇతిచరోఃప్రాణిభక్షంభక్షయేత్, కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య, ప్రాచీనావీతీ,) శుంధంతాం పితరః...మహాః, ఏతత్తే పితః...రూప

అభ్యఙ్‌క్ష్వ, పితామహ... ప్రపితామహ... అభ్యఙ్‌క్ష్వ, ఏతత్తేపితఃశ ర్మ గోత్రవసురూప,అఙ్‌క్ష్వ,ఏతత్తేపితా... ప్రపితామహ... అఙ్‌క్ష్వ, ఏతద్వఃపితరోవాసో మానవతోన్యత్పితరో యుఙ్ధ్వం, అథైనానుపతి ష్ఠేత, *నమోవఃపితరఇషేనమోవః పితరఊర్జేనమోవః పితరశ్శుష్మాయ నమోవః పితరోఘోరాయనమోవః పితరోజీవాయనమోవః పితరోర సాయ, స్వధావః పితరోనమోవః పితరోనమఏతాయుష్మాకం పితరఇమా అస్మాకంజీవావోజీవంత ఇహసంతస్యామః, మనోన్వాహువామహే, నారాశంసేనసోమేన పిత్ర్యాణాంచమన్మభిః, ఆతయేతుమనఃపునః క్రత్వే దక్షాయజీవసే, జ్యోక్చసూర్యందృశే, పునర్నఃపితరోమనో దదాతుదైవ్యోజనః, జీవంవ్రాతంసచేమహి, యదంతరిక్షంపృథివీ ముతద్యాంయ న్మాతరంపితరం వాజహింసిమా, అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః ప్రముంచతుదు రితాయానిచ కృమకరోతుమామనేనసం కులాభివృద్ధ్యర్థం పార్వణ పూజాంకరిష్యే, (సవ్యం) పిండపితృదేవతాభ్యోనమః, యవకుశతిలగం ధాక్షతాంత్సమర్పయామి, ధూపమాఘ్రాపయామి, దీపందర్శయామి, (నైవేద్యం,యథాభాగం,)అపూపహారనైవేద్యం సమర్పయామి, తాంబూలంసువర్ణపుష్పం సమర్పయామి, సర్వోపచారాంత్సమర్పయామి. (ప్రాచీనావీతీ) 'శమీపత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే,ఉద్ధరేత్స ప్తగోత్రాణి కులమేకోత్తరంశతం' (ఉపవీతీ, ఓంభూః... తిథౌ పితుః ప్రతిసాంవత్సరీకృతాహాన్నశ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానే పితృపితా మహప్రపితామహాః, శర్మణఃగోత్రాః, వసురుద్రాదిత్యరూపాః,ఏతా నుద్దిశ్యమయాదత్తాః పిండాఃగయాపిండసదృశాభవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు, గయాపిండసదృశాభవంతు, (పిండాన్నమస్కృత్య, ప్రాచీనా వీతి,)పిండానుద్వాసయిష్యే,ఉద్వాసయ, 'అయోధ్యామధురామాయా కాశీకాంచీఅవంతికా, పురీద్వారవతీచైవ సప్తతామోక్షదాయకాః,

(సవ్యం,) యజ్ఞేన... దేవాః..పిండస్థానేశాంతిరస్తు,పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు, స్వస్తిశోభనంహవిః, (ప్రాచీనావీతీ, పితృస్థానే,) ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, పంచ, షట్, (ఉపవీతీ, విశ్వేదేవస్థానే, విష్ణుస్థానేచ)ఏకం... షట్. దేవాఃపితరః పితరోదేవాః, దేవతాపితృప్రసాదే నాస్మద్గోత్రం వర్ధతాం, స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం,విశ్వేదేవప్రసాదోస్తు, పితృప్రసాదోస్తు, విష్ణుప్రసాదోస్తు, భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే,ఉచ్చాలయ, దేవాశ్చపితరస్స్వస్తీతిబ్రూత, పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికా విశ్వేదేవాఃమయా దత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదర్కమస్త్వితిబ్రూత, అస్త్వక్షయ్యోదర్కం. పితృ...మహాః మయాదత్తం శ్రాద్ధం...దర్కం, శ్రీమహావిష్ణో మయా...దర్కం,స్వాహాంవాచయిష్యే, స్వధాంవాచయిష్యే, వాచ్యతాం, ధామంతేవామదేవ ఆపోజగతీ, కూర్చవిసర్జనే వినియోగః, * ధామంతేవిశ్వంభువనమధిశ్రితమంతస్సముద్రే హృద్యంతరాయుషి, అపామనీకేసమిథేయ ఆభృతస్తమస్యామ మధుమంతంతఊర్మిమ్. పితృపితామహప్రపితామహాస్స్వధోచ్యతామితి భవంతోబ్రువంతు, అస్తు స్వధా, సంపద్యతాం, స్వాహావిశ్వేదేవాః ప్రియంతామ్, ప్రియంతాం విశ్వేదేవాః, పితృపితామహప్రపితామహాశ్చప్రియంతాం, ప్రియంతాం ప్రపితామహపితామహపితరః, విష్ణుఃప్రియతాం, ప్రియతాంవిష్ణుః, ఉపవిష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధసాద్గుణ్యార్థదక్షిణాఃపాంతు, పాంతు దక్షిణాః, వాజేవాజేత్యస్యమంత్రస్య, వసిష్ఠఋషిః వాజినోదేవతాః, త్రిష్టుప్ఛందః,ఆవాహితపితృవిసర్జ వినియోగః,*వాజేవాజేవతవాజినో ధనేషు విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః, అస్యమధ్వఃపిబతమాదయధ్వం తృప్తా యాతపథిభిర్దేవయానైః, (ప్రాచీనావీతీ,) ఉత్తిష్ఠతపితరః,(సవ్యం,)అనుగచ్ఛంతుదేవాః, విష్ణునాసహఆమా వాజస్యప్రసవోజగమ్యాదాద్యావా పృథివీవిశ్వశంభూ, ఆమాగంతాంపితరామాతరాచామా సోమో

అమృతత్వాయగమ్యాత్ దాతారోనోభివర్ధంతామ్, వేదాస్సంతతి
రేవనః, శ్రద్ధాచనో మావ్యగమత్, బహుదేయంచనోస్తు. అన్నంచనో
బహుభవేత్, అతిథీంశ్చలభేమహి, యాచితారశ్చనస్సంతు, మాచ
యాచిష్మ కంచన. అన్నశేషః కింక్రియతాం, ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్,
దాతారోవోభివర్ధంతాం, వేదాస్సంతతిరేవవః, శ్రద్ధాచవోమావ్యగ
మత్, బహుదేయంచనోస్తు అన్నంచవోబహుభవేత్, అతిథీంశ్చలభ
ధ్వమ్, యాచితారశ్చవస్సంతు, మాచయాచిధ్వం కంచన. అన్నశేషః
కింక్రియతామ్,ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్,*స్వాదుషంసదఃపితరోవయోధాః
కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతోగభీరాః,చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాస్స
తోవీరా ఉరవోవ్రాతసాహాః, బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాస శ్శివే
నోద్యావాపృథివీ అనేహసా, పూషానఃపాతుదురితా దృతావృధో
రక్షామాకిర్నో అఘశంసఈశత సుపర్ణంవస్తేమృగో అస్యాదంతోగో
భిస్సన్నద్ధా పతతిప్రసూతా, యత్రానరస్సంచవిచద్రవంతి తత్రాస్మ
భ్యమిషవశ్శర్మయంసన్, ఇహైవస్తం మావియౌష్టం విశ్వమాయు
ర్వ్యశ్నుతం,క్రీళంతౌపుత్రైర్నప్తృభి ర్మోదమానౌస్వేగృహే,సర్వస్యా
ప్త్యైసర్వస్యజిత్యై సర్వమేవతేనాప్నోతి సర్వంజయతి, శతమానంభ
వతి శతాయుఃపురుషశ్శతేంద్రియ అయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి.
ఆయుఃప్రజాంధనంవిద్యాం స్వర్గంమోక్షంసుఖానిచ, ప్రయచ్ఛంతుతథా
రాజ్యం ప్రీత్యానౄణాంపితామహాః ఆద్యమేనఫలంజన్మ భవద్పాదాభి
వందనాత్, పత్రశాకాదదానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః, తత్క్లే
శజాతంచిత్తేతు విస్మృత్యక్షంతు మర్హథ, వసిష్ఠవామదేవాది మునిభిస్తు
ల్యతాంగతాః, పితౄణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతంపదం ప్రాచీ
నావీతీ. పితుఃప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహాన్నశ్రాద్ధమభూత్, అత్రాసన

భాజన శాకపాక ద్రవ్యదక్షిణాదిభిః కిమపినసత్కృతం భవద్భిరేవసత్కృతం, పాణిహోమబ్రాహ్మణభోజన పిండప్రదానకర్మ త్రయంయథోక్తం యథాశాస్త్రీయంగయాశ్రాద్ధఫలదమస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు, యథోక్తం యథాశాస్త్రీయంగయా శ్రాద్ధఫలదమస్తు. సవ్యం, కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనావా ప్రకృతే స్స్వభావాత్, కరోమియద్య త్సకలంపరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి. సర్వం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః(బ్రాహ్మణేభ్యస్తాంబూలానిదత్వా.) †ఆసీమాంతమనువ్రజేయం,మానువ్రజ,*వసిష్ఠాసఃపిత్రృవద్వాచ మక్రత దేవాంఈళానా ఋషివత్స్వస్తయే, ప్రీతా ఇవజ్ఞాతయః కామమేత్యాస్మే దేవా సోవధూనుత్రావసు, దేవాన్వసిష్ఠో అమృతాన్వవందేయే విశ్వాభువనాభిః ప్రతస్థుః, తేనోగాసంతా మురుగాయ మద్యయూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః ఇదంపితృభ్యోనమో అస్త్వద్యేతినమస్కారవతీ మంతతశ్శంసతి, తస్మాదంతతః పితృభ్యోనమస్క్రియతే తదాహుర్వ్యాహావంపిత్ర్యాశ్శంసేదవ్యాహావాం ఇతివ్యాహావ మేవశంసేత్।అసంస్థితం వై పిత్రృయజ్ఞస్య సాధ్వసంస్థితంవా ఏషపిత్రృయజ్ఞం సంస్థాపయతియో వ్యాహావంశంసతి, తస్మాద్వ్యాహావ మేవశం స్తవ్యం. యంత్వాద్యావా పృథివీ యంత్వాప స్త్వష్టాయంత్వాసో జనిమాజజాన, పంథామనుప్రవిద్వాన్ పిత్రృయాణం ద్యుమదగ్నే సమిధానోవిభాహి ద్వేశ్రుతీఅశృణవంపిత్రృణామహం దేవానాముతమర్త్యానాం, తాభ్యామిదంవిశ్వమేజత్సమేతియదంతరా పితరంమాతరంచ. వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయనమశ్శ్రేష్ఠాయనమోరుద్రాయనమః కాలాయనమః కలవికరణాయ

† ఇక్కడ వాజేవాజేమంత్రముతో పిత్రృవిసర్జమును కొందరు చేయుటకలదు.

నమో బలవికరణాయనమో బలాయనమోబలప్రమథనాయ నమస్స ర్వభూతదమనాయనమో మనోన్మనాయనమః. పితృయజ్ఞస్సాంగోఽభూత్, దీర్ఘాయుష్యమస్తు,వంశాభివృద్ధిరస్తు యజ్ఞసమృద్ధాభవంతు,*వాశీమంతబుష్టిమంతో మనీషిణస్సుధన్వాన ఇషుమంతోనిషంగిణః స్వశ్వాస్థసురథాః పృశ్నిమాతరస్స్వాయుధామరుతో యాధనాశుభమ్.

ఇతి అన్నసూక్తమ్.

అథ శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.

(పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య, పవిత్రంధృత్వా, ప్రాణానాయమ్య) ఏవం...తిథౌ అస్మత్పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహేన్న శ్రాద్ధాంగపరేహానిక ర్తవ్యతిలతర్పణం సద్యఃకరిష్యే, (ప్రాచీనావీతీ,) అస్మత్పితరం శర్మాణం, గోత్రం, వసురూపం, స్వధానమస్తర్పయామి, స్వధాన... స్వధాన...,పితామహం, శర్మాణం, గోత్రం,రుద్రరూపం, స్వధానమస్తర్పయామి, స్వధాన...స్వధాన..., ప్రపితామహం, శర్మాణం, గోత్రం,ఆదిత్యరూపం,స్వధానమస్తర్పయామి,స్వధాన...,స్వధాన... 'ఏకేచాస్మత్కులేజాతా అపుత్రాగోత్రజామృతాః, తేగృహ్ణంతుమయా దత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకం' కృష్ణకృష్ణకృష్ణ.

ఇతి శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.

అథ అధిశ్రవణమ్.

ఓం రక్షోహణంవాజినమాజిఘర్మి మిత్రంప్రథిష్ఠముపయామిశర్మ, శిశానో అగ్నిః క్రతుభిస్సమిద్ధస్సనోదివాసరిషః పాతునక్తమ్,అయో

దంష్ట్రోఽర్చిషాయాతుధానా నుపస్పృశజాతవేదస్సమిద్ధః, ఆజిహ్వయా
మూరదేవాన్రభస్వక్రవ్యాదో వృక్త్వ్యపిధత్స్వాసన్, ఉభోభయా
విన్నుపధేహి దంష్ట్రాహింస్రశ్శిశానోవరంపరంచ, ఉతాంతరిక్షేపరియా
హిరాజఞ్జంభైస్సంధేహ్యభియాతుధానాన్, యజ్ఞైరిషూస్సన్నమమా
నోఅగ్నే వాచాంశల్యాంఅశనిభిర్దిహానః, తాభిర్విధ్యహృదయేయాతు
ధానాన్ప్రతీచో బాహూన్ప్రతిభంగ్ధ్యేషాం, అగ్నేత్వచంయాతుధా
నస్య భింధిహింస్రాశనిర్హరసాహంత్వేనమ్, ప్రపర్వాణిజాతవేదశ్శృణీహి
క్రవ్యాత్క్రవిష్ణుర్విచినోతువృక్ణమ్ ౧. యత్రేదానీంపశ్యసిజాతవే
దస్తిష్ఠంతమగ్న ఉతవాచరంతమ్, యద్వాంతరిక్షేపథిభిఃపతంతమస్తావిధ్య
శర్వాశిశానః ఉతాలబ్ధంస్పృణుహిజాతవేద ఆలేభానాదృష్టిభిర్యాతు
ధానాత్ అగ్నేపూర్వోనిజహిశోశుచాన ఆమాదః క్ష్వింకాస్తమదం
త్వేనీః, ఇహప్రబ్రూహియతమస్సో అగ్నేయోయాతుధానోయ ఇదం
కృణోతి, తమారభస్వసమిధాయ విష్ఠన్నృచక్షసశ్చక్షుషేరంధయైనం,
తీక్ష్ణేనాగ్నే చక్షుషారక్షయజ్ఞం ప్రాంచవసుభ్యప్రణయప్రచేతః, హింం
స్రంరక్షాంస్యభిశోశుచానం మాత్వాదభన్యాతుధానానృచక్షః, నృచ
క్షారక్షఃపరిపశ్యవిక్షు తస్యత్రీణిప్రతిశృణీహ్యగ్రా, తస్యాగ్నేపృష్టీర్హ
రసాశృణీహి త్రేధామూలం యాతుధానస్యవృశ్చ ౨ త్రిర్యాతుధానః
ప్రసితింతఏత్వృతంయో అగ్నే అనృతేనహంతి, తమర్చిషాస్ఫూర్జయం
జాతవేదస్సమక్షమేనం గృణతేనివృంధి, తదగ్నేచక్షుః ప్రతిధేహిరేభేశ
ఫారుజంయే నపశ్యసియాతుధానం, అథర్వవజ్జ్యోతిషా దైవ్యేనసత్యం
ధూర్వంతమచితంన్యోష, యదగ్నేఅద్యమిథునాశపాతో యద్వాచ

స్తృప్తం జనయంత రేభాః, మన్యోర్మన సశ్శరవ్యా3జాయతే యాత
యావిధ్యహృదయే యాతుధానాన్, పరాశృణీహితపసాయాతు ధానా
స్పరాగ్నే రక్షో హరసాశృణీహి, పరార్చిషామూర దేవాం చ్ఛృణీహిప
రాసుతృపో అభిశోశుచానః, పరాద్య దేవావృజినంశృణంతు ప్రత్యగేనం
శపథాయంతుతృష్టాః, వాచా స్తేనంశ రవఋచ్ఛంతుమర్మన్విశ్వస్యైతు
ప్రసితింయాతుధానః. 3. యఃపౌరుషేయేణక్రవిషా సమఙ్క్తే యో అశ్వ్యే
నపశునాయాతుధానః, యో అఘ్న్యాయాభరతి క్షీరమగ్నే తేషాం
శీర్షాణిహరసాపివృశ్చ, సంవత్సరీణంపయ ఉస్రియాయా స్తస్యమా
శీద్యాతుధానో నృచక్షః, పీయూషమగ్నే యతమ స్తితృప్సా త్తం ప్రత్యం
చమర్చిషావిధ్యమర్మన్, విషంగవాంయాతుధానాః పిబంత్వావృశ్చ్యం
తామదితయే దురేవాః, పరైనాం దేవస్సవితా దదాతు పరాభాగమోషధీ
నాంజయతాం, సనాదగ్నే మృణసియాతుధానా న్నత్వారక్షాంసిపృత
నాసుజిగ్యుః, అనుదహసహమూరాన్క్రవ్యాదో మా తే హేత్యా
ముక్షతదైవ్యాయాః, త్వన్నో అగ్నే అధరాదుదక్తాత్వం పశ్చాదుతర
క్షా పురస్తాత్, ప్రతి తే తే అజరాసస్తపిష్ఠా అఘశంసం శోశుచతో దహం
తు, ౪ పశ్చాత్పురస్తాదధరాదుదక్తా త్కవిః కావ్యేన పరిపాహి రాజన్,
సఖేసఖాయ మజరో జరిమ్ణేగ్నే మర్తాం అమర్త్యస్త్వంనః, పరిత్వాగ్నే
పురంవయం విప్రంసహస్యధీమహి, ధృషద్వర్ణందివేదివేహంతారంభం
గురావతాం, విషేణభంగురావతః ప్రతిష్మరక్షసోదహ, అగ్నే తిగ్మేన
శోచిషాతపురగ్రాఋష్టిభిః, ప్రత్యగ్నే మిథునాదహ యాతుధానాకి
మీదినా, సంత్వాశిశామి జాగృహ్యదబ్ధం విప్రమన్మభిః, ప్రత్యగ్నేహ
రసాహరశ్శృణీహి విశ్వతఃప్రత, యాతుధానస్య రక్షసోబలం విరుజ

వీర్యం. ౫.

విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచంయః పార్థివాని విమమేరజాంసి, యోఅస్కభాయ దుత్తరంసధస్థం విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయః, ప్రత ద్విష్ణుస్తవతే వీర్యేణమృగోనభీమః కుచరోగిరిష్ఠాః, యస్యోరుషు త్రిషు విక్రమణేష్వధిక్షియంతి భువనానివిశ్వా, ప్రవిష్ణవేశూష మేతుమన్మ గిరిక్షిత ఉరుగాయాయవృష్ణే, యఇదందీర్ఘం ప్రయతం సధస్థమేకోవిమ మేత్రిభిరిత్పదేభిః, యస్యత్రీపూర్ణామధునాపదాన్య క్షీయమాణాస్వ ధయామదంతి, యఉత్రిధాతుపృథివీ ముతద్యామేకోదాధార భువనాని విశ్వా, తదస్యప్రియమభిపాథోఅశ్యాంనరో యత్రదేవ యవోమదంతి, ఉరుక్రమస్యసహిబంధురిత్థావిష్ణోః పదేపరమేమధ్వఉత్సః, తావాంవా స్తూన్యుశ్మసిగమధ్యైయత్రగావో భూరిశృంగాఅయాసః, అత్రాహత దురుగాయస్యవృష్ణః పరమంపదమవభాతిభూరి. ౧. ప్రవః పాంతమంధ సోధియాయతేమహేశూరాయవిష్ణవేచార్చత, యాసానుని పర్వతానా మదాభ్యామహస్తస్థతురర్వతే వసాధునా, త్వేషమిత్థాసమరణం శిమీవ తోరింద్రా విష్ణూసుతపావామురుష్యతి, యామర్త్యాయ ప్రతిధీయమా నమిత్కృశానోరస్తు రసనామురుష్యథః, తాఈంవర్ధంతి మహ్యస్యపౌం స్యం నిమాతరానయతి రేతసేభుజే, దధాతిపుత్రోవరం పరంపితుర్నా మతృతీయ మధిరోచనేదివః, తత్తదిదస్యపౌంస్యం గృణీమసీనస్యత్రా తురవృకస్యమీఢుషః, యఃపార్థివానిత్రిభిరిద్విగామభి రురుక్రమిష్టోరు గాయాయజీవసే, ద్వేఇదస్యక్రమణేస్వర్దృశోభిఖ్యాయమర్త్యోభుర ణ్యతి, తృతీయమస్యనకిరా దధర్షతివయశ్చన పతయంతః పతత్రిణః, చతుర్భిస్సాకం నవతించనామభిశ్చక్రంనవృత్తం వ్యతీంరవీవిపత్,

బృహచ్ఛరీరోథివిమిమాన ఋక్వభిర్యువాకుమారః ప్రత్యేత్యాహవమ్.
౨. భవామిత్రోనశేవో్య ఘృతాసుతిర్విభూత ద్యుమ్నఏవయా ఉస
ప్రథాః, అథాతేవిష్ణో విదుషాచిదర్ధ్యస్తోమో యజ్ఞశ్చరాధ్యోహవిష్మ
తా, యఃపూర్వ్యాయ వేధసేనవీయసే సుమజ్జానయే విష్ణవేదదాశతి,
యోజాతమస్యమహతోమహిబ్రవత్సే దుశ్రవోభిర్యుజ్యంచిదభ్యసత్,
తమస్తోతారఃపూర్వ్యంయథా విదఋతస్యగర్భంజనుషాపిపర్తన, అస్య
జానంతోనామచిద్వివక్తనమహస్తే విష్ణోసుమతింభజామహే, తమస్య
రాజా వరుణస్తమశ్వినాక్రతుం సచంతమారుతస్యవేధసః, దాధారద
క్షముత్తమ మహర్విదంవ్రజంచ విష్ణుస్సఖివాం౯అపోర్ణుతే, ఆయోవివా
యసచథాయదైవ్య ఇంద్రాయ విష్ణుసుకృతే సుకృత్తరః, వేధాఅజిన్వ
త్రిధస్థ ఆర్యమృతస్యభాగే యజమానమాభజత్. 3

ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః,అసుం
యఈయురవృకాఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు, ఇదంపితృభ్యోన
మో అస్త్వద్యయే పూర్వాసోయ ఉపరాసఈయుః, యేపార్థివేరజస్యా
నిషత్తా యేవానూనం సువృజనాసువిక్షు, అహంపితౄంత్సువిదత్రాం
అవిత్సినపాతంచ విక్రమణంచవిష్ణోః, బర్హిషదోయే స్వధయా సుతస్య
భజంత పిత్వస్త ఇహాగమిష్ఠాః, బర్హిషదఃపితర ఊత్యర్వాగిమా వో
హవ్యాచకృమాజుషధ్వమ్, తఆగతావసాశంతమేనాథానశ్శం యోర
రపోదధాత, ఉపహూతాః పితరస్సోమ్యాసో బర్హిష్యేషు నిధిషుప్రి
యేషు, తఆగమంతుత ఇహశ్రువంత్వధి బ్రువంతుతేవం త్వస్మాన్. ౧.

ఆచ్యాజానుదక్షిణతో నిషద్యేమం యజ్ఞమభిగృణీతవిశ్వే, మాహింసిష్ట పితరఃకేనచిన్నో యద్వ ఆగఃపురుషతాకరామ, ఆసీనాసో అరుణీనాముప స్థేరయింధత్తదాశుషేమర్త్యాయ, పుత్రేభ్యఃపితరస్తస్యవస్వః ప్రయచ్ఛతతఇహోర్జందధాత, యేనఃపూర్వేపితరస్సోమ్యాసో నూహిరేసో మపీథంవసిష్ఠా, తేభిర్యమస్సంరరాణో హవీంష్యు శన్నుశద్భిఃప్రతికామమత్తు, యేతాతృషుర్దేవత్రాజేహమానా హోత్రావిదస్తోమతష్టాసో అర్కైః, అగ్నేయాహిసువిదత్రేభి రర్వాఙ్సత్యైః కవ్యైఃపితృభిర్ఘర్మసద్భిః, యస్తత్యాసోహవిరదోహ విప్యాఇంద్రేణదేవై స్సరథందధానాః, ఆగ్నేయాహిసహస్రందేవబందైఃపరైఃపూర్వైః పితృభిర్ఘర్మసద్భిః. ౨.

అగ్నిష్వాత్తాఃపితర ఏహగచ్ఛతసదస్సద స్సదతసుప్రణీతయః, అత్తాహవీంషి ప్రయతానిబర్హిష్యథారయింసర్వవీరందధాతన,త్వమగ్న ఈళితో జాతవేదోవా డ్ఢవ్యానిసురభీణికృత్వీ, ప్రాదాఃపితృభ్య స్స్వధయాతేఅక్షన్నద్ధిత్వం దేవప్రయతాహవీంషి, యేచేహపితరో యేచనేహయాంశ్చ విద్మయాంఉచనప్రవిద్మ, త్వంవేత్థయతితేజాతవేద స్స్వధాభిర్యజ్ఞం సుకృతంజుషస్వ, యేఅగ్నిదగ్ధాయే అనగ్నిదగ్ధామధ్యే దివస్స్వధయామాదయంతే, తేభిస్స్వరాళసునీతిమేతాం యథావశం తన్వంకల్పయస్వ. ౩.

పరోమాత్రయాతన్వా వృధానన తే మహిత్వా మన్వశ్నువంతి, ఉభేతే విద్మరజసీ పృథివ్యావిష్ణో దేవత్వం పరమస్యవిత్సే,న తేవిష్ణోజాయమానో నజాతో దేవ మహిమ్నఃపరమంతమాపద, ఉత స్తభ్నా నాక

వృష్ణం బృహంతందాధర్థ ప్రాచీంకకుభం పృథివ్యాః, ఇరావతీథేను
మతీహిభూతం సూయవసినీ మనుషేదశస్యా, వ్యస్తభ్నా రోదసీవిష్ణవే
తేదాధర్థ పృథివీమభితో మయూఖైః, ఉరుంయజ్ఞాయ చక్రథురులోకం
జనయంతా సూర్యముషాసమగ్నిం, దాసస్యచి ద్వృషశిప్రస్యమాయా
జఘ్న ధుర్న రపృతనాజ్యేషు, ఇంద్రావిష్ణూదృంహితాశ్శంబరస్యన వపు
రోనవతించ శ్నథిష్టం, శతంవర్చిన స్సహస్రంచ సాకంహథో అప్రత్య
సురస్యవీరాన్, ఇయంమనీషా బృహతీబృహంతో రుక్రమాతవసావర్థ
యంతీ, రరేవాంస్తోమం విధథేషువిష్ణోపిన్వత మిషోవృజినే ష్వింద్ర,
వషట్తేవిష్ణవాస ఆకృణోమితన్మే జుషస్వశిపివిష్టహవ్యం, వర్ధంతుత్వాసు
ష్టుతయోగిరో మేయూయం పాతస్వస్తిభి స్సదానః ౧ నూమర్తో
దయతేన నిష్యన్నో విష్ణవఉరుగాయా యదాశత్, ప్రయస్సత్రాచా
మనసాయజాత ఏతావంతం నర్యమావివాసాత్, త్వంవిష్ణోసుమతింవిశ్వ
జన్యా మప్రయుతా మేవయావోమతిందాః, పర్చోయథా నస్సువితస్య
భూరేరశ్వావతః పురుశ్చంద్రస్యరాయః, త్రిర్దేవఃపృథివీ మేషఏతాంవిచ
క్రమేశతర్చసం మహిత్వా, ప్రవిష్ణురస్తుత వసస్తవీయాన్ త్వేషంహ్య
స్యస్థవిరస్యనామ, విచక్రమేపృథివీమేషఏతాం క్షేత్రాయవిష్ణుర్మనుషే
దశస్యన్, ధ్రువాసోఅస్యకీరయో జనాసవురుక్షితింసుజనిమాచకార,
ప్రతత్తేఅద్యశిపివిష్టనామార్యశ్శంసామివయునానివిద్వాన్,శంత్వాగృ
ణామితవసమతవ్యాన్ క్షయన్తమస్యరజసఃపరాకే, కిమిత్తేవిష్ణోపరిచక్ష్యం
భూత్ప్రయద్వవక్షేశిపివిష్టోఅస్మి,మావర్పోఅస్మదపగూహ ఏతద్యదన్య

రూప స్సమిథెబ్భభూథ. వష_ట్తె సదానః. ౨. దేవతాభ్యః పితృభ్య శ్చ...సదాశివః ఓం.

ఓం సవాంకర్మణా సమిషాహినో మిాంద్రా విష్ణూఅపసస్పారే అస్య, జుషేథాంయజ్ఞం ద్రవిణంచధత్త మరిష్టైర్నః పథిభిఃపారయన్తా, యావిశ్వాసాం జనితారామతీనా మింద్రావిష్ణూకలశాసో మధానా, ప్రవాంగిరశ్శస్యమానా అవన్తుప్రస్తోమాసో గీయమానాసో అర్కైః, ఇంద్రావిష్ణూ మదపతీ మదానామాసోమంయాతంద్ర విణోదధానా, సంవామంజం త్వక్తుభిర్మతీనాం సంస్తోమాసశ్శస్య మానాసఉక్థైః, ఆవామశ్వాసో అభిమాతిషాహ ఇంద్రావిష్ణూ సథమాదోవహంతు జుషేథాంవిశ్వా హవనామతీనా ముప బ్రహ్మాణి శృణుతంగిరో మే, ఇంద్రా విష్ణూతత్పనయాయ్యం వాంసోమస్యమద ఉరుచక్రమాథే, అకృణుత మంతరిక్షం వరీయో ప్రథతం జీవసేనోరజాంసి,ఇంద్రావిష్ణూ హవిషావావృధానాగ్రా ద్వానానమసా రాతహవ్య, ఘృతాసుతీద్రవిణం ధత్తమస్మేసముద్రస్థః కలశస్సోమధానః, ఇంద్రావిష్ణూపిబతంమధ్వోఅస్యసోమస్యదస్రాజఠరంపృణేథామ్, ఆవామంధాంసిరాణమద్యాగ్మన్నుప బ్రహ్మాణి శృణుతంహవం మే, ఉభాజిగ్యథుర్న పరాజయేథెన పరాజగ్యేకతరశ్చనైనోః,ఇంద్రశ్చవిష్ణూయదపస్పృధేథాం త్రేధాసహస్రంవితదైరయేథామ్,

ఓం కృణుష్వపాజః ప్రసితిన్న పృథ్వీం యాహిరాజే వామవాం ఇభేన, తృష్వీమనుప్రసితిం ద్రూణానోస్తా సివిధ్యరక్షస స్తపిష్ఠైః, తవ భ్రమాస ఆశుయాపతం త్యనుస్పృశ ధృషతాశోశుచానః, తపూంష్యగ్నే జుహ్వా పతంగగసందితో విసృజవిష్వగుల్కాః,ప్రతిస్పశో విసృజతూ

ర్ణితమో భవా పాయుర్విశో అస్యా అదబ్ధః, యో నో దూరే అఘశంసో
యో అంత్యగ్నే మాకిష్టే వ్యథిరాదధర్షీత్, ఉదగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యాతను
ష్వ న్యా౽మిత్రాం ఓషతాత్తిగ్మహేతే, యో నో అరాతిం సమిధాన చక్రే
నీచా తం ధక్ష్యతసన్న శుష్కం, ఊర్ధ్వో భవ ప్రతి విధ్యాధ్యస్మదావిష్కృ
ణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే, అవస్థిరా తనుహి యాతుజూనాం జామిమజామిం
ప్రమృణీహి శత్రూన్ ౧ స తే జానాతి సుమతిం యవిష్ఠ య ఈవతే బ్రహ్మ
ణే గాతుమైరత్, విశ్వాన్యస్మై సుదినా ని రాయో ద్యుమ్నాన్యర్యో వి దు
రో అభి ద్యౌత్, సేదగ్నే అస్తు సుభగస్సుదానుర్యస్త్వా నిత్యేన హవిషా య
ఉక్థైః, పిప్రీషతి స్వ ఆయుషి దురోణే విశ్వేదస్మై సుదినా సాసదిష్టిః, అర్చా
మి తే సుమతిం ఘోష్యర్వాక్సం తే వావాతా జరతామియం గీః, స్వశ్వా
స్త్వా సురథా మర్జయేమాస్మే క్షత్రాణి ధారయేరను ద్యూన్, ఇహ త్వా
భూర్యా చరే దుప త్మం దోషావస్తర్దీదివాంసమను ద్యూన్, క్రీళంతస్త్వా
సుమనసస్సపేమాభి ద్యుమ్నా తస్థివాంసో జనానాం, యస్త్వా స్వశ్వస్సు
హిరణ్యో అగ్న ఉపయాతి వసుమతా రథేన, తస్య త్రాతా భవసి తస్య స
ఖా యస్త ఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్ ౨. మహో రుజామి బంధుతా
వచోభిస్తన్మా పితుర్గోతమాదన్వియాయ, త్వం నో అస్య వచసశ్చికిద్ధి
హోతర్యవిష్ఠ సుక్రతో దమూనాః, అస్వప్నజస్తరణయస్సుశేవా అతం
ద్రాసో౽వృకా అశ్రమిష్ఠాః, తే పాయవస్సధ్ర్యంచో నిషద్యాగ్నే
తవ నః పాంత్వమూర, యే పాయవో మామతేయం తే అగ్నే పశ్యంతో
అంధం దురితాదరక్షన్, రరక్ష తాం త్సుకృతో విశ్వవేదా దిప్సంత ఇద్రి
పవో నాహ దేభుః, త్వయా వయం సధన్యా౩స్త్వోతాస్తవ ప్రణీత్యశ్యా

మవాజాన్, ఉభాశంసా సూదయసత్యతాం తెనుష్వయాకృణుహ్యా హ్రా యాణ, అయాతే అగ్నే సమిధావిధేమ ప్రతిస్తోమంశస్య మానంగృభా య, దహాశసోరక్షసః పాహ్యాదస్మాన్ దుహోనిదో మిత్రమహో అవ ద్యాత్. 3. 3-౪-౨3.

నాసదాసీంనో సదాసీత్తదానీన్నాసీద్రజో నో వ్యోమా పరో యత్, కిమావరీవః కుహకస్య శర్మన్నంభః కిమాసీద్గహనం గభీరం, నమృత్యురాసీదమృతం నతర్హినరాత్ర్యా అహ్న ఆసీత్ప్రకేతః, ఆనీద వాతంస్వధయాతదేకం తస్మాద్ధాన్యన్నపరఃకించనాస, తమాఆసీత్తమసా గూళ్హమగ్రే ప్రకేతంసలిలంసర్వమాఇదం, తుచ్ఛ్యేనాభ్వపిహితం య దాసీత్తపసస్తన్మహినాజాయతైకం, కామస్తదగ్రేసమవర్తతాధి మనసో రేతఃప్రథమంయదాసీత్,సతో బంధుమసతినిరవిందన్ హృదిప్రతీష్యాకవ యోమనీషా, తిరశ్చీనోవితతోరశ్మిరేషా మధస్విదాసీ3దుపరిస్విదా సీ3త్, రేతోధాఆసన్మహిమాన ఆసత్స్వధాఅవస్తాత్ప్రయతిః పరస్తాత్, కోఅద్ధావేదకఇహప్రవోచత్కుత ఆజాతాకుతఇయం విసృష్టిః, అర్వా గ్దేవా అస్యవిసర్జనే నాథాకోవేదయత ఆబభూవ, ఇయం విసృష్టిర్యత ఆబభూవయ దివాదధేయదివాన, యోఅస్యాధ్యక్షః పరమేవ్యోమనో్సో అంగవేదయదివానవేద ౧ యోయజ్ఞోవిశ్వతస్తంతుభిస్తతఏకశతం దేవకర్మేభిరాయతః, ఇమేవయంతి పితరోయఆయయుః ప్రవయాపవయే త్యాసతేతతే, పుమాంఏనంతనుత ఉత్కృణత్తి పుమాన్వితత్నే అధినా కేఅస్మిన్, ఇమేమయూఖా ఉపసేదురూసదస్సామానిచక్రుస్తసరా ణ్యోతవే, కాసీత్ప్రమా ప్రతిమాకిం నిదానమాజ్యం కిమాసీత్పరిధిఃక

ఆసీత్, ఛందఃకిమాసీత్ప్ర ఉగంకిముక్థం యద్దేవా దేవమయజంతవిశ్వే, అగ్నేర్గాయత్ర్యభవత్సయుగ్వోష్ణిహయాసవితాసంబభూవ, అనుష్టుభా సోమ ఉక్థైర్మహస్వాన్ బృహస్పతే ర్బృహతీవాచ మావత్, విరాణ్మిత్రావరుణయో రభిశ్రీరింద్రస్య త్రిష్టుబిహభాగో అహ్నః, విశ్వాందేవాం జగత్యావివేశ తేనచాక్లృప్రఋషయో మనుష్యాః, చాక్లృప్రే తేన ఋషయో మనుష్యాయజ్ఞేజాతే పితరోనఃపుర్వాణే, పశ్యన్మన్యే మనసా చక్షసాతాన్ యఇమంయజ్ఞమయ జంతపూర్వే, సహస్తోమాస్సహ ఛంచస ఆవృతస్సహ ప్రమా ఋషయస్సప్తదైవ్యాః,పూర్వేషాంపంథా మనుదృశ్య ధీరాఅన్వాలేభి రేరథ్యోరనరశ్మీన్ ౨. 3-౭-౧౮ దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ...సదాశివ ఓమ్.

ఇతి అధిశ్రవణమ్.

అథ హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

(ఆచమ్య,పవిత్రంధృత్వా,) సమస్తసంపత్సమ వాప్తిహేతవః... ప్రీణాతి, మకరసంక్రమణాదిపుణ్యకాలే అస్మత్పితౄణా మక్షయ పుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం హిరణ్యశ్రాద్ధం కర్తుంమమాధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, అధి... స్తు,ఓంభూః...తిథౌ (ప్రాచీనావీతి,)అస్మత్పితౄణామక్షయపు...ర్థం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధేఅస్మత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం సపత్నీకానాం, మాతామహ మాతుఃపితామహ మాతుఃప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం, సపత్నీకానాం,(సవ్యం,) ధనురుచి సంజ్ఞికానాం విశ్వే

షాం దేవానాంచ, మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధం హిరణ్యద్రవ్యేణ సంకల్పవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా స్వదైవ మద్యకరిష్యే, ధనురుచిసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే...క్షణః ప్రసాదఃకరణీయః, (ప్రాచీనావీతీ,) పితృపితామహ...సపత్నికానాం స్థానే...క్షణః...యః, మాతామహ...సపత్నీకానాం స్థానే...క్షణః...యః, అక్రోధనైః...శ్రాద్ధకర్మణి, ఏవం - తిథౌ మకర...హిరణ్యశ్రాద్ధేయుష్మదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మకరిష్యే, అపహతా...పితరోహవేషు, ఇత్యాదిసర్వం ప్రత్యాబ్దికవత్, తథాపి అస్మిన్ శ్రాద్ధేవర్జ్యాని. (శ్లో 'సంకల్పంసూక్తపఠనం ద్విజసీమాంతథైవచ, భాజనాసాదనంచైవహ్యాగ్నౌకరణమేవచ, ఆవాహనార్ఘ్యం వికిరం ప్రదక్షిణపిత్రుస్తుతిః, విసర్జనాచ్ఛాదనేచ హేమశ్రాద్ధే వివర్జయేత్ 'సంకల్పం=కలశపూజ సంకల్పము, సూక్తపఠనం=ప్రాయశ్చిత్తసూక్తములు అన్నసూక్తములు మొదలగునవి లేవు)

ఇతి హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

అథ సంకల్పశ్రాద్ధం కదాకర్తవ్యమ్.

'సంక్రాంతౌ గ్రహణేపాతే యుగమన్వంతరాదిషు, భరణ్యాంచాపికుర్వీతశ్రాద్ధంపండైర్వినైవతు,' సంగ్రహే— 'మన్వాదౌచయుగాదౌచగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః, సంక్రాంతిషుచసర్వాసు శ్రాద్ధంపిండైర్వినాభవేత్. పిండహీనంతుయచ్ఛ్రాద్ధం సంకల్పాఖ్యంప్రచక్షతే, తచ్చాపిహి ద్విజఃకుర్యాదిత్యేవంమునయోఽబ్రువన్,' శ్లో. 'ఆవాహనార్ఘ్యౌ పిండాంతం వికిరోచ్ఛిష్టపిండనం, స్వధోచ్యతాగ్నౌకరణం సంకల్పేసప్తవర్జయేత్.'

ఇతి సంకల్పశ్రాద్ధంకదాకర్తవ్యమ్.

అథ మహాలయప్రయోగః.

(ఆచమ్య, పవిత్రంధృత్వా, సంకల్ప్య, కలశపూజాంసూక్తపఠనంచకుర్యాత్,) ఏవం...తిథౌ కన్యాగతే (కన్యాయనే) ఆషాఢ్యాదిపంచమ, అపరపక్షే అస్మత్పితౄణామక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థంసకృన్మహాలయాన్నశ్రాద్ధే, అస్మత్పితృపితామహప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం, మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం, దాయీనాం, గోత్రాణాం, వసు...ణాం, సాపత్నిమాతుర్దాయాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, మాతామహమాతుః పితామహ మాతుఃప్రపితామహీనాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసు...ణాం, మాతామహీ, మాతుఃపితామహీ, మాతుః ప్రపితామహీనాం, దాయీనాం, గోత్రాణాం, వసు...ణాం, ఆత్మపత్న్యాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, సుతస్యశర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, భ్రాతుః, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, పితృవ్యస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, మాతులస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, సపత్నికస్య, దుహితుః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, ఆత్మభగిన్యాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, సభర్తృకాయాః, దౌహిత్రస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, భాగినేయస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, పితృభగిన్యాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, మాతృభగిన్యాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, జామాతుః, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపాయాః, భావుకస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, స్నుషాయాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, శ్వశురస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, సపత్నికస్య, శ్యాలకస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, స్వామినః, గురోః, రిక్థినః, అర్థినః, సఖ్యుః, సర్వేషాం కారుణ్యపితౄణాం, సవ్యం, ధురివిలోచన సంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాంచ, కన్యాగతే...అపరపక్షే సకృన్మహాలయాఖ్యాన్నశ్రాద్ధం,

అన్నేనహ విషాపార్వణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సద్దైవం, అద్య కరిష్యే,) ఇతి సంకల్పవిశేషః సపిండీకరణానుమాసికోనాబ్దికసంవత్సర విమోకప్రతిసాంవత్సరికాఖ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండ పితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని ఇతరాణిసర్వాణి శ్రాద్ధాని బహుపిండయుక్తాని)

ఇతి మహాలయప్రయోగః.

అథ మహాలయశ్రాద్ధే పిండవిధానక్రమశ్లోకాః.

'పిత్రూణాంపశ్చిమేభాగే మాతృపిండం యథాక్రమం, మాతా మహాశ్చతత్పూర్వమాత్మపత్న్యస్తదుత్తరం, సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతాపిత్రోశ్చమధ్యమే, మాతామహమహీమధ్యే మాతులాస్సహ భార్యకాః. దుహిత్రాదితతోన్యేషాం శేషందక్షిణతోవిధిః, పుంపిండం వామతస్త్రీణాం తత్పుత్రం సముపస్థితం, అంగుష్ఠపరిమాణంతు గోత్ర మన్యం నసంస్పృశేత్, నిరాశాఃపితరోయాంతి విపరీతోభవేద్యది'

ఇతి మహాలయశ్రాద్ధే పిండవిధానక్రమశ్లోకాః.

అథ విశేషపిండదానశ్లోకాః.

పితృవంశే మృతాయేచ గతిర్యేషాం నవిద్యతే, తేషాముద్ధరణార్థాయ ఇమంపిండం దదామ్యహం మాతృవంశే మృతాయేచ...దదామ్యహం పితృవంశే మృతాంయాశ్చ గతిర్యాసాం నవిద్యతే, తాసాముద్ధరణార్థాయ ఇమంపిండం దదామ్యహం మాతృవంశే మృతాయాశ్చ ...ఇమంపిండం దదామ్యహం. అజాతదంతాయే కేచిన్నాగ్నిదగ్ధాస్తథాపరే, సింహవ్యాఘ్రహతాయేచ విషశస్త్రహతాశ్చయే, తేషాముద్ధరణా...దదామ్యహం పితృవంశేమృతాయేచ మాతృవంశేతథైవచ, గురుశ్వశురబంధూనాం యేచాన్యేబాంధవామృతాః తేషాం...దదామ్యహం యేమేకులేలుప్తపిండాః పుత్రదారవివర్జితాః, క్రియాలోపగతాయేచ జాత్యంధాః పంగవస్తథా తేషాం...దదామ్యహం విరూపా ఆమగర్భాశ్చయేస్మ జాతాకులేమమ, ధర్మపిండామయాదత్తా అక్షయ్య

ష్ఠతు ఆబ్రహ్మణోయే పితృవంశజాతా మాతు స్తథా వంశభవామదీయాః, వంశద్వయేస్మిన్మమదాసభూతాభృత్యా స్తథై వాశ్రితసేవకాశ్చ తేషాం ... దదామ్యహం మిత్రాణి సఖ్యః పశవశ్చవృక్షాస్పృష్టాశ్చ దృష్టాశ్చకృతోపకారాః, జన్మాంతరే యేమమసంగతాశ్చ తేభ్యస్స్వధాపిండ మహందదామి.'

తీర్థశ్రాద్ధమప్యేవం:—

శ్లో 'అర్ఘ్యమావాహనంచైవ ద్విజాంగుష్ఠనివేదనమ్,
తృప్తిప్రశ్నంచవికిరం తీర్థే పంచవిసర్జయేత్'

ఇతి విశేషపిండదానశ్లోకాః.

ఇతి సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాయాం - తృతీయాధ్యాయః

సంకీర్ణః

చతుర్థాధ్యాయః.

అథ మహాశాంతిసూక్తాని

ఆనోభద్రాఇతి దశర్చస్యసూక్తస్య, గౌతమోరహూగణో విశ్వేదేవాజగతీషష్ఠీ విరాట్స్థానా అంత్యాస్త్రిస్త్రిష్టుభః, స్వస్తిన ఇతిపంచానాం స్వస్త్యాత్రేయో విశ్వేదేవాస్త్రిష్టుప్, అంత్యేద్వేఅను ష్టుభౌ, శంనఇంద్రాగ్నీతి పంచదశర్చస్యసూక్తస్య, వసిష్ఠోవిశ్వేదేవా త్రిష్టుప్, శాంతిసూక్తపారాయణే వినియోగః, * ఆనోభద్రాః క్రతవో యంతు విశ్వతోఽదబ్ధాసో అపరీతాసఉద్భిదః, దేవానోయథాసదమి ద్వృధే అసన్నప్రాయువో రక్షితారోదివేదివే దేవానాంభద్రాసుమతి ఋజూయతాం దేవానాం రాతిరభినోనివర్తతాం, దేవానాం సఖ్యముప సేదిమావయం దేవానఆయుః ప్రతిరంతుజీవసే, తాన్పూర్వయానివిదా హూమహేవయం భగంమిత్రమదితిం దక్షమస్రిధం, అర్యమణం వరు ణం సోమమశ్వినాసరస్వతీనస్సుభగా మయస్కరత్, తన్నోవాతోమ యోభువాతు భేషజంతన్మాతా పృథివీతత్పితాద్యౌః, తద్గ్రావాణస్సో మసుతోమయోభువస్తదశ్వినా శృణుతంధిష్ణ్యాయువం, తమీశానం జగతస్తస్థుషస్పతిం ధియంజిన్వమవసే హూమహేవయం, పూషానో యథావేదసామసద్వృధే రక్షితాపాయురదబ్ధస్స్వస్తయే ౧

స్వస్తినఇంద్రోవృద్ధశ్రవాస్స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః, స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమి స్స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు, పృషదశ్వా మరు

తత్పృశ్నిమాతర శ్శుభంయావానో విదథేషుజగ్మయః, అగ్నిజిహ్వామన
వస్సూరచక్షసో విశ్వేనోదేవా అవసాగమన్నిహ, భద్రంకర్ణేభిశ్శృ
ణుయామదేవా భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః, స్థిరైరంగైస్తుష్టువాం
సస్తనూభిర్వ్యశేమదేవహితం యదాయుః, శతమిన్నుశరదో అంతి
దేవాయత్రానశ్చక్రాజరసంతనూనాం, పుత్రాసోయత్ర పితరోభవంతి
మానోమధ్యా రీరిషతాయుర్గంతోః, అదితిర్ద్యౌరదితిరంతరిక్షమదితిర్మా
తాసపితాసపుత్రః, విశ్వేదేవాఅదితిః పంచజనాఅదితిర్జాత మదితిర్జనిత్వం.
౨. స్వస్తినో మిమీతా మశ్వినాభగ స్స్వస్తిదేవ్య దితిరనర్వణః,
స్వస్తిపూషా అసురోదధాతు నస్స్వస్తిద్యా వాపృథివీ సుచేతునా,
స్వస్తయేవాయు ముపబ్రవామహై సోమంస్వస్తి భువనస్య యస్పతిః,
బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయేస్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతునః,
విశ్వేదేవానో అద్యాస్వస్తయేవైశ్వానరో వసురగ్నిస్స్వస్తయే, దేవా
అవం త్వృభవస్స్వస్తయేస్వస్తినోరుద్రః పాత్వంహసః, స్వస్తిమి
త్రావరుణాస్వస్తిపథ్యే రేవతి, స్వస్తిన ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చస్వస్తినోఅదితే
కృధి, స్వస్తిపంథా మనుచరేమ సూర్యాచంద్రమసావివ, పునర్దదతా
ఘ్నతాజానతా సంగమేమహి. 3 స్వస్త్యయనతార్క్ష్యమరిష్టనేమిం
మహద్భూతం వాయసందేవతానాం, అసురఘ్నమింద్రసఖం సమత్సు
బృహద్యశోనావ మివారుహేమ, అంహోముచమాంగిరసం గయంచ
స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచతార్క్ష్యం, ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యే
స్వస్తిసంబాధేష్వ భయంనో అస్తు శంన ఇంద్రాగ్నీ భవతామవోభిః

శ్శన ఇంద్రావరుణా రాతహవ్యా, శమింద్రాసోమా సువితాయశం యోశ్శంన ఇంద్రాపూషణావాజసాతౌ, శంనోభగశ్శ ముశంసశ్శంనో అస్తు శం నః పురంధి శ్శముసంతురాయః, శం నస్సత్యస్య సుయమస్యశంస శ్శంనో అర్యమా పురుజాతో౽అస్తు, శంనో ధాతాశ ముధర్తానో అస్తు శంన ఉరూచీ భవతు స్వధాభిః, శంరోదసీ బృహతీ శంనో అద్రి శ్శంనో దేవానాం సుహవానిసంతు, శంనో అగ్నిర్జ్యోతి రనీకోఅస్తు శ్శంనో మిత్రావరుణా వశ్వినాశం, శంన సుకృతాం సుకృతానిసంతు శంన ఇషిరో అభివాతువాతః, శంనోద్యావా పృథివీ పూర్వహూతౌశ మంతరిక్షం దృశయేనో అస్తు, శంన ఓషధీ ర్వనినో భవంతు శంనో రజసస్పతిరస్తు జిష్ణుః ౫. శంన ఇంద్రో వసుభి ర్దేవో అస్తు శమాదిత్యే భిర్వరుణ స్సుశంసః, శంనోరుద్రో రుద్రేభి ర్జలాష శ్శంన స్త్వష్టాగ్నాభి రిహాశృణోతు, శంనస్సోమో భవతు బ్రహ్మాశంన శ్శంనో గ్రావాణ శ్శముసంతు యజ్ఞాః, శంనస్స్వరూణా మితయో భవంతు శంనః ప్రస్వా౨ శ్శమ్వస్తువేదిః, శంనసూర్య ఉరుచక్షా ఉదేతుశంన శ్చతస్రః ప్రదిశో భవంతు. శంనః పర్వతా ధ్రువయో భవంతుశంన స్సింధ వశ్శము సంత్వాపః, శంనో అదితి ర్భవతు వ్రతేభి శ్శంనోభవంతు మరుతస్స్వర్కాః, శంనోవిష్ణు శ్శముపూషానో అస్తు శంనో భవిత్రంశమ్వస్తువాయుః, శంనోదేవ స్సవితాత్రాయ మాణశ్శంనో భవంతూషసో విభాతీః, శంనః పర్జన్యో భవతు ప్రజాభ్య శ్శంనః క్షేత్రస్య పతిరస్తు శంభుః ౬. శంనోదేవా విశ్వదేవా భవంతుశం సరస్వతీసహధీ భిరస్తు

శమభిషాచ శ్శము రాత్రిషాచశ్శం నోదివ్యాః పార్థివాశ్శంనో అప్యాః,శంనస్సత్యస్యపతయోభవంతుశంనో అర్వంతశ్శముసంతు గావః, శంనఋభవ స్సుకృత స్సుహస్తా శ్శంనో భవంతు పితరోహవేషు,శంనో అజఏక పాద్దేవో అస్తు శంనోహిర్బుధ్న్యశ్శం సముద్రః, శంనో అపాన్నపా త్పేరురస్తు శంనః పృశ్నిర్భవతు దేవగోపా, ఆదిత్యారుద్రావసవో జుషం తేదం బ్రహ్మక్రియమాణం నవీయః, శృణ్వంతునో దివ్యాః పార్థివాసో గోజాతా ఉతయే యజ్ఞియాసః, యేదేవానాం యజ్ఞియా యజ్ఞయానాం మనోర్యజత్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః, తేనోరా సంతాము రుగాయ మద్యయూయం పాతస్వస్తిభి స్సదానః ౭. భద్రం నో అపివాత యమనః, ఓం శాంతిశ్శాంతి శ్శాంతిః.

ఆశుశ్శిశానో వృషభో నభీమో ఘనాఘనః,క్షోభణశ్చర్షణీనాం, సంక్రందనో నిమిష ఏకవీర శ్శతంసేనా అజయత్సాకమింద్రః, సంక్రందనేనా నిమిషేణ జిష్ణు నాయుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా, తదింద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధోనర ఇషుహ స్తేన వృష్ణా, స ఇషుహస్తైస్స నిషంగిభి ర్వశీ సంస్రష్టాసయుధ ఇంద్రోగణేన, సం సృష్టజిత్సోమపాబాహుశ ర్ధ్యుగ్ర ధన్వా ప్రతితాభిరస్తా, బృహస్పతే పరిదీయా రథేన రక్షోహా మిత్రా ం అపబాధమానః, ప్రభంజం త్సేనాః ప్రమృణో యుధాజయన్నస్మాక మే ధ్యవితా రథానాం, బల విజ్ఞాయస్థ విరః ప్రవీరస్సహస్వాన్వాజీ సహమాన ఉగ్రః, అభివీరో

అభిసత్వా సహోజాజైత్ర మింద్రరథ మాతిష్ఠగోవిత్, గోత్రభిదంగో
విదం వజ్రబాహుం జయంతమజ్మ ప్రమృణంతమోజసా, ఇమం స
జాతా అను వీరయధ్వ మింద్రం సఖాయో అనుసం రభధ్వం ౧ అభి
గోత్రాణి సహసాగాహ మానోదయోవీర శ్శతమన్యు రింద్రః, దుశ్చ్య
వనః పృతనాషాళ యుధ్యో 3 స్మాకంసేనా అవతు ప్రయుత్సు, ఇంద్ర
ఆసాం నేతా బృహస్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞః పురఏతుసోమః, దేవసేనానా
మభి భంజతీనాం జయంతీనాం మరుతోయం త్వగ్రం, ఇంద్రస్యవృష్ణో
వరుణస్య రాజ్ఞ ఆదిత్యానాం మరుతాం శర్ధఉగ్రం, మహామనసాం భువ
నచ్యవానాం ఘోషోదేవానాం జయతాముదస్థాత్, ఉద్ధర్ష యమఘ
వన్నాయుధాన్యుత్సత్వనాం మామకానాంమనాంసి, ఉద్వృత్రహన్వా
జినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జయతాం యంతుఘోషాః, అస్మాక
మింద్రస్స మృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకం యా ఇషవస్తాజయంతు, అస్మాకం
వీరా ఉత్తరేభవంత్వస్మా ౦ ఉదేవా అవతాహవేషు, అమీషాం
చిత్తం ప్రతిలోభయంతి గృహాణాంగాం న్యప్వేప రేహి, అభిప్రేహినిర్ద
హహృత్సు శోకైరంధేనా మిత్రా స్తమసాసచంతాం ప్రేతాజయతా
నరఇంద్రోవ శ్శర్మయచ్ఛతు, ఉగ్రావస్సంతుబాహవో ఽనాధృష్యా
యథాసథ, అసౌయాసేనామరుతః ప రేషామభ్యైతిన ఓజసాస్పర్ధమానా
తాంగూహతతమసా పవ్రతేనయథా మీషామన్యో అన్యంనజానాత్,
అంధాఅమిత్రా భవతాశీర్షాణా అహేయఇవ, తేషాంవో అగ్నిదగ్ధానా
మగ్నిమూళ్హా మింద్రోహంతు వరంవరం. రాజయక్ష్మహరంసూక్తం

ముంచామిత్వాహవిషాజీవనాయక మజ్ఞాతయక్ష్మాదుతరాజయక్ష్మాత్,
గ్రాహిర్జగ్రాహ యదివైతదేనం తస్యాఇంద్రాగ్నీ ప్రముముక్తమేనం
యదిక్షితాయు ర్యదివాపరేతో యదిమృత్యోరంతికం నీతఏవ, తమా
హరామి నిరృతేరుపస్థా దస్పార్షమేనం శతశారదాయ, సహస్రాక్షేణ
శతశారదేన శతాయుషాహవిషాహార్షమేనం, శతంయథేమం శరదోన
యాతీంద్రో విశ్వస్య దురితస్యపారం, శతంజీవశరదో వర్ధమానశ్శతం
హేమంతాంఛ్ఛత మువసంతాన్, శతమింద్రాగ్నీ సవితాబృహస్పతి
శ్శతాయుషాహ విషేమంపునర్దుః, ఆహార్షంత్వావిదంత్వా పునరాగాః
పునర్నవ, సర్వాంగ సర్వంతేచక్షు స్సర్వమాయుశ్చతేవిదం, త్య
మూషువాజినం దేవజూతం సహావానం తరుతారంరథానాం, అరిష్టం
నేమిం పృతనాజమాశుం స్వస్తయేతార్క్ష్య మిహాహువేమ, ఇంద్ర
స్యేవరాతిమాజోహువానాస్స్వస్తయేనావమివారుహేమ,ఉర్వీనపృథ్వీ
బహులేగభీరే మావామేతేమాపరేతౌరిషామ సద్యశ్చిద్యశ్శవసాపం
చకృష్టీస్సూర్యఇవజ్యోతిషాపస్తతాన, సహస్రసాశ్శతసా అస్యరంహి
ర్నస్మావరంతే యువతిర్నశర్యాం, మహిత్రీణామవోస్తుద్యుక్షం మిత్ర
స్యార్యమ్ణః, దురాధర్షంవరుణస్య, నహితేషా మమాచాననాధ్వసువార
ణేషు, ఈశేరిపురఘశంసః, యస్మైపుత్రాసో అదితేః ప్రజీవసేమర్త్యాయ
జ్యోతిర్యచ్ఛంత్యజస్రం, తచ్ఛంయోరావృణీమహే, గాతుంయజ్ఞాయ
గాతుంయజ్ఞపతయే, దైవీస్స్వస్తిరస్తునః, స్వస్తిర్మానుషేభ్యః, ఊర్ధ్వం

జగాతుభేషజం, శంనోఅస్తుద్విపదే, శంచతుష్పదే, ఓం శాంతిశ్శాంతి శ్శాంతిః

ఇతి శాన్తిసూక్తమ్.

అథ మహాసౌరసూక్తాని.

అథసౌర్యాణాం మంత్రాణాం ఋక్సంఖ్యా ఋషిదైవతఛ్ఛందాంసి పునర్వ్యాఖ్యామః, పూర్వాచార్యక్రమేణైతత్సర్వంపురాదిష్టం, శౌనకాదిభిరాచార్యై ర్జపతాంతుప్రత్యక్షార్థమిదానీం తన్మయోచ్యతే ఉదుత్యం జాతవేద సమితిత్రయోదశర్చస్యసూక్తస్యకణ్వపుత్రః ప్రస్కణ్వఋషిః. సూర్యో దేవతానవాద్యాగా యత్రీ ఛందోద్వయం తమసస్పరీతి చతస్రోనుష్టుభః, ఉద్యంసద్యేత్వయం త్రిచోరోగఘ్న ఉపనిషదంత్యార్థర్చో ద్విషన్నాశీ చింత్రందేవానా ముదగాదనీకమితిషళర్చస్య సూ క్తస్య, ఆంగీరసపుత్రః కుత్సఋషిః, సూర్యో దేవతాత్రిష్టుప్ ఛందః మహాసౌరపారాయణే వినియోగః, * ఓం ఉదుత్యంజాతవేద సందేవం వహంతికేతవః, దృశేవిశ్వాయసూర్యం, అపత్యేతాయవోయథా నక్షత్రాయంత్యక్తుభిః, సూరాయవిశ్వచక్షసే, అదృశ్రమస్యకేతవో విరశ్మయోజనా౦ అను,భ్రాజంతో అగ్నయోయథా,తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసిసూర్య, విశ్వమాభాసిరోచనం, ప్రత్యఙ్ దేవానాం విశః ప్రత్యఙ్ఙుదేషిమానుషాణ్,ప్రత్యఙ్విశ్వం స్వర్దృశే, యేనాపావకచక్షసా భురణ్యంతంజనా౦ అను, త్వంవరుణపశ్యసి, విద్యామేషి రజస్పృథ్వహామి మానోఅక్తుభిః, పశ్యంజన్మానిసూర్య, సప్తత్వాహరితో రథేవహంతి దేవసూర్య, శోచిష్కేశం విచక్షణ, అయుక్తసప్తశుంధ్యువస్సూర్యోరథస్యనప్త్యః, తాభిర్యాతి స్వయుక్తుభిః, ఉద్వయంత

మస్సస్పరి జ్యోతిష్పశ్యంతఉత్తరం, దైవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతి
రుత్తమం, ఉద్యన్నద్య మిత్రమహ ఆరోహన్నుత్తరాందివం, హృద్రోగ
గం మమసూర్యహరిమాణంచనాశయ, శుకేషుమేహరిమాణం రోప
ణీకాసుదధ్మసి, అథోహారిద్రవేషుమే హరిమాణంనిదధ్మసి, ఉదగాదయ
మాదిత్యో విశ్వేనసహసాసహ, ద్విషంతంమహ్యం రంధయన్మో అహం
ద్విషతేరధం చిత్రందేవానా ముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణ
స్యాగ్నేః, ఆప్రాద్యావా పృథివీ అంతరిక్షం సూర్యఆత్మాజగత స్తస్థు
షశ్చ, సూర్యోదేవీ ముషసం రోచమానాం మర్యోనయోషామభ్యేతి
పశ్చాత్, యత్రానరో దేవ యంతో యుగాని వితన్వతే ప్రతిభద్రాయ
భద్రం, భద్రాఅశ్వాహరితస్సూర్యస్యచిత్రా ఏతగ్వాఅనుమాద్యాసః,
నమస్యంతో దివ ఆపృష్ఠమస్థుః పరిద్యావాపృథివీయంతిసద్యః, తత్సూర్య
స్యదేవత్వం తన్మహిత్వం మధ్యాకర్తోర్వితతంసంజభార, యదేదయుక్త
హరితస్సధస్థాదాద్రాత్రీవా సస్తనుతేసిమస్మై, తన్మిత్రస్యవరుణస్యాభి
చక్షేసూర్యోరూపం కృణుతేద్యోరుపస్థే, అనంతమన్యద్రుశతస్యపాజః
కృష్ణమన్యద్ధరితస్సంభరంతి, అద్యాదేవా ఉదితాసూర్యస్య నిరంహసః
పిపృతానిరవద్యాత్, తన్నో మిత్రోవరుణో మామహంతా మదితిసిం
ధుః పృథివీఉతద్యౌః, ఇంద్రంమిత్రం వరుణమగ్ని మాహురథో దివ్య
స్ససుపర్ణోగరుత్మాన్, ఏకంసద్విప్రా బహుధావదంత్యగ్నిం యమం
మాతరిశ్వానమాహుః, కృష్ణంనియానం హరయస్సుపర్ణా అపోవసానా
దివముత్పతంతి, తఆవవృత్రంత్సదనాదృతస్యాదిద్ఘృతేనపృథివీ వ్యుద్య

తే, హంసశ్శుచిష ద్వసురంతరిక్ష సద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్, నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జాగోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం, యత్వా సూర్యస్స్వర్భానుస్తమసా విధ్యదాసురః, అక్షేత్రవిద్యథా ముగ్ధో భువనాన్యదీధయుః, యదద్య సూర్య బ్రవో నాగా ఉద్యన్మిత్రాయ వరుణాయ సత్యం వయం దేవత్రాదితే స్యామ తవ ప్రియాసో అర్యమన్ గృణంతః ఉత్సూర్యో బృహదర్చీంష్యశ్రేత్పురు విశ్వా జనిమ మానుషాణాం, సమో దివా దదృశే రోచమానః క్రత్వా కృతస్సుకృతః కర్తృభిర్భూత్, ససూర్య ప్రతిపురో న ఉద్గా ఏభిస్తోమేభిరేతశేభిరేవైః, ప్రణో మిత్రాయ వరుణాయ వోచోనాగసో అర్యమ్ణే అగ్నయే చ, వినస్సహస్రం శురుధో రదంత్వృతావానో వరుణో మిత్రో అగ్నిః, యచ్ఛంతు చంద్రా ఉపమం నో అర్కమానః కామం పూపురంతు స్తవానాః, ఉద్వేతి సుభగో విశ్వచక్షా స్సాధారణస్సూర్యో మానుషాణాం, చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్య దేవశ్చర్మేవ యస్సమవివ్యక్తమాంసి ఉద్వేతి ప్రసవీతా జనానాం మహాన్కేతురర్ణవస్సూర్యస్య, సమానంచక్రం పర్యావివృత్సం న్యదేతశో వహతి ధూర్షుయుక్తః విభ్రాజమాన ఉషసాముపస్థాద్రేభైరుదేత్యనుమద్యమానః, ఏష మే దేవస్సవితా చచ్ఛందయస్సమానం న ప్రమినాతి ధామ, దివో రుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతి దూరే అర్థస్తరణిర్భ్రాజమానః, నూనం జనాస్సూర్యేణ ప్రసూతా అయన్నర్థాని కృణవన్నపాంసి, యత్రా చక్రురమృతా గాతుమస్మై శ్యేనో న దీయం నన్వేతి పాథః, ఉదుత్య దర్శతం వపుర్దివ ఏతి ప్రతిహ్వరే, యదీమాశుర్వహతి దేవ ఏతశో విశ్వ

స్మైచక్షసేఅరం, శీర్ష్ణశ్శీర్ష్ణోజగత స్తస్థుషస్పతింసమయా విశ్వమారజః,
సప్తస్వసారస్సువితాయ సూర్యంవహంతి హరితోరథే, తచ్చక్షుర్దేవ
హితం శుక్రముచ్చరత్,పశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరదశ్శతం,బణ్మహా
౦అసిసూర్య బళాదిత్యమహా౦అసి, మహాస్తేసతోమహిమా పనస్య తే
ద్ధాదేవ మహా౦అసి, బట్సూర్యశ్రవసా మహా౦అసి, సత్రాదేవమ
హా౦అసి. మహ్నా దేవానామసుర్యః పురోహితోవిభుర్జ్యోతిరదాభ్యః న
మోమిత్రస్యవరుణస్యచక్షసేమహోదేవాయ తదృతంసపర్యత,దూరేదృ
శేదేవ జాతాయకేతవేదివస్పుత్రాయ సూర్యాయశంసత,సామాసత్యో
క్తిఃపరిపాతువిశ్వతో ద్యావాచయత్రతతనన్నహానిచ,విశ్వమన్యంనివిశతే
యదేజతివిశ్వాహాపో విశ్వాహోదేతిసూర్యః,న తేఅదేవఃప్రదివోనివాస
తేయదేతశేభిఃపతరైరథర్యసి,ప్రాచీనమన్యదనువర్తతేరజఉదన్యేనజ్యో
తిషాయాసిసూర్య,యేనసూర్యజ్యోతిషా బాధసేతమోజగచ్చ విశ్వము
దియర్షి భానునా తేనాస్మద్విశ్వామని రామనాహుతిమపామీవామపదు
ష్వప్న్యంసువ, విశ్వస్యహిప్రేషితో రక్షసి వ్రతమహేళయన్నుచ్చరసి
స్వధాఅను, యదద్యత్వాసూర్యోప బ్రవామహైతన్నో దేవా అను
మంసీరతక్రతుం తన్నో ద్యావా పృథివీతన్నఆపఇంద్రశృణ్వంతు మరు
తోహవంవచః, మాశూనేభూమసూర్యస్య సందృశిభద్రంజీవంతో జర
ణామశీమహి, విశ్వాహాత్వాసుమన సస్సుచక్షసఃప్రజావంతో అనమీ
వాఅనాగసః, ఉద్యంతంత్వామిత్ర మహోదివేదివేజ్యోగ్జీవాః ప్రతిప
శ్యేమసూర్య, మహిజ్యోతిర్బిభ్రతంత్వా విచక్షణభాస్వంతం చక్షుషే

చక్షుష్పేమయః, ఆరోహంతంబృహతః పాజసస్పరివయంజీవాః ప్రతిపశ్యే
మసూర్య,యస్య తేవిశ్వాభువనానికేతునా ప్రచేరతేనిచవిశంతే అక్తుభిః,
అనాస్తేనహరికేశ సూర్యాహ్నాహ్నానోవస్య సావస్యసోదిహి, శంనో
భవచక్షసాశంనో అహ్నాశంభానునా శంహిమాశంఘృణేన, యథా
శమధ్వన్ఛమసద్దురోణే తత్సూర్యద్రవిణంధేహిచిత్రం, అస్మాకందేవా
ఉభయాయజన్మనే శర్మయచ్ఛతద్విపదే చతుష్పదే, అదత్పిబదూర్జయ
మాన మాశితంతదస్మేశంయో రరపోదధాతన, యద్వోదేవాశ్చకృ
మజిహ్వయా గురుమనసోవా ప్రయుతీదేవహేళనం, అరావాయోనో
అభిదుచ్ఛునాయతేతస్మిన్తదేనోవసవోనిధేతన. సూర్యోనోదివస్పాతు
వాతో అంతరిక్షాత్, అగ్నిర్నఃపార్థివేభ్యః, జోషాసవితర్యస్యతేహర
శ్శతంసవాంఅర్హతి, పాహినోదిద్యుతః పతంత్యాః, చక్షుర్నో దేవస్స
వితా చక్షుర్న ఉతపర్వతః, చక్షుర్ధాతాదధాతునః, చక్షుర్నో ధేహిచ
క్షుషే చక్షుర్విఖ్యైతనూభ్యః, సంచేదంవిచపశ్యేమ, సుసందృశం
త్వావయం, ప్రతిపశ్యేమసూర్య, విపశ్యేమనృచక్షసః విభ్రాడ్బృహ
త్పిబతుసోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతావవిహ్రుతం, వాతజూతో
యోఅభిరక్షతిత్మనాప్రజాః పుపోషపురుధావిరాజతి,విభ్రాడ్బృహత్సు
భృతంవాజసాతమం ధర్మందివోధరుణే సత్యమర్పితం,అమిత్రహావృత్ర
హాదస్యుహంతమంజ్యోతిర్జజ్ఞేఅసురహాసపత్నహా,ఇదంశ్రేష్ఠంజ్యోతిషాం
జ్యోతిరుత్తమం విశ్వజిద్ధనజిదుచ్యతేబృహత్, విశ్వభ్రాడ్భ్రాజోమహి
సూర్యోదృశఉరుపప్రథేసహఓజో అచ్యుతం,విభ్రాజంజ్యోతిషాస్వ౧ర

గచ్ఛోరోచనందివః, యేనేమావిశ్వాభువనాన్యాభృతావిశ్వకర్మణావిశ్వ దేవ్యావతా, ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసదన్మాతరంపురః,పితరంచప్రి యంత్సువః,అంతశ్చరతిరోచనాస్యప్రాణాదపానతీ, వ్యఖ్యన్మహిషోదివం, త్రింశద్ధామవిరాజతివాక్పతంగాయధీయతే,ప్రతివస్తోరహద్యుభిః,ఋతం చసత్యంచాభీద్ధా త్తపసోధ్యజాయత, తతోరాత్ర్యజాయత తతస్సము ద్రోఅర్ణవః, సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత, అహోరా త్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతోవశీ, సూర్యాచంద్రమసౌధా తాయ థాపూర్వ మకల్పయత్, దివంచపృథివీం చాంతరిక్షమథోస్వః— షష్ఠ్యృచోర్ధర్చశ ఏతాసాం సౌర్యాణాం సూర్యఏవదేవతా అంత్యమేకే సూక్తమాత్మన స్తవమన్యంతే యఋషిసోహ మితిధ్యాతవ్యం, య ఏతేన సౌర్యేణసూక్తేన సూర్యమహరహ రుపతిష్ఠంతే ధనధాన్య బహురత్న నిర్వ్యాధివంత ఆయుష్యవంత ఆరోగ్యవంతో రైవంతో బలవంతో బహుపుత్రవంత శ్రీకామశ్శాంతి కామః పుష్టికామ స్తుష్టి కామోమేధాకామః ప్రజ్ఞాకామ ఆయుష్యకామ ఆరోగ్యకామ అన్నా ద్యకామఏవంభాస్కరస్యారాధనంకుర్యాత్, సదాగృహీ పాపక్షయా ర్థీ వ్యాధినాశనార్థీ జీవితార్థీ పుత్రార్థీమోక్షార్థీ చకుర్వీత, శ్రీసూర్యస్యై వసాయుజ్యంసరూపతాం సలోకతా మశ్ను తేనమశ్శౌనకాయ నమ శ్శౌనకాయ, నమః పరమఋషిభ్య ఓం నమః పరమఋషిభ్యః.—

తరత్సమందీధావతి ధారాసుతస్యాంధసః, తరత్సమందీధావతి, ఉస్రా వేదవసూనాం మర్తస్యదేవ్యవసః, తరత్సమందీధావతి, ధ్వస్రయోః పురుషంత్యో రాసహస్రాణి దద్మహే, తరత్సమందీధావతి, అయ యోస్త్రింశతంతనా సహస్రాణిచదద్మహే, తరత్సమందీధావతి.

సత్యేనో త్తభితాభూమి స్సూర్యేణో త్తభితాద్యౌః, ఋతేనాది
త్యా స్తిష్ఠంతి దివిసోమో అధిశ్రితః, సోమేనాదిత్యాబలిన స్సోమేన
పృథివీమహీ, అథో నక్షత్రాణా మేషాముపస్థే సోమఆహితః, సోమం
మన్యతే పపివాన్యత్సం పిషంత్యోషధిం, సోమంయం బ్రహ్మాణో విదు
ర్నతస్యా శ్నాతికశ్చన, ఆచ్ఛద్విధానై ర్గుపితో బార్హతై స్సోమ
రక్షితః, గ్రావ్ణా మిచ్ఛృణ్వ న్తిష్ఠసి నతే అశ్నాతి పార్థివః, యత్వా
దేవ ప్రపిబంతి తత ఆప్యాయసే పునః, వాయుస్సోమస్య రక్షితా
సమానాం మాసఆకృతిః. ౧. రైభ్యాసీదనుదేయీ నారాశంసీన్యో
చనీ, సూర్యాయాభద్ర మిద్వాసో గాథయేతి పరిష్కృతం, చిత్తిరా
ఉపబర్హణం చక్షురా అభ్యంజనం, ద్యౌర్భూమిః కోశ ఆసీద్యదయా
త్సూర్యాపతిం, స్తోమాఆస న్ప్రతిధయః కురీరం ఛంద ఓపశః, సూ
ర్యాయా అశ్వినా వరాగ్నిరాసీ త్పురోగవః, సోమోవధూయుర భవ
దశ్వినా స్తా ముభావరా, సూర్యాం యత్పత్యేశం సంతీం మనసా
సవితా దదాత్, మనోఅస్యా అన ఆసీద్ద్యౌరాసీ దుతచ్ఛదిః, శుక్రా
వనడ్వాహా వాస్తాం యదయాత్సూర్యా గృహం ౨ ఋక్సామా
భ్యా మభిహితౌగావౌ తే సామనావితః, శ్రోత్రంతే చక్రే ఆస్తాందివి
పంథా శ్చరాచరః, శుచీతే చక్రే యాత్యావ్యానో అక్ష ఆహతః,
అనో మనస్మయం సూర్యారోహ త్ప్రయతీపతిం, సూర్యాయావహతుః
ప్రాగా త్సవితా యమవా సృజత్, అఘాసుహన్యంతే గావోర్జున్యోః
పర్యుహ్యతే, యదశ్వినా పృచ్ఛమానావ యాతంత్రి చక్రేణ వహతుం

సూర్యాయాః, విశ్వేదేవా అనుత ద్వామజాన స్పుత్రః పితరా వవృణీతపూషా, యదయాంతం శుభస్పతీ పరేయం సూర్యాముప కైకంచక్రంవా మాసీత్క్వదేష్ట్రా యతస్థథుః, 3 ద్వేతేచక్రేసూర్యే బ్రహ్మాణ ఋతుథావిదుః, అథైకంచక్రం యద్గుహా తదద్ధాతయ ఇద్విదుః, సూర్యాయై దేవేభ్యో మిత్రాయ వరుణాయచ, యేభూతస్య ప్రచేతస ఇదం తేభ్యోకరం నమః, పూర్వాపరంచరతోమాయయైతౌ శిశూక్రీళంతౌ పరియాతో అధ్వరం, విశ్వాన్యన్యోభువనాభి చష్టఋతూ ౧రన్యోవిద ధజ్జాయతేపునః, నవోనవో భవతిజాయమానో హ్నాంకేతురుషసామేత్యగ్రం, భాగందేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ప్ర చంద్రమా స్తిర తేదీర్ఘమాయుః, సుకింశుకం శల్మలిం విశ్వరూపం హిరణ్యవర్ణం సువృతం సుచక్రం, ఆరోహసూర్యే అమృతస్యలోకం స్యోనంపత్యే వహాతుంకృణుష్వ ౮ ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యే౧షా విశ్వావసుం నమసాగీర్భిరీళే,అన్యామిచ్ఛపితృషదం వ్యక్తాం సతేభాగోజనుషాతస్య విద్ధి, ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేళామహేత్వా, అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్య౧ సంజాయాంపత్యాసృజ, అనృక్షరా ఋజనస్సంతు పంథా యేభిస్సఖాయోయంతి నోవరేయం, సమర్యమాసంభగోనోనినీయాత్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తుదేవాః,ప్రత్వాముంచామి వరుణస్యపాశాద్యేనత్వా బధ్నాత్సవితాసుశేవః, ఋతస్యయోనౌ సుకృతస్యలోకేరిష్టాంత్వాసహ పత్యాదధామి, ప్రేతోముంచామినాముత స్సుబద్ధామముతస్కరం, యథేయమింద్రమీఢ్వస్సుపుత్రాసుభగాసతి. ౫ పూషా

త్వేతో న యతుహస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవహతాం రథేన, గృహాన్ గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాసో వశినీ త్వం విదథమావదాసి, ఇహ ప్రియం ప్రజయా తే సమృధ్యతామస్మిన్గృహే గార్హపత్యాయ జాగృహి, ఏనా పత్యా తన్వం ౨ సంసృజస్వాధా జివ్రీ విదథమావదాథః, నీలలోహితం భవతి కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే, ఏధంతే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే, పరాదేహి శాముల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజా వసు, కృత్యైషా పద్వతీ భూత్వ్యా జాయా విశతే పతిం, అశ్రీరా తనూర్భవతి రుశతీ పాపయాముయా, పతిర్యద్వధ్వో ౩ వాససా స్వమంగమభిధిత్సతే ౬ యే వధ్వశ్చంద్రం వహతుం యక్ష్మా యంతి జనాదను పునస్తాన్యజ్ఞియా దేవా నయంతు యత ఆగతాః, మా విదన్పరిపంథినో య ఆసీదంతి దంపతీ, సుగేభిర్దుర్గమతీతామప ద్రాంత్వరాతయః, సుమంగలీరియం వధూరిమాం సమేత పశ్యత, సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వా యాథాస్తం విపరేతన, తృష్టమేతత్కటుకమేతదపాష్ఠవద్విషవన్నైతదత్తవే, సూర్యాం యో బ్రహ్మా విద్యాత్స ఇద్వాధూయమర్హతి, ఆశసనం విశసనమథో అధివికర్తనం, సూర్యాయాః పశ్య రూపాణి తాని బ్రహ్మా తు శుంధతి ౭. గృభ్ణామి తే సౌభగత్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాసః, భగో అర్యమా సవితా పురంధిర్మహ్యం త్వాదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః, తాం పూషంచ్ఛివతమామేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపంతి, యా న ఊరూ ఉశతీ విశ్రయాతే యస్యాముశంతః ప్రహరామ శేఫం, తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్త్సూర్యాం వహతునా సహ, పునః పతిభ్యో జాయాం దా అగ్నే

ప్రజయాసహ, పునఃపత్నీమగ్నిరదా దాయుషాసహవర్చసా, దీర్ఘాయు
రస్యాయః పతిర్జీవాతిశరదశ్శతం సోమః ప్రథమోవివిదే గంధర్వోవివిద
ఉత్తరః,తృతీయోఅగ్నిష్టేపతి స్తురీయ స్తేమనుష్యజాః. ౮. సోమోద
దద్గంధర్వాయ గంధర్వోదదదగ్నయే, రయించపుత్రాంశ్చాదా దగ్ని
ర్మహ్యమథోఇమాం,ఇహైవ స్తంమావియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్ను
తం, క్రీళంతౌ పుత్రైర్న ప్తృభిర్మోదమానౌస్వేగృహే, ఆనఃప్రజాంజన
యతు ప్రజాపతిరాజరసాయ సమనక్త్వర్యమా, అదుర్మంగలీఃపతిలోక
మావిశశంనోభవ ద్విపదేశంచతుష్పదే, అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి
శివా పశుభ్యస్సుమనాసువర్చాః, వీరసూర్దేవ కామాస్యోనాశంనోభవ
ద్విపదేశంచతుష్పదే, ఇమాంత్వమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాంసుభగాం
కృణు, దశాస్యాంపుత్రానాధేహి పతిమేకాదశంకృధి, సమ్రాజ్ఞీశ్వశురే
భవసమ్రాజ్ఞీశశ్వ్రాంభవ, ననాందరిసమ్రాజ్ఞీభవ సమ్రాజ్ఞీఅధి దేవృషు
సమంజంతువిశ్వేదేవా స్సమాపోహృదయానినౌ,సంమాతరిశ్వాసంధా
తాసముదేష్ట్రీదధాతునౌ ౯ పరిశిష్టం. ఆవిధవాభవవర్షాణిశతంసాగ్రం
తుసువ్రతా, తేజస్వీచయశస్వీభిధర్మపత్నీపతివ్రతా, జనయద్బహుపు
త్రాణిమాచ దుఃఖంలభేత్క్వచిత్, భర్తాతేసోమపానిత్యం భవేద్ధర్మప
రాయణః, అష్టపుత్రాభవత్వంచ సుభగాచపతివ్రతా, భర్తుశ్చైవపితు
ర్భ్రాతుర్హృదయానందినీసదా, ఇంద్రస్యతుయథేంద్రాణీశ్రీధరస్యయ
థాశ్రియా,శంకరస్యయథాగౌరీ * తద్భర్తురపిభర్తరి, అత్రేర్యథాను

* 'తద్వత్త్వమపిభర్తరి' పాఠాంతరమ్.

సూర్యా స్యాద్వసిష్ఠస్యాప్యరుంధతీ, కౌశికస్యయథాసతీ తథాత్వ
మపిభర్తరి ధ్రువైధిపోష్యామయి మహ్యంత్వాదాద్బృహస్పతిః, మ
యాపత్యా ప్రజావతీ సంజీవశరదశ్శతం —

ఇతి మహాసౌరసూక్తాని.

అథ కనిక్రదత్సూక్తమ్.

కనిక్రదజ్జనుషం ప్రబ్రువాణ ఇయర్తివాచమరితేవనావం, సుమం
గలశ్చశకునేభవాసి మాత్వాకాచిదభిభావిశ్వ్యావిదత్, మాత్వా
శ్యేన ఉద్వధీన్మాసుపర్ణోమాత్వావిదదిషు మాన్వీరో అస్తా, పిత్ర్యా
మనుప్రదిశం కనిక్రదత్సుమంగలో భద్రవా దీవదేహ, అపక్రందదక్షి
ణతోగృహాణాం సుమంగలో భద్రవాదీశకుంతే, మానస్తేన ఈశత
మాఘశంసో బృహద్వదే మవిదదేసువీరాః ౧ ప్రదక్షిణిదభిగృ
ణంతి కారవోవయోవదంత ఋతుథాశకుంతయః, ఉభేవాచౌవదతి
సామగాఇవ గాయత్రంచ త్రైష్టుభం చానురాజతి, ఉద్గాతేవ శకునే
సామగాయసి బ్రహ్మపుత్రఇవ సవనేషుశంససి, వృషేవవాజీశిశుమతీర
పీత్యా సర్వతోనశ్శకునే భద్రమావద, విశ్వతోనశ్శకునే పుణ్యమా
వద, ఆవదంస్త్వం శకునేభద్రమావద తూష్ణీమాసీనస్సుమతించికిద్ధినః
యదుత్పతన్వదసి కర్కరిర్యథా బృహద్వదేమవిదథేసువీరాః ౨—
భద్రంవదదక్షిణతో భద్రముత్తరతోవద, భద్రంపురస్తాన్నోవద భద్రం
పశ్చాత్కపింజల, భద్రంవదపుత్రైర్భద్రం వదగృహేషుచ, భద్రమస్మా

కంనోవదభద్రంనో అభయంకృధి, భద్రమధస్తాన్నోవద భద్రముపరిష్టాన్నోవద, భద్రంభద్రంనఆవద భద్రంనస్సర్వతోవద, అసపత్నఃపురస్తాన్నశ్శివందక్షిణతస్కృధి, అభయంసతతంపశ్చాద్భద్రముత్తరతోగృహే, యావనానిమహీయసి జిగ్యుషామివదుందుభిః, శకుంతకప్రదక్షిణంశతపత్రాభినోవద, ఆవదంస్త్వంశకునే...సువీరాః — దేవీం వాచమజనయంత...తైతు

ఇతి కనిక్రదత్సూక్తమ్.

అథ నిత్యస్నానవిధిః.

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య...తిథౌ మమేహజన్మనిజన్మాంతరేషు బాల్యయౌవనకౌమారవార్ధకేషు రహసిప్రకాశేచ మనోవాక్కాయకర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ సంభావితానాం పాపానాంనివృత్త్యర్థంశ్రీవాసుదేవప్రీత్యర్థం ప్రాతస్స్నానంకరిష్యే, హిరణ్యశృంగంవరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమే దేహియాచతః, యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చప్రతిగ్రహః యన్మేమనసావాచా కర్మణావాదుష్కృతం కృతం, తంనఇంద్రోవరుణో బృహస్పతిస్సవితాచ పునంతుపునఃపునః అవతేహేళోవరుణ ఇతిద్వయోరాజీగర్తిః శునశ్శేఫోవరుణ స్త్రిష్టుప్, వరుణప్రార్థనే వినియోగః, అవతేహేళోవరుణ నమోభిరవయజ్ఞేభిరీమహేహవిర్భిః, క్షయన్నస్మభ్యమసుర ప్రచేతారాజన్నేనాంసి శిశ్రథఃకృతాని, ఉదుత్తమంవరుణ పాశమస్మదవాధమం విమధ్యమంశ్రథాయ, అథావయమాదిత్యవ్రతేతవా నాగసోఅదితయేస్యామ, ఇమమ్మేగంగ ఇతిద్వయోస్సింధుక్షిత్ప్రియమేధోనద్యోజగతీ, తీర్థావలోకనేవినియోగః, ఇమంమే

గంగేయమునే సరస్వతిశుతుద్రిస్తోమం సచతాపరుష్ణ్యా, అసిక్న్యామ
రుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయేశృణుహ్యాసుషోమయా, సితాసితేసరితో
యత్రసంగథేతత్రాప్లుతా ప్రోదివముత్పతంతి, యేవైతన్వాంవిసృజంతి
ధీరాస్తేజనాసో అమృతత్వంభజంతే శ్లో. త్వంరాజాసర్వతీర్థానాం త్వ
మేవజగతఃపితా, యాచితందేహిమేతీర్థం సర్వపాపాపముక్తయే, ఇతివ
రుణాయార్ఘ్యందత్వా, అతితీక్ష్ణమహాకాయ కల్పాంతదహనోపమ, భైర
వాయనమస్తుభ్య మనుజ్ఞాందాతు మర్హసి, ఇతి భైరవంప్రార్థ్య, సమస్త
జగదాధార శంఖచక్రగదాధర, దేహిదేహిమమానుజ్ఞాం యుష్మత్తీర్థ
నిషేవణే, ఇతిహృషీకేశం సంప్రార్థ్యనాభిమాత్రజలే స్థిత్వా, యోసౌ
సర్వగతోవిష్ణు శ్చిత్స్వరూపీనిరంజనః,సఏవద్రవరూపేణ గంగాంభోనా
త్రసంశయః, నందినీనలినీసీతా మాలినీచమహాపగా, విష్ణుపాదాబ్జసం
భూతా గంగాత్రిపథగామినీ, భాగీరథీభోగవతీ జాహ్నవీత్రిదశేశ్వరీ,
ద్వాదశైతానినామాని యత్రయత్రజలాశయే, స్నానకాలేపఠేన్నిత్యం
మహాపాతకనాశనం. ఇతిధ్యాత్వా త్రివారమున్మజ్య,ఆదిత్యమవలోక్య
ఏహిసూర్యసహస్రాంశో తేజోరాశే జగత్పతే, అనుకంపయమాంభక్తం
గృహాణార్ఘ్యంనమోస్తుతే ఇత్యర్ఘ్యందత్వాసమ్యక్ స్నాత్వా, ఋతం
చసత్యంచేతసూక్తం ఆపోహిష్ఠేతి తరత్సమందీధావతీతి సూక్తైర్మార్జనం
కారయేత్, ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య, స్నానాంగతర్పణంకరిష్యే, హస్త
యుగ్మేన, బ్రహ్మాదయోయేదేవాస్తాన్ దేవాంస్తర్పయామి, భూర్దే
వాంస్తృ, భువర్దేవాంస్త, స్వర్దేవాంస్త, భూర్భువస్స్వర్దేవాంస్తృ, నివీతి
భూత్వా, కృష్ణద్వైపాయనాదయోయేఋషయః తానృషీంస్తర్ప
యామి, భూఋషీంస్త, భువఋషీంస్త, స్వరృషీంస్త, భూర్భువస్స్వరృ
షీంస్తృ, ప్రాచీనావీతీ సోమః పితృమాన్యమోంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్ని
కవ్యవాహనాదయోయేపితరఃతాన్ పితౄంస్తర్పయామి, భూః పితృ
మాంస్త, భువః పితృమాంస్తృ, స్వః పితృమాంస్త, భూర్భువస్స్వః పితృ

మాం స్తర్పయామి దేవఋషిపితౄణాం క్రమేణసకృద్ద్విః త్రిఃవారం తర్పణం. అగ్నిదగ్ధాశ్చయేజీవా యేప్యదగ్ధాఃకులేమమ, భూమౌదత్తేన తోయేన తృప్తాయాంతు పరాంగతిం ఇతి జలాంజలింతటేవిసృజేత్. యేకేచాస్మత్కులేజాతా అపుత్రాగోత్రిణోమృతాః, తేగృహ్ణంతుమయాదత్తం వస్త్రనిష్పీడనోదకం యన్మయాదూషితంతోయం శారీరమలసంయుతం, తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణంతర్పయామ్యహం ఇతి వస్త్రంనిష్పీడయేత్.

ఇతి నిత్యస్నానవిధిః.

అథ బస్మస్నానమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ మమేహజన్మని...సంభావితానాం పాపానాం నివృత్త్యర్థం భస్మస్నానంకరిష్యే, ఆపోహిష్ఠేతి స్నాత్వాచమ్య, భస్మాదాయ, ఓం ఈశానస్సర్వవిద్యానా మీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణోధిపతిర్బ్రహ్మాశివోమే అస్తుసదాశివోమ్. ఇతిశిరసి, ఓం తత్పురుషాయవిద్మహే మహాదేవాయధీమహి, తన్నోరుద్రః ప్రచోదయాత్ ముఖే అఘోరేభ్యోథఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః,సర్వేభ్యస్సర్వశర్వేభ్యోనమస్తే అస్తురుద్రరూపేభ్యః హృదయే.ఓంవామదేవాయనమోజ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయనమోరుద్రాయనమః కాలాయ నమః కలవికరణాయనమోబలవికరణాయ నమోబలాయ నమోబలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూతదమనాయ నమోమనోన్మనాయనమః, గుహ్యే సద్యోజాతంప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవైనమోనమః, భవే భవేనాతిభవేభవస్వమాం భవోద్భవాయనమః పాదయోః అగ్నిరితి భస్మ, వాయురితిభస్మ, జలమితిభస్మ, స్థలమితిభస్మ, వ్యోమేతిభస్మ, స్వ

ర్వంహవామఇదంభస్మ మానస్తోకేతనయేమాన ఆయామానోగోషు మానో అశ్వేషురీరిషః, వీరాన్మానోరుద్రభామితో వధీర్హవిష్మంత స్సదమిత్వాహవామహే సర్వాంగేవిలిప్యస్నాయాత్.

ఇతి భస్మస్నానమ్.

అథ గోమయస్నానమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ మమేహజన్మని జన్మాంతరేషు...నివృత్త్యర్థం గోమయస్నానంకరిష్యే, ఓం గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం, ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం ఇతి గోమయమాదాయ శ్లో అగ్రమగ్రం చరంతీనామోషధీనాంవనే వనే, తాసామృషభపత్నీనాం పవిత్రంకాయశోధనం, తన్మేరోగాంశ్చ శోకాంశ్చ నుదగోమయసర్వదా, ఇతి శిరః ప్రభృత్యంగాని విలిప్యస్నాత్వాచామేత్.

ఇతి గోమయస్నానమ్.

అథ మృత్తికాస్నానమ్.

అథాతోమృత్తికాస్నానవిధింవ్యాఖ్యాస్యామః నదీనాం తటేషు శుచిప్రదేశే మృత్తికాముద్ధరేత్, బళిద్ధాపర్వతా నామిత్యభిమంత్ర్య,బళిద్ధాపర్వతానాం ఖిద్రంబిభర్షిపృథివీ,ప్రియాభూమిం ప్రవత్వతి మహ్నాజినోషి మహిని. మావోరిష దితిఖనిత్వా, మావోరిష త్ఖనితా యస్మైచాహంఖనామివః, ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకం సర్వమస్త్వనాతురం స్యోనాపృథివీతిచాదాయ. స్యోనాపృథివీ...సప్రథాః, ఆయనేతే ఇతి దూర్వాంగృహిత్వా, ఆయనేతేపరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః,హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే. గాయత్ర్యాభ్యుక్ష్య

తత్సవితు...యాత్ భూమానిక్షిప్య స్నానంకుర్యాత్. పశ్చాదాచ
మనీయం కృత్వా, శుచీవోహవ్యా మరుత...తవజ్యోతింష్యర్చయః.
ఏతోన్విన్ద్రంవామశుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా,శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాంసంశు
ద్ధఆశీర్వాన్మమత్తు, ఇంద్రశ్శుద్ధోనఆగహి శుద్ధశ్శుద్ధాభిరూతిభిః,శుద్ధోర
యింనిధారయ శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః, ఇంద్రశ్శుద్ధోహినోరయిం శుద్ధో
రత్నానిదాశుషే, శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నసే శుద్ధోవాజంసిషాససి ఆపో
అస్మాన్మాతరః...పూతయేమే. ఇతి కుశోదకేనాభిషిచ్య, త్రాతారమిం
ద్రం, యమాయసోమం, తత్వాయామి, వయంసోమః,ఇతిచతుర్భి_స్త
_త్తద్దిశోభాగేనదూర్వాంమృ_త్తికాంవిసృజ్య, త్రాతారమింద్రమవితార
మింద్రగ్ంహవేహవే సుహవంశూరమింద్రం, హ్వయామిశక్రంపురుహూ
తమింద్రం స్వస్తినోమఘవాధాత్విన్ద్రః పూర్వతఃక్షిపేత్. యమాయ
సోమంసునుత యమాయజుహుతాహవిః, యమంహయజ్ఞో గచ్ఛత్య
గ్నిదూతో అరంకృతః, ఇతి దక్షిణతః, తత్వాయామి బ్రహ్మణావంద
మాన స్తదాశాస్తేయజమానోహవిర్భిః, అహేళమానోవరుణేహబో
ధ్యురుశంసమాన ఆయుఃప్రమోషీః, ఇతిపశ్చిమతః వయంసోమవ్రతే
తవ మన స్తనూషుబిభ్రతః ప్రజావంతస్సచేమహి ఇత్యు_త్తరతః, తతూ్స
ర్యంరోదసీ ఉభేదోషావస్తోరుపబ్రువే, భోజేష్వస్మాం అభ్యుచ్చరాసదా.
ఇత్యూర్ధ్వభాగే అధఃపశ్యస్వమోపరి సంతరాంపాదకౌహర, మాతేక
శప్లకౌదృశన్ స్త్రీహిబ్రహ్మాబభూవిథ. ఇత్యధః గంధద్వారామిత్యవ
లోడ్య, గంధ...శ్రియం. ఉదుత్యం జాతవేదసం...సూర్యం, ఆదిత్యం
దర్శయిత్వా. సహస్రశీర్షాపు...గులం,ఇతి శిరస్యుద్వ_ర్తనం కుర్యాత్,
అక్షీభ్యాంతేనాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాంచుబుకాదధి, యక్ష్మంశీర్షణ్యం

మస్తిష్కాజ్జిహ్వాయా వివృహామి తే, ఇతిముఖే, గ్రీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః
కీకసాభ్యో అనూక్యాత్, యక్ష్మందోషణ్యమంసాభ్యాంబాహుభ్యాం
వివృహామి తే. కంఠే ఆంత్రేభ్యస్తే గుదాభ్యో వనిష్ఠోర్హృదయాదధి,
యక్ష్మంమతస్నాభ్యాం యక్నః ప్లాశిభ్యో వివృహామి తే ఇతిహృదయే,
నాభానాభింనఆదదే చతుశ్శృత్వార్యసచా, కవేరపత్యమాదుహే, ఇతి
నాభౌ త్వమింద్రసజోషసమర్కం బిభర్షి బాహ్వోః, వజ్రింశిశానఓజసా
ఇతిబాహ్వోః సోమానంస్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పతే, కక్షీవంతం
యఔశిజః కక్ష్యోః యఃకుక్షిస్సోమపాతమస్సముద్రఇవపిన్వతే, ఉర్వీ
రాపోనకాకుదః కుక్షౌ బహ్వీనాంపితాబహురస్యపుత్రశ్చిశ్చాకృ
ణోతి సమనావగత్య, ఇషుధిస్సక్తాః పృతనాశ్చ సర్వాః పృష్ఠేనినద్ధోజ
యతి ప్రసూతః పృష్ఠే. ఊరుభ్యాం తే అష్ఠీవద్భ్యాం పార్ష్ణిభ్యాం ప్రపదా
భ్యాం, యక్ష్మంశ్రోణిభ్యాంభాసదాద్భంసనో వివృహామి తే ఊర్వోః,
మోహనాద్వనంకరణాల్లోమభ్యస్తే నఖేభ్యః, యక్ష్మసర్వస్మాదాత్మనస్త
మిదంవివృహామి తే జాన్వోః, యస్యవిశ్వానిహస్తయోః పంచక్షితీనాం
వసు, స్పాశయస్వయో అస్మద్ధ్రుగ్దివ్యేవాశనిర్జహి హస్తయోః ఏతా
వానస్యమహిమా... దివి పాదయోః. అంగాదంగాల్లోమ్నోలోమ్నో
జాతంపర్వణిపర్వణి, యక్ష్మంసర్వస్మాదాత్మనస్తమిదంవివృహామి తే. ఇతిస
ర్వాంగేషూద్వర్తనంకుర్యాత్. అశ్వక్రాంతే రథక్రాంతే విష్ణుక్రాంతే
వసుంధరే, శిరసాధారయిష్యామి రక్షస్వమాంపదేపదే. ఇతిదూర్వా
మృదా శిరసినిక్షిప్య మృత్తికాస్థానంప్రక్షాళ్య భూమిర్ధేనుర్ధరణీలోక
ధారిణీ, ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశతబాహునా, మృత్తికే హనమే
పాపం యన్మయా దుష్కృతంకృతం, మృత్తికే... పరమాంగతిం, ఇతి

భూమింప్రార్థ్య సముద్రజ్యేష్ఠాస్సలిల స్యమధ్యాత్పునానాయంత్య నివిశమానాః, ఇంద్రో౹యావజ్రీవృషభోరరాదతాఆపోదేవీ రిహమామవంతు,యాఆపోదివ్యాఉతవాస్రవంతిఖనిత్రిమాఉతవాయాస్స్వయంజాః, సముద్రార్థాయాశ్శుచయఃపావకాస్తా ఆపోదేవీరిహమామవంతు. యాసాంరాజావరుణో యాతిమధ్యేసత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానాం, మధుశ్చుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాఆపోదేవీ రిహమామవంతు,యాసురాజావరుణో యాసుసోమోవిశ్వేదేవా మాసూర్జంమదంతి, వైశ్వానరో యాస్వగ్నిః ప్రవిష్టస్తాఆపోదేవీ రిహామామవంతు తరత్సమందీధావతి ధారాసుతస్యాంధసః, తరత్సమందీధావతి, ఉస్రావేదవసూనాం మర్తస్య దేవ్యవసః, తరత్సమందీధావతి, ధ్వస్రయోఃపురుషంత్యో రాసహస్రాణిదద్మహే, తరత్సమందీధావతి, ఆయయోస్త్రింశతం తనాసహస్రాణిచదద్మహే, తరత్సమందీధావతి ఆపోహిష్ఠామ...చనః, ఇతిసూక్తైఃజలం ప్రోక్ష్య ఋతంచసత్యంచాభీద్ధాత్...అంతరిక్షమథోస్వః ఇత్యఘ్నుని మజ్జమిత్ర రవిసూర్యభాను ఖగపూషహిరణ్యగర్భమరీచ్యాదిత్య సవిత్రర్కభాస్కరేభ్యః నమస్కారాన్కుర్యా దితి మృత్తికాస్నానవిధిః.

ఇతి మృత్తికాస్నానమ్.

అథ సంధ్యావందనమ్.

శ్లో॥ అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపవా, యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షంసబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః కేశవాయస్వాహా,నారాయణాయస్వాహా, మాధవాయస్వాహా, గోవిందాయనమః...శ్రీకృష్ణాయనమః, పృథివ్యాఃమేరోః పృష్ఠఋషిః, కూర్మోదేవతా, సుతలంఛందః, ఆసనేవినియోగః, ప్రణవస్య పరబ్రహ్మఋషిః, పరమాత్మాదేవతా,దైవీగాయత్రీఛందః, ప్రాణాయామే వినియోగః, ఓంభూః, ఓంభువః, ఓంస్వః,

ఓంమహః, ఓంజనః, ఓంతపః, ఓంసత్యం, తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదే వస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, ఓమాపోజ్యోతీరసో మృతం బ్రహ్మభూర్భువస్స్వరోం,మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపర మేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతస్సంధ్యాముపాసిష్యే, ఆపోహిష్ఠేతిత్రయాణాం మంత్రాణాం, సింధుద్వీపఋషిః, ఆపోదేవతా, గాయత్రీఛందః, మార్జ నేవినియోగః, ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన, మహేర ణాయచక్షసే, యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః, ఉశతీరివ మాతరః, తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయజిన్వథ, ఆపోజన యథాచనః. (హస్తేన జలంగృహీత్వా) సూర్యశ్చేత్యస్య మంత్రస్య, యాజ్ఞవల్క్యోపనిషదృషిః, సూర్యమామన్యుమన్యు పతయో రాత్రి ర్దేవతా, ప్రకృతిచ్ఛందః, జలాభిమంత్రణే వినియోగః ఓం సూర్యశ్చ మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః, పాపేభ్యో రక్షం తాం, యద్రాత్రియాపాప మకార్షం, మనసావాచాహస్తాభ్యాం, పద్భ్యాముదరేణశిశ్నా, రాత్రిస్తదవ లుంపతు, యత్కించ దురితం మయి, ఇదమహం మా మమృతయోనౌ, సూర్యేజ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా, (ఇతి మంత్రేణ జలం పిబేత్)—మధ్యాహ్నే, ఆపః పునం త్విత్యస్య మంత్రస్య, పూతఋషిః, ఆపోదేవతా, అష్టీఛందః, అపాం ప్రాశనే వినియోగః, ఆపః పునంతు పృథివీం పృథివీ పూతాపునా తుమాం, పునంతు బ్రహ్మణ స్పతిర్బ్రహ్మా పూతా పునాతుమాం, యదుచ్ఛిష్టమభోజ్యం యద్వా దుశ్చరితం మమ, సర్వం పునంతుమా మాపో సతాంచ ప్రతిగ్రహం స్వాహా, సాయంకాలే అగ్నిశ్చేత్యస్య మంత్రస్య, యాజ్ఞవల్క్యోపనిషదృషిః, అగ్నిమామన్యు మన్యు

పతయోహ ర్దేవతా, ప్రకృతిచ్ఛందః, జలాభిమంత్రణే వినియోగః,
అగ్నిశ్చ మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః, పాపేభ్యో
రక్షంతాం, యదహ్నాపాప మకార్షం, మనసావాచా హస్తాభ్యాం,
పద్భ్యాముదరేణ శిశ్నా, అహ స్తదవలుంపతు, యత్కించ దురితం
మయి, ఇద మహం మా మమృతయోనౌ, సత్యేజ్యోతిషి జుహోమి
స్వాహా కేశవాయస్వాహా...యనమః, ఆపోహిష్ఠేతి నవర్చస్య సూ
క్తస్య, సింధుద్వీపఋషిః, ఆపో దేవతా, గాయత్రీ ఛందః, పంచమీవర్ధ
మానా, సప్తమీప్రతిష్ఠా, అంత్యే ద్వేఅనుష్టుభౌ, మార్జనేవినియోగః,
ఆపోహిష్ఠా...యథాచనః, శన్నో దేవీరభీష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే,
శంయోరభిస్రవంతునః. ఈశానావార్యాణాం క్షయంతీశ్చర్షణీనాం,
అపోయాచామిభేషజం, అప్సుమేసోమో అబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా,
అగ్నించవిశ్వశంభువం, ఆపఃపృణీతభేషజం వరూథంతన్వే౽మమ, జ్యో
క్చసూర్యందృశే, ఇదమాపః ప్రవహత యత్కించదురితంమయి, య
ద్వాహమభిదుద్రోహ యద్వాశేపఉతానృతం, ఆపోఅద్యాన్వచా
రిషం రసేనసమగస్మహి, పయస్వానగ్న ఆగహితం మాసంసృజవర్చసా,
ససృషీ స్తదపసోదివా నక్తంచససృషీః, వరేణ్యక్రతూరహమాదేవీర
వసేహువే ఋతంచసత్యంచేత్యస్యసూక్తస్య, అఘమర్షణఋషిః, భావ
వృత్తి ర్దేవతా, అనుష్టుప్ ఛందః,మమపాపపురుష జలవిసర్జనేవినియోగః,
ఋతంచసత్యంచాభీద్ధా త్తపసోధ్యజాయత, తతో రాత్ర్యజాయత, తత
స్సముద్రోఅర్ణవః, సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరోఅజాయత, అహో
రాత్రాణివిదధ ద్విశ్వస్యమిషతోవశీ,సూర్యాచంద్రమసౌధాతా యథా
పూర్వమకల్పయత్, దివంచపృథివీంచాంత రిక్షమథోస్వః నిశ్శ్వస్య

జలంపాషాణే నిక్షిపేత్. కేశవాయస్వాహా...నమః. గాయత్ర్యాగాయత్రీఛందోగాధిపుత్రో విశ్వామిత్రఋషిః, సవితాదేవతా, గాయత్రీ ఛందః ప్రాతరర్ఘ్యప్రదానే వినియోగః,ఓంభూర్భువస్స్వః తత్సవితు... యాత్ (ఇతి అంజలిత్రయం విసృజేత్.)

మధ్యాహ్నే, హంసశ్శుచిషదిత్యేకస్యా ఋచో గౌతమపుత్రో వామదేవఋషిః, సూర్యో దేవతా, జగతీఛందః, మాధ్యాహ్నికఅర్ఘ్య ప్రదానే వినియోగః, హంసశ్శుచిషద్వసురంతరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్, నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జాగోజా ఋతజాఅద్రిజాఋతం (ఇత్యంజలిం విసృజేత్) ఓంభూర్భువస్స్వః తత్సవితు... యాత్ (ఇత్యేకంఅంజలిం విసృజేత్) (సాయంకాలేపి అర్ఘ్యత్రయం కుర్యాత్) ఉత్తిష్ఠదేవిగంతవ్యం పునరాగమనాయచ, ప్రసీదదేవితుష్టాసి ప్రవిశ్యహృదయం మమ హస్తే జల మాదాయ అసావాదిత్యో బ్రహ్మా, ఇతి ప్రదక్షిణం కుర్యాత్, కేశవాయస్వా...యనమః

ప్రాతఃకాలే ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ అగ్నిర్దేవతా, బ్రహ్మఇత్యార్షం, గాయత్రంఛందం పరమాత్మంసరూపం, సాయుజ్యం వినియోగం, ఆయాతువరదాదేవీ అక్షరంబ్రహ్మసమ్మితం, గాయత్రీంఛందసాం మాతేదం బ్రహ్మజుషస్వమే, యదహ్నాత్కురుతేపాపం తదహ్నాత్ప్రతిముచ్యతే, యద్రాత్రియాత్కురుతేపాపం తద్రాత్రియాత్ప్రతిముచ్యతే, సర్వవర్ణేమహాదేవీ సంధ్యావిద్యేసరస్వతి, ఓజోసి, సహోసి, బలమసి, భ్రాజోసి, దేవానాం ధామనామాసి, విశ్వమసివిశ్వాయు స్సర్వమసి సర్వాయుః, అభిభూరోమ్, గాయత్రీమావాహయామి, సావిత్రీమావాహయామి, సరస్వతీ మావాహయామి, ఛందఋషీ నావాహయామి, శ్రియమావాహయామి (బలమావాహయామి) గాయత్ర్యాగాయత్రీ ఛందోగాధిపుత్రో విశ్వామిత్రఋషిః, సవితాదేవతా, గాయత్రీఛందః,

అగ్నిర్ముఖం, బ్రహ్మశిరః, విష్ణుర్హృదయః, రుద్రశ్శిఖా, పృథివీయోనిః ప్రాణాపాన వ్యానోదానసమానాసప్రాణా శ్వేతవర్ణా సాంఖ్యాయనసగోత్రా గాయత్రీచతుర్వింశత్యక్షరా త్రిపదాషట్కుక్షిః, పంచశీర్షోపనయనే వినియోగః,ఓంభూః...మహోహా త్త...ప్రీత్యర్థం ప్రాత స్సంధ్యాంగ యథాశక్తిగాయత్రీ మంత్రజపం కరిష్యే, (న్యాసః) తత్సవితుః బ్రహ్మాత్మనే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః,వరేణ్యం విష్ణ్వాత్మనే తర్జనీభ్యాం నమః,భర్గో దేవస్యరుద్రాత్మనే మధ్యమాభ్యాంనమః, ధీమహిసత్యాత్మనే అనామికాభ్యాం నమః,ధియోయోనః జ్ఞానాత్మనే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః,ప్రచోదయాత్ సర్వాత్మనే కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః, తత్సవితుః బ్రహ్మాత్మనే హృదయాయ నమః, వరేణ్యం విష్ణ్వాత్మనే శిరసేస్వాహా, భర్గోదేవస్య రుద్రాత్మనే శిఖాయైవషట్,ధీమహిసత్యాత్మనే కవచాయహుం, ధియోయోనః జ్ఞానాత్మనే నేత్రత్రయాయవౌషట్,ప్రచోదయాత్,*పరమాత్మనే అస్త్రాయఫట్. భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః ధ్యానం శ్లో. ముక్తావిద్రుమహేమనీల ధవళచ్ఛాయైఃముఖైఃత్రీక్షణైః, యుక్తామిందు నిబద్ధరత్నమకుటాం తత్వార్థవర్ణాత్మికాం గాయత్రీంవరదాభయాంకుశ కశాః శుభ్రంకపాలంగదాం, శంఖంచక్రమథారవింద యుగళంహస్తై ర్వహంతీం భజే యోదేవస్సవితాస్మాకంధియోధర్మాదిగోచరాః, ప్రేరయేత్తస్యయద్భర్గ స్తద్వరేణ్య ముపాస్మహే, మంత్రజపః ఓంభూః... యాత్, ఇతిచతుర్వింశతి వారంవాజపిత్వా, తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు. పునః అంగన్యాసకరన్యాసాది కుర్యాత్

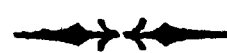
ప్రాతఃకాలే, జాతవేదస ఇత్యస్యసూక్తస్య, మరీచపుత్రః కశ్యప ఋషిః. జాతవేదాగ్నిర్దుర్గాదేవతా, త్రిష్టుప్ఛందః, సంధ్యోపస్థానే వినియోగః, ఓంజాతవేదసేసునవామసోమ మరాతీయతో నిదహాతివేదః, సనఃపర్షదతిదుర్గాణి విశ్వానావేవసింధుం దురితాత్యగ్నిః. తచ్ఛంయో

* సర్వాత్మనే.

రిత్యస్యమంత్రస్య, శంయురబుషిః, విశ్వేదేవాదేవతా, శక్వరీఛంద శ్శాంత్యర్థేజపే వినియోగః, ఓంతచ్ఛంయోరావృణీమహే, గాతుంయజ్ఞాయ, గాతుంయజ్ఞపతయే, దైవీస్స్వస్తిరస్తునః, స్వస్తిర్మానుషే భ్యః, ఊర్ధ్వంజిగాతుభేషజం, శంనో అస్తుద్విపదే, శంచతుష్పదే. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః.

మధ్యాహ్నే సూర్యోపస్థానం, ఉదుత్యంజాతవేదసమితి త్రయోదశర్చస్యసూక్తస్య...పృథివీఉతద్యౌః, ఓంభద్రంనో అభివాదయ మనః. ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః (ఇది మహాసౌరములో మొదటవ్రాసి యున్నదిగాన మరలవ్రాయలేదు మధ్యాహ్న సూర్యోపస్థానానంతరము. 'ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ' ఇదిమొదలుజపాంతముచేయవలయును) చతుస్సాగరపర్యంతం, గోబ్రాహ్మణేభ్యః, శుభంభవతు...శర్మాహంభో అభివాదయే. కేశవాయస్వాహా...యనమః శ్లో కాయేనవాచామనసేంద్రియైర్వాబుద్ధ్యాత్మనావా ప్రకృతేస్స్వభావాత్, కరోమియద్యత్సకలం పరస్మైనారాయణాయేతి సమర్పయామి ఆచామేత్. మాధ్యాహ్నిక సంధ్యా సమాప్తా.

ఇతి సంధ్యావందనమ్.

అథ సాయాహ్నిక దుర్గోపస్థానమ్.

జాతవేదస ఇత్యస్యసూక్తస్య, ఇత్యాది, దుర్గోపస్థానే వినియోగః, జాతవేదసే...శాంతిః ఓం నమఃప్రాచ్యైదిశే యాశ్చదేవతాఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమోదక్షిణాయైదిశే యాశ్చదేవతాఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమఃప్రతీచ్యైదిశే యాశ్చదేవతాఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమఉదీచ్యైదిశేయాశ్చ

దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమఊర్ధ్వాయైదిశేయాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమోధరాయైదిశేయాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమోవాంతరాయైదిశే యాశ్చదేవతా ఏతస్యాం ప్రతివవసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమోగంగా యమునయోర్మధ్యే యేవసంతితేమే ప్రసన్నాత్మానశ్చిరంజీవితం వర్ధయం తి నమోగంగాయమునయోర్మునిభ్యశ్చనమః, సంధ్యాయై నమః, సావిత్ర్యైనమః, గాయత్ర్యైనమః, సరస్వత్యైనమః, సర్వాభ్యో దేవతాభ్యో నమః, దేవేభ్యోనమః, ఋషిభ్యోనమః, మునిభ్యోనమః, గురుభ్యోనమః, మాతృభ్యోనమః, పితృభ్యోనమః, కామోకార్షీన్మన్యురకార్షీన్నమోనమః, పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశాత్, ఓం నమోభగవతే వాసుదేవాయ, యాంసదాసర్వభూతాని చరాణిస్థావరాణిచ, సాయంప్రాతర్నమస్యంతిసామాసంధ్యాభిరక్షతు. శివాయవిష్ణురూపాయ శివరూపాయవిష్ణవే, శివస్యహృదయంవిష్ణుర్విష్ణోశ్చహృదయంశివః యథాశివమయోవిష్ణురేవంవిష్ణుమయశ్శివః, యథాంతరంనపశ్యామి తథామేస్వస్తిరాయుషి. బ్రహ్మణ్యోదేవకీపుత్రో బ్రహ్మణ్యోమధుసూదనః, బ్రహ్మణ్యః పుండరీకాక్షో బ్రహ్మణ్యోగరుడధ్వజః, నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ, జగద్ధితాయకృష్ణాయ గోవిందాయనమోనమః. ఉత్తమే శిఖరేజాతే భూమ్యాంపర్వతమూర్ధని, బ్రాహ్మణేభ్యోభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛదేవి యథాసుఖమ్ స్తుతోమయావరదా వేదమాతా ప్రచోదయంతి పవనేద్విజాతా, ఆయుఃపృథివ్యాంద్రవిణం బ్రహ్మవర్చసంమహ్యాం దత్వా ప్రజాతుబ్రహ్మలోకం నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే, సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః, క్షీరేణస్నాపితే దేవి చందనేనవిలేపితే, బిల్వపత్రార్చితే దేవి అహందుర్గేశరణాగతః ఆకాశాత్పతితం తోయం

యథాగచ్ఛతిసాగరం, సర్వదేవనమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి, శ్రీకేశవం ప్రతి గచ్ఛత్యోంనమ ఇతి సర్వవేదేషుయత్పుణం సర్వతీర్థేషుయత్ఫలం, తత్ఫలంపురుష ఆప్నోతిస్తుత్వాదేవం జనార్దనం, శ్రీస్తుత్వాదేవం జనార్దన ఓంనమ ఇతి. వాసనాద్వాసుదేవస్య వాసితంతే జగత్త్రయం, సర్వభూతనివాసోసి వాసుదేవ నమోస్తుతే శ్రీవాసుదేవ నమోస్తుత ఓంనమః ఇతి. చతుస్సాగరపర్యంతం...అభివాదయే (ఓంనమః ప్రాచ్యై మొదలుకొని కడవరకు ప్రాతఃకాలములో సాయంకాలములో సమానమేను) సంధ్యావందనంసమాప్తం (మూడుకాలములయందు ఈక్రింది మంత్రమును చెప్పి కూర్చున్నస్థలమందు నుదకప్రోక్షణమును చేసి మృత్తికముఖమం దుంచుకొనుట పెద్దలయాచారము గాన వ్రాయుచున్నాను). అద్యానోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌభగం, పరాదుష్వప్న్యంసువ. విశ్వానిదేవ సవితర్దురితాని పరాసువ, యద్భద్రంతన్న ఆసువ —

ఇతి త్రికాలసంధ్యావందనమ్.

అథ దేవతార్చనమ్.

శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివర్ణంచతుర్భుజం, ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే మాతాపితరౌనత్వా ఆనందమానందకరంప్రసన్నం జ్ఞానప్రసూనంనిజబోధయుక్తం, యోగీంద్రమీడ్యంభవరోగవైద్యం శ్రీమద్గురుంనిత్యమహంభజామి ఆగమార్థంతుదేవానాం గమనార్థంతురక్షసాం, కురుఘంటారవం తత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనం ఇతి ఘంటానాదం కృత్వా, దేవతాయతనంప్రోక్ష్య భూశుద్ధింకృత్వా, అపసర్పంతుయేభూతాయే భూతాభూమిసంస్థితాః, యేభూతావిఘ్నకర్తారస్తే నశ్యంతుశివాజ్ఞయా, పృథివీత్వయాధృతా లోకా దేవిత్వంవిష్ణునాధృ

తా, త్వంచధారయమాందేవి పవిత్రంకురుచాసనం, విష్ణుశక్తిసము ద్భూతే స్వర్ణవర్ణమహీతలే, అనేకరత్నసంపన్నే మాతృభూమినమో స్తుతే, స్యోనాపృథివీమేధాతిథిః పృథివీగాయత్రీ, భూప్రార్థనే వినియోగః, స్యోనాపృథివీభవా నృక్షరానివేశనీ యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః, ఇతి భూమింప్రార్థ్య, ఆసనంపరికల్ప్య, ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య ఏవం గుణ...తిథౌ, లక్ష్మీ నారాయణదేవతా ముద్దిశ్యలక్ష్మీనారాయణదేవతా ప్రీత్యర్థం సంభవతానియమేన సంభవతాప్రకారేణ సంభవద్భిర్ద్రవ్యై స్సంభవద్భిరుపచారైశ్చ పురుషసూక్తవిధానేన ఆవాహనాదిషోడశోప చార పూజాంకరిష్యే, అస్యశ్రీషోడశ ఋగాత్మకస్య, పురుషసూక్తస్య, నారాయణఋషిః, అనుష్టుప్‌ఛందః, పురుషోత్తమోదేవతా, జగద్బీజం, యం శక్తిః, యాం కీలకం, శ్రీలక్ష్మీనారాయణారాధనేవినియోగః, గోవిందాయనమః, అంగుష్ఠాభ్యాంనమః, మాధవాయనమః, తర్జనీభ్యాం నమః, హృషీకేశాయనమః, మధ్యమాభ్యాంనమః, త్రివిక్రమాయనమః, అనామికాభ్యాంనమః, విష్ణవేనమః, కనిష్ఠికాభ్యాంనమః, మధుసూద నాయనమః, కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః, అతో దేవాఅవంతునోయతో విష్ణుర్విచక్రమే, పృథివ్యాస్సప్తధామభిః, హృదయాయనమః, ఇదంవి ష్ణుర్విచక్రమేత్రేధా నిదధేపదం, సమూఢమస్యపాంసురే, శిరసేస్వా హా, త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః, అతోధర్మాణిధారయన్, శిఖాయైవషట్, విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యత యతోవ్రతానిపస్పశే, ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా, కవచాయహుం, తద్విష్ణోఃపరమం పదంసదాపశ్యంతిసూ రయః, దివీవచక్షురాతతం, నేత్రత్రయాయవౌషట్, తద్విప్రాసో విప న్యవోజాగృవాంస స్సమింధతే, విష్ణోర్యత్పరమంపదం, అస్త్రాయఫట్, తతోంగన్యాసః, కేశవంమూర్ధ్ని, నారాయణంలలాటే, మాధవంక ర్ణయోః, గోవిందంనేత్రయోః, విష్ణుంఘ్రాణే, మధుసూదనంముఖే, త్రివిక్రమంకంఠే,వామనంభుజయోః,శ్రీధరంహృది, హృషీకేశంనాభౌ, పద్మనాభంకట్యాం, దామోదరం పాదయోః. ప్రథమాంవిన్యసేద్వామే

ద్వితీయాందక్షిణేకరే, తృతీయాం వామపాదేతు చతుర్థీందక్షిణేన్య
సేత్, పంచమీంవామజానౌతు షష్ఠీంవై దక్షిణేన్యసేత్, సప్తమీం
వామకట్యాంతు దక్షిణాయాంతథాష్టమీం, నవమీంనాభిదేశేచ దశ
మీంహృది విన్యసేత్, ఏకాదశీం కంఠమధ్యే ద్వాదశీంవామబాహుకే,
త్రయోదశీందక్షిణేతు తథాస్యేచచతుర్దశీం, అక్ష్ణోః పంచదశీంచైవ
విన్యసేన్మూర్ధ్ని షోడశీం, ఇతి షోడశఋచాంన్యాసః, భూర్భువస్సువరో
మితి దిగ్బంధః ధ్యానం గోక్షీరాభంపుండరీకాయతాక్షం చక్రాద్య
స్త్రైర్భూషణైర్భూషితాంగం, శ్రీభూమిభ్యామర్చితం యోగపీఠేయస్థం
దేవం పూజయేత్పౌరుషేణ తతఃకలశపూజాం కుర్యాత్. కలశంగంధ
పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య, కలశమాపూర్య కలశస్యముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్ర
స్సమాశ్రితః, మూలేతత్రస్థితో బ్రహ్మా మధ్యేమాతృగణాస్స్మృతాః,
కుక్షౌతుసాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపావసుంధరా, ఋగ్వేదోథయజుర్వేద
స్సామవేదోహ్యథర్వణః అంగైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రి
తాః, ఆయాంతు దేవపూజార్థం దురితక్షయకారకాః ఇమమ్మేగంగేయ
మునే...అమృతత్వంభజంతే, గంగేచయమునేచైవ గోదావరిసరస్వతి,
నర్మదేసింధుకావేరి జలేస్మిన్సన్నిధింకురు, కావేరీతుంగభద్రాచ కృష్ణా
వేణీచగౌతమీ,భాగీరథీతివిఖ్యాతాః పంచగంగాః ప్రకీర్తితాః, ఇత్యభి
మంత్ర్య, కలశోదకేనపూజా ద్రవ్యాణ్యాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య తతఃశం
ఖపూజాంకుర్యాత్, శంఖంప్రక్షాళ్య, శంఖం గంధపుష్పాక్షతైరభ్య
ర్చ్య, శంఖమాపూర్య, శంఖంచంద్రార్క దైవత్యం కుక్షౌవరుణసంయు
తం, పార్శ్వేతుభాస్కరం విద్యాదగ్రేగంగాసరస్వతీ, పృథివ్యాంయా
నితీర్థానివాసుదేవస్యచాజ్ఞయా,శంఖేసర్వత్రతిష్ఠంతితస్మాచ్ఛంఖంప్రపూ
జయేత్, త్వంపురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతఃకరే, పూజితస్సర్వదే
వైశ్చ పాంచజన్యనమోస్తుతే, నత్వాశంఖంకరేకృత్వా మంత్రైరేభిస్తు
వైష్ణవైః, యస్స్నాపయతిగోవిందం తస్యపుణ్యమనంతకం శంఖోదకం
కలశే కించిన్నినీయ, యాగోపకరణాని యాగభూమి మాత్మానంచ

ప్రోక్ష్య, శేషముత్సృజ్య, పునశ్శంఖం పూరయిత్వా. తతఃపీఠపూజాం కుర్యాత్, ఆధారశక్త్యైనమః, మూలప్రకృత్యైనమః,మత్స్యాయనమః, కూర్మాయనమః, అనంతాయనమః, శేషాయనమః, గరుడాయనమః, ప్రాగ్ద్వారే. ద్వారశ్రియైనమః, ధాత్రేనమః, విధాత్రేనమః, దక్షిణ ద్వారే, ద్వారశ్రియైనమః, చండాయనమః, ప్రచండాయనమః, పశ్చిమద్వారే, ద్వారశ్రియైనమః, జయాయనమః, విజయాయనమః, ఉత్తర ద్వారే, ద్వారశ్రియైనమః, బలాయవమః, ప్రబలాయనమః, చిచ్ఛక్త్యై నమః, మాయాశక్త్యైనమః, గంగాయైనమః, యమునాయైనమః, పీఠోపరి, ధర్మాయనమః, జ్ఞానాయనమః, వైరాగ్యాయనమః పత్రేభ్యోనమః, దళేభ్యోనమః, కేసరేభ్యోనమః, కర్ణికోపరి, వహ్నిమండలాయనమః, సూర్యమండలాయనమః, చంద్రమండలాయనమః, తన్మధ్యే లక్ష్మీనారాయణాభ్యాంనమః, ధ్యానం 'ధ్యేయస్సదాసవితృమండలమధ్యవర్తీనారాయణస్సరసిజాసనసన్నివిష్టః, కేయూరవాన్మకరకుండలవాన్కిరీటీ హారిహిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖచక్రః, త్రైలోక్యాధారశక్తిస్తదుపరిక మఠస్తత్రచానంత భోగీతన్మధ్యేభూమిపద్మం ఖరశిఖరదళం కర్ణికాభూతమేరుం,తత్రస్థం శాంతమూర్తిం మణిమయమకుటం కుండలోల్లాసిగండం లక్ష్మీనారాయణాఖ్యం హృదయసరసిజే సంతతం చింతయామి' ఇతి ధ్యాత్వా

సహస్రశీర్షేత్యావాహనం, సహస్రశీర్షాపురుష స్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్, సభూమింవిశ్వతో వృత్వాత్యతిష్ఠద్దశాంగులం జ్యోతిశ్శాంతం సర్వలోకాన్తర స్థమోంకారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం, సాంగంశక్తిం సాయుధంభక్తసేవ్యం సర్వాకారం విష్ణుమావాహయామి. శ్రీలక్ష్మీనారాయణ మావాహయామి, పురుషఏవేత్యాసనం, పురుషఏవేదంసర్వం యద్భూతం యచ్చభవ్యం, ఉతామృతత్వస్యేశానో యదన్నేనాతిరోహతి కల్పద్రుమూలే మణివేదిమధ్యే సింహాసనం

స్వర్ణమయంసురత్నం, విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుత ప్రభో గృహాణలక్ష్మీ
ధరణీసమన్విత శ్రీల...యనమః, ఆసనంసమర్పయామి, ఏతావానస్యే
తిపాద్యం. ఏతావానస్యమహిమా తతో జ్యాయాంశ్చ పూరుషః, పాదో
స్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతందివి గంగాజలం సమానీతంసు
గంధద్రవ్యసంయుతం,పాద్యంత్వం ప్రతిగృహ్ణీష్వ దేవదేవనమోస్తుతే,
శ్రీల...యనమః, పాదయోఃపాద్యం సమర్పయామి, త్రిపాదూర్ధ్వ
ఇత్యర్ఘ్యం, త్రిపాదూర్ధ్వఉదైత్పురుషః పాదోస్యేహాభవత్పునః,తతో
విష్వజ్ వ్యక్రామత్సాశనానశనేఅభి. ధర్మస్వరూపధర్మజ్ఞ తులసీదామ
భూషణ, కంబుగ్రీవమయాదత్తం గృహాణార్ఘ్యంనమోస్తుతే. శ్రీల...
యనమః, హస్తయోః అర్ఘ్యంస, తస్మాద్విరాళాచమనం, తస్మాద్విరాళ
జాయతవిరాజో అధిపూరుషః, సజాతో అత్యరిచ్యత పశ్చాద్భూమిమ
థో పురః కర్పూరవాసితంతోయం సువర్ణకలశస్థితం, దదామ్యాచమనం
భక్త్యా దేవదేవనమోస్తుతే. శ్రీల...నమః,ఆచమనీయంస...మి యత్పు
రుషేణేతిస్నానం యత్పురుషేణహవిషా దేవాయజ్ఞమతన్వత, వసం
తో అస్యాసీదాజ్యంగ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః. తీర్థోదకైః కాంచనకుంభ
సంస్థైస్సువాసితైర్దివ్యసుమంత్రపూతైః, మయార్పితంస్నానమిదం గృహా
ణపాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహ. స్నానంసమర్పయామి, పురుషసూక్త
నమకచమకాదిభిస్స్నపయిత్వా. స్నానానంతర మాచమనీయం
సమర్పయామి, తం యజ్ఞమితివస్త్రం తంయజ్ఞంబర్హిషిప్రౌక్షన్పురుషం
జాతమగ్రతః, తేనదేవాఅయజంతసాధ్యా ఋషయశ్చయే, స్వర్ణాంచ
లంచిత్రవిచిత్రశోభితం కౌశేయయుగ్మంపరికల్పితం మయా, దామో
దరప్రావరణం గృహాణ మాయాచలప్రాకృత దివ్యరూప. శ్రీల...నమః

వస్త్రయుగ్మంస...మి తస్మాద్యజ్ఞాదితియజ్ఞోపవీతం. తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వ హుతస్సంభృతం పృషదాజ్యం,పశూంతాంశ్చక్రేవాయవ్యానారణ్యా న్గ్రామ్యాశ్చయే. సువర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూత మనేకరత్నం, గృహాణతద్వత్కృతముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రంధరతే నమోస్తు శ్రీల...నమః, వస్త్రయుగ్మంస...మి తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఇతి గంధాన్. తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచస్సామానిజజ్ఞిరే, ఛందాం సిజజ్ఞిరేతస్మాద్య జుస్తస్మాదజాయత కస్తూరికాకర్దమచందనాని కాశ్మీర సంయోజితగంధసారైః,విలేపనంస్వీకురు దేవ దేవ శ్రీభూమివక్షోజవిలేప నార్హం శ్రీల...నమః గంధాంత్స ..మి.తస్మాదశ్వాఇతిపుష్పం తస్మాదశ్వా అజాయంతయేకేచోభయాదతః, గావోహజజ్ఞిరేతస్మా త్తస్మాజ్జాతాఅజా వయః చామంతికావకుళచంపకపాటలాబ్జపున్నాగజాతికరవీరరసాల పుష్పైః, బిల్వప్రవాళతులసీదళమల్లికాభి స్త్వాంపూజయామి జగదీశ్వర వాసుదేవ శ్లో ఆరామపుష్పాణి మనోహరాణి జలాశయస్థాని సుపల్ల వాని,సువర్ణపుష్పాణిమయార్పితానిగృహాణశ్రీవత్సధర ప్రసీద శ్రీల... నమః పుష్పాక్షతాన్ సమర్పయామి కేయూరకటకేచైవ హస్తేచిత్రాం గులీయకం, మాణిక్యోల్లాసిమకుటం కుండలేహారశోభితం నాభౌనాయ కరత్నంచనూపురేపాదపద్మయోః, అంగులీముద్రికాశ్చైవగృహ్యాన్తామ స్మదర్పితాః,అభరణానిస...మి పుష్పైర్యథాశక్తి కృష్ణాష్టోత్తర రామా ష్టోత్తరపూజాంకుర్యాత్ యత్పురుషమితిధూపం యత్పురుషం వ్యద ధుఃకతిధావ్యకల్పయన్, ముఖంకిమస్యకౌబాహూకా ఊరూపాదా చ్యేతే. వనస్పతిరసైర్దివ్యైర్నానాగంధైస్సుసంయుతం, ఆఘ్రేయస్సర్వ

దేవానాం ధూపోయంప్రతిగృహ్యతాం శ్రీల...మః, ధూపమాఘ్రాప యామి. బ్రాహ్మణోస్యేతిదీపం. బ్రాహ్మణోస్యముఖ మాసీద్బా హూరాజన్యఃకృతః, ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః పద్భ్యాంశూద్రో అజా యత. సాజ్యంత్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితం మయా, గృహాణ మంగళందీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహం, భక్త్యాదీపంప్రయచ్ఛామి దేవా యపరమాత్మనే, త్రాహిమాంనరకాద్ఘోరాద్దివ్యజ్యోతిర్నమోస్తుతే. శ్రీల...నమః, దీపందర్శయామి. ధూపదీపానంతరమాచమనీయం సమ ర్పయామి చంద్రమాఇతినైవేద్యం చంద్రమామనసోజాత శ్చక్షో స్సూర్యోఅజాయత, ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత ఓంభూర్భు...యాత్ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి, అమృతమస్తు, అమృ తోపస్తరణమసి, స్వాహా శ్లో సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణఖచితే గోఘృ తాక్తాన్సుపక్వాన్ భక్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చ లేహ్యానపరిమితరసాన్ చోష్య మన్నంనిధాయ, నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపానీయయు క్తం తాంబూలంచాపివిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి ఓం ప్రాణాయస్వాహా...ఓంసమానాయస్వాహా. ఉత్తరాపోశనంస...మి హస్తప్రక్షాళనంస...మి. పాదప్రక్షాళనంస...మి శుద్ధాచమనీయంస... మి నాభ్యాఆసీదితితాంబూలం నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్త త,పద్భ్యాంభూమిర్దిశశ్శోత్రాత్తథాలోకాంఅకల్పయన్. పూగీఫలసక ర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతం, ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూ లంప్రతిగృహ్యతాం శ్రీల...మః. తాంబూలంస...మి సప్తాస్యాసన్నితినీ రాజనం,సప్తాస్యాసన్పరిధయస్త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః, దేవాయద్యజ్ఞంత న్వానాఅబధ్నన్పురుషంపశుం శ్రియేజాతశ్శ్రియ ఆనిరియాయ శ్రియంవ యోజరితృభ్యోదధాతి, శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయన్భవంతి సత్యాసమిథామితద్రౌ శ్రియఏవైనంతచ్ఛ్రియామాదధాతిసంతతమృ

చావపటకృత్యం సంతత్యైసంధీయతే ప్రజయాపశుభిర్యఏవంవేద, సం
తత శ్రీరస్తు సమస్తమంగళానిభవంతు.

ఇతి దేవతార్చనమ్.

అథ మంత్రపుష్పమ్.

ఓం సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువం, విశ్వంనా
రాయణం దేవ మక్షరంపరమంపదం విశ్వతఃపరమాన్నిత్యం విశ్వం
నారాయణగ్ంహరిం, విశ్వమేవేదం పురుష స్తద్విశ్వ ముపజీవతి పతిం
విశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమచ్యుతం, నారాయణంమహాజ్ఞే
యంవిశ్వాత్మానంపరాయణం నారాయణపరోజ్యోతి రాత్మానారా
యణఃపరః, నారాయణపరంబ్రహ్మ తత్త్వంనారాయణఃపరః. నారాయణ
పరోధ్యాతాధ్యానం నారాయణఃపరః, యచ్చకించిజ్జగత్సర్వం దృశ్య
తేశ్రూయతేపివా అంతర్బహిశ్చతత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణస్థితః,
అనంతమవ్యయం కవిగ్ంసముద్రేంతం విశ్వశంభువం పద్మకోశప్రతీకా
శగ్ంహృదయం చాప్యధోముఖం, అధోనిష్ట్యావితస్త్యాన్తే నాభ్యాము
పరితిష్ఠతి జ్వాలమాలాకులంభాతీ విశ్వస్యాయతనంమహత్, సన్తత
గ్ంశిలాభిస్తులం బత్యాకోశసన్నిభం. తస్యాన్తేసుషిరగ్ం సూక్ష్మంత
స్మిన్త్సర్వంప్రతిష్ఠితం, తస్యమధ్యే మహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోము
ఖః, సోగ్రభుగ్విభజన్తిష్ఠన్నాహారమజరఃకవిః,తిర్యగూర్ధ్వమధశ్శాయీ
రశ్మయస్తస్యసంతతా. సన్తాపయతిస్వం దేహ మాపాదతలమస్తగః, తస్య
మధ్యేవహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వావ్యవస్థితః నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యు

ల్లేఖేవభాస్వరా, నీవారశూకవత్తన్వీ పీతాభాస్వత్యణూపమా తస్యా శ్శిఖాయామధ్యే పరమాత్మావ్యవస్థితః, సబ్రహ్మాసశివస్సహరిస్సేన్ద్ర స్సోఽక్షరః పరమస్స్వరాట్. రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే నమోవ యంవై శ్రవణాయ కుర్మహే, సమేకామాన్కామ కామాయమహ్యం కామేశ్వరో వైశ్రవణోదదాతు కుబేరాయవైశ్రవణాయ, మహారాజా యనమః. ఓంతద్బ్రహ్మ, ఓంతద్వాయుః, ఓంతదాత్మా, ఓంతథ్సత్యం, ఓం తథ్సర్వం, ఓంతత్పురోర్నమః అంతశ్చరతిభూతేషు గుహాయాం విశ్వ మూర్తిషు, త్వం యజ్ఞస్త్వం వషట్కార స్త్వ మింద్రస్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః, త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వామి నేనమః, సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పం సమర్పయామి, ఆత్మప్రదక్షిణ నమ స్కారాంత్సమర్పయామి, ఛత్రం ధారయామి, చామరంవీజయామి, గీతంశ్రావయామి, నృత్యందర్శయామి, ఆందోళికామారోహయామి, అశ్వానారోహయామి, గజానారోహయామి, సమస్తరాజోపచారాం త్సమర్పయామి. యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు, న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేతమచ్యుతమ్ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనంజనార్దన, యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూ ర్ణంతదస్తుతే. అనయాపూజయా భగవాం త్సర్వాత్మక శ్రీలక్ష్మీనారా యణ స్సుప్రీతస్సుప్రసన్నో వరదో భవతు శంఖమధ్యస్థితంతోయం భ్రా మితం కేశవోపరి, అంగలగ్నం మనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాదికంద హేత్. సాలగ్రామశిలావారి పాపహారివిశేషతః, ఆజన్మకృతపాపానాం ప్రాయశ్చిత్తందినేదినే అకాలమృత్యుహరణం సర్వవ్యాధినివారణం, సమస్తపాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకం పిబేత్ ఇత్యభిషేకతీర్థగ్రహణం కుర్యాత్. ఆచమనం కుర్యాత్.

ఇతి మంత్రపుష్పమ్.

అథ పంచాయతనపూజావిధానమ్.

శ్లో 'ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుం గణనాథంమహేశ్వరం, బ్రాహ్మణః పూజయేత్పంచ పంచపూజాపరాయణః ఈశేవిష్ణుర్భాస్కరోవహ్నౌ దేశేసౌమ్యేశక్తిర్దక్షిణేవిఘ్నరాజః, మధ్యేశంభు ర్ముఖ్యతః పూజనీయః పంచాంగోయం పూజితోయంచిదాత్మా. శంభౌమధ్యగతేహరీన హార భూదేవ్యోహరౌ శంకరేఖౌ స్యా నాగసుతారవౌ హరీగణేశాజాంబి కాస్థాపయేత్, దేవ్యాంవిష్ణుహరేభవక్త్రరవయోలంబోదరేజేశ్వరే నార్యాశ్శంకరదిఙ్ముఖాస్తు ఫలదాన్యన్యాస్తుతేహానిదాః. మధ్యేస్థితస్య దేవస్య వేధా ఈశాన్యతఃశుభః, దేవస్యముఖమారభ్యదిశం ప్రాచీం ప్రకల్పయేత్ అన్యానావరణేష్వీశవహ్నౌ రక్షోమరుత్సుచ, బుద్ధస్యాద గ్రతోదేవో బుద్ధాస్స్యుఃపృష్ఠతఃపరే. తస్మాదీశాదికోణేషు చతస్రో దేవతాశ్శుభాః, మంత్రేణ హంసగాయత్ర్యా గాయత్ర్యాప్రణవేనవా వ్యాహృత్యాపౌరుషేణాథ స్వేష్టదేవస్యయాజుచా, పౌరుషంతుభవే ద్విష్ణుః ప్రణవఃపరమేశ్వరః వ్యాహృతిస్స్యాద్గణాధ్యక్షోమంత్రాస్స్యుః పంచదేవతాః' ఇత్యాది 'మంత్రేణరుద్రగాయత్ర్యా ప్రణవేనాథవా పునః, ఐశానేనాథవారౌద్రైస్త్ర్యంబకేణసమాహితః అథోం నమశ్శి వాయేతి మంత్రేణానేనవాయజేత్, సప్తకోటిమహామంత్రాశ్శివవక్త్రా ద్వినిస్సృతాః పంచాక్షరస్యమంత్రస్య కలాంనార్హంతిషోడశీం'ఇత్యాది నిర్ణయసింధ్వాది గ్రంథేషూక్తం.

ఇతి పంచాయతనపూజావిధానమ్.

అథ నూతన ప్రతిమా ప్రతిష్ఠావిధిః.

ప్రాతఃకాలేచపూర్వేద్యుస్స్నాన సంధ్యాదికాఃక్రియాః,కృత్వా బ్రహ్మవిద్దైస్సార్థం పుణ్యాహంవాచయేత్తతః. ఆచార్యంవరయేత్పశ్చా ద్వేదశాస్త్రవిదంద్విజం, ఆగమజ్ఞంబ్రహ్మవిదం కులీనంచకుటుంబినం. స్వ యంవాకారయేత్తత్ర ఆచార్యంయదిబుద్ధిమాన్, అవ్రణంనూతనఘటం

గంధపుష్పాదిభిర్యుతం. కర్పూరాగరుకస్తూరి చందనాద్యైస్సువాసితం, తులసీకుశదూర్వాణా మగ్రైశ్చారుముఖంశుభం. శుద్ధైర్విమలతోయై శ్చ పూర్ణంధాన్యోపరిస్థితం, కృత్వాచాధాన్యతోయేన స్నానం దేవస్య కారయేత్. గంధపుష్పాక్షతాదీనా ముపచారైః ప్రపూజయేత్,గృహీత్వావిగ్రహంహస్తే సవ్యఆచ్ఛాద్యపాణినా తస్యతస్యచగాయత్రీ మష్టోత్తరశతంజపేత్, వేదైర్వారుణికైర్మంత్రైః పూర్వస్మిన్వాసయేద్ఘటే జితేంద్రియోపవాసీసన్ స్వగృహ్యోక్తవిధానతః, రాత్రావగ్నిముఖం కృత్వా సమిచ్చర్వాజ్యద్రవ్యకైః హుత్వాచమూలమంత్రేణ తస్మిన్నష్టోత్తరంశతం,రాత్రౌజాగరణం కుర్యాత్పురాణశ్రవణాదిభిః ప్రాతఃకాలే సముత్థాయ నిత్యకర్మసమాప్యచ, నవానివస్త్రాణ్యాచార్యో ధృత్వాదేవాలయంవిశేత్ తిలగోధూమముద్గాశ్చ యవనిష్పావవ్రీహయః, చణకాఢకమాషాణాం పుంజేష్వష్టఘటాన్ క్షిపేత్ ఆచార్యబ్రహ్మణో శ్చాపి కలశౌద్వావినిక్షిపేత్, శౌనకోక్తప్రకారేణ కలశానారాధయేత్సుధీః ద్రవ్యాణాంచతథాభావే హిరణ్యంవావినిక్షిపేత్, ఉద్ధృతాసీతిమంత్రేణ మృత్తికాఅష్టనిక్షిపేత్ ప్రతిమాంపంచగవ్యాద్యైశ్శుద్ధింస్నానంచకారయేత్, కలశానాంచమధ్యేతు పీఠంసంస్థాప్యపూర్వికాం ప్రతిమామేవముద్ధృత్య స్నాపితాంచద్విజోత్తమైః, తస్యాంప్రాణప్రతిష్ఠాంచ కుర్యాద్యత్నేనబుద్ధిమాన్.—అస్య శ్రీ ప్రాణప్రతిష్ఠామహామంత్రస్య, బ్రహ్మావిష్ణు మహేశ్వరాఋషయః, ఋగ్యజుస్సామాథర్వాణి ఛందాంసి, ప్రాణశక్తిః పరాదేవతా, ఆంబీజం, హ్రీంశక్తిః, క్రోంకీలకం, ప్రాణప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థే వినియోగః, ఓం ఆకాశవాయువహ్నిసలిలపృథివ్యాత్మనే, అం, కంఖంగంఘుంఙం, ఆ, అంగుష్ఠాభ్యాంనమః, శబ్దస్పర్శరూపరసగంధాత్మనే, ఇం, చంఛంజంఝంఞం, ఈం, తర్జనీభ్యాంనమః, ఉం, త్వక్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణాత్మనే, టంఠండంఢంణం, ఊం, మధ్య, వాక్పాణిపాదపాయూపస్థాత్మనే, ఏం, తంథందంధంనం, ఐం అనామి, వచనాదానవిసర్గానందాత్మనే, ఓం, పంఫంబంభంమం, ఔం, బం

కనిష్ఠి...నమః. బుద్ధ్యహంకారచిదాత్మనే, అం, యంరంలంవంశంషంసం హంళంక్షం,అః కరతలకర...నమః.ఏవంహృదయాదిన్యాసః.ధౌతనూతన వస్త్రేణాచ్ఛాద్య,ఆత్మానం, దేవతామవలంబ్యపాణినా, దేవంధ్యాత్వా మంత్రముదీరయేత్,అముష్యప్రాణాఇహప్రాణాః పాదాదినాభిపర్యంతం ప్రథమఖండే, అముష్యజీవఇహస్థితఃనాభ్యాదిహృదయపర్యంతంద్వితీయ ఖండే, అముష్యసర్వేంద్రియాణి వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణాభి స్సహ ఇహాగత్యసుఖంచిరంతిష్ఠంతు స్వాహా, ఇతి తృతీయఖండే హృద యాదిమస్తకపర్యంతంవిన్యసేత్, పూర్వోక్తఖండత్రయేణవ్యాపకం కుర్యాత్ ధ్యానం రక్తాంభోధిస్థపోతోల్లసదరుణసరోజాధిరూఢాక రాబ్జైః పాశం కోదండమిక్షూద్భవమణిగుణమప్యంకుశంపంచబాణాన్, బిభ్రాణాసృక్కపాలం త్రిణయనమసితాపీనవక్షోరుహాఢ్యా దేవీ బాలా ర్కవర్ణాభవతుసుఖకరీప్రాణశక్తిః పరానః. ఇతి ధ్యాత్వామూలమం త్రేణ స్పృష్ట్వాజపేత్ మూలమంత్రస్తు ఓం హ్రాంహ్రీంక్రోంయం రం...క్షం అముష్యప్రాణాఅముష్య జీవఇహస్థితః అముష్యసర్వేంద్రి యాణి వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణాఃపాణిపాదపాయూపస్థాసృ గ్జలాస్థిమజ్జాగుల్మ మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తాని, ఇహప్రతిమాంవిన్యస్య సుఖంచిరంతిష్ఠంతుస్వాహా. ఇత్యనేన పరమేశ్వరభావనామంత్రాభ్యాం ప్రాణన్యాసంసమ్యక్కృత్వాతతోవస్త్రముద్ఘాటయేత్ — 'దేవస్యపృష్ఠ భాగేతు స్థిత్వాయత్నేనబుద్ధిమాన్, తతస్స్వర్ణశలాకాభ్యాం చిత్రందే వానా మిత్యృచా తచ్చక్షురితిమంత్రేణ ఛిత్వాదృష్టించ నేత్రయోః, తత్కాలేభక్ష్యభోజ్యాది నైవేద్యంసంప్రకల్పయేత్ పునస్తద్దేవతాసూ క్తైః కలశస్థోదకైస్సహ అభిషేకంకారయేయుః పంచగవ్యైర్ద్విజోత్త మాః, పీఠావరణపూజాది నైవేద్యాంతంచకారయేత్. యథాశక్త్యను సారేణ బ్రాహ్మణేభ్యశ్చదక్షిణాం, గోభూవస్త్రహిరణ్యైశ్చ ఆచార్యం సంప్రపూజయేత్ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం సవత్సాంగాంపయస్వి నీం,సుగుణాంరూపసంపన్నా మాచార్యాయప్రదాపయేత్ ద్విజేభ్యో

భోజనందత్వా స్వయంశేషంచ భోజయేత్, ఏవంయఃకురుతే పూజాం
ప్రతిష్ఠితమతంద్రితః. హరింహరం తథాభోగాన్ భుక్త్వాంతేముక్తిమా
ప్నుయాత్, శివవిష్ణ్వోః ప్రతిష్ఠాంచైవ మేవమే తత్ప్రదర్శితం. తత్త
త్ప్రధాన్యకైర్మంత్రైః కుర్యాదేవం యథావిధి' ఇత్యగస్త్యసంహి
తాయాం నూతన దేవ ప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధిః

ఇతి ప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధిః.

అథ వనప్రతిష్ఠావిధిః.

అథాతోవనప్రతిష్ఠా విధింవ్యాఖ్యాస్యామః, పుణ్యాహంవాచ
యిత్వా, సంకల్ప్య, మమేహజన్మని జన్మాంతరేషు బాల్య...నివృత్త్య
ర్థం పితౄణాంశాశ్వతపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం సత్సంతానసౌభాగ్యసి
ద్ధ్యర్థం వనప్రతిష్ఠాంకరిష్యే,భృగ్వంగిరవసిష్ఠ గౌతమవిశ్వామిత్రగార్గ్య
కశ్యపకుత్సశౌనకాద్యృషీణాంనామసంకీర్త్య, ఆరామమధ్యముఖ్య
వృక్షమూలే వేదికాంకృత్వా వితానధ్వజపుష్పమాలాద్యలంకృతవేది
కోపరివ్రీహితండులమధ్యే అష్టదళపద్మంవిలిఖ్య, తదుపరిభాగే వనలక్ష్మ్యా
ఏవంమండలంకృత్వా తదుపరిశాంతికల్పప్రకారేణ కలశాన్నిధాయ,
కలశేషుసవస్త్రేషు పంచపల్లవయుతేషు, దేవతాగంధపుష్పైశ్చ పూజ
యేత్కలశోపరి, బ్రహ్మావిష్ణుశివాదీనా మింద్రాదీనాంతథైవచ, వనల
క్ష్మ్యాస్తథోదీచ్యాం ప్రతిమాపూజనంభవేత్, గ్రహయజ్ఞప్రకారేణ
గ్రహపూజాంచకారయేత్, తత్తన్మంత్రైశ్చతద్విధౌ ప్రతిమాపూజనం
భవేత్, మహద్భిర్బ్రాహ్మణైశ్చైవ వేదవేదాంగపారగైః, వేదపారా
యణంకార్యంకర్తురిష్టార్థసిద్ధయే, తత్రహోమంప్రకుర్వీత చర్వాజ్యసమి
ధఃక్రమాత్. బ్రహ్మజ్ఞానంతుప్రథమమిదంవిష్ణుర్ద్వితీయకం, తత్పురు
షాయేతిగాయత్ర్యా ఇంద్రాదీనాంయథోక్తకైః. సక్తుమివేతిమంత్రేణ
గ్రహమంత్రైస్తథైవచ,యాతేధామానిహవిషాత్వమిమాఓషధీస్తథా,
యాఓషధిస్సోమరాజ్ఞీ స్సోమయాస్తేతథైవచ, సోమోధేనుమషాళ్హాం
చ ఇతిహోమముదీరితం, పూర్ణాహుతించజుహుయాత్ ఋత్విగ్భిర్బ్రా

ష్మాణైస్సహ, ప్రాయశ్చిత్తాదిహోమాంతే సవత్సాంగామలంకృతాం, వనమధ్యేచవిసృజేత్సర్వకామార్థసిద్ధయే, ఆబధ్యవృక్షశాఖాసు సౌవర్ణానిఫలానిచ, సౌవర్ణానిచసూచీని వృక్షస్కంధేషువేధయేత్, వృక్షశాఖాసుధూపేన గుగ్గులూనాంతు ధూపయేత్, వృక్షపూజాంతథాకృత్వా కుర్యాదారార్తికాదికం, వనప్రదక్షిణం కుర్యాద్బ్రాహ్మణైర్బంధుభిస్సహ,అష్టదిక్షుబలిందద్యా దష్టదిక్పాలమంత్రకైః,సముద్రేఅంతర్మంత్రేణ సర్వదోషాపనుత్తయే, తద్వనంయజమానంచ మార్జయేత్కలశోదకైః, ఆజ్యస్యావేక్షణం కార్య మలక్ష్మ్యా ఉపశాంతయే, యజమానోయథాశక్త్యా వస్త్రాద్యై ర్భూషణాదిభిః, ఆచార్యంపూజయేత్పశ్చాత్తథైవ బ్రాహ్మణానపి, కలశానాంస వస్త్రాణాం దానంకుర్యాద్విచక్షణః, యథాశక్త్యాచభూదానం కుర్యాత్సద్బ్రాహ్మణాయవై, దద్యాచ్చదశదానాని దక్షిణాంభూరిసంజ్ఞికాం, ఏవంవిధానతఃకృత్వా బ్రాహ్మణాశీఃపురస్సరం, ద్విజేభ్యోభోజనందద్యా ద్భక్ష్యభోజ్యసమన్వితం,తేభ్యశ్చదక్షిణాం దద్యా త్తాంబూలాదిపురస్సరం, ఏవంప్రయత్నతఃకృత్వావిసృజేద్వనముత్తమం, సామాన్యంసర్వజంతూనాం మయాదత్తమిదంవనం, ఉపభోజ్యంయథాకామం సర్వజంతూపభోగ్యకం, ఏవంయఃకురుతే భక్త్యా సవసేత్స్వర్గసద్మని, అగ్నిష్టోమఫలంవర్షాస్వతిరాత్రఫలంశరత్, హేమంతే శిశిరేచైవ వాజపేయఫలంలభేత్, వసంతేరాజసూయస్య ఫలంపద్యాత్సనాతనం, అశ్వమేధఫలం గ్రీష్మే నాత్రసందేహవాన్భవేత్. శ్రీవనలక్ష్మ్యైనమః

ఇతి వనప్రతిష్ఠావిధిః.

అథ షష్టిపూర్తివర్ధంతి

షష్టిహాయనపూర్తిశ్చేత్ షష్టిశాంతింసమాచరేత్, ఆయుషశ్చాభివృద్ధ్యర్థ మపమృత్యునివృత్తయే, ప్రాతఃకాలేసముత్థాయ నిత్యకర్మసమాప్యచ, షష్టిశాంతింప్రకుర్వీత మంగళస్నానపూర్వకం గంధపుష్పాక్షతాదిభిరాత్మాన మలంకృత్య గోమయానులేపితరంగవల్ల్యాది

రచితభూభాగే పుష్పమాలికావితానాది భిర్మంటపమలంకృత్య, బ్రాహ్మ ణైస్సహయజమాన స్సభార్యశ్శుభమంటపం ప్రవిశ్యోపవిశ్య ప్రాణానా యమ్య, స్వస్తివాచయిత్వా, పునః ప్రాణానాయమ్య ఓం...శ్రీపరమే శ్వరప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం షష్ఠీపూర్తిశాంతికర్మకరిష్యే, ఇతిసంకల్ప్య, ఆచార్యబ్రహ్మాద్యృత్విజోవరయిత్వా, మంటపమధ్యే వ్రీహిరాశిం తదుపరివ్రీహ్యర్థ పరిమితతండులరాశిం తదుపరితండులార్థ ప్రమాణతిలరాశిం యథాశక్తిపరికల్ప్య, యథాసంభవంమంటపస్య దిక్షువిదిక్షునవధాన్యాని, మంటపస్యదక్షిణతః చిత్రకలశస్థాపనార్థం లవ ణరాశించకల్పయేత్, షష్ఠిపూర్తిప్రధానదేవతామార్కండేయబ్రహ్మా శ్వత్థామబలివ్యాస హనుమ ద్విభీషణ కృపపరశురామవరుణనవగ్రహజ న్మనక్షత్రాధిదేవతాః, మృత్యుంజయకశ్యపాది సప్తఋషిసంవత్సరా యనఋతుమాసపక్షాహోరాత్రముహూర్త తిథివారనక్షత్రయోగకర ణదేవతా ఇతి, ప్రధానదేవతాః, మృత్యుంజయాత్ప్రాక్ త్రయో దశదేవతావా, ఏతాసాందేవతానామావాహనార్థం ప్రతిమాశుద్ధి పురస్సరంశాంతికల్పోక్తప్రకారేణ, భూస్పర్శన, ధాన్యాభిమంత్రణ, కలశాభిమంత్రణ, తంతువేష్టన, ఉదకపూరణ, పంచగవ్య, పంచత్వక్, పంచపల్లవ, మృత్పంచరత్నాని, తత్తన్మంత్రైః కలశేషునిక్షిప్య, కల శాన్మంటపమధ్యస్థితధాన్యరాశ్యుపరిసంస్థాప్య, కలశానాముపరివ స్త్రాణిప్రసార్య, తదుపరిప్రతిమాస్సంస్థాప్య, ప్రాణప్రతిష్ఠాంకుర్యాత్, తత్తద్దేవతా శ్చచతుర్థ్యం తైర్నమోంతైర్వేదోక్తమంత్రైశ్చ, ప్ర త్యేకంప్రత్యేకం, తత్తదాచార్యేణ సహషోడశోపచారాన్ కృత్వా, బ్రాహ్మణైస్సహ యజమానః కలశస్పర్శనం కుర్యాత్. తదానీం నమక చమక, పురుషసూక్త, దుర్గాసూక్త, శ్రీసూక్త, ఆయుష్యసూక్త, మృత సంజీవనీసూక్త, ద్వాత్రింశద్వారంమృత్యుంజయమంత్రజప,మహాసౌర, మహాశాంతిసూక్త, ఆప ఉదంత్వితిమంత్రజప, వారుణసూక్త, దశ శాంతి, మంత్రజపంచకుర్యాత్. అథ హోమః. మంటపస్య నిఋఋత

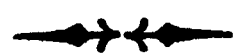
దిగ్భాగే యథాకుండస్యైశానదిగ్భాగే మంటపంభవేత్, తథాహస్త
మాత్రం మేఖలాత్రయసహితం చతురశ్రకుండంకృత్వా, స్థండిలోల్లేఖ
నాదిచతుషీహుత్వాజ్యహోమానంతరం సమిదాజ్యపాయస ఇక్షు
ఖండ కదళీఫలఖర్జూరఫలాదిభిః తత్తద్దేవతాప్రకాశకమంత్రై శ్చతు
ర్థ్యంతై స్స్వాహాంతై రావాహితదేవతాప్రీతికరహోమపురస్సరం తిల
హోమః కార్యః, అనంతరం కశ్యపాదిసప్తఋషిభ్యోష్టావింశతి సంఖ్య
యా హోమః కార్యః, అగస్త్యాదీనామష్టావింశతిసంఖ్యయా హోమః
కార్యః, అనంతరం సావిత్రీచయనే వినియుక్తమంత్రై స్సంజ్ఞానాద్యను
వాక సమాప్తిపర్యంతం, పూర్వపక్షాహోరాత్రై పరపక్షాహోరాత్ర
ముహూర్త,అర్ధమాసమానయజ్ఞక్రతుఋతుసంవత్సరముహూర్తదేవ
తాభ్యస్తత్తన్మంత్రైర్హుత్వా, అష్టావింశతి నక్షత్రాష్టా వాక్యై రేకైక
నక్షత్రస్య,తత్తదష్టావాక్యేనహుత్వా,కృత్తికానక్షత్రహోమానంతరం,
అగ్నయేస్వాహా, కృత్తికాభ్యస్స్వాహా, అంబాయైస్వాహా, దులాయై
స్వాహా, నితత్న్యైస్వాహా, అభ్రయంత్యైస్వాహా, మేఘయంత్యైస్వా
హా, వర్షయంత్యైస్వాహా, చుపుణీకాయైస్వాహా, ఇతి నవహోమాన్,
మధ్యేవిశాఖానక్షత్ర హోమానంతరం పౌర్ణమాస్యాష్టావాక్యేనహు
త్వా, పౌర్ణమాస్యైస్వాహా, కామాయస్వాహా, అగత్యైస్వాహా,ఇత్యా
హుతిత్రయం, భరణీనక్షత్ర హోమానంతరం, అమావాస్యాయైస్వా
హా, కామాయస్వాహా, అగత్యైస్వాహా, ఇత్యాహుతిత్రయం, అనం
తరం, నవోనవో భవతి జాయమాన ఇత్యనువాకేన అనువాకమధ్యే
మంత్రప్రతీకామంత్రైశ్చ హుత్వా, చంద్రమసేస్వాహా, ప్రతీదృశ్యా
యైస్వాహా, ఇతి సప్తానా మనువాకానాం చోపహోమాన్ హుత్వా,
ఆజ్యేన అష్టావారమాయుష్యసూక్తేన హోమః కార్యః, ప్రభవాది
సంవత్సరనామభిశ్చతుర్థ్యంతై స్స్వాహాకారాంతైర్హుత్వా, అయనఋతు
మాస సంక్రాంతిపక్ష శుక్లపక్ష ప్రతిపదాది తిథివాసర, అశ్వి
న్యాదినక్షత్ర, విష్కంభాదియోగ, బవాదికరణ, నామభిశ్చతుర్థ్యం
తై స్స్వాహాకారాంతైశ్చహుత్వా,నవగ్రహముఖ పురస్సర మష్టావింశతి

సంఖ్యయాతిలైః ప్రత్యేకం ప్రత్యేకం హుత్వా, అపైతుమృత్యురమృతన్న ఆగన్వైవస్వతోనో అభయం కృణోతు, పర్ణం వనస్పతే రివాభినశ్శీయతాగ్ రయిస్సచతాన్న శ్శచీపతిస్స్వాహా, మృత్యవఇదం, పరం మృత్యో...వీరాంత్స్వాహా, మృత్యవఇదం, వాతం ప్రాణ స్తదయమగ్నిః, సం ప్రియ పశుభిర్భవతు, యత్తేశుక్ర శుక్రం వర్చ శుక్రాతనూః శుక్రం జ్యోతిరజస్రం, తేనమేదిధి హితేనత్వా దధే, అగ్నినాగ్నే బ్రహ్మణాస్వాహా, మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం, యత ఇంద్ర భయామహే ఇతి ద్వాభ్యాం త్రివారంహుత్వా దుర్గాగణపతి క్షేత్రపాలకా భయంకర వాస్తు పురుషేభ్యఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకేభ్యశ్చ హుత్వా, స్విష్టకృదాది హోమశేషాంతే, పూర్ణాహుతిం జుహుయాంత్. మంటపస్థదేవతాః పునస్సంపూజ్య, ఉద్వాసయేత్ అథ కలశోదకమార్జనం, యజమానః పత్న్యాసహ మంటపదేశాదన్యత్రోపవిశ్య బ్రాహ్మణైర్మార్జనం కారయేత్ స్వయమపి మంత్రాన్పరేత్ ఆపోహిష్ఠా మనో భువ ఇతి తిసృభిర్నవగ్రహోక్తమంత్రైశ్చ దిక్పాలానాంచ మంత్రతః, త్ర్యంబకేన మంత్రేణ జాతవేదస ఏకయా తరత్సమం దీధావత, పావమానీస్స్వ స్త్యయనీః, అగ్నిశ్శుచిర్వ్రత తమశ్శుచిః, ఏతోన్వింద్రం స్తనామ, సముద్రజ్యేష్ఠా, ఇతిమార్జనం. సురాస్త్వా మభిషించం త్విత్యాది శాంతి కల్పోక్త మంత్రై ర్మార్జనం, ఏవం మార్జయిత్వా, కలశస్థోదకేన తదితరశుద్ధోదకేనచ స్నానమాచరేత్ ధౌతవస్త్రేధృత్వాచమ్య గంధపుష్పాక్షతాభిరలంకృతః, బ్రాహ్మణాణ్ గంధాదిభిరభ్యర్చ్య, కలశవస్త్ర ప్రతిమాస్సదక్షిణా బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్, ఫలసహితతాంబూలదానంచ, బ్రాహ్మణేభ్యో భూరిదక్షిణాందత్వా, యస్యస్మృత్యేత్యాదినా విష్ణవేసమర్ప్యాచామేత్. శతబ్రాహ్మణభోజనాది యథాశక్తి బ్రాహ్మణభోజనంకుర్యాత్.

ఇతి షష్టీవర్ధంతిశాన్తిః.

అథ పుత్ర సంగ్రహవిధిః_దత్తహోమశ్చ.

అథాతః పుత్రసంగ్రహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః, మృతపుత్రః
అపుత్రోవా, ఉదగయన ఆపూర్యమాణ పక్షే శుభేదినే గృహామలంకృ
త్య బంధూనాహూయ రాజ్ఞేచావేద్య, గురుజనైరనుజ్ఞాతో మంగళ
స్నానం కృత్వా, ఆచార్యం వరయిత్వా, జన్మాంతర కృతరత్నాపహ
రణదోష నివృత్తయే బ్రాహ్మణేభ్యో నవరత్నానిదత్వా, ఆచార్యం
పురస్కృత్య పుత్ర దాతుర్భవనం గత్వా, మంగళ ద్రవ్యైస్తోషయిత్వా
ప్రార్థయేత్ త్వత్పుత్రాణామ్మధ్యే అముకనామధేయం పుత్రం మద్గో
త్రాభివృద్ధయేదేహీతి. సోపి తథాస్త్వితి ప్రతిబ్రూయాత్. అనం
తరం ప్రతిగృహీతా హోమం కుర్యాత్ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమ
జన్మాంతరకృతరత్నాపహారణదోషనివృత్తి ద్వారా వంశాభివృద్ధ్యర్థం
పత్న్యాసహాపుత్రస్వీకార హోమంకరిష్యే ఉపలేపనాది చక్షుషీ
ఆజ్యేన ప్రజాపతిం ప్రధాన దేవతాం అష్టోత్తరశతసంఖ్యాక ఆజ్య
ద్రవ్యేణ,ఆజ్యశేషేణేత్యాది, ఆజ్యభాగాంతేవ్యాహృతీభిరష్టోత్తరశతా
హుతీర్హుత్వా, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్ అగ్నిసన్నిధౌ
దాతాపత్న్యాసహ కుమారస్య హస్తం సాక్షతోదకేన సంగృహ్య,
మంత్రమేనముదీరయేత్. శ్లో 'సర్వంసహా మహాభూతా స్సాక్షిణ్యో
స్సర్వదేవతాః, ఇమంతవప్రదాస్యామి యుష్మద్వంశాభివృద్ధయే. వీతి
హోత్ర కుమారోపి కుమారః పరమేశితుః, భాగీరథ్యాః కుమారోపి
పార్వత్యాశ్చ యథైవచ మత్కుమారో హ్యయంతద్వత్త్వత్కుమారః
ప్రజాయతామ్, ఔరసోనుభవేదేషః పిండ నిర్వాపదానయోః. దత్తో
యం మనసావాచా కర్మణా ప్రతిపాలయ. అముకగోత్రాయ పుత్రార్థి
నేతుభ్యం ప్రతిపాదయామి, ఇతి దద్యాత్, యథా విభవం పుత్రోత్స
వాది కర్మకృత్వా యథా విభవం భూరిదానం కుర్యాత్ బ్రాహ్మణాశీ
ర్వచనం గృహ్ణీయాత్.

ఇత్యాశ్వలాయన పుత్రస్వీకారవిధిః.

అథ ఏకనక్షత్రజననశాంతిః.

సోదరభ్రాతృభగిన్యోర్నక్షత్రే భాతృభగిన్యా వోత్పత్తౌగో ప్రసవ మకృత్వైవశాంతిమాత్రం కార్యం, భ్రాత్రైకనక్షత్రోత్పత్తి సూచిత సర్వారిష్టశాంత్యర్థంభ్రాత్రైక నక్షత్రజననశాంత్యాఖ్యే కర్మణి ఆశ్లేషా నక్షత్రపూజాం తత్తద్విహితహోమాదికంచ కరిష్యే, ఇతి సంకల్ప్య, స్వస్తివాచనేప్యేవమేవసంకల్పః. కలశేరక్తవస్త్రే ఆశ్రేషా నక్షత్రప్రతిమాంసర్పప్రతిమాం వా, యస్మిన్నక్షత్రే జన్మతన్నక్షత్రప్రతిమాం తన్నక్షత్రదేవతాప్రతిమాం వా నక్షత్రేష్టుక్తమంత్రైః పూజయేత్ అన్వాధానే, ఇదం నక్షత్రం అముకాంనక్షత్రదేవతాం, వాసమిచ్చ ర్వాజ్య ద్రవ్యైః ప్రతిద్రవ్యమష్టోత్తరశతసంఖ్యంచరుశేషేణస్విష్ట కృతమిత్యాదిశేషం సమాప్య పునః పూజాం కృత్వా, యయోరేషాం వా ఏకనక్షత్రే జన్మతయోస్తేషాం వాభిషేకః అత్రగ్రహమఖోనావశ్యకః కరణేన దోషః, తదుభయస్యాన్యత్ర విశేషోక్త్యానిర్దేశాత్, క్వచిత్సంపూజిత హరిహరప్రతిమాదాన మప్యుక్తం శాంత్యకరణేతు. శ్లో 'ఏకస్మిన్నేవనక్షత్రే భ్రాత్రోర్వాపితృపుత్రయోః, ప్రసూతిశ్చేత్తయోర్మృత్యుర్భవేదేకస్యనిశ్చితః

ఇత్యేకనక్షత్రజననశాంతిః.

అథ శౌనకీయనాళవేష్టనశాంతిః

సూతకాంతే శుభేహనిపుణ్యాహం వాచయిత్వా, ఏవం...తిథౌ మమ కుమారస్య నాళవేష్టన జననేన పుత్రారిష్ట పిత్రరిష్ట భ్రాత్రరిష్ట మాతులారిష్టాది సర్వారిష్ట నివృత్త్యర్థం మాతా పిత్రోశ్శిశోశ్చా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం యామళోక్త ప్రకారేణ నాళవేష్టన జననశాంతి కర్మకరిష్యే, ఆచార్యాది ఋత్విగ్వరణం, కలశారాధనంచ కుర్యాత్, అస్మిన్కలశే నీలంసచ్ఛాయమితి వరుణంధ్యాత్వా, పూజాం కుర్యాత్. శ్లో 'కరాళవదనః ఖడ్గః వజ్రశూలవరప్రదః, నీలసింహాసనస్థశ్చ

రాహు_స్తత్ర ప్రశస్యతే, సర్పోరక్త స్త్రినేత్రశ్చ ద్విభుజః పీతవస్త్ర భృత్, పాశాంకుశధర_స్త్రీష్ణో దివ్యాభరణభూషితః. నమో అస్తు సర్వేభ్యోయేకే చ ఇతి మంత్రేణ శ్లోకద్వయేన చ పూజయేత్. ఏహి దైత్యకులోద్భూత గ్రహణోద్భుతకారణాత్, గృహాణపూజాం సంప్రా ర్థ్య సుస్థిరోభవవిష్ట రే,అనేనావాహ్య...భిన్నాంజనసమానీతంనీలమేఘ సమప్రభం, స్థాపయామి మహావక్త్రం రాహుం చంద్రార్కమర్దనం. అనేనస్థాప్య, షణ్ముద్రాం మృత్యుంజయం ధ్యాత్వా, త_త్తన్మంత్రేణ దిక్పాలకలశారాధనం, ఓంభూరితి వరుణ మావాహయామీత్యా వాహ్య, కయానశ్చిత్ర...వృతా, భూర్భువస్స్వ ౧ రోం బర్బరదేశజం పైఠీనసగోత్రజం ఆంగిరసార్షజం అశ్వినీనక్షత్రహుతాశనాగ్నిఖడ్గ చర్మ శూలవరదంచతుర్భుజం కృష్ణాంబరధరం గంధమాల్యానులేపనం గోమేధికరత్నాభరణభూషితం కిరీటినం కృష్ణధ్వజపతాకినం కరాళ వదనోపేతం కృష్ణసింహవాహనం నీలాశ్వం కృష్ణధూసరరథారూఢం, అధిదేవతాం కాలం ప్రత్యధిదేవతాం సర్పం నాళాత్మకంరాహు మా వాహయామి, తద్దక్షిణపార్శ్వే, పాశదండధరం భీమం కరాళవదనా న్వితం,సర్పవృశ్చికరోమాణం కాలం రాహ్వాధిదేవతాం పరంమృత్యో రితిమంత్రేణావాహ్య, తద్వామభాగే,సర్పాన్క మండలుధరానక్షసూత్ర సమన్వితాన్, ఏకభోగ త్రిభోగాన్వా భూషణాన్ శుభసంయుతాన్, అయంగౌరితిమంత్రేణ ప్రత్యధిదేవతాం సర్పమావాహయామి పంచా మృతస్నానం, కేతకీరజోగంధధూపపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య, ప్రాగాద్యష్ట దళేషు, ఏభిర్నామభిఃపూజయేత్, కామికాయ, రాహవే, ఉరగాయ, ధూమాంగాయ, చక్రకాయ, సింహికాతనయాయ, చంద్రసూర్య విమర్దనాయ, ఏవంసంపూజ్య,ధూపదీపే మాంసప్రత్యామ్నాయలవణో పేతపాయస నైవేద్యతాంబూలాదిపూజాంకృత్వా,హోమంకుర్యాత్.

ఏవంగుణ...తిథౌ జన్మనక్షత్రజన్మరాశ్యపేక్షయా జన్మాద్యరిష్ట స్థానస్థితరావుణా సూచితనాళవేష్టనదోషసర్వారిష్ట నివృత్యర్థం యా

మళోక్త ప్రకారేణ నాళవేష్టనశాంతిం గుడూచీ సమిద్దూర్వాజ్యలవణోపేతపాయసతిలైరష్టోత్తరశతసంఖ్యయా హోమంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య. ఆజ్యభాగాంతే, నమోఅస్తుసర్వేభ్య ఇతిమంత్రేణ పూర్వోక్త ద్రవ్యాణిహుత్వా, అధిప్రత్యధిదేవతా మంత్రాభ్యాంయథాశక్తిహుత్వా, ఇంద్రాదిలోకపాలానామేకైకాం సమిధంహుత్వా, మృత్యుంజయేతితిలహోమం, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాప్య, ఆచార్యః లవణోపేతపాయసేనచతుర్దిక్షునమోఅస్తు సర్వేభ్యఇతి మంత్రచతుష్టయేన బలిందత్వా, ఉత్తరపూజాంకుర్యాత్, గుడూచీలతయాశిశోర్నాళం యథావేష్టయతి తథైవధార్యతే, ఆచార్యఃపత్నీపుత్రభ్రాతృమాతృమాతుల యజమానం సముద్రజ్యేష్ఠేతిమంత్రేణ ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిః, అక్షీభ్యామితిసూక్తేన పవమానానువాకేన త్రియంబకేన-ఆసత్యేనేత్యాదినవగ్రహమంత్రైః ఘోషశాంతినాఆయుష్యసూక్తేనేత్యాగిమంత్రైరభిషేచయేత్, కర్తాఆర్ద్రవాససమాచార్యాయదత్వా, నవానిధృత్వా భూషణాద్యైరలంకృత ఆజ్యావలోకనంకృత్వా అయఃపిండ కార్పాసాదికదానం కేచిత్పఠుః. కలశవస్త్ర ప్రతిమాదానంకుర్యాత్, ఆచార్యాయవస్త్రాద్యంగులీయకదానందద్యాత్, బ్రాహ్మణాయగుడూచీదానందద్యాత్, దానమంత్రః నాళాధిదేవతారాహుఃకాలస్సంప్రియతాంమమ, తస్మాదస్యాః ప్రదానేన అతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే, ఇమాంగోమయానులేపిత రంగవల్ల్యాదిరచిత భూభాగోపరికల్పిత పంచద్రోణ పరిమితధాన్యరాశ్యుపరికల్పిత తదుపరి లిఖిత అష్టదళ పద్మోపరిస్థితార్థోదకేనపూరితవస్త్రయుగ్మేనవేష్టిత కుంభో పరి స్థా పి త తామ్రపాత్రే ప్రసారితవస్త్రోపరిస్థితాం నిష్కపరిమాణస్వర్ణనిర్మితాం సర్వలక్షణలక్షితాం గంధపుష్పాద్యర్చితాం అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితాం నాళాధిదేవతాప్రతిమాం పూర్వోక్తఫలంకామయమానస్తుభ్య మహంసంప్రదదేనమమేతిదద్యాత్, సవత్సాంగామాచార్యాయదద్యాత్, బ్రాహ్మణేభ్యో బుత్విగ్భ్యో దక్షిణాందద్యాత్,

నవగ్రహమఖాభిషేకజపాదిబ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్, బ్రాహ్మణాన్భోజయే దితి శౌనకీయే నాళవేష్టనశాంతిః.

ఇతి నాళవేష్టనదోషశాన్తిః.

అథ వాస్తుపరీక్షాదీపికాయాం.

అథైతైర్వాస్తుపరీక్షేత, బాహ్యైరాంతరైర్విచక్షణైరనూషరం స్థలమవివాదాస్పదమోషధివనస్పతియుక్తం యస్మిన్ విరిణం ప్రభూతం తత్ర వాస్తుకార్యం కంటకక్షీరిణోపామార్గశ్మాల స్తిల్వకః పరివ్యాధ ఇతి చైతాన్యన్యాన్యపి వాస్తుశాస్త్రనిషిద్ధాని సమూలాన్పరిఖాయోద్వాసయేదథాంతరం లక్షణం జానుమాత్రం గర్తం ఖాత్వా తైరేవ పాంసుభిః ప్రతిపూరయేత్, అధికేప్రశస్తం సమేవార్తం న్యూనే గర్హితం, అథవా తాదృశం గర్తమస్తమితేద్భిః పూరయిత్వా తాం రాత్రిం పరివాపయేత్, తతోవ్యుష్టాయాం నిరీక్షేతసోదకే ప్రశస్త...వృద్ధికరం తన్న్యూనే గర్హితం శ్వేతం మధురాస్వాదం సికతోత్తరం బ్రాహ్మణస్య లోహితం క్షత్రియస్య పీతం వైశ్యస్యైతేషాం పూర్వస్మాదుత్తరోత్తరం బలీయ ఏవం వాస్తుపరీక్ష్య తద్వాస్తు బహుశః కర్షయిత్వా, సర్వా... చతురశ్రంవా స్థండిలం కృత్వాసర్వత ఉచ్ఛ్రితాం మధ్యతో నిమ్నాంఈషత్ప్రాక్ప్రవణాం భూమిం కృత్వా చతుష్కోణమాపయిత్వా గృహం కారయేత్, ప్రాచ్యాం దిశి గృహిణశ్శయనీయగృహం తస్యోత్తరతోపాంప్రదక్షిణం శయనీయం పరీత్య......కారయేత్, తత్సర్వం ప్రవృద్ధంతత్రైవశయనీయస్యోత్తరతోమహానసంకారయేత్ బహ్వన్నం భవతి దక్షిణపూర్వస్యామిత్యేకే, యత్రచ గృహీసైర్వరమాస్తే స్వజనైరాగంతుభిశ్చ సాహి సభానుధ్యే కార్యా, సాస్వస్త్యయన్యద్యూతా చోత్తరతో దక్షిణాప్రవణా...త్యేకే, సాసర్వసమృద్ధాథాపికలహ ప్రదాదాంభిరజనయుక్తా యువమాణిచభవతి, తస్మాన్న తత్రకార్యాశమీశాఖయా, ఔదుంబరశాఖయాచశంనఇంద్రాగ్నీతి పంచదశర్చస్య సూక్తేన శంతాతియేనసూక్తేన చప్రాచీమారభ్య త్రిః

ప్రదక్షిణం పరివ్రజన్ మంత్రావృత్త్యా ప్రోక్షతి, అథ విచ్ఛిన్నయాధార యాఆపోహిష్ఠామయోభువఇతితృచేనవంశాంతరేషుకదా...కృత్వా స్థూనవాంతరగృహాణి చ కారయేత్, గర్తేష్వవకాశ్శిపాల మిత్యవధాప యేత్...విజ్ఞాయతే, మధ్యమేస్థూణాగర్తేవశ్శిపాల మిత్యవధాయ ప్రాగగ్రోదగగ్రాన్ కుశానాస్తీర్య వ్రీహియవమతీరప ఆసేచయేత్, అచ్యుతాయ భౌమాయ స్వాహేతిఅథైనాముచ్ఛ్రీయమాణామనుమంత్రయతే, హైవపతిష్ఠనిమితాతిత్వివా...తిష్ఠంతి, మాత్వా ప్రప...ఆవత్సోజయతాం సహ, ఆత్వాచరిశ్రితః కుంభఆదధ్మః కలశైరయన్నితి వంశమాధీయమానమృచేన స్థూణామధిరోహ వంశద్రాఘీయ ఆయుఃప్రతరం దధానాఇతి...సృషుశిలాసు మణికంనామ జలధారణార్థం భాండవిశేషం స్థాపయంతి, పృథివ్యా అధిసంభవేత్యరంగరోవావదితివా...థాస్మిన్నప ఆసేచయత్యైతురాజావరుణో రేవతీభిరస్మిన్స్థానే తిష్ఠతుమోదమానః, ఇరా...క్షుమాణామిత్రేణ సాకం సహాసంవిశంతు, ఇతి

ఇతి వాస్తుపరీక్షా.

అథ వాస్తుశాంతిః.

అథ వాస్తుశాంతిం కరోత్యప్సు హిరణ్య మవధాయ వ్రీహియవమతీభి స్తాభి రద్భిశ్శాంతాతియేన ప్రదక్షిణంపరివ్రజన్ ప్రోక్షతి...ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతితృచేనమధ్యే కారస్య స్థండిలేగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్థాలీపాకం శ్రపయిత్వా పాకయజ్ఞతంత్రేణ వాస్తోష్పత ఇతి చతసృభిః ప్రత్యృచం హుత్వా హోమం సమాప్య పశ్చాన్మహానసేన్నంశ్రపయిత్వా బ్రాహ్మణాన్ భద్రంవాచయిత్వా శివంవాస్తుభవంతోబ్రువంతు, ఇతి త్రిరుక్త్వా తేచ శివం వాస్తు భవంత్వితి ప్రత్యూచుః, అథ గృహప్రపదనం మణికస్థాపనా త్ప్రాగేవ వ్రీహితండుల ముద్గాదిధాన్యాని లవణాదీని మంగళద్రవ్యాణ్యన్యాన్యపి గృహీత్వా బ్రాహ్మణభోజనాంతే శుభేముహూర్తే గృహానహం సుమనసంప్రపద్య ఇతి ప్రవివేత్, శా

స్త్రాంతరసంస్కృతం విశీర్ణం వాపి పురాణం గృహం నవీకృత్యవిశతో విజాత్యుపకల్పనం మణిక ప్రతిష్ఠాపనం...సిద్ధం.

ఇతి వాస్తుశాంతిః.

అథ మంగళాష్టకమ్.

శ్లో॥ లక్ష్మీ ర్యస్య పరిగ్రహః కమలభూస్సూను ర్గరుత్మాన్రథః, నేత్రే చంద్రవిభీషణౌ సురగురు శ్శేషశ్చ శయ్యాసనమ్, బ్రహ్మాండం వరమందిరం సురగణా యస్య ప్రభో స్సేవకా, స్సత్రైలోక్య కుటుంబ పోషణపరః కుర్యా త్సదా మంగళం ౧. బ్రహ్మావాయుగిరీశ శేషగరుడా దేవేంద్ర కామాగుహ, శ్చంద్రార్కా వరుణానలౌమనుయమౌ వి త్తేశ విఘ్నేశ్వరౌ, నాసత్యౌ నిరృతి ర్మరుద్గణయుతాగ్ని పర్జన్యమిత్రాదయ,స్స శ్రీకాస్సురపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం.౨ విశ్వామిత్ర పరాశరోర్వభృగవోగ స్త్యః పుల స్త్యః క్రతు , శ్శ్రీమానత్రిమరీచి కౌత్సపురవ శ్శ క్తి ర్వసిష్ఠోంగిరాః, మాండవ్యోజమదగ్ని గౌతమభరద్వా జాదయ స్తాపసా, స్సశ్రీకామునిపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతువాం మంగళం. 3. మాంధాతానహుషోంబరీషసగరో రాజాపృథు ర్హైహయ, శ్శ్రీమాన్ధర్మసుతోనలో దశరథో రామోయయాతిర్యదుః, ఇక్ష్వాకుశ్చ విభీషణశ్చ భరతశ్చోత్తానపాదధ్రువా, శ్చేత్యేతే భువి భూభుజః ప్రతి దినంకుర్వంతువాం మంగళం.౪ అశ్వత్థో బదరీచ చందనతరు ర్మందార కల్పద్రుమా, జంబూనింబకదంబచూతసరళావృక్షాశ్చ యే క్షీరిణాః, స ర్వే తే ఫలమిశ్రితం వనచయం వైభ్రాజితం భ్రాజితం, రమ్యం చైత్ర రథం సునందనవనం కుర్వంతు వాం మంగళం ౫ గౌరీశ్రీరదితిశ్చకద్రు వినతేజ్యోతిస్తుపూర్ణావతి, సావిత్రీచ సరస్వతీచ సురభి స్సత్యవ్రతారుం ధతీ, స్వాహా జాంబవతీచ రుక్మభగినీ దుస్స్వప్నవిధ్వంసినీ, వేలాచాంబు నిధే స్సమీారమకరాః కుర్వంతు వాం మంగళం. ౬. ఆదిత్యాదినవ

గ్రహాశ్శుభఫలా మేషాదయోరాశయో, నక్షత్రాణి సయోగికాశ్చ తిథయ స్తద్దేవతా స్తద్గణాః, మాసాబ్దాఋతవ స్తథైవ దివసా స్సంధ్యాదయో రాత్రయ, స్సర్వే స్థావరజంగమాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం ౭. గంగాసింధుసరస్వతీ చ యమునాగోదావరీనర్మదా, కృష్ణాభీమరథీచఫల్గుసరయూ శ్రీగండకీగోమతీ, కావేరీ కపిలా ప్రయాగనిరతానేత్రావతీత్యాదయో, నద్య శ్శ్రీహరిపాదపంకజభవాః కుర్వంతు వాం మంగళం. ౮.

ఇతి మంగళాష్టకమ్.

అథ ఆశీర్వచనమంత్రాః.

ఋ గ్వే దా శీః.

రాయోబుధ్నస్సంగ మనోవసూనాంయజ్ఞస్య కేతుర్మన్మసాధనోవేః, అమృతత్వం రక్షమాణానవేనం దేవా అగ్నింధారయన్ద్రవిణోదాం, నూచపురాచసదనంరయీణాంజాతస్యచజాయమానస్యచక్షాం, సతశ్చగోపాంభవతశ్చ భూరేర్దేవాఅగ్నింధార యన్ద్రవిణోదాం శతమానంభవతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతితిష్ఠతి ౧. అవోచామమహతే సౌభగాయసత్యం త్వేషాభ్యాం మహిమానమింద్రియం, అస్మాన్త్సిన్వింద్రావరుణా ఘృతశ్చుత స్త్రిభిస్సాప్తేభిరవతంశుభస్పతీ. ఇంద్రావరుణాయదృషిభ్యో మనీషాంవాచో మతింశ్రుతమదత్తమగ్రే, యానిస్థానాన్యసృజంత ధీరాయజ్ఞంతన్వానా స్తపసాభ్యపశ్యం ఇంద్రావరుణాసౌమనసమదృప్తం రాయస్పోషంయజమానేషుధత్తం,ప్రజాంపుష్టింభూతిమస్మాసుధత్తం దీర్ఘాయుత్వాయ ప్రతిరతం

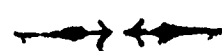
నఆయుః ర తమర్వంతంనసానసి మరుషంనదివశ్నిశుం,మర్మృజ్యం తేదివే దివే, బోధద్యన్మాహరిభ్యాం కుమారస్సాహదేవ్యః, అచ్ఛానహ్వాతఉ దరం, ఉతత్యాయజతాహరీ కుమారాత్సాహదేవ్యాత్, ప్రయతాస ద్యఆదదే, ఏషవాందేవావశ్వినా కుమారస్సాహదేవ్యః, దీర్ఘాయురస్తు సోమకః, తంయువందేవావశ్వినా కుమారంసాహదేవ్యం, దీర్ఘాయుషం కృణోతన.

ఇతి ఋగ్వేదాశీః.

అథ యజుర్వేదాశీః.

విశ్వముషాంకంచనోచ్ఛిషః, మర్మాణితేవర్మ భిశ్ఛాదయామి, సోమ స్త్వారాజామృతేనాభివస్తాం, ఉరోర్వరీయోవరివస్తే అస్తుజయంతంత్వా మనుమదంతుదేవాః, యత్రబాణాస్సంపతంతి కుమారావిశిఖాఇవ, ఇం ద్రోనస్తత్రవృత్రహా విశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు. శతమానం... ప్రతితిష్ఠతి. ౧ ఆయుర్దా దేవ జరసంగృణానో ఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి, ఘృతం పిబన్నమృతంచారుగవ్యం పితేవపుత్రంజరసేనయేమం ౨. అయమగ్ని ర్గృహపతి స్సుసగ్‌సత్పుష్టివర్ధనః, యథాభగస్యాభ్యాం దధద్రయిం పుష్టిమథోప్రజాం, ప్రజాయాఆభ్యాంప్రజాపతీ ఇంద్రాగ్నీశర్మయచ్ఛతం, యథైనయోర్నప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోఃప్రజాః, తేన భూతేన హవిషా యమాప్యాయతాంపునః, జాయాంయామస్మా ఆవాతుస్తాగ్ రసేనాభివర్ధతాం, అభివర్ధతాం పయసాభిరాష్ట్రేణ వర్ధతాం, రయ్యాస హస్రపోషసే మాస్తామనపేక్షితా, ఇహైవస్తంమావియోష్టం విశ్వ మాయుర్వ్యశ్నుతం శత... ప్రతితిష్ఠతి.

ఇతి యజుర్వేదాశీః.

అథ సామవేదాశీః.

ఆయుర్విశ్వాయుర్విశ్వం విశ్వమాయురసి ఈమహిప్రాజాంత్వ ష్టారంజవిధేహ్యస్మే శతంజీవేమశరదో వయం తేపప.

ఇతి సామవేదాశీః.

అథ స్వస్తిమంత్రార్థాః.

మహాద్భ్యో నమః. స్వస్తి. మంత్రార్థాస్సత్యాస్సఫలా స్సంత్వితిభవంతో మహాంతోనుగృహ్ణాంతు, ఇతిసభ్యాఃపరిషద ముద్దిశ్యబ్రూయాత్,పరిషదుచ్చైః స్తథాస్త్వితి సభ్యోద్దేశంపూరయేత్ ఏతత్పూరణంయజమానస్య క్రియాలోపపూర్త్యైభవతి.శ్లో.'జపచ్ఛిద్రంతపశ్ఛిద్రం యచ్ఛిద్రం యజ్ఞకర్మణి, సర్వం భవతినిశ్ఛిద్రం బ్రాహ్మణై రుపపాదిత' మితిస్మృతేః

ఇతి స్వస్తిమంత్రార్థాః.

అథ ఉపనయనవటోరాశీర్వాదః.

అస్య వటో ర్వేదోక్తం పరిపూర్ణ మాయుష్యంభూయాదితి భవంతో మహాంతోనుగృహ్ణాంతు, తథాస్తు, అస్య వటోర్గురుకులవాసబ్రహ్మచర్యవ్రతకాలద్వయాగ్నికార్య వేదాధ్యయన భిక్షాచరణ గురుశుశ్రూషణాదౌ మతి రచంచలాస్త్వితి భవంతో...తు,తథాస్తు, అస్యవటోర్గురుదేవతానుగ్రహేణప్రణవశ్రద్ధామేధాసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో...తు, తథాస్తు. అస్య వటో ర్వేదా స్సర్వే ప్రతిభాసంతామితి భవంతో...తు, తథాస్తు, అస్యవటోస్సాంగవేదవేదాంతపారంగతత్వమస్త్వితి భవంతో...తు, తథాస్తు, అస్య వటో స్సకలవిద్యానైపుణ్యమస్త్వితి భవంతో...తు,తథాస్తు, అస్యవటోః పరిపూర్ణబ్రహ్మవర్చస్విత్వం భూయాదితి భవంతో...తు, తథాస్తు

ఇతి ఉపనయనవటోరాశీర్వాదః.

అథ వివాహే.

అనయోర్దంపత్యోః ప్రీతిరవిచ్ఛిన్నాస్త్వితిభవంతో...తు,తథాస్తు,అనయోర్దంపత్యోః గృహస్థాశ్రమధర్మకర్మనిష్ఠా గరిష్ఠత్వంభూయా

దితిభవంతో ...తు,తథాస్తు,ఇమౌదంపతీఅన్యోన్యప్రీతియుక్తౌసాలంకారౌసంతానసంపత్సమృద్ధౌకీర్తిమంతౌసుఖభాగినౌభూయాస్తామితి భవంతో...తు, తథాస్తు, ఇమౌ జాయాపతీవాణీహిరణ్యగర్భావివపూజ్యౌ లక్ష్మీనారాయణావివపూర్ణానందౌ గౌరీశంకరావివ నిత్యానపాయౌ వరుంధతీవసిష్ఠౌ ఇవ తపస్సమృద్ధౌ సీతారామావివ సకలభాగభోగ్యోపేతౌరాధాకృష్ణావివసఫలమనోరథౌఅనసూయాత్రీ ఇవపాతివ్రత్యసత్యశౌచపరాయణౌ చిరాయుష్మంతౌ ధనకనకవస్తువాహనపుత్రపౌత్రాద్యభివృద్ధిమంతౌ చస్యాతామితి భవంతో...తు,తథాస్తు గురుదేవతాప్రసాదేన నిరుపద్రవౌ నీరోగౌ నిర్వ్యసనౌ నిర్దుఃఖౌ భగవద్భక్తిభాజౌ స్యాతా మితిభవంతో...తు, తథాస్తు

ఇతి వివాహే.

అథ సర్వముహూర్తానంతరం కర్తవ్యాశీః.

అస్మిన్ముహూర్తే లగ్నహోరాద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశాదిసమయేషు యేయేగ్రహాః యజమానస్యజన్మనక్షత్రవశాత్ నామనక్షత్రవశాత్ జన్మరాశివశాత్ నామరాశివశాత్ శుభేతరస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాం శుభఫలదాతృత్వం భూయాదితి భవంతో ...తు,తథాస్తు యేయేగ్రహాశ్శుభస్థానేషు, స్థితాః తేచాత్యంతశుభఫలానుకూలాభవంత్వితి భవంతో...తు, తథాస్తు, సర్వేజనాస్సుఖినో భవంతు, తథాస్తు సమస్తసన్మంగళానిభవంతు, తథాస్తు సత్యావతా ఆశిషస్సంతు, తథాస్తు తతస్సభాం ప్రతిసాష్టాంగం ప్రణమ్య మంత్రాక్షతాః ప్రతిగృహ్ణీయాత్.

ఇతి దేశకులాచారానురోధేన సంప్రదాయపరిపాటీ మనుసరేత్.

ఇతి సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాయాం సంకీర్ణశ్చతుర్థాధ్యాయః

శ్లో॥ హారీతజో వేంపటిరామనాథ
శ్శాఖాద్వయే గృహ్యావిదాం వరేణ్యః,
సంస్కారయామాసబుచాం ప్రయోగం
భూయాదసౌకర్మరతద్విజేభ్యః.

ఓం తత్సత్ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

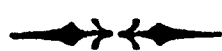
శ్లో. యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్,
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోస్తుతే.

సర్వం శివమ్

చెన్నపుర్యామ్ః వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, ఇత్యేతైః,
శ్రీరామ ముద్రాలయే, ముద్రితా—1933—800.

సంస్కృతగ్రంథములు.

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
పురాణగ్రంథములు		
బాలరామాయణము, సటీక	0	2
శ్రీమద్రామాయణము, చిన్నసైజు	3	8
,, మేలుప్రతి, 2 వాల్యుములు	6	0
,, సుందరకాండము, మూలము	1	0
,, ఉత్తరకాండము, మేలుప్రతి	1	4
అధ్యాత్మరామాయణము, మూలము	1	0
,, ఆంధ్రటీకాతాత్పర్యసహితము	3	0
శ్రీమద్రామాయణము, వ్యాఖ్యానచతుష్టయవిశిష్టము, 2వాల్యుములు	15	0
శ్రీమద్రామాయణము, ఉత్తరకాండసహా, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము, 7 వాల్యుములు	17	0
బాలకాండము, ఆంధ్రతాత్పర్యము	2	0
అయోధ్యాకాండము ,,	3	0
అరణ్యకాండము ,,	2	0
కిష్కింధాకాండము ,,	2	8
సుందరకాండము ,,	2	0
యుద్ధకాండము ,,	4	0
ఉత్తరకాండము ,,	2	8
కార్తికమాహాత్మ్యము ,,	0	12
కాశీమాహాత్మ్యము, తెనుఁగువచనము	0	8
గయామాహాత్మ్యము ,,	0	6
సింహాచలక్షేత్రమాహాత్మ్యము	0	8
గరుడపురాణము, వ్యాఖ్యానాంధ్రతాత్పర్యసహితము	1	0
ధనుర్మాసమాహాత్మ్యము, ఆంధ్రతాత్పర్యము	0	2

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
జగన్నాథమాహాత్మ్యము, తెనుఁగు	0	2
పద్మపురాణాంతర్గతమాఘపురాణము, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	2	0
శ్రీమహాభారతము, గచ్ఛదావ్యాఖ్యానసహితము, 3 సంపుటములు	30	0
శ్రీమద్భాగవతము, శ్రీధరీయవ్యాఖ్యానసహితము	10	0
శ్రీమద్దేవీభాగవతము, సవ్యాఖ్యా.	12	0
వైదికగ్రంథములు		
అమావాస్యాతర్పణము	0	1
ఆపస్తంబగృహ్యసూత్రములు	0	3
ఆంధ్రద్రావిడసంధ్యావందనము	0	2
ఋగ్వేదదేవతార్చన	0	2
ఋగ్వేదపూర్వప్రయోగాదర్శనము, మేలుప్రతి	2	0
ఋగ్వేదశ్రాద్ధప్రయోగము	0	4
ఋగ్వేదసంధ్యావందనము, సటీక	0	2
తిథిమంత్రములు, (ఆరాధ్యులది)	0	2
దేవతార్చన, చిన్నసైజు	0	1
పంచసూక్తములు, సస్వరము	0	2
పంచోపనిషత్తులు, తైత్తిరీయము, (సస్వరము)	0	12
పితృతర్పణము, చిన్నసైజు	0	1
బ్రహ్మయజ్ఞము, సస్వరము	0	2
మహాన్యాసము, చిన్నసైజు	0	6
మంత్రప్రశ్నములు, మూలము	0	3
మంత్రప్రశ్నములు, సస్వరము	0	6
మంత్రపుష్పము, సటీక	0	1

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
తైత్తిరీయ ఆరణ్యకోపనిషత్తులు, పితృమేధము, మంత్రప్రశ్నములు సహా, సస్వరము	3	0
యజుస్సప్తలక్షణము	0	2
యజ్ఞోపవీతధారణవిధి	✓0	2
యజుర్వేదసంధ్యావందనభాష్యము	0	8
యజుర్వేదసంధ్యావందనము, మూల	0	2
,, ఆంధ్రటీకాసహితము	0	4
,, ఆబ్దికమంత్రములు	0	6
యాజుషపూర్వప్రయోగచంద్రిక, సస్వరము	2	0
శ్రీవైష్ణవాహ్నికము	0	4
శ్రీవైష్ణవశ్రాద్ధప్రయోగము	0	4
రుద్రము, పురుషసూక్తమువగైరాలు	0	2
వ్రతరత్నాకరము, ప్రథమభాగము	0	8
,, ద్వితీయభాగము	1	0
వ్రతచూడామణి, 360 వ్రతములు	2	0
సూర్యనమస్కారము, చిన్నసైజు	0	1
సత్యనారాయణవ్రతకల్పము, క్రొత్తకూర్పు	0	6

వేదాంతగ్రంథములు

	రూ.	అ.
అద్వైతసంగ్రహము, తెనుఁగువచనం	0	2
ఆత్మబోధము, సాంధ్రటీక	0	4
ఆనందలహరి, ఆంధ్రతాత్పర్యహితం	0	4
అపరోక్షానుభూతి, సాంధ్రతాత్పర్యం	0	4
అద్వైతపంచరత్నములు ,,	0	2
అద్వైతోపదేశపంచరత్నములు	0	2
ఆత్మపూజ, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	0	1
ఆత్మవిద్యావిలాసము	0	6
ఆత్మానాత్మవివేకము	0	2

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
అద్వైతవేదాంతపరిభాష, సవ్యాఖ్యానము	1	4
అద్వైతానుభూతి ,,	0	4
జ్ఞానవాసిష్ఠము, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	8	0
ఉత్తరగీతా, సటీక, చిన్నసైజు	0	12
ఉపదేశసాహస్రి, ఆంధ్రతా॥ (అచ్చు)		
శ్రీవిద్యారణ్యకృత జీవన్ముక్తిప్రకాశిక, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	2	0
నైష్కర్మ్యసిద్ధి, సురేశ్వరాచార్యకృత ఆంధ్రటీకాతాత్పర్యసహితము	3	8
పంచదశీప్రకరణము ,,	5	0
పంచీకరణము, ఆంధ్రతాత్పర్యము	0	2
,, తెనుఁగువచనము	0	2
బ్రహ్మసూత్రములు, మూలము	0	3
,, తెనుఁగువచనము	12	0
భగవద్గీతాసారసంకీర్తనలు	0	2
భగవద్గీతలు, మూలముమాత్రము	0	4
,, కాలికోబైండు	0	6
,, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	1	4
,, ,, చిన్నసైజు	0	8
,, ఆనిబిసెంటుగారిఇంగ్లీషుతర్జుమా	0	8
,, శ్రీరామచంద్రసరస్వతీకృత ఆంధ్రటీకాతాత్పర్యసహితం	2	12
శంకరగీతాభాష్యము, మేలుప్రతి	1	8
వాసుదేవమననము, తెనుఁగువచనము	0	12
వ్యవహారపంచకము, సాంధ్రతాత్పర్యము	0	2
శంకరవిజయము, సవ్యాఖ్యానము	2	0
వేదాంతస్తోత్రపంచకము ,,	0	4

ఇంకయు అనేక సంస్కృతాంధ్రగ్రంథములు మాయొద్ద దొరకును.